BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
M
2 B
64

ALDI PII MANVTII

Inſtitutionum Gram-
maticarum Libri
Quatuor.

*Addito in fine de octo partium
orationis conſtructione libel
l[illegible]*

[illegible].

Q[illegible] conti-
[illegible] uo[illegible]enti
[illegible] ſe
[illegible]

Venetiis, M. D. XLV.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IN PRIMO LIBRO HABENTVR PRAECIPVA HAEC.

De grammaticæ patribus. De nomine.
De generibus nominum. De inflexiõe noium.
De caſuum terminatione. De Heteroclitis.
De pronomine.

IN SECVNDO VERO, HAEC.

De verbo.
De Inchoatiuis,&reliquis deriuatiuorum verborum ſpeciebus.
De Inflexione verborum.
De præteritis,& ſupinis.
De aduerbio,& cæteris orationis partibus.

IN TERTIO, HAEC.

De conſtructione verborum. Aduerbiorum calium. Participiorum. Nominum.
De figuris dictionis duodecim,& ꝯſtructionis octo.

IN QVARTO, HAEC.

De quantitate ſyllabarum.
De pedibus metrorum à biſyllabis vſq; ad hexaſyllabos.cxxiiij. græce & latine.
De verſu Hexametro. Pẽtametro. Iambico. Dimetro. Trimetro. Tetrametro. Iambico choliambo.
De carmine bucolico.
De hendecaſyllabo ſapphico,& phalæcio.
De trochaico tetrametro catalectico.
De metro Sotadeo.
De metro Ithyphalico. Quædam hexametra ex

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Homero; & hexametra & Tetrametra ex Theocrito, & Iambica trimetra ex Euripide. Ariſtophane. Mænandro. Trochaica tetrametra ex Euripide Ariſtophane. Phalæcia ex epigrammatis. quæ quibus conſtent pedibus, & quemadmodum ſcandantur accentibus breui ᴗ, & longo – oſtenſum eſt.

EIVSDEM OPVSCVLVM IN QVO HAEC.

De literis græcis & diphthongis, & quẽadmodum ad nos veniant.
Abbreuiationes, quibus frequenter græci vtuntur.
Oratio dominica, & duplex Salutatio ad Virginem glorioſiſſimam.
Symbolum Apoſtolorum.
Diui Ioannis Euangeliſtæ Euangelium.
Aurea Carmina Pythagoræ.
Phocilydis Poëma ad bene, beateq; viuendum.
Omnia hæc cum interpretatione latina.
Introductio perbreuis ad hebraicam linguam.

ALDVS. P. MANVTIVS ROMANVS, LITERARII LVDI MAGISTRIS. S. P. D.

Rudimenta grammatices latinæ linguæ à nobis olim compoſita, optimum factu exiſtimaui, ad vos iuuentutis moderatores, & morum magiſtros legenda committere, non quia putarem indigere vos lucubratiunculis noſtris. Quanquam dicere

ſolebat Plinius, nullum eſſe librum tam malum, qui non aliqua parte prodeſſet, ſed potius, vt ſiqd erratū fuerit (homines enim ſumus) caſtigaretis, meq́; de erratis oĩbus amice admoneretis. Tum, vt quod fieri à vobis velim, erudiendis, inſtituendisq́; pueris, quandoquidem id illis valde profuturum arbitrabar, vos rogarem. Primum, vt memineritis oportere vos eorum, quos accepiſtis inſtituendos, ſic ſatagere, vt ſimul & docti fiant, & ſanctis imbuantur moribus, quia Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem Teſta diu. Atq; adeo à teneris aſſueſcere multū eſt. nec ſolum rectores, magiſtrosq́; vos eſſe adoleſcētium, ſed & parētes putetis. ſcitis enim illud. Qui præceptorē ſancti voluere parentis eſſe loco. Equidē bonos, malos'ue vos eſſe tātum referre exiſtimo, vt auſim dicere bonoꝝ, malorumq́;, oĩum quæ vbiq; terrarum fiunt, vos eſſe potiſſimam cauſam. Nam iuriſcōſulti, Philoſophi, Rectores vrbium, Principes, Duceſq́;, ac Reges, Necnon Monachi, Sacerdotes, Epiſcopi, Cardinales, ipſiq́; ſummi Pontifices, & denıq; quicunq; vel ſolas literarum notas tenent, ſub diſciplina olim veſtra fuere paruuli. à vobis inſtituti ſunt. virtus veſtra, vitium'ue eorum profuit, aut nocuit moribus. tantnm valet longa conſuetudo, vt ſi cū ſancto diu vixeris, ſanctus futurus ſis, ſi cum peruerſo, puerteris. Siquidem (vt inqt Fabius) Leonides Alexandri pædagogus quibuſdam eum uitijs imbuit, quæ robuſtum quoq; & maximum regem ab illa inſtitutione puerili ſunt proſecuta.

Quamobrem quantum boni & ſancti præceptores ciuitatibus ꝓſint, non facile dixerim, quantum item obſint praui, & vitioſi, non queo dicere.

Quare non poſſum non multum mirari, nullam

ſere puerorum patribus, & rectoribus vrbium in eligendis præceptorum moribus, eſſe curam non animaduertunt, quantum inde boni, mali'ue inſinuatur in ciuitates. Nam quales ſunt, qui inſtituunt, tales & qui inſtituuntur, velint nolint, euadent longa die. Longa dies homini docuit parere leones, Longa dies molli ſaxa peredit aqua. Videte igitur vos, qui & longo tempore, & aſsidue teneros, & ſimplices adoleſcentulorum animos inſtituitis, quantum & prodeſſe poteſtis & obeſſe hominibus. Quod ſi quiſquam eſt ſic oblitus ſui ipſius, vt agnos ſuæ commiſſos fidei ceu lupus deuoret, heu quanta illum pœna apud manes vel breui expectat: nam qui ita pernitioſi ſunt, vt non ſolum obſint, quod ipſi corrumpuntur, ſed etiam quod corrumpunt, pluſq; exemplo, quam peccato nocent, immatura morte, ne tantum obeſſe queant, ne mundum corrumpant, rapiuntur. Itaq; enitendum pro viribus, vt & ſanctos mores, & bonas literas ſimul edoceantur adoleſcentuli. Quando alterum ſine altero facere nullo modo licet. At ſi in altero peccandum foret, potior mihi ratio viuendi honeſte, quam vel optime diſcendi videretur. Malo enim eos nullas ſcire literas ornatos moribus, quàm omnia ſcire male moratos, maliſq; ſimillimos eſſe dæmonibus, qui & ſi multa ſciunt (nam id ideo illis inditum eſt à græcis nomen) ſunt tamen quampeſsimi. Alterum, quod vos meminiſſe velim, eſt ne quid niſi doctiſsimorum authorum ediſcere cogatis adoleſcentulos, imo ne grammaticas quidem regulas, niſi compendia quædam breuiſsima, quæ teneri facile memoria queant, laudo eos ediſcere, ſed tamen vt illas aſſidue, accurateq; legant, nomina q; & verba declinare optime ſciant. Nam dum lucubrationes noſtras vel car-

mine, vel proſa oratione, etiam de arte cõmendare memoriæ eos cogimus, erramus, (vt mihi qdem videtur) multis modis. Primum quod quæ ſummo labore edidicerunt, dediſcunt paucis diebus. quod ego & puer olim, & iuuenis, cõpoſitis etiam à me regulis, ſum ſæpe expertus. nam cum generum regulas, præteritorum'ue ſumma cura memoriæ mandaſſem, perbreui eas obliuiſcebar. Idẽ cæteris quoq; euenire exiſtimo. Præterea difficultate tum materiæ, tum ſtyli, eò deſperationis veniunt, vt & ſcholas, & literas fugiant, & ſtudia, quæ amare nondum poſſunt, maxime oderint: Tum eo ipſo tempore, quo noſtra ediſcunt, facilius meliusq; vel Ciceronis aliquid, vel Virgilij, aliorum'ue illuſtrium poſſent ediſcere, olim, & decori, & cõmodo illis non medioctri futurum. Equidem puero mihi, cum Alexandri carmen de arte grammatica, præceptore cogente, memoriæ mandabam, non ita contigiſſe, plurimum doleo. Adde quod cum incultos, & barbaros diſcimus tales, ac potius incultiores & ipſi euadimus. Solemus enim ijs, quos imitamur, plerũq; eſſe deteriores. Quapropter optimos, & ſtatim & ſemper legendos putat Quintilianus, atq; eoꝝ candidiſſimum quẽq;, & maxime expolitum. Tum de Cicerone ſic inquit. Cicero (vt mihi quidẽ videtur) & iucundus incipientibus quoq;, & apertus eſt ſatis, nec prodeſſe tm̃, ſed etiam amari poteſt, tum (quemadmodum Plinius præcipit) vt quiſq; erit Ciceroni ſimillimus. Sed de genere hoc longa haberi poſſet oratio. Hæc vero attigim⁹ noſtro erga ſtudioſos ſummo amore. quare vos etiam atq; etiã rogo, vt boni, qcqd diximus, conſulatis. Valete. Venetijs Menſe Octobri. M. D. VII.

Quoniam autem oĩbus in rebus à diuinis incipien-
dum eſt, chriſtianeq́; à teneris inſtitui pueros
volumus, hæc in primis ediſcant.

In noĩe Ieſu Chriſti crucifixi Deĩ Opt. Max.

Oratio data Apoſtolis ab Ieſu redemptore humani generis latine, & græce.

Pater noſter, qui es in cœlis, ſanctificetur nomẽ tuũ. Adueniat regnum tuũ. Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra. Panẽ noſtrũ quotidianũ da nobis hodie. Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Et ne nos inducas in tẽtationẽ. Sed libera nos à malo. Amen.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου. γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰς ἐνέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Salutatio Angeli ad beatiſſimam Virginem latine, & græce.

Aue Maria gratia plena Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Ieſus. Sancta Maria mater Dei ora pro nobis peccatoribus nũc, & in hora mortis noſtræ. Amẽ.

Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία ὁ κύριος μετὰ σοῦ. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Symbolum Apoſtolorum.

Credo in Deum patrem omnipotentém creatorem cœli & terræ. ET IN IESVM CHRISTVM Filium eius vnicum dominum noſtrum. Qui cōceptus eſt de Spiritu ſancto, natus ex Maria Virgine. Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus mortuus & ſepultus. Deſcendit ad inferos, tertia die reſurrexit à mortuis. Aſcendit ad cœlos, ſedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Credo in ſpiritum ſanctum, ſanctam eccleſiam catholicam. Sanctorum communionem. Remiſſionem peccatorum. Carnis reſurrectionem. Vitam æternam. Amen.

DECEM PRAECEPTA LEGIS ANTIQVAE.

Mente deum tota venerare, & ſemper adora.
Ne incaſſum iura ſanctisſima numina diuum,
Hinc caueas feſtis quicquam exercere diebus,
Qđ vetitū eſt. Magno plus affice honore parētes.
Ah ne occide hoiem. Nunquam furare. Malignus
Eſſe caue teſtis. Necnon bonus effuge, lectum
Concutere alterius, tedas fœdare iugales.
Non modo neu turpis ſis, lege iubeꝰs, adulter.
Sed ne nupta quidem alterius tibi mente petatur.
Cuncta aliena, bonus quo ſis, cupijſſe caueto.
Hæc quicunq; decem ſummi præcepta Tonantis
Chriſticola, vt debet, ſeruarit, carcere liber
Corporis, ad cœli felicia tecta volabit
Lætus, & æternum cariturus morte quieſcet.

Salutatio filioꝝ Euæ ad Beatiſ. Virginem.

Salue regina miſericordiæ vita dulcedo, & ſpes noſtra ſalue. Ad te clamamus exules filij Euæ. Ad te ſuſpiramus gementes, & flentes in hac lachry-

marum valle. Eia ergo aduocata noſtra illos tuos miſericordes oculos ad nos conuerte. Et Ieſum benedictum fructum vētris tui nobis poſt hoc exilium oſtende, o clemens, o pia, o dulcis virgo Maria. Dignare me laudare te virgo ſacrata. Da mihi virtutem contra hoſtes tuos. Amen.

Initium ſancti Euangelii ſecundum Ioannem.

In principio erat verbū. Et verbū erat apud deum, & deus erat verbū, hoc erat in principio apud deū. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factū eſt nihil, quod factū eſt. In ipſo vita erat, & vita erat lux hoīum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eā nō cōprehenderūt. Fuit homo miſſus à deo, cui nomē erat Ioannes. Hic venit in teſtimoniū, vt teſtimoniū perhiberet de lumine, vt oēs crederent per illum. Non erat ille lux, ſed vt teſtimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat oēm hominem venientē in hunc mūdum. In mūdo erat, & mūdus per ipſum factus eſt, & mundus eū non cognouit. In propria venit, & ſui eū non receperūt. Quotquot autem receperūt eum dedit eis poteſtatē filios dei fieri. Iis, qui credunt in nomine eius, qui nō ex ſanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex volūtate viri, ſed ex deo nati ſunt, ET VERBVM CARO FACTVM EST, & habitauit in nobis. Et vidimus gloriam eius, & gloriam quaſi vnigeniti à patre plenū gratiæ & veritatis.

Pſalmus alternis, dicendus cum ad altare ſacrificaturus ſacerdos accedit.

SACERDOS. Introibo ad altare dei. CLERICVS. Ad deū, qui lætificat iuuentutē meā.

S. I udica me Deus, & diſcerne cauſam meam de gente non ſancta. ab homine iniquo & doloſo eri pe me. C L E. Q uia tu es Deus meus, & fortitudo mea, quare me repuliſti, & quare triſtis incedo, dũ affligit me inimicus? S. E mitte lucẽ tuam, & veritatem tuam, ipſa me deduxerunt, & adduxerunt in montem ſanctum tuum, & in tabernacula tua. C L E R I. E t introibo ad altare Dei. A d Deum, qui lætificat iuuentutem meam.

S. C õfitebor tibi in cithara deus deus meus, quare triſtis es anima mea, & quare cõturbas me? C L E. S pera in deo, quoniam adhuc confitebor illi ſalutare vultus mei, & deus meus. S. G loria patri & filio & ſpiritui ſancto. C L E. S icut erat in principio & nũc & ſemp, & i ſcl'a ſcl'oꝝ. C L E. A men.

S. C õfiteor Deo patri omnipotẽti, beatæ Mariæ ſemper virgini, & omnibus ſanctis, & vobis fratres me grauiter, multifariamq; peccaſſe mea culpa. I deo precor imaculatam & ſemper virginem Mariam, & oẽs ſanctos, & vos fratres orare pro me.

C L E R I. M iſereatur tui omnipotens deus, & dimiſsis omnibus peccatis tuis, perducat te ad vitam æternam. S. A men. C L E R I. C onfiteor Deo omnipotenti, & beatæ Mariæ ſemper virgini, & omnibus ſanctis, & tibi pater me grauiter, multifariamq; peccaſſe mea culpa. I deo precor immaculatam & ſemper virginem Mariam, & te pater orare pro me. S. M iſereatur veſtri omnipotẽs deus, & dimiſsis omnibus peccatis veſtris, perducat vos ad vitã æternam. C L E R I. A men. S. V eniam & abſolutionẽ, & remiſſionẽ peccatorum omnium det vobis oĩpotẽs, & miſericors dñs. C L E R I. Amen. S. D eus tu conuerſus viuificabis nos. C L E. E t plebs tua lætabiť in te. S. O ſtẽde no-

bis dñe miſericordiã tuã. CLERI. Et ſalutare tuũ da nobis. S. Domine exaudi orationẽ meã. CLERI. Et clamor meus ad te veniat. S. Dominus vobiſcum. CLERI. Et cum ſpiritu tuo.

Cum itur cubitum, genibus flexis tacto ſigno ſanctisſimæ crucis dicatur ter.

Benedicatur Deus trinus & vnus.

Benedicatur Dominus noſter Ieſus Chriſtus.

Benedicatur virgo Maria mater Dei.

Deus propitius eſto mihi peccatori.

Dignare dñe nocte iſta ſine peccato nos cuſtodire.

Domine Ieſu Chriſte da mihi intellectũ & doce me facere voluntatem tuam. Item dicatur quinquies oratio dominica, & ſalutatio Angeli ad beatisſimam virginem. & ſemel Symbolum Apoſtolorum. Hinc Euangelium. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum. & cætera.

Cum ſurgitur cubitu, dicantur eadem omnia, niſi quod vbi dicitur nocte iſta, dicatur hodie iſto.

Ad benedicendam menſam, Ante prandium.

Benedicite. Oculi omnium in te ſperant dñe, & tu das eſcam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Gloria patri & filio, & ſpiritui ſancto. Sicut erat in principio & nunc & ſemp, & in ſecula ſeculorum. Κυρίελέισον. Χρίςελέισον. Κυρίελέισον. Pater noſter. Et ne nos inducas in tentationẽ. Sed libera nos à malo. Amẽ. Benedic dñe nos & tua dona, quæ de tua largitate ſumus ſumpturi. p chriſtum dñm noſtrũ. Amen. Iube domine benedire. Menſæ cœleſtis participes faciat nos rex æter

næ gloriæ: Amen. Deus charitas eſt, & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo.

Poſt prandium.

Tu autem domine miſerere noſtri. Deo gratias. Confiteantur tibi domine omnia opera tua, & ſancti tui benedicant tibi; Gloria patri. Sicut erat in principio. Agimus tibi gratias omnipotens Deus pro vniuerſis beneficijs tuis, qui viuis & regnas in ſecula ſeculorum. Amen.

PSALMVS.

Miſerere mei deus ſecundũ magnam miſericordiam tuam. Et ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam. Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo mũda me. Quoniam iniqtatẽ meam ego cognoſco, & peccatum meum cõtra me eſt ſemper. Tibi ſoli peccaui & malũ coràm te feci, vt iuſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas, cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexiſti, incerta & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi. Aſperges me dñe hyſſopo & mundabor, lauabis me, & ſup niuẽ dealbabor. Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata. Auerte faciem tuam à peccatis meis, & oẽs iniqtates meas dele. Cor mundum crea in me deus, & ſpũm rectum innoua in viſceribus meis. Ne proijcias me à facie tua, & ſpiritũ ſanctum tuũ ne auferas à me. Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. Libera me de ſanguinibus deus deus ſalutis meæ, & exultabit lingua

mea iuſtitiam tuam: D omine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudē tuam. Q uoniam ſi voluiſſes ſacrificium dediſſem vtiq;, holocauſtis non delectaberis. S acrificium deo ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus non deſpicies. B enigne fac domine in bona voluntate tua ſion, vt edificentur muri Hieruſalem. T unc acceptabis ſacrificium iuſtitiæ, oblationes, & holocauſta, tunc imponent ſuper altare tuum vitulos. G loria patri. S icut erat. K yrie eleiſon. C hriſte eleiſon. K yrie eleiſon. P ater noſter. E t ne nos inducas in tētationē. S ed libera nos à malo. Amē.

D iſperſit dedit pauperibus. I uſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. B enedicam dominum in omni tēpore. S emper laus eius in ore meo. I n domino laudabitur anima mea. A udiant manſueti & lætētur. M agnificate dominū mecum. E t exaltemus nomen eius in idipſum. S it nomen domini benedictum. E x hoc nunc & vſq; in ſeculum. R etribuere dignare dn̄e omnibus nobis bona facientibus propter nomē ſanctum tuum vitam æternam: Amē. Benedicamus domino. D eo gratias. F idelium animæ p miſericordiam Dei, requieſcāt in pace. Amen. P ater noſter. E t ne nos inducas in tentationem. S ed libera nos à malo. D eus det nobis ſuam pacem. E t vitam æternam. Amen.

Ante cœnam.

B enedicite. B enedicite. E dent pauperes, & ſaturabuntur, & laudabunt dn̄m, qui requirunt eum viuent corda eorum in ſeculum ſeculi. G loria patri & filio, & ſpiritui ſancto. S icut erat in principio & nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen. K yrie eleiſon. C hriſte eleiſon. K yrie eleiſon. P ater noſter. E t ne nos inducas in tentationē. S ed li

bera nos à malo. B enedic domine & reliqua vt ſupra in principio prandij.

Poſt cœnam.

T u autem domine miſerere noſtri. D eo gratias. M emoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator dñs eſcam dedit timentibus ſe. G loria patri & filio & ſpiritui ſancto. S icut erat i principio & nunc & ſemp & in ſecula ſeculorũ. Amē. B enedictus dominus in donis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Q ui viuit & regnat in ſecula ſeculorꝫ. Amē. Pſalmus. L audate dominum oēs gentes, laudate eum oēs populi. Q uoniam. confirmata eſt ſuper nos miſericordia eius, & veritas dñi manet in æternum. G loria patri & filio & ſpiritui ſancto. S icut erat in principio & nũc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amē. K yrie eleiſon. C hriſte eleiſon. K yrie eleiſon. P ater noſter. & cætera vt in fine prandij.

Breuiſſimus ſimul, & vtiliſsimus modus, quo & legere & ſcribere quis cito, rectéq; diſcet.

L iteræ. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. ſ. t. u. x. y. z.

V ocales. a. e. i. o. u.

C õſonantes. b. c. d. f. g. l. m. n. p. q. r. ſ. t. x. z. i. u. cum non ſunt vocales.

Conſonantes præpoſitæ vocalibus.

B a. be. bi. bo. bu. Ca. ce. ci. co. cu.
Da. de. di. do. du. Fa. fe. fi. fo. fu.
Ga. ge. gi. go. gu. Ha. he. hi. ho. hu.

Ia.ſe.iſ.ſo.ſu. La.le.li.lo.lu.
Ma.me.mi.mo.mu. Na.ne.ni.no.nu.
Pa.pe.pi.po.pu. Qua.que.qui.quo.quu.
Ra.re.ri.ro.ru. Sa.ſe.ſi.ſo.ſu.
Ta.te.ti.to.tu. Va.ve.vi.vo.vu.
Xa.xe.xi.xo.xu. Za.ze.zi.zo.zu.

Vocales vni præpoſitæ conſonanti.

Ab.eb.ib.ob.vb. Ac.ec.ic.oc.vc.
Ad.ed.id.od.vd. Af.ef.if.of.vf.
Ag.eg.ig.og.vg. Ah.eh.ih.oh.vh.
Al.el.il.ol.vl. Am.em.im.om.vm.
An.en.in.on.vn. Ap.ep.ip.op.vp.
Ar.er.ir.or.vr. As.es.is.os.vs.
At.et.it.ot.vt. Ax.ex.ix.ox.vx.

Vocales vni duabus'ue, aut tribus præpoſitæ conſonantibus.

Alx.elx.ilx.olx.vlx. Anc.enc.inc.onc.vnc.
Ams.ems.ims.oms.vms. Ans.ens.ins.ons.vns.
Ant.ent.int.ont.vnt. Anx.enx.inx.onx.vnx.
Ars.ers.irs.ors.vrs. Arx.erx.irx.orx.vrx.
Abs.ebs.ibs.obs.vbs. Arbs.erbs.irbs.orbs.vrbs.
Aps.eps.ips.ops.vps. Arps.erps.irps.orps.vrps.

Vocales vocalibus præpoſitæ.

æ œ au eu ei quæ ſunt diphthongi,

Duæ tres'ue Conſonantes præpoſitæ vocalibus.

Bda.bde.bdi.bdo.bdu. Bla.ble.bli.blo.blu.
Bra.bre.bri.bro.bru. Cha.che.chi.cho.chu.
Cla.cle.cli.clo.clu. Cna.cne.cni.cno.cnu.
Cra.cre.cri.cro.cru. Cta.cte.cti.cto.ctu.
Dla.dle.dli.dlo.dlu. Dma.dme.dmi.dmo.dmu.

Dna.

D na.dne.dni.dno;dnu. Dra.dre.dri.dro.dru.
F la.fle.fli.flo.flu. Fra.fre.fri.fro.fru.
G da.gde.gdi.gdo.gdu. Gla.gle.gli.glo.glu.
gma.gme.gmi.gmo.gmu.gna.gne.gni.gno. gnu.
Gra.gre.gri.gro.gru. Mna.mne. mni.mno.mnu.
P la.ple.pli.plo.plu. Pna.pne.pni. pno. pnu.
Pra.pre.pri.pro.pru. Pſa.pſe.pſi.pſo.pſu.
Pta.pte.pti.pto.ptu. Sba.ſbe.ſbi.ſbo.ſbu.
S ca.ſce.ſci.ſco.ſcu. Sma.ſme.ſmi.ſmo.ſmu.
Spa.ſpe.ſpi.ſpo.ſpu. Squa.ſque.ſqui.ſquo.ſquu.
Sta.ſte.ſti.ſto.ſtu. Stla.ſtle.ſtli.ſtlo.ſtlu.
Stra.ſtre.ſtri.ſtro.ſtru. Tla.tle.tli.tlo.tlu.
T ma.tme.tmi.tmo.tmu. Tna.tne.tni.tno.tnu.
Tra.tre.tri.tro.tru.

Cõſonantes præpoſitæ,& ſuppoſitæ vocalibus.

B ab.beb.bib.bob.bub. Bac.bec.bic.boc.buc.
Bad.bed.bid.bod.bud. Baf.bef.bif.bof.buf.
Bag.beg.big.bog.bug. Bal.bel.bil.bol.bul.
Bam.bem.bim.bõ.bũ. Ban.ben.bin.bon.bun.
Bap.bep.bip.bop.bup. Bar.ber.bir.bor.bur.
Bas.bes.bis.bos.bus. Bat.bet.bit.bot.but.
C ab.ceb.cib.cob.cub. Cac.cec.cic.coc.cuc.
Cad.ced.cid.cod.cud. Caf.cef.cif.cof.cuf.
Cag.ceg.cig.cog.cug. Cal.cel.cil.col.cul.
Cam.cem.cim.cõ.cum. Can.cen.cin.con.cun.
Cap.cep.cip.cop.cup. Car.cer.ci.cor.cur.
Cas.ces.cis.cos.cus. Cat.cet.cit.cot.cut.
D ab.deb.dib.dob.dub. Dac.dec.dic.doc.duc.
Dad.ded.did.dod.dud. Daf.def.dif.dof.duf.
Dag.deg.dig.dog.dug. Dal.del.dil.dol. dul.
Dam.dem.dim.dõ.dũ. Dan.den.din.don.dun.
Dap.dep.dip.dop.dup. Dar.der.dir.dor.dur.
Das.des.dis.dos.dus. Dat.det.dit.dot.dut.

Fab.feb.fib.fob.fub.	Fac.fec.fic.foc.fuc.
Fad.fed.fid.fod.fud.	Faf.fef.fif.fof.fuf.
Fag.feg.fig.fog.fug.	Fal.fel.fil.fol.ful.
Fam.fem.fim.fom.fum.	Fan.fen.fin.fon.fun.
Fap.fep.fip.fop.fup.	Far.fer.fir.for.fur.
Fas.fes.fis.fos.fus.	Fat.fet.fit.fot.fut.
Gab.geb.gib.gob.gub.	Gac.gec.gic.goc.guc.
Gad.ged.gid.god.gud.	Gaf.gef.gif.gof.guf.
Gag.geg.gig.gog.gug.	Gal.gel.gil.gol.gul.
Gam.gē.gim.gom.gum.	Gan.gen.gin. gon. gun.
Gap.gep.gip.gop.gup.	Gar.ger.gir.gor.gur.
Gas.ges.gis.gos.gus.	Gat.get.git.got.gut.
Hab.heb.hib.hob.hub.	Hac.hec.hic.hoc.huc.
Had.hed.hid.hod.hud.	Haf.hef.hif.hof.huf.
Hag.heg.hig hog.hug.	Hal.hel.hil.hol.hul.
Ham.hem.him.hō.hū.	Han.hen. hin.hon.hun.
Hap.hep.hip.hop.hup.	Har.her.hir.hor.hur.
Has.hes.his.hos.hus.	Hat.het.hit.hot.hut.
Iab.ieb.iib.iob.iub.	Iac.iec.iic.ioc.iuc.
Iad.ied.iid.iod.iud.	Iaf.ief.iif.iof.iuf.
Iag.ieg.iig.iog.iug.	Ial.iel.iil.iol.iul.
Iam.iem.iim.iom.ium.	Ian.ien.iin.ion.iun.
Iap.iep.iip.iop.iup.	Iar.ier.iir.ior.iur.
Ias.ies.iis.ios.ius.	Iat.iet.iit.iot.iut.
Lab.leb.lib.lob.lub.	Lac lec.lic.loc.luc.
Lad led.lid.lod.lud.	Laf.lef.lif.lof.luf.
Lag.leg.lig.log.lug.	Lal.lel.lil.lol.lul.
Lam.lem.lim.lō.lum.	Lan.len.lin.lon lun.
Lap.lep.lip.lop.lup.	Lar.ler.lir.lor.lur.
Las.les.lis.los.lus.	Lat.let.lit.lot.lut.
Mab.meb.mib.mob.mub.	Mac.mec.mic.moc.muc.
Mad.med.mid.mod.mud.	Maf.mef.mif.mof. muf.
Mag.meg.mig.mog.mug.	Mal.mel.mil. mol. mul.
Mam.mem.mim.mō.mū.	Man.men.min.mō.mū.
Map.mep.mip mop.mup.	Mar.mer.mir.mor.mur.

Mas.mes.mis.mos.mus.Mar.mer.mir.mor.mur.
N ab.neb.nib.nob nub. Nac.nec.nic.noc.nuc.
Nad.ned.nid.nod.nud. Naf.nef.nif.nof.nuf.
Nag.neg.nig.nog.nug. Nal.nel.nil.nol.nul.
Nam.nē.nim.nom.nū. Nan.nen.nin.non. nun.
Nap.nep.nip.nop.nup. Nar.ner.nir.nor.nur.
Nas.nes.nis.nos.nus, Nat.net.nit.not.nut.
P ab.peb.pib.pob.pub. Pac.pec.pic.poc.puc.
Pad.ped.pid.pod.pud. Paf.pef.pif.pof.puf.
Pag.peg.pig.pog.pug. Pal.pel.pil.pol pul.
Pam.pē.pim.pom.pum.Pan.pen.pin. pon. pun.
Pap.pep.pip.pop.pup. Par.per.pir.por.pur.
Pas.pes.pis.pos.pus. Pat.pet.pit.pot.put.
Quid.quod. Qual.q̄l.quil. quā.quem
Quan.quen.quin. Quip.q̄s.q̄s.qs.quos. q̄t
R ab.reb.rib.rob.rub. Rac.rec.ric.roc.ruc.
Rad.red.rid.rod.rud. Raf.ref.rif.rof.ruf.
Rag.reg.rig.rog.rug. Ral.rel.ril.rol.rul.
Ram.rem.rim.rom.rum.Ran.ren.rin.ron.run.
Rap.rep.rip.rop.rup. Rar.rer.rir.ror.rur.
Ras.res.ris.ros.rus. Rat.ret.rit. rot.rut.
S ab.ſeb.ſib.ſob.ſub. Sac.ſec.ſic.ſoc.ſuc.
Sad.ſed.ſid.ſod.ſud. Saf.ſef.ſif.ſof.ſuf.
Sag.ſeg.ſig.ſog.ſug. Sal.ſel.ſil.ſol.ſul.
Sam.ſem.ſim.ſom.ſum. San. ſen.ſin.ſon.ſun.
Sap.ſep.ſip.ſop.ſup. Sar.ſer.ſir.ſor.ſur.
Sas.ſes.ſis.ſos.ſus. Sat.ſet.ſit.ſot.ſut.
T ab.teb.tib.tob.tub. Tac.tec.tic.toc.tuc.
Tad.ted.tid.tod.tud. Taf.tef.tif.tof.tuf.
Tag.teg.tig.tog.tug. Tal.tel.til.tol.tul.
Tam.tem.tim.tom.tum.Tan.ten.tin.ton.tun.
Tap.tep.tip.top.tup. Tar.ter.tir.tor.tur.
Tas.tes.tis.tos.tus. Tat.tet.tit.tot.tut.

Vab.veb.vib.vob.vub. Vac.vec.vic.voc.vuc,
Vad.ved.vid.vod.vud. Vaf.vef.vif.vof.vuf.
Vag.veg.vig.vog.vug. Val.vel.vil.vol.vul.
Vam.vē.vim.vom.vū. Van.ven.vin.von.vun.
Vap.vep.vip.vop.vup. Var.ver.vir.vor.vur.
Vas.ves.vis.vos.vus. Vat.vet.vit,vot.vut.
Xab.xeb.xib.xob.xub. Xac.xec.xic.xoc.xuc.
Xad.xed.xid.xod.xud. Xaf.xef.xif.xof.xuf.
Xag.xeg.xig.xog.xug. Xal.xel.xil.xol.xul.
Xam.xē.xim.xō.xum. Xan.xen. xin.xon.xun.
Xap.xep.xip.xop.xup. Xár.xer.xir.xor.xur.
Xas.xes.xis.xos.xus. Xat.xet.xit.xot.xut.
Zab.zeb.zib.zob.zub. Zac.zec.zic.zoc.zuc.
Zad.zed.zid.zod.zud. Zaf.zef.zif.zof.zuf.
Zag.zeg.zig.zog.zug. Zal.zel.zil.zol.zul.
Zam.zem.zim.zō.zū. Zan.zen.zin.zon zun.
Zap.zep.zip.zop.zup. Zar.zer.zir.zor.zur.
Zas.zes.zis.zos.zus. Zat.zet.zit.zot.zut.

Erunt fortaſſe qui hæc rideant tanquam perquã rudia, ſed ineruditi. nos autem perneceſſaria eſſe dicimus ad recte, docteq; pronunciandum, ſcribendumq; . Imitati autem ſumus antiquos & græcos & latinos grammaticos. diſcant igitur pueri, quot ſyllabarum ſint dictiones, easq; tum in libro, tum ad digitos ſyllabatim connectant, ne ſcribant, pronuntient'ue cœlli cœllorum, & allius allia alliud per geminum. ll. ne'ue vbi vna eſſe debet conſonans, duas ponant, aut contra, vbi duæ eſſe debēt conſonantes, ponant vnam, vt plurimi ſolent.

ALDI.

Non mihi per ſcopulos, aut deuia paruus Iulus
Ducitur, aonias ebibiturus aquas.
Eſt via per placidos colles, per florea rura.
Hac iter ad muſas prebreue carpe puer.

DE GRAMMATICA, ET EIVS PARTIBVS.

QVID eſt Grammatice? Ars & profeſſio, quæ vſu, ratione, atq; authoritate cõſtat, quæq; cum breuiſſime in duas parteis diuidatur, recte loquendi ſcientiam, & authorũ enarrationem, plus habet in receſſu (vt Quintilianus ait) q̃ fronte promittat. Eſt enim neceſſaria pueris, iucunda ſenibus, dulcis ſecretorum comes. & quæ vel ſola omni ſtudiorum genere plus habet operis, q̃ oſtentationis.

Vnde dicta eſt Grammatice? παρὰ τὰ γράμματα, hoc eſt à literis. latina literatura, Quintiliano teſte, dici poteſt, quia à literis incipit. nam literæ in ſyllabas coguntur, ſyllabæ dictiones efficiunt. ex dictionib. oratio conſtat, ex quib. diſciplina grammatices conſtituitur.

Quot ſunt partes grammatices? duæ. Methodice, & hiſtorice.

Quæ eſt Methodice? finitiua grammatice, quæ præcepta, rationemq; loquendi breui quadam via demonſtrat. hæc etiam horiſtice dicitur.

Quæ eſt hiſtorice? enarratiua grammatica, quæ au-thores enarrat, atque exponit, quare & exegetice alio nomine appellatur.

Methodicæ ſeu hiſtoricæ grãmatices quot ſunt partes? Quatuor. Litera vt. u. Syllaba vt ve. Dictio vt veritas. Oratio vt veritas odium parit.

Quid eſt litera? minima pars vocis articulatæ.

Quid eſt vox? Aër ictus auribus accidens.

Quotuplex eſt vox? duplex. Articulata, q̃ ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur. Inarticulata, q̃ à nullo.

Quotuplex eſt articulata vox? duplex, literata, q̃ ſcribi põt, vt Cicero. Socrates. Plato. Illiterata, quæ ſcribi non poteſt, vt ſibili, & gemitus hominum.

Quotuplex eſt vox inarticulata? duplex. literata, vt Cra. Illiterata vt ſibili ſerpẽtũ. mugitꝰ boũ, & ſilia.

Vnde dicta eſt litera? à lituris, quas patitur. vel qa veteres in ceratis tabulis ſcribere, & poſtea delere cõſueuerunt, ſic vt à libro. i. cortice, in quo etiam antiqui ſcribebant, appellatus eſt liber.

Quid intereſt inter literam, & elementum? Elementum eſt ipſa pronunciatio. litera autem elementi nota, ſed abuſiue alterum pro altero ponitur.

Quot accidunt literæ? tria, nomẽ, figura, & poteſtas, nomen, quo vocatur, figura, quæ eſt elementi nota, poteſtas, propter quam & literæ factæ ſunt, & elementa.

Quot ſunt literæ, quibus vtimur? tres & viginti. a. b. c. d. e. f. g. i. vocalis. i. conſonans. l. m. n. o. p. q. r. ſ. t. u. vocalis. u. conſonans. x. y. z. Literæ vero apud græcos ſunt quatuor & viginti. α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω.

Quare. H. & K. non numeraſti inter literas? quia. h. nõ eſt litera, ſed ſignum aſpirationis. K. vero græca eſt, pro qua. c. vtimur, atq; ideo ſuperuacua, niſi (vt Terentianus ait) tunc in vſu eſt, cum Kalen-

das adnotamus caput.

Quare.i.&,u,bis ẽnũeraſti iter literas? qa longe aliæ literæ ſunt in Iuno,& Venus, q̃ in ibo & vrna.

In quot partes diuiduntur tres & viginti literæ? in duas,in vocales & conſonantes.

Quot ſunt vocales? ſex,qnq; lat.næ.a.e.i.o.u.& vna græca y ψιλὸν.qua vtimur duntaxat in dictionibus græcis,vt Hippolytus,Hieronymus.hyems. Vocales autem apud græcos ſeptem. α.ε.η.ι.υ.ο.ω.

In quot partes diuiduntur vocales? in duas.in præpoſitiuas,& ſubiunctiuas.

Quot ſunt præpoſitiuæ? tres.a.e.o.ſubiũctiuæ? tres. e.u.i.

Quare dicuntur præpoſitiuæ? quia præpoſitæ ſubiunctiuis dipthongos faciunt.

Ex vocalibus quot fiunt diphthongi? quinq;.æ.œ. au.eu.ei.vt æſtimo.cœpi.aula.eurus.orphei ſed ei græca eſt,quæ apud antiquos in frequentiſſimo vſu fuit,nunc autem penè exoleuit.

Quot ſcribuntur,& proferuntur? duæ.au.& eu.vt audio.euge.

Quot ſcribuntur,& non proferuntur? tres.æ.œ.ei.vt Cæſar.Phœbus.omneis.quanquam mihi non ita videtur.non enim ita pronuntiaſſe antiquos credimus.ſed de his dicemus in fragmentis noſtris grãmaticis. Diphthongi vero propriæ apud græcos ſex.αι.αυ.ει.ευ.οι.ου.

Quot ſunt conſonantes? ſeptẽdecim.b.c.d.f.g.l.m. n.p.q.r.ſ.t.x.z.i.&.u.non vocales.

In quot partes diuiduntur conſonantes? in duas. in ſemiuocales,& mutas.

Quot ſunt ſemiuocales? ſeptem.l.m.n.r.ſ.x.z.

In quot partes diuiduntur ſemiuocales in duas, in quatuor liquidas.l.m.n.r.& duas duplices.x.z.

Quot ſunt mutæ? octo,b.c,d,f.g.p.q.t.

Quare dicuntur vocales? quia per ſe vocem faciunt.
Conſonantes? quia ſimul cum vocalibus ſonant.
Semiuocales? quia ſunt imperfectæ vocales.
Mutæ? qa reſpectu bene ſonātiū exiguā vocē hn̄t.
Quare dicuntur liquidæ? quia fluunt, & quaſi intereunt poſt mutas poſitæ in eadē ſyllaba. & ppea grgci ὑγρὰ etiam appellant, noſtri vero vdas.
Quare dicuntur duplices? quia ponuntur ꝑ duabus literis. x. enim ponitur ꝑ c & ſ, z vero ꝑ duplici ss.

Quæſtiones de literis.

A in dictione aes? quæ pars eſt? litera. quæ litera? vocalis. quæ vocalis? præpoſitiua. quare eſt litera? quia eſt minima pars huius vocis articulatæ aes. quare vocalis? quia per ſe vocem facit. quare eſt præpoſitiua? quia præpoſita ſubiunctiuis e & u, aē & au diphthongos facit.
L quæ pars eſt grammatices? litera. quæ litera? conſonans. quæ conſonans? ſemiuocalis. quæ ſemiuocalis? liquida. quare eſt litera? quia eſt minima pars dictionis, vbi poſita eſt. quare conſonans? quia ſimul cum vocali, cui adiungitur, ſonat. quare ſemiuocalis? quia non quantū vocalis ſonat. Semis. n. in compoſitione imperfectionem ſignificat, vt ſemiuir, ſemiplenus, id eſt imperfectus vir. imperfecte plenus. interdū ēt dimidiam partem, vt ſemiſſis, dimidiatus aſſis. quare eſt liquida? quia liqueſcit & fluit poſt mutas poſita in eadem ſyllaba.

De Syllaba.

Quid eſt ſyllaba? cōprehēſio literarum. vt ba. tra. ſed abuſiue ex ſola vocali fieri ſyllaba poteſt, vt eoo.
V nde dicitur ſyllaba? ἀπὸ τοῦ συλλαμβάνειν τὰ γράμματα. hoc eſt à conceptione literarum.
S yllabæ quot accidunt? quatuor, tenor. ſpiritus. tēpus. & numerus.
Quot ſunt tenores ſyllabarū? tres. acutus, grauis, &

circũflexus, vt aliquibus.coràm.baſſianãs.

Quot ſunt ſpiritus ſyllabarum? duo aſper & lenis vt trux.lana.

Quot ſunt tempora ſyllabarum? quinq;.vnum.vnũ-ſemis.duo.duoſemis,& tria.

Quot ſunt numeri ſyllabarum? duo ſingularis, vt a. pluralis vt tra.

Quare numerus accidit ſyllabæ? quia conſtare poteſt ex vna ad ſeptem literas, vt a.ab.abs.mars.ſcobs. ſcrobs.ſtirps.ſtrans.ſtriglix apud Vitruuium.

Quæſtiones de ſyllabis.

L i, in aliquibus quæ pars eſt? ſyllaba.quare? quia eſt comprehenſio duarum literarum.l.&.i. Cuius tenoris? acuti. Cuius ſpiritus? lenis.quot temporum eſt? vnius. Cuius numeri? pluralis.

De dictione.

Q Vid eſt dictio? vox articulata cum aliqua ſignificatione, ex qua inſtruitur oratio, & in quam reſoluitur.

V nde dicta eſt dictio? à dicẽdo, quòd dicat aliquid, hoc eſt ſignificet.

Quæſtiones de dictione.

P oẽta quæ vox eſt? articulata.quare? quia ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur.

Quæ articulata vox eſt poẽta? literata. quare? quia ſcribi poteſt.

P oẽta quæ pars eſt grammatices? dictio.quare? quia dicit aliquid, hoc eſt ſignificat.

C ra.quæ vox eſt? inarticulata.quare? quia à nullo ſenſu mentis proficiſcitur.

Quæ inarticulata vox eſt cra? literata.quare? quia literis comprehendi poteſt.

S ibilus hominũ quæ vox eſt? articulata.quare? quia ab aliquo ſenſu mentis proficiſcitur. Quæ articulata? illiterata.quare? quia ſcribi non poteſt.

Mugitus boum quæ vox eſt? inarticulata, quæ inarticulata? illiterata.

De Oratione.

Quid eſt oratio? congrua dictionum ordinatio ad aliquid ſignificandum.

In quot partes diuiditur oratio? in duas, in orationẽ perfectam & imperfectã. quæ eſt perfecta? quæ perfectum habet ſenſum, vt veritas odium parit.

Quæ eſt imperfecta? q̃ non habet perfectũ ſenſum, vt me amare Deũ, & cum veniſſem in Cumanum.

Orationis perfectæ in anguſtiſſima diuiſione quot ſunt ſpecies? quinq;, iterrogatiua, vt Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa videndi? imperatiua, vt accipe nunc danaum inſidias. Optatiua, vt nunc vtinã ſurdis auribus eſſe velim. Vocatiua, vt, Huc ades ô Meliboee. Enuntiatiua vt nauigat Aeneas.

Quæſtiones de Oratione.

Amo Deum quæ pars eſt grammatices? oratio, quare? quia eſt congrua dictionum ordinatio ad aliquid ſignificandum.

Quæ oratio ẽ? pfecta, quare? qa pfectũ hẽt ſenſum.

Cuius ſpeciei orationis perfectæ? Enũtiatiuæ, quare? quia amorem meum erga Deum enuntiat.

De Orationis partibus.

Quot ſunt partes orationis? octo. Nomen. Pronomen. Verbum. Aduerbium. Participium. Præpoſitio. Coniunctio. & Interiectio.

Quot ſunt principales orationis partes? duæ, Nomẽ, & Verbum.

Quot ſunt partes orationis declinabiles? quatuor. Nomen. Pronomen. Verbum. Participium.

Quot ſunt indeclinabiles? quatuor. Aduerbium. Præpoſitio. Coniunctio. & Interiectio.

Quod ſunt caſuales? tres. Nomen. Pronomen. Participium.

De nomine.

Quid eſt nomen? pars orationis corpus aut rē proprie, communiter'ue ſignificās, proprie vt Roma, Tyberis. communiter ut urbs, flumen.

Vnde dictum eſt nomen? à græco qđ eſt ὄνομα ἀπὸ τοῦ νέμειν, quod eſt tribuere, deriuatum.

In quot partes diuiditur nomen? in duas, in ſubſtantiuum, & adiectiuum.

Quod eſt nomen ſubſtantiuum? quod habet vnum articulum, vt hic poëta, vel duos ad ſummum, vt hic & hæc aduena.

Quod eſt nomen adiectiuum? quod habens tres articulos, vt hic & hæc & hoc fœlix, vel tres voces, vt bonus bona bonum, adijcitur nominibus ſubſtantiuis ad eorum qualitatem vel quantitatem declarandam, ut altum mare, cœlum profundum, rotundum, volubile, nix alba, niger coruus.

Quot ſunt pronomina pro articulis poſita in generum, caſuumq; diſcretione? tria. (caremus. n. articūlis.) hic hæc hoc, hic. n. eſt diſcrimen maſculini, hæc fœminini, hoc neutri, hic & hæc communis duūm generum, hic & hæc & hoc omnis, uel cōmunis trium generum, hic uel hæc incerti.

In quot partes diuiditur ſubſtantiuum nomen? in duas, in proprium & appellatiuum.

Quod eſt nomen proprium? quod uni tantum cōuenit, ut Socrates. Plato. Virgilius.

Quod eſt nomen appellatiuum? quod eſt commune multis. ut arbor, homo, lapis.

Nomini quot accidūt? quinq;. quæ? Species, Genus, Numerus, Figura, & Caſus.

Quot ſunt ſpecies nominum tam ſubſtantiuis, quam adiectiuis cōmunes? duæ, primitiua, ut Iulus bonus, deriuatiua, ut Iulius bellus.

Quot ſunt ſpecies propriorum nominum tm̄? quatuor, Nomē, Prænomē, Agnomē & Cognomen.

Quod eſt nomē? quod proprie vniuſcuiuſque ſuum eſt,ut Cato, Cæſar.
Quod eſt prænomē? quod præponitur nomini differentiæ cauſa,vt M. Cato. C. Cæſar.
Quod eſt cognomen? quod ab euentu aliquo imponitur. vt Africanus. Salluſtius, cui cognomen poſtea Africano ex virtute fuit.
Quod eſt agnomen? quod eſt agnationis cōmune, vt porcius.
De ſpeciebus appellatiuorum nominum.
Quot ſunt ſpecies appellatiuorum nominum tātum? decem & ſeptem. Ad aliquid dictum. quaſi ad aliquid dictum. Gentile. Patriū. Interrogatiuum. Infinitum. Relatiuum. Collectiuum. diuiduum. Factitium. Generale. ſpeciale. ordinale. numerale. abſolutum. temporale. locale.
Quod eſt ad aliquid dictum? quod ſine intellectu eius,ad quod dictum eſt, proferri non poteſt, vt pater, filii pater. filius, patris filius.
Quod eſt quaſi ad aliquid dictū? quod quamuis habeat aliquod contrarium, & quaſi ſemper adhærens, tñ non ſignificat ipſo nomine etiā illud, neq; ex illo accipit nominationem, vt nox. dies.
Quod eſt Gētile? qđ gētē ſigñat, vt græcus latinus.
Quod eſt patriū? quod à patria ſumit, vt Romanus.
Quod eſt interrogatiuum? quod cū interrogatione profertur. vt quis. qualis cum accētu in penultima.
Quod eſt infinitum? quod eſt interrogatiuo contrarium, vt quis. qualis cum graui accentu.
Quod eſt relatiuum? quod refert antecedēs, hoc eſt dicit iterum, vt qui quæ quod, qualis.
Quod eſt collectiuū? quod in ſingulari numero multitudinem ſignificat, vt populus. plebs. gens. turba. vulgus.
Quod eſt diuiduum? quod à duobus vel amplioriʼ

bus ad ſingulos habet relationem, vel ad id plures in numero pares diſtributos, vt vterque. alteruter. quiſque. ſinguli. bini. terni. centeni.

Quod eſt factitiũ? quod à ſonorum proprietate factum eſt, vt fringilla auis. turtur. ſciofa. tarantara.

Quod eſt generale? quod in diuerſas ſpecies poteſt diuidi, vt animal. arbos.

Quod eſt ſpeciale? quod à genere trahitur. vt homo. equus. laurus. oliua.

Quod eſt ordinale? quod ordinem ſignificat. vt primus. ſecundus.

Quod eſt numerale? quod numerum demonſtrat. vt vnus. duo. tres.

Quod eſt abſolutũ? quod per ſe intelligitur. vt Deus.

Quod eſt temporale? quod tempus oſtendit. vt hora. dies. menſis. annus.

Quod eſt locale? quod locum ſignificat, vt propinquus. longinquus. proximus.

De ſpeciebus tã ꝓprioꝝ q̃ appellatiuoꝝ noĩum.

Quot ſunt ſpẽs noĩum tam ꝓpriis q̃ appellatiuis cõmũes? ſex. Primitiua, ꝓpria. vt Iulus. primitiua appellatiua, vt mõs. Deriuatiua ꝓpria, vt Iulius. Deriuatiua appellatiua, vt monticulus. Corꝑalis ꝓpria vt Cato. Corporalis appellatiua, vt homo. Incorporalis propria, vt virtus dea & Pudicitia Penelopes, vel ipſa dea. Incorpocalis appellatiua, vt virtus. homonymos ꝓpria, vt Pyrrhus filius Achillis. & Pyrrhus rex Epirotarum. homonymos appellatiua, vt nepos filius filii, & nepos luxurioſus. Synonymos propria. vt Publius Cornelius. Scipio Africanus. Quintus Mutiũs. Augur Scæuola. Synonymos appellatiua vt terra, humus, enſis mucro, gladius, ſpatha. machæra.

Quod eſt nomen primitiuum? quod à nullo deriuatur. vt iulus. mons.

Quod eſt nomen deriuatiuum? quod deriuatur ab aliquo, vt iulius. montanus.

Quod eſt nomen corporale? quod corpus ſignificat vt Cato, homo.

Quod eſt nomen incorporale? quod non ſignificat corpus, vt virtus, Angelus.

Quod eſt nomē homonymum? quod vna voce ſignificat diuerſa, vt canis. Nepos.

Quod eſt nomen ſynonymum? quod cum alio noīe idem ſignificat, vt enſis. mucro. gladius. ſpatha. machæra.

De ſpeciebus deriuatiuorum nominum.

Quot ſunt ſpecies deriuatiuorum nominum tātum? nouem. Patronymicum. Comparatiuum. Superlatiuum. Poſſeſſiuum. Diminutiuum. Denominatiuum. Verbale. Participiale. Aduerbiale.

Quod eſt nomē comparatiuum? quod cum itellectu poſitiui vel cū aliquo participe ſenſu poſitiui magis aduerbiū ſignificat, vt albior magis albus.

Quod eſt nomen ſuperlatiuum? quod ad plures ſui generis comparatur, & ſupponitur oībus, quibus comparatur, vt Achilles græcorum fortiſſimus.

Quod eſt nomē patronymicum? quod proprie à patre deriuatū ſecundum formam græcam, ſignificat cū genitiuo primitiui filiū vel nepotem, filiam vel neptē, vt hic priamides, filius, nepos'ue Priami, hæc Nerine, filia, neptis'ue Nerei.

Quod eſt poſſeſſiuū? quod cū gtō primitiui ſignificat aliquid ex iis, quæ poſſidentur, vt æneia nutrix, p nutrix æneæ, euandrius enſis, pro enſis euandri.

Quod eſt diminutiuum? quod diminutionem ſui primitiui abſolute demonſtrat, vt homuncio, homunculus, homullus, homullulus, paruus homo, ſenecio, paruus ſenex. fraterculus, paruus frater. Virguncula, parua virgo. Sororcula,, parua ſoror, ce-

tula, parua res, corculum, paruum cor.
Quot cauſis proferuntur diminutiua? tribus, neceſſariæ ſignificationis gratia, vt tantillus. Gratia vrbanitatis vt ingeniolum, fraterculus. Itē cauſa adulationis, vt hoc corculum, animula.
Quod eſt denominatiuum? quod à nomine deriuatur, vt crinitus, quod deriuatur à crine, cornutus, à cornu, citharœdus. à cithara, albior. ab albo, æacides ab æaco, hectoreus ab Hectore.
Quod eſt verbale? quod à verbo deducitur, vt amator doctor.
Quod eſt participiale? quod deriuatur à participio vt venerandus.
Quod eſt aduerbiale? quod deriuatur ab aduerbio, vt craſtinus, heſternus, hornotinus, quotidianus.
De generibus.
Quot ſunt genera noīum præcipua? duo, q̄ ſola nouit rō naturæ. Maſculinū. vt hic Anchiſes. Fœmininum vt hæc Penelope. ſola. n. hæc generant, atque ideo appellata ſunt gn̄a, cætera vero à præcipuis veniūt vt neutrū, quod neq; maſculinū eſt, neq; fœmininū vt hoc tēplū, cōe duum generum quod & maſculinū eſt, & fœmininū, vt hic & hæc Aduena, cōe trium generum, quod omnia ſupra dicta genera continet, vt hic & hæc & hoc felix. Promiſcuū, quod vel maſculinum eſt, vel fœmininū ſignificans aīal vtriuſq; ſexus, atq; ideo à græcis ἐπίκοινον dicitur, vt hic paſſer, hæc aquila, incertum, quod modo maſculinū, modo fœmininum inuenitur apud authores, vt hic vel hæc dies.
Phaëton cuius generis? Maſculini. quare? quia oīa nomina virorum, deorumq; cuiuſcunq; ſint terminationis maſculini ſunt generis, vt Cæſar. Cato Saturnus. Iuppiter.
Paſiphaë cuius generis? fœminini, quare? quia om-

nia nomina mulierum, dearũq; cuiuſcunq; ſint terminationis, fœminini ſunt generis. vt Penelope. Iuno. Glycerium.

V ir cuius generis? Maſculini. quare? qa oĩa nomina quorũ ſignificatio ad mares tm̃ ptinet, maſculini ſunt generis, vt Pontifex. cerdo. tonſor. nauta.

Mulier cuius gñis? Fœminini. quare? quia oĩa nomina, quorũ ſignificatio ad fœminas tm̃ pertinet, fœminini ſunt generis, vt Puella, ſaga, pronuba.

D ux cuius generis? cõmunis duum generum. quare? quia omnia nomina. quorum ſignificatio & ad mares pertinet, & ad fœminas cõmunia ſunt duũ generum. vt Princeps. Comes. Conuiua. Auriga. Aduena. Homo. Incola. Alienigena. Caprigena. quæ tamen authores vſurpant tanquã adiectiua. Virgilius, caprigenumq; pecus. Valerius Maximus, Alienigena ſtudia.

B onus cuius generis? maſculini. quare? quia prima quæq; vox adiectiui eſt gñis maſculini, vt bonus. ſecũda fœminini. vt bona. tertia neutri, vt bonum.

O mnis cuius generis? Cõmunis duũ generũ. quare? quia prima quæq; vox adiectiui, cui duæ ſunt voces, eſt cõis duum generum, vt hic & hæc omnis. hic & hæc pulchrior, altera vero eſt generis neutri. vt hoc omne. hoc pulchrius.

P ernox cuius generis? cõis triũ generũ. quare? quia oĩa adiectiua, quæ habent dũtaxat vnam vocem, cõia ſunt trium generum, vt velox. pauper.

Malus prima ꝓducta cuius generis? fœminini. quare? quia omnia noĩa arborũ ſunt generis fœminini. oleaſter tamẽ, Dumus, Rubus maſculina ſunt Siler. Quod Priſcianus ait non ponendum iter arbores, ſicut nec Rubus, neutrum eſt. Virgilius, vt molle ſiler, lẽtæq; geniſtæ. Sic robur. ſuber. balſamum. hebenũ. dicitur & hæc hebenus. Itẽ buxũ,

dicitur

dicitur & buxus ſecundum Seruium. Priſcianus buxus arbor, buxum lignum. Tibullus pomũ genere neutro pro arbore vſurpauit.

Ipſe feram teneras maturo tempore vites
Ruſticus, & facili grandia poma manu.

Plinius quoq; epiſtolarum libro quinto idem fecit inquies, alternis metulæ exurgunt, alternis inſerta ſunt poma.

Pirum cuius generis? neutri, quare? quia fructuum & lignorum nomina neutra ſunt, excipiũtur hoc verſiculo annotata.

Hæc nux Caſtanea, & iuglans, glans, ficus oliua.

Padus cuius generis? maſculini, quare? qa fluuiorum noĩa maſculina ſunt. Inuenies tñ pauca fœminini generis, vt albula. Ouidius in quarto faſtorum. Et tãto eſt albula pota deo. Itẽ hæc lethe. Styx palus eſt inferni nõ flumen, pauca item neutri; Vt cruſtumiũ. Iader. Lucan⁹. Cruſtumiumq; rapax. Idem & tepidum in molles zephyros diſcurrit iader, leges & hoc iſtrum, tanagrum, metaurum, eridanũ. Rhenum ſi cum flumine iungũtur, vt flumen Rhenũ. Horatius, aut flumen Rhenũ, aut pluuius de ſcribitur arcus, ſicuti hoc oceanũ cum mari adiungitur, vt mare oceanum, ſed figurate magis neutris Priſciano teſte iunguntur, vt tyberis flumen. Salluſt. in. ij. hiſtoriarum. Dextrũ flumen Turiam, quod Valentiam paruo interuallo præterfluit.

Hic Pſitacus cuius generis? ꝓmiſcui, quare? qa volucrũ noĩa epicœna ſunt. Colũbus vero habet fœmininũ colũba, & Gallus gallina, & pullaſter pullaſtra. Capus vero ſiue capo (vtrũq; enim dicimus) quia ex gallo fit auulſis teſtibus, idcirco fœmininũ non habet. oẽſtrum inſecti generis neutrum eſt. Picus & pica nõ ſunt eiuſdem ſpeciei. Halcyon commune duum generum, cuius pluuiale eſt hi &

hæ halcyones. Seruius ſuper eo verſu. Dilectæ Thetidi halcyones, ait ſciendum quia cum de muliere dicitur, hæc Halcyone facit, cũ de auibus, hic & hæc halcyon, hi & hæ halcyones, hactenus ille. Oui. tamen. xi. metamor. de aui hæc Halcyone dixit. Incubat halcyone pendentibus æquore nidis, dicta quia ἐν ἅλῃ κύει, hoc eſt in mari fœtificat, ac ꝓpterea & aſpirationem habet, & ypſilon.

Decem cuius generis? cõmunis trium generũ, quare? quia oĩa numeralia à quatuor vſq; ad centum ſunt cõia trium generum, ſic etiam mille, dicimus etiam hoc mille pluraliter hæc millia.

B. cuius generis? neutri, quare? quia omnia nomina literarum neutra ſunt.

A qua cuius generis? fœminini, quare? quia omnia nomina latina in a deſinentia in nominatiuo ſingulari, fœminina ſunt, in plurali vero neutra tam latina quàm græca, vt arma, ſtemmata.

Epigrãma cuius generis? neutri. quare? quia oĩa nomina græca in a, apud latinos genus ſuum ſeruãt. excipiũtur pauca, vt ὁ δόμος hæc domus. ὁ χάρτης hæc charta. τὸ χάος hic chaus ὁ κῆρος hæc cera & huiuſmodi perpauca.

Cubile cuius generis? neutri, quare? quia in e finita tertii declinatus neutra ſunt omnia, vt hoc monile: hoc ouile.

Libye cuius generis? fœminini, quare? quia omnia noĩa, quæ veniunt à noĩatiuo græco in .η. fœminina ſunt, vt hæc grammatice, hæc rhetorice.

Gerundia cuius generis? neutri, quare? quia .i. finita neutra ſunt, vt hoc gummi, excipiuntur à genitiuis compoſita omnis generis, ut eiuſmodi, nam nihili, mancipi, frugi, offici perdi obliqui ſunt, omnibus caſibus & generibus figurate adiuncti.

Sermo cuius generis? maſculini, quare? quia o fini-

ta maſculina ſunt omnia,præter verbalia in io, vt lectio,& quæ in do & in go exeunt o in i mutantia in genitiuo fœminini generis,vt dulcedo. Origo. præter hic ordo, cardo & cupido pro deo. Caro carnis fœmininum eſt. Pondo item aptotū, neutrum eſt. Margo incerti generis.

C ornu cuius generis? neutri,quare? qa u finita neutra ſunt omnia & aptota,vt veru, gelu.

Lac cuius generis? neutri,quare? quia omnia finita in qualibet mutarum neutra ſunt,vt alec,caput, occiput,ſinciput.

L upercal cuius generis? neutri, quare? quia al finita neutra ſunt,excipitur hic ſal, quod neutro etiam genere vetuſtiſſimi protulerunt.

Mel cuiꝰ gñis? neutri,quare? qa el finita neutra ſunt.

P ugil cuius generis? maſculini, quare? quia tria in il maſculina ſunt pugil,mugil,ſtrigil. Vnum commune,vigil. Duo neutra nil,nihil.

C onſul cuius generis? maſculini,quare? quia vi finita duo maſculina ſunt conſul.præſul, Vnum commune duum generum, exul.

D elubrum cuius generis? neutri, quare? quia in m neutra ſunt,præter nequam & totidem oīs generis. Item tantundem & cim,quæ neutra ſunt.

Carmen cuius generis? neutri,quare? quia in en correpta neutra ſunt oīa,flamē pro ſacerdote, pectē, & à cano cōpoſita,vt lyricen,& cætera oīa in en, maſculina ſunt,vt lien,Ren,ſplen,

T orcular cuius generis? neutri, quare? quia ar finita neutra ſunt,ſic & quæ in ir, deſinunt,vt ir gadir.

C aniſter cuius generis? maſculini,quare? quia in er. Maſculina ſunt,liter fœmininū eſt,vber,iter,ſpinter,cancer pro morbo,papauer,cadauer & ſignificantia fœtus terræ,vt cicer,piper,neutra ſunt.

L abor cuius generis? maſculini,quare? quia or fini

ta maſculini ſunt generis, quatuor in or inueniuntur neutra, marmor, æquor, cor, ador. Quatuor itē indecor memor immemor author, & à corpore & colore cōpoſita, vt bicorpor, diſcolor, & comparatiua oia, vt melior, cōia ſunt duū generū. excepto hic ſenior, quod tñ in obliquis videtur cōe trium generum, vt ſenioris ætatis, ſenioris æui.

Fulgur cuius gnis? neutri, quare? qa, vr, finita neutra ſunt. Aſtur. anxur turtur vultur furfur maſculina ſunt, fur, augur, ligur, cōia. Horatius tamen ſermone, Egreſſum magna, anxur in neutro genere protulit. Impoſitū ſaxis late candentibus Anxur.

Pietas cuius generis? fœminini, quare? quia as finita fœminina ſunt, præter as vas vadis maſculina vas vaſis, fas, nefas neutra. Nugas commune trium generum, & indeclinabile.

Nubes cuius generis? fœminini, quare? qa in es productā deſinentia fœminina ſunt. Dies incerti generis eſt in ſingulari. in plurali maſculini tm̄, ſicut ab eo compoſitū meridies, præs etiam & pes maſculina ſunt, æs & hippomanes neutra.

Poples cuius generis? maſculini. quare? qa in es correptam maſculina ſunt, præter ſeges, teges, apes, compes fœminina. Ea vero, quorum ſignificatio vtriq; generi conuenit, ſunt, vt ſupra quoq; eſt dictum, cōia duū generū, vt diues, ſuperſtes, hoſpes, miles, deſes, & ſimilia, inueniuntur quædam neutris adiuncta. Lucanus, imperiūq; comes. Iuuenalis, depoſitū tibi ſoſpes erit. Valerius, diues, & prepotens naturæ regnum. Salluſtius, ter inquies.

Bilis cuius generis? fœminini, quare? qa is finita fœminina ſunt, caulis & molaris ꝑ dente vel lapide, & caſſis rete maſculina ſunt, & quæ ante is habent n, vt funis, vel duas conſonantes in eadem ſyllaba, vt vectis (axis pyxis græca ſunt) & quæ pe-

multimam vna ex liquidis terminant, vt collis, enſis, amnis, corbis, vel in genitiuo creſcunt vna ſyllaba, vt lapis, excipiuntur bipēnis, peſtis, febris, veſtis, vallis, pellis, cuſpis, caſſis, dis, lis, turris, peluis, glis non animal fœminini generis, item finis & clunis incerti generis, & dis in ſingulari cōmunę duū generum in plurali trium.

R os cuius gñis? maſculini, quare? qa os finita maſculina ſunt, præter cos, dos fœminina, & os neutrū.

M etus cuius generis? maſculini, quare? qa us finita ſecundæ & quartæ declinationis maſculina ſunt, præter hæc domus, nardus, carbaſus, aluus, colus, vānus, intubus, porticus, acus, tribus, manus, penus, quod & maſculinum, & fœmininum & neutrū inuenitur. pāpinus incerti generis eſt. Idus vero fœmininū eſt pluralis tm̄ numeri præter ēt hoc pus, virus pelagus, vulgus quod eſt ēt maſculinum.

Munus cuius generis? neutri, quare? quia in us tertiæ inflexionis ſi non retinent, v, in genitiuo, neutra ſunt, dicimus tamen hic lepus. Si vero retinent & creſcunt, ſunt fœminina, vt ſalus, palus, incus, excipiuntur hæc monoſyllaba crus, rus, quæ ſunt neutra, & hic mus maſculinum.

L odix cuius generis? fœminini, quare? quia. x, finita fœminina ſunt, vt cœlox, pax, lux. Excipiuntur grex, ſtarix, calix, fornix, limax, ſandix, qcunx, calx, pro ictu, narix, & quæ ſunt fructuum tertiæ vt maſtix, quæ maſculina ſunt, ſimiliter in ex ſupra ſyllabam, vt culex. Præter hæc obex, forfex, forpex, ramex, ſuppellex, vibex. Item hic vel hæc cortex, ſilex. Verbalia in trinx inueniuntur & neutris adiuncta in plurali, vt victricia tollite ſigna. Sardo nix incerti generis legitur.

S tirps cuius generis? fœminini, quare? quia in. s. antecedente conſonante monoſyllaba, fœminina ſunt

præter dans, mons, ſons, pons, maſculina, ſcrobs tamen maſculini etiam generis eſt.

Tridens cuius generis? maſculini, quare? qa in s. antecedente conſonante non monoſyllaba, maſculini ſunt generis præter hyems, & cohors fœminina.

Quæ videmur præteriiſſe, vt ſunt græca, vt ſynodus cryſtallus. Item adiectiua, & propria hominum & deorum, & quæ ad mares vel ad fœminas, vel ad vtroſq; pertinent & ſilia, colliguntur ſuis regulis. quod facile poterit accuratus lector aduertere.

Quot ſunt numeri noium? Duo, ſingularis vt homo. Pluralis vt homines.

Quot ſunt figuræ noium? tres, ſimplex vt iuſtus. Compoſita vt iniuſtus. Decõpoſita vt iniuſtitia.

Quot ſunt caſus nominum? Sex, Nominatiuus. Genitiuus. Datiuus. Accuſatiuus. Vocatiuus. Ablatiuus, qui etiam latinus dicitur.

Ex caſibus quot ſunt recti? Duo, Ntũs, & vocatiuus.

Quot ſunt obliqui? quatuor. Genitiuus. Datiuus. Accuſatiuus. Ablatiuus.

De nominum declinatione.

Quot ſunt declinationes nominum? quinq;. Prima cuius gtũs ſingularis in. æ. diphthongum definit. Secunda. in. i. Tertia in is. Quarta in us. vel in u. Quinta in ei in gtõ & datiuo, vt hic poëta huius poëtæ, hic dñs huius dñi, hic Cato huius Catonis, hæc manus, huius manus, vel hoc cornu huius cornu, hæc ſpecies huius & huic ſpeciei.

Nominatiuus primæ declinationis quot terminationes habet? quinq;. a. as. e. es. &. am, vt muſa. Aeneas. Penelope. Anchiſes. Adam, ſed in am barbara ſunt duntaxat, atque ideo aptota.

Nominatiuus ſecundæ declinationis quot terminationes habet? Sex, er. ir. ur. um. us. eus. vt aper. vir. ſatur. templum. dominus. theſeus. in os autem

& in on,ut delos.Ilion græce declinantur.

De nominatiuo tertiæ declinationis.

Nominatiuus tertiæ declinationis quot terminatio-nes hēt? circiter octo & q̄nquaginta, uidelicet tres uocales.a.e.o.ut pægma. mare. Cicero.c.poſt.a.&.e.ut lac.alec.d.poſt.i.&.u.ut dauid, bogud.l.r.s.x.ns.poſt oēs uocales,ut ſal.mel. pugil.ſol.præ-ſul.Par.pater.gadir.cor.fur.mas.pes.lis.mos.m⁹.pax.lex.nix.nox.nux.quadrans.dens.tiryns.mōs.aruns.necnō & bs.&ps.&.n.poſt omnes uocales, ſed præter.u.ut trabs.cœlebs.calybs. ſcobs.daps.manceps.cynips.inops.Pan. flamen. delphin. Si-mon.Item.rs.poſt omnes uocales,ſed præter.i.vt pars.iners.mors.tyburs.aus ut laus.æs diphthon-gum ut præs.alax.ut calx.anx.ut lanx.unx.ut con iunx.arax.ut Ars. irps.ut ſtirps urbs. ut urbs. uls. vt puls.ems.ut hyems.

Quæ in nominatiuo ſingulari deſinunt in er. in is.& in e? concluſa hoc pentaſticho.

Sylueſter.uolucer.celer & campeſter.& acer.
Atq; alacer.celeber.mediocre.ſaluber.equeſter.
Sicq; paluſter,item ſic inclinato ſequeſter.
Hic ſed & hæc alacris,celebris,mediocris, & acris
Atq; per e neutrum dices genus. Adde ſalubris.

De quarta & quinta declinatione.

Quarta declinatio quot terminationes habet? duas. us,ut manus.u.ut cornu.

Quinta declinatio quot terminationes habet? unam duntaxat,ut ſpecies.

De Genitiuis.

Genitiuus primæ declinationis quot terminationes hēt? quinq; æ diphthōgum q̄ eſt frequētiſſima, ut hic poëta huius poëtæ,es à ntō in e, ut hæc gram matice huius grāmatices, as, ut hæc familia huius familiæ & hui⁹ familias,unde adhuc dicitur pater

familias, hæc terra huius terræ & terras, vt gigan-tes filij terras, more græco, vt ἡ μοῦσα, τῆς μούσας. ἡ μάρθα, τῆς μάρθας. Ai vt hæc aula huius aulæ & aulai. Virg. Aulai in medio libabant pocula Bacchi. quod fit etiā in adiectiuis, vt pictus picta pictum, geniti-uo picti pictæ & pictai. Virg. Diues opum, diues pictai veſtis & auri, pro pictæ veſtis, ius, vt vna vni⁹.

Genitiuus ſingularis ſecūdæ declinationis quot ter-minationes habet? duas i, vt dñs huius domini, ius vt vnus vnius. nam Theſeus huius Theſeos. & An drogeus huius Androgeo græce declinantur, ὁ θη-σεὺς τοῦ θησέως, ὁ ἀνδρόγεως τοῦ ἀνδρόγεω.

Genitiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? vnam is, vt homo hominis, nam Pallas pal lados. & ſappho huius ſapphus græce declinātur, vt ἡ παλλὰς τῆς παλλάδος. ἡ σαπφὼ τῆς σαπφόος σαπφοῦς.

Genitiuus quartæ declinationis quot terminationes hēt? treis us, vt hæc man⁹ hui⁹ man⁹ hic fruct⁹ hu-ius fruct⁹, u i s diuiſas, vt hæc man⁹ huius manuis hic fruct⁹ hui⁹ fructuis, hæc anus huius anuis. Te-rēti⁹, ei⁹ anuis opinor cā, q̄ mortua eſt. M. Varro in primo de agricultura. Cōtra vt Mineruæ capri-ni generis nihil immolarent pp oleam, quòd eam quam læſerit, fieri dicunt ſterilē, eius enim ſaliuam eſſe fructuis venenum, à quo gtō u i s in frequenti vſu eſt datiuus u i. nam à gtō manus huic manu eſt datiuus. Item. u. vt hoc cornu huius cornu.

Genitiuus. s. quintæ declinationis quot terminatio-nes habet? quatuor ei, vt dies hui⁹ diei. ij. vt huius dij, es vt huius dies, e, vt huius die. Virgilius in. i. Aeneid. Munera, lætitiam'q; dij pro diei. M. Tul-lius pro S. Roſc. Quarum nihil pernicij cā diuino conſilio, ſed vi ipſa & magnitudine rerum factum putamus, pro perniciei. Virgil. in Georgicis. Libra

dies, ſomni'que pares vbi fecerit horas pro diei. Item M. Tullius ꝑ P. Seſtio. Equites vero daturos illius dies pœnas. Salluſt. dubitauit acies pars inquit pro aciei. Ouidiũs in tertio Metamorph.
Prima fide, vocis'que ratæ tentamina ſumpſit ꝑ fidei. Idem in ſexto.
Vt'que fide pignus dextras vtriuſque popoſcit pro fidei pignus. Cæſar in ſecundo de analogia huius die huius ſpecie dicendum putat.

De Datiuis ſingularibus.

Datiuus ſingularis primæ declinationis quot terminationes habet? treis. æ. diphthōgũ, vt huic poëtæ, e ſine diphthongo, vt huic penelope. i. vt dtõ uni, toti, ſoli, nulli, antiqui ẽt huic unæ, & ſolæ dicebant. Ter. in Eunucho, mihi Solæ ridiculæ fuit.
Datiuus ſecundæ declinationis quot terminationes habet? duas, o, vt huic domino. i. vt vnus unius vni, huic autem orphei eſt datiuus græcus.
Datiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? vnam. i. huic patri.
Datiuus quartæ declinationis quot terminationes habet? duas ui ſyllabas, ut huic ſenatui, huic manui u, vt huic ſenatu. huic manu. Virg. Te'que aſpectu ne ſubtrahe noſtro. Idem, parce metu Cytherea. Cæſar grauis author linguæ latinæ in Dolobella. In ædibus, fanis'que & honori & ornatu erant. In libris analogicis omnia huiuſmodi fine, i. litera dicenda cenſet. lege Aul. Gel. Vtimur'ne huiuſmodi datiuis per apocopē, ut curſu pro curſui dicamus? minime inquit Seruius. Quomodo igitur? per rationem artis antiquæ, quia omnis nominatiuus pluralis regit genitiuum ſingularem. Item à genitiuo ſingulari datiuus ſingularis regitur, nec eo maior eſſe debet, eſt igitur curſui datiuus à curſuis genitiuo, & huic curſu à genitiuo curſus.

Datiuus quintæ declinationis quot terminationes hēt? treis. ei. ut huic diei. ij. ut huic facij. e. ut huic facie. Lucilius in ſatyris, ut citat Gellius. Primū inquit, facie honeſtas accidit. Idē, qui te diligit, ætati facieq́; tuæ ſe fautorem oſtendat. ſunt tamen inqt Gellius, non pauci, qui utrobique facij legant.

De Accuſatiuis ſingularibus.

Accuſatiuus ſingularis primæ declinationis quot terminationes habet? treis. am, ut hunc poetam. an, ut hūc Aenean, hāc Iphigeniān. en, ut hūc Laërten.

Accuſatiuus ſingularis ſecundæ declinationis quot terminationes habet? unā latinam um, ut hunc dominum, hoc templū, hanc glyrerium, & duas græcas. a. ut hunc theſea. on, ut hanc pylon.

Accuſatiuus. s. tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas latinas. em. ut hunc patrem. im, ut hunc thybrim, hanc ſitim, & tres græcas. in. a. o. ut hunc Alexin, hanc Amaryllida, hanc Dido. Item tot, quot & nōiatiuus neutrorū eiuſdem declinationis, qm̄ neutra oīa, tam apud græcos, q̄ apud latinos hn̄t treis caſus ſimiles in utroque numero, nominatiuum, accuſatiuum, & uocatiuum, ut ntō hoc ſtemma. accuſatiuo hoc ſtemma. uocatiuo o ſtemma. Pluraliter nominatiuo accuſatiuo & uocatiuo hæc & o ſtemmata. Singulariter ntō, accuſatiuo, uocatiuo hoc & o carmen. Pluraliter nominatiuo accuſatiuo uocatiuo, hæc & o carmina.

Quæ in im tantum, & in im & in em ſimul faciunt accuſatiuum? Concluſa his carminibus.

Iſta per im quartum mittunt tibi nomina tantum.
Vim, tygri, & tuſſim, thybrim, Tyberimq́;, ſitimq́;
Maguderimq́;, & græca per is facientia rectum.
Siue per os potius patrium mittentia purum,
Vt ſyrtis, tethys, atq; implacata charybdis.
In quoq; dat tethys, & cætera talia dant em,

Datq; per im quartum. reſtis. cum turre bipennis.
Peluisq;, & puppis, torquis quoq, deinde ſecuris.
Et curuamentum quæ curui eſt buris aratri.
Et quæ mortales facit impalleſcere febris.
Accuſatiuus.s. quartæ declinatiōis quot terminatio-nes hēt? duas vm, vt hāc manum. u vt hoc cornu.
Accuſatiuus.s. quintæ declinationis quot termina-tiones habet? vnam em, vt hunc vel hanc diem.

De Vocatiuis omnibus.

Omnis vocatiuus quomodo definit? ſicut nominati-uus, vt hic poëta o poëta, hic magiſter o magiſter hic Cato o Cato, & ſic in cæteris.
Hæc regula quot habet exceptiones? ſex.
Quæ eſt prima? Nomina primæ declinationis in as, & in es, abiecta s litera noīatiui, faciunt vocatiuū. vt hic Aeneas o Aenea, hic Anchiſes o Anchiſe.
Quæ eſt ſecunda? Nomina ſecundæ declinationis in us, mutāt us in e, vt hic dn̄s o domine, excipiūtur hæc, quæ his verſibus comprehenduntur.
O deus, o lucus, popule & populus fluuiusq;,
Et fluuie & vulge & vulgus pelagus ſimul hiſce
Et pelage adiūgas chor⁹ & chore, & agn⁹ & agne.
Quæ eſt tertia? nomina propria in ius abiecta us no-minatiui faciunt vocatiuum, vt hic Virgilius o Vir gili. hic Laurentius o Laurenti.
Quæ eſt quarta? nomina ſecundæ declinationis in eus, vt theſeus abiecta s faciunt vocatiuū, vt o the-ſeu, hic Orpheus o orpheu.
Quæ eſt quinta? in us longam, vt Panthus œdipus œdipodis ī u, faciūt vocatiuū, vt o Pāthu o œdi-pu, quia quæ in s deſinunt præcedente d phthon go, ſi ſint græca, abiecta s faciūt vocatiuū cōiter vt ὁ πλακοῦς ὦ πλακοῦ, ὁ χαρίεις ὦ χαρίει, ὁ βοῦς ὦ βοῦ.
Quæ eſt ſexta? græca tertia declinationis in as & in is plerunq; ſeruant vocatiuum græcum, vt Pallas

Pallatis o Pallan. Paris o Pari. Amaryllis o Amaryllis. Alexis. o Alexi.

De Ablatiuis ſingularibus.

Ablatiuus ſingularis primæ declinationis quot terminationes habet? duas, a, vt ab hoc poëta, e, vt ab hoc Anchiſe.

Ablatiuus ſecundæ declinationis quot terminationes habet? vnam o, vt ab hoc domino, quæ eſt ſimilis datiuo, vt huic & ab hoc templo.

Ablatiuus tertiæ declinationis quot terminationes habet? treis, e, ſolum. i. ſolum, e, &. i. ſimul.

Quæ nomina hñt. i. ſolum in ablatiuo? quæ hoc pentaſticho comprehenduntur.

I mare, puluinarq́; animalq́; & talia cuncta·
Adiectiua etiam, ſi dant per e neutra, december.
Aprilisq́; per er, per & is tibi menſis, & imber.
Aſtringo ſtrigilis vel græco ςρογγύλος. i. dat.
Quartus in im pariter, dices à gauſape ſolum.

Quæ emittunt ablatiuum in. e. &. i. ſimul? quæ his verſibus comprehenduntur.

I vel e cuncta trium generum, ſed ab hoſpite dices
Soſpite, degenere, & ſic vbere paupere tantum.
Vnguis, auis vectisq́; ignis'que & talia cuncta
I vel e dant, & penè ante is con quæq́; ſonantes.
Binæ, ceu neptis, ſi ſint in ſyllaba eadem.
As quoque gentile, atq; in trix verbale per em'que
Atq; per im quartum mittentia, pulchrior, & quod
Comparat omne, memor memori mage, cætera. dát e, vel ſic.

Neutra oïa in. e. vt hoc mare à mari, niſi ſint ꝓpria, vt hoc reate, præneſte, ſoracte, q̃ faciunt à reate. ꝑneſte, ſoracte, notatur etiã ab hoc gauſape. Itẽ in al, vt hoc ceruical à ceruicali, & in ar ꝓducẽtia penultimã genitiui, vt hoc calcar, huius calcaris à calcari, & noïa menſium in er. & in is. vt hic ſeptem-

ber ab hoc ſeptembri,hic quintilis,ſextilis à quintili ſextili,& ſimiliter ab hoc imbri,& in im ſolum mittentia accuſatiuum,vt hanc tuſſim ſitim vim, à tuſſi ſiti vi. Præterea adiectiua oĩa,quæ faciũt neutrum per,e,vt hic & hæc omnis & hoc omne ab omni,hic ſylueſter hæc ſylueſtris hoc ſylueſtre à ſylueſtri.Interdum tamen aliter inueniuntur, vt à mare,rete,natale,cœleſte.

Quæ mittunt ablatiui in,e, &.i.ſimul? Omnia cõia triũ generũ,vt hic & hæc & hoc par,à pare vel pari,hic &hæc &hoc vetus,à vetere vel veteri,hic & hæc & hoc artifex,audax,triplex,ab artifice vel artifici,ab audace vel audaci, à triplice vel triplici, præter quæ ſunt in,er.non exeuntia etiam in is,vt pauper vber degener,quæ faciunt in e,tantum, vt à paupere,vbere,degenere,ſoſpes etiã & hoſpes à ſoſpite & ab hoſpite tm̃ faciunt ablatiuum. Itẽ mittẽtia accuſatiuum tam in em,quã in im,vt hanc turrem & turrim à turre & turri,& in vis vt nauis à naue vel naui,& in guis,vt anguis ab angue vel angui,& in mnis vt amnis, ab amne vel amni & omnia ferè, q̃ in is deſinunt à duabus incipientia conſonantibus,vt peſtis à peſte vel peſti, vectis à vecte vel vecti & gentilia in as,vt hic & hæc Baſſianas & hoc baſſianate, hic & hæc priuernas & hoc priuernate,à baſianate & baſſianati, à priuernate & priuernati.Item comparatiua omnia, maior à maiore & maiori,& i trix verbalia, vt victrix à victrice vel victrici.

Quæ terminant in e ſolum?quæ non comprehendũtur ſupradictis regulis,vt hoc poëma ab hoc poëmate,hic pater ab hoc patre.

Ablatiuus.s.quartæ declinationis quot terminationes habet?vnam u,vt hæc manus ab hac manu.

Ablatiuus.s.quintæ declinationis quot terminatio-

nes habet? nam e, vt hæc res ab hac re.

De nominatiuis pluralibus.

Nominatiuus pluralis primæ declinationis, quot terminationes hēt? vnā æ diphthongū vt hi poëtæ.

Nominatiuus pluralis ſecundæ declinationis quot terminationes habet? duas. i. vt hi domini. a. quæ eſt neutrorum omnium, trib. caſibus nominatiuo accuſatiuo & vocatiuo communis, vt hæc templa, duo & ambo ſunt anomala.

Nominatiuus pluralis tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas, es maſculinorum & fœmininorum, vt hi patres, hæ matres, à neutrorum, vt hæc corpora, poëmata.

Nominatiuus. P. quartæ declinationis quot terminationes habet? duas us in maſculinis & fœmininis, quæ eſt communis nominatiuo accuſatiuo & vocatiuo, vt hæ manus, has manus, o manus, & à in neutris, vt hæc cornua.

Nominatiuus. P. quintæ declinationis quot terminationes habet? vnam, es, quæ eſt etiam accuſatiui & vocatiui, vt hi hos & o dies.

De genitiuis pluralibus.

Genitiuus. P. primæ declinationis quot terminationes habet? duas arum, vt horum poëtarum, um p cōciſionē, vt graiugenū pro graiugenarū. Aeneadū p Aeneadarū. ων aūt, vt πηνελοπῶν. græca eſt.

Genitiuus. P. ſecundæ declinationis quot terminationes habet? duas orum, vt horum dominorum, um per cōciſionē vt horum virum pro virorum.

Genitiuus. P. tertiæ declinationis quot terminationes habet? duas um, vt horum patrum ium, vt horum ignium. ων autē, vt horum ἐπιγραμμάτων cum accentu in penultima græca eſt. Martialis de ſe.

Hic eſt, quem legis, ille, quem requiris,
Toto notus in orbe Martialis,

Argutis ἐπιγραμμάτων libellis.
Cui lector ſtudioſe quod dediſti
Viuenti decus, atque ſentienti,
Rari poſt cineres habent poëtæ.

Quæ faciunt genitiuū pluralē in ium? q̄ hn̄t ablatiuū ſingularem in i, ſolum, ut ab oī. horum oium. & in e & in i, ut ab hoc igne uel igni, hoꝝ ignium, ab amante uel amāti, hoꝝ & haꝝ & hoꝝ amantium, niſi fiat ſyncopa, ut amātum ꝓ amātiū. excipiūtur ab artifice & artifici artificum, à memore & memori memoꝝ, à pugile & pugili puglum, à vigile & uigili vigilum, à ſupplice & ſupplici ſupplicum. à uetere & ueteri ueteꝝ, & cōparatiua oīa, ut à maiore & maiori maioꝝ, præter pluriū. Itē in as latina ut hæc ciuitas ciuitatum hæc pietas pietatium, niſi ſint ꝑ ſincopē, ut haꝝ ciuitatū, haꝝ pietatum, & in es ſemper pluralia, ut hi penates, hi quinquatres. hi & hæ tres, & hæc tria, hoꝝ penatiū, qnquatriū hoꝝ & haꝝ & hoꝝ triū, præter hæ opes, harum opum hi ꝓceres, hoꝝ proceꝝ, hi lemures, hoꝝ lemuꝝ, nec nō in is longū, ut hic ſamnis, horū ſamnitium, & hn̄tia gtm̄ ntō æqualem, ut hic collis, huius collis, hoꝝ collinm, hæc ædes huius ædis haꝝ ædium, ſed in es frequentius proferuntur ꝑ ſyncopen, ut hic uates, hoꝝ vatum excipiuntur hoꝝ canum, panum haꝝ indolum, ſobolum, hoꝝ & haꝝ iuuenum, & quorum noīatiuus in duas terminatur conſonātes, ut ps ptium. fons fontium, ars, artium, arx arcium, præter in ms ut hyems hyemum & ps ut princeps principum, niſi ſint à capite compoſita, ut triceps tricipitium. quod eſt etiam ſecundum regulam mittentium ablatiuum in. e. &. i. dicimus enim hic & hæc & hoc triceps à tricipite & tricipiti, ergo ſecundum regulā horum & harum & hoꝝ tricipitium, niſi proferantur per conciſionem, nox

quoq; noctium facit & nix niuium. Cætera oia faciunt in um fine i, ut horum patrum, hoium, quia horum ablatiuus in e ſolam terminatur, bos horũ boum facit, & ales alituum apud Virgilium aſſumpta u, ut alituum, pecudumq; genus, quæ breuiter his uerſibus comprehenduntur.

Dat genitiuus ium, quibus i, quibus i, uel e ſexto.
Atque ſuo ſimilem patrium retinentia recto.
Sic & in as romana, quibus conciſio ſæpe eſt.
Sic plus nix & nox, ſed pluri, plureq;, legi
Sic & in es faciunt, ſi ſint pluralia, ſemper.
Et quæcunque duo retinebunt conſona recto.
Excipies in ps aut ms facientia, ſi non
A capite hæc fuerint, quod cõparatũ tibi præbet.
I ſine, ceu melior meliorum. i. dant ſine & iſta
Artificum vigilum ſupplex memorum ueterumq;
Et iuuenis, ſobolesq; canum, cumq; indole panis,
Atque parens, etiam generum cõmune duorum.
Attamẽ hoc per ium tibi Marcus Tullius effert.
Et ratione, poteſt & in is quia mittere quartum.
Nã genitiui in ium ꝓpriũ eſt has dicere parteis.
Tu calamos inflare leueis, ego dicere verſus.
At omneis homines, qui ſeſe, & talia multa.
Cætera, quæ caſum ſextum tibi dant per e ſolam,
Cuncta per um patrium præbebunt noĩa caſum.
Horum ceu patrum, capitũ, regumq;, ducumq;
Bosq; boum & bobus dabit, u tibi ſuſcipit ales,
Alituumq; facit, cecinit ſi muſa Maronis,
Alituum, pecudumq; genus ſapor altus habebat.

Genitiuus pluralis quartæ declinationis quot terminationes habet? vnam uum per.uu, geminum, vt harum manuum, horum cornuum.

Genitiuus pluralis quintæ declinationis quot terminationes habet? vnam erum, vt dierum.

De datiuis & ablatiuis pluralibus.

Datiuus

Datiuus & ablatiuus plurales primæ declinationis quot terminationes hñt? duas, is vt his & ab his poëtis, muſis, & abus, in his paucis, quæ hoc diſticho comprehenduntur.

Abus equa & liberta dabunt, ambæq́; duæq́;
Sic aſina. & mula, & filia, nata dea.

Datiuus & ablatiuus plurales ſecundæ declinationis quot terminationes habent? vnam is, vt his & ab his dominis, duobus & ambobus ſunt anomala, ſicut feſtorum nomina, vt ſaturnalia, floralia, bacchanalia, quæ in bus ſolum faciunt, vt his & ab his bacchanalibus, licet genitiuum & ſecundæ & tertiæ declinationis habeant, vt horum ſaturnalium, & ſaturnaliorum.

Datiuus & ablatiuus tertiæ & quartæ & q̃ntæ declinationis quot terminationes habent? vnã bus, vt his & ab his patribus, viſibus diebus, nam his & ab his problematis poëmatis & huiuſmodi à nominatiuis problematum, poëmatum deducuntur.

De Accuſatiuis pluralibus.

Accuſatiuus pluralis primæ declinationis quot terminationes habet? vnam as, vt hos poëtas.

Accuſatiuus. P. ſecundæ declinationis quot terminationes habet? duas os vt hos dominos, aut hæc tẽpla. ambo & duo ſunt, vt ſupra dixi, anomala, q̃ etiam in o inueniuntur miſiſſe accuſatiuum. Virgilius. Si duo præterea tales idea tuliſſet terra viros. Idem in Sileno. Agreſſi (nam ſæpe ſenex ſpe carminis ambo luſerat.)

Accuſatiuus. P. tertiæ declinationis quot terminationes hẽt? treis es, vt hos patres, eis ut hos fonteis. hos & has omneis, a in neutris, vt hæc corpora. as autem, vt hos heroas, hos arcadas græcorũ eſt. τὸς ἥρωας τοὺς ἀρκάδας.

Quare dixiſti hos fonteis? quia quæ genitiuum plura

lem in ium faciunt, accuſatiuum eiuſdem numeri in eis mittunt p ei diphthongum. vt hos fonteis. has parteis et partes hos et has omneis. treis. q̄q̄. Au. Gellius. libro xij. cap. xix. docet teſtimonio Probi Valerij, q æneida manu ipſius Virgilij legit, vrbis accuſatiuum pluralem, per i literam ſcribi debere, ſed de huiuſmodi accuſatiuis multa in annotatio-tionibus noſtris in Virgilij opera ſcripſimus.

Accuſatiuus. P. quartæ declinationis quot termina-tiões hẽt? duas us. vt has manus. a, vt hæc cornua,

Accuſatiuus. P. quintæ declinationis quot termina-tiones habet? vnam es, vt hos dies. has ſpecies.

Quæſtiones de nomine.

Poëta quæ pars eſt? Nomen quare? quia ſignificat ſubſtãtiam, et qualitatẽ, propriã vel cõem cum ca-ſu, ſed poëta cõem, Virgilius vero propriam.

Iulius cui⁹ ſpẽi? primitiuæ. q̃re? qa à nullo deriuat.

Iulius cuius ſpẽi? deriuatiuæ. vñ deriuatur? ab Iulo.

Hic poëta cuius generis? maſculini, quare? qa p̄poni tur ei in declinatione vnum articulare p̄nomẽ hic.

Hæc muſa cuius generis fœminini, quare? qa præpo nitur ei in declinatiõe vnũ articulare p̄nomẽ hæc.

Hoc templum cuius gñis? neutri, quare? qa præponi tur ei in declinatione vnũ articulare p̄nomẽ hoc.

Hic et hæc aduena cuius generis? communis duum generum, quare? qa præponuntur ei in declinatio-ne duo articularia pronomina hic & hæc.

Hic et hæc et hoc felix, cuius generis? omnis, vel cõ munis trium generum. quare? quia præponuntur ei in declinatione tria articularia pronomina hic et hæc et hoc.

Hic Accipiter cuius generis? promiſcui, vel epicœni, quare? quia ſub vna voce, et vno articulo compre-henduntur animalia vtriuſque ſexus, vt hic paſſer. hæc aquila.

Hic vel hæc dies cuius generis? incerti, quare? quia nulla ratione cogẽte, ſola authoritas veterum ſub diuerſo genere ꝓtulit, vt hic vel hæc dies. cortex. finis. bubo.

Poëta cuius numeri? ſingularis, quare? quia ſingulariter profertur.

Hi poëtæ cuius numeri? pluralis, quare? quia pluraliter profertur.

Iuſtus cuius figuræ? ſimplicis, quare? quia ſimpliciter profertur.

Iniuſtus cuius figuræ? compoſitæ, quomodo cum ponitur? ex in & iuſtus componitur iniuſtus.

Iniuſtitia cuius figuræ? Decompoſitæ. quare? quia non per ſe componitur, ſed à compoſito nomine deriuatur, quod eſt iniuſtus iniuſti, addita tia, fit iniuſtitia.

Hic poëta cuius caſus? Nominatiui, quare? quia in eo caſu declinando reperitur.

Quid eſt caſus? declinatio caſualium dictionum, quæ maxime fit in fine, vt Priſcianus ait.

Vñ dictus eſt caſus? à cadẽdo. qa vnus cadit ab alio.

Prim⁹ caſus quot noia hẽt? duo. Noiatiuus, qa noiat rem, & rectus ἡ ἐυθεῖα ἡ ὀρθὴ quia à nullo cadit.

Si à nullo cadit, quare dictus eſt caſus? abuſiue, ſiue vt græci dicunt καταχρηστικῶς.

Genitiuus dicitur'ne aliјs modis? qdni. Poſſeſſiuus, quia poſſeſſionem demonſtrat, Paternus, quia cæterorum caſuum pater & genitor eſt, vnde et genitiuus dicitur, nec dicas genetiuus per. e. ante. t. vt quidam ſolent.

Datiuus dicitur'ne aliјs modis? næ. commẽdatiuus, quia per eum cõmendamus, ſicut datiuus dictus eſt, quia per eum damus.

Accuſatiuus dicitur'ne aliјs modis? cauſatiuus, quia aliquid in cauſa fieri oſtẽdit, ſicut accuſatiuus, quia

aliquid accuſati demonſtrat.

Vocatiuus habet'ne aliud nomen? habet. dicit. n. ſalu tatorius. quia per eū ſalutamus, vt ſalue Pāphile, ſed ſic eſt & vocatiuus, qa per ipſum vocamus.

Ablatiuus appellatur'ne alio noīe? Cōparatiuus ēt à quibuſdam dicitur. q̄q̄ & tunc ablatiuus eſt, quia per eum auferimus, vt maior ab illo.

Quomodo à Marco Varrone hic nominatus eſt caſus? ſextus, & interdum latinus.

Quare latinus? quia latinæ linguæ proprius eſt nam græci ablatiuum non habent, cuius vim per genitiuum explicant. Homerus ῥέζειν Δαναῶν. hoc eſt ſacrifica pro Danais, vt cum faciam vitulam pro frugibus, ipſe venito.

Sunt'ne plures caſus quàm ſex? ſunt. nam addi poſſunt ſeptimus, & octauus caſus.

Qui eſt ſeptimus caſus? ablatiuus ſine præpoſitionē, vt ſcribo calamo. fortior illo, authores Seruius. Sergius. Donatus. Priſcianus tamen fruſtra ſeptimum caſum poni ſcribit. dicit enim præpoſitionem vel additam, vel ſubtractam non valere vim caſus mutare, nam ſicut accuſatiuus non eſt alius caſus abſq; præpoſitione, q̄ cum præpoſitione, ita ēt abltūs. ſed hæc rō Priſciani non placet. qm̄ accuſatiu⁹, qa tam cum præpōne, quā ſine, ſemper accuſat, nunq̄ eſt alius caſus, q̄ accuſatiuus. Ablatiuus autem eſt, quando non aufert, atque ideo alius caſus eſt. nam cum dico illo præſente accepi, & ab illo accepi, nō eſt eadem ab vtroque caſu elocutio.

Octauus caſus qui eſt? Dandi caſus pro accuſatiuo poſitus, vt it clamor cœlo, hoc eſt ad cœlum.

Quot ſunt formæ caſuales? ſeptem. Aptota. Monoptota. diptota. triptota. tetraptota. pentaptota. exaptota, quæ à Diomede latine appellantur ſic. ſimplex uel unica. bipartita. ternaria. quaternaria.

quaria.ſenaria.ſed de his dicemus in heteroclitis.

Hic poëta cuius declinationis? Primæ, quare? quia eius gtũs ſingularis in æ diphthongum deſinit.

Hæc Penelope.huius Penelopes cuius declinationis? primæ,quare? quia eius gtũs ſingularis in es productam deſinit,quoniam eſt à genitiuo græco in ης.per.η.quod apud nos in e longã plerunq; cõuertitur,vt ἡ πηνελόπη τῆς πηνελόπης. hæc Penelope huius Penelopes. ἡ γραμματικὴ τῆς γραμματικῆς. hæc grammatice huius grammatices.quanquam.η.non i.ſed e longum pronuntiaſſe antiquos græcos exiſtimo.conſtat enim.η.ex duplici.εε.ſicut.ω.ex dupli ci.οο.ſed & de his in fragmentis.

Hæc familia huius familias cuius declinationis? primæ,quare? quia eius genitiuus ſingularis in as longam deſinit more græco,vt hæc terra huius terræ & terras. hæc via huius viæ & vias. Ennius dux ipſe vias pro viæ. Vnde pater & materfamilias adhuc dicimus.

Singulariter nominatiuo hic Poeta. Gtõ huius poëtæ.Datiuo huic poëtæ. Accuſatiuo hunc poëtam. V.o poëta. Abl.ab hoc poeta.P.ntõ hi poetæ.G. hoꝝ.poetaꝝ.D. his poetis. A. hos poetas.V.o poetæ. Abl.ab his poetis.vel ſic.S.hic o & ab hoc poeta.huius huic hi & o poetæ.hunc poetam horum poetarum.hos poetas.his & ab his poetis.

Singulariter hæc muſa.huius muſæ.huic muſæ.hãc muſam.o muſa.ab hac muſa.Pluraliter hæ muſæ. haꝝ muſaꝝ. his muſis.has muſas. o muſæ. ab his muſis,vel hæc o & ab hac muſa,& cætera.

S. hic Anchiſes. huius anchiſæ. huic anchiſæ. hunc anchiſen.o anchiſe. ab hoc anchiſe.P.hi anchiſæ horum anchiſarum. his anchiſis. hos anchiſas.o anchiſæ.ab his anchiſis. Hunc autem anchiſam,o anchiſa.ab hoc anchiſa, ſunt à noiatiuo anchiſa.

S. hic & hæc aduena. huius aduenæ. huic aduenæ. hunc & hanc aduenā. o aduena. ab hoc & ab hac aduena. Pluraliter hi & hæ aduenæ. horum & harumaduenarum. his aduenis. hos & has aduenas o aduenæ. ab his aduenis.

S ingulariter hic & hæc troiugena. huius troiugenæ. huic troiugenæ. hunc & hanc troiugenam. o troiugena. ab hoc & ab hac troiugena. Pluraliter hi & hæ troiugenæ. horum & harum troiugenarum, & per ſyncopen troiugenum. his troiugenis. hos & has troiugenas. o troiugenæ. ab his troiugenis.

S. hæc mula. huius mulæ. huic mulæ. hanc mulam. o mula. ab hac mula. P. hæ mulæ. harum mularū. his mulabus. has mulas. o mulæ. ab his mulab⁹. ſic aſina. equa. dea. liberta. filia. nata. duæ. & ambæ.

S. hic Aeneas. huius æneæ. huic æneæ. hūc ænean, & æneam. o ænea. ab hoc ænea. P. hi & o æneæ. horum ænearū. his & ab his æneis. hos æneas.

S. hic æneades. huius æneadæ. huic æneadæ. hunc æneaden & æneadā, à nominatiuo æneada, quo vſi inueniuntur antiq. o æneade & æneada. ab hoc æneade & æneada. P. hi æneadæ. horum æneadarum, & per conciſionē æneadum. his æneadis. hos æneadas. o æneadæ. ab his æneadis.

S. hæc & o & ab hac Iphigenia. hui⁹ & huic hæ & o Iphigeniæ. hāc Iphigeniā & Iphigenian. has Iphigenias. harꝫ Iphigeniarꝫ. his & ab his Iphigeniīs.

S. hæc grāmatice. huius grammatices. huic grāmatice. hanc grammaticen. o grāmatice. ab hac grammatice. Pluraliter hæc grammatica. horum grammaticorum. his grammaticis. hæc grammatica. o grammatica. ab his grāmaticis, ſic rhetorice. georgice. bucolice, & huiuſmodi.

S. hæc Penelope. huius penelopes. huic penelope. hāc penelopen, o penelope. ab hac penelope. P.

hæ penelopæ. harũ penelopon. his penelopæs. has penelopas. o penelopæ. ab his penelopæs. Sed in plurali melius latine declinatur, vt muſæ muſarũ. penelopæ penelopar ũ, à ntõ penelopa.

P. hæ Thebæ. ha℞ thebarũ. his thebis. has thebas. o thebæ. ab his thebis. ſic Mycenæ. Piſæ. Senæ. Venetiæ. Amyclæ. Carræ. & id genus multa.

S. hic Adã. huius adæ. huic adæ. hũc adã. o adam. ab hoc adã. P. hi & o adæ. horũ adarũ. his & ab his adis. hos adas. ſed melius eſt aptotum, hic adam. huius adam. huic adam. & ſic in ſingulis. P. hi adamim. horum adamim, & deinceps. Huiuſmodi. n. apud hebræos in im faciunt in numero multitudinis, & tantum per articulos inflectuntur, vt cocab ſtella. cocabim ſtellæ, ſilr Seraph & cherub in ſingulari. Seraphim & cherubim in plurali.

S. hæc Familia. huius familiæ & familias. In reliquis declina vt muſa, ſic hæc terra hui⁹ terræ, & terras.

In quibus nominibus hic genitiuus etiam in as inuenitur apud antiquos? in ĳs ſolum, q̃ in a purũ deſinunt, vt via. & in ra. vt terra, & in da, & in tha, vt Leda, Martha ad imitationẽ græcorum, qui ἡ ἡμέρα τῆς ἡμέρας, & ἡ μοῦσα τῆς μούσας declinant. Ennius, dux ipſe vias, vt ſupra diximus.

S. Vna vnius, vni. in reliquis flecte vt muſa, quæ ſic declinantur hoc verſiculo comprehenduntur. Dant. ius Vna. vlla. & ſola. vtra. alia. altera. tota.

De ſecunda inflexione.

Hic dominus huius domini cuius declinationis? ſecundæ, quare? quia eius genitiuus ſingularis in i ꝓductum deſinit, & datiuus in o, nam huic Orphei græcum eſt.

Bonus bona bonum. G. boni bonæ boni. cuius declinationis? ſecundæ, primæ & ſecundæ. quare, q̃a eius genitiuus ſingularis deſinit in i in æ & in.

Singulariter. Nomīatiuo hic dominus. Genitiuo huius domini. Datiuo huic domino. Accuſatiuo hūc dñm. Vocatiuo o domine. Ablatiuo ab hoc dño. Pluraliter noīatiuo hi dñi. Genitiuo horum dominorum. Datiuo his dñis. Accuſatiuo hos dños. Vocatiuo o domini. Abltō ab his dñis. vel ſic, hic dominus. huius hi & o domini. huic & ab hoc domino. hunc dominum. hos dominos. o domini. horum dominorum. his & ab his dominis.

Singulariter hic magiſter. huius magiſtri. huic magiſtro. hunc magiſtrū. o magiſter. ab hoc magiſtro. Pluraliter hi magiſtri. horum magiſtroꝝ. his magiſtris. hos magiſtros. o magiſtri. ab his magiſtris.

S. Hic Deus. huius Dei. huic adeo. hūc Deum. o Deus. ab hoc Deo. Pluraliter hi Dei vel Dii. horum Deorum vel Deum. his Deis vel Diis. hos Deos o Dei vel Dii. ab his Deis vel Diis.

Singulariter hic Theſeus. huius theſei, & theſeos huic theſeo & theſei. hunc theſeum & theſea. o theſeu. ab hoc theſeo. Pluraliter hi theſei. horum theſeorum. his theſeis. hos theſeos. o theſei. ab his theſeis.

Singulariter hic Virgilius. huius Virgilij. huic Virgilio. hunc Virgilium. o Virgili. ab hoc Virgilio. Plr̄ hi Virgilij. horum Virgiliorum. his Virgilijs. hos Virgilios. o Virgilij. ab his Virgilijs.

Singlr̄ hic filius. huius filij. huic filio. hunc filium. o fili. ab hoc filio. Pluraliter hi filij. horum filiorum. his filijs. hos filios. o filij. ab his filiis.

S. Hic ſocius. huius ſocij. huic ſocio. hunc ſocium. o ſocie. ab hoc ſocio. Pluraliter hi ſocij. horum. ſociorum. his & ab his ſocijs. hos ſocios. o ſocij.

S. Hæc fagus. huius fagi. huic fago. hanc fagum. o fage. ab hac fago. Pluraliter hæ fagi. harum fagorū. his fagis. has fagos. o fagi. ab his fagis.

S ingulariter hoc vulgus. huius vulgi. huic vulgo. hoc vulgus. o vulgus. ab hoc vulgo ſine plurali. dicimus & hic vulgus huius vulgi. huic & ab hoc vulgo. hunc vulgum. o vulge.

S ingulariter hic panthus. huius panthi. huic pātho. hunc panthum. o panthu. ab hoc pantho. Pluraliter hi panthi. horum panthorum. his panthis. hos panthos. o panthi. ab his panthis.

S ingulariter hoc tēplum. huius templi. huic tēplo. hoc tēplum. o tēplum. ab hoc templo. Pluraliter hæc tēpla. hoꝝ templorum. his tēplis. hæc tēpla. o templa. ab his templis. vel in noīatiuo accuſatiuo & vocatiuo tēplum. huius tēpli. huic & ab hoc templo. hæc in nominatiuo accuſatiuo & vocatiuo templa. horum tēplorum. his & ab his templis.

S ingulr̄ hæc glycerium. huius glycerij. huic glycerio. hanc glycerium. o glycerium. ab hac glycerio. Plr̄ hæ glyceria. harum glyceriorum. his glycerijs has & o glyceria. ab his glyceriis. Sic chryſium, philorcium. Dorcium. Sophronium. Abrotonium, & ſimilia, quæ articulos habent fœmininos, & formam neutrorum, vt Priſcianus docet.

P luraliter hi locri. horum locrorum. his locris. hos locros. o locri. ab his locris. ſic puteoli. faſti. cancelli. carpi & ſimilia ſine ſingulari.

S. No. bonus bona bonum. G. boni bonæ boni. D. bono bonæ bono. Accuſatiuo bonū bonā bonū. Voc. o bone o bona o bonū. Abl. à bono à bona à bono. P. N. boni bōæ bona. G. bonoꝝ arū orū. D. bonis bonis bonis. Ac. bonos bonas bona. V. o boni o bonæ bona. Abla. à bonis bonis bonis. vel ſic, hic bonus huiꝰ hi & o boni. huic & ab hoc bono. hunc bonū. o bone. hos bonos. horum bonorum. his & ab his bonis. hæc o & ab hac bona. huius huic hæ & o bonæ. hanc bonam. has bo-

nas harum bonarum. his & ab his bonis. hoc in nominatiuo accuſatiuo & uocatiuo bonum. huius boni. huic & ab hoc bono. hæc in nominatiuo, accuſatiuo & vocatiuo bona. horum bonorum. his & ab his bonis.

Singulariter. N. pulcher pulchra pulchrũ. Gtõ pulchri. chræ. chri. D. chro. chræ. chro. Ac. pulchrũ. chrã. chrũ. V. o cher. chra. chrum. Abl. à pulchro. chra. chro. Pluraliter ntõ pulchri. chræ. chra. Gtõ pulchrorũ. arum. orum. D. his & ab his chris, qđ eſt cõe trium generum. Accuſatiuo chros. chras. chra. V. o pulchri. o pulchræ. o pulchra.

Pluraliter ntõ hi ambo. hæ ambæ, & hæc ambo. Genitiuo amborum ambarum amborum. Dtõ ambobus ambabus ambobus. Accuſatiuo hos ambos. has ambas, & hæc ambo. A. ab his ambobus ambabus ambobus. Priſcia. lib. xiiij. ambo vocatiuum habere non poſſe ſcribit. puto quia diſtributiuum, & (vt idem ait) relatiuum eſt.

Pluraliter nominatiuo hi duo hæ duæ & hæc duo. Genitiuo horũ duorũ harum duarum horum duorum. D. his duobus duab' duobus. Acc. hos duos has duas & hæc duo. V. o duo o duæ & o duo. Ablatiuo ab his duobus duabus duobus.

Singulariter. N. dñs muſa. tẽplũ. G. domini. muſæ. tẽpli. D. dño. muſæ. templo. Ac. dñm. muſam. templum. V. o domine. o muſa. o templum. A. à domino. à muſa. à templo. P. N. dñi. muſæ, templa. G. dominorum muſarũ. templorum. D. dominis. muſis. templis. A. dños. muſas. tẽpla. V. o dñi. o muſæ. o templa. Ablat. à dominis. muſis. templis. ad horum exemplum declinãtur oĩa adiectiua primæ & ſecundæ declinationis, vt bonus bona bonum, quæ in maſculino & neutro ſunt ſecũdæ declinationis, in fœminino vero primæ.

De tertia declinatione.

Hic Cato.huius Catonis cuius declinationis? tertiæ quare? quia eius genitiuus ſingularis in is correptā deſinit.

S. hic Cato.huius catonis.huic catoni.hunc catonē. o cato.ab hoc catone. P. hi catones. horum catonum.his catonibus.hos catones.o catones.ab his catonibus.vel hic & o cato.huius catonis.huic catoni.hunc catonem.ab hoc catone.hi hos & o catones.horum catonum.his & ab his catonibus.

S. hic & o pater.huius patris.huic patri. hunc patrē. ab hoc patre. P. hi hos & o patres.horum patrū. his & ab his patribus.

S. hic & hæc virgo.huius virginis.huic virgini. hunc & hanc virginem.o virgo. ab hoc & ab hac virgine.P.hi & hæ virgines.horum & harum virginū. his virginibus.hos & has virgines. o virgines. ab his virginibus.

S. hic titan.huius titanis & titanos. & notandū quod cum genitiuus deſinit in os non purum, accuſatiuus ſingularis deſinit etiam in a. & pluralis in as. ſed græce, vt hunc titanen, & titana.hi titanes.hos titanes & titanas.

S. hic demophon & demdphoon in carmine. huius demophontis & demophontos.

S.hæc tethys.hui⁹ tethys, & tethyos.huic tethyi, hāc tethym & tethyn.o tethy.à tethye.P.hæ tethyes. harum tethyum.his tethy.bus.has tethyes & tethyas.o tethyes.à tethyibus. ſic Erinnys erinnyes & erinnyis.capyx.capyos & capyis, & ſimilia.

S. hic œdidus.hui⁹ œdipodis œdipodos. & œdipi à gtō τȣ̃ οἰδίπȣ ἀττικῶς. vel à ntō οἴδιπος, vt πολύπȣς, & πόλυπος.huic œdipodi & œdipo hūc œdipodē, & œdipoda.o œdipu. ab hoc œdipode & œdipo.P.hi œdipodes.horum œdipodū. his

œdipodib⁹. hos œdipodes & œdipodas. o œdipodes. ab his œdipodibus. hic œdipus tñ œdipi declina, vt dominus à nominatiuo ὁ οἴδιπ@.
S. hæc vis huius vis. huic vi. hanc vim. o vis. ab hac vi. P. hæ vires. harum virium. his viribus. has vires. o vires. ab his viribus.
S. hæc amathus. huius amathuntis. huic amathunti. hanc amathuntem & amathunta. o amathus. ab amathunte, ſic Peſſinus. peſſinuntis.
Opus opuntis. Trapezus trapezuntis.
S. hæc Amaryllis. huius amaryllidis & amaryllidos. huic amaryllidi. hanc amaryllidem & amaryllida. o amarylli. ab hac amaryllide.
S. hæc Dido. huius didus & didonis. huic didoni. hanc dido & didonem. o dido. ab hac didone. P. hæ didones. harum didonum. his & ab his didonib⁹, has didones. o didones. ſic hæc calypſo. huius calypſus & calypſonis, ſicut hæc iuno. huius iunonis. Sed de his multa in fragmentis.
S. hæc æneis. huius æneidis & æneidos. æneidi. æneidem & æneida.
S. hic chremes. huius chremetis & chremetos & chremis. huic chremeti & chremi. hunc chremetem & chremeta & chremetem, o chremes. à chremete, et chreme.
S. hic mœris. hui⁹ mœris. huic mœri. hunc mœrim & mœrin. o mœri & mœris, ab hoc mœri, & cætera. hæc Neapolis huius neapolis. huic neapoli. hanc neapolim & neapolin. o neapoli & neapolis. ab hac neapoli.
Singulariter hic Paris. huius paridis & paridos. huic paridi. hunc paridem & parida, & Parin à genitiuo τοῦ πάριδ@. o pari & o paris.
Singulariter hæc turris. huius turris. huic turri. hanc turrem & turrim. o turris. à turre & turri.

Singulariter hic Iuppiter.hui⁹ Iouis.huic Ioui.hunc Iouem.o Iuppiter.ab Ioue.

S. hic heros.huius herois,& heroos. huic heroi hũc heroëm & heroa.o heros.ab heroë. Pluraliter hi heroës.horum heroum.his heroibus.hos heroës & heroas.o heroës.ab heroibus.

S.hoc epigramma huiut epigrãmatis.huic epigrammati.hoc epigrãma.o epigrãma.ab hoc epigrammate.P.hæc epigrammata. horum epigrãmatum, & græce ἐπιγραμμάτων.his epigrammatibus & epigrammatis.hæc epigrammata, o epigrammata.ab his epigrammatibus & epigrammatis.

S. hoc cubile.huius cubilis. huic cubili.hoc cubile.o cubile.ab hoc cubili.P.hæc cubilia.horũ cubilium. his cubilib⁹.hæc cubilia.o cubilia.ab his cubilib⁹.

S. hoc torcular. huius torcularis.huic torculari. hoc torcular.o torcular. ab hoc torculari. Pluraliter hæc torcularia. horum torcularium.his & ab his torcularibus.hæc & o torcularia.

Singulariter hoc melos.huius meleos græce declinatur.τὸ μέλος τοῦ μέλεος καὶ μέλους. Pluraliter hæc mele etiam græce τὰ μέλεα καὶ μέλη ſicut τὰ κήτεα καὶ κήτη.Pluraliter hæc cete.

S. hoc plus.huius pluris.huic pluri.hoc plus.o plus. à plure & pluri, vt Priſcianus docet. Plu.hi & hæ plures.& hæc plura & pluria apud antiquos. horũ & harum & horum plurium.his & ab his plurib⁹. hos & has plureis & hæc plura.o plures & o plura.& notandum plus in obliquis eſſe trium generũ in ſingulari,& ſi hoc plus eſt neutrum duntaxat,ſicut hoc pulchrius.maius. nõ enim dicimus hic & hæc plor,ſicut hic & hæc maior.

S. hic & hæc omnis & hoc omne.huius omnis. huic omni.hunc & hãc omnem & hoc omne.o ois & o omne.ab hoc & ab hac & hoc omni.P. hi &

BIBLIOTECA N... VITTORIO ...

hæ oēs & hæc omnia. hoꝝ & harum & horū omnium. his oibus. hos & has omneis & hæc oia. o omnes & o oia. ab his omnibus. habere autem vocatiuum tam apud græcos, q̄ apud latinos inuenitur. Virgilius ī primo Georgicō. dijq́; deæq́; oēs, ſicut apud græcos πᾶς. πᾶσα. πᾶν. Homerus. κέκλυτε μευ πάντες τε θεοὶ, πᾶσαί τε θέαιναι.

S. hic & hæc pulchrior & hoc pulchrius. huius pulchrioris. huic pulchriori. hunc & hanc pulchriorē & hoc pulchrius. o pulchrior & o pulchrius. à pulchriore & pulchriori. P. hi & hæ pulchriores, & hæc pulchriora. horū & harum & horū pulchriorū. his & ab his pulchriorib⁹. hos & has pulchriores & hæc pulchriora. o pulchriores & o pulchriora, ſic melior. maior & cætera comparatiua.

S ingulariter hic ſilueſter. hæc ſilueſtris. hoc ſilueſtre. huius ſilueſtris. huic ſilueſtri. hunc & hanc ſilueſtrē & hoc ſilueſtre. o ſilueſter o ſilueſtris & o ſilueſtre. à ſilueſtri. Pluraliter hi & hæ ſilueſtres & hæc ſilueſtria. horum & harum & horum ſilueſtrium. his & ab his ſilueſtribus. hos & has ſilueſtreis & hæc ſilueſtria. o ſilueſtres & o ſilueſtria

S. hic & hæc arpinas & hoc arpinate. hui⁹ arpinatis. huic arpinati. hunc & hanc arpinatem & hoc arpinate. o arpinas, & o arpinate. ab hoc & ab hac & ab hoc arpinate & arpinati. P. hi & hæ arpinates & hæc arpinatia. horum & harum & horum arpinatiū. his & ab his arpinatibus. hos & has arpinateis & hæc arpinatia. o arpinates & o arpinatia.

S. hic & hæc & hoc fœlix. huius fœlicis. huic fœlici. hūc & hanc fœlicem & hoc fœlix. o fœlix. à fœlice & fœlici. P. hi & hæ fœlices & hæc fœlicia. horum & harum & horum fœliciū. his & ab his fœlicibus. hos & has fœliceis & hæc fœlicia. o fœlices & o fœlicia.

S ingulariter hic & hæc & hoc iens. huius euntis.

huic eunti. hunc & hanc eunte & hoc iens. o iens. ab eunte & eunti. P. hi & hæ eũtes & hæc euntia. horum & harum & horum euntiũ & euntum per ſyncopẽ. his & ab his euntibus. hos & has eunteis & hæc euntia. o euntes & o euntia.

§. hic & hæc & hoc amans. huius amãtis. huic amanti. hunc & hanc amãtem & hoc amans. o amans. ab hoc & ab hac & ab hoc amante & amanti. P. hi & hæ amantes & hæc amantia. horũ & harum & horum amantium, & per conciſionẽ amantum. his amantibus. hos & has amanteis & hæc amantia. o amãtes & o amãtia. ab his amãtibus. ſic declinabis legẽs, docẽs, audiẽs. & cætera participia in ns.

De quarta declinatione.

Hæc manus, genitiuo huius manus, cuius declinationis? quartæ. quare? quia eius genitiuus ſingularis in us productum definit.

Hæc anus. huius anuis cuius declinationis? quartæ, quare? qa noĩa quarti declinatus ẽt in vis ſyllabas inueniũtur ꝑlata in caſu patrio, vt ſupra eſt dictũ.

Hoc cornu huius cornu cuius declinatiõis? quartæ, quare? qa eius gtũs ſinglãris in u ꝑductum definit.

§. hic fructus huius fructus, & fructuis, huic fructui, à genitiuo antiquo fructuis, & fructu à genitiuo fructus. hunc fructum. o fructus. ab hoc fructu. P. hi fructus horum fructuum. his fructibus. hos fructus. o fructus. ab his fructibus.

Singulariter hæc manus. huius manus & manuis. huic manu. & manui. hãc manum. o manus. ab hac manu. Plr hæ manus. harum manuum. his manibus. has manus. o manus. ab his manibus.

Singulr hic artus. huius artus. huic artui. hunc artum. o artus. ab hoc artu. plr hi artus. horum artuũ. his artubus hos artus. o artus. ab his artubus. Quæ añ bus. u. ſeruant? hæc quæ his verſibus annotantur.

Ante bus u ſeruant, artusq́;, & partus, & arcus.
Et lacus. & q̃rcus. tribubusq́;. acubus. ſpecubusq́;.
Et ſpecibus, nec nõ portusq́;. & q̃ſtus. & hinc eſt,
Quod cecinit vates, late loca queſtibus impler,
A queror. at quæſtus pro lucro quæſtibus i dat.
S. hæc q̃rcus. huius q̃rcus. P. hæ q̃rcus. harũ q̃rcuũ.
Singulariter hæc anus huius anus & anuis. Terẽtius,
eius anuis opinor cauſa, quæ mortua eſt.
Domus ſecũdæ declinationis quõ declinatur?
Singulariter hæc domus, huius domi. hanc domũ.
ab hac domo. Pluraliter harũ domorum. has do-
mos. cæteris caſibus non vtimur.
Domus quartæ declinationis quõ flectitur.
S. hæc dom⁹. huius dom⁹. huic domui. hãc domũ. o
domus ſine abltõ. P. hæ domus. harum domuum.
his domib⁹ has domus. o domus. ab his domib⁹.
S. hoc cornu. huius cornu. huic cornu. hoc cornu. o
cornu. ab hoc cornu. P. hæc cornua. hoꝝ cornuũ.
his cornib⁹. hæc cornua. o cornua. ab his cornib⁹.
Singulariter hoc tonitru. hui⁹ tonitru. huic tonitru.
hoc tonitru. o tonitru. ab hoc tonitru. P. hæc to-
nitrua, horum tonitruum. his tonitribus. hæc toni
trua. o tonitrua. ab his tonitribus.
Singulariter hoc veru. huius veru. Pluraliter hæc ve-
rua. horum veruum. his veribus.
Singulariter hoc gelu. huius gelu. huic gelu. hoc ge-
lu. o gelu. ab hoc gelu ſine plurali.
Quæ neutra in u admittunt numerum pluralẽ? per-
pauca his comprehenſa verſiculis.
Pluralem admittunt numerum, cornuq́;, veruq́;.
Atque ſpecu, & tonitru, cum veribus genua.
Cætera deficiunt, ſeru vt teſtuq́;, geluq́;,
Atque pecu. inuenies teſtaq́; & hæc pecua.
S. hæc h⁹. & o ficus. huic ficui. hanc ficũ. ab hac ficu.
P. hæ. has. & o fic⁹. haꝝ ficuũ. his & ab his ficub⁹.
Ficus

Ficus cum ſecundæ eſt quomodo flectitur?

Singulariter. Hic ficus. huius fici. huic fico. hūc ficū. o fice. ab hoc fico. Pluraliter hi fici. horum ficorū his ficis. hos ficos. o fici. ab his ficis.

Singulariter Hæc ficus. huius fici. huic fico. hanc ficum. o fice ab hac fico. P. hæ fici. harum ficorum. his ficis. has ficos. o fici. ab his ficis.

De genere & declinatione ficus.

Ficus hic & fructus fici, eſtq́; in corpore morbus.
Hæc ficus ci & cus fructus, & arbor erit. Sed de ficu abunde multa dicemus in heteroclitis.

Quæ nomina poſſunt eſſe quarti, & ſecundi declinatus? quæ his verſibus annotantur.

Sunt pinus, cornus. ficus. quartæ, atque ſecundæ,
Laurusq́;, & quercus, quæneat, adde colum.
Adde domū & longe plura his, qbus vſa vetuſtas,
Ceu penus, ornatus; ceu lacus & monitus.
Atque alia, vt gemitus. quarti tantummodo flexus
Quæ nunc ſunt teneris pauca notaſſe ſat eſt.

De quinta declinatione.

Hic vel hæc dies. huius diei, cuius declinationis? qntæ, quare? quia eius genitiuus ſingularis in ei diuiſus ſyllabas definit, & ſic datiuus, vt hic vel hæc dies. huius & huic diei.

Dies huius dies, huius die. huius dij cuius declinationis? quintæ, quare? qa quintæ inflexionis noīa ēt in es & in e. & in ij inueniuntur prolata in caſu patrio apud antiquos, vt oſtendimus ſuperius, vbi de genitiuo quintæ declinationis ſcripſimus.

Singulariter noīatiuo hæc ſpecies. Genitiuo huius ſpeciei. Datiuo huic ſpeciei. Accuſa. hanc ſpeciē. Vocatiuo o ſpecies. Ablatiuo ab hac ſpecie. Pluraliter noīatiuo hæ ſpecies. Genitiuo harum ſpecierum. Datiuo his ſpeciebus. Accuſatiuo has ſpēs. Vocatiuo o ſpecies. Ablatiuo ab his ſpeciebus,

Declina antiquo more. Hæc ſpecies. huius ſpecies, & huius ſpecie. & huius ſpeciei. huic ſpecie.

S ingulariter nominatiuo hæc res. Genitiuo huius rei. Datiuo huic rei. Accu. hanc rem. Vo. o res. A. ab hac re. Pluraliter nominatiuo hæ res. Genitiuo harum rerum. Datiuo his rebus. Accuſatiuo has res. Vocatiuo o res. Ablatiuo ab his rebus.

S ingulariter nominatiuo hic uel hæc dies. Genitiuo huius diei. D. huic diei. Ac. hunc vel hãc diem. V. o dies. Abla. ab hoc vel ab hac die. P. noīatiuo hi dies maſculini tm̃ generis. Genitiuo horum dierum. Datiuo his diebus. Accuſatiuo hos dies. Vocatiuo o dies. Ablatiuo ab his diebus.

S. Hæc ſpes. huius ſpei. huic ſpei. hãc ſpem. o ſpes. ab hac ſpe. P. hæ has & o ſpes, cæteris vacat.

S. Hæc ſcabies. huius ſcabiei. huic ſcabiei. hãc ſcabiẽ. o ſcabies. ab hac ſcabie. ſine plurali.

Quæ nomina quintæ declinationis habent numerũ pluralẽ? hæc fere. Res. ſpeciesq́;. dies. facies. ſpes. progeniesq́;. Plin. lib. ij. innumeræ in mari præcipue, ac plerunq; confuſis monſtrificæ digenerantur effigies.

De nominibus compoſitis.

Quot modis nomina cõponuntur? tribus, ex duobus rectis, vt reſpublica, & vterq; rectus inflectitur. ex recto & obliquo. vt pater familias, & rectus tantum inclinatur. ex duobus obliquis, vt huiuſmodi, aliuſmodi & neuter declinatur.

S ingulariter hæc reſpublica. huius reipublicæ. huic reipublicæ. hanc rempublicã. o reſpublica. ab hac republica. Pluraliter hæ reſpublicæ. harum rerum publicarum. his rebuſpublicis. has reſpublicas. o reſpublicæ. ab his rebuſpublicis.

S ingulariter hic iuriſconſultus. huius iuriſconſulti. huic iuriſconſulto. hunc iuriſcõſultum. o iuriſcon-

ſulte.ab hoc iuriſconſulto. Pluraliter hi iuriſcõſulti. horum iuriſconſultoꝝ. his. iuriſconſultis. hos iuriſconſultos. o iuriſconſulti. ab his iuriſconſultis.
S. hic paterfamilias. huius patrisfamilias. huic patrifamilias. hũc patremfamilias. o paterfamilias. ab hoc patrefamilias. P. hi patres familias. horum patrũfamilias. his patribusfamilias. hos patresfamilias. o patresfamilias. ab his patribusfamilias.
Singulariter Alteruter alterutra alterutrum. Genitiuo alterutrius, ſed de hoc in pronominibus.
Singulariter hic tribunuſplebis. huius tribuniplebis. ſic hic magiſter equitum. huius magiſtri equitum.
S. hic & hæc & hoc huiuſmodi & huiuſcemodi. G. huius hmõi. Dtõ huic hmõi. Ac. hmõi. V. o huiuſmodi. A. ab hmõi. P. hi & hæ & hæc hmõi. hoꝝ & harum & horum hmõi. his hmõi. hos & has & hæc huiuſmodi. o huiuſmodi. ab his huiuſmodi; ſic Iſtiuſmodi. aliuſmodi. alteriuſmodi.

De nominum numeralium inflexione.

Quatuor cuius declinationis? nullius, quare? qa oĩa noĩa numeroꝝ à quatuor vſq; ad centũ ſunt omnis generis, numeri pluralis, & indeclinabilia.
S. N. vnus vna vnum. G. vnius. D. vni. A. vnum vnã vnum. V. o vne o vna o vnũ. A. ab vno ab vna ab vno. P. vni vnæ vna. G. vnoꝝ vnaꝝ vnoꝝ. D. vnis A. vnos vnas vna. V. o vni o vnæ o vna. Abl. ab vnis. Dicimꝰ. n. vnas literas, vna arma, vnis nuptijs
Pluraliter noĩatiuo hi duo. hæ duæ. & hæc duo. & reliqua, vt in ſecunda declinatione.
P. N. hi & hæ tres & hæc tria. G. horum & harũ & hoꝝ trium. D. his & ab his tribus. Ac. hos & has treis & hæc tria. V. o tres & o tria. & notãdum accuſatiuũ pluralẽ hmõi noĩum, quæ in ium faciunt genitiuũ, in eis tm̃ deſinere per ei diphthongum.
P. N. hi & hæ hæc quatuor. G. horum & harum &

horum quatuor. D. his quatuor. A. hos & has & hæc quatuor. V. o quatuor. A. ab his quatuor. & ſic. P. N. hi & hæ & hæc quinq;. ſex. ſeptem. octo. nouē, & reliqua vſq; ad centum indeclinabilia.

P. hi & hæ & hæc centū. G. horum & harū & horum centum. D. his centum. A. hos & has & hæc centum. V. o centum. A. ab his centum, ſic biſcentum. tercentum. quatercentum. decieſcentum, & ſimilia.

P. Ducenti ducentæ ducenta. G. ducentorum ducentarum ducentorū. D. ducentis. A. ducentos ducentas ducenta. V. o ducenti o ducentæ o ducenta. A. à ducentis, ſic trecenti trecentæ trecēta. quadringenti quadringētæ quadringenta. quingenti quingentæ quingenta. ſexcēti ſexcentæ ſexcēta. ſeptingenti ſeptingentæ ſeptingēta. octingēti octingentæ octingēta, noningēti. noningētæ. noningenta.

Mille adiectiuum quomodo flectitur?

Pluraliter hi & hæ & hæc mille. horum & harum & horum mille. his mille. hos & has & hæc mille. o mille. ab his mille. & ſic dicimus. Mille meæ ſiculis errant in montibus agnæ.

Declina mille ſubſtantiuum.

Singulariter hoc mille. huius mille. huic mille. hoc mille. o mille. ab hoc milli. Pluraliter hæc millia. horum millium. his millibus. hæc millia. o millia. ab his millibus. & ſic dicimus mille agnarū, mille hominum moritur. duo millia numum.

Quod mille faciat ab hoc milli per i hæc Gellius. Aperteq; oſtendit mille & vocabulum eſſe, & ſingulari numero dici, & caſum etiam capere ablatiuū, nec cæteros caſus requiri oportere.

De gradibus comparationis.

Quot ſunt gradus cōparationis, tres poſitiu⁹. cōparatiuus. ſuplatiuus. Da poſitiuū doctus. pulcher. ꝓpe. Da cōparatiuum doctior. pulchrior. ꝓpior. Da

ſuperlatiuũ doctiſſimus. pulcherrimus. proximus.
Dic aliquot poſitiua cum comparatiuo et ſuperlatiuo. doctus doctior doctiſſimus. docta doctior doctiſſima. doctum doctius doctiſſimum. Et in aduerbio docte doctius doctiſſime.
Pulcher pulchrior pulcherrimus. pulchra pulchrior pulcherrima. pulchrum pulchrius pulcherrimum. Et in aduerbio: pulchre pulchrius pulcherrime.
Prope ꝓpior ꝓximus. ꝓpe ꝓpior ꝓxima. ꝓpe propius ꝓximũ. Et in aduerbio ꝓpe ꝓpius ꝓxime.
Perpulcher longe pulchrior q̃pulcherrimus. ppulchra lõge pulchrior q̃ pulcherrima. perpulchrum longe pulchrius quampulcherrimum. Et in aduerbio perpulchre longe pulchrius quampulcherrime. nec dicas perpulchrior perpulcherrimus.
Magnus maior maximus. magna maior maxima. magnum maius maximũ. Et in aduerbio eſſet dicendum per regulã magne, qđ non dicimus, ſed pro eo magnopere vel valde, vel multum, et ſimilibus. vtimur quis. n. diceret, magne erras, magne potes pro eo quod eſt magnopere erras, multũ potes? Item maius potuit Cæſar, quàm Pompeius. nemo diceret latine, ſed vel plus, vel magis Cæſar potuit q̃ Pompeius. dicamus igitur, et in aduerbio, magnopere. magis. maxime.
Paruus minor minimus. parua minor minima. paruũ minus minimũ. Et ĩ aduerbio parue min⁹ minime.
Bonus melior optimus. bona melior optima. bonũ melius optimũ. Et in aduerbio bene melius optime. nec dicas bone per o.
Malus peior peſſimus. mala peior peſſima. malum peius peſſimũ. Et in aduerbio male peius peſſime.
Multus ſine cõparatiuo, plurimus. multa ſine comparatiuo, plurima. multum plus plurimum. Et in aduerbio multum plus plurimum.

De nominibus heteroclitis.

Quoniam ſunt quædam nomina, quæ varie declinãtur, quæ propterea græci ἑτερόκλιτα vocant, & nos græco nomine, qa latinum non habemus, heteroclita appellamus, operæpretium hoc loco videtur de heteroclitis ſcribere, ſi pri⁹ præſcripſeri noium quædã eſſe aptota, quæ per omnes caſus vniformiter currunt, vt frugi nequam & ſimilia, & numerorum noia à quatuor vſq; ad centum. Quædam monoptota, quæ vnum dũtaxat caſum hñt, vt ſpõte. Quædã diptota q̃ duos tm̃ diuerſos caſus hñt vt fors. forte. tabi, tabo. verua veribus, nã veruum non eſt in vſu. Quædam triptota, quæ treis tãtum caſus diuerſos habent, qualia ſunt neutra in ſingulari, vt tẽplum templi templo, & in plurali neutra oia, vt templa tẽplorum templis. ſydera ſydeꝝ ſyderibus. Quædam tetraptota, q̃ quatuor tm̃ diuerſos caſus hñt, qualia ſunt in r deſinentia ſecundæ declinationis, vt puer. vir. Quædã pẽtaptota, quæ quinq; caſus tm̃ diuerſos habent. qualia ſunt maſculina & fœminina ſecundæ declinationis, vt doctus. Priamus. populus. fagus. Virgilius. Quædam hexaptota, quæ ſex caſus varios habent. qualia ſunt vnus totus ſolus, & vnus vnius vni vnum o vne ab vno. latine Diomedes appellat ſimplicem vnicam. bipartitam. ternariam. quaternariam. quinariam. ſenariam, vt ſupra eſt dictum.

Maſculina in plurali neutra. auernus. auerna. balteus baltea. carbaſus. carbaſa. cetus cete, quod græcum eſt, τὰ κήτεα, κήτη. Dindymus, dindyma. euentus, euẽta. gargarus. gargara. hiſmarus. hiſmara. iocus. ioca. iuſſus. iuſſa. locus. loca. maſſicus. maſſica. mænalus. mænala. pileus. pilea. pmiſſus. pmiſſa. ſibil⁹. ſibila, ſupparus. ſuppara. tartarus. tartara. tænarus. tænara. taigetus. taigeta; Dicimus ẽt hi baltei. euen

tus.ioci.maſſici, ſuppari.ſibili, cetus aũt nuſquam lectum eſſe ait Seruius.aliqui hoc cetus dicunt ga τὸ κῆτος, græce, carbaſus. Priſcianus fœmininum eſſe dicit Focas maſculinum. Probus,et Caper incerti generis legitur et hoc iugum. euentum pileũ ſupparum. Infernus, & inferna ſubſtantiua non memini legere apud approbatos authores.

Fœminina, quæ in plurali neutra, arbutus arbuta, q̃q̃ hæc arbutus.hæ arbuti,arbor,hoc arbutum vero,hæc arbuta,pomum.altilis,altilia.bucolica, bucolicæ,bucolica bucolicoꝝ,ſic georgica,grammatica.rhetorica.topica,ethica,& ſiqua ſunt alia.intybus,intyba.pergamus,pergama,ſuppellex, ſuppellectilia.zinzania zinzaniæ.zinzania zinzaniorum, dicimus & hi intybi. Plinius & hoc intybum dicit, altilis magis adiectiuum videtur, vt reptilis.

Neutra in plurali maſculina.argos argi.cœlum,cœli.capiſtrum,capiſtri.eliſyum,eliſyi.filum,fili.frenũ. freni.porrum,porri.raſtrũ,raſtri. Dicimus & hæc capiſtra,fila,frena,porra,raſtra.

Neutra in plurali fœminina amygdalum,amygdalæ & hæc amygdala. amygdalus autẽ arbor eſt, ſicut hæc amygdala apud Plinium, balneum, balneæ, & balnea, cepe, cepæ, delitium,delitiæ,epulum, epulæ,nundinum, nundinæ.

Maſculina ſingularia,aër,æther,ceſtus,veneris,fim⁹, fimus,limus,mũdus,muſcus,penus, põt⁹, puluis, ſal.dicim⁹ & hoc ſal,ſanguis,ſol,veſper,nemo.Inuenies tñ fimus,ſoles,mũdos,pulueres,& alia.

Maſculina pluralia,antes,ambo,annales, cancelli,cani,carceres,caſſes,cœlites,codicilli, faſces, faſtiſori,furfures,inferi,lares,liberi,pro filijs, lemures,loculi, maiores, minores, manes,natales, pro generis nobilitate,optimates,penates,primates, proceres, poſteri, pugillares,quirites, ſales pro vrba-

nitate quadam dicendi, ſentes, ſuperi, vepres, adde et fabii, locri, luceres quintilii, tacienſes et ſimilia. Item multa ludorum, et feſtorum nomina, vt apol linares. quinquatres. circenſes, legimus et quiritem et cœlitis, et cæteros huius nominis obliquos ſingulares. Item optimatem procerem. pugillarem, legitur et pugillaria, et ab hoc vepre.

Fœminina ſingularia, auaritia. amentia. bilis. cholera. caries. diligentia. demētia. eloquentia. fama. fames. fides. fuga. gloria. humus. indoles. inſania. iuuenta, iuuentus. labes. lues. lux. memoria. mors. pax. pix. paupertas. parſimonia. penus. pernities. proles proſapia. rabies. ſalus. ſanies. ſapientia. ſitis. ſenecta. ſenectus. ſoboles. ſecordia. ſtrues. ſtultitia. tabes. tuſſis. vita. veſpera. vecordia. Inuenies ſapientias. memorias. vitas. labes. luces. paces. mortes, et alia nonnulla.

Fœminina pluralia, ambages, antiæ, ædes, pro domo. argutiæ. ambæ. blanditiæ. bigæ. calendæ. cantes. canæ. crates. diuitiæ. diræ. excubiæ. exuuiæ. exequiæ. faleræ. facetiæ. feriæ. fidiculæ. pro inſtrotortorio. fruges. gades. grates. gratiæ deæ. idus. induciæ. inferiæ. inſidiæ. inficiæ. illecebræ. inimicitiæ. lactes. latebræ. literæ pro epiſtola. manubiæ. minæ. nonæ. nuptiæ. nugæ. nundinæ. opes. primitiæ. preces. præſtigiæ. quiſquiliæ. quadrigæ. reliquiæ. ſeiugæ. ſcalæ. ſcopæ. ſordes. ſuppetiæ. tenebræ. thermæ. tricæ. valuæ; ex his multa inuenies in ſingulari. vt ſcala. ſcopa. precis. preci. prece. valua. biga. quadriga. lactis. latebra. bláditia. ambage. gratia. inimicitia. illecebra. legitur etiam nundinum et trinundinum.

Neutra ſingularia, ador. alec. barathrū. cœnum. crocum. fas. gelu. ir. iuſtitium. lac. letum. lutum. manne. mane. macellum. mammona. nitrum. nil, nihil.

nihilum.nefas.neceſſe.paſcha.penum.pus, ſalum. ſenium.ſpicū.ver.veſperum.virus.viſcum.vulgus. ſunt qui et purē maſculine dicunt, et pura pluraliter. Accedunt ad hæc metallorū nomina, vt aurū, præter æs, et oricalchum, et electrū, et liquidorū, vt ius.phlegma, et aridorum humi naſcentium cuiuſcunq; generis, quæ ad menſurā, pondusue referuntur, vt triticum.far.cicer. piper. millium. fœnum.oriza.orobus.Item herbarum, ac fructicum, vt apium. petroſelinum. ſanſuccum. mentaſtrum. abrotanum. cuminum. roſmarinum nepeta.mentha, et id genus alia. multa tñ leges in plurali, vt aquas.vndas.latices.lymphas.æquora. freta. maria.mella.vina.pocula.ſtagna. fontes.fluuios. flumina.lacunas. lacus. puteos. paludes.acetis.hordea.lentes.frumenta.fabas.melōnes.pepōnes. farra.piſa.lupinos.fraga.rutas.muſta.loliis.

Neutra pluralia, arma.ambo.artaxata.bactra.carcheſia.caſtra. cythera. ceraunia. crepundia. cunabula. exta.effata.flabra.iuſta. magalia.mapalia. mœnia. palearia.pōdo præcordia.roſtra nauium.feria.ſpōſalia.teſqua.vinacea, adde his feſtorum, et ludorū nomina, vt bacchanalia.compitalia.floralia. neptunalia.orgia.palilia. parentalia. ſaturnalia. terminalia.vulcanalia, et huiuſmodi.

Nominatiuo et vocatiuo ſingulari carent hæc huius dapis.ditionis.frugis.frōdis.feminis.remigis.præcis.necis.lateris.vicis.viſceris.verberis.hæc tamen inueniuntur etiam in nominatiuo. daps. femen. frons.nex.remex.

Quæ ſunt per diuerſos caſus defectiua? hæc, ſpes habet ſpes in tribus caſibus in numero plurali. Iuuenalis.poſt damnū tpis et ſpes deceptas.expes ab eo cōpoſitum habet noiatiuum et vocatiuum, fors et forte tantum dices, vt fors ſiqua tuliſſet, et forte.

ſua libycis. dices etiam precis. preci, et prece frugi. frugē, et fruge. quæ ſunt triptota ſecundum Priſcianum in ſingulari numero ſponte monoptotum eſt vt ſponte ſua, et laterem. inuenitur latere et lateres apud Plautum, et ſatias noīatiuus ſolus, et flamine pro ſpiritu ablatiuus, et natu teſte Seruio. ſic aſtu, et prōptu. præterea inuenies hi aſti. hos et o aſtus. inuenies ſpontis apud Columellā. Lucilius ſatiate dixit. Macte vocatiuus eſt ſolus. interpretatur aūt magis aucte. Virgil. Macte puer virtute noua ſic itur ad aſtra. veteres ēt Mactus et macti dicebant. vis inquit Priſci. habet oēs caſus in vtroq; numero. Ador aptotum eſt pp duas regulas inter ſe cōtrarias, nā ſi genitiuus eſt adoris, penultima aut lōga erit, aut breuis, ſi lōga, cum ſit neutrum, debuit corripere, vt æquor æquoris. marmor marmoris. ſi breuis, cum deriuetur ab adoro, vt ſenſit Priſcianus (nam Feſtus ab edendo, vel adurendo dicit deriuatum) debuit producere, vt honor honoris decor decoris labor laboris. ab honoro. decoro, laboro et propterea remāſit indeclinabile. os habet oris et ore in ſingulari. in plurali vero tm̄ ora, et oribus. os vero oſſis integrū eſt vtrobiq;. Iuppiter quaſi iuuās pater hēt noīatiuum et vocatiuum tm̄. Iouis enim nomē eſt per ſe. et in noīatiuo veteres hic Iouis dicebant. ſimiliter et Dieſpiter, hoc eſt, diei pater. Tabi et tabo. vicē et vice. cuius pluralis integer eſt, raro vicis inuenies. ditionem et ditione. repetundaꝝ et repetundis, inficiæ et inficias. ſuppetiæ et ſuppetias. dicam et dicas. Cicero vſus eſt dica in verrinis. ſcribitur Heraclio dica. quod græce ἡ δίκη dicitur, diptota ſunt. quidam addunt huius ditionis, nōnulli ab hac ditione tm̄ dicunt.

Interrogatiua, vt qs vter, relatiua, vt qui. quæ. qđ. ſuus, diſtributiua, vt nullus, infinita, vt aliquis defi-

tiunt vocandi caſu,pter oīs,vt diximus. & pnoia ſimiliter omnia.præter tu.meus.noſter,& noſtras.

Quæ deficiunt naturaliter plurali numero? oia propria deorum.hoīum.montium. ſyluarū. fluuiorū, & locorum. Athenæ tñ. Mycenæ. Amyclæ. Thebæ. Venetiæ. Piſæ. Senæ. Cumæ. verulæ. Puteoli. Argi,quod tñ in ſingulari habet hoc Argos, ſunt enuntiatione pluralia,intellectu vero ſingularia, inuenies apud authores. Mycena. Theba. Virgil. deprehēſus in vrbe Mycena. Statius. Diræq; ad mœnia Thebæ. Homerus, εὐρυάγυια μυκήνη. ſed ſic raro, in plurali vero ſæpiſſime leges. Vir. tacitis regnauit Amyclis. Lucilius, mihi neceſſe eſt loqui. nam ſcio Amyclas tacendo periiſſe. Sta. ſoluerat œbalio claſſem de littore paſtor Dardanus, incautas blāde populatus Amyclas. Vir. millia quot magnis nunquam venere Mycenis. ſic etiam bactra. mænala. dindyma. gargara. intellectu ſingularia ſunt cū ſimilibus. dicimus & cæſares. aiaces. hectoras. camillos. ſcipiones. decios. catones & plurima huiuſmodi, ſed ſic non ſunt propria nomina.

Quæ mutant in numeris, & caſibus ſignificationem? ops opis, quod per oēs caſus ſignificat deam terræ. obliqui vero opis. opi. opē. ope auxiliū ſignificant, & facultatē, vt affer opē. & nō opis eſt noſtræ grates perſoluere dignas. hæc opis nympha eſt. & producit primam. Virg. in. xi. At triuiæ cuſtos iam dudum in montibus Opis. opes in plurari ſignificant diuitias. veteres ēt hic & hæc ops pro opulēto, ſicut cops pro copioſo dixerunt, vt inquit Caper. litera in ſingulari ſignificat elemēti notam. In plurali etiam epiſtolam. Poëtæ tamen neceſſitate carminis literam etiā in ſingulari numero protulerunt, quod ſæpe facit Ouidius in heroidibus.

Quam legis à rapta Briſeide littera venit. Idem.

Iſta mycenæa littera facta manu. Idem.

Nunquid, vbi aſpecta eſt ſtudioſæ littera dextræ, Protinus eſt oculis cognita noſtra tuis? ædes in ſingulari ſignificat templum, in plurali & tẽpla, & donum.

Quæ pluriſariam efferunt noĩatiuum, & genus cum voce variant? hic euentus & hoc euentũ. hic baculus & hoc baculum. hic ſenſus & hoc ſenſum. hic punctus & hoc punctũ. hic tignus & hoc tignum. hic ſinus & hoc ſinum, hic tapes. tis. hoc tapete & hoc tapetum. hic ſeſtertius. & hoc ſeſtertiũ. hic clypeus & hoc clypeum. hic ſpicus. hæc ſpica & hoc ſpicũ. hic ſanguis et hoc ſanguen. hæc cryſtallus et hoc cryſtallum. hic gibbus. hic gibber & hæc gibba. hic curriculus & hoc curriculum. hoc ſinapi et hæc ſinapis. hic tonitrus et hoc tonitru. Lucanus ſeu tonitrus ac tela Iouis præſaga notauit. hic cornus. hoc cornu. et hoc cornuum. Lucanus. Cornu tibi cura ſiniſtri. Ouidius dextra tenet cornũ. Idem flexibile cornum. hic crater. ris. hæc cratera. ræ. hic Pater. eris. hæc pāthera. ræ. hic vel hæc lynx. cis. hæc lynca. cæ. Vnde notandum ab accuſatiuo græco quintæ declinationis fieri noĩatiuũ latinum, vt ἡ κασσίς. τῆς κασσίδος. τῇ κασσίδι. τὴν κασσίδα. hæc caſſida. dæ. ὁ κρατήρ. τοῦ κρατῆρος. τῷ κρατῆρι. τὸν κρατῆρα hæc cratera crateræ. et ſunt ſemper generis fœminini hmõi noĩatiui, quare illud Horatij in ſecundo carminum. Nec curat Orion leones, aut timidos agitare lyncas, non eſt à nominatiuo lynca, vt putauit Priſcianus, ſed eſt accuſatiuus græcus à nominatiuo lynx, ſicut apud Virgilium. Crateras magnos ſtatuunt, et vina coronant. crateras hic nõ eſt à noiatiuo Cratera, ſed à nominatiuo ὁ κρατήρ. hic crater. ſolent enim hmõi noia ſi à maſculinis deducuntur, mutare genus, vt ὁ δινάπυς. τοῦ

δεκάποδος. τῷ δεκάποδι. τὸν δεκάποδα. hæc decempeda decempedæ. ὁ αἰθήρ. τοῦ αἰθέρος. τῷ αἰθέρι. τὸν αἰθέρα. hæc æthera ætheræ. ὁ πανθήρ. τοῦ πανθῆρος. τῷ πανθῆρι τὸν πανθῆρα. hæc panthera pantheræ.

Quæ noīa variãtur in noīatiuo & ſeruãt genus? hæc caſſis et caſſida. apes et apis. plebs et plebes. ſcobs & ſcobis. hic adeps & adipes. hæc ſtips & ſtipis. hic cometa & cometes. gobio & gobius. puluis & puluer. cucumis & cucumer. cinis & ciner. vomis & vomer. pubis & puber. labor & labos. honor & honos. odor & odos. arbor & arbos. vapor & vapos. clamor & clamos. hoc genu, & genus. Cicero in Arato. Ac propter læuum genus omni ex parte locatas Paruas vergilias tenui cum luce videbis. genus ꝑ genu. Itẽ hoc gelu & hoc gelum. hic Euãdrus & Euãder. Leãdrus & Leander. gõgrus & gõger. Iber iberis. & iberus iberi. hic œdipus. œdipodis, & œdipi. & œdipodes œdipodæ. Teren. Dauus ſum, nõ œdipus. Plautus Oedipo cõiectore opus eſt. Statius the. primo. Oedipodæ cõfuſa domus. hic Phorcyn & phorcys. Eleuſin & eleuſis. trachin & trachis. Arin & aris. Arabs & arabus. Elephas & elephãtus. Delphin & delphinis, & delphinus. Vnde notandum à genitiuo græco fieri noīatiuum latinũ mutatione os in us, vt τίταν τιτάνος, hic Titan & titanus. ſimiliter ἀπὸ τοῦ ἄβακος, hic Abacus. ἀπὸ τοῦ ἐλέφαντος, hic elephãtus. Item quæ apud græcos in ρος deſinunt in noīatiuo antecedente alia in eadem ſyllaba conſonante mutare ρος in er apud latinos vt ὁ ἀλέξανδρος hic Alexander, & in us & in er aliquando, vt τεῦκρος Teucer & teucrus, & quæ ſupradiximus.

Quæ ſunt confuſa in nominatiuo? Os oris & oſſis. frons frontis & frondis. lens lentis & lendis. glis glitis, & gliris, & gliſſis. pecus pecudis & pecoris.

vas vaſis & vadis. fides fidi & fidei. caſſis caſſidis, & caſſis multa huiuſmodi.

Quæ ſunt diuerſi gñis? hic penus & hoc pen⁹ quartæ, & hoc penus penoris & hoc penum peni dicimus etiã hæc penus, & hoc penu. Lucilius. magna penus paruo ſpatio cõſumpta peribit. Terentius. Oẽm penũ congerebã clanculũ. Plautus. niſi mihi annuus penus hic ab amatoribus congeratur, cras populo proſtituã vos o puellæ hic & hoc ſal. hic & hæc & hoc ſpecus. dicimus ẽt ſpecum ſpeci & ſpecu. hic & hæc retis & hoc rete. hic malus ꝓ arbore nauis, & hæc malus, hic caſſis & hæc caſſis. hic vel hoc ſexus. hic vel hæc ſilex. finis. talpa. bubo. panthera. ſerpens. grus. margo. dies. aluus. clunis. adeps. cortex. lynx. dama. turtur. ſardonix. pãpinus. hic vel hoc vulgus. guttur. iubar & multa hmõi, ſed à multis horum abſtinendum eſt, atque adhærendum frequentiori authorum vſui.

Quæ ſunt quæ variant declinationem? deſinẽtia in a tertiæ declinationis, quæ datiuum & ablatiuũ pluralis numeri frequentius in is ꝙ in bus mittunt, vt hoc ꝓblema cataplaſma. ænigma. his & ab his ꝓblematis. cataplaſmatis. ænigmatis, quæ aliqui volunt potius deriuari à nominibus hoc problematũ cataplaſmatum ænigmatũ, vt ſupra eſt dictũ. Item vulcanalia. ſaturnalia & huiuſmodi in a feſtoꝝ nomina genitiuum tam ſecundum formam ſecundæ, ꝙ tertiæ declinationis hñt. datiuum vero & ablatiuum tertiæ duntaxat, vt hoꝝ ſaturnalium, & ſaturnalioꝝ. his & ab his ſaturnalibus, non etiam ſaturnaliis. & ſic de ſimilibus. Iugeꝝ in ſingulari ſecundæ eſt declinationis, in plurali vero tertiæ. Iuuenalis, Iugeribus paucis lubos donare clientis. dicitũ & hoc iugus iugeris. Tibullus, vt multo innumera iugere paſcat auẽ, Priſcianus etiã hæc iugera iu-

gerorum dici exiſtimat, cũ horum iugerum pro iugeiorum exponit. Impetus dies & nox faciunt ablatiuũ ſingularẽ & in u & in e, vt impetu & impete. die & diu. nocte & noctu. Ouidius, impete non vaſto pro impetu dixit tertio metamorphoſeon. Priſcianus tñ & impes impetis ab impeto declinat, ſicut indiges indigetis ab indigeo. Vas vaſis in ſingulari tertiæ, in plurali vero ſecũdæ eſt declinationis, vt vaſa vaſorum. vaſis. Cæſar libro tertio cõmentariorum de bello ciuili, & noctu neq; conclamatis vaſis flumen tranſit. legimus ẽt hoc vaſum apud Gellium. Dicit.n. neq; mihi ædificatio, neq; vaſum, neque veſtimẽtum vllum eſt manu pretioſum, neq; pretioſus ſeruus, neq; ancilla, hic acer aceri teſte Seruio. quod tñ Priſcianus improbat. ait enim declinandum acer aceris. quod & verum eſt, qm̃ nulla dictio fœminini generis in er deſinens, ſecundæ eſt declinationis. et ſciẽdũ quod qñ adiectiuũ eſt, declinatur ẽt acer acra acrum teſtib⁹ Capro. et Probo et hic acer. hæ acris. et hoc acre. et hic et hæc acris et hoc acre Priſciano authore. ſic et alacer et celeber et equeſter et pedeſter et ſaluber et campeſter declinantur eodem Priſciano authore. antiqui etiã hic et hæc acer et hic et hæc alacer declinabãt. Itẽ dicimus ſequeſter ſequeſtri et ſequeſtris. et hæc ſequeſtra. Virg. et pace ſequeſtra.

Sunt præterea nonnulla adiectiua, quæ et ſecundæ, et tertiæ ſunt declinationis. Syncerus ſyncera ſyncerum. et hic et hæc ſynceris, et hoc ſyncere. ſimiliter inermus et inermis. eneruus, et eneruis, bijugus, et bijugis hylarus et hylaris. imbecillus et imbecillis. effrenus, et effrenis, magnanimus, et magnanimis. exanimus, et exanimis. puſillanimus, et puſillanimis, vnanimus, et vnanimis, et ſimilia ab animo ſic compoſita. Limus et limis. ſublimus et

ſublimis. accliuus & accliuis. procliuus & procliuis. & Inſomnus & inſomnis. & pauca huiuſmodi nec dicas etiam incolumus.

Sunt item aliqua ſecundæ & quartæ declinationis cõia, vt hæc laurus huius laurus & lauri. quercus. pinus. cornus. colus. lacus. penus. domus, qđ nomen cũ quarti ordinis eſt, hẽt oẽs caſus in vtroq; numero præter abltm̃ ſingularem, cum vero ſecundi, oẽs itẽ caſus habet præter vctm̃ ſingularem & datiuum & ablm̃ plures. declinatur ẽt hæc domus huius domuis, ſicuti hæc anus huius anuis, quemadmodum ſupra, cum de gtõ quartæ declinationis ſcriberemus, abunde tractauimus. Adde iſtis ficus huius ficus & fici, de cuius declinatione & genere magna eſt cõtrouerſia apud grãmaticos: qua pp quod ipſe de ficu ſentiam, q̃ breuiſſime potero declarabo. Ficus cum ſecundæ eſt declinationis, & maſculini generis eſt, & fœminini, cũ vero quartæ, fœminini dũtaxat, nã maſculini generis ĩ quarta, nondum legi, niſi apud Priſcianum. Quãdo eſt generis maſculini, & fructum ſignificat, & vitiũ corporis. cum vero fœm nini cuiuſcunque ſit declinationis, tam arborem ſignificat q̃ fructum.

Sed quod dicimus, oſtendemus exemplis approbatoꝝ viroꝝ. Plin. lib. xvj. natu. hiſt. in ficis mirabiles ſunt & abortus, qui nunq̃ matureſcunt. Varro in li. de re ruſt. fici, quem edimus granum. Lucilius, vt recitat Nonius Mar. Sicuti cum primos ficos pro palàm recẽteis protulit, prætio ingenti dat primitus paucos. ecce pro fructu ſecundæ declinationis eſt, & maſculini generis: Columella libro vltimo pro fructu in genere fœminino ꝓtulit, cum dixit. Alij pinguiſſimã quanq̃ viridem ficoꝝ eligunt, & arundine vel digitis diuiſam dilitant. Sic ẽt Macrobius lib. iij. ſaturnaliũ. ait. n. Admonent nos & fici

aridæ.

aridæ. Cicero in Attico, ex tãtulo grano fici. Horatius, Pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi, ſed in his non põt cognoſci maſculine, an fœminine pronuntietur. Plin. xvj. nat. hiſt. præſtantiores ſi corum oı̃um frigidiſſimæ. Pro fructu vero & quartæ declinationis vſus eſt Seneca in. ij. lib. diuiſionum, vt ficus non eſſet, niſi mariſcam. & Suetonius in vita Augu. ſic & piſciculos minutos & caſeũ bubalum manu preſſum. & ficus virides biferas maxime appetebat. Pro arbore in ſecunda declinatione. Plin. lib. xvj. Quidam breuitate radicum ſeneſcere celerius arbores putant, quod coarguunt fici, quarum radices longiſſimæ ſunt, & ſenectus ocyſſima. Iuuenalis. ad quæ diſcutienda valent ſterilis mala robora fici. Pro arbore & quartæ declinationis. Cicero in dialogo de oratore. Vxorem ſuam ſuſpendiſſe ſe de ficu. Pro morbo autem in genere maſculino & ſecunda declinatione videtur accepiſſe Martialis in illo epigrammate,

Cum dixi ficus, rides quaſi barbara verba,
Et dici ficos Cæciliane iubes.
Dicemus ficus, quas ſcimus in arbore naſci.
Dicemus ficos Cæciliane tuos.

Priſcianus tñ in vltimo verſiculo, quartæ declinationis eſſe ficum putat. quod non placet. inauditum enim eſt, vt & Laurentius Valla diſſerit in elegantijs, ficum quartæ eſſe declinationis, & maſculini generis. Nam quis crediderit, negare Martialem ſicum pro fructu eſſe generis fœminini, & ſecundæ declinationis? Præterea non ſatis intelligitur pro morbo'ne, an pro fructu Martialis acceperit. quãdoquidem poteſt ẽt ſic intelligi, quia dixi o Cæciliane has ficus, tu rides, ac ſi ſolœciſmũ fecerim, & ficos dicendum iubes, ſed dicere poſſumus & has ficus, ſicuti ego ꝑtuli, & tuos ficos, ſicut tu iubes.

tuos dixit, qm̃ Cæcilianus ficos tm̃ dici iubebat. ſimul ét iocando notat Cæcilianum tanq̃ ficoſum. Et ſciendum ficũ nõ podicis vitium eſſe peculiare, ſed capitis. vnde Paulus æginea, φύεται δὲ ταῦτα, id eſt τὰ σῦκα τὸ, μὲν πλεῖστον ἐν κεφαλῇ. hoc eſt naſcuntur hæ plerũq; in capite nam nemo ueterum ànum & podicem à fico infeſtari ſcribit. Apud iuniores tamen legitur. Iuuenalis.

Cædũtur tumidæ medico ridẽte mariſcæ. Mart.

Ficoſa eſt Vxor, ficoſus & ipſe Maritus,
Filia ficoſa eſt & Gener, atque Socer.
Nec diſpenſator. nec villicus hulcere turpi,
Nec rigidus foſſor, ſed nec arator eget.
Cum ſint ficoſi pariter iuueneſq;, ſeneſq;,
Res mira eſt, ficos non habet vnus ager. Idem.
Vt pueros emeret, Labienus vendidit hortos.
Nil, niſi ficetum nunc Labienus habet.

Quod etiã Celſus confirmat his verbis. In ſede huius ſimile fungo naſci ſolere, quod vel cerato tollitur, vel medicamentis uehementioribus, vel ferro adurendum eſt. quem fungum medici quidam putant eum eſſe, quem iuniores ficum appellauere. Sed de ficu hactenus. illud tamẽ nõ præterierim, ficũ pro arbore in maſculino genere iueniri apud Catonem. C. xvij.

Quæ noia ſunt primæ & tertiæ declinationis? nõnulla ꝓpria, q formã hñt patronymicoꝝ Priſciano teſte, vt Thucydides huius Thucydidæ & Thucydidis. Tigranes huius Tigranæ & Tigranis. Timarchides huius Timarchidæ & Timarchidis. Herodes huius herodæ & herodis. Orõtes huius Orõtæ & Orõtis. Xerxes huius xerxæ & xerxis. Hippoclides huius hippoclidæ & hippoclidis, & huiuſmodi, q̃ apud græcos primæ tm̃ ſunt declinationis θουκυδίδης θουκυδίδου, τιγράνης τιγράνου. τι

μαρχίδης τι μαρχίδου. ἡρώδης ἡρώδου. ὀρόντης ὀρόντου. ξέρξης ξέρξου. ἱπποκλείδης ἱπποκλείδου.

Quæ genitiuum & in tis, & in is ſine t mittunt? quæ in τος terminant genitiuũ græcũ, vt Priſcianus ait, vt χρέμης χρέμητος. Chremes chremetis & chremis. μένδης μένδητος. Mendes mendetis & mendis. ῥάμνης ῥάμνητος. Rhamnes rhánetis & rhánis. λάχης λάχητος. Laches lachetis, & lachis, nec mirum cum apud græcos quoque multa inueniuntur hmõi ancipitem habentia declinationem,, vt γύγης γύγου & γύγητος, κώμης κώμου & κώμητος. μήκης μήκου & μήκητος. θάλης θάλου & θάλητος. δάρης δάρου & δάρητος. πόλης πόλου & πόλιτος. vñ Virg. duplicem actum protulit hunc Dareta & daren. δάρητος, καὶ δάρην.

In quot declinationibus vtimur græcorum noium caſibus? in tribus. in prima. ſecunda. & tertia, nam in quarta, & quinta non memini vnquam legere.

Quibus caſibus vtimur in prima declinatione? ntõ. genitiuo, accuſatiuo. vocatiuo ſingularibus. noiatiuo in as, vt hic æneas. in a, vt hæc Hypermeſtra. in es, vt hic Anchiſes. in e, vt hæc libye. quæ paſſim leges. Virg. Sum pius Aeneas. Idem. Et pater Anchiſes. Ouidius. Mittit Hypermeſtra. Idem, Hanc tua Penelope. Genitiuo in es, vt huius libyes, Lucanus. finibus extremis Libyes vbi feruida tellus. Accuſatiuo in an, vt hũc ænean. hác æginam. Vir. ænean, alacris palmas vtraſq; tetẽdit Statius. Nanq; ferunt raptá patrijs æginan ab vndis, Ouidius. Ne ſcio quam dicunt Iphigenian iter, & in en, vt hunc Laërten. hunc. Daren. hác Helenen. Ouid. Reſpice Laërten, vt iam ſua lumina claudas. Virg. præcipitemq; Darẽ ardẽs agit æquore toto. Idẽ, Aut Atho, aut Rhodopen. Ouidius. Redde Parin nobis, Helenen Menelaus habebit. Idem, Dindymõ & Cybelen, & amœná fontibus. Idem. Vocatiuo

in a, à nominatiuo in as abiectione s κοινῶς, vt hic Aeneas o Aenea. Vir. Virgilias'ne deũ gẽs ænea? & in e, vt hic Anchiſes o Anchiſe. hic Vlyſſes o Vlyſſe. hic Achilles o Achille. Vir. Coniugio Anchiſe Veneris dignate ſuperbo. Ouid. Hanc tua Penelope lento tibi mittit Vlyſſe. Idem Pugnas ne reddar Achille. Idem, nos te poteremur Achille.

Achilles & Vlyſſes non'ne ſunt declinationis tertiæ? nõ, cum in e, vocatiuum emittunt, ſed primæ potius, vt Anchiſes Laërtes. veniunt. n. à græcis in εὺς mutatione εὺς in ης per ητα, vt ἀχιλλεὺς ἀχιλλῆς ὀδυσσεὺς, ὀδύσσης. quia in ις ſequimur dores, qui pro ὀρφεὺς, ὄρφης, pro τυδεὺς, τύδης dicunt quorum vocatiuus κοινῶς eſt ὦ ἀχίλλη ὦ ὄρφη. ὦ τυτίδη, ſicut ὦ ἀγχίση, ὦ λαέρτη. Vnde nos. o Achille. o Vlyſſe dicimus.

Quibus caſibus vtimur in ſecunda declinatione? Nominatiuo. Gtõ. Datiuo. Accuſatiuo, & Vocatiuo ſingularibus. noiatiuo genitiuo accuſatiuo & vocatiuo pluralibus. Nominatiuo ſingulari in εὺς in ος longum ἀττικῶς, in os breue in ον, vt hic Orpheus. hic athos. hæc ilios. hoc ilion. Virgilius, Orpheus in ſyluis inter delphinas Orion. Iuuenalis, velificatus Athos. Ouid. Ilios, & murus quod fuit ante ſolum. quod quidam legunt ilion, vt ſit quale eſt. Præneſte ſub ipſa, & in Eunuchum ſuã & centauro vehitur magna. Genitiuo in os, vt hui⁹ theſeos huius tereos. in o, vt huius Nicoleo, huius Androgeo. Martialis. Flet Philomena nefas inceſti Tereos. Virg. in foribus letum Androgeo. Datiuo in ei per ei diphthõgũ, vt huic Orphei. Virgil. Orphei calliopea, Lino formoſus Apollo. & ſi Priſcianus dicit. Cum ſit datiuus græcus pro ei diphthongo i longam habuit more ſcripturæ noſtræ. Accuſati

uo in on in o magnum, in ha, ut hunc dindymon. hanc pylon. hunc Atho. hunc theſea. hũc Ilionea. Ouidius, Dindymon & cybelen. Idẽ. Nos pylon antiqui neleia Neſtoris arua. Vir. Aut Atho, aut rhodopen. Ouid. Theſea deuoui. Virgil. & amicũ Cratea muſis. Cratea muſarum comitem. Idem Ilionea petit dextra.

Quare hmõi accuſatiuos in a penultima modo correpta, modo producta poëtæ noſtri protulerunt? qa hoc & græci faciunt. nam in εὺς deſinentia accuſatiuos κοινῶς, per εα faciunt ἰωνικῶς δὲ, per ηα, ut ὁ θησεὺς, τὸν θησέα κοινῶς, καὶ τὸν θησῆα ἰωνικῶς. ſimiliter τὸν ἀχιλλέα καὶ ἀχιλλῆα, τὸν ἰλιονέα καὶ ἰλιονῆα.

Quare hic Athos facit hũc Atho, & nõ hũc Athon, ut cætera apud græcos in ως: ut ὁ μενέλεως τὸν μενέλεων? quia quatuor annotantur apud illos accuſatiui abſq; ν. τὸν ἄθω. τὴν κῶ. τὴν τέω. τὸν λαγώ. ſic enĩ Theodorus Gaza in ſecundo τῶν εἰς τέσσαρα σεσημειώσθω ἤδη τῶν τετρατοκλίτων ἄθω. κῶ τέω. λαγὼ αἰτιατικολογούμενα ἄνευ τοῦ ν, ἀττικῶς. Genitiuo plurali in on per o magnum, ut porum bucolicõn. Georgicõn. grammaticõn. Rhetoricõn. cum circunflexo in fine. Nomĩatiuo, accuſatiuo, & uocatiuo pluralibus in a, ut hæc bucolica. rhetorica. grammatica, & ſimilia.

Quibus caſibus utimur tertiæ declinationis? oĩbus tã ſingularis, quam pluralis numeri præter datiuum pluralem. Noĩatiuo ſingulari in a, ut poëma. in o per o magnum, ut dido. in an ut titan. in in, ut delphin. in on, ut corydõ. in ar, ut hepar. in yr, ut martyr. in or, ut Neſtor. in as, ut arcas. in is ut poëſis. in ys, ut Erinnys. in os per o magnũ, ut heros. in os per o paruum, ut epos. in us per ου, ut œdipus. in ax, ut thorax. in yx, ut ſtyx. in abs, ut arabs. in ops ut cyclops. exempla, qui uolet, ipſe ſibi inueniat.

Genitiuo ſingulari in os. in us, vt huius æneidos. huius ſapphus. Oui. Attamen ille tuæ felix æneidos author. Idem authoris noīa Sapphus. Vir. fatidicæ Mātus. Datiuo in i, vt huic Palladi. Statius. palladi littoreæ. A ctō in a. Vir. Phyllida mitte mihi. in o. Ouid. miſeramq́; relinquere Dido. Idē ſpectabat ad Io. ante oculos Io. quāuis auerſus habebat. in in. Martialis. Tu licet & noſtrū dixit Alexin ames. Vocatiuo in i. Virgilius. Te Corydō o Alexi. Ouidius. Tu Pari ſemper ama. Item quot modis definit nominatiuus? Nominatiuo plurali in es Virgilius. Soli cantare periti. Arcades. Genitiuo plurali in on. Martialis. Argutis epigrammatum libellis. noīatiuo accuſatiuo, & vocatiuo pluralibus in a. Iuuenalis. Stemmata quid faciunt? Accuſatiuo plurali in as. Virgilius. permiſtos Heroas, & ipſe videbitur illis. Idem. Pleiadas. hyadas. in eis, vt alpeis. Syrteis. Virg. Sæuisq́; vadis immittite ſyrteis.

Licet ne noīa in o, vt Dido, Sappho latine declinare, vt Iuno? licet ſecūdū Priſcianū, qui antiquos huiuſmodi declinatione vſos oſtendit. Accius, Custodē aſſiduū Ioni appoſuit. Ennius. Pœnos Didone oriundos. Plautus. Vidit Argum, quem quondam Ioni Iuno cuſtodem appoſuit. qua rōne declinādi etiam C. Cæſar ſecutus, antiquos, vſus eſt, quod indicat tetraſtichon hoc in Romulo.

Vatibus auſonijs tyriam dat Græcia Dido.
Fecit Didonem romula vox Taciti.
At Calypſonem latijs das inclyte Cæſar.
Quodq́; decor patitur Quintiliane iubes.

Sed errant, ait Foca grammaticus, qui Didonis, aut mātonis genitiuum dicunt, eum & vocis aſpiratas & veteꝶ authoritas eiuſmodi, declinationem repudiet, nam trauslata in latinam linguam, nihilominus græce declinantur, ſic Dido, didois. didoi, di-

doẽm. didóë. Idem ſentire videtur Quintilianus his verbis. Nunc recentiores inſtituerunt græcis nominibus græcas declinatiões potius dare. quod tamen ipſum non ſemper fieri poteſt. mihi autem placet latinam rationem ſequi, quouſque patitur decor, neque enim iam Calypſonem dixerim, vt Iunonem.

DE PRONOMINE.

Quid eſt pronomẽ? pars orationis declinabilis, quæ pro vniuſcuiuſq; noĩe accipitur perſonasq; finitas recipit. Quare dicitur ꝓnomen? quia pro noĩe, hoc eſt loco nominis ponitur, ſicut pro cõſul, quia loco cõſulis, & propraetor, quia prætoris loco funguntur, appellati ſunt.

Pronomini quot accidunt? ſex. ſpecies. genus. numerus. figura. perſona, & caſus.

Quot ſunt pronomina de quibus nulla dubitatio eſt apud latinos? quindecim. Ego. tu. ſui. ille. ipſe. iſte. hic, & is. meus. tuus. ſuus, noſter. & ueſter. noſtras & veſtras.

Quot ſunt ſpecies pronominum? duæ, primitiua, ut ego. deriuatiua vt meus.

Quot ſunt primitiua? octo. ego. tu. ſui. ille. ipſe. iſte. hic, & his.

Quot ex primitiuis pronominibus ſunt tantum demonſtratiua? quatuor. ego. tu. hic, & iſte.

Quot ſunt tantum relatiua? tria. quæ? ſui. is, & ipſe.

Quot ſunt mõ demõſtratiua, mõ relatiua? vnum ille.

Quot ſunt deriuatiua ꝓnomina? ſeptem. meus. tuus. ſuus. noſter. & veſter. noſtras, & veſtras.

Vnde deriuãtur? à genitiuis primitiuoꝝ ego. tu. ſui. Quo? à gtõ mei, meus, à gtõ tui, tuus, à gtõ ſui, ſuus, à genitiuo noſtrum vel noſtri, noſter, & no-

ſtras, à gtõ ueſtrum, uel ueſtri, ueſter, & ueſtras.
Quot ex deriuatiuis ſunt poſſeſſiua? quinque. quæ? meus. tuus. ſuus. noſter, & ueſter.
Quot ſunt gẽtilia, ſeu pria? duo, quæ? nr̃as, & uꝛ̃as.
Quot ſunt gñia pronoĩum? quinque, quæ? maſculinũ ut meus. fœmininum, ut mea. neutrum, ut meum. cõmune duum generum, ut hic & hæc noſtras & ueſtras. commune trium generum, ut ego, tui, ſui.
Quot ſunt numeri pronominũ? duo, qui? ſingularis, ut ego. pluralis, ut nos.
Quot ſunt figuræ pronominum? duæ tm̃. quæ? ſimplex, ut ego is compoſita, ut egomet. idem.
Quot ſunt pronoĩa, quæ per noĩatiuos componuntur? duo ſecum iſte & hic, ut iſtic, iſtæc, iſtoc. in quibus, qa non ponitur aſpiratio, ſunt qui magis metaplaſmum, q̃ cõpoſitionem putent, unum is cum aduerbio demum, ut idem, quod eſt is demum, hoc eſt is iterum. Iſte & hic componuntur'ne per omnes caſus? minime, ſed per eos tantum, qui in c. deſinunt, præter datiuum huic.
Cum quot orationis partibus ꝓnomina cõponuntur? cũ tribus, cũ noĩbus, ut hmõi. cũ aduerbijs, ut eccum, eccã. eccos, eccas. ellum, ellam. ellos, ellas. pro ecce eum. eam eos. eas. illum, illam. illos, illas. cum præpoſitione, ut mecum tecum ſecum nobiſcum, & uobiſcum. ſed in his potius eſt præpoſitio cum pronomine per anaſtrophen, ut in quicum. pro cum quo. quibuſcum, pro cum quibus.
Quot ſunt ſyllabicæ adiectiões? quatuor. quæ? met. te. ce, & pte.
Met quibus adiungitur? oĩbus caſibus utriuſque numeri tam primæ, q̃ ſecundæ perſonæ. præter tu, ne uerbum putetur tumet. pro quo tute, & tutemet dicimus, ut egomet. i. ego & non alius. tutemet. i. tu ipſe per te, & non per alium.

T e quibus adiũgitur? tu & te. ut tute & tete, ſicut me me, ſeſe.

C e qbus adiungitur? pronomini hic hæc hoc, apud antiquos p oẽs caſus, ut hicce. hæcce. hocce. apud neotericos uero per eos tm̃, qui in s literam deſinunt, ut huiuſce. hiſce. hoſce. haſce. necnon his genitiuis iſtius, illius, ut iſtiuſce. illiuſce. Antiqui etiam illice pro illic proferebant. illucce. iſtucce. Terentius. illanccine mulierem dixit.

P te quibus adiungitur? quinq; ablatiuis mea tua ſua noſtra & ueſtra, ut meapte. tuapte. ſuapte. noſtrapte. & ueſtrapte.

Quot ſunt perſonæ pronominum? tres, quæ? prima, ut ego. ſecunda, ut tu. tertia, ut ille.

Quot ſunt caſus pronominum? ſex. q? noĩatiuus. genitiuus. datiuus. accuſatiuus. uocatiuus. ablatiuus.

Quot pronomina habent uocatiuũ caſum? quatuor, quæ hoc diſticho connumerantur.

T u. meus, noſter. noſtras pronomina, quintum
Quatuor admittunt cætera cuncta carent.

Quare uocatiuo carent cætera pronomina? quia ſermo ad ea non dirigitur.

Quot ſunt declinationes, ſeu modi pronominum? quatuor. primus in i uel in is. ſecundus in ius. tertius in i, & in æ, & in i, quartus in is tantum.

Interrogationes de pronomine.

E Go q̃ pars orationis eſt? pronomẽ. quare? quia ponitur loco proprij nominis & certam ſignificat pſonã. Ponitur'ne ſemp pro nomẽ loco nominis ꝓprij? maxime. Ergo cũ dicimus, ego magiſter, tu diſcipulus, non'ne ponuntur loco appellatiuoꝝ noĩum magiſtri. ſ. & diſcipuli, quæ ſunt appellatiua? non. Quoniam omne appellatiuum nomen tranſit in proprium iunctum pronomini, ut meus liber. tuus filius, ille homo.

Ego cuius ſpẽi? primitiuæ q̃re? qa à nullo deriuat.
Meus cuius ſpeciei? deriuatiuæ, quare? qa deriuatur à genitiuo mei. Ego cuius generis? cõmunis triũ generum, quare? quia ſic eſt, ſicut cui adhæret, vt Ego Aldus. Ego Maria. ego mancipium.
Meus cuius gñis? maſculini. mea? fœminini. meum? neutri, quare? qa prima vox pronominis eſt generis maſculini. ſecunda fœminini. tertia neutri.
Noſtras cuius generis, communis duum generum, quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hic & hæc.
Ego cuius numeri? ſingularis. q̃re? qa ſinglr ꝓfertur.
Nos cuius numeri? pluralis, quare? qa plr profertur.
Ego cuius perſonæ? primæ. Tu ſecundæ. Ille? tertiæ. quare? qa oĩa noĩa, & ꝓnomina ſunt tertiæ pſonæ, exceptis ego, qđ eſt primæ, & tu ſecundæ, & vocatiuis caſibus, q ſunt ſemp pſonæ ſecundæ.
Ego cuius caſus? nominatiui. quare. quia in eo caſu declinando reperitur.
Ego cuius modi pronoĩs? primi, quare? qa eius gtũs ſingularis in i vel in is, & datiuus in i definit, vt ego mei, vel mis. mihi. tu, tui, vel tis. tibi. ſui ſibi.
Quare ſui nõ habet in noĩatiuo ſi, & in genitiuo ſis? cauſa differentiæ ſi coniunctionis, & ſis verbi.
Quot ſunt pronomina primi modi? tria. ego. tu. ſui. quæ ſic declinantur. S. N. ego. G. mei, vel mis. D. mihi. Accu. me. Abl. à me. P. N. nos. G. noſtrum. vel noſtri. D. nobis. Accu. nos. Ablat. à nobis.
S. N. tu. G. tui, vel tis. D. tibi. Accu. te. Vo. o tu. Abl. à te. P. N. vos. G. veſtrum, vel veſtri. D. vobis. Accu. vos. Voca. o vos, Abla. à vobis.
S. G. ſui. Datiuo ſibi. Accu. ſe. Abla. à ſe. P. G. ſui. D. ſibi. Accuſatiuo ſe. Ablatiuo à ſe.
Ille cuius modi pronominis? ſecundi. Quare? quia eius genitiuus ſingularis in ius, & datiuus in i, de-

finit, ut ille illius. illi. ipſe. ipſius. ipſi. Iſte. iſtius. iſti. is. eius. ei. hic. huius. huic.

Quare hic non facit in datiuo huic ſine c, ad differentiam hui interiectionis.

Quot ſunt pronomina ſecundi modi? quinq;. quæ? ille ipſe iſte hic & is, quorũ genitiuus deſinit in ius. & datiuus in i. ſic etiam octo nomina declinantur, quæ ſunt vnus, totus, ſolus, alius, alter, vllus, vter, quis uel qui cum ſuis compoſitis, quorum vnus, totus, ſolus, habent vocatiuum, quæ nomina, & pronomina ſic declinantur.

S ingulariter Nominatiuo ille illa illud. G. illius. D. illi. A. illum illam illud. Abl. ab illo ab illa ab illo. P. N. illi illæ illa. G. illorum illarum illorum. D. illis. Accuſa. illos illas illa. Abla ab illis.

S ingulariter noĩatiuo ipſe ipſa ipſum. G ipſius. D. ipſi. Ac. ipſum ipſam ipſum. Ab. ab ipſo ab ipſa ab ipſo. P. N. ipſi ipſæ ipſa. G. ipſorum ipſarum ipſoꝝ D. ipſis. Acc. ipſos ipſas ipſa. Abl. ab ipſis.

S ingulariter Noĩatiuo iſte iſta iſtud. G. iſtius. D. iſti. Accuſa. iſtum iſtam iſtud. Ablati. ab iſto ab iſta ab iſto P. N. iſti iſtæ iſta. G. iſtorum iſtarum iſtorum. D. iſtis. Accuſa. iſtos iſtas iſta. Abla. ab iſtis.

S ingulariter Nominatiuo hic hæc hoc. G. huius. D. huic. Accu. hunc hanc hoc. Abl. ab hoc ab hac ab hoc. P. N. hi hæ hæc. G. horum harum hoꝝ. Datiuo his. Accuſatiuo hos has hæc. Ablatiuo ab his.

S. N. is ea id. Ge. eius Da. ei. Ac. eum eam id. Ab. ab eo ab ea ab eo. P. N. ij per geminum. i. ſine aſpiratione. eæ. ea. G. eorum earum eorũ. D. eis uel ijs. Accuſatiuo eos eas ea. Ablatiuo ab eis, uel ijs.

Quare ipſe nõ facit in neutro genere ipſud, ſicut iſte iſtud, & ille illud? quia apud antiquos declinabatur ipſus ipſa ipſum, mutata eſt prima vox & remãſit tertia, q̃q̃ Priſc. lib. xiij. id non probat.

S. N.idem eadem idem.G.eiuſdem.D.eidem.A.eũdem eandem eundem.A.ab eodem eadem eodẽ. Pluraliter noĩatiuo ijdem eædem eadem. G. eorundem earundem eorundem. D.eiſdem, uel ijſdem.A.eoſdem eaſdem eadem.Ablat.ab eiſdem, uel ijſdem. & nota idem maſculinum producere primam,idem uero neutrum corripere.

S. N.unus una unum.G.unius.D.uni. A.unum unã. vnum. Voca.o vne.o vna.o vnum. Ablat. ab vno ab vna ab vno.P.N.vni vnæ vna.G. vnorum vnarum vnorum.D.vnis.Accuſatiuo vnos vnas vna. V.o vni o vnæ o vna.Ablatiuo ab vnis.

S. N.totus tota totum.Genitiuo totius.Dati.toti.

S. N.ſolus ſola ſolum.G.ſolius.D.ſoli.

S. N.alius alia aliud. G.alius.D.alij.

S. N.alter altera alterum.G.alterius,D.alteri.

S. N.vllus vlla vllum.G.vllius. D.vlli.

S. N.vter vtra vtrum.G.vtrius. D. vtri.cætera declina,vt bonus bona bonum.

S. N.quis uel qui.quæ quod,vel quid. G. cuius. D. cui.Accu.quẽ quam quod, vel quid.A. à quo,uel à qui.à qua,uel à qui,à quo, uel à qui. P.N. qui q̃ quæ.G.quorum quarum quorum. D. qs, uel quibus.A. quos quas quæ.A.à quis,uel à quibus.

S ingulariter alteruter alterutra alterutrum.G. alterutrius.D.alterutri. A.alterutrum alterutram alterutrum.A.ab alterutro alterutra alterutro. P. N.alterutri alterutræ alterutra.Gtõ alterutrorum alterutrarum alterutrorum.D.alterutris.Accuſatiuo alterutros alterutras alterutra.Ablt.ab alterutris, & ſignificat alterum ex duobus. Cicero pro Marco Marcello.Quod ſi in alterutro peccandum ſit,malim ego timidus,q̃ parũ prudens uideri. Valerius. Quia neceſſe eſſet eos alterutro facto crimine temeritatis,aut periurij teneri.

Quare non dixiſti altera vtra. alterum vtrum. G. alterius vtrius? quia ex parte tantum exteriore inflectitur, & ſi quæ ex duobus rectis componuntur, ex vtraque parte inflecti debeant.

S ingulariter noīatiuo vterq; vtraq; vtrunq;. G. vtriuſq;. Dati. vtriq;. A. vtrunq; vtranq; vtrunq;. Abla. ab vtroq; vtraq; vtroq;. P. vtriq; vtræq; vtraq;. G. vtrorumq; vtrarumq; vtrorūq;. Datiuo vtriſq;. A. vtroſq; vtraſque vtraq;. Ablatiuo ab vtriſque.

A quis & qui compoſita.

Quæ cum quis vel qui poſſunt componi, hæc ſunt.
Si. quæ putas. ali. quā. nam. ne. nun. enq;. piamq;.
Nec nō quis cum quis poteris cōponere, ſed dam.
Visq; & cunq; libet, qui recto adiungere debes.

S. N. ſiquis ſiqua ſiquod vel ſiquid. G. ſicuius. D. ſicui. A. ſiquem ſiquam ſiquod vel ſiqd. A. à ſiquo à ſiqua à ſiquo. P. N. ſiqui ſiquæ ſiqua. G. ſiquorum ſiquarum ſiquorum. Datiuo ſiquibus. Accu. ſiquos ſiquas ſiqua. Ablatiuo à ſiquibus.

S ingulariter nominatiuo quiſq;, quæq;, quodq;. Ge. cuiuſq;. D. cuiq;. A. quēq; quāq; qdq;. Ab. à quoq; à quaq; à quoq;. P. N. quiq; quæq; quæq;. Geni. quorūq; quarunq; quorūq;. Datiuo quibuſq;. Accuſa. quoſq; quaſq; quæq;. Ablatiuo à quibuſq;.

S ingulariter quiſputas quæputas quodputas vel qd putas, & ſic per omnes caſus addendo putas.

S. N. aliquis aliqua aliquod vel aliquid. Ge. alicuius. D. alicui. Ac. aliquem aliquam aliquod uel aliqd. Ab. ab aliquo áb aliqua ab aliquo. P. N. aliqui aliquæ aliqua. G. aliquorum aliquarum aliquorum. D. aliquibus. Accuſa. aliquos aliquas aliqua. Ablatiuo ab aliquibus.

S. N. quiſquam quæquā quodquam uel quidquā. G. cuiuſquā. D. cuiquam, & ſic in cæteris addendo q̄, ipſe tn̄ non uterer omnibus, nam ſicut dicerē, non

credo quenquam. M. Tullio magis eloquentem, ita hoc euitarem dicendi genus. aiunt nō fuiſſe fœminam quanquam pulchriorem Thaide.

Singulariter quiſnam quænam quodnam, vel quid nam, deinceps addendo nam.

Singulariter nequis nequa nequod, vel nequid, & deinceps præponendo ne.

S. N. nunquis nunqua nunquod, vel nunqd, & ſic in cæteris præponendo nun. Sed ne his quidem vtimur oībus, ſed vt ſe exerceāt, flectant pueri p oēs caſus. Vtamur vero nec'ne, diligens poſtea præceptor oſtēdat. quis. n diceret, nūqua, & nunquod?

S. Nominatiuo Enquis enqua enquod, vel enquid, & ſic in cæteris præponendo en.

Singulariter nominatiuo Quiſpiam quæpiam quodpiam, vel quidpiam, & deinceps addendo piam.

S. N. quidam quædam quoddam, vel quiddam. G. cuiuſdam. D. cuidam. Accu. quendā quandam quoddam, vel quiddam. Abl. à quodā à quadam à quodam. P. N. quidam quædam quædam. G. quorundam quarundam quorundam (& mutatur m in n, quia m ante d eſſe non poteſt. Sicut nec ante q & c & t & f.) Datiuo quibuſdam. A. quoſdam quaſdam quædam. A. à quibuſdam. Et nota quidā maſculinum ſcribi debere vnico d, neutrū vero quiddam, & quoddam, duplici.

S. Nominatiuo Quiuis quæuis quoduis, vel quiduis & ſic in reliquis addendo vis.

S. N. Quicunq; quæcunq; quodcunq;. G. cuiuſcunq;. D. cuicunq;. Accu. quēcunq; quancūq; quodcūq;. Abl. à quocunq; quacunq; quocūq;. P. N. quicunq; quæcunq; quæcunq;. G. quorūcunque quarūcunq; quorūcunq;. D. quibuſcunq;. A. quoſcunque quaſcunque quæcunque. Ablt. à quibuſcunque.

S. N. Quilibet quælibet quodlibet, vel quidlibet, &

deinceps addendo libet.

S. Nominatiuo quiſquis & quicquid. Accu.quicquid A.à quoquo à quaqua à quoquo. cæteris uacat.

S. N.neuter neutra neutrum.Genitiuo neutri neutræ neutri,& neutrius apud antiquos. Da.neutro neu træ neutro,& reliqua,ut bonus bona bonum.

S. Noīatiuo iſtic iſtæc iſtoc,uel iſtuc. Ac.iſtunc iſtanc iſtoc,uel iſtuc,ab iſtoc iſtac iſtoc. P.noīatiuo & accuſatiuo in neutro tantum genere iſtæc,& ſic infle cte,illic illæc illoc,uel illuc,quibus utebantur anti qui,nunc autem exoleuerunt.

Meus mea meum cuius modi pronominum? tertij. quare? quia per omnes ſuos caſus declinatur ad ſimilitudinem nominum primæ & ſecundæ declina tionis,hoc eſt,ut bonus bona bonum, præter mi uocatiuum,à uocatiuo mee,ubi e geminum,ac bre ue,in i longum cōmutatum eſt,ut o mi pater.o mi fili,pro mee pater,mee fili.

Tertij modi pronomina ſunt quinq; meus tuus ſuus noſter & ueſter,quæ ſic declinantur.

S. N.meus mea meum.Genitiuo mei meæ mei.Datiuo meo meæ meo. A.meum meam meum. Vo. o mi o mea o meum. Abl.à meo à mea à meo. P. N.mei meæ mea. Genitiuo meorum mearū meo rum.Datiuo meis. Accuſatiuo meos meas mea. Ablatiuo à meis.

Singulariter noīatiuo tuus tua tuum. G. tui tuæ tui. D.tuo tuæ tuo. A.tuū tuā tuum. Abl.à tuo à tua à tuo.P.N.tui tuæ tua. Genitiuo tuoꝝ tuaꝝ tuorū. D.tuis.Acc.tuos tuas tua. Ablatiuo à tuis.

S. N.noſter noſtra noſtrum.Geni noſtri noſtræ noſtri.Datiuo noſtro noſtræ noſtro. A.noſtrū noſtrā noſtrū.V.o noſter o noſtra o noſtrū. A. à noſtro à noſtra à noſtro.P.N.noſtri noſtræ noſtra.G.noſtrorum noſtrarum noſtroꝝ. Da. noſtris. Accuſa

tiuo noſtros noſtras noſtra. Vocatiuo o noſtri o noſtræ o noſtra. Ablatiuo à noſtris.

S. N.ſuus ſua ſuũ.G.ſui ſuæ ſui. D.ſuo ſuæ ſuo. A. ſuum ſuam ſuũ. A.à ſuo à ſua à ſuo. P. N. ſui ſuæ ſua.G.ſuorum ſuarum ſuorum.D.ſuis. Accu.ſuos ſuas ſua. A.à ſuis.

S. N.veſter veſtra veſtrũ.G.veſtri veſtræ veſtri.Datiuo veſtro veſtræ veſtro. A. veſtrũ veſtrã veſtrum. A.à veſtro à veſtra à veſtro.P.N.veſtri veſtræ veſtra.G.veſtrorum veſtrarum veſtrorum.Datiuo veſtris.Accu.veſtros veſtras veſtra. Ablt.à veſtris.

Noſtras cuius modi pronoīum? quarti. quare? qa per oēs ſuos caſus declinatur ad ſilitudinē nominum tertiæ declinationis, hoc eſt ſicut hic & hæc arpinas & hoc arpinate. & nota hmōi in as & noia & pronoīa, circunflexo tono eſſe pronuntianda: qa ſunt per apocopen ab integris in tis abiectione ti.

Quarti modi pronomina ſunt duo. noſtras & veſtras, quæ ſic declinantur.

Singulariter noīatiuo hic & hæc noſtras & hoc noſtrate.G.huiūs noſtratis.D.huic noſtrati. Accuſa. hunc & hanc noſtratem,& hoc noſtrate. Vocati.o noſtras,& o noſtrate. Ablatiuo à noſtrate,& noſtrati. P.noīatiuo hi & hæ noſtrates, & hæc noſtratia.Geni.horum & harum & horum noſtratiũ. Datiuo his noſtratibus. Accuſatiuo hos & has noſtrateis,& hæc noſtratia. Vocatiuo o noſtrates, & o noſtratia. Ablatiuo à noſtratibus.

Singulariter nominatiuo hic & hæc veſtras, & hoc veſtrate.Genitiuo huius veſtratis.Datiuo huic veſtrati. A.hunc & hanc veſtratem, & hoc veſtrate. Ablat. à veſtrate, & veſtrati.P. Nominatiuo hi & hæ veſtrates,& hæc veſtratia. Genitiuo horum & harum & horum veſtratium. Da.his & ab his veſtratibus. A.hos & has veſtrateis,& hæc veſtratia.

Aldi

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER SECVNDVS.

DE VERBO.

QVID eſt verbū? pars orationis declinabilis, vel agendi, vel patiendi, vel vtriuſq; ſignificatiua cū modis & tēporibus ſine caſu.

Verbo quot accidunt? octo genus. tempus. modus. ſpecies. figura. perſona. numerus. & coniugatio.

Quot ſunt genera verborum? qnq;. actiuum, vt amo. paſſiuum, vt amor. neutrum, vt ſeruio. commune, vt largior. deponens, vt ſequor.

Quot ſunt tpa verboꝝ? quinque. præſens. præteritū imperfectum. perfectū. pluſquāperfectum. & futurum, vt amo. amabam. amaui. amaueram. amabo.

Quot ſunt modi verboꝝ? qnq;. indicatiuus vt amo, imperatiuus vt ama. optatiuus vt vtinam amarem, ſubiunctiuus vt cum amem. infinitiuus vt amare.

Indicatiuus quot tpa hēt? qnq; ſeparata præſens vt amo. impfectū vt amabā. perfectū vt amaui. pluſquāperfectum vt amaueram. futurum vt amabo.

Imperatiuus quot tempora habet? duo. præſens vt ama. futurum vt amato.

Optatiuus quot tempora habet? quinq;. præſens, & præteritū imperfectū ſimul, vt vtinā amarē. præteritum perfectum, & pluſquamperfectum ſimul, vt

vtinam amauiſſem. futur per ſe, vt vtinam amē,

Subiūctiuus quot tp̄a hēt? qnq; ſeparata, quēadmodū indicatiuus. pñs, vt cū amē. imp̄fectū, vt cū amarem. perfectum, vt cū amauerim. Pluſquāperfectū, vt cum amauiſſem. futurum. vt cum amauero.

Infinitiuus quot tempora habet? quinq;. præſens & imperfectum ſimul, vt amare. perfectum & pluſq̄perfectum ſimul, vt amauiſſe. futurum, vt amatum ire. vel amaturum eſſe.

Quot ſunt ſpecies verborū? duæ. primitiua vt amo. deriuatiua vt amaſco.

Quot ſunt ſpecies deriuatiuorum verborum? qnq;. inchoatiua meditatiua. diminutiua. frequentatiua. deſyderatiua.

Quæ ſunt inchoatiua? q̄ in ſo deſinunt, & ſunt tertiæ coniugationis, vt viſo viſis. faceſſo faceſſis. arceſſo arceſſis. i. eo ad uidēdū. eo ad faciēdū. eo ad vocādū. vſurpantur ēt p̄ primitiuis, vt laceſſo p̄ lacero.

Quomodo formantur inchoatiua? non habēt certam formam, nec à verbis omnibus proficiſcuntur.

Quæ ſunt Meditatiua? quæ in ſco deſinunt, & meditationem, hoc eſt exercitationem ſignificant, vt caleſco, id eſt meditor, & exerceor, vt caleā. unde ēt meditatiua appellantur. nam meditari eſt ēt exerceri. Habēt ne præteritum hæc verba? quidni, atq; id quod ſua primitiua, vt pingueo pingui, & pingueſco pingui. macreo macrui, & macreſco macrui, ſed differūt. nam primitiua ſignificant pinguis fui. macer fui. deriuatiua uero pinguis factus ſum. macer factus ſum. nam ſi ita cuipiam dixeris, hui tam cito macruiſti, non erit à macreo, ſed à macreſco præteritum, quia nō macer fuiſti, ſed macer factus es interpretabitur.

Quomodo formantur meditatiua? à ſecunda perſona præſentis indicatiui modi cuiuſcunque ſint coniu-

gationis addita co, vt labo, labas, labaſco, ferueo, ferues, ferueſco. contremo, contremis, cõtremiſco, e dormio, edormis, edormiſco.

Quæ ſunt frequentatiua? quæ aſſiduam in agendo vim habent. dicuntur etiam iteratiua, quoniam frequenter agendi iterant affectum, vt merſo, merſas, hoc eſt ſæpius mergo.

Vnde formantur frequentatiua? ab extremo ſupino mutatione u in o, vt domitu, domito. curſu, curſo. amplexu, amplexo, à ſecutu tñ ſector, & non ſecutor. Sed notandũ, quòd quæ hñt in antepenultima illud in i breue conuertunt, vt volatu, volito. rogatu, rogito. Itẽ quæ præteritum in gi faciũt, formãt frequentatiua à ſecunda perſona præſentis indicatiui modi, vt lego, legis, legito, fugio, fugis, fugito. Notantur quærito, à quæro, & ſcitor, & ſciſcitor, à ſcio, & noſcito, & noto, à noſco, & ægreſco & ægroto, ab ægreo, ſed ægreſco meditatiuum eſt. Inueniuntur etiam frequentatiua à frequentatiuis, vt dictito à dicto, quod à dico deriuatur. pulto à pulſo, quod à pello deducitur.

Cuius coniugationis ſunt frequentatiua? primæ, vt curſo, curſas. ſector, ſectaris. viſo, quod iteratiuum eſſe dicit Diomedes, & ſolũ excipit à regl'a, qđ nõ ſit primæ cõiugationis, ego Vallæ accedens, puto eſſe inchoatiuum potius, vt ſupra oſtendimus.

Quæ ſunt deſyderatiua? quæ in rio deſinunt, & affectum ſignificant. Parturire enim non eſt meditari partũ, ſed deſyderare. Cicero, Aliqñ populus romanus pariat, quod diu parturit. ſil'iter eſurio, eſt eſſe cupio. i. comeſſe. Quĩtilianus, Pater filios eſurit. Item cœnaturio cupio cœnare. Martialis.

In omnibus Vacerra quòd conclauibus, Conſumit horas, & die toto ſedet, Cœnaturit Vacerra, nõ cacaturit. i. cœnare cupit Vacerra, & non cacare.

V nde formantur deſyderatiua? ab extremo ſupino, aſſumendo rio, vt à cœnatu, cœnaturio. à mictu, micturio. ab eſu. eſurio.

C uius coniugationis ſunt deſyderatiua? Quartæ, vt parturio. parturis. parturire.

Quæ ſunt diminutiua? quæ in lo deſinunt, vt à ſorbeo, ſorbillo, ſorbillas, & non habent certam formam, ſuntq; in vſu à paucis verbis. Hæc nos ſcripſimus de ſpeciebus deriuatiuorum, ſecuti Laurentium Vallam. quæ quoniam à memoria facile effluunt, comprehendi his verſiculis.

I ncohat arceſſo, & viſo. meditatur amaſco.
S orbillo minuit. legitoq;, & curſo frequentant.
P arturit aſt partum deſyderat, eſurit, eſſe.

N otandum aũt, in quibuſdam magis in vſu eſſe frequentatiua à frequentatiuis, q̃ à primitiuis, vt lectito, à lecto lectas, quod nõ eſt in uſu, ſicut nec legito, ſcriptito, à ſcripto ſcriptas, quod item non in uſu. ab edo præterea, eſo eſas ἄχρηστον, à ſupino eſu. at ab eſo, in uſu eſito. in quibuſdam uero, & à primitiuis, & à frequentatiuis in uſu frequentatiua, vt à dico, dicto, à quod dictito. Hæc Gellius, non à ſupino, vt Priſcianus, ſed à præterito paſſiuo. format lib. viij. cap. vj. cui non accedo.

De figuris verborum.

Quot ſunt figuræ verborum? tres ſimplex vt taceo, curro, compoſita vt conticeo, concurro. Decompoſita, vt conticeſco, recurſo.

De perſonis verborum.

Quot ſunt perſonæ verborum? tres. prima, vt amo. ſecunda vt amas. tertia, vt amat. & ſimiliter in plurali, prima, vt amamus, ſecunda, vt amatis. tertia, vt amant.

Quare imperatiuus modus nõ habet primam perſonã in numero ſingulari? quia naturaliter imperans,

ab eo, cui imperat, diuiditur. cũ ergo prima perſona eſt, quæ loquitur, ipſa ſibi imperare non ſolet, niſi alijs imperãs, ſe quoq; imiſceat. & hinc ẽ quod in plurali numero imperatiuus modus primã habet perſonam, vt moriamur, & in media arma ruamus. quãquã tunc non imperatiua, ſed ſuppoſitiua & hortatiua vocatur, quæ græci ὑποθετικά, & παρακελευστικά uocant, qui melius q̃ nos, hanc pluralis numeri perſonam ab imperatiuis ſeparant.

De numero verborum.

Quot ſunt numeri verboꝝ? duo. ſingularis, vt amo. Pluralis, vt amamus.

De coniugatione verborum.

Quot ſunt coniugationes verboꝝ? quatuor. prima, quæ in ſecũda perſona indicatiui modi vel hẽt as, vt amo amas, vel aris, vt amor amaris. Secunda, q̃ in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi, vel hẽt es, ut doceo doces, vel eris penultima longa, vt doceor doceris. Tertia, quæ in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi vel habet is breuem, vt lego legis, vel eris penultima breui, vt legor legeris. Quarta quæ in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi vel habet is longam, vt audio audis, vel iris penultima longa, vt audior audiris.

Sed facilius cognoſcent pueri verba tertiæ coniugationis à verbis quartæ differre, in Imperatiuo & Infinitiuo, nam tertiæ coniugationis verba faciunt in Imperatiuo in e, in ſecunda perſona ſingulari, in Infinitiuo vero in ere penultima breui, vt lego. legis. lege. legere. aſpicio. aſpicis. aſpice. aſpicere. Quartæ vero coniugationis verba hñt in ſecunda perſona ſingulari imperatiui modi. in infinitiuo vero ire penultima longa, vt audio. audis. audi. audire. Tuſſio. tuſſis. tuſſi. tuſſire.

Illud ẽt notandum verba primæ coniugationis are

& ari arem & arer & eris vel ere producere in penultima, vt amare. amari. amarem. amarer. ameris vel amere. ſecundæ vero ere & eri & erem & erer & aris vel are, vt docere. doceri. docerē. docerer. docearis vel doceare. Quartæ aũt ire & iri & irem & irer, & aris vel are, vt audire. audiri. audirem. audirer. audiaris, vel audiare, ſed aris uel are ꝓducit in omni verbo. Tertiæ vero coniugationis ire ere, infinitiui tm̄ ere. erem. eres. eret. erent. erer. ēt primam perſonam tm̄ optatiui, & eris vel ere ſecundam indicatiui paſſiui corripere, vt legite. legere, legerem legeres legeret. legerent. legerer legeris vel legere. erunt autem, & ere præteriti perfecti indicatiui modi in omni coniugatione producunt e, vt amauerunt vel amauere. docuerũt vel docuere. legerunt vel legere. audiuerunt vel audiuere.

De præteritis.

Primæ coniugationis præterita quot regulas habēt? quinq; quæ eſt prima?

Omnia verba primæ coniugationis à ſecunda pſona pñtis indicatiui modi abiecta s & addita ui, faciunt præteritũ, vt amo amas amaui, præter duodecim, q̃ per ui ſyllabas faciunt præteritum, & do dedi, ſto ſteti. lauo laui. iuuo iuui, vt oſtendũt hi verſus.

Cũ domo iũge mico. cubat, & neco. cũ frico. cũ pli.
Et tonat, atq; ſonat. ſecat, & crepo. nexo. vetoq;,
Doq;, dedi, & laui lauo. ſto, ſtetit. & iuuo iuui.

Quæ eſt ſecunda?

Plico & mico cum præpoſitione compoſita per ui ſyllabas faciunt præteritum, vt applicui. dimicui. Inueniuntur ēt in aui, ſed raro. Cum nomine autem cõpoſita in aui faciunt, vt multiplicaui. duplicaui.

Quæ eſt tertia?

A cubo compoſita tam primæ, q̃ tertiæ coniugationis, iueniuntur, vt accubo accubas, & accũbo accũ-

bis. Incūbo incubas, & incumbo incumbis. hn̄t tū cōe præteritū accubui. Incubui, q̄ priæ cōiugationis ſunt in pn̄ti fine m, tertiæ uero hn̄t m ante b.

Quæ eſt quarta?

Do monoſyllabis cōpoſitū trāſit in tertiam coniugationem, & præteritum geminat, ut reddo reddidi. Cum diſſyllabis uero, eſt primæ coniugationis. ut uenundo uenundas uenundedi. circūdo circundas circundedi. peſſundo peſſundas peſſundedi.

De præteritis ſecundæ coniugationis.

Omnia uerba ſecundæ cōiugationis quacūq; antecedēte cōſonante, eo in ui ſyllabas conuerſa, faciunt præteritū, ut doceo docui. egeo egui. præter q̄ excipiuntur, quæ quinq; comprehenduntur regulis.

Quæ eſt prima?

Iubeo iuſſi facit. ſorbeo, qđ & ſorbo dicitur, ſorpſi uel ſorbui. mulceo mulſi maneo manſi. neo neui. quieo. quieui. hæreo hæſi. luceo luxi. pelluceo pel luxi. cio cies, quod & cio cis dicitur, ciui uel cij. torqueo torſi cum compoſitis, nam compoſita ſimplicium formationem plerunque ſequuntur.

Quæ eſt ſecunda?

In ueo deſinentia, mutant eo in i. ut moueo moui. conniueo tamen & conniui, & connixi facit.

Quæ eſt tertia?

In deo, ſi hn̄t uocalem lōgam, uel ar ante deo, mutant deo in ſi, ut rideo riſi. ardeo arſi. præter ſtrideo ſtridi. ſi uero i uel e breuē, eo in i conuertunt, ut uideo uidi. ſedeo ſedi. Si au diphthōgum, præteritum paſſiuæ declinationis habebunt, ut audeo auſus ſum, gaudeo gauiſus ſum. Sunt quæ præteritum geminant, ut mordeo momordi. pendeo pependi. ſpondeo ſpopondi. tondeo totondi.

Sed ſciendum geminātia præterita, in cōpoſitione non geminari, ut remordeo remordi. reſpondeo

reſpondi.præter quæ à do ſto diſco poſco com-ponuntur, vt condo condidi.conſto conſtiti. dediſco dedidici.repoſco repopoſci. A curro tamẽ cõpoſita vtroq; modo eſt inuenire, vt decurri & decucurri.à repungo etiam repupugi legimus.

Quæ eſt quarta?

In geo l vel r præcedente, in ſi, vocali vero longa in xi faciunt, ut algeo alſi.turgeo turſi. lugeo luxi. mulgeo tamen mulxi habet differentiæ cauſa.

Quæ eſt quinta?

In leo alia antecedente conſonante in eadem ſyllaba, & ab oleo.& leo compoſita, per vi ſyllabam faciunt præteritũ, vt impleo impleui, exoleo exoleui.releo releui.oleo & oleui & olui facit, & ſic redoleo.ſoleo tamen ſolitus ſum.& ſolui.

De præteritis tertiæ coniugationis.

Tertiæ coniugationis præterita quot regulis comprehenduntur? viginti.

Quæ eſt prima.

In bo vocali longa antecedẽte, in pſi faciunt, vt ſcribo ſcripſi. Cætera vero in bi, ut bibo bibi, præter incumbo incubui, & alia à cubo compoſita.

Quæ eſt ſecunda?

In co antecedente n, illa abiecta, o in i conuertunt, vt vinco vicis.s vero antecedente, mutant ſco in ui ſyllabam, vt Paſco paui.conſueſco & conſueui & conſuetus ſum facit.Præter diſco didici. cõpeſco compeſcui.poſco popoſci.cõquiniſco. conquexi. Vocali autem longa antecedente, co in xi conuertunt, vt dico dixi.ico tamen, cuius penultima modo correpta, modo producta reperitur.ici facit, & parco peperci & parſi.

Quæ eſt tertia?

In do vocali longa præcedente, do in ſi vertunt, vt ludo luſi. Cedo ceſſi geminat ſs.excipiuntur cædo

cecīdi penultima ꝑducta, vnde occīdi pro interemi. nam cecīdi penultima breui à cado eſt. unde occīdi pro interij. Pedo pepedi.cudo cudi & cuſi, ſtrido ſtridi n.vero antecedente, o in i cōmutant, ſed n tria abijciūt,fundo fudi.findo fidi. ſcindo ſcidi.cætera uero ſeruant, vt pando pandi. accendo accēdi.ſcādo ſcandi,præter tundo quod & abijcit n,& tutudi facit.pendo ēt & tendo geminant primā,vt pepēdi.tetēdi.fido fidi olim,nunc fiſus ſum facit.& diuido diuiſi. A do cōpoſita geminant,vt trado tradidi.cōdo ꝯdidi. vñ abſcōdo abſcondidi.

Quæ eſt quarta?

In go r antecedente,go in ſi conuertunt, vt mergo merſi. Cætera vero in go vel guo in xi faciūt præteritum,vt ango anxi.tingo vel tinguo,tinxi,rego rexi.præter pango pepigi & pegi & panxi.tango tetigi.pungo pupugi,vel punxi.frango fregi,ago egi.lego legi cum compoſitis.notantur neglexi.dilexi intellexi à lego compoſita.

Quæ eſt quinta?

In ho in xi faciunt,vt veho vexi.traho traxi.

Quæ eſt ſexta?

In lo præteritū faciunt in lui,vt alo alui,præter vello velli vel vulſi.ſallo ſalli.pſallo pſalli.pcello pculi.excello exculi & excellui,qđ tñ magis ab excelleo formatur.Excipiūtur ēt geminātia, vt pello pepuli.fallo fefelli.tollo tetuli, ꝑ quo ſuſtuli dicimꝰ.

Quæ eſt ſeptima.

In mo vocali longa præcedente, o in pſi cōuertūt, vt demo dēpſi. Cætera vero in ui ſyllabas, vt tremo tremui.præter emo emi.premo preſſi.

Quæ eſt octaua?

In no,antecedente o vel g,in ui ſyllabas faciūt præteritū,vt pono poſui.gigno genui.ſimiliter & à cano compoſita,vt concino concinui,& concini.

Cætera uero faciunt in ui ſyllabam, ut ſino ſiuí, ſterno ſtraui. ſperno ſpreui. lino liui, & lini. nam le ui & releui magis ſunt à leo, quod non eſt in uſu. Excipiuntur temno tempſi. Cano cecini.

Quæ eſt nona?

In po e breui antecedente, in ui ſyllabas faciunt, ut ſtrepo ſtrepui. Cætera uero in pſi, ut carpo carpſi præter rumpo rupi.

Quæ eſt decima?

In ro p ui ſyllabam terminãt, ut tero triui. q̃ro q̃ſiui. ſero ſeui, cuius cõpoſita ẽt p ui ſyllabas faciũt, ſed mutata ſignatione, ut deſero deſerui. excipiunt ge ro geſſi. uro uſſi. uerro uerſi, & uerri. curro cucurri.

Quæ eſt undecima?

In ſo in ui ſyllabam faciunt, ut laceſſo laceſſiui, & laceſſi. Acceſſo accerſiui. Demuntur faceſſo faceſſis faceſſi. capeſſo capeſſi. uiſo uiſi. quæſo quæſi & quæſiui. pinſo pinſui.

Quæ eſt duodecima?

In to c præcedente, quatuor inueniuntur. flecto, necto. plecto. pecto, quæ faciunt flexi. plexi. nexi uel nexui. pexi uel pexui, & pectui, præcedẽte uero e breui, duo, ut peto petiui. meto meſſui. r. ſimiliter, duo, uerto uerti. ſterto ſtertui. tt geminato unum mitto miſi, & unũ itẽ in iſto, ut ſiſto, qđ cũ ſignatio nẽ actiuã hẽt, caret præterito, cũ uero abſolutã, fa cit ſteti, ſicut ſto cũ ſuis cõpoſitis, ut deſiſto deſtiti.

Quæ eſt tertiadecima?

In xo duo inueniuntur texo, & nexo, q̃ in ui ſyllabas faciunt, ut texui, nexui, ſed nexo eſt primæ.

Quæ eſt quartadecima?

In cio ſi a præceſſerit, a in e uerſa, & o remota faciunt præteritũ, ut facio feci. iacio ieci, ſin uero præ ceſſerit i, illo in e uerſo, in xi faciũt, ut aſpicio aſpexi. icio tamen ici facit, & elicio elicui.

Quæ eſt quintadecima?

In dio & in gio, o remota faciũt præteritum, vt fodio fodi. fugio fugi.

Quæ eſt ſextadecima?

In fio vnũ eſt, fio fis fact⁹ſum. vnũ itẽ in io vt meio ſine ptõ & ſupino, & vnum in quio, inquio, quod inquit tm̃ habet, vnum etiam in rio pario peperi.

Quæ eſt decimaſeptima?

In pio ca præcedente mutant a in e, & abiecta o faciunt ptm̃, vt capio cepi. cũ vero, o in ui ſyllabam conuertunt, vt cupio, cupiui quod non puto eſſe etiam quartæ, vt Priſcianus ait, nam illud Lucretij ſic legẽdũ, Naturæ primus terraꝗ clauſtra cuperet, vt ſit verſus miurus, quo ſæpe Lucretius vtitur. de quo verſu nos abũde infra tractabimus in libro de metris. rapio rapui facit. ſapio & ſapui, & ſapiui. vñ reſipui, & reſipiui. Cœpio quod in vſu nõ eſt, cœpi. Terentius tñ in Adelphis à cœpio cœperet vſus eſt. Sinerẽ ego illũ? aut nõ ſex totis menſibus prius olfeciſſem, q̃ ille quicquam cœperet?

Quæ eſt decimaoctaua?

In tio, in ſi faciunt geminato ſſ, vt concutio concuſſi, quatio quaſſi.

Quæ eſt decimanona?

In uo ſyllabã, l antecedente, o in i, vertunt, vt ſoluo ſolui. vocali vero in xi, viuo vixi. in uo autem ſyllabas, mutant o in i, vt acuo acui, præter coquo coxi. linquo liqui. pluo plui. ſtruo ſtruxi.

De præteritis quartæ coniugationis.

Verba quartæ cõiugationis qũo faciunt præteritũ? in ui ſyllabam, & ij excluſa u per conciſionem, vt audio audiui & audij. ſalio ſaliui & ſalij tam de ſale, q̃ de ſaltatione. demũtur in cio plurium ſyllabarum duabus. quæ ſi n habent ante cio faciunt in xi, vt vincio vinxi. ſancio ſanxi, & ſanciui. olim. ſiti

uero minime,in ſi,vt raucio rauſi.farcio farſi.Item aio.ai.cambio cãpſi.haurio hauſi.ſepio ſepſi.ſentio ſenſi.venio ueni,& à pario & ſalio compoſita, vt operio operui,aſſilio aſſilui,quia ſalio etiam ſalui facit.ſed comperio comperi facit,& reperio reperi pp geminato in carmine.

De præteritis uerborum in or.

In or deſinentia quomodo faciunt præteritum? nõ habent, quia in or omnia carent præterito,& ijs, quæ ab illo deriuantur.aſſumunt autem participiũ præteriti perfecti,& pluſqperfecti, & ſubſtantiuũ verbum,& vſum præteritorum cõplent, vt amor, amatus ſum,& amatus fui,& ſic in omnibus.

De ſupinis.

Supinorum regulæ quot ſunt? ſeptem.

Quæ eſt prima?

In ui ſyllabam,cõmutãt ui in tum, vt amaui amatũ, petiui petitũ.demũtur abolitũ.adultum.agnitum. cautum.cognitũ.cõſitum.fautũ.inſitum.lautum.& lotum.paſtum.potum.ſaltum,nã ſalitum per ſimplex l,ſeruat ſatum.ſolutum.ſepultum. venum. in or primæ in atum,ut moratum.auxiliatum.

Quæ eſt ſecunda?

In ui ſyllabas commutant eas in itum,ut domui domitum.præter altum.nam alitum ſeruat. Itẽ apertum.caſſum. nam caritum ſeruat.cenſum. cultum. conſultum.concentum cum cæteris à cano. doctũ. excelſum.frictum.indutum.meſſum. miſtum. nectum.occultũ.paſſum.piſtum.raptũ cũ compoſitis correptum.ſurreptũ.ſectum.ſtatũ.tentum.textum. toſtum.In or ſecundæ in itum,ut ueritum, præter confeſſum.faſſum.miſertum.ratum.tutũ,& tuitũ.

Quæ eſt tertia?

In ci,gi,qui xi commutãt eas in ctum, vt uici uictũ. legi lectum.dereliqui derelictum.dixi dictũ, præ

terſixum.flexum.fluxum.fugitum. fictum.mictū. pictum.rictum.ſtrictū abijciunt n.peperci ſine ſupino.in gor etiā & ſcor & i uor ſyllabas, in ctum faciunt, vt fungor functum. proficiſcor. profectū, fruor fructum, & frutum olim etiam fruitum, præter adeptum.commentum.feſſum.vnde defeſſum. iratum.natum.oblitum. paſtum. vltum.

Quæ eſt quarta?

In mi.pi.pſi.in ptum, vt ſcripſi ſcriptū.rupi ruptum emi emptum, præter campſi campſum.

Quæ eſt quinta?

In di.li.ri.ſi.ti.in ſum, vt momordi morſum.tutudi & tunſum & tuſum.fefelli falſum.ſali ſalſum. verri verſum, quod eſt ēt à verti.ſenſi ſenſum.pādi paſſum geminat ss.quod & à patior, & pateo idē eſt demutatur geſtum hauſtum.indultum.latum, mulctum, nam mulſum ſeruat, piſtum.partum. ſtatum. tentum, nā tenſum ſeruat tortum.vſtum . Item cōpoſita à do vt inditū.ab abſcondo tā abſconſum, q̄ abſconditum, ſed abſcōditum melius inquit Diomedes, quartæ etiam coniugationis verba habentia l vel r ante ſi, vt fartum.ſartum.fultum. In dior item & tior & tor, in ſum faciunt, vt menſum. orſum.aſſenſum.vſum. præter amplexum. mentitū. partitum.potitum.ſortitum.

Quæ eſt ſexta?

In bor, in pſum, vt labor lapſum.& ī quor & ī rior. in tum, vt loquor locutum. orior ortum.& in ror in ſtum faciunt, vt queror queſtum.morior tamen mortuum, vnde mortuus.

Quæ eſt ſeptima?

Largior largitum habet, & molior molitum.

Quæ actiua ſupinum non habent?

Compeſco.cerno.renuoq; & reſpuo.lingo.
ugo.refello.timet.lamboq;, atq; vrgeo.caluo.

Viſoq; cum metuo. poſco. linquo. arceo. diſco.
Ambigoq; annumeres, quæ ſunt ſine cūcta ſupinis.
Quæ neutra ſupinis deficiunt?
Strideo. ſterto. rudo. ſtridit. micat. æſtuo. parco.
Et conquiniſco. pſalloq;, & obedio. dego.
Et ſcalpo, & ſcādo. ſcabit, & pauet. horreo. mando,
Adijce gliſco. tremo. necnon ſatagoq;, luoq;.
Et furit. atq; uolo. lucet. pelluceo. fulget.
Et furio. horreſco. ferueſco, & talia cuncta,
Et quæ præteritum per ui dant verba ſecundæ,
Vt caleo calui. pauca hæc tamen excipe, ſicut,
Toret. olet. valeo. paretq;. doletq;. latetq;.
Et placeo, & noceo, & libeo, & careo pateoq;.
Quanquam ſunt per ui, retinent tamē iſta ſupinum.
De verbis defectiuis.
Quæ ſunt verba defectiua? quæ deficiunt numeris, modis tēporibus, & pſonis non tamen omnibus.
Forem. fores. foret. forent. infinitiuo fore.
Meio, meijs. Impatiuo meie meiat. meiamus meijte. Futuro meijto. Infinitiuo meiere.
Infit. infiunt, & infio antiquum.
Quæſo. quæſimus. quæſere. nec dicas q̄ſumus per u.
Faxo faxis. faxit. faxunt, & faxint.
Inquio, ſeu inquam, ſed hanc vocem futuri temporis eſſe vult Priſcianus inquis. inquit. inquiet. inqe.
Auſim. auſis. auſit, & auſint.
Cedo id eſt dic.
Aio ais. ait. aiunt. aiebam cum toto imperfecto. ait. aies. Imperatiuo ai in plurali aiamus. Futuro optatiui aiat in plurali aiatis. aiant.
Imperatiuo aue. in plurali auete. Futuro auete. infinitiuo auere., eodem modo ſalue & uale, ſed vale à valeo eſt. quare non eſt defectiuum.
Furis. daris. faris. prima poſitione deficiunt.
Ouat ouans habet participium cuius tamen verbi de

clinatio per multás etiam uoces inuenitur.

A page. apagete. apageſis. pro apage ſi vis, ſicut ſodes pro ſi audes, quod eſt blãdientis, ſicut amabo, & capſis pro cape ſi vis, & ſis, pro ſi vis.

O di noui. cœpi. memini præteritum perfectum tantum habent, & quæ à præterito deriuantur. memini habet etiam memento & mementote.

V olo & malo imperatiuo & ſupinis deficiunt. malo etiam futuro indicatiui. ſed de his in declinatione verborum cumulatiſſime dicemus.

De anomalis.

Quæ ſunt anomala? quæ aliorum verborum inclinatum nõ ſequuntur. nec dicendum anormala cum r poſt o, ſed ſine r, quia græcum eſt τὸ ἀνώμαλον, qđ ſignificat aſperum, uarium, & ſine planitie.

Anomala autem ſunt hæc?

S um es eſt. uolo uis uult. fero fers fert, edo es eſt, cũ compoſitis, de quibus abunde, dicemus in declinatione uerborum.

Quæ ſunt quæ in imperatiuo per apocopen ꝓferuntur? Dic. duc. fac. fer. pro dice. duce. face, fere.

Quæ aliorum præteritis, & ſupinis utuntur?

A rguor à cõuincor cõuict⁹ ſum. hẽt & argut⁹ ſum. Cerno à creſco creui cretum. caleſco à caleo calui cũ ſil'bus in ſco. ferio à percutio percuſſi pcuſſum. fero à tulo tuli latum. furo ab inſanio inſaniui ſine ſupino. liquor à liquefio liquefactus ſum. medeor à medicor. medicatus ſum. poſcor à poſtulor poſtulatus ſum. Quatio à cõcutio concuſſi cõcuſſum. nã quaſſi nõ ẽ in vſu. reminiſcor à recordor recordatus ſum. ſido à ſedi ſeſſum ſiſto à ſto ſteti ſtatũ. ſunt q rectius ſtatui ſtatutũ hĩc dicãt. tollor à ſuffero ſublatus ſum. veſcor à paſcor paſtus ſum

Quæ perfecta ſunt à diuerſis inſtantibus.

A cui ab aceo & acuo, creui à creſco & cerno, fixi à

frigeo & frigo.luxi à luceo & lugeo. mixi à meio & mingo.paſſus ſum à pador & patior.paui à paſco & paueo. pependi à pendeo & pendo.tuli à tulo & fero.verſus ſum à vertor & verror.

Quæ ſunt in prima perſona confuſa?

Appello appellas & appellis.dico dicas & dicis. fundo fundas & fundis.lauo lauas & lauis.lego legas prima lõga,&lego legis pria breui.mãdo mandas & mãdis,pdico prædicas penult.correpta, & pdico prædicis penul.lõga.piſo piſas & piſis.fero feras & feris. ſono ſonas & ſonis.volo volas & vis.

Quæ in indicatiuo dupliciter efferuntur?

Caueo & cauo.conniueo & conniuo denſeo & dẽſo.dureo & duro.excelleo & excello.ferueo & feruo.frigeo & frigo.fulgeo & fulgo. lenteo & lẽto. oleo & olo.ſorbeo & ſorbo.ſtrideo & ſtrido.tergeo & tergo.vnio & vno.

Quæ habent duplicem coniugationem?

Morior.orior.potior. quæ & tertiæ & quartæ coniugationis inueniũtur. In infinitiuo tamẽ mori tantum dicimus ſecundum tertiam,& oriri,& potiri ſecundum quartam apud vetuſtiſſimos etiam pario & cupio & tertiæ & quartæ inueniuntur.

Quæ habent duo aut tria præterita?

Cudo cuſi & cudi.explico explicui & explicaui.pango pepigi & panxi,& pegi pungo pupugi, & punxi.ſino ſini,& ſiui.tundo tutudi,& tunſi.

Quæ ancipiti terminatiõe ĩ eadẽ ſignatiõe legũt?

Affetio & affetior.labo & labor. mereo & mereor. reuerto & reuertor, & alia pluria apud Priſcianũ.

Interrogationes de verbo.

Amo quæ pars orationis eſt?verbũ.Quare?qa cum modis & temporibus eſt ſignificatiuum agendi.

Amor quæ pars orationis eſt?verbũ.quare? qa cum modis & temporibus eſt ſignificatiuũ patiendi.

Largior

L argior q̃ pars or̃onis eſt? verbũ. quare? q̃a cũ mo-
dis & tp̃ibus eſt & agẽdi & patiendi ſignificatiuũ.

A mo cuius generis? actiui, quare? quia in o deſinens
poteſt facere trãſitionem ad aliquod rationale ani
mal, vnde poſſit fieri conuerſa locutio in prima,
vel in ſecunda perſona, vel ſaltem in ſecunda per
aſſumptionẽ r, vt tu amas me. ego amor à te. Pla-
to amabat Socratem. Socrates amabatur à Plato-
ne. Ego amo te. tu amaris à me.

A mor cuius generis? paſſiui. quare? quia in or deſi-
nens, venit ab actiuo per aſſumptionem r, quod
eſt amo, ſicut doceor à doceo. legor à lego.

A ro cuius gñis? neutri. quare? q̃a in o deſinens, non
põt facere trãſitionẽ ad aliquod rõnale aial, vnde
poſſit fieri cõuerſa locutio in prima uel in ſecunda
pſona, vel ſaltẽ in ſecũda p aſſumptionẽ r. hoc eſt
nõ põt habere actm̃ ſignificantem hoĩem. non. n.
dici põt aro Socratem, ſicut amo Socratem.

A mplector cuius generis? cõis. quare? q̃a in or deſi-
nens vtranq; habere poteſt ſignificationẽ, hoc eſt
& actiuam & paſſiuam. actiuam ſic, ego amplector
te, paſſiuam ſic, ego amplector à te.

A uxilior cuius generis? Deponẽtis. quare? quia de-
ponit alteram ſignificationẽ, hoc eſt vel actiuam,
vel paſſiuá. Sed auxilior deponit paſſiuam, ut auxi
lior tibi, lætor uero actiuam, ut lætor uirtute.

A mo cuius tp̃is? præſentis. quare? quia præſens tem
pus deſignat circa actionẽ. uel paſſionẽ, ſed amo
circa actionem, amor uero circa paſſionem.

A mabam cuius tp̃is? præteriti impfecti. quare? quia
rem cœptam, ſed nondum perfectam oſtendit.

A maui cuius temporis? Præteriti perfecti. quare? q̃a
rem perfectam eſſe ſignificat.

A mauerã cuius tp̃is? Præteriti pluſquãperfecti. qua-
re? q̃a oſtendit aliquid iampridem eſſe perfectum.

A mabo cuius temporis? Futuri. quare? quia rem aliquam fore, hoc eſt futuram eſſe demonſtrat.

A mo cuius modi? idicatiui. quare? qa idicat rem eſſe.

A mabam. amaui. amaueram cuius modi? indicatiui. quia indicant rem fuiſſe.

A mabo cui᷒ modi? idicatiui. quare? qa idicat rē fore.

A ma cuius modi? imperatiui. quare? qa imperat rem eſſe. Amato cuius modi? imperatiui. quare? quia imperat rem futuram eſſe.

Quare non dixiſti etiam fuiſſe? quia in imperatiuo non eſt præteritum. non enim quod factum eſt, vt infectum ſit, imperare quiſquam poteſt, neq; vt factum ſit, quod factum non fuerit.

V tinā amarē cuius modi? Optatiui. quare? quia eget aduerbio optandi, vt perfectū ſignificet ſenſum.

C um amarem cuius modi? Subiunctiui. quare? quia ſubiungit ſibi aliud verbum, vel ſubiungitur alteri verbo, vt perfectum ſignificet ſenſum.

A mare c᷒ modi? īfinitiui. q̄re? qa nec numeros, nec pſonas definit, ſed eget ſola alteri᷒ verbi ꝯiūctiōe.

A mo cui ſpēi? primitiuæ. q̄re? qa à nullo deriuatur.

A maſco c᷒ ſpēi? deriuatiuæ. q̄re? qa d̄riuatur ab amo

A mo c᷒ figuræ? ſimplicis. quare? qa ſimplr̄ ꝓfertur.

D eamo cuius figuræ? compoſitæ. quomodo cōponitur? ex de & amo.

C ontremiſco cuius figuræ? decompoſitæ. quare? qa non per ſe componitur, ſed à compoſito deriuatur, quod eſt contremo contremis.

A mo cuius perſonæ? primæ. quare? qa eſt prima vox uerbi, uel qa cū loquitur de ſe, ipſa pronuntiat.

A mas cui᷒ pſonæ? ſecūdæ. quare? qa eſt ſecunda uox verbi, uel qa ad eā prima loqtur directo ſermone.

A mat cui᷒ pſonæ? tertiæ. quare? qa eſt tertia uox uerbi, vel qa de ea prima loquitur ad ſecūdā, extra ſe, & illā poſita, ad quā dirigit ſermonē. quod qa vī

obſcuꝑ, ſic clarius. tertia perſona eſt, de qua poſitā extra primā & ſecundā, prima loquitur ad ſecūdā.

A mare cuius pſonæ? nullius. & numeri? nullius. quare? quia omnia infinita. imperſonalia. gerundia, & ſupina numeris, & perſonis deficiunt.

A mo cui⁹ nūeri? ſingularis. quare? qa ſinglr ꝓfertur.

A mamus cuius numeri? plis. quare? qa plr ꝓfertur.

A mo cuius cōiugationis? priæ. quare? qa in ſecunda pſona pñtis, indicatiui modi hēt a ꝓductū ante s, vt amo amas, & in prima, & ſecūda pſona pluralis numeri id ipſum a productū ante mus, & ante tis, vt amamus amatis, & in infinitiuo ante re vt amare.

A mor amaris cuius coniugationis? primæ. quare? qa in ſecunda perſona præſentis, indicatiui modi habet a productum ante ris, vt amor amaris.

D oceo doces cuius cōiugationis? ſecūdæ. quare? qa in ſecunda pſona pñtis indicatiui modi hēt e ꝓductū añ s, vt doceo doces. & i pria, & ſecūda pſona pluralis numeri id ipſum e ꝓductū añ mus & añ tis vt docem⁹, docetis. & i īfinitiuo añ re, vt docere.

D oceor cuius coniugationis? ſecundæ. quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet e productum ante ris, vt doceor doceris.

L ego legis cuius cōiugationis? tertiæ, quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet i correptum ante s, vt lego legis. & in prima & ſecūda perſona pluralis numeri id ipſum i correptum ante mus, & ante tis, vt legimus legitis. in infinitiuo vero e correptum ante re, vt legere.

L egor legeris cuius cōiugationis? tertiæ. quare? qa in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet eris penultima breui, vt legor legeris.

A udio audis cuius cōiugationis? quartæ, quare? qa in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet i ꝓductum ante s, vt audio audis. & in prima

& ſecunda perſona pluralis numeri id ipſum i pro ductum ante mus, & ante tis, ut audimus, auditis, & in infinitiuo ante re. ut audire.

Audior audiris cuius coniugationis? quartæ, quare? quia in ſecunda perſona præſentis indicatiui modi habet i productum ante ris, ut audior audiris.

Declina amo amas.

Indicatiuo modo tempore pñti ſingulariter, Ego amo. tu amas. ille amat. Pluraliter nos amamus. uos amatis. illi amãt. Præterito imperfecto. S. ego amabã. tu amabas. ille amabat. P. nos amabamus. uos amabatis. illi amabãt. & per infinitũ ſic. S. ego amare pro amabã. tu amare pro amabas. ille amare ℘ amabat. P. nos amare ℘ amabamus. vos amare pro amabatis. illi amare pro amabant. Præterito perfecto. S. ego amaui. tu amauiſti. ille amauit. P. nos amauimus. uos amauiſtis. illi amauerũt, uel amauere. ex quibus hæc per ſyncopen. tu amaſti pro amauiſti. uos amaſtis pro amauiſtis. illi amarunt pro amauerũt. Præterito pluſquamperfecto. S. ego amauerã. tu amaueras. ille amauerat. P. nos amaueramus. uos amaueratis. illi amauerãt. Et per concíſionem. S. amaram amaras amarat. P. amaramus amaratis amarant. Futuro S. ego amabo. tu amabis. ille amabit. Pluraliter nos amabimus. uos amabitis. illi amabunt.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S. ama tu. amet ille. P. amate uos. ament illi. Futuro S. amato tu. amato ille. P. amatote uos amanto illi.

Prima enim perſona pluralis numeri, quæ datur imperatiuis, hortandi eſt, non imperandi, ut amemus uirtutem ò condiſcipuli. pugnemus ò commilitones. moriamur, & in media arma ruamus.

Optatiuo modo tempore pñti, & ptõ imperfecto.

Singulariter utinã ego amarẽ. tu amares. ille amaret. P. utinã nos amaremus. uos amaretis. illi amarent. Præterito pfecto & pluſquamperfecto. S. utinã ego amauiſſem. tu amauiſſes. ille amauiſſet. P. utinã nos amauiſſemus. uos amauiſſetis. illi amauiſſent. Et per ſyncopen. S. utinã ego amaſſem. tu amaſſes. ille amaſſet. P. utinã nos amaſſemus. uos amaſſetis. illi amaſſent. Futuro. S. utinã ego amẽ. tu ames. ille amet. P. utinã nos amemus. uos ametis. illi ament. Diomedes tũ ſeparatim declinat ſic, tpe pñti utinã amẽ. impfecto utinã amarẽ. Perfecto utinã amaueri. pluſqpfecto utinã amauiſſem. Futuro utinã amẽ, ſed de his in fragmentis plura.

Subiunctiuo modo tẽpore pñti. S. cum ego amem. tu ames. ille amet. P. cũ nos amemus. uos ametis. illi amẽt. Præterito imperfecto. S. cũ ego amarẽ. tu amares. ille amaret. P. cum nos amaremus. uos amaretis. illi amarẽt. Præterito pfecto. S. cum ego amauerim. tu amaueris. ille amauerit. P. cum nos amauerimus. uos amaueritis illi amauerint. Et per ſyncopen. S amarim. amaris. amarit. P. amarimus. amaritis. amarint. Præterito pluſquãperfecto. S. cũ ego amauiſſem. tu amauiſſes. ille amauiſſet. P. cum nos amauiſſemus. uos amauiſſetis. illi amauiſſent. & per cõciſionẽ. S. cũ ego amaſſem. tu amaſſes. ille amaſſet. P. cum nos amaſſemus. uos amaſſetis. illi amaſſent. Futuro. S. cũ ego amauero. tu amaueris. ille amauerit. P. cũ nos amauerimus. uos amaueritis. illi amauerint. & per ſyncopen. S. cum amaro amaris amarit. P. cum amarimus amaritis amarint. Sed nota in ſecũda perſona ſingularis numeri præteriti perfecti ſubiunctiui modi i ante s corripi, & ſiliter in prima & ſecunda pluralis ante mus, & tis ut. S. cũ amaueri amaueris. P. cũ amauerimus amaueritis, in ſecunda uero pſona ſingularis numeri iam

s. & ī prima & ſecūda pluralis futuri eiuſdē modi ī ante mus, & tis ꝑduci, vt S. cū amauero amaueris P. cum amauerimus amaueritis. hinc illud, dederis in carmine vires, & vitam dederitis in vndis.

Infinitiuo modo tpe pñti, & præterito imperfecto amare. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto amauiſſe. & per conciſionē amaſſe. Futuro amatum ire, vel amaturū eſſe. Gerūdia vel participalia noia amādi amando amandum. Supina amatum amatu.

Quot participia trahūtur ab hoc verbo actiuo? duo. quæ alterum præſentis, & præteriti imperfecti tēporis in ns, quod eſt amans, id eſt qui amat, vel qui amabat, alterū futuri in rus, quod eſt amaturus. i. qui amabit. Amans vnde formatur? à prima perſona præteriti īperfecti indicatiui modi, mutata bam in ns, vt amabam. bam in ns, fit amans.

Amaturus vnde formatur? ab vltimo ſupino. qūo? amatum amatu, addita rus fit amaturus.

Quæ non faciunt præteritum perfectum in aui? hæc quæ his verſibus annotantur. (ſtat.

Dat, domat. atq; crepat. micat. & iuuat. & plicat. &
His fricat, & vexat, ſonat. & necat. adde, lauatq;.
Et ſecat, atq; cubat. tonat. hæc neu dice per aui.

Declina ſono ſonas ꝑ primas pſonas ſingulares.

Sono ſonabam. ſonui ſonuerā. ſonabo. In imperatiuo nō ſunt. vtinam ſonarem. ſonuiſſem. ſonem. Cū ſonem. ſonarem. ſonuerim. ſonuiſſem. ſonuero.

Quot tempora deriuantur à præterito perfecto indicatiui? ſex, quæ hoc diſticho comprehenduntur.

Præteritum de ſe ſex format tempora, ram. ſem.
Rim quoq;. ſemq; iterū. poſtmodo, ro ſe dabit.

Dic præteritum à lauo & iuuo cū deriuatis ab eis.

Laui. lauerā. lauiſsē. laueri lauiſſem. lauero. lauiſſe.
Iuui. iuuerā. iuuiſsē. iuueri. iuuiſſem. iuuero iuuiſſe.

Dic præteritum à do ſto & deriuata ab eis.

D edi.dederam.dediſſem.dederim. dediſſem.dedero.dediſſe.

S teti.ſteterã.ſtetiſsẽ.ſteteri. ſtetiſsẽ. ſtetero.ſtetiſſe.

I nflecte amo p prias pſonas,hic p ſecundas retrorſum,ide p tertias,donec declinaueris totũ uerbũ.

A mo.amabam.amaui.amauerã.amabo.utinam amarem.amauiſſem.amẽ.cum amẽ. amarẽ. amauerim. amauiſſem.amauero.Retrorſum. Cum amaueris. amauiſſes.amaueris. amares. ames. utinam ames. amauiſſes.amares. amato tu. ama amabis. amaueras.amauiſti.amabas.amas. Amat. amabat. amauit.amauerat.amabit.amet.amato ille.utinam amaret.amauiſſet.amet.cum amet.amaret.amauerit. amauiſſet.amauerit. Cum amauerimus. amauiſſemus.amauerimus.amaremus.amemus.vtinã amemus.amauiſſemus.amaremus.amabimus.amaueramus.amauimus.amabamus.amamus.Amatis. amabatis.amauiſtis.amaueratis.amabitis. Amate amatote.Vtinam amaretis.amauiſſetis.ametis.cũ ametis.amaretis.amaueritis.amauiſſetis.amaueritis. Cũ amauerint.amauiſſent.amauerint.amarent. ament. Vtinam amẽt.amauiſſent.amarent.amanto. amẽt. Amabunt.amauerant.amauerunt,vel amauere. amabant.amant.

Amor verbum paſſiuum qũo flectitur?

I Ndicatiuo modo tẽpore præſenti. S.ego amor.tu amaris, vel amare.ille amatur.P. nos amamur.uos amamini.illi amantur. Præterito imperfecto. Singulariter ego amabar. tu amabaris,vel amabare.ille amabatur. Pluraliter nos amabamur. vos amabamini.illi amabantur. Et p infinitũ. Singulariter ego amari pro amabar. tu amari pro amabaris.ille amari p amabatur. Pluraliter nos amari pro amabamur. vos amari p amabamini.illi amari pro amabãtur. Præterito perfe

cto S. ego amatus ſum, vel fui. tu amat⁹ es, vel fuiſti, ille amatus eſt, vel fuit. P. nos amati ſumus, vel fuimus. vos amati eſtis, vl' fuiſtis. illi amati ſunt fuerunt vel fuere. In fœminino genere, Singulariter ego amata ſum, vel fui. tu amata es, uel fuiſti. illa amata eſt, vel fuit. P. nos amatæ ſumus, vel fuimus. vos amatæ eſtis, vel fuiſtis. illæ amatæ ſunt fuerũt vel fuere. In neutro gñe. Singulariter, ego amatum ſum, uel fui, tu amatũ es, uel fuiſti, illud amatũ eſt, vel fuit. P. nos amata ſumus, vel fuimus. vos amata eſtis, vel fuiſtis. illa amata ſunt fuerunt, vel fuere. Præterito pluſquamperfecto. Singulariter ego amatus eram, vel fuerã. tu amatus eras, vel fueras, ille amatus erat, vel fuerat. P. nos amati eramus, vel fueramus. vos amati eratis, vel fueratis. illi amati erãt, vel fuerãt. Et in fœminino, ego amata erã. & in neutro ego amatum erã. Futuro. S. ego amabor. tu amaberis, vel amabere. ille amabitur. P. nos amabimur. vos amabimini. illi amabuntur.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonã. S. amare tu. ametur ille. P. amamini vos. amentur illi. Futuro. S. amator tu. amator ille. Plu. amaminor vos. amantor illi. amemur nos hortandi eſt, non imperandi.

O ptatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinam ego amarer. tu amareris, vel amarere. ille amaretur. Pluraliter vtinam nos amaremur. vos amaremini. illi amarentur. Præterito perfecto & pluſquãperfecto. S. vtinam ego amatus eſſem vel fuiſſem. tu amatus eſſes, vel fuiſſes. ille amatus eſſet, vel fuiſſet. P. vtinam nos amati eſſemus, vel fuiſſemus. vos amati eſſetis, vel fuiſſetis. illi amati eſſent, vel fuiſſent. Et in fœminino ego amata eſſem, vel fuiſſem. Et in neutro ego amatũ eſſem, vel amatum fuiſſem. Futuro. S. vtinam ego

amer.tu ameris,vel amere.Ille ametur. Pluraliter vtinam nos amemur.vos amemini.illi amentur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti.S.cum ego amer.tu ameris vel amere.ille ametur.P.cum nos amemur. vos amemini.illi amentur. Præterito imperfecto.S.cum ego amarer.tu amareris,vel amarere ille amaretur.P.cũ nos amaremur. vos amaremini.illi amarentur. Præterito perfecto.S.cum ego amatus ſim vel fuerim.tu amatus ſis,vel fueris ille amatus ſit,vel fuerit.P.cum nos amati ſimus, vel fuerimus.vos amati ſitis, vel fueritis.illi amati ſint,vel fuerint. Et in fœminino ego amata ſim, vel fuerim,& in neutro ego amatum ſim, vel fuerim. Præterito pluſq̃perfecto.S.cum ego amatus eſſem,vel fuiſſem.tu amatus eſſes, vel fuiſſes. ille amatus eſſet,vel fuiſſet.P.cum nos amati eſſemus, vel fuiſſemus.vos amati eſſetis,vl'fuiſſetis. illi amati eſſent,vel fuiſſent. & ĩ fœminino gñe ego amata eſſem,vel fuiſſem.& in neutro ego amatũ eẽm, vel fuiſſem.Futuro.S.cũ ego amatus ero, vel fuero.tu amatus eris, uel fueris.ille amatus erit, vel fuerit.P.cum nos amati erimus, vel fuerimus.vos amati eritis,vel fueritis.illi amati erunt,vel fuerint. & in fœminino genere ego amata ero, vel fuero. & in neutro ego amatum ero,vel fuero.

Infinitiuo modo tẽpore præſenti,& præterito imperfecto amari. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto amatum eẽ,vel fuiſſe.Futuro amatum iri. Quot participia trahuntur ab hoc verbo paſſiuo? duo.quæ? alterũ pti perfecti & pluſquamperfecti in tus qđ eſt amatus.i.q amatus eſt vel fuit. Alterũ futuri in dus,quod eſt amandus.i.qui amabitur.

Amatus vnde formatur? ab vltimo ſupino. quomodo? amatum amatu,addita s fit amatus.

Amandus vnde formatur? à gtõ ſui præſentis partici

pij.quo?amans amantis,tis in dus fit amandus.

Amatur imperſonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præſenti amatur. Præterito imperfecto amabatur. Præterito perfecto amatum eſt, vel amatum fuit. Præterito pluſquãperfecto amatum erat, vel amatum fuerat. Futurũ amabitur.

Imperatiuo mõ tpe pñti ametur. Futuro amator.

Optatiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto vtinam amaretur. Præterito perfecto & pluſquamperfecto vtinam amatum eſſet, uel amatum fuiſſet. Futuro utinam ametur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum ametur. Præterito imperfecto cũ amaretur. Ptõ perfecto cum amatum ſit uel fuerit. Præterito pluſquamperfecto cum amatum eſſet,uel amatum fuiſſet. Futuro cum amatum erit,uel amatum fuerit.

Infinitiuo modo tpe præſenti & præterito imperfecto amari. Præterito perfecto & pluſqͣperfecto amatum eſſe, vel amatũ fuiſſe. Futuro amatum iri.

Doceo quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tpe præſenti. S. ego doceo. tu doces. ille docet. P. nos docemus. uos docetis. illi docent. Ptõ imperfecto. S. ego docebam. tu docebas. ille docebat. P. nos docebamus. uos docebatis. illi docebant. Et per infinitum ego docere pro docebam. tu docere pro docebas. ille docere pro docebat. P. nos docere pro docebamus. uos docere pro docebatis illi docere pro docebant. Ptõ perfecto. S. ego docui. tu docuiſti. ille docuit. P. nos docuimus. uos docuiſtis. illi docuerũt uel docuere. Ptõ pluſquãperfecto. S. ego docueram. tu docueras. ille docuerat. P. nos docueramus. uos docueratis. illi docuerant. Futuro. S. ego docebo. tu docebis. ille docebit.

P.nos docebimus.vos docebitis.illi docebunt.

I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S.doce tu.doceat.ille. Pluraliter docete vos.doceant illi. Futuro.S.doceto tu. doceto ille . Pluraliter docetote vos.docento illi. nam doceamus hortandi eſt magis.

O ptatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S.vtinam docerem.tu doceres.ille doceret. P.vtinã nos doceremus.vos doceretis.illi docerent. Ptõ perfecto, & pluſquamperfecto. S.vtinã ego docuiſſem.tu docuiſſes.ille docuiſſet. Pluraliter vtinam nos docuiſſemus.vos docuiſſetis.illi docuiſſent. Futuro.S.vtinam ego doceam.tu doceas.ille doceat. Pluraliter vtiuam nos doceamus. vos doceatis.illi doceant.

S ubiunctiuo modo tpe præſenti.S.cum ego doceã. tu doceas.ille doceat. P.cum nos doceamus. vos doceatis.illi doceant. Ptõ impfecto. S.cũ ego docerem.tu doceres.ille doceret. P.cum nos doceremus. vos doceretls.illi docerẽt. præterito pfecto. S.cum ego docuerim.tu docueris.ille docuerit. P. cũ nos docuerimus.vos docueritis. illi docuerint. præterito pluſquampfecto. S. cũ ego docuiſſem. tu docuiſſes.ille docuiſſet. P. cũ nos docuiſſemus. vos docuiſſetis.illi docuiſſent. Futuro. S.cum ego docuero.tu docueris.ille docuerit. P.cum nos docuerimus.uos docueritis.illi docuerint.

I nfinitiuo modo tpe pñti,& ptõ impfecto docere. Ptõ perfecto, & pluſq̃perfecto docuiſſe. Futuro doctum ire,uel docturum eſſe. Gerundia uel participialia nomina docendi docendo docendum.

Supina doctum doctu.

Quot participia trahũtur ab hoc uerbo actiuo? duo. quæ? alteꝝ pñtis,& præteriti imperfecti tẽporis in ns, quod eſt docens.i.qui docet uel docebat, alte-

rum futuri in rus, quod eſt docturus.i.q docebit.

D ocens unde formatur ? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi.quomodo ? docebam. bam in ns fit docens.

D octurus unde formatur?ab ultimo ſupino.quomodo?doctum doctu,addita rus fit docturus.

Declina doceo per primas perſonas ſingulares.

D oceo.docebam.docui.docueram. docebo. Vtinā docerem.docuiſſem. doceam.Cum doceam.docerem.docuerim.docuiſſem. docuero.

Declina per ſecundas.

D oces. docebas. docuiſti. docueras. docebis. doce tu.doceto tu.utinam doceres. docuiſſes. doceas. Cum doceas.doceres.docueris.docuiſſes. docueris.& ſic totum uerbum aliquādo etiam retrorſum ſic.Cum docuero.docuiſſem.docuerim docerem. doceam.Vtinam doceā.docuiſſem. docerē.docebo.docuerā.docui.docebā.doceo. ſed hoc nō eſt faciendum,niſi ei,qui iam curſim uerba declinet.

Dic præteritū pfectū à mordeo,& deriuata ab eo.

M omordi.momorderam.momordiſſem.momorderim.momordiſſem.momordero.momordiſſe.

Dic præteritum à remordeo,& deriuata.

R emordi.remorderam.remordiſſem. remorderim. remordiſſem.remordero.remordiſſe.

Quare non dixiſti remordidi?quia quæ geminant ſyllabam in præterito,ſi componantur, non etiam geminant,niſi à do ſto poſco & diſco compoſita.

Dic præteritum à pendeo,& deducta ab eo.

P ependi. pependeram. pependiſſem. pependerim. pependiſſem.pependero pependiſſe.

D ic præteritum à ſpondeo. tondeo. reſpondeo.iubeo.algeo.lugeo cum deriuatis.

S popondi. ſpoponderam.ſpopondiſſem. ſpoponderim.ſpopondiſſem. ſpopondero. ſpopondiſſe.

T otondi,totonderam.totondiſſem. totonderim.to tondiſſem.totondero.totondiſſe.
R eſpondi.reſponderam. reſpondiſſem. reſponde/ rim.reſpondiſſem.reſpondero. reſpondiſſe.
I uſſi.iuſſerã.iuſſiſsẽ.iuſſerĩ.iuſſiſsẽ.iuſſero.iuſſiſſe.
A lſi.alſerã.alſiſſem.alſerim.alſiſſem.alſero.alſiſſe.
L uxi.luxerã.luxiſſem.luxerĩ.luxiſsẽ.luxero.luxiſſe.

Doceor quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tẽpore præſenti.S.ego doceor.tu doceris uel docere. ille doce/ tur.P.nos docemur.uos docemini.illi do/ centur.Ptõ ipfecto.S.ego docebar.tu doceba/ ris uel docebare.ille docebatur.P.nos docebamur uos docebamini.illi docebãtur. Ptõ pfecto.S.ego doctus ſum uel fui. tu doctus es uel fuiſti. ille do/ ctus eſt uel fuit.P.nos docti ſumus uel fuimus.vos docti eſtis uel fuiſtis.illi docti ſunt fuerunt uel fue/ re.Et in fœminino gñe.S.ego docta ſum uel fui. tu docta es uel fuiſti.illa docta eſt uel fuit.P.nos doctæ ſumus uel fuimus. uos doctæ eſtis uel fui/ ſtis.illæ doctæ ſunt, fuerunt,uel fuere. Et in neu/ tro gñe.S.ego doctum ſum uel fui. tu doctum es uel fuiſti.illud doctũ eſt, uel fuit.P.nos docta ſu/ mus uel fuimus.uos docta eſtis uel fuiſtis. illa do/ cta ſunt fuerũt uel fuere.Ptõ pluſq̃perfecto.S.ego doctus erã uel fuerã.tu doctus eras uel fueras.ille doctus erat,uel fuerat.P.nos docti eram⁹, uel fue ramus.uos docti eratis uel fueratis.illi docti erant uel fuerant. & in fœminino genere.S.ego docta eram,uel fueram.& in neutro genere.S.ego doctũ eram,uel fueram.Futuro.S.ego docebor.tu doce/ beris uel docebere.ille docebitur. P.nos docebi/ mur.uos docebimini.illi docebuntur.

I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam &tertiam perſonam.S.docere tu.doceatur ille.

pluraliter docemini vos. doceantur illi. Futuro. S. docetor tu. docetor ille. Pluraliter doceminor vos docentor illi. doceamur hortandi eſt.

Optatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito impſecto. S. vtinam ego docerer. tu docereris vel docerere. ille doceretur. Plu. nos doceremur. vos doceremini. illi docerentur. Ptõ perfecto & pluſquamperfecto. S. vtinã ego doctus eſſem, vel fuiſſem. tu doctus eſſes, vel fuiſſes. ille doctus eſſet, vel fuiſſet. P. vtinã nos docti eſſemus, vel fuiſſemus. vos docti eſſetis, vel fuiſſetis. illi docti eſſent, vel fuiſſent. & in fœminino gñe. vtinam ego docta eſſem vel fuiſſem. & in neutro vtinam ego doctum eſſem, vel fuiſſem. Futuro. S. vtinam ego docear. tu docearis vel doceare. ille doceatur. P. vtinã nos doceamur. vos doceamini. illi doceantur.

Subiunctiuo modo tpe pñti. S. cum ego docear. tu docearis vel doceare. ille doceatur. P. cum nos doceamur. vos doceamini. illi doceantur. Ptõ imperfecto. S. cũ ego docerer. tu docereris vel docere. ille doceretur. P. cũ nos doceremur. vos doceremini. illi docerẽtur. Ptõ perfecto. S. cum ego doctus ſim vel fuerim. tu doctus ſis vel fueris. ille doctus ſit vel fuerit. P. cum nos docti ſimus vel fuerimus. vos docti ſitis vel fueritis. illi docti ſint vel fuerint. & in fœminino genere. S. cum ego docta ſim vel fuerim, & in neutro. S. cum ego doctum ſim, vel fuerim. Præterito pluſquamperfecto. S. cum ego doctus eſſem vel fuiſſem. tu doctus eſſes vel fuiſſes. ille doctus eſſet vel fuiſſet. P. cum nos docti eſſemus vel fuiſſemus. vos docti eſſetis vel fuiſſetis. illi docti eſſent uel fuiſſent. & in fœminino genere. S. cũ ego docta eſſem vel fuiſſem. & in neutro. S. cum ego doctum eſſem, vel fuiſſem.

Futuro. S. cum ego doctus ero vel fuero. tu doctus

eris uel fueris. ille doctus erit vel fuerit. P.cũ nos docti erimus uel fuerimus. vos docti eritis uel fueritis. illi docti erunt uel fuerint. & in fœminino genere. S. cum ego docta ero, vel fuero, & in neutro S. cum ego doctum ero vel fuero.

Infinitiuo modo tempore præſenti & præterito imperfecto doceri. ptõ perfecto, & pluſquamperfecto doctum eſſe, vel fuiſſe. Futuro doctum iri.

Quot participia trahũtur ab hoc uerbo paſſiuo? duo. quæ? alterum præteriti perfecti, & pluſquamperfecti temporis in ctus, quod eſt doctus, id eſt q doctus eſt, uel fuit. alterum futuri in dus, quod eſt docendus, id eſt qui docebitur.

Doctus vnde formatur? ab vltimo ſupino. quomodo? doctum doctu addita s fit doctus.

Docendus vnde formatur? à genitiuo ſui præſentis participij. quomodo? docens docentis, tis in dus fit docendus.

Docetur imperſonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tẽpore præſenti docetur. ptõ imperfecto docebatur. præterito perfecto doctũ eſt, vel fuit, ptõ pluſquam perfecto doctũ erat, vel fuerat. Futuro docebitur.

Impatiuo mõ tpe pñti doceatur. Futuro docetor.

Optatiuo modo tpe præſenti, & præterito imperfecto vtinam doceretur. præterito perfecto, & pluſquamperfecto vtinam doctum eſſet, vel fuiſſet. Futuro vtinam doceatur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum doceatur. præterito imperfecto cum doceretur. præterito perfecto cum doctum ſit, vel fuerit. præterito pluſquamperfecto cum doctum eſſet, vel fuiſſet. Futuro cum doctum erit, uel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & ptõ imperfecto doceri. præterito perfecto, & pluſquãperfe-

ſto doctum eſſe fuiſſe. Futuro doctum iri.
Lego quomodo inflectitur?
Ndicatiuo modo tẽpore præſenti. S. ego
i lego. tu legis. ille legit. P. nos legimus,
vos legitis. illi legunt. præterito ĩperfecto.
S. ego legebam. tu legebas. ille legebat. P. nos le-
gebamus. vos legebatis. illi legebant. præterito p-
fecto. S. ego legi. tu legiſti. ille legit. P. nos legi-
mus. vos legiſtis. illi legerunt, vel legere. ptõ plusq̃
perfecto. S. ego legeram. tu legeras. ille legerat. P.
nos legeramus. vos legeratis. illi legerant. Futuro.
Singulariter ego legam. tu leges. ille leget. Plurali-
ter nos legemus. vos legetis. illi legent.
I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam
& tertiam perſonam. S. lege tu legat ille. Pluraliter
legite vos. legant illi. Futuro. S. legito tu. legito il-
le. Pluraliter legitote vos. legunto illi. nam lega-
mus, vt dictum eſt, hortandi eſt magis.
O ptatiuo modo tempore pñti, & præterito imper-
fecto. S. vtinam ego legerem tu legeres. ille lege-
ret. P. vtinam nos legeremus. vos legeretis. illi le-
gerent. ptõ perfecto, & pluſq̃perfecto. S. vtinã ego
legiſſem. tu legiſſes. ille legiſſet. P. vtinam nos le-
giſſemus. vos legiſſetis. illi legiſſent. Futuro. S. vti-
nam ego legam. tu legas. ille legat. Pluraliter vtinã
nos legamus. vos legatis. illi legant.
S ubiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego le
gam. tu legas. ille legat. P. cum nos legamus. vos
legatis. illi legant. ptõ imperfecto. S. cum ego lege
rem. tu legeres. ille legeret. P. cum nos legeremus.
vos legeretis. illi legerent. præterito perfecto. S.
cum ego legerim. tu legeris. ille legerit. Ptõ cũ nos
legerimus. vos legeritis. illi legerint. præterito pluſ
quamperfecto. S. cum ego legiſſem. tu legiſſes. il-
le legiſſet. Plu. cum nos legiſſemus. vos legiſſetis.
illi

illi legiſſent. Futuro. Singulariter cum ego legero, tu legeris, ille legerit. Pluraliter cum nos legerimus. vos legeritis.

I nfinitino modo tempore præſenti, & præterito imperfecto legere. præterito perfecto, & pluſquã perfecto legiſſe. Futuro lectum ire, vel lecturum eſſe. Gerundia, vel participialia nomina legendi legendo legendum. Supina lectum lectu.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo actiuo? duo. quæ? alterum præſentis, & præteriti imperfecti tẽporis in ns, quod eſt legẽs. i. q legit, vel legebat, alterum futuri in rus, quod eſt lecturus. i. qui leget,

L egens vnde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? legebam bam in ns fit legens.

L ecturus vnde formatur? ab vltimo ſupino. quomodo? lectum lectu addita rus fit lecturus.

D ic præteritum à cano cado. cædo. & quæ à præterito deducta ſunt, & participia.

C ecini cecineram ceciniſſem cecinerim ceciniſſem cecinero ceciniſſe canens & canturus. Cecidi cecideram cecidiſſem ceciderim cecidiſſem cecidero cecidiſſe cadens, & caſurus. Cæcidi cæcideram cæcidiſſem cæciderim cæcidiſſem cæcidero cæcidiſſe cæ dens, & cæſurus.

Dic præteritum à ludo. ſterno. impingo cum deriuatis, & participijs.

L uſi luſeram luſiſſem luſerim luſiſſem luſero luſiſſe ludens & luſurus.

S traui ſtrauerã ſtrauiſſem ſtrauerim ſtrauiſſem ſtrauero ſtrauiſſe ſternens & ſtraturus.

I mpegi. impegeram. impegiſſem. impegerim. impegiſſem. impegero, impegiſſe. impingens, & impacturus.

Legor quomodo inflectitur?

I Ndicatiuo modo tpe pñti. S.ego legor.tu legeris, vel legere. ille legitur. P.nos legimur.vos legimini illi leguntur. Ptõ imperfecto.S.ego legebar. tu legebaris, vel legebare.ille legebatur. P.nos legebamur.vos legebamini.illi legebantur. Ptõ perfecto. S.ego lectus ſum, vel fui.tu lectus es, vel fuiſti.iſle lectus eſt, vel fuit. P. nos lecti ſumus, vel fuimus. vos lecti eſtis, vel fuiſtis.illi lecti ſunt, fuerunt, vel fuere. Ptõ pluſquã perfecto. S.ego lectus eram, vel fueram.tu lectus eras, vel fueras. ille lectus erat, uel fuerat. P.nos lecti eramus, vel fueramus.vos lecti eratis, vel fueratis.illi lecti erant, uel fuerant. Futuro. S.ego legar. tu legeris, vel legere.ille legetur. Pluraliter nos legemur. vos legemini.illi legentur.

I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S.legere tu.legatur ille. Pluraliter legimini vos. legantur illi. Futuro. S.legitor tu.legitor ille. Pluraliter legiminor vos leguntor illi.legamur nos hortandi potius.

O ptatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinã ego legerer.tu legereris, vel legerere.ille legeretur. Pluraliter vtinam nos legeremur.vos legeremini.illi legerentur. Ptõ perfecto & pluſquamperfecto. S. vtinã ego lectus eſſem, vel fuiſſem.tu lectus eſſes, vel fuiſſes.ille lectus eſſet, vel fuiſſet. Pluraliter vtinam nos lecti eſſemus, vel fuiſſemus. vos lecti eſſetis, vel fuiſſetis.ille lecti eſſent, vel fuiſſent. Futuro. Singulariter vtinam ego legar.tu legaris, vel legare. ille legatur. P. utinam nos legamur.uos legamini.illi legantur.

S ubiũctiuo modo tẽpore pñti. S.cum ego legar.tu legaris, uel legare.ille legatur. P. cũ nos legamur. uos legamini.illi legantur. Ptõ imperfecto. S.cum ego legerer.tu legereris, uel legerere. ille legere-

tur. Pluraliter cum nos legeremur. vos legeremini. illi legerentur. Præterito perfecto. Singulariter cũ ego lectus ſim, vel fuerim. tu lectus ſis, vel fueris. ille lectus ſit, vel fuerit. P. cum nos lecti ſimus, vel fuerimꝰ. vos lecti ſitis, vel fueritis. illi lecti ſint, vel fuerint. Præterito pluſquamperfecto. S. cũ ego lectus eſſem, vel fuiſſem. tu lectus eſſes, vel fuiſſes, ille lectus eſſet, vel fuiſſet. P. cum nos lecti eſſemꝰ, vel fuiſſemus. vos lecti eſſetis, vel fuiſſetis. illi lecti eſſent, vel fuiſſent. Futuro. Singulariter cum ego lectus ero, vel fuero. tu lectus eris, vel fueris. ille lectus erit, vel fuerit. Pluraliter cum nos lecti erimus, vel fuerimus, vos lecti eritis, vel fueritis. illi lecti erunt, vel fuerint.

Infinitiuo modo tempore pñti, & præterito imperfecto legi. Præterito perfecto, & pluſquampfecto lectum eſſe, vel fuiſſe. Futuro lectum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo paſſiuo? duo. quæ? alterum præteriti perfecti, & pluſquam perfecti temporis in ctus, quod eſt lectus. i. qui lectus eſt, vel fuit, vel qui lectus erat, vel fuerat, alterũ futuri in dus, quod eſt legendus. i. qui legetur.

Lectus vnde formatur? ab vltimo ſupino. quomodo? lectum lectu, addita s fit lectus.

Legendus vnde formatur? à genitiuo ſui pñtis participij, quõ? legens legẽtis, tis in dus fit legendus.

Legitur imperſonale quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tempore præſenti legitur. Præterito imperfecto legebatur. præterito perfecto lectum eſt, vel fuit. Præterito pluſquamperfecto lectum erat, uel fuerat. Futuro legetur.

Imperatiuo mõ tẽpore pñti legaꝛ. Futuro legitor.

Optatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto vtinam legeretur. præterito perfecto, &

pluſquamperfecto vtinam lectum eſſet,uel fuiſſet. Futuro vtinam legatur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti cum legatur. Præterito imperfecto cum legeretur. Præterito perfecto cum lectum ſit vel fuerit. Præterito pluſquamperfecto cum lectum eſſet, vel fuiſſet. Futuro cum lectum erit, vel fuerit.

Infinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto legi. præterito perfecto, & pluſquamperfecto lectum eſſe, vel fuiſſe. Futuro lectum iri.

Audio quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tempore præſenti. S. ego audio. tu audis. ille audit. P. nos audimus. vos auditis. illi audiunt. Præterito imperfecto. S. ego audiebam. tu audiebas. ille audiebat. P. nos audiebamus. vos audiebatis. illi audiebant. præterito perfecto. S. ego audiui. tu audiuiſti. ille audiuit. P. nos audiuimus. vos audiuiſtis. illi audiuerunt, vel audiuere. & per ſyncopen. S. ego audij. tu audijſti. ille audijt. P. nos audijmus. vos audijſtis. illi audierunt, vel audiere. Præterito pluſquamperfecto. S. ego audiuerã. tu audiueras. ille audiuerat. P. nos audiueramus, uos audiueratis. illi audiuerant. & per ſyncopen. S. ego audierã. tu audieras. ille audierat. P. nos audieramus. vos audieratis. illi audierant. Futuro. S. ego audiam. tu audies. ille audiet. Pluraliter nos audiemus. uos audietis. illi audient.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam. S. audi tu. audiat ille. P. audite vos. audiant illi. Futuro. S. audito tu. audito ille. P. auditote vos. audiunto illi. nam audiamus hortandi eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tpe præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinam ego audirem. tu audires. ille audiret.

P.utinam nos audiremus.uos audiretis. illi audirēt.præterito perfecto. S.utinam ego audiuiſſem. tu audiuiſſes.ille audiuiſſet. P.vtinam nos audiuiſſemus.uos audiuiſſetis.illi audiuiſſent. & per conciſionem.S.utinam ego audijſſem.tu audijſſes. ille audijſſet. P.utinam nos audijſſemus.uos audijſſetis.illi audijſſent.& per ſynæreſin.S.utinā ego audiſſem.tu audiſſes. ille audiſſet. P.utinam nos audiſſemus.uos audiſſetis.illi audiſſent. Futuro.S.utinam ego audiam. tu audias. ille audiat. P.utinam nos audiamus.uos audiatis.illi audiant.

S ubiunctiuo modo tēpore præſenti. S.cum ego audiam.tu audias.ille audiat. P. cum nos audiamus. uos audiatis.illi audiant. Præterito imperfecto.S. cū ego audirem.tu audires.ille audiret. P.cum nos audiremus.uos audiretis.illi audirent. Præterito pfecto.S.cum ego audiuerim.tu audiueris. ille audiuerit. P.cum nos audiuerimus. uos audiueritis. illi audiuerint.& per ſyncopen.S.cum audierim ris rit. P.cū nos audierimus ritis rint.Præterito pluſquamperfecto.S.cum ego audiuiſſem. tu audiuiſſes. ille audiuiſſet.P.cum nos audiuiſſemus. uos audiuiſſetis.illi audiuiſſent,& per ſyncopen.S.cum audijſſem.& per ſynæreſin audiſſem. Futuro. S. cum ego audiuero.tu audiueris. ille audiuerit. P. cum nos audiuerimus.uos audiueritis.illi audiuerint.& per conciſionem.S.cum audiero. audieris. audierit. P.cum audierimus.audieritis.audierint.

I nfinitiuo modo tpe præſenti,& præterito imperfecto audire. Ptō perfecto, & pluſqperfecto audiuiſſe. & per cōciſionem audijſſe. & per ſynæreſin audiſſe.Futuro auditum ire,uel auditurum eſſe.

G erundia uel participialia nomina audiendi.audiendo.audiendum.Supina auditum auditu.

Quot participia trahūtur ab hoc verbo actiuo? duo.

quæ? alteꝶ præſentis.& præteriti impfecti tpis in ns.quod eſt audiens.i.qui audit,uel audiebat,alterum futuri in rus,quod eſt auditurus.i. qui audiet.
A udiens unde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi.quomodo? audiebam, bam in ns fit audiens.
A uditurus unde formatur ab ultimo ſupino. quõ? auditum auditu,addita rus fit auditurus.
Da ptm̃ à præſagio cũ deriuatis, & participijs.
P ræſagiui.præſagiueram.præſagiuiſſem. præſagiuerim.præſagiuiſſem.præſagiuero.præſagiuiſſe.præſagiens.præſagiturus. & per concisionem præſagij.præſagieram.præſagijſſem.præſagierim. præſagijſſem.præſagiero.præſagijſſe.
Dic præteritum à ſalio tam pro ſale,q̃ pro ſaltatione cum deriuatis,& participijs.
S aliui. ſaliuerã.ſaliuiſſem. uerim.uiſſem.uero. uiſſe. ſaliens.ſaliturus per ſimplex.l.pro ſale. pro ſaltatione uero ſalui.ſalueram. ſaluiſsem. ſaluerim. ſaluiſsem.ſaluero.ſaluiſse.ſaliens,& ſalturus.
D ic præteritum à raucio.uenio,& ueneo cum deriuatis & participijs.
R auſi.rauſeram.rauſiſsem.rauſerim.rauſiſsem. rauſero.rauſiſse.rauciens,& rauſurus.
V eni.ueneram.ueniſsem.uenerim. ueniſsem. uenero.ueniſse.ueniens,& uenturus.
V eniui.ueniuerã.ueniuiſsem.ueniuerim.ueniuiſsem. ueniuero.ueniuiſse.ueniens.ueneuntis, & uẽturus regulariter faceret,ſed non legi à ueneo pticipia.
Audior quomodo inflectitur?
I Ndicatiuo modo tpe præſenti. S ego audior.tu audiris,uel audire. ille auditur. Pl. nos audimur.uos audimini.illi audiuntur.
Ptõ imperfecto. S. ego audiebar. tu audiebaris, uel audiebare, ille audiebatur, Plu.nos audieba-

mur.vos audiebamini.illi audiebantur. Ptō perfe-
cto.S.in maſculino genere ego auditus ſum,vel fui.tu auditus es,vel fuiſti.ille auditus eſt,vel fuit. P.nos auditi ſumus, vel fuimus.uos auditi eſtis, vel fuiſtis.illi auditi ſunt fuerunt, vel fuere. In fœminino genere ego audita ſum, vel fui. tu audita es,vel fuiſti.illa audita eſt, vel fuit.nos auditæ ſumus, vel fuimus. vos auditæ eſtis,vel fuiſtis.illæ auditæ ſunt,fuerunt vel fuere. In neutro genere ego auditum ſum,vel fui.tu auditum es, uel fuiſti. illud auditum eſt,uel fuit. P.nos audita ſumus,uel fuimus.uos audita eſtis, uel fuiſtis.illa audita ſunt fuerunt,uel fuere. Præterito pluſquamperfecto.S. in maſculino,ego auditus erā vel fueram.tu auditus eras,uel fueras. ille auditus erat, uel fuerat. P. uos auditi eramus,uel fueramus.uos auditi eratis, uel fueratis.illi auditi erant,vel fuerant.In fœmini no ego audita eram,uel fueram. In neutro ego auditum eram,uel fueram. Futuro. S.ego audiar. tu audieris,uel audiere. ille audietur. Pluraliter nos audiemur.uos audiemini.illi audientur.

Imperatiuo modo tēpore præſenti ad ſecundam, & tertiam perſonā. S.audire tu.audiatur ille. P.audimini uos.audiantur illi.Futuro.S.auditor tu. auditor ille. Pluraliter audiminor uos.audiuntor illi. audiamur hortandi eſt,non imperandi.

Optatiuo modo tēpore præſenti, & præterito imperfecto.S.utinā ego audirer.tu audireris,uel audirere.ille audiretur.P.utinā nos audiremur. uos audiremini.illi audirentur.Ptō perfecto, & pluſq̄perfecto in maſculino genere.S.utinā ego auditus eſſem,uel fuiſſem.tu auditus eſſes, uel fuiſſes.ille auditus eſſet,uel fuiſſet. Pluraliter utinam nos auditi eſſemus,uel fuiſſemus. uos auditi eſſetis, uel fuiſſetis.illi auditi eēnt,uel fuiſſent. In fœminino,

utinā ego audita eſſem,uel fuiſſem. In neutro.uti
nam ego auditū eſsem,uel fuiſſem. Futuro.S.uti
nā ego audiar.tu audiaris,ul' audiare.ille audiatur.
P.utinā nos audiamur.uos audiamini.illi audiant.
Subiunctiuo modo tpe pñti. S.cum ego audiar. tu
audiaris, uel audiare.ille audiatur. P.cum nos au
diamur.uos audiamini.illi audiantur. Ptō imper
fecto.S.cū ego audirer.tu audireris, uel audirere.
ille audiretur.P.cū nos audiremur. uos audiremi
ni.illi audirētur.Ptō perfecto in maſculino gñe.S.
cū ego auditus ſim,uel fuerim.tu audit⁹ ſis, uel fue
ris.ille auditus ſit,uel fuerit. P.cum nos auditi ſi
mus,uel fuerim⁹.uos auditi ſitis,uel fueritis.illi au
diti ſint,uel fuerint.& fœminino, cum ego audita
ſim,uel fuerim, & in neutro, cū ego auditum ſim,
uel fuerim.Ptō pluſquāperfecto in maſculino ge
nere.S.cum ego auditus eſſem,uel fuiſſem. tu audi
tus eſſes,uel fuiſſes.ille auditus eſſet,uel fuiſſet. P.
cum nos auditi eſſemus, uel fuiſſemus.uos auditi
eſſetis,uel fuiſſetis.illi auditi eſſent,uel fuiſsent.In
fœminino, cum ego audita eſſem, uel fuiſsem.tu
audita eſses,uel fuiſſes.illa audita eſset,uel fuiſset.
P.cum nos auditæ eſsemus,uel fuiſsemus. uos au
ditæ eſsetis, uel fuiſsetis. illæ auditæ eſsent, uel
fuiſsent.In neutro,cum ego auditū eſsem, uel fuiſ
ſem.tu auditum eſses,uel fuiſses.illud auditum eſ
ſet,uel fuiſset.Pluraliter cum nos audita eſsemus,
uel fuiſsemus.uos audita eſsetis, uel fuiſsetis. illa
audita eſsent,uel fuiſsent. Futuro in maſculino ge
nere.S.cum ego auditus ero,uel fuero. tu auditus
eris,uel fueris.ille auditus erit,uel fuerit.Pluraliter
cum nos auditi erimus,uel fuerimus.uos auditi eri
tis,uel fueritis.illi auditi erunt,uel fuerint.In fœmi
nino,cum ego audita ero,uel fuero. In neutro,cū
ego auditum ero,uel fuero,

I nfinitiuo modo tempore præſenti. & præterito impfecto audiri. præterito perfecto, & pluſquam perfecto auditū eſse, uel fuiſse. Futuro auditū iri.

Quot participia trahūtur ab hoc uerbo paſſiuo? duo. alterum præteriti perfecti, & pluſquāperfecti temporis in tus, quod eſt auditus. i. qui auditus eſt, uel fuit, uel qui auditus erat, uel fuerat; alterum futuri in dus, quod eſt audiendus. i. qui audietur.

A uditus unde formatur? ab ultimo ſupino. quomodo? auditum auditu, addita s fit auditus.

A udiēdus unde formatur? à gtō ſui pñtis participij. qūo? audiēs audientis, tis in dus fit audiendus.

Auditur impersonale quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti auditur. Ptō impfecto audiebatur. Præterito pfecto auditū eſt, uel fuit. ptō pluſquāperfecto auditum erat, uel fuerat. Futuro audietur.

I mperatiuo mō tpe pñti audiatur. Futuro auditor.

O ptatiuo modo tpe pñti. & ptō impfecto utinā audiretur. ptō pfecto, & pluſqperfecto utinā auditū eſset, uel fuiſset. Futuro utinam audiatur.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti, cum audiatur. præterito imperfecto, cum audiretur. præterito perfecto, cum auditum ſit, uel fuerit. præterito pluſquamperfecto, cum auditum eſset, uel fuiſset. Futuro cum auditum erit, uel fuerit.

I nfinitiuo modo tēpore pñti, & ptō imperfecto audiri. Præterito pfecto, & pluſquampfecto, auditū eſse. uel fuiſse. Futuro auditum iri.

Sum es eſt quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tpe pñti. S. ego ſum. tu es. ille eſt. Pl. nos ſumus. uos eſtis. illi ſunt. Ptō imperfecto. S. ego eram. tu eras. ille erat. P. nos eramus. uos eratis. illi erant. Præterito perfecto. S. ego fui. tu fuiſti. ille fuit. P. nos fui-

mus.vos fuiſtis.illi fuerunt,vel fuere. Ptõ pluſquã perfecto.S.ego fueram.tu fueras.ille fuerat.P.nos fueramus.vos fueratis.illi fuerant. Futuro.S.ego ero.tu eris.ille erit.P.nos erim⁹.vos eritis.illi erũt

Imperatiuo modo tpe præſenti, ad ſecundam, & tertiam perſonam.S.ſis,vel es tu. ſit ille. P.eſtote vos. ſint illi. Futuro.S.eſto tu. eſto ille. P. eſtote vos.ſunto illi.ſim⁹ nos hortandi eſt,nõ imperãdi.

Optatiuo modo tpe pñti, & præterito imperfecto. S.vtinam ego eſſem.tu eſſes.ille eſſet. Plu. vtinam nos eſſemus.vos eſſetis.illi eſſent. præterito perfecto,&pluſquamperfecto.S.vtinam ego fuiſſem.tu fuiſſes.ille fuiſſet.P.vtinam nos fuiſſemus.vos fuiſſetis.illi fuiſſent.Futuro.S.vtinam ego ſim.tu ſis.ille ſit.P.vtinam nos ſimus.vos ſitis.illi ſint.

Subiunctiuo modo tempore præſenti.S. cum ego ſim.tu ſis.ille ſit.P.cũ nos ſimus. vos ſitis.illi ſint. præterito imperfecto.S.cum ego eſſem.tu eſſes.ille eſſet.P.cum nos eſſemus. vos eſſetis.illi eſſent. Præterito perfecto. Singulariter cum ego fuerim. tu fueris.ille fuerit.P.cum nos fuerimus.vos fueritis.illi fuerint.præterito pluſquamperfecto. S.cum ego fuiſſem.tu fuiſſes.ille fuiſſet. Pluraliter cũ nos fuiſſemus.vos fuiſſetis.illi fuiſſent. Futuro.S.cum ego fuero.tu fueris.ille fuerit. Pluraliter cum nos fuerimus.vos fueritis.illi fuerint.

Infinitiuo modo tpe præſenti, & præterito imperfecto eſſe.præterito perfecto. & pluſquamperfecto fuiſſe.Futuro caret.ſed pro eo vtimur fore, & futurum eſſe,Gerundijs,& ſupinis caret.

Quot participia aſſignãtur huic verbo? duo.alterum præſentis,& præteriti imperfecti temporis in ns, quod eſt ens.i.qui eſt, vel qui erat, alterum futuri in rus,quod eſt futurus,id eſt qui erit.

Ens vnde formatur? à prima perſona præteriti im-

perfecti indicatiui modi. quomodo? eram tam in ns ſit ens. Futurus unde formatur? à futu antiquo ſupino, adiectione rus. & ut ſum declinabis proſum. præſum. adſum. abſum. obſum. interſum. deſum, & cætera, quæ à ſum componuntur, præter poſſum, quod facit præteritum potui. A præſum præſens, & ab abſum abſens ſunt participia. cætera inſtantis participia non habent.

Adſum quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo, tempore præſenti. S. adſum ades adeſt. P. adſum⁹ adeſtis adſunt. Præterito imperfecto. S. aderam aderas aderat. Pluraliter aderamus aderatis aderant. præterito perfecto. S affui affuiſti affuit. Pluraliter affuimus affuiſtis affuerunt, uel affuere. præterito pluſquamperfecto. S. affuerã affueras affuerat. P. affueramus affueratis affuerant. Futuro. Sin. adero aderis aderit. P. aderimus aderitis aderunt.

I mperatiuo modo, tempore præſenti, ad ſecundã, & tertiam perſonam. S. adſis, uel ades adſit. Plu. adeſte adſint. Futuro. Singulariter adeſto tu. adeſto. ille. P. adeſtote adſint. A dſimus hortandi eſt.

O ptatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S. utinam adeſſem adeſſes adeſſet. P. utinam adeſſemus adeſſetis adeſſent. præterito perfecto, & pluſquamperfecto. S. vtinam affuiſſem affuiſſes affuiſſet. P. vtinã affuiſſemus affuiſſetis affuiſſent. Futuro. Singulariter vtinam adſim adſis adſit. Pluraliter vtinam adſimus adſitis adſint.

S ubiũctiuo modo tempore præſenti. S. cum adſim. adſis adſit. Pluraliter cum adſimus adſitis adſint. præterito imperfecto. S. cũ adeſſem adeſſes adeẽt. P. cũ adeſſemus adeſſetis adeſſent. præterito perfecto. S. cum affuerim affueris affuerit. Pluraliter cũ affuerimus affueritis affuerint. præterito pluſq̃

perfecto. Singulariter cũ affuiſſem affuiſſes affuiſſet. Pluraliter cum affuiſſemus affuiſſetis affuiſſent. Futuro. S. cum affuero affueris affuerit. Pluraliter cum affuerimus affueritis affuerint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto adeſſe præterito perfecto, & pluſquã perfecto affuiſſe. Futuro caret, ſed pro eo vtimur affore, & affuturum eſſe. Gerundijs & ſupinis caret. habet unum participium affuturus.

Poſſum quomodo flectitur?

iNdicatiuo modo tẽpore præſenti. S. poſſum potes poteſt. P. poſſumus poteſtis poſſunt. Imperfecto. S. poteram poteras poterat. P. poteramus poteratis poterant. Perfecto. S potui potuiſti potuit. P. potuimus potuiſtis potuerunt, uel potuere. Pluſquamperfecto. S. potueram potueras potuerat. P. potueramus potueratis potuerant. Futuro. Singulariter potero poteris poterit. P. poterimus poteritis poterunt.

I mperatiuo modo tempore præſenti. S. poſſis poſſit. P. poteſte poſſint. Futuro. Singulariter poteſto poteſto. Pluraliter poteſtote poſſunto. Poſſimus hortandi eſt, non imperandi.

O ptatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinam poſſem poſſes poſſet. P. utinã poſſemus poſſetis poſſent. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto. S. utinam potuiſſem potuiſſes potuiſſet. P. utinã potuiſſemus potuiſſetis potuiſſent. Futuro. S. utinam poſſim poſſis poſſit. Pluraliter utinam poſſimus poſſitis poſſint.

S ubiũctiuo modo tpe pñti. Singulariter cum poſſim poſſis poſſit. P. cum poſſimus poſſitis poſſint. Impfecto. S. cum poſſem poſſes poſſet. P. cũ poſſemus poſſetis poſſent. Perfecto. S. cum potuerim potueris potuerit. P. cum potuerimus potueritis

potuerint.pluſquāperfecto.S.cum potuiſſem po‑tuiſſes.potuiſſet. P. cum potuiſſemus. potuiſſetis. potuiſſent. Futuro ſingulariter cum potuero. po‑tueris.potuerit. Pluraliter cum potuerimus.potue‑ritis.potuerint.

Infinitiuo modo tpe præſenti, & ptō imperfecto poſſe.ptō pfecto & pluſquamperfecto potuiſſe. ſi ne futuro,& cæteris.potens melius eſt nomen.

Volo.vis. vult.qūo flectitur?

Indicatiuo modo tpe pñti.S ego volo tu vis.ille vult.P.nos volumus.vos vultis.illi volunt.Præterito imperfecto. S.ego vole bā.tu volebas.ille volebat.P.nos volebamus vos volebatis.illi volebant. præterito perfecto.S.ego volui.tu voluiſti.ille uoluit. P.nos uoluimus.uos voluiſtis.illi voluerunt,vel uoluere.ptō pluſquam perfecto.S.ego uolueram.tu uolueras.ille uolue‑rat.P.nos volueramus.uos uolueratis. illi uolue‑rant. Futuro. S.ego volam.tu voles.ille uolet. P. nos volemus.uos uoletis.illi uolent.

Imperatiuo modo tempore præſenti ad ſecundam & tertiā pſonam.S.uelis tu.uelit ille. P.uelitis uos. uelint illi.Futuro.S.uelito tu.uelito ille.P.uelitote uos.uelint illi.uelimus nos hortandi eſt.

Optatiuo modo tēpore præſenti.& præterito imp‑fecto.S.vtinā ego uellem. tu uelles.ille uellet.P. utinam nos uellemus.uos uelletis.illi uellent.Præ‑terito perfecto, & pluſquampfecto.S.utinam ego uoluiſſem.tu uoluiſſes.ille uoluiſſet. P.vtinam nos uoluiſſemus.vos uoluiſſetis.illi uoluiſſent.Futuro S.utinam ego uelim.tu uelis.illi uelit. P.utinā nos uelimus.uos uelitis.illi uelint.

Subiunctiuo modo tempore præſenti.S.cum ego uelim.tu uelis.ille uelit.P.cum nos uelimus. uos uelitis.illi uelint.præterito imperfecto.S.cum ego

vellem.tu velles.ille vellet. P. cum nos vellemus. vos velletis.illi vellent. Præterito perfecto.S.cum ego voluerim.tu volueris.ille voluerit. P.cum nos voluerimus.vos volueritis.illi voluerint. Præterito pluſquamperfecto. S.cũ ego voluiſſem.tu voluiſſes.ille voluiſſet. P.cum nos voluiſſemus. vos volu ſſetis.illi voluiſſent.Futuro.S.cum ego voluero.tu volueris.ille voluerit.P.cũ nos voluerimus. vos volueritis. illi voluerint.

I nfinitiuo modo tẽpore præſenti,& præterito imperfecto velle. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto voluiſſe ſine futuro.

Quot participia trahuntur ab hoc verbo neutro? vnum volens.

V olens vnde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi.quomodo? volebam, bã in ns fit volens.

Malo mauis quomodo flectitur?

i Ndicatiuo modo tẽpore præſenti.S. Malo. mau s. mauult. P.malumus. mauultis, malunt.imperfecto. S.malebam. malebas. malebat. P.malebamus malebatis.malebant. Perfecto.S.malui.maluiſti.maluit. P.maluimus.maluiſtis.maluerunt,vel maluere, pluſquamperfecto.S, maluerã.malueras.maluerat. P. malueramus.malueratis.maluerant. Futuro.S.magis volam.voles. volet. P.magis volemus.voletis.volent.

I mperatiuo modo tpe pñti, ad ſecundam,& tertiã perſonam.S.malis tu.malit ille. P.malitis vos.malint illi.Futuro.S.malito tu.malito ille. P.malitote vos. malint illi.malimus nos hortandi eſt,

O ptatiuo modo tempore præſenti,& præterito imperfecto.S.vtinam mallem.malles.mallet. P.vtinã mallemus.malletis.mallent. Præterito perfecto,& pluſquamperfecto. S. vtinam maluiſſem. maluiſ-

ſes. maluiſſet. P. utinam maluiſſemus. maluiſſetis. maluiſſent. Futuro. Singulariter utinam malim. malis. malit. P. utinam malimus. malitis. malint.

S ubiunctiuo modo tẽpore præſenti. S. cum malim. malis. malit. P. cum malimus. malitis. malint. Præterito imperfecto. S. cum mallem. malles. mallet. P. cum mallemus. malletis. mallent. Præterito perfecto. S. cum maluerim. malueris. maluerit. P. cum maluerimus. malueritis. maluerint. Præterito pluſquamperfecto. S. cum maluiſſem. maluiſſes. maluiſſet. Plu. cum maluiſſemus. maluiſſetis. maluiſſent. Futuro. S. cum maluero. malueris. maluerit. P. cum maluerimus. malueritis. maluerint.

I nfinitiuo modo tpe pñti, & imperfecto malle. perfecto & pluſquamꝑfecto, maluiſſe. cæteris caret.

Nolo quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti. S. nolo. non uis. non uult. P. nolumus. non uultis. nolunt. Ptõ imperfecto nolebam. perfecto nolui. Ptõ pluſquamperfecto nolueram. Futuro non uolam & nolam. M. T. lib. ij. epiſtolarũ, ſin me id facere noles, te mihi æquum præbere debebis. Aul. Gel. lib. xij. cap. ij. hoc qui nolet diutius apud ſe quærere.

I mperatiuo. S. noli. nolit. Pluraliter nolite. nolint. Futuro nolito tu. nolito ille. P. nolitote. nolint. nolimus hortandi eſt.

O ptatiuo modo tẽpore pñti, & præterito imperfecto. S. utinã nollem. perfecto & pluſquamperfecto utinam noluiſſem. Futuro utinam nolim.

S ubiunctiuo modo tpe præſenti. S. cum nolim. impfecto. cum nollem. perfecto cũ noluerim. pluſquã perfecto cũ noluiſſem. Futuro cum noluero.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & imperfecto nolle, perfecto & pluſquamperfecto noluiſſe. ſi-

ne futuro, cum vno participio nolens.

Fero quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tpe pñti. S. ego fero. tu fers. ille fert. P. nos ferimus. vos fertis. illi ferunt. Præterito impfecto S. ego ferebã. tu ferebas. ille ferebat. P. nos ferebamus. vos ferebatis. illi ferebant. Ptõ perfecto S. ego tuli. tu tuliſti. ille tulit. P. nos tulimus. vos tuliſtis. illi tulerũt, vel tulere. Ptõ pluſquamperfecto. S. ego tuleram. tu tuleras. ille tulerat. P. nos tuleramus. vos tuleratis. illi tulerãt. Futuro. S. ego ferã. tu feres. ille feret. P. nos feremus. vos feretis. illi ferent.

I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecũdam & tertiam perſonã. S. fer tu. ferat ille. P. ferte vos. ferant illi. Futuro. S. ferto tu. ferto ille. P. fertote vos. ferunto illi. feramus nos hortandi eſt.

O ptatiuo modo tempore præſenti, & ptõ imperfecto. S. vtinã ego ferrem. tu ferres. ille ferret. P. vtinam nos ferremus. vos ferretis. illi ferrent. ptõ perfecto, & pluſquãperfecto. S. vtinam ego tuliſſem. tu tuliſſes. ille tuliſſet. P. vtinam nos tuliſſemus. vos tuliſſetis. illi tuliſſent. Futuro. Singulariter vtinam ego feram. tu feras. ille ferat. Pluraliter nos feramus. vos feratis. illi ferant.

S ubiunctiuo modo tpe præſenti. S. cum ego feram. tu feras. ille ferat. P. cum nos feramus. vos feratis. illi ferant. Præterito imperfecto. S. cum ego ferrẽ. tu ferres. ille ferret. P. cum nos ferremus. uos ferretis. illi ferrent. Præterito perfecto. S. cum ego tulerim. tu tuleris. ille tulerit. P. cum nos tulerimus. vos tuleritis. illi tulerint. Præterito pluſquamperfecto. S. cum ego tuliſſem. tu tuliſſes. ille tuliſſet. P. cum nos tuliſſemus. vos tuliſſetis. illi tuliſſent. Futuro. S. cum ego tulero. tu tuleris. ille tulerit. P. cũ nos tulerimus. uos tuleritis. illi tulerint.

Infinitiuo modo tpe præſenti, & præterito impfe-cto ferre. præterito perfecto, & pluſquamperfecto tuliſſe. Futuro latum ire, vel laturum eſſe. Gerũdia, vel participialia nomina, ferendi ferendo ferendũ. Supina, latum latu.

Quot participia trahũtur ab hoc verbo actiuo? duo. quæ, ferens, & laturus. Ferens vnde formatur? à prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? ferebam bam in ns, fit ferens. Laturus vnde formatur? ab vltimo ſupino. quomodo? latum latu, addita rus fit laturus.

Feror quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tẽpore præſenti. S. ego feror. tu ferris, vel ferre. ille fertur. P. nos ferimur. vos ferimini. illi feruntur. ptõ imperfecto. S. ego ferebar. tu ferebaris uel ferebare; ille ferebatur. P. nos ferebamur. vos ferebamini. illi ferebantur. præterito pfecto in maſculino genere. S. ego latus ſum, vel fui. tu latus es vel fuiſti. ille latus eſt, vel fuit. P. nos lati ſumus, vel fuimus. vos lati eſtis vel fuiſtis. illi lati ſunt, fuerunt uel fuere. in fœminino. S. ego lata ſum, vel fui. ĩ neutro. S. ego latum ſum vel fui. præterito pluſquamperfecto, S. ego latus eram vel fueram. tu latus eras vel fueras. ille latus erat uel fuerat. P. nos lati eramus, vel fueramus. vos lati eratis, vel fueratis. illi lati erant, vel fuerant. Futuro. Singulariter ego ferar. tu fereris, vel ferere. ille feretur. Pluraliter nos feremur. vos feremini. illi ferentur.

Imperatiuo modo tempore præſenti, ad ſecundã, & tertiam perſonam. Singulariter ferre tu. feratur ille. P. ferimini vos. ferantur illi. Futuro. Sing. fertor tu. fertor ille. Plu. feriminor vos. ferunto illi. Feramur nos hortandi eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito im-

perfecto.S.utinam ego ferrer.tu ferreris,uel ferrere.ille ferretur.P.utinam nos ferremur. uos ferremini.illi ferrētur.præterito pfecto, & pluſquāperfecto.S.utinam ego latus eſſem,uel fuiſſem. tu lat⁹ eſſes, uel fuiſſes.ille latus eſſet,uel fuiſſet.P.utinā nos lati eſſemus,uel fuiſſemus. uos lati eſſetis uel fuiſſetis.illi lati eſſent,uel fuiſſent.Futuro.S.utinam ego ferar.tu feraris,uel ferare.ille feratur. P.vtinā nos feramur.uos feramini.illi ferantur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego ferar.tu feraris,uel ferare.ille feratur. P. cū nos feramur.uos feramini.illi ferantur.præterito imperfecto.S.cum ego ferrer.tu ferreris, uel ferrere.ille ferretur. P.cū nos ferremur.uos ferremini. illi ferrētur.præterito perfecto.S.cum ego latus ſim, uel fuerim.tu latus ſis,uel fueris.ille latus ſit,uel fuerit. P.cum nos lati ſimus, uel fuerimus. uos lati ſitis uel fueritis.illi lati ſint,uel fuerint. præterito pluſquampfecto.S.cum ego latus eſſem,uel fuiſſem, tu latus eſſes,uel fuiſſes.ille latus eſſet, uel fuiſſet. P.cum nos lati eſſemus,uel fuiſſemus.uos lati eſſetis,uel fuiſſetis.illi lati eſſent,uel fuiſſent.Futuro.S. cum ego latus ero,uel fuero.tu latus eris, uel fueris.ille latus erit,uel fuerit. Pluraliter cum nos lati erimus,uel fuerimus.uos lati eritis, uel fueritis.illi lati erunt, uel fuerint.

Infinitiuo modo tēpore præſenti,& præterito imperfecto ferri.præterito perfecto, & pluſquampfecto latum eſſe,uel fuiſſe.Futuro latum iri.

Quot participia trahuntur ab hoc uerbo paſſiuo? duo.quæ?alterum præteriti perfecti, & pluſquam pfecti intus, quod eſt latus, id eſt qui latus eſt uel fuit, & qui latus erat, uel fuerat.alterum futuri in dus,quod eſt ferendus,id eſt qui feretur.

Latus unde formatur?ab ultimo ſupino.quomodo?

latum, latū. addita s fit latus.

F erendus vnde formatur? à genitiuo ſui præſentis participij. quo ferēs ferētis, tis in dus, fit ferendus.

Fertur imperſonale quomodo declinatur?

I Ndicatiuo modo tēpore præſenti fertur. præterito imperfecto ferebatur. præterito perfecto, latum eſt, vel fuit. præterito pluſquampfecto, latū erat, vel fuerat. Futuro feretur.

I mperatiuo modo tpe pñti feratur. Futuro fertor.

O ptatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto, vtinam ferretur. præterito perfecto, & pluſquamperfecto, vtinam latum eſſet, uel fuiſſet. Futuro vtinam feratur.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti cum feratur. præterito imperfecto, cū ferretur. præterito perfecto, cū latum ſit, vel fuerit. ptō pluſquampfecto, cū latū eſſet, uel fuiſſet. Futuro cū latū erit, uel fuerit.

I nfinitiuo modo tpe præſenti, & præterito imperfecto, ferri. præterito perfecto, & pluſquāperfecto latum eſſe, uel fuiſſe. Futuro latum iri.

Edo anomalum quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tpe pñti. S. ego edo. tu es. ille eſt. P. nos edimus. uos editis. illi edunt. præterito imperfecto. S. ego edebam. tu edebas. ille edebat. P. nos edebamus. uos edebátis. illi edebát. præterito perfecto. S. ego edi. tu ediſti. ille edit. P. nos edimus. uos ediſtis. illi ederunt, uel edere. præterito pluſquamperfecto. Sin. ego ederam. tu ederas. ille ederat. Plu. nos ederamus. vos ederatis. illi ederant. Futuro. S. ego edā. tu edes ille edet. Pluraliter nos edemus. uos edetis. illi edent.

I mperatiuo modo tempore præſenti ad ſecūdam, & tertiam perſonam. S. es tu. edat ille. Plura. eſte uos. edant illi. Futuro. S. eſto tu. eſto ille. P. eſtote

voſ.edunto illi.edamus nos hortandi eſt.

O ptatiuo modo tēpore præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinā ego eſſem.tu eſſes.ille eſſet. P. vtinā nos eſſemus. vos eſſetis.illi eſſent. præterito perfecto, & pluſquamperfecto. S. vtinā ego ediſſem.tu ediſſes .ille ediſſet. P. vtinam nos ediſſemus. vos ediſſetis.illi ediſſent. Futuro. Singulariter vtinam ego edam.tu edas.ille edat. Pluraliter. vtinam nos edamus. vos edatis.illi edant.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum ego edam.tu edas.ille edat. Plu. cum nos edamus. vos edatis. illi edant. præterito imperfecto. S. cum ego eſſem.tu eſſes.ille eſſet. Plu. cum nos eſſemus. vos eſſetis.illi eſſent. præterito perfecto, Sin. cum ego ederim.tu ederis.ille ederit. P. cum nos ederimus. vos ederitis.illi ederint. præterito pluſquāperfecto. S. cum ego ediſſem.tu ediſſes.ille ediſſet. P. cū nos ediſſemus. vos ediſſetis. illi ediſſent. Futuro. S. cum ego edero.tu ederis.ille ederit. P. cum nos ederimus. uos ederitis.illi ederint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto eſſe. præterito perfecto, & pluſquamperfecto ediſſe. Futuro eſum ire, uel eſurum eſſe. Gerundia, vel participialia nomina edendi. edēdo, edendum. Supina eſum eſu.

Quot participia naſcūtur ab hoc verbo actiuo? duo. alterū præſentis & præteriti imperfecti temporis in ns. quod eſt edens, id eſt, qui eſt, uel edebat. Alterum futuri in rus: quod eſt eſurus. i. qui edet.

E dens vnde formatur? à prima pſona præteriti imperfecti indicatiui modi. quomodo? edebam bam in ns fit edens. Eſurus vnde formatur? ab vltimo ſupino. quō? Eſum eſu addita rus fit eſurus.

Quòd autem edo es eſt. poſſimus dicere. Virgil. Eſt mollis flamma medullas. Valerius de Diogene.

idem Syracuſis cum holere ei lauanti Ariſtippus dixiſſet, ſi Dionyſio adulari uelles, iſta non eſſes. Immo inquit, ſi tu iſta eſſe velles, Dionyſio nō adulareris. Item quod à doctis dicitur. Eſſe decet, viuas, viuere non vt edas.

Edo recte, & antique quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tēpore præſenti. S. edo edis edit. P. edimus editis edunt. Imperfecto edebam. perfecto edi. pluſquamperfecto ederam. Futuro edam. Imperatiuo ede. edat: Edite edant. Futuro edito tu. edito ille.

O ptatiuo modo tempore præſenti, & ptō imperfecto. Singulariter vtinam ederem. ptō perfecto, & pluſquamperfecto ediſſem. Futuro edam.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti cum edam. ptō imperfecto cum ederem. ptō pfecto cum ederim. pluſqperfecto cū ediſſem. Futuro cum edero.

I nfinitiuo modo tempore præſenti edere. præterito perfecto, & pluſquamperfecto ediſſe. Futuro eſum ire, vel eſurum eſſe.

G erundia edendi edendo edendum. Supina eſum eſu. participia, edens, & eſurus.

Quod edo edis dixerint antiqſſimi, Næuius, vt refert Priſcianus, Ipſe aſtat, qū edit. Plautus, Qui pedit cibū. Lucilius, Qui edit ſe, hic comedit me.

E do habet ne paſſiuum? maxime. nam Voro. Deuoro. Edo. Comedo paſſiuum habere repeṙiuntur apud doctos. Plinius lib. xx. cap. ix. & in Aegypto propter amaritudinem non eſtur. Diomedes ſic inquit. paſſiui imperfecto edebar. Ouidius. Deuorer ante precor ſubito telluris hiatu. & hoc quia poſſunt facere tranſitionem ad aliquod rationale animal, vt lupi deuorabunt te. Virg. Nec te tantus edat tacitam dolor. Ennius. Vulturis in ſyluis miſerum mandebat homonem.

Heu q̃ crudeli condebat membra ſepulchrō.

Edor etſi in tertijs tantum perſonis nunc inflecta-mus, vt eſtur vel editur & eduntur, ſicut aratur & arantur. bibitur & bibuntur quomodo flectitur?

Indicatiuo modo tpe pñti. S. ego edor. tu ederis, vel edere. ille eſtur, vel editur. P. nos edimur. vos edimini. illi eduntur. præterito imperfecto. S. ego edebar. tu edebaris, vel edebare. ille edebatur. P. nos edebamur. vos edebamini. illi edebantur. præterito perfecto. Sin. ego eſus ſum, vel fui. tu eſus es, vel fuiſti. ille eſus eſt, vel fuit. P. nos eſi ſumus, vel fuimus. uos eſi eſtis, vel fuiſtis. illi eſi ſunt fuerunt, uel fuere. præterito pluſquãperfecto. S. ego eſus eram, uel fueram. tu eſus eras, uel fueras. ille eſus erat, uel fuerat. P. nos eſi eramus, uel fueramus. uos eſi eratis, uel fueratis. illi eſi erant, uel fuerant. Futuro. S. ego edar. tu ederis, uel edere. ille edetur. Pluraliter nos edemur. vos edemini. illi edentur.

Imperatiuo modo tempore præſenti, ad ſecundã, & tertiam perſonam edere tu. edatur ille. Plu. edimini uos. edãtur illi. Futuro. Sin. editor tu. editor ille. Plu. ediminor uos. edũtor illi. Edamur nos hortandi eſt, non imperandi.

Optatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S. utinã ego ederer. tu edereris, vel ederere. ille ederetur. Plu. utinam nos ederemur. uos ederemini. illi ederentur. Præterito perfecto & pluſquamperfecto. S. utinam ego eſus eſſem, uel fuiſſem. tu eſus eſſes, uel fuiſſes. ille eſus eſſet, uel fuiſſet. Plu. utinam nos eſi eſſemus, uel fuiſſemus. uos eſi eſſetis, uel fuiſſetis. illi eſi eſſent, uel fuiſſent. Futuro. S. vtinam ego edar. tu edaris, uel edare. ille edatur. Pluraliter utinam nos edamur. uos edamini. illi edantur.

Subiunctiuo modo tpe præſenti. S. cũ ego edar. tu edaris, vel edare. ille edatur. P. cum nos edamur. vos edamini. illi edantur. præterito imperfecto. S. cum ego ederer. tu edereris, vel ederere. ille ederetur. Plu. cum nos ederemur. vos ederemini. illi ederentur. præterito perfecto. Sing. cum ego eſus ſim, vel fuerim. tu eſus ſis, vel fueris. ille eſus ſit, vel fuerit. P. cum nos eſi ſimus, vel fuerimus. vos eſi ſitis, vel fueritis. illi eſi ſint, vel fuerint. præterito plusquamperfecto. S. cum ego eſus eſſem, vel fuiſſem. tu eſus eſſes, vel fuiſſes. ille eſus eſſet, vel fuiſſet. P. cum nos eſi eſſemus, vel fuiſſemus. vos eſi eſſetis, vel fuiſſetis. illi eſi eſſent, vel fuiſſent. Futuro. S. cum ego eſus ero, vel fuero. tu eſus eris, vel fueris. ille eſus erit, vel fuerit. Pluraliter cum nos eſi erimus, vel fuerimus uos eſi eritis, vel fueritis. illi eſi erunt, vel fuerint.

Infinitiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto edi. præterito perfecto, & pluſquamperfecto, eſum eſſe, vel fuiſſe. Futuro eſum iri.

Participia eſus. & edendus. vnde comeſus & ambeſus magis, q̃ comeſtus, licet vſi quidam fuerint.

Eſtur vel editur imperſonale quõ declinatur?

Indicatiuo modo tẽpore præſenti, eſtur, vel editur imperfecto edebatur. perfecto eſum eſt, vel fuit. pluſquamperfecto, eſum erat, vel fuerat. Futuro edetur.

Imperatiuo modo tpe pñti, edatur. Futuro editor.

Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto, vtinam ederetur. præterito perfecto, & pluſquamperfecto, vtinam eſum eſſet, vel fuiſſet. Futuro vtinam edatur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti, cum edatur. imperfecto. cum ederetur perfecto, cum eſum ſit, vel fuerit. pluſquamperfecto, cum eſum eſſet, vel

fuiſſet. Futuro cum eſum erit, vel fuerit.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, edi. præterito perfecto, & pluſquamperfecto, eſum eſſe, vel fuiſſe. Futuro eſum iri.

Dic paſſiuum ab aro, per tertias perſonas in vtroq; numero.

I Ndicatiuo modo tẽpore præſenti. S. aratur. P. arantur. imperfecto. Sin. arabatur. Plu. arabantur. perfecto. Sin. aratus eſt, vel fuit. Plu. arati ſunt fuerunt, vel fuere. pluſquamperfecto. Singu. aratus erat, vel fuerat. Plu. arati erant, vel fuerant. Futuro. Sin. arabitur. Plu. arabuntur.

I mperatiuo modo tempore præſenti. Sin. aretur. Plu. arentur. Futuro. Sin. arator. Plu. arantor.

O ptatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinam araretur. Plu. vtinam ararẽtur. præterito perfecto, & pluſquampfecto. S. vtinam aratus eſſet, uel fuiſſet. Pl. vtinam arati eſſent, vel fuiſſent. Futuro. S. vtinam aretur. P. vtinam arentur.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti. S. cũ aretur. Pluraliter cum arẽtur. imperfecto. S. cum araretur. Plu. cum ararentur. perfecto. S. cum aratus ſit, vel fuerit. Plu. cum arati ſint, vel fuerint. pluſquamperfecto. Sin. cum aratus eſſet, vel fuiſſet. Plu. cũ arati eſſent, uel fuiſſent. Futuro. Singu. cum aratus erit, vel fuerit. Pluraliter cum arati erunt, uel fuerint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto, arari. perfecto, & pluſquamperfecto, aratum eſſe, vel fuiſſe. Futuro aratum iri. Participia aratus, & arandus.

Eo quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti. Sin. eo is it. Pl. imus itis eunt. præterito imperfecto. S. ibam ibas ibat. Plu. ibamus ibatis ibant. perfecto. S. iui iuiſti iuit. Pl. iuimus iuiſtis iue

runt, vel iuere. vel per cõciſionẽ. Sin. ij ijſti ijt. Plu. ijmus ijſtis ierunt, vel iere. pluſquamperfecto. Singulariter iueram iueras iuerat. P. iueramus iueratis iuerãt. & p ſyncopen. S. ierã ieras ierat. P. ieramus. tis ierãt. Futuro. S. ibo ibis ibit. P. ibim⁹ ibitis ibũt.

I mperatiuo modo tempore præſenti, ad ſecundã, & tertiã perſonam. S. i eat. Plu. ite eant. Futuro. S. ito. ito. P. itote eunto. eamus hortandi eſt magis.

O ptatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinam irem ires iret. P. vtinã iremus iretis irent. præterito perfecto, & pluſquamperfecto. S. vtinam iuiſſem iuiſſes iuiſſet. P. vtinam iuiſſemus iuiſſetis iuiſſent. Futuro. S. vtinã eam eas eat. Plu. vtinam eamus eatis eant.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti. Singulariter cum eam eas eat. Pl. cum eamus eatis eant. Imperfecto. Sin. cum irem ires iret. Pl. cum iremus iretis irent. perfecto cum iuerim iueris iuerit. P. cum iuerimus iueritis iuerint. pluſquampfecto. S. cum iuiſſem iuiſſes iuiſſet. Plu. cum iuiſſemus iuiſſetis iuiſſent, uel per conciſionem ijſſem. Futuro. Singulariter cum iuero iueris iuerit. Pluraliter cum iuerimus iueritis iuerint. vel per conciſionem. iero.

I nfinitiuo modo tẽpore præſenti. & præterito imperfecto ire. pfecto, & pluſquampfecto iuiſſe, uel ijſſe p cõciſionem. Futuro itũ ire, uel iturum eſſe.

G erundia, eundi. eundo. eundum. Supina. itum itu. participia hic & hæc & hoc iens. huius euntis. & iturus itura iturum. Et ſic declinantur quæcunque ab eo is componuntur præter veneo, quod facit in ſupino venum.

Itur imperſonale quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti itur. præterito imperfecto ibatur. præterito perfecto itum eſt, vel fuit, præterito pluſ

quãperfecto, itum erat, vel fuerat. Futuro, ibitur.

Imperatiuo modo tempore præſenti, eatur. Futuro, itor.

Optatiuo modo, tpe pñti, & ptõ imperfecto vtinã iretur. præterito perfecto, & pluſquãperfecto, vtinam itum eſſet, vel fuiſſet. Futuro vtinam eatur.

Subiunctiuo modo tempore præſenti, cum eatur. præterito imperfecto, cum iretur. præterito perfecto, cum itum ſit, vel fuerit. præterito pluſquamperfecto, cum itum eſſet, vel fuiſſet. Futuro cum itum erit, vel fuerit.

Infinitiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto iri. præterito perfecto, & pluſquamperfecto itum eſſe, vel fuiſſe, Futuro itum iri.

Redeo redis quomodo flectitur?

Indicatiuo. Redeo redis redit. Redimus reditis redeunt. Redibam redibas redibat. Redibamus redibatis redibant. Rediui rediuiſti rediuit. Rediuimus rediuiſtis rediuerunt, vel rediuere. & per ſyncopen redii. Rediueram rediueras rediuerat. Rediueramus rediueratis rediuerant. & redieram per conciſionem. Redibo redibis redibit. Redibimus redibitis redibunt.

Imperatiuo redi redeat. Redite redeant. Redito tu. Redito ille. Reditote redeunto. Redeamus hortandi eſt magis.

Optatiuo vtinã redirẽ. rediuiſsẽ, & rediiſſem. redeã.

Subiunctiuo cum redeam. cum redirem. cum rediuerim. cum rediuiſſem. cum rediuero. & per ſyncopen redierim. rediÿſſem. rediero.

Infinitiuo redire. rediuiſſe. & redÿſſe. Futuro reditum ire, vel rediturum eſſe. Gerundia redeundi redeundo redeundum. Supina reditum reditu. Participia rediens, & rediturus.

Veneo venis quomodo flectitur?

I Ndicatiuo, veneo. venis. uenit. Venimus. uenitis. ueneunt. Venibam. namueniebam eſt à uenio. Veniui & uenij. ueniueram & uenieram. uenibo.
I mpatiuo, ueni, ueneat. uenite, ueneant. Venito tu. Vẽito ille. Vẽitote, ueneũto. Veneam⁹ hortãdi ẽ.
O ptatiuo vtinã venirẽ, veniuiſsẽ, & venijſsẽ. veneã.
S ubiunctiuo cum veneam uenirem ueniuerim ueniuiſſem ueniuero.
I nfinitiuo venire ueniuiſſe, & ueniſſe. uenum ire. Participiũ ueniẽs ueneũtis eſſet p regulã, qđ nuſq̃ legi. nã à uenu participiũ ne noĩare qdẽ audeo.
Venio uenis quõ flectitur?
I Ndicatiuo modo tẽpore præſenti. S. uenio uenis uenit. P. uenimus. uenĩtis penultima longa. veniunt. Imperfecto. S. ueniebam ueniebas ueniebat. P. ueniebamus ueniebatis ueniebant. præterito perfecto. S. ueni uenisti uenit. P. uenĭmus penultima correpta. uenistis uenerũt, uel uenere. præterito pluſquamperfecto, uenerã. Futuro. ueniam.
I mperatiuo modo tẽpore præſenti, ad ſecundam, & tertiã perſonã. S. ueni ueniat. P. uenite ueniant. Futuro. S. uenito tu. uenito ille. P. uenitote ueniunto. Veniamus hortandi eſt.
O ptatiuo modo tempore pñti, & præterito imperfecto, utinam uenirem. ptõ perfecto, & pluſq̃perfecto utinam ueniſſem. Futuro utinam ueniã.
S ubiunctiuo modo tẽpore præſenti cum ueniã. Imperfecto cũ uenirẽ. pfecto cum uenirem. pluſquam perfecto cum ueniſſem. Futuro cum uenero.
I nfinitiuo modo tempore præſenti uenire. præterito perfecto, & pluſquamperfecto ueniſſe. Futuro uentum ire, uel uenturum eſſe.
G erundia ueniendi ueniendo uenjendum. Supina

uentum ventu. Participia veniens,& venturus.
Notandum inuenio, & conuenio & cætera, quæ à venio componuntur producere penultimam primæ, & ſecundæ perſonæ pluralis indicatiui pñtis tẽporis iuenīmus.iuenītis. cõuenīmus. cõuenītis. præteriti uero corripere inuenĭmus.cõuenĭmus.

Venitur quomodo flectitur?

Indicatiuo uenitur.veniebatur.uentum eſt, vel fuit.uentum erat,uel fuerat. ueniatur. Imperatiuo veniatur tantum.
Optatiuo vtinã ueniatur.vẽtũ eẽt,vel fuiſſet.veniať. Subiũctiuo cũ veniatur.uenire:ur.uẽtũ ſit,vel fuerit. uẽtum eſſet,uel fuiſſet. Ventum erit,uel fuerit.
Infinitiuo veniri.uẽtum eſſe,vel fuiſſe. uentum iri.

Gaudeo quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tempore præſenti. S. Gaudeo gaudes gaudet. P.gaudemus gaudetis gaudent. præterito iperfecto.S.gaudebam gaudebas gaudebat. P. gaudebamus gaudebatis gaudebant.præterito perfecto. S. gauiſus ſum,vel fui.es, vel fuiſti. eſt, vel fuit.P.gauiſi ſumus,vel fuimus.eſtis, uel fuiſtis.ſunt fuerunt, uel fuere.præterito pluſquamperfecto.S.gauiſus erã, vel fueram.eras,vel fueras.erat,vel fuerat. Plu.gauiſi eramus,uel fueramus.eratis,uel fueratis.erant, uel fuerant.Futuro.S.gaudebo gaudebis gaudebit P.gaudebimus gaudebitis gaudebunt.
Imperatiuo modo,tempore præſenti,ad ſecũdam, & tertiam perſonam.S.gaude. gaudeat.P.gaudete gaudeant.Futuro.S.gaudeto.gaudeto.P.gaudetote gaudento.gaudeamus hortandi eſt.
Optatiuo modo tẽpore præſenti, & præterito imperfecto.S.vtinam gauderem gauderes gauderet. P.utinã gauderemus gauderetis gauderent.præterito perfecto,& pluſquamperfecto.S.utinam gaui

ſus eſſem, vel fuiſſem. eſses, vel fuiſses. eſset, uel fuiſset. P. vtinam gauiſi eſsemus, vel fuiſsemus. eſſetis, vel fuiſſetis. eſſent, vel fuiſſent. Futuro. S. vtinam gaudeam gaudeas gaudeat. P. vtinam gaudeamus gaudeatis gaudeant.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti. S cum gaudeam gaudeas gaudeat. P. cum gaudeamus gaudeatis gaudeant. præterito imperfecto. S. cum gauderem gauderes gauderet. Plu. cum gauderemus gauderetis gauderent. præterito perfecto. S. cum gauiſus ſim, vel fuerim. ſis, vel fueris. ſit vel fuerit. P. cum gauiſi ſimus, vel fuerimus. ſitis, vel fueritis. ſint, vel fuerint. præterito pluſquamperfecto. S. cũ gauiſus eſſem, vel fuiſſem. eſſes, vel fuiſſes. eẽt, vel fuiſſet. Plu. cum gauiſi eſſemus, vel fuiſſemus. eſſetis, vel fuiſſetis. eſſent, vel fuiſſent. Futuro. S. cũ gauiſus ero, vel fuero. eris, vel fueris. erit, vel fuerit. P. cum gauiſi erimus, vel fuerimus. eritis, vel fueritis. erunt, vel fuerint.

I nfinitiuo modo tempore præſenti gaudere. præterito perfecto & pluſquãperfecto gauiſum eſſe, vel fuiſſe. Futuro gauiſum ire, vel gauiſurum eſſe.

G erundia, vel participialia nomina gaudendi. gaudẽdo. gaudẽdum. Supina gauiſum gauiſu. Participia naſcuntur ab hoc verbo neutro paſſiuo, tria. gaudens. gauiſus. gauiſurus.

Fio quomodo flectitur?

I Ndicatiuo modo tempore præſenti. Sin. fio. fis. fit. Plu. fimus. fitis. fiunt. præterito imperfecto. S. fiebam. fiebas. fiebat. P. fiebamus. fiebatis. fiebant. præterito pfecto. S. factus ſum, vel fui. es, vel fuiſti. eſt, vel fuit. P. facti ſumus, vel fuimus. eſtis, vel fuiſtis. ſunt, fuerunt, vel fuere. Præterito pluſquamperfecto. S. factus eram, uel fueram. eras, vel fueras. erat, vel fuerat. P. facti era-

mus, vel fueramus. eratis, vel fueratis. erāt vel fue-rāt. Futuro. S. fiā. fies. fiet. P. fiemus. fietis. fient.

I mperatiuo modo tempore præſenti, ad ſecundam & tertiam perſonam. S. fi. fiat. P. fite. fiant. Futuro. S. fito tu fito ille. Pluraliter fitote. fiunto. Fiamus hortandi eſt.

O ptatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto. S. vtinam fierem. fieres. fieret. P. vtinam fieremus. fieretis. fierent. Præterito perfecto, & plusquamperfecto. S. vtinam ego factus eſſem, vel fuiſſem. tu factus eſſes, vel fuiſſes. ille factus eſſet, vel fuiſſet. P. vtinā facti eſſemus, vel fuiſſemus. eſſetis, vel fuiſſetis. eſſent, vel fuiſſent. Futuro. S. vtinā fiam. fias. fiat. P. vtinam fiamus. fiatis. fiant.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti. S. cum fiam. fias. fiat. P. cum fiamus. fiatis. fiant. Præterito imperfecto. S. cum fierem. fieres. fieret. P. cum fieremus. fieretis. fierent. Præterito perfecto. S. cum factus ſim, vel fuerim. ſis, vel fueris. ſit, vel fuerit. P. cū facti ſimus, vel fuerimus. ſitis, vel fueritis. ſint, vel fuerint. ptō plusquamperfecto. S. cum factus eſſem, vel fuiſſem. eſſes vel fuiſſes. eſſet uel fuiſſet. P. cum facti eſſemus, vel fuiſſemus. eſſetis, vel fuiſſetis, eſſent, vel fuiſſent. Futuro. Singulariter cum factus ero, vel fuero. eris, vel fueris. erit, uel fuerit. P. cum facti erimus, vel fuerimus. eritis, vel fueritis. erunt, vel fuerint.

I nfinitiuo modo tēpore præſenti, & præterito imperfecto fieri. præterito perfecto, & plusquamperfecto factum eſſe, vel fuiſſe. Futuro factum iri. Caret gerundijs. non enim legi apud doctos. fiendi. fiendo. fiendum. pro quibus faciendi. faciendo. faciendum dicimus. Supina habet factum. factu, à facio. vnde factus participium. Item faciendus eſt à faciens. Fiendus non dicitur latine.

Memini quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tẽpore præſenti,& præterito perfecto.S.memini. meminiſti meminit.P.meminimus.meminiſtis.meminerunt,uel meminere. præterito imperfecto & pluſquamperfecto.S.memineram.memineras. meminerat.Plu.memineramus. memineratis. meminerant.Futuro caret.ſed eius loco dicimus. S.meminero.memineris.meminerit.Pl.meminerimus.memineritis.meminerint.

Imperatiuo modo tẽpore inſtanti, & futuro ad ſecundas tantum pſonas in utroque numero. S.memento tu.P.mementote uos.

Modo optandi,tẽpore inſtanti,& præterito impfecto,pfecto,& pluſquampfecto.S.utinam meminiſſem.meminiſſes.meminiſſet.P.utinam meminiſſemus.meminiſſetis.meminiſſent.Futuro caret.

Subiunctiuo modo tẽpore inſtãti,& præterito pfecto.S.cum,uel ſi, uel quamuis,uel licet, uel quòd, uel ut meminerim.memineris. meminerit. P. meminerimus.memineritis.meminerint. Præterito iperfecto,& pluſquamperfecto.S.cum,uel ſi meminiſſem.meminiſſes.meminiſſet.P.cum uel ſi meminiſſemus,meminiſſetis. meminiſſent. Futuro.S.cũ uel ſi meminero. memineris. meminerit.P.cũ, uel ſi meminerimus.memineritis.meminerint.

Infinitiuo mõ tpe pñti,impfecto,pfecto, & pluſq̃perfecto meminiſſe. Cæteris caret. ſic inclinantur. Odi.noui,cœpi,per œ diphthongum nam cepi ſine diphthongo eſt præteritum à capio capis.

Oportet quomodo declinatur?

Indicatiuo modo tẽpore præſenti oportet.imperfecto oportebat,perfecto oportuit.pluſquamperfecto oportuerat. Futuro oportebit.

I mperatiuo modo tempore præſenti, oporteat tan tum.

Optatiuo modo, tempore præſenti, & præterito imperfecto vtinam oporteret. Præterito perfecto, & pluſquamperfecto vtinam oportuiſſet. Futuro vtinam oporteat.

S ubiunctiuo modo tempore præſenti cum oporteat. præterito imperfecto, cum oporteret. præterito perfecto cum oportuerit. præterito pluſquãperfecto, cum oportuiſſet. Futuro cũ oportuerit.

I nfinitiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto oportere. præterito perfecto & pluſq̃perfecto oportuiſſe. Cæteris caret.

Contingit imperſonale quomodo flectitur?

i Ndicatiuo contingit. contingebat. cõtigit. contigerat, continget. Imperatiuo contingat tantum.

O ptatiuo vtinam contingeret. cõtigiſſet. contingat.

S ubiunctiuo cum contingat. contingeret. contigerit. contigiſſet. contigerit.

I nfinitiuo contingere. contigiſſe. cæteris deficit.

Tædet quomodo inclinatur?

i Ndicatiuo tædet. tædebat. tæduit, & pertæſum eſt, vel fuit. tæduerat, & pertæſum erat, vel fuerat. tædebit.

I mperatiuo tædeat tantum.

O ptatiuo vtinam tæderet, tæduiſſet, & pertæſum eſſet, vel fuiſſet. tædeat.

S ubiunctiuo cum tædeat. tæderet. tæduerit, & pertæſum ſit, vel fuerit. tæduiſſet., & pertæſum eſſet, vel fuiſſet. tæduerit, & pertæſum erit, vel fuerit.

I nfinitiuo tædere. tæduiſſe, & pertæſum eſſe, vel fuiſſe. participium pertæſus. ſed de hoc in participijs abunde dicemus.

De aduerbio

DE ADVERBIO.

QVid eſt aduerbium? pars orationis indeclinabilis, quæ adiecta verbo ſignificationem eius explanat, & implet. nam ſine aduerbio ſenſus perfectus non videtur. Cum enim dico lego, ſcribo, incertum eſt bene'ne, an perperam.

Quare dictum eſt aduerbium? quia ſemper verbum præcedit aut ſequitur. vnde & nomen accepit, quẽadmodum apud græcos ἐπίῤῥημα. hoc enim perficit adiunctum verbis, quod adiectiua nomina ſubſtantiuis adiuncta, vt prudens homo, prudenter agit.

Quot accidunt aduerbio? tria. ſpecies, ſignificatio, & figura.

Quot ſunt ſpecies aduerbiorum? duæ, primitiua, vt ſæpe, clam. deriuatiua, vt ſæpius, clanculum.

Quot ſunt ſignificationes aduerbiorum? multæ, quæ hoc hexaſticho comprehenduntur.

T emporis atq; loci. quali. quanti. atq; negandi.
D a confirmandi. iurandi. da prohibendi.
O ptandi. euentus. hortandi. daq; remiſſi.
C ongrega & intenti. numeri. ſimili dubitandi.
E t ſuper, atq; voca. monſtra. eli. dim. per. & inter.
O rdinis, & hiſce. ſimul his adiungito Compar.

H oc eſt da temporis. loci. qualitatis. quantitatis. negandi. confirmandi. iurandi. prohibendi. optandi. euentus. hortandi. remiſſiui. congregandi. intentiui. numeri. ſimilitudinis. dubitandi. ſuperlatiui. vocandi. monſtrandi. eligendi. diminutiui. perſonalis. interrogandi. ordinis. diſcretiui. comparandi.

Quot ſunt figuræ aduerbiorum? tres. ſimplex, vt diu. compoſita, vt interdiu. quãdiu. decompoſita, vt indocte. imprudenter.

Interrogationes de aduerbio.

NVnc quæ pars orationis eſt? aduerbium. quare? quia ſtat iuxta verbum, & ſemper nititur verbo.

Nunc cui⁹ ſpẽi? primitiuæ, q̃re? qa à nullo deriuatur.

Clãculũ cuius ſpẽi? deriuatiuæ. vñ deriuatur? à clam.

Nunc cuius ſignificationis? temporis. Da temporis. hodie. heri. nunc. nuper. cras. perendie. pridie. poſtridie. nudiuſtertius. nudiuſquartus. aliquando. olim. tunc. quondam. iam. ſemper. mane. veſperi. diu. noctu. modo, & dum.

Hinc cuius ſignificationis? loci. Da loci. hic. iſtic. illic. huc. iſtuc. illuc. hac. iſtac. illac. hinc. iſtinc. illinc. ibi. vnde. intro. foras. intus. foris.

Bene cuius ſignificationis? qualitatis. Da qualitatis. bene. male. docte. pulchre. fortiter. ſapienter.

Multũ cuius ſignificationis? quantitatis. Da quantitatis. multum. parum. modicum. minimum. maxime. magnopere. ſatis.

Non cuius ſignificationis? negandi. Da negandi. non. nihil. nec. neque. haud. minime. nequaquam.

Profecto cuius ſignificationis? confirmandi. Da confirmandi. profecto. quippe. nempe. videlicet. ſcilicet. quidni. certe. næ.

Ædepol cuius ſignificationis iurandi. Da iurandi. Aedepol. Caſtor. Hercle. mediusfidius.

Ne cuius ſigñationis? ꝓhibendi. Da ꝓhibẽdi. ne.

Vtinam cuius ſignificationis? optandi. Da optandi. vtinam. o ſi, o vtinam.

Forte cuius ſignificationis? Euentus. Da euẽtus: forte. caſu. forte. fortuna.

Eia cuius ſignificationis? hortandi. Da hortandi eia. age. agite.

Vix cuius ſignificationis? remiſſiui. Da remiſſiui. vix. paulatim. ſenſim. pedetentim.

S imul cuius ſignificationis? congregandi. Da congregandi. ſimul vnà. pariter.

V alde cuius ſignificationis? intentiui. Da intentiui. Valde. nimium. prorſus. penitus. omnino.

S emel cuius ſignificationis? numeri. Da numeri. ſemel. bis. ter. quater. qnquies. ſexties. ſepties, decies. quinquagies. octuagies. centies. millies. toties. quoties & huiuſmodi.

Quaſi cuius ſignationis? ſilitudinis. Da ſilitudinis. quaſi. ceu. ſic. ſicut. ſicuti. velut. veluti. vt. vti. & ita.

F orſan cuius ſignationis? dubitãdi. Da dubitãdi. forſan. forſitan. forſit. fortaſſis. fortaſſe. fors. forte.

M axime cuius ſignationis? ſuplatiui. Da ſuplatiui. maxime. minime. doctiſſime. ocyſſime.

H eus cuius ſignificationis? vocandi. Da vocandi heus. o.

E n cuius ſignificationis? demonſtrandi. Da demonſtrandi. en. ecce.

P otius cuius ſignificationis? eligendi. Da eligendi potius. immo.

C lanculum cuius ſignificationis? diminutiui. Da diminutiui. clanculum. belle.

M eatim cuius ſignificationis? perſonalis. Da perſonalis. meatim. tuatim. ſuatim. noſtratim. veſtrati.

C ur cuius ſignificationis? interrogandi. Da interrogandi. cur. quare. nunquid. quin. quamobrem.

D einde cuius ſignificationis? ordinandi. Da ordinandi, deinde. deinceps. dehinc. poſtea. obiter. interim. interea. protinus, & præterea.

S eorſum cuius ſignificationis? diſcretiui. Da diſcretiui. deorſum. ſeorſum. ſecreto. ſeparatim. ſigillatim. bifariam. omnifariam. & plurifariam,

M agis cuius ſignificationis? comparatiui. Da comparatiui. magis. minus. plus. validius. ocyus. celerius, & tardius.

DE PARTICIPIO.

Qvid eſt participium ? Pars orationis dicta quod partem capiat nominis, partemq; verbi. dicitur igitur participium, quaſi particapium.

Participio quot accidunt? ſex, genus. caſus. tempus. ſignificatio. numerus, & figura.

Quot ſunt genera participiorũ? quinq;. maſculinum, vt amatus. fœmininum, vt amata. neutrum vt amatum. Commune duum generum, vt amantem. Cõmune trium generum, vt amans.

Quot ſunt caſus participiorum ? ſex. quot & nominum, nominatiuus. genitiuus. datiuus. accuſatiuus. vocatiuus, & ablatiuus.

Quot ſunt tẽpora participiorum? quinq; præſens, & præteritum impfectum ſimul, vt amãs. legẽs. Præteritum pfectum, & pluſquampfectũ ſimul, vt amatus. lectus. Futurum per ſe, vt amaturus. amandus.

Quot ſunt ſignificationes participiorum? quinq;. actiua, vt amans ab amo. Paſſiua, vt amatus ab amor. Neutralis, vt arans ab aro. Cõmunis, vt largiens. à largior. deponens, vt ſequens à ſequor.

Quot numeros habet participium ? duos. ſingularẽ, vt amans, pluralem, vt amantes.

Quot ſunt figuræ participiorum ? duæ, ſimplex, vt amans. decompoſita, vt deamans.

Interrogationes de participio.

Amans quæ pars orationis eſt ? participiũ. quare? quia partẽ capit nominis, partemq; verbi. recipit enim à nomine genera, & caſus, à verbo autem tempora, & ſignificationes, ab vtroq; numerum & figuram.

Amatus cuius generis? maſculini quare? quia eſt prima vox participij.

Amata? fœminini. quare? qa eſt ſecũda vox pticipij.

A matū? neutri. quare? quia eſt tertia vox participij.
A mans cuius generis? omnis vel cõis trium generum. quare? quia omnia participia in. ns. ſunt cõia trium generum, vt hic & hæc & hoc amans.
A mantem cuius generis? cõmunis duum generum. quare? quia præponuntur ei in declinatione duo articularia pronomina hunc & hanc.
A mantem cuius caſus? accuſatiui. quare? quia in eo caſu declinando reperitur.
A mans cuius tẽporis? præſentis, & præteriti imperfecti. quare? quia omne participiũ deſinens, in ns, præſentis, & præteriti imperfecti temporis eſt. vt amãs, id eſt qui amat, vel amabat.
A matus cuius temporis? præteriti perfecti, & pluſquampfecti. quare? qa omne participium deſinens in tus vel in ſus, vel in xus, vel in uus, quod vnum eſt tãtum, vt mortuus, præteriti perfecti, & plusq̃perfecti temporis eſt, vt amatus, id eſt qui amatus eſt, vel fuit, vel qui amatus erat, vel fuerat.
A maturus cuius temporis? futuri. quare? quia omne participium in rus futuri temporis eſt, vt amaturus, id eſt qui amabit.
A mandus cuius temporis? futuri. quare? quia omne participium in dus futuri temporis eſt, vt amãdus, id eſt qui amabitur.
A mans cuius ſignificationis? actiuæ. quare? quia ab actiuo verbo venit, quod eſt amo.
A matus cuius ſignificationis? paſſiuæ. quare? quia à paſſiuo verbo venit, quod eſt amor.
S eruiens cuius ſignificationis? neutralis. quare? quia à verbo neutro deriuatur, quod eſt ſeruio.
L argiens cuius ſignificationis? cõmunis. quare? quia à communi verbo deducitur, quod eſt largior.
S equens cuius ſignificationis? deponentis. quare? quia à deponenti verbo trahitur, quod eſt ſequor.

Amans cuius numeri? ſingularis. quare? quia ſingulariter profertur.

Amantes cuius numeri? pluralis. quare? quia pluraliter profertur.

Amans cuius figuræ? ſimplicis. quare? quia ſimpliciter profertur.

Deamans cuius figuræ? decompoſitæ, quare? quia à compoſito deriuatur, quod eſt deamo. Omne enim, qđ deriuatur à cõpoſito, dicitur decõpoſitum.

Singulariter Nominatiuo hic & hæc & hoc amans. Genitiuo huius amantis. Datiuo huic amanti. Acculatiuo hunc & hanc amantem, & hoc amans. Vocatiuo o amans. Ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc amante vel amanti. Pluraliter nominatiuo hi & hæ amantes, & hæc amãtia. Genitiuo horum & harum & horum amantium. & per cõciſionem amantum. Datiuo his amantibus. Accuſatiuo hos & has amanteis. & hæc amantia. Vocatiuo o amãtes, & o amantia. Ablatiuo ab his amantibus.

Nominatiuo amaturus. amatura. amaturum. Genitiuo amaturi. amaturæ. amaturi. Datiuo amaturo. amaturæ. amaturo. Accuſatiuo amaturum. amaturam. amaturum. Vocatiuo o amature. o amatura. o amaturum. Ablatiuo ab amaturo. ab amatura. ab amaturo. Pluraliter nominatiuo amaturi. amaturæ. amatura. Genitiuo amaturorum. amaturarum. amaturorum. Datiuo amaturis. Accuſatiuo amaturos. amaturas. amatura. Vocatiuo o amaturi, o amaturæ. o amatura. Ablatiuo ab amaturis.

Singulariter Nominatiuo amatus. amata. amatum. Genitiuo amati. amatæ. amati. Datiuo amato. amatæ. amato. Accuſatiuo amatum. amatam. amatum. Vocatiuo o amate. o amata. o amatum. Ablatiuo ab amato. ab amata. ab amato. Pluraliter noĩatiuo amati. amatæ amata. Genitiuo amatorum.

amatarum.amatorum.Datiuo amatis. Accuſatiuo amatos.amatas.amata. Vocatiuo o amati.o amatæ.o amata. Ablatiuo ab amatis.

Singulariter nominatiuo amandus. amanda. amandum. Genitiuo amandi.amandæ.amandi. Datiuo amando.amandæ.amando. A.amãdum.amandã. amãdũ. Vo.o amande. o amãda.o amandum. A. ab amando.ab amanda.ab amando. P.nominatiuo amandi.amandæ.amanda. Geniti.amandorũ. amandarum.amandorum. Datiuo amandis. Accu. amandos.amandas.amanda. Vocatiuo o amandi. o amandæ.o amanda. Ablatiuo ab amandis.

DE PRAEPOSITIONE.

Quid eſt præpoſitio? pś orõnis ĩdeclinabilis, q̃ præpoſita alijs partibus orationis, ſignificationem earũ aut mutat, vt æquus, iniquus, aut cõplet, vt facio.fero.perficio. perfero aut minuit, vt rideo, ſurrideo. triſtis. ſubtriſtis.

Quare dicitur præpoſitio? quia præponitur tam per appoſitionem, vt eo ad philoſophos, q̃ per compoſitionem, vt adeo. aliquando poſtponitur ornatus gratia, vt tecum. quicum. Romam verſus. Italiam vſque. crurum tenus.

Præpoſitioni quot accidũt? vnum. quodnam? caſus quot caſus? duo. qui? Accuſatiuus, & Ablatiuus.

Quæ ſunt præpoſitiones accuſatiuæ, id eſt quæ ſeruiunt accuſatiuo caſui? Ad. apud. ante. aduerſus, vel aduerſum. cis. citra. circum. circa. contra. erga. extra. intra. infra. iuxta. ob. pone. per. prope. propter. ſecundum poſt. trans. vltra. præter. ſupra. circiter. vſque. ſecus. penes. verſus. procul. pridie. poſtridie. dicimus enim ad templum. apud ignem. ante focum, ſi frigus erit. aduerſus, vel aduerſum ini-

micos.cis alpes.citra amnem Rubiconem. circum muros.circa forum.cõtra Dalmatas. erga neceſſarios.extra vrbẽ.inter amicos. Intra oppidũ. Infra tectũ.iuxta fanũ. hanc ob rem.ponè tribunal. per medios hoſtes.propè mortẽ.propter timorem,& propter aquæ riuũ.ſecundum ſcripturas; & plena ſecundum flumina.poſt tergum.trans ripam. vltra Sauromatas.præter officiũ.ſupra tectũ. circiter caledas ianuarias.vſq; oceanum ſecus te.penes arbitros.Sed ſecus te ſedi non dici,ſed ſecũdum te,ait Caper. Aretium verſus. procul vrbem; vt inquit Curtius.pridie parilia, & pridie illius diei.poſtridie calẽdas.& poſtridie nonarum Decembrium.

Quæ ſunt Ablatiuæ præpoſitiones; id eſt quæ ſeruiunt ablatiuo caſui? a.ab.abs.cũ.coràm.clàm. de. e.ex.pro.præ. palàm.ſine. abſque.tenus.dicimus enim à templo.à mari.ab Andria. abs quouis homine.cum exercitu.coràm teſtibus. clàm cuſtodibus.de foro.e iure.ex theatro; quod eſt aliud,q̃ à theatro,vt ait Diomedes.pro clientibus.& pro tribunali. palàm omnibus. ſine labore. abſq; iniuria. pubetenus.& crurum tenus.

Quæ ſunt præpoſitiones ambiguæ, id eſt tam ablatiuo,q̃ accuſatiuo caſui ſeruientes? in.ſub.ſuper. & ſubter.Dicimus enim ſum ĩ templo. eo in templũ. iaceo ſub antro.curro ſub antrũ. ſedeo ſuper aqs. cado ſuper aquas. dormio ſubter lodice. ingredior ſubter lodicem.

Quãdo ſeruiunt accuſatiuo? cũ motum ſignificant,vt itur in antiquam ſyluã.curro ſub tegmen fagi.

Quãdo ſeruiũt ablatiuo? qñ ſignificãt in loco,vt ſum. in templo.ſub porticu.recubo ſub tegmine fagi.

Quæ ſunt præpoſitiones, quæ nõ inueniũtur niſi in cõpoſitione? hæ.di.dis.re.ſe.am.con,vt diduco. diſiicio. repono. ſeduco. amplector. congredior

Interrogationes de præpoſitione.

D quæ pars orationis eſt? præpoſitio. quare? quia præponitur alijs partibus orationis per appoſitionẽ, vel per cõpoſitionẽ.

Quando per appoſitionem? cum regit caſum, vt eo ad templum. in hoſtem.

Quando per compoſitionem? cum componitur, vt adduco ex ad & duco. Alludo ex ad & ludo. Iniuſtus ex in, & iuſtus. ſubtriſtis, ex ſub, & triſtis. irrideo ex in & rideo.

Ad cui caſui ſeruit? accuſatiuo. quare? quia eſt accuſatiua præpoſitio.

Ad in hac oratione, Itur ad vrbem, quomodo præponitur? p appoſitionem. quare? qa regit caſum.

Ad in hac oratione, adducam tibi tuum Pamphilũ, quomodo præponitur? per compoſitionem. quare? quia ex ad, & duco componitur adduco.

A cui caſui ſeruit? ablatiuo quare? quia. a. eſt ablatiua præpoſitio.

In cui caſui ſeruit? vtriq;. quare? quia eſt tam accuſatiua, q̃ ablatiua præpoſitio.

DE CONIVNCTIONE.

Quid eſt coniunctio? pars orationis indeclinabilis adnectẽs, ordinansq; ſentẽtiam.

Coniunctioni quot accidunt? tria. ſpecies. figura. & ordo.

Quot ſunt ſpecies, ſiue poteſtates coniunctionis? hæ ferè, quæ his verſibus annotantur.

Co. conq;, & ſubcon. diſ. ſubdiſ. adiuq;. Cauſal.
Approbat. aduerſa. diſtri. diſcreq;. du. diq;.
Abnegat. effecti. collecti. his adijce complet.

Hoc eſt copulatiua. continuatiua. ſubcontinuatiua. diſiunctiua. ſubdiſiunctiua. adiunctiua. cauſalis. ap-

probatiua. aduerſatiua. diſtributiua. diſcretiua. dubitatiua. diminutiua. abnegatiua. effectiua. collectiua. completiua.

Quot ſunt figuræ cóiunctionis? duæ. ſimplex vt nã. ită. at. cõpoſita, vt nanq; itaq;. attamen. etenim.

Quot ſunt ordines cõiunctionis? tres. præpoſitiuus. ſubiunctiuus, & communis.

Quæ ſunt cõiunctiones præpoſitiui ordinis? ac. at. aſt. atq;. aut. &. vel. nec. neq;. ſi. quin. quatenus. ſin. ſeu. ſiue. ni. niſi. ſed niſi poëtice poſtponitur.

Quæ ſunt coniunctiones ſubiunctiui ordinis? quæ. ve. ne. quidem. quoq;. autem. verò.

Quæ ex his ſunt ἐγκλιτικαὶ. i. encliticæ, hoc eſt inclinatiuæ? quę. ve. ne.

Quare dñr ἐγκλιτικαί? qa inclinant accentum præcedentis ſyllabæ ad ſe, vt que apud Virgilium.

A lcadrumq;. Haliumq;. Noëmonaq;. Prytanimq;. ſicut τε apud græcos. quod eſt que abſq; diphthongo. Homerus.

A λκανδρόνθ᾽, ἁλίοντε, νοήμονά τε, πρύτανίντε. Heſio-
K λειώτ᾽ εὐτέρπητε, θάλειά τε, μελπομένητε,
T ερψιχόρητ᾽, ἐρατώτε, πολύμνιάτ᾽, οὐρανίητε,
K αλλιόπηθ᾽, ἥδε προφερεστάτ᾽ ἐστὶν ἁπασάων. Hoc eſt.
C lioq;, Euterpeq;, Thaliaq;, Melpomeneq;,
T herpſichoreq;, Eratoq;, Polymniaq;, Vranicq;.
C alliope multo ante alias præſtantior omneis.

Et ue apud Horatium.

L udere qui neſcit campeſtribus abſtinet armis,
I ndoctuſq; pilæ, diſci'ue, trochi'ue quieſcit.
N e ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ. & ne apud Iuuenalem.

S emper ego auditor tm̃? nunquam'ne reponam? in his vbiq; ante que. ve. ne. eſt accentus acutus.

Quæ ſunt coniunctiones, quæ indifferenter & præponi & poſtponi poſſunt? Cæteræ ferè omnes,

præter ſupradictas, vt equidem igitur. tamē. ergo, quanquam, & huiuſmodi.

Interrogationes de coniunctione.

E T quæ pars eſt? coniunctio. quare? quia coniungit cæteras partes orationis.

Et cuius ſpeciei, ſiue poteſtatis? Copulatiuæ. quare? quia copulat tam ſenſum, q̄ verba vt M. Tullius fuit & diſertus, & ſapiens.

D a copulatiuas. & que. atq;. ac. quidem. quoq;. etiā. item. at. aſt. ſed. autem. vero. Copulant enim cum confirmatione intellectum.

S i quando εἰ græcam ſignificat, cuius poteſtatis? Cōtinuatiuæ. quare? quia demonſtrat ordinē cum conſequentia & continuatione rerum, vt ſi ſtertit, dormit, & ſi ambulat, mouetur.

D a continuatiuas ſi ſin. ſignificat enim ordinem præcedentis rei ad ſequentem, vt ſi febri vexatur, calet, ſed non conuertitur.

Quia cuius poteſtatis? Subcontinuatiuæ. quare? quia cauſam continuationis oſtendit conſequentē cum rerum eſſentia, vt quia ambulat, mouetur, & quando ſol eſt ſuper terram, dies eſt.

D a ſubcontinuatiuas. quando. quoniam. quandoquidem. quia quatinus. & quatenus pro quoniam.

A ut cuius poteſtatis? diſiunctiuæ. quare? quia, quamuis voces coniungat, ſenſum tamen diſiungit, & alteram quidem rem eſſe, alteram vero nō eſſe ſignificat: vt aut eſt dies, aut eſt nox, vel eſt ſanus, vel eſt æger. & hoc eſt bene diſiunctum: quia ſi vnum verū eſt, alterū falſum. nā aliter vitioſe qd diſiūgit.

D a diſiunctiuas. ve. vel. aut. ſiue. ſeu.

V el pro etiam cuius poteſtatis? ſubdiſiunctiuæ. quare? qa quamuis voces diſiunctiuarū habeat, vtrūq; tamen eſſe ſignificat, vel ſimul, vel diſcrete. ſimul, vt vel rex ſemper mihi maximas gratias agebat,

id eſt etiam rex. Item Alexander, ſiue Paris rapuit Helenam, id eſt Alexander, qui & Paris dicitur. & Mars, ſiue Mauors, Gradiuus, vel Maſpiter præſul eſt bellorum. Diſcrete, vt tu tota die vel legis, vel ſcribis. ſignificat enim te & legere & ſcribere, ſed non ſimul vtrunq; agere, ſed alijs horis legere, alijs ſcibere, ſimiliter Remex, vel impellit remum, vel attrahit. cum ſimul penè vtrunq; fieri intelligo, ſed diſtinctè, alius eſt enim pellentis, alius attrahentis motus.

D a ſubiunctiuas. ve. vel. aut. ſiue. ſeu. quando vtrunq; ſignificant.

C um quando ἵνα græcam ſignificat, cuius ſpeciei? Adiunctiuæ. quare? quia adiungitur verbis ſubiunctiuis, vt cum eſſem Venetijs, non perperam me facturum exiſtimaui, ſi noſtras lucubrationes grãmaticas imprimendas curarem.

D a adiunctiuas. ſi. vt. cum. dum, quatenus quando ἵνα græcam ſignificat, vt ſi dederis operam bonis literis, proficies breui. & vt proſit tibi, facio. Item dum conderet vrbem. id eſt vt conderet.

N am cuius ſpeciei? Cauſalis proprie. quare? quia adiuncta indicatiuo verbo ſignificat cauſam antecedentem, hoc eſt rem ex cauſa antecedente euenientem, vt doctus ſum, nam legi, & mouetur, ambulat enim.

D a cauſales proprie. nam. nanq;. enim.

Quid intereſt inter adiunctiuas & proprie cauſales? Cauſales cum affirmatione, adiunctiuæ cum dubitatione proferuntur. Sed & continuatiuæ, & ſubcontinuatiuæ, & adiunctiuæ. & effectiuæ inter cauſales ponuntur, quia per has cauſæ oſtenduntur & continuationis, vt ſi ambulat mouetur, & adiunctionis, vt ambulat, vt moueatur, & effectionis, vt mouetur, ambulat enim.

E quidem cuius ſpeciei ? approbatiuæ. quare ? quia approbat rem, id eſt affirmat, vt Equidem merui, nec deprecor. & ſiquid vſquam iuſtitiæ eſt. & Si qua eſt cœlo pietas.

D a approbatiuas. ſi. equidem. quidem.

T amen cuius ſpeciei? aduerſatiuæ. quare? quia aduerſum conuenienti ſignificat, vt etſi te benefacturum dicis, tamen à malitia non diſcedis.

D a aduerſatiuas. tamen. quanquam. quamuis. & ſi. licet. licebit. ſaltem. ſed ſaltem etiam diminutiua eſt.

V ero cuius poteſtatis ? diſtributiuæ. quare ? quia diuerſis diuerſa diſtribuit, vt ego lego, tu vero dormis.

D a diſtributiuas. at. aſt. vero. autem. ſed.

Quàm cuius poteſtatis? diſcretiuæ, vel electiuæ, quare ? quia de duobus præpoſitis unum eligere, & alterum refutare oſtēdit, vt diues volo eſſe, quàm pauper. id eſt diues volo eſſe, & nō pauper. Græci 𝔫 dicunt Homerus, βȣ́λομ᾽ ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι. hoc eſt. Volo ego ſaluum eſſe populū, quàm perire, id eſt. & non perire.

A n cuius poteſtatis? dubitatiuæ. quare? quia dubitationem ſignificat, vt Eloquar, an ſileam?

D a dubitatiuas. an. ne. correpta, necne. Horatius in poëtica.

I ntererit multum Diuus'ne loquatur, an heros,
M aturus'ne ſenex, an adhuc florente iuuenta.
F eruidus, an matrona potens, an ſedula nutrix,
M ercator'ne vagus, cultor'ne virentis agelli,
C olchus, an Aſſyrius, Thebis nutritus, an Argis.

T erentius in ſeipſum cruciante. Filium vnicum adoleſcentem habeo, ah quid dixi habere me. Immo habui Chreme, nunc habeam, necne incertus ſum.

S altem cuius poteſtatis ? diminutiuæ. quare ? quia

diminutionem ſignificat, vt ſi non vis donare, ſaltem mutua.

D a diminutiuas. ſaltem. at. vel. aut. pro ſaltem, vt ſi non re, at verbis adiuua. Virgilius in ſexto.

S i te nulla manet tantæ pietatis imago.
A t ramum hunc (aperit ramum, qui veſte latebat)
A gnoſcas. at pro ſaltem Lucanus.
O felix ſi te vel ſic tua Roma videret. pro ſaltem ſic.
E tſi non vis referre gratiam, aut agas. aut pro ſaltẽ.

Αν & κέν cuius poteſtatis? (neceſſe eſt enim græcis vtamur, vbi noſtra deficiunt,) Abnegatiuæ. quare? quia verbis adiunctæ, aliquid poſſe fieri oſtendunt, ſed propter aliquam cauſam, ne fiat, impediri, vt ἐποίησ' ἄν, εἰ ἐδυνήθην hoc eſt feciſſem, ſi potuiſſem &.

Η κεν γηθήσαι πρίαμος, πριάμοιό τε παῖδες.
Α λλοιτε τρῶες, μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ
Ε ἰσφῶιν τάδε πάντα, πυθοίατο μαρναμένοιιν. hoc eſt.
G auderet Priamus certe, & priameia proles,
T roianiq; alij, foret & his ſumma voluptas,
O mnia ſi vos hæc pugnare, veniret ad aures.

D a abnegatiuas. non habemus, ſed illarum loco ſubiunctiuis vtimur verbis, vt comeſſem, ſi haberem. feciſſem, ſi potuiſſem. curarem breui imprimendos optimos quoſque libros, ſi quiſquam re x adiuuaret.

N am cuius poteſtatis? effectiuę. quare? quia ſignificat effectum procedentem ex cauſa, vt legi, nam doctus ſum. ſed effectiuam eandem eſſe exiſtimo, quam proprie cauſalem diximus.

I gitur cuius poteſtatis? Collectiuæ, vel Rationalis vel Illatiuæ. quare? quia per illationem colligit, quod ſupradictum eſt. hoc eſt ratione confirmat, vt M. Tullius pro Ligario. Habes igitur quod eſt accuſatori maxime optandum. confitentem reum.

vel infertur alijs præpoſitis, vt Catilinã ſolus Cicero domuit, ſolus igitur Cicero patriam ſeruauit.

Da collectiuas. Ergo. igitur. itaq; cum accentu in antepenultima.

Vero in hac Oratione. Aeneas vero & pius, & fortis fuit, cuius poteſtatis? Completiuæ. quare? quia nulla ſignificationis neceſſitate, ſed gratia ornatus ponitur.

Da completiuas, autem. vero. quidẽ. equidem quoq; nam. nanque, & quæcunq; coniunctiones ornatus cauſa, vel metri nulla ſignificationis neceſſitate ponuntur.

Et cuius figuræ? ſimplicis, quare? quia ſimpliciter profertur.

Etenim cuius figuræ? compoſitæ. quomodo componitur? ex et, & enim.

Et cuius ordinis? præpoſitiui. quare? quia ſemper præponitur in ordine orationis.

Que ſine diphthongo cuius ordinis? ſubiũctiui. quare? quia ſemper ſubiungitur in ordine orationis.

Ergo cuius ordinis? Communis. quare? quia poteſt præponi & ſupponi in ordine orationis.

DE INTERIECTIONE.

QVid eſt interiectio? pars orationis indeclinabilis interiecta alijs partibus orationis ad exprimendos animi affectus.

Interiectioni quot accidunt? vnum. quod? ſignificatio tantum.

Quot ſunt ſignificationes interiectionum? hæ fere, quæ hoc verſiculo comprehenduntur.

Gaudentis. riſus. mirantis. dolorq;. pauorq;.

Hoc eſt gaudentis. ridentis, mirantis. dolentis. expaueſcentis.

Interrogationes de interiectione.

Eu quæ pars orationis eſt? Interiectio, quare? quia interiacet alijs partibus orationis.

Euge cuius ſignificationis? gaudentis. Da gaudentis. euge. euax.

Ha ha ha cuius ſignificationis? ridentis. Da ridentis. ha ha ha.

Papæ cuius ſignificationis? admirantis. Da admirantis. papæ. hem. Teren. papæ exuperat ipſam Thaidem. Idem, hem quid eſt? papæ accepimus à græcis. dicunt enim illi βαβαὶ.

Heu cuius ſignificationis? dolentis. Da dolentis. heu. hei. a. o. uæ. heu accuſatiuo iungitur, vt heu me miſerum. dicimus etiam heu pietas, heu priſca fides. hei vero, & væ datiuo coniunguntur. Virgilius. Hei mihi qualis erat, quãtum mutatus ab illo Hectore. Martia. Si ſciero, væ tibi cauſidice.

At at cuius ſignificationis? timentis. Da timentis, at at. Terentius in Andria. At at, hoc eſt illud, hinc illæ lachrumæ.

Sunt'ne aliqua dubia inter aduerbia, ſeu præpoſitiones, & interiectiones? maxime, vt o interiectio indignantis. dolentis. admirãtis, & aduerbium vocãdi, & optandi.

A & præpoſitio eſt & ĩteriectio, vt à Corydon. Corydon. pro ſimiliter præpoſitio eſt, vt pro tribunali, & interiectio, vt pro Iuppiter. pro dolor.

Quæ aliæ orationis partes ſolent pro interiectione proferri? Infandum, vt nauibus infandum amiſis vnius ob iram. & malum, vt apud Terentium. Quid hoc malum infelicitatis eſt? & eſt dictum anxij animi. & turbati nimis.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER TERTIVS.

DE CONSTRVCTIONE VERBORVM.

QVID eſt cõſtructio? debita diſpoſitio partiũ orationis in ipſa oratione.

Conſtructionum, quæ eſt cõgrua ſenſu, & voce? Phyllis amat corylos.

Quæ ſenſu, & non voce? Turba ruunt. populus currunt. gens armati.

Quæ voce, & non ſenſu? Venetiæ in ſinu adriatico ſitæ abundat diuitijs. & Iam ſtabant Thebæ.

Conſtructioni quot accidunt? duo concordantia, & regimen.

Quotuplex eſt concordantia? triplex. Nominatiuus cum verbo. Adiectiuum cum Subſtantiuo. Relatiuum cum antecedente.

Nominatiuus cũ verbo in quot debet concordare? In duobus in numero, & in perſona. Vt ego amo. tu amas. ille amat.

Adiectiuum cum ſubſtantiuo in quot debet concordare? in tribus, in numero, caſu, & genere, vt Vlyſſes aſtutus, Penelope pudica, arma crudelia.

Relatiuum cum antecedente in quot debet concordare? in duobus, in numero & in genere, vt Ae

neas qui. Dido quæ. Ilium quod.

De concordantia nominatiui cum verbo.

E Go amo quæ concordantia eſt? Nominatiuus cum verbo.

Oſtende nominatiuum. Ego. oſtende verbum. amo.

Concordat ne? concordat. oſtende. ego eſt numeri ſingularis, & amo ſingularis. Ego eſt perſonæ primæ, & amo primæ. ergo cõgrue dicitur ego amo, quia concordat nominatiuus cum verbo in numero, & in perſona.

Quare ego eſt numeri ſingularis? quia ſingulariter ꝓfertur. quomodo? Singulariter Nominatiuo ego.

Quare amo eſt numeri ſingularis? quia ſingulariter profertur. quomodo? Singulariter ego amo.

Quare ego eſt perſonæ primæ? quia omnia nomina & pronomina ſunt tertiæ perſonæ, exceptis ego quod eſt perſonæ primæ, & tu ſecundæ, & vocatiuis caſibus, qui ſunt perſonæ ſecundæ.

Quare amo eſt perſonæ primæ? quia prima quæque vox verbi habentis treis perſonas, eſt perſonæ primæ, amo eſt pria vox verbi, ergo eſt pſonæ priæ.

Quare amo eſt prima vox verbi? qa prima eſt in ordine, vt Singulariter ego amo. tu amas. ille amat. Amo eſt prima. amas ſecunda. amat tertia.

Quot modis poteſt diſcordare nominatiuus à verbo? tribus. in numero ſolum. in perſona ſolum. in numero & in perſona ſimul.

Caue dicas concordatur, & diſcordatur. Nam concordo neutrum eſt. non enim dicimus concordo te cum illo, ſed tu concordas per me. Ouidius. Per me concordant carmina neruis. Item tu concordas cum illo. Teren. in phor. Si concordabis cum illa. Item dicendum diſcordat nominatiuus à verbo, & cum verbo. Quintilianus confirmanda vox

eſt, ne ab oratione diſcordet. Tacitus, cum queis æternum diſcordant. ſicut diſſideo, & diſſentio. Cicero in Lælio, cum is tribunus plebis capitali odio à Quin. Pompeio, qui tum erat conſul, diſſideret. Idem in eodem. ab ijs, qui pecudum ritu ad voluptatem omnia referunt, longe diſſentimus. M. Tullius. iij. de officijs. ego etiam cum Catone meo ſæpe diſſenſi. Valerius maximus. Armis cum Cinna collega ſuo diſſidens.

Diceretur'ne congrue ego amamus? non. Quare? qa ego eſt numeri ſingularis, & amamus pluralis, & ſic diſcordaret nominatiuus à verbo in numero.

Quare non etiam in perſona? quia ego eſt perſonæ primæ, & amamus primæ. Ego igitur amamus diſcordat in numero, & concordat in perſona.

Dic incongrue in perſona, et non in numero. Ego amas. Quare ſic? quia ego eſt perſonæ primæ, et amas ſecundæ, et ſic diſcordat nominatiuus à verbo in perſona ſolum. Quare non diſcordat etiam in numero? qa ego eſt numeri ſingularis, et amas ſingularis. Ego igitur amas diſcordat in perſona, et concordat in numero.

Dic incongrue in numero & in perſona. Ego amatis. Quare ſic? qa ego eſt numeri ſingularis, & amatis pluralis. ego eſt perſonæ primæ, & amatis ſecundæ. & ſic diſcordat nominatiuus à verbo in numero, & in perſona.

Vlyſſes aſtutus quæ concordantia eſt? Adiectiuum cum ſubſtantiuo.. Oſtende ſubſtantiuum Vlyſſes, Oſtende adiectiuum aſtutus Congruit'ne? Quidni. nam Vlyſſes eſt numeri ſingularis, caſus nominatiui, & generis maſculini, & aſtutus eſt numeri ſingularis, caſus nominatiui. & generis maſculini, ergo congrue dicitur, Vlyſſes aſtutus.

Quot modis poteſt diſcordare adiectiuum à ſubſtan

tiuo? Septem. In numero ſolum. In caſu ſolum. In genere ſolum. In numero & in caſu & non in genere. In numero & in gñe & nõ in caſu. In caſu & in genere & nõ in numero. In numero, caſu, & gñe.

Diceretur'ne congrue Vlyſſes aſtuti? nõ. quare quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & aſtuti pluralis, & ſic diſcordaret adiectiuum à ſubſtantiuo in numero. Quare non diſcordaret etiam in caſu, & in genere? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & generis maſculini. & aſtuti ſimiliter.

Dic incõgrue in caſu ſolum. Vlyſſes aſtutũ. Quare diſcordat? qa Vlyſſes eſt caſus noiatiui, & aſtutum accuſatiui, & ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtãtiuo in caſu. Quare nõ etiã in numero, & in gñe? qa Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & generis maſculini, & aſtutum eſt numeri ſingularis, & generis maſculini. Ergo Vlyſſes aſtutum diſcordat ſolum in caſu.

Dic incongrue in gñe duntaxat. Vlyſſes aſtuta. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt generis maſculini, & aſtuta fœminini, & ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtantiuo in genere. Quare non diſcordat etiam in numero & in caſu? Quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & caſus noiatiui, & aſtuta ſimiliter. Ergo Vlyſſes aſtuta diſcordat iu genere duntaxat.

Dic incongrue in numero. & in caſu, & non in genere. Vlyſſes aſtutos. quare diſcordat? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & aſtutos eſt numeri pluralis. Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & aſtutos eſt caſus accuſatiui, & ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtantiuo in numero & in caſu, & non in genere. quare non in genere? quia Vlyſſes eſt generis maſculini, & aſtutos ſimiliter.

Dic incongrue in numero & in genere & non in caſu. Vlyſſes aſtutæ. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & generis maſculini, & aſtutæ eſt

numeri pluralis, & generis fœminini. Et ſic diſcordat adiectiuum à ſubſtantiuo in numero & in genere, & non in caſu. Quare non in caſu? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & aſtutæ nominatiui.

Dic incongrue in caſu & in genere & non in numero. Vlyſſes aſtutam. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt caſus nominatiui, & generis maſculini, & aſtutam eſt caſus accuſatiui & generis fœminini. Ergo Vlyſſes aſtutam diſcordat in caſu & in genere, & non in numero. Quare non in numero? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, & aſtutam ſimiliter. Ergo non diſcordat in numero.

Dic incongrue in numero. caſu & genere. Vlyſſes aſtutas. Quare ſic? quia Vlyſſes eſt numeri ſingularis, caſus nominatiui, & gñis maſculini, & aſtutas eſt numeri pluralis, caſus accuſatiui, & generis fœminini. diſcordat igitur in numero, caſu, & genere.

De concordantia relatiui cum antecedente.

Æneas qui. quæ concordantia eſt? Relatiuum cum antecedente. Oſtende antecedens, Aeneas. oſtende relatiuum, qui. Cõgruit'ne? maxime. nam Aeneas eſt numeri ſingularis & generis maſculini, & qui ſimiliter. ergo cõgrue dicitur Aeneas qui.

Diceretur'ne congrue Aeneas quæ? Non. quare? quia diſcordaret relatiuum ab antecedẽte. In quo? in genere. quare? quia Aeneas eſt generis maſculini, & quæ fœminini.

Quot modis poteſt eſſe diſcordia inter relatiuum, & antecedens? tribus. In numero tantum. in genere tãtum. in numero & in genere ſimul. Fac diſcordet Aeneas qui in numero tantum. Aeneas quos. quare? quia Aeneas eſt numeri ſingularis, & quos pluralis. Quare non diſcordat etiam in genere? quia Aeneas eſt generis maſculini, & quos maſcu-

lini. Diſcordat igiť Aeneas quos in numero ſolū.
Dic incongrue in genere duntaxat. Aeneas quam. quare ſic? qa Aeneas eſt generis maſculini, & quã fœminini. Quare non diſcordat etiam in numero? quia Aeneas eſt numeri ſingularis, & quam ſimiliter. Diſcordat igitur Aeneas quam in genere tantum. Fac diſcordet in numero, & in genere. Aeneas quarum. Quare ſic? quia Aeneas eſt numeri ſingularis, & quarum pluralis. Aeneas eſt generis maſculini. & quarum fœminini. Ergo Aeneas quarum diſcordat in numero, & in genere.

Debet'ne relatiuum cum antecedente conuenire in caſu? minime. quare? quia cum non regantur ab vno, eodemq; verbo, & varie verba conſtruantur, non debet conuenire in caſu.

Quare relatiuum cum antecedente non debet conuenire in perſona? quia relatiua ſicuti adiectiua omnia deficiunt perſona, ſed ſtatim cum antecedenti adhæſerint, illius ſunt perſonæ, cuius eſt antecedẽs. nam cum dico tantum, qui vel quæ, vel quod nullius ſunt perſonæ. cum vero dico, ego qui, tunc quia qui eſt coniunctum antecedẽti ego, quod eſt perſonæ primæ, ipſum quoq; primæ fit perſonæ, & propterea verbum quod ſequitur, vt ſtudeo. lego, & huiuſmodi, debet eſſe illius perſonæ, cuius eſt antecedens relatiui, vt ego, qui ſtudeo. tu, qui ſtudes, magiſter, q ſtudet. nos, qui ſtudemus. vos, qui ſtudetis, magiſtri, qui ſtudent. eodem modo adiectiua ſequuntur ſubſtantiua, vt ego Virgilius Romanus Poëta, fui amicus Cæſaris. Tu Ariſtoteles egregius philoſophus docuiſti magnum Alexandrum. Homerus ille diuinus, & Achillis iram cecinit, & errores Vlyſſis.

De conſtructione partium orationis.

Quæ partes orationis regunt poſt ſe? Verbum tam

perſonale, q̄ imperſonale. Nomē. Participiū. Præpoſitio. Aduerbium. Interiectio.

De conſtructione verbi actiui.

Q Vid eſt verbū actiuū? quod in o finitum, format paſſiuum in or, vt Amo, amor. Doceo, doceor. & poteſt habere accuſatiuum ſignificantem hominem, vt Pylades amauit Oreſtem. Dicimus etiam Amaryllis amabat caſtaneas. ego vidi Elephantum, & Tigridem, qui accuſatiui non ſignificant animal rationale, quod non fit in neutris. non enim dicimus aro Socratem, ſicut aro terram. Igitur facio cum compoſitis magis eſt actiuum, quàm neutrum, vt Deus fecit hominem. Et ignis calefacit Socratem, quorum paſſiua fuerunt facior, & calefacior apud antiquos. loco quorum vtimur fio, & calefio.

Quot ſunt gn̄a verbo℞? duo Perſonale, & ip̄ſonale. Quot ſunt genera verborum perſonalium? Quinq;. actiuum. paſſiuum. neutrum. cōmune, & deponēs. Quot ſunt ſpecies verborum actiuorum? decem.

De prima ſpecie actiuorum.

Q Væ ſunt actiua primæ ſpeciei? quæ conſtruuntur duntaxat cum nominatiuo agente & accuſatiuo patiente, vt egó amo Deū. tu vendis libros. ille ſcribit literas. Plato docuit Ariſtotelem, & ſic in cæteris. Omnia enim actiua ſunt primæ ſpeciei, ſi tantum nominatiuum, & accuſatiuum habēt, vt Socrates docuit Platonem. Quod ſi vltra principales caſus, id eſt poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem genitiuum admiſerint, erunt ſecundæ, vt ego moneo te huius rei. Si datiuum, erunt tertiæ, vt ego commendo me tibi. Si accuſatiuum, erunt quartæ, vt Socrates docuit Platonem philoſophiam. Si ablatiuum ſine præpoſitione, erunt quintæ, vt ego ſpo

liaui te ignorantia. Si ablatiuum cũ præpoſitione, erunt ſextæ, vt ego accepi à te binas literas. Si nominatiuum & datiuum tantum, erunt ſeptimæ, vt iubeo tibi. Si nominatiuum, & infinitum, erũt octauæ, vt tu credis eſſe doctus. Si & ante ſe, & poſt ſe nominatiuum habuerint, erunt nonæ, vt lego aſſiduus. adoro pronus. Si abſolute ponantur, erunt decimæ, vt quid facis? lego. ſcribo.

Notandum idem verbum poſſe eſſe diuerſarum ſpecierum. nam ego emo libros, eſt primæ ſpeciei. ego emo libros tanti, eſt ſecundæ. ego emo libros tibi, eſt tertiæ. Ego emo libros arte & ingenio, eſt quintæ; ego emo libros à Tryphone bibliopola eſt ſextæ. Item ego doceo filium, eſt primæ ſpeciei. ego doceo filium tuum non minoris talento, eſt ſecundæ. Ego doceo filium tibi, eſt tertiæ. ego doceo filium bonas literas, & bonos mores, eſt quartæ. Ego doceo filium magno ſtudio, & labore eſt quintæ. & ſic alia multa.

Dic aliquot verba actiua primæ ſpeciei.

Verberat & video. facio. faſtidio. honoro.
Fert. occidit. amo. colit. & formido. timetq́;.
Polluoq́;, & cerno. damnat. docet. audio. narro.
Cum quarto tantum ſpecies ſunt omnia primæ.

Verbero	as	aui	atum	per battere.
Video	es	di	ſum	per vedere.
Facio	cis	feci	ctum	per fare.
Faſtidio	dis	iui	itum	per hauere in faſtidio.
Honoro	as	aui	atum	per honorare.
Fero	fers	tuli	latum	per portare.
Occido	is	di	ſum	per amazzare.
Amo	as	aui	atum	per amare.
Colo	lis	lui	cultum	per amare cum honore.

Formido	das	aui	atum	per hauere paura.
Timeo	es	mui	ſine ſupino	per temere.
Polluo	luis	lui	lutum	per imbrattare.
Cerno	nis	creui	etum	per vedere.
Damno	as	aui	atum	per dannare.
Doceo	ces	cui	ctum	per inſegnare.
Audio	is	iui	itum	per odire.
Narro	as	aui	atum	per dire.

De ſecunda ſpecie verborum actiuorum.

Q Væ ſunt actiua ſecũdæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agẽtem,& accuſatiuum patientem cum gtõ cõſtruuntur, vt græci impleuerunt equum armatorum militum, dici poteſt & armatis militibus, ſed ſic per quintam ſpeciem.

P retium in quo caſu eſſe debet? In ablatiuo ſemper, emi librum vili, vel aureo. ſic & inſtrumẽtum, quo quid fit, poni in ablatiuo debet, vt ſcribo libentius calamo, quàm penna & tempus, vt ſtudui viginti annis. dicimus & viginti annos, idq́; plerunq; cum tempus continuum ſignificamus.

E xcipiuntur Tanti. Quanti. Pluris, & Minoris, cum ſuis compoſitis. Tantidem. Quantilibet. Quanticunq;. Quantiuis, quæ ſine ſubſtãtiuo in genitiuo ponuntur, vt Quanti emiſti ancillam? cum ſubſtantiuo vero in ablatiuo, vt Quãto pretio emiſti Homerum? Item Quantiuis emi dicimus, Quantouis pretio emi, ſeu Quãtauis pecunia. & Quantilibet, ſeu Quantolibet pretio emeris, nõ eſt mihi curæ. Dices tamen hæc res non valet Aureũ, & Aureo, Varro denarii dicti, quòd denos æris valebant, Quinarij, quòd quinos. Plinius in naturali hiſtoria. Ita vt ſcrupulum valeret ſeſtertijs vicenis. Sed tanti valeret res, ſicut tanti emi rem, dicendum, vt apud iuriſconſultos, Res tanti valet, quanti vendi poteſt. Itẽ pluris hæreditas valeret, & quanto plu-

ris hæreditas valeret. Et quanto pretio ualet, ſicut quanto emi pretio dicimus. Donatus in adelphis, Vbi dicitur quanti eſt ſumito, pro quanto pretio valet, exponit. Eodē modo dicimus multo & minimo, & paruo, & vili, vel emi, vel vēdidi, vt apud eoſdem iuriſconſultos, quaſi minimo valeret hæreditas. nec dicas tantum. quantum. multum. parū & minimum valet, niſi intellexeris pro poteſt, vt ſcio te multum valere, id eſt poſſe. Hanc conſtructionem ſequuntur cætera verba, quibus vti cū pretio poſſumus, vt doceo. ago. facio. conſto. & ſimilia. Plinius ſecundus de Pamphilo pictore. Neminem minoris docuit talento. Iuuenalis. Chryſogonus quanti doceat, vel Pollio quanti. Idem. atq; ideo pluris, quàm Coſſus agebat. Et quanti vna veneſica conſtat. Inuenies etiam apud Terentium videtur eſſe quantiuis pretij, & apud Salluſtium pluris pretij. Plautus. Mortuus pluris pretij eſt quàm ego. dicimus etiam non æſtimo te vnius aſſis, & nō facio te pili. Item pluris & minoris pretio vnius aſſis. Hora. ſermone ſexto, vnius aſſis non vnquam pretio pluris licuiſſe, vt ſic dicatur pluris, & minoris pretio, vt pluris & minoris numo aureo, talento. centum millibus numum.

Dic aliquot actiua ſecundæ ſpeciei.

Vendit. emit. redimit. locat, & conduco. reuendo.
Aeſtimo. uenundo. caſtigoq; & reprehendo.
Arguit. incuſat. condemno. atq, impleo. multo.
His verbis caſum poſt quartum iunge ſecundum.
Sit tamen in ſexto pretium. Quanti, atq; Minoris,
Pluriſq;, & tanti ſocio ſine, da genitiuo.
Cum ſubſtantiuo cures ea tradere ſexto.

Vendo	dis	didi	itum	per vendere.
Emo	is	emi	emptū	per comprare.
Redimo	is	emi	emptū	per reſcotere.

Loco	as	aui	atum	per dare a peſone
Conduco	cis	xi	ctum	per togliere a perſone.
Reuendo	is	didi	ditum	per reuendere.
Aeſtimo	as	aui	atum	per eſtimare.
Venundo	as	dedi	datum	per vendere.
Caſtigo	as	gaui	gatum	per caſtigare.
Reprehēdo	dis	di	ſum	per reprendere.
Arguo	is	gui	gutū	idem ſignificat.
Incuſo	as	aui	atum	per accuſare.
Condēno	as	aui	atum	per condemnare.
Impleo	es	eui	etum	per impire.
Multo	as	aui	atum	p punire i denari.

De verbis actiuis tertiæ ſpeciei.

q Væ ſunt actiua tertiæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cum datiuo conſtruuntur, vt homo pius dat elemoſynā pauperibus.

Dic aliquot actiua tertiæ ſpeciei.

Scribo.lego.adſcribo.commendo.nuntio mitto.
Lego,& reſtituo.do.commodo.mutuo. dono.
Addico.indico.edicoq́;,atq; indico.prodo.
Et dico,& refero.declaro.impendo,vetoq́;.
Suadeoq́;,& ſubigō.promitto.accommodo. reddo.
Poſt quartum dandi gaudent hæc omnia caſu.

Quæ poſſunt eſſe & tertiæ, & quintæ ſpeciei?

Augeo.cōduplico accumulo,atq; impertio.dono.
Et ternæ & quintæ ſpecies feciſſe licebit.

Scribo	is	pſi	ptum	per ſcriuere.
Lego	is	legi	lectū	per leggere.
Adſcribo	is	pſi	ptum	per attribuire, & imputare.
Cōmendo	as	aui	atum	per recōmandare
Nuntio	as	aui	atum	per auiſare.
Mitto	is	ſi	ſſum	per mandare.

Lego as aui atum per mandare, & laſſare in teſtamento.
Reſtituo is tui tutum per reſtituire.
Do das dedi datum per dare.
Cõmodo as aui datum per preſtare qđ redditur idem.
Mutuo as aui atum per preſtare, qđ nõ redditur idem. Sed de mutuo abunde dicemus in exercitamentis grammaticis. Significat enim nõ dare mutuo, ſed accipere. Valerius Maxi. lib. vi. cap. ij. ac potius præſidium à libertate, quàm ab innocentia mutuauit. quemadmodum & mutuor. C. Cæſar lib. iij. Commentariorum de bello ciuili Pompeiano. quammaximas potuerunt pecunias mutuari, perinde ac ſuis ſatisfacere, & fraudata reſtituere vellent.
Dono nas naui natum per donare.
Addico cis xi ctum per deſtinare, vt addictus morti.
Indico cis xi ctum per fare ſapere denuntiando.
Edico cis xi ctum per cõmandare. vnde edictum.
Indico cas caui catum per moſtrare. vnde index.
Prodo dis didi ditum per tradire.
Dico cis xi ctum per dire.
Refero fers tuli latum per referire.
Declaro ras raui ratum per declarare.
Impendo dis di ſum per ſpẽdere. vnde impendium, id eſt impenſa.
Veto tas tui titum per vetare.
Suadeo des aſi aſum ꝑ exhortar a far
Perſuadeo des aſi aſum per indure a fare
Subigo gis egi actum ꝑ ſottomettere.

Promitto tis ſi ſſum per prõmettere.
Accõmodo das daui datũ per acconzare, & adattare.
Reddo dis didi ditum per rendere.
Augeo es xi ctum per accreſcere
Accumulo as aui atum per accumulare.
Cõduplico cas aui atum per redoppiare.
Impertio tis tiui tum p fare participe

De quarta ſpecie actiuorum verborum.

q Væ ſunt actiua quartæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cum altero accuſatiuo conſtruuntur, vt ego doceo te grammaticam.

Dic aliquot actiua quartæ ſpeciei.

Flagito.poſco.peto.doceo.rogo.calceo.cælo.
Exoro.admoneo.moneo.atq; interrogo.cingo.
Induit, & veſtit.cumq; exuo.poſtulat.oro.
Omnibus his quartos poteris coniungere binos.
Quæ poſſunt eſſe & quartæ, & quintæ ſpeciei.
Exuo & accingo, cum veſtio.calceo cingo.
Induoq;, & quartæ potes hæc, & dicere quintæ.

Flagito tas taui tatum
Poſco ſcis popoſci ſine ſupino.
Peto tis tiui titum per domandare.
Doceo ces cui ctum per inſegnare.
Rogo gas gaui gatũ per domandare, & pregare.
Calceo ceas ceaui ceatũ per calzare.
Cælo las laui latum per celare, & aſcondere.
Exoro ras raui atum per obtenere. pregando.
Admoneo nes nui nitum per admonire.
Moneo nes nui nitum idem ſignificat.
Interrogo gas gaui gatũ per domandare.

Cingo	gis	xi	ctum	per cingere.
Induo	duis	dui	dutum	
Veſtio	ſtis	ſtiui	ſtitũ	per veſtire.
Exuo	xuis	xui	xutũ	per ſpogliare.
Poſtulo	las	laui	latum	per domandare.
Oro	ras	raui	ratum	per pregare.

Inueniuntur'ne aliqua verba ex ſupradictis aliter conſtrui, quàm dictum eſt? maxime, vt flagito. poſco. peto, vt poſtulo hoc abs te. & poſtulo te furti, & doceo, & admoneo te de hac re, & frequentius admoneo te huius rei. Item induo tibi, & multa huiuſmodi. Sed tu ab ijs, quæ nõ ſunt in uſu frequenti, abſtineas. Peto tamẽ & poſtulo abs te hãc rem magis vtimur, quàm te hanc rem.

De quinta ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua quintæ ſpeciei? Quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patientem cum ablatiuo ſine præpoſitione conſtruuntur, vt ſtraui equum ſella, & ſcribo librũ calamo, & peto te haſta. caue dicas cum haſta. nam cum inſtrumentum ſignificamus, tacemus præpoſitionem, vt video te oculis.

Dic aliquot actiua quintæ ſpeciei.

Inficit, & munit. regit. atq;. irrito. leuoq;.
Educat, atq; cibat. vacuoq; & farcio. lacto.
Paſcit. alit. ſpoliat. ſternit. petit. afficit. ornat.
Impleoq;. & ſatio. ſaturo. lanio. laceroq;.
Cædo. onero. exonero. vexoq;, & ſpargo. corono.
Poſſunt poſt quartum purum ſibi iungere ſextum.

Quæ poſſunt eſſe & quintæ, & tertiæ ſpeciei?

Spargo. onero. fundo. figoq;, & ſterno, leuoq;,
Et ſi ſunt quintæ, ternæ quoq; ſæpe videbis.

Inficio	cis	feci	ctum	per tingere.
Munio	nis	niui	nitum	per fortificare.
Tego	gis	xi	ctum	per coprire.

Irrito tas taui tatum per irritare.
Leuo as uaui uatũ per alleggerire.
Educo cas caui catum per alleuare.
Cibo bas baui batũ per dare da man/
giare.
Vacuo as aui atum per votare, & va/
cuare.
Farcio farcis farſi fartum ꝓprie quod ſaturo
Lacto ctas ctaui tatum per allattare
Paſco ſcis paui ſtum per paſcere.
Alo lis lui altũ vel alitũ per nutrire.
Spolio as aui atum per ſpogliare.
Sterno nis ſtraui ſtratũ per deſtendere, &
ſpianare.
Peto tis tiui titum per andare adoſſo
Afficio cis feci ctum per indure, & di/
ſponere.

Vt ſic ego afficio diſcipulos, vt libenter ſtudeant, & afficior per diſponerſe. Cicero ĩ Lælio. ſic afficior interdum, vt Catonem, non me loqui exiſtimem, & ſic ſine ablatiuo. Cum ablatiuo vero accipit ſignificationem ab eo ipſo ablatiuo, vt afficio te honore. pudore. damno. dedecore. gaudio. mœrore. voluptate. i. diſpono te ad hæc omnia.

Orno nas naui natum per ornare.
Impleo ples pleui pletũ per impire.
Satio as aui tum per ſatiare. vnde ſa/
tias pro ſatietas.
Saturo as raui ratum per ſatollare. vnde
ſatur.
Lanio as aui atum per ſtrazzare. vnde
lanius & laniſta.
Lacero ras raui tum per ſtrazzare. vnde
laceſſo. laceſſis iui itum. & laceſſitus, vt feci laceſſi/
tus iniuria, id eſt prouocatus.

Cædo dis cecidi cæſum per æ diphthongum. cæ. per occidere. vnde homicida, qui hominem. patricida qui patrem. & paricida, qui cognatum, aliumue occidit. hinc etiam homicidium. patricidium, & paricidium. producit autem penultimā cecidi à cedo, à cado vero corripit. Priſcianus libro primo & ſecundo per duplex rr. parricidium ſcribendum cenſet.

Onero	ras	raui	ratum	per cargare.
Exonero	ras	raui	ratum	per diſcargare.
Vexo	xas	xaui	xatum	per dar impazzo
Spargo	gis	ſi	ſum	per ſpargere, vnde aſpergo.
Corono	nas	naui	atum	per coronare.
Fundo	dis	di	ſum	per ſpandere, & reuerſare.
Figo	gis	xi	fixum	per ficcare. vnde crucifixus.

De ſexta ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua ſextæ ſpeciei? quæ poſt nominatiuum agentem, & accuſatiuum patiētem cum ablatiuo cum a, uel ab, vel e, vel ex, vel ſimili præpoſitione cōſtruuntur, vt ego audiui, & didici multa à præceptoribus meis, Romæ à Gaſpare Veronenſi, grammatico peregregio, Ferrariæ à Baptiſta Guarini filio, viro vtriuſque linguæ quamdoctiſſimo.

Dic aliquot actiua ſextæ ſpeciei.

Audit. & ediſcit. vellit. mouet. amouet. arcet.
Accipio. retraho. cumq; exigo. ſeparo. ſoluo.
Haurit. habet. remouet. capit, atq; intelligit. aufert.
Atq; abigo. extirpo. eripio. & diuello. vetoq;.
Sumoq;, præcipuos poſt caſus ſumere ſextum
Debent, propoſitis tamen a, uel ab, irrita vt olim
Iapetionides accepit ab hoſpite dona,

Audio dis diui ditum per audire.
Ediſco ſcis didici ſine ſupino p ĩpare a mẽte.
Vello lis uelli, vel vulſi vulſum p ſcarpire.
Moueo ues ui tum per mouere.
Amoueo ues ui tum per togliere via.
Arceo ces cui ctum per far ſtare diſcoſto.
Accipio pis pi ptum per togliere, & intendere.
Retraho his xi ctum per tirare indietro.
Exigo gis egi actum per reſcuotere il debito.
Separo ras raui ratum per ſpartire.
Soluo uis ſolui ſolutum per ſciogliere, & diſligare.
Haurio ris hauſi ſtum per trare fora, vt vinum è dolio. aquam è puteo. vt Haurit aquam cribro, qui diſcere vult ſine libro. accipitur etiam pro audio, vt vocemq; his auribus auſi.
Habeo bes bui bitum per hauere, & ſcribitur per aſpirationem in principio. nam abeo ſine aſpiratione facit in ſecunda perſona abis, & eſt neutrum, & eſt id, quod diſcedo, vt abi hinc actutum in malam crucem.
Remoueo ues ui tum per remouere.
Capio pis cepi ptum per pigliare.
Intelligo gis xi ctum per intendere.
Aufero fers tuli latum per leuar via.
Abigo gis egi actum per ſcacciare. vnde abactor.
Extirpo pas paui patũ per extirpare.
Eripio pis pui ptum per togliere, & liberare.
Diuello lis li vel ſi ſum per ſcarpire.
Veto tas tui titum per vetare, & pro-

hibire.

Sumo mis pſi ptum per togliere.

De ſeptima ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt verba actiua ſeptimæ ſpeciei? quæ conſtruuntur ante ſe cum nominatiuo agente,& poſt ſe cum datiuo patiente. vt boni pueri libenter audiunt magiſtris,& parentibus ſuis.

Dic aliquot actiua ſeptimæ ſpeciei.

Audio,& auſculto recipit.benedico.timetq;.
Impero,& inuideo.metuo.interdico.iubetq;.
Hæc quandoq; ſolent ſolo gaudere datiuo.

Audio	dis	diui	ditum
Auſculto	tas	taui	tatum per obedire.
Recipio	pis	cepi	ceptũ per promettere.
Benedico	cis	xi	ctum per benedire.
Timeo	es	mui	ſine ſupino p temere nẽ quid accidat mali.
Impero	as	raui	ratum per commandare.
Inuideo	des	di	ſum per hauere inuidia.
Metuo	tuis	tui	ſine ſupino p temere ne quid accidat mali.
Interdico	cis	xi	ctum per iterdire & priuare,& vetare.
Iubeo	bes	ſſi	ſſum per cõmandare.

Sed audeo.auſculto.timeo.metuo.recipio. benedico.magis neutra q̃ actiua mihi videntur, quia paſſiue his vti non poſſumus, ſed imperſonaliter ſic, audio tibi.à me auditur tibi.Sic benedicitur tibi.timetur vitæ Pamphili.quod etiam Diomedi placet.& hoc quando tantum cum datiuo conſtruuntur. nam timeo tibi ſuſpendium , vel mortem.iubeo tibi hoc vel illud.inuideo tibi doctrinam, nõ ſunt ſeptimæ ſpeciei. & notandum dici timeo , & metuo te,ne ſcilicet noceas mihi.timeo, & metuo

tibi,& de te.ne tibi quid accidat mali. Virgilius. Caroq; oneri timet. Teren.eius vitæ timeo. M. Tullius ad Trebatium. Quo quidem nũtio valde mehercule de te timueram timeo, & metuo à te, ne propter te quid cuiquam accidat mali. Teren. hei metui à Chryſide.

De octaua ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua octauæ ſpeciei? quæ conſtruuntur à fronte cum nominatiuo agente, à tergo vero cum infinito, aut cum obliquo, aut ſine, vt ego credo eſſe indoctus, & ego credo me eſſe indoctum.

Sed notandum quòd cum ſermo nõ reflectitur ad eum, qui eſt agens, ſed ad alium facit tranſitionem, neceſſe eſt vti obliquo. vt ego ſpero liberos meos fore & doctos, & bene moratos. Cum vero reciprocus eſt, hoc eſt eadem res & agit & patitur, obliquo & vti, & non vti poſſumus pro arbitrio noſtro, vt puto eſſe bonus, & puto me eſſe bonum. tu credis eſſe doctus, & tu credis te eſſe doctum. Cæſar ſemper optauit euadere rex Romanorum. & Cæſar ſemper optauit ſe euadere regem Romanorum. Catullus ſcripſit ad M. Tullium eſſe peſſimus poëta. & Catullus ſcripſit ad M. Tullium ſe eſſe peſſimum poëtam.

Dic aliquot actiua octauæ ſpeciei.

Spero, & diſpero. cupio. ſcio. neſcio. duco.
Autumat, atq; putat. credit. deſiderat. optat,
Hæc infinitum cum obliquo, aut abſq; requirunt,

Spero	ras	raui	ratũ	per ſperare.
Deſpero	ras	raui	ratũ	per deſperare.
Cupio	pis	piui	pitũ	per deſiderare.
Scio	ſcis	ſciui	ſcitũ	per ſapere.
Neſcio	ſcis	ſciui	ſcitũ	per non ſapere,
Duco	cis	xi	ctum	

Autumo	mas	maui	matum	
Puto	tas	taui	putatũ	per penſare.
Credo	dis	didi	ditũ	per credere.
Deſidero	ras	taui	ratum	
Opto	tas	taui	tum	per deſiderare.

De nona ſpecie verborum actiuorum:

Quæ ſunt actiua nonæ ſpeciei? quæ & añ ſe & poſt ſe cum nominatiuo cõſtruuntur, vt doceo ſedens. oro aſtans. adoro ſupplex, & huiuſmodi.

De decima ſpecie actiuorum.

Quæ ſunt actiua decimæ ſpeciei? quæ ante ſe cũ nominatiuo conſtruuntur, poſt ſe uero abſolute ponuntur. vt amo. lego. & huiuſmodi. vt Hei mihi, non ſuus eſt, iam ſcio, quiſquis amat. Item ſi legis, cantas. ſi cantas, male cantas.

De conſtructione verborum paſſiuorum.

Quid eſt verbum paſſiuum? quod ab actiuo formatur adiectione. r. literæ, vt amor ab amo. doceor à doceo.

Quot ſunt ſpecies verborum paſſiuorum? decem, quot & actiuorum.

Omnia verba paſſiua quomodo conſtruuntur? à frõte cum nominatiuo patiente, à tergo uero cũ ablatiuo agente cum præpoſitione a, uel ab, uel ſimili, vel cum datiuo loco ablatiui, vt tu amaris à me, vel tu amaris mihi pro à me. Virgilius in bucolicis. His tibi Grynæi nemoris dicaſ origo. tibi ꝑ à te.

Quomodo cuius ſpeciei ſint paſſiua cognoſcuntur? Si tantum nominatiuum patientem, & ablatiuum cum præpoſitione agentem admiſerint, erunt primæ ſpeciei. Verum ſi poſt rem agentem, & patientem, aliquem habuerint caſum, illius erit ſpeciei, cuius actiua, vnde formatur. Nam ſicut ego amo deum, eſt primæ ſpeciei actiuorum, ita Deus amatur à me, eſt primæ ſpeciei paſſiuorum, & ſicut ego

non æſtimo te vnius aſſis, eſt ſecundæ ſpeciei acti-uorum, Ita tu non æſtimaris à me vnius aſſis, eſt ſe cundæ ſpeciei paſſiuorum. & ſic in ſingulis. Caſus enim qui neque agens eſt, neque patiens in actiuis, non mutatur in paſſiuis. Sed tantum mutantur res agens & patiens, vt ego ſtripſi literas tibi. Literæ ſcriptæ fuerunt à me tibi. Ego doceo te grãmati-cam. tu doceris à me grãmaticam. Ego ſpolio te ve ſte. tu ſpoliaris à me veſte. Ego audio multa abs te. multa audiuntur à me abs te.

Sunt quæ datiuum in nominatiuum conuertunt. ut ego iubeo tibi. tu iuberis à me. Ego inuideo tibi. tu inuideris à me. Inuenies etiam huiuſmodi ora-tiones. Capræ paſcuntur herbas & herbis.

Sed paſſiua cum accuſatiuo, figurate conſtruuntur, vt lædor manum. fractus ſum pedem. Paſcuntur ſyluas, & ſumma Lycæi.

Quæ octauæ ſunt ſpeciei, quomodo conſtruuntur? ſic. ego credo eſſe bonus. ego credor à me eſſe bo nus. ego puto te eſſe doctiſſimum. tu putaris à me eſſe doctiſſimus. & ſimiliter in cæteris.

Quæ ſunt nonæ, quomodo cõſtruuntur? ſic, doceor ſedẽs. verberor iuitus. feror iſignis. ſcribor hæres.

Quæ ſunt decimæ? ſic, Doceor. verberor. C. Cæſar cum occideretur, curabat, vt honeſte caderet.

Dic aliquot verba paſſiua.

Verberor, & vendor. donor. doceor. ſpoliorq́;.
Audior, & iubeor. necnon credor. videorq́;.
Mutuor, & debent patientem admittere rectum.
A vel ab & ſextum medijs admittere agentem.
Poſt tamen hos caſus, ſua quos actiua, ſequuntur.

Verberor	aris	atus	ſum	per eſſere battuto
Vendor	eris	ditus	ſum	p eſſere venduto.
Donor	aris	atus	ſum	p eſſere donato.
Doceor	eris	ctus	ſum	p eſſere iſegnato.

Spolior	aris	atus	ſum	p eſſere ſpogliato
Audior	ris	itus	ſum	per eſſere audito.
Credor	ris	itus	ſum	per eſſere creduto.
Iubeor	eris	ſſus	ſum	per eſſer commandato.
Videor	eris	ſus	ſum	per eſſere veduto, & parere.
Mutuor	aris	atus	ſum	p toglier ĩpreſtito

Sed eſt potius deponens,& mutuo neutrum,de quibus(vt dixi)dicemus in exercitamentis.

Et notandum omnia verba in or carere præteritis perfectis,& ſex ijs, quæ à præteritis perfectis incli nantur, eorumq; loco poni participium præteriti tpis,& ſubſtãtiuũ verbũ,vt amatus ſum,vel fui.erã vel fuerã.eſſem,vel fuiſsem.ſim,vel fuerim.eſſem, vel fuiſſem.ero,uel fuero.amatum eſſe, vel fuiſſe.

Quæ ſunt,quæ dicuntur vocatiua?dicor. Vocor. Nominor. Nuncupor. Appellor. quæ volunt & à frõte,& à tergo nominatiuum,vt vocor Aldus.

Nuncupor	aris	atus	ſum	
Appellor	aris	atus	ſum	
Dicor	ceris	ctus	ſum	
Vocor	aris	atus	ſum	
Nominor	aris	atus	ſum	per chiamarſe.

De verboꝝ neutroꝝ,& deponẽtiũ ꝯſtructione.

Quid eſt verbum neutrum?quod in o deſinit, & paſſiuum in or proprie habere non poteſt.Sum igitur cum compoſitis, ſimiliter Odi. Noui. Cœpi. Memini abuſiue neutra eſſe dicuntur. Item ſi dixeris aror, erit per proſopopœiam, vbi terra loquatur fictione poëtica.

Et notandum deponentia in conſtructione eſſe vt neutra,hoc eſt neutra primæ ſpeciei,& deponentia primæ ſpeciei eandem habere cõſtructionem. & neutra ſecundæ ſpeciei,& deponentia ſecundæ

ſpeciei etiam eandem.& ſic in cæteris, atque ideo ſimul de vtriſque tractabimus.

q Vid eſt verbum deponens? quod in or naturaliter deſinens,deponit alterã ſignificationem,id eſt vel actiuam vel paſſiuam.

Quæ deponentia deponunt ſignificationem paſſiuam? quæ ſunt primæ.ſecundæ. tertiæ.quartæ,& ſeptimæ ſpeciei.

Quæ deponũt actiuã? quæ ſunt quintæ,& ſextæ.

Quot ſunt ſpecies verborum neutrorum? ſeptem.

Quot ſunt ſpẽs verboꝝ deponẽtiũ? ſimiliter ſeptem.

De prima ſpecie verborum neutrorum.

q Væ ſunt neutra primæ ſpeciei? quæ & à fronte, & à tergo nominatiuum poſtulant, vt ego ſum indoctus. tu euaſiſti vir magnus.

Dic aliquot neutra primæ ſpeciei.

Sum.fio.incedo.euadoq;,& viuo,voloq;.
Primæ ſunt ſpecies,regitur cum rectus utrinq;.
Quandoq; ipſa dies mater, quandoq; nouerca eſt.

Sum es eſt,fui		ſine ſupino		per eſſere.
Fio	fis	ctus ſum uel fui		per eſſere fatto & diuentare.
Incedo	dis	ſſi	ſſum	per andare.
Euado	dis	ſi	ſum	per deuentare.
Viuo	uis	xi	ctum	per uiuere.
Volo	las	aui	atum	per uolare.

De prima ſpecie uerborum deponentium.

q Væ ſunt deponentia primæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo utrinq; conſtruuntur, ut tu luctaris unctus.

Dic aliquot deponentia primæ ſpeciei.

Prælior,& luctor.proficiſcor.digladiorq;.
Et iocor,& gradior.ratiocinor,atq; reuertor.
Primæ ſunt ſpecies,regitur cum rectus utrinq;.

Graſſor ego armatus ſemper, ſed luctor inermis.
Digladior nudus. cautus ratiocinor. impar.
Troilus infelix puer eſt congreſſus Achilli.

Prælior	aris	atus	ſum	per combattere.
Luctor	aris	atus	ſum	per giocare alle brazza.
Proficiſcor	ſceris	ctus	ſum	per andare.
Digladior	aris	atus	ſum	per fare alle ſpadazzate.
Iocor	aris	atus	ſum	per giocare, & treppare.
Gradior	eris	eſſus	ſum	per andare.
Ratiocinor	aris	atus	ſum	per fare conto, e ragione.
Reuertor	eris	ſus	ſum	per tornare.

Inuenitur & reuerto.

De verbis neutris ſecundæ ſpeciei.

Q Væ ſunt verba neutra ſecundæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente cōſtruuntur, vt ego careo pecunia. nec dicas pecuniæ. Egeo tamen & indigeo ēt genitiuo iunguntur. Memini genitiuo, & accuſatiuo & infinito etiā, vt Memini legere. Satago genitiuo tm̄. Abſtineo genitiuo, accuſatiuo, & ablatiuo. ſed Abſtineo eſt actiuum, vt ait Priſcianus.

Dic aliquot neutra ſecundæ ſpeciei.

Deficit indigeo. careo. memini. ſatagoq;.
Affluit, atq; egeo. vacat, atque exubero. abundo.
His ablatiuum tantum coniungito caſum.
Indiget, atque egeo ſextoq; & da genitiuo.
At Memini & quarto caſu & coniunge ſecundo.
Sed Satago patrium tribuas tantummodo caſum.

Quæ poſſunt eſſe & ſecundæ, & tertiæ ſpeciei?

Affluo, deficio, nec non his adijce abundo.
Neutrorum tertiæ ſpecies ſunt, atque ſecundæ.

Deficio tis eci ctum per mancare, & nó hauere.
Indigeo ges gui ſine ſupino per biſognare, & hauere biſogno.
Careo res rui ritũ vel caſſum per mancare, & non hauere.
Memini defectiuum per recordarſe, vt memini huius rei, & hanc rem.
Satago gis egi actum per eſſere diligẽte
Affluo is xi xum per abundare.
Egeo es gui ſine ſupio, idẽ qđ idigeo.
Vaco cas aui atum idem quod careo & deficio.
Exubero ras aui atum
Abundo das aui tum, ſignificãt qđ affluo.
Abſtineo nes nui ſine ſupino p abſtenerſe

De ſecunda ſpecie deponentium.

Væ ſunt deponentia ſecundæ ſpeciei? q quæ nominatiuum agentem, & ablatiuum patientem poſtulant. in quo tantum à neutris ſecundæ ſpeciei differunt. illa enim nominatiuum patientem, & ablatiuum agentem, hæc autem nominatiuum agentem & ablatiuum patientem poſtulant, vt vtere virtute. potior tamen iungitur etiam genitiuo & accuſatiuo. obliuiſcor vero & reminiſcor, & recordor genitiuo, & accuſatiuo. fungor vero & veſcor, & vtor, & abutor apud veteres etiam accuſatiuo iungebatnur. nunc autem tãtum ablatiuo. abutor tamen etiam accuſatiuo. Miſereor melius genitiuo.

Dic aliquot deponentia ſecundæ ſpeciei.

Fungorq́;, & potior. veſcor. fruor. vtor. abutor.
Nec non defungor caſu coniuge latino.
Iunge tribus potior quarto, & ſexto, atq; ſecũdo,
Et debet patrium miſeretur ſumere tantum.

Et patrium,& quartum reminiſcitur,obliuiſcor.
Attamen & veſcor,vtorq;,& fungor.abutor.
Quarto etiam docti veteres iunxiſſe leguntur.
Fungor geris ctus ſum per vſare officio & dignitate.
Potior tiris.vel teris titus ſum per ottenere coſa deſiderata.
Veſcor ſceris ſine præterito & ſupino per vſare cibi, & mangiare.
Fruor eris fretus vel fruitus vel fructus ſum per pigliare apiacere & diletto vſando. Cicero in Hortenſio. Amœnitate ſumma perfructus. fretus idem eſt quod confiſus. Quintilianus, tua fretus humanitate,id egeram.
Vtor eris vſus ſum per vſare,homini autem adiunctum per conuerſare. vt Aulo Trebonio vtor valde familiariter.
Abutor eris vſus ſum eſt perperam & male vti, & nimis licenter.
Defungor eris ctus ſum per vſare compitamente, vt defunctus eſt vita,id eſt finiuit officium vitæ.
Virg. Pelagi defuncte periclis.
Obliuiſcor ſceris litus ſum per dimenticarſe.
Reminiſcor ſceris ſine ptõ,& ſupino p recordarſe.
Miſereor ſereris miſertus ſum per hauere miſericordia.
Recordor aris atus ſum per recordarſe.

De tertia ſpecie verborum neutrorum.

Q Væ ſunt neutra tertiæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo agente,& datiuo patiente cõſtruuntur, vt ſcalæ hærent parietibus, & tu ſeruis Deo.

Dic aliquot neutra tertiæ ſpeciei.

Seruit.obeſt.noceo.placet,atq; incumbo,licetq;.
Officio.caueo.ſtudeoq;.& conſulit,hæret.

Obuio,& occurro,atq; obtempero.obedio.paret.
Et faueo.& lateo.atq; ignoſco.indulgeo.parco.
Interſum.ſoluo,deſumq;,& debeo.cedo.
Aſſentit ſpecies cum caſu hæc tertia dandi eſt.

Seruio	is	uiui	uitum	per ſeruire.
Obſum	es	offui	ſine ſupino per nocere.	
Noceo	ces	cui	citum	per nocere.
Placeo	ces	cui	citum	per piacere.
Incumbo	bis	bui	bitum	per dare opera, & attendere con diligentia.
Liceo	ces	cui	citum	per eſſere licito.
Officio	cis	feci	ctum	per nocere.
Caueo	ues	caui	cautũ	per guardarſe.
Studeo	des	dui	ſine ſupino per ſtudiare	
Conſulo	lis	lui	tum	per dare cõſiglio
Hæreo	res	hæſi	ſum	per accoſtarſe.
Obuio	as	aui	atum	per ſcontrare.
Occurro	ris	ri	ſum	idẽ quod eo obuiam.
Obtẽpero	ras	aui	atum	per obedire.
Obedio	dis	diui	itum	idem ſignificat.
Pareo	res	rui	ſine ſupino, idem quod obedio.	
Faueo	ues	faui	fautũ	per fauorezzare.
Lateo	tes	tui	latitum	per aſcondere.
Ignoſco	ſcis	gnoui	otum	per perdonare.
Indulgeo	ges	ſi	tum	per concedere.
Parco	cis	peperci uel ſi	ſum	per pdonare
Interſum	es	fui	ſine ſupino p eſſere pñte	
Soluo	uis	ui	lutum	per pagare.
Deſum	es	fui	ſine ſupino per mancare.	
Debeo	bes	bui	bitum	p eſſere obligato
Cedo	dis	ſſi	ſſum	per dare loco.
Aſſentio	tis	ſi	ſum	per conſentire.

Aſſentior tamẽ omnes ferè dicunt, vt Gellius refert.

De tertia ſpecie deponentium.

Væ ſunt deponentia tertiæ ſpeciei? quæ nominatiuum agentem & datiuum patientem poſtulant, vt ego ſuffragor tibi, tu vero ingratus refragaris mihi.

Da aliquot deponentia tertiæ ſpeciei.

Suffragor, dominorq́;, & fœneraror, atq; refragor,
Blandior, & medeor, nec non aſſentor, adulor.
Gratulor. iraſcor. famulor. minitorq́;. minorq́;.
Obſequor. auxiliorq́;. aduerſor. polliceorq́;.
Inſidior, dandi gaudebunt omnia caſu.

Suffragor aris atus ſum per dar la uoce o la ballotta in fauore.
Dominor aris atus ſum p ſignoreggiare.
Fœneror aris atus ſum p dare ad vſura.
Refragor aris atus ſum per dare la uoce o la balotta contra.
Blandior iris ditus ſum per accarezzare, & loſengare.
Medeor eris caret ptō & ſupino p medicare
Aſſentor aris atus ſum per andare a verſo, e compiacere.
Adulor aris atus ſum penultima producta per loſengare, & accarezzare.
Gratulor aris atus ſum eſt gaudere bono alieno, vt gratulor tibi.
Iraſcor ſceris atus ſum per ſcorezzarſe.
Famulor aris atus ſum per ſeruire.
Minitor aris atus ſum p minacciare fortemente.
Minor aris atus ſum per minacciare.
Obſequor eris cutus ſum p andare a uerſo.
Auxilior aris atus ſum per aiutare.
Aduerſor aris ſatus ſum per eſſer cōtrario.
Polliceor eris citus ſum per promettere.

ſponte.

Inſidior aris atus ſum per agguaitare,& fare inſidie.

I niurior autem, & contrarior ego non memini legere apud idoneos, ſed fui tibi iniurius. affeci te iniuria. contrarius ero illi aduerſabor. & refragabor illi.

De quarta ſpecie verborum neutrorum.

Quæ ſunt verba neutra quartæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo agente, & accuſatiuo patiente conſtruuntur. vt ego aro terram. Et habent paſſiuũ in tertijs perſonis in vtroq; numero, vt terra aratur, & terræ arantur.

Quare non habent paſſiuum in primis, & ſecundis perſonis verba neutra quartæ ſpeciei? quia ſemper habent accuſatiuum tertiæ perſonæ, quapropter cum ſit conuerſa locutio, accuſatiuus tertiæ perſonæ in nominatiuum tertiæ tranſmutatur. & debet concordare cum verbo, quod erit item tertiæ perſonæ, vt ego aro terram. terra aratur à me. tu ſeminas agros. agri ſeminantur à te. Si liceret dicere ego aro te, vel tu aras me, liceret facere conuerſam locutionem. tu araris à me. ego aror à te, quod quia non licet, ergo nec p paſſiuum licebit. Qui autem dicit aror. ſeminor. facit, vt dixi, proſopopœiam, qua poëtæ vtuntur.

Dic aliquot neutra quartæ ſpeciei.

Semino. tundo. & aro. colit. & ſero. conſero. planto.
Ventiloq;, & pulſo. pinſo. & trituro. pitiſſo.
Condio. vello. meto. texo. ſuo. diſſuo. filo.
Sarcio. meio. puto. vanno. volo. digero. poto.
Prãdet. edit. comedit, ſorbet. coquo. cõcoquo cœno.
Excerno. ſitio. ſapio. neo. ſpumo. merendo.
Decoquit. atq; bibo. euadoq;. moloq;. voloq;.
His hominẽ quartum nunquam coniunge notantem.

Semino	nas	aui	atum	per ſeminare.
Tundo	dis	tutudi	tūſum & tuſum	p piſtare
Aro	as	aui	atum	per arare.
Colo	lis	lui	cultū	per coltiuare.
Sero	is	eui	ſatum	per ſeminare.
Conſero	is	eui	ſitum	per ſeminare, & piantare.
Planto	as	aui	atum	per piantare.
Ventilo	as	aui	atum	per ventilare.
Pulſo	as	aui	atum	per battere molto, & ſonare.
Pinſo	is	ſui	ſtum	per piſtare, & macinare.
Trituro	as	aui	atum	penultima produćta per battere allara.
Pitiſſo	as	aui	atum	per guſtare tentan di gratia.
Condio	is	iui	ditū	per fare ſaporito
Vello	is	li uel ſi	ſum	per ſcarpire.
Meto	is	ſſui	ſſum	per metere.
Texo	is	xui	xtum	per teſſere.
Suo	is	ſui	ſutū	per coſire.
Diſſuo	is	ſui	ſutū	per diſcoſire.
Filo	as	aui	atum	per filare.
Sarcio	cis	ſi	artū	per coſire, & repezzare.
Meio	is	ſine ptō & ſupino		per vrinare,
Puto	as	aui	atum	per potare.
Vanno	as	aui	atum	per criuellare.
Volo	uis	volui ſine ſupino		per volere.
Digero	is	ſſi	ſtum	per padire.
Poto	as	aui	atum	per beuere.
Prandeo	es	di	& ſus ſum	per pranſare, & decenare.
Edo	es	edi	ſum	per mangiare.

Comedo	dis	edi	ſum vel ſtum p mãgiare.	
Sorbeo	es	pſi & bui ſorptum & ſorbitum per ſorbire.vnde ſorbillo.		

Terentius, Cyathos ſorbillans paulatim hunc producam diem.

Coquo	quis	xi	ctum	per cocere.
Concoquo	quis	xi	ctum	per padire.
Cœno	as	aui &	atus ſũ	per cenare.
Excerno	nis	creui	cretum	per cacare.
Sitio	tis	iui	titum	per hauere ſete.
Sapio	pis	pui	pitum	per ſapere di bono o di reo.
Neo	nes	neui	etum	per filare.
Spumo	as	aui	atum	per fare ſchiuma.
Merendo	as	aui	atum	per merẽdare. vnde merenda poſt meridiem cibus.
Decoquo	quis	xi	ctum	per cõſumare, & fallire.vnde decoctor, qui abſumptis bonis nõ eſt ſoluendo.dicitur vulgo è fallito. Catullus, decoctoris amica Formiani.
Bibo	is	bibi	itum	per beuere.
Euado	is	ſi	ſum	per euitare.vt euaſi periculum.
Molo	is	lui	itum	per macinare.
Voro	as	aui	atum	per deuorare.

De verbis exceptæ actionis.

Væ ſunt verba exceptæ actionis? ea, in quibus non ponitur noiatiuus, ſed ſubauditur Deus, propterea non inueniuntur niſi in tertiis perſonis,& conſtruuntur cum accuſatiuo patiente, vt pluit magnos imbres. inuenies apud hiſtoricos pluiſſe lapidibus & carnibus, & pluũt glãdes & ſaxa apud poëtas, ſicut ego pluo, fulmino,cum Deus loquens introducitur.

Dic verba exceptæ actionis.

Grandinat,atq; pluit.nigit.tonat,atque coruſcat.
Fulgura.adiungas,& fulminat,atque ſerenat.
Luceſcit.nocteſcit,& aduesp.atque dieſcit.
Hoc eſt & fit lux,& veſpera,noxq;,diesq;.
Et quarto,ſextoq; pluit ſeruire videbis.
Saxa pluit.carnes.ſaxisq;,& carnibus olim.
Saxa pluunt,ſed ait,cecinit qui mutua fratrum
Vulnera. qui diro impulſi,cæcoq; furore,
Oedipodionios fœdarunt ſanguine muros.
At qui Anchiſiaden,nec denſior aëre grando,
Nec de concuſſa tantum pluit ilice glandis.

Grandinat auit atum per tempeſtare.
Pluit pluuit & pluit per ſyncopen. utum per piouere.
Ningit xit ctum per fiocare & neuigare.
Tonat tonuit itum per tronizare.
Coruſcat auit atum per lampezare, & ſplendere.
Fulgurat auit atum, Idē eſt quod coruſcat.
Fulminat auit atum per dare de la ſaetta & il trono.
Serenat auit atum per aſſerenarſe, & fare ſereno.
Luceſcit ſine ptō & ſupino per farſe di,dicitur & illuceſcit.illuxit autem compoſitum eſt ex in & luxit,quod à luceo eſt præteritum.
Nocteſcit ſine ptō,& ſupino per farſe notte.
Aduesperaſcit ſine præterito & ſupino p farſe ſera.
Dieſcit ſine præterito & ſupino per farſe dı.

De quarta ſpecie deponentium.

Quæ ſunt deponentia quartæ ſpeciei? quæ nominatiuum agentē, & accuſatiuum patiētem poſtulāt,vt ego ſequor virtutem.
Dic aliquot deponentia quartæ ſpeciei.

Arbitror.

Arbitror.vlciſcor.fateor.ſequor.aggrediorq́;.
Solor.conſolor.prædor.percontor. opinor.
Deprecor.& populor.liceor.meditor.miſerorq́;.
Metior,& metor.dignorq́;.precorq́;.loquorq́;.
Aucupor,& venor.furor.reor.atque recordor.
Alloquor.aſpernor.ſcrutor.nanciſcitur.atque
Præſtolor.operior.lucrorq́;,& ſciſcitor, iſtis
Accuſatiuum patientem iungito verbis.

Arbitror aris atus ſum per iudicare.
Vlciſcor ſceris vltus ſum per fare vendetta
Fateor teris faſſus ſum per confeſſare.
Sequor eris cutus ſum per ſeguitare.
Aggredior eris eſſus ſum per aſſaltare.
Solor aris atus ſum per conſolare.
Conſolor aris atus ſum penultima produ
cta idem eſt,quod ſolor.
Prædor aris atus ſum per robare.
Percontor aris atus ſum per domandare.
Opinor aris atus ſum p hauere opīone.
Deprecor aris atus ſum p remouere pre-
gando.
Populor aris atus ſum per guaſtare.
Liceor eris & licitor aris p accreſcere il pre
tio a l'incanto.
Meditor aris atus ſum per penſare. exer
citare.cantare.
Miſeror aris atus ſum p hauer ꝯpaſſiõe.
Miſeratur qui conqueritur aliena incommoda.
Miſeretur qui miſerum ſubleuat, inquit Feſtus.
Metior iris mēſus ſum per meſurare.
Metor aris atus ſum per diſponere &
locare con ordine.
Dignor aris atus ſum per fare degno.
Precor aris atus ſum per pregare.
Loquor eris cutus ſum. per parlare.

Aucupor aris atus ſum per ocellare.
Venor aris atus ſum per cacciare.
Furor aris atus ſum per robare.
Reor reris atus ſum per credere & pẽ
ſare.
Recordor aris atus ſum per recordarſe.
Alloquor eris cutus ſum per parlare.
Aſpernor aris atus ſum per diſpretiare.
Scrutor aris atus ſum per cercare con
diligentia.
Nanciſcor eris actus ſum per trouare per
ventura.
Præſtolor laris latus ſum per aſpettare.
Ter. Quẽ præſtolare Parmeno hic ante oſtium?
Operior iris tus ſum per aſpettare.
Lucror aris atus ſum per guadagnare.
Sciſcitor aris atus ſum per ſpiare.

De quinta ſpecie verborum neutrorum.

Quæ ſunt neutra quintæ ſpeciei? quæ nominatiuum patientem, & ablatiuum agentem poſtulant ſine præpoſitione, vel accuſatiuum cum ob vel propter, vt ego gaudeo virtute, vel ob virtutem, vel propter virtutem. ſed frequentior vſus eſt cum ablatiuo, vt doleo tuo incõmodo. Doleo ſic quoq; conſtruitur. doleo caput. mihi dolet caput. Cicero. Dolent tibi oculi. Ouidius, tu vero tua damna dole.

Dic aliquot neutra quintæ ſpeciei.

Gaudeo cum caleo. rubeo, nigretq́;, viretq́;,
Et tepet, & friget. ſtupet, & cum turgeo floret.
Albeoq́; & liqueo cum mœreo. ſplendeo. pollet.
Aegrotat pallet madeo. tumeo, doleo'que,
Pingueoq́; annumeres, & macres, & horret, & ardet.
Aret que, & ſextũ, aut quartũ cum ꝓpter habebunt.
Gaudeo es ſus ſum per allegrarſe.

Caleo	es	lui	ſine ſupino	per ſcaldarle
Rubeo	es	bui	ſine ſupino	p arroſciarſe.
Nigreo	es	grui	ſine ſupino	p annigrirſe.
Vireo	es	rui	ſine ſupino	p inuerdirſe.
Tepeo	es	pui	ſine ſupino	per intepidirſe,& eſſere tepido.
Frigeo	es	gui	ſine ſupino	per refreddarſe,& hauer freddo.
Stupeo	es	pui	ſine ſupino	per ſtupirſe.
Turgeo	es	ſi	ſum	per ſgōfiarſe :
Floreo	es	rui	ſine ſupino	per fiorire.
Albeo	es	bui	ſine ſupino	per imbiāchirſe,& eſſere bianco.
Liqueo	es	cui	ſine ſupino	p māifeſtarſe.
Mæreo	es	ſine	ptō & ſupino	p attriſtarſe.
Splendeo	es	dui	ſine ſupino	p riſplendere.
Polleo	es	lui	ſine ſupino	idē ſignificat.
Aegroto	as	aui	atum	per amalarſe.
Palleo	es	lui	ſine ſupino	per impallidirſe,& eſſere pallido.
Madeo	es	dui	ſine ſupino	per bagnarſe.
Tumeo	es	mui	ſine ſupino	p ſgonfiarſe.
Doleo	es	lui	ſine ſupino	per dolerſe.
Pingueo	es	gui	ſine ſupino	p ingraſſarſe.
Macreo	es	crui	ſine ſupino	per ſmagrarſe
Horreo	es	rui	ſine ſupino	per hauere tremore.
Ardeo	es	ſi	arſum	per bruſciarſe.
Areo	es	rui	ſine ſupino	pes ſeccarſe.

De quinta ſpecie deponentium.

Qvæ ſunt deponentia quintæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo patiente,& ablatiuo agēte ſine præpoſitione cōſtruuntur, vel cum accuſatiuo cum ob vel propter, vt lætor bonis literis, vel propter bonas lireras.

Da aliquot deponentia quintæ ſpeciei.
Lætorq́; & ſtomachor. triſtor. bacchorq́;. querorq́;.
Atq; verecundor. delector. glorior, atque
Crapulor. indignor. morior. iraſcor habebunt.
Sextum'ue, aut quartū. quarto ob, ꝓpter'ue præibūt.

Lætor	aris	atus	ſum	per allegrarſe.
Stomachor	aris	atus	ſum	per ſcoreciarſe.
Triſtor	aris	atus	ſum	per attriſtarſe.
Bacchor	aris	atus	ſum	per infuriarſe, ſed eſt proprie celebrare Bacchanalia.
Queror	eris	ſtus	ſum	per lamentarſe.
Verecūdor	aris	atus	ſum	per vergognarſe.
Delector	aris	atus	ſum	per delettarſe.
Glorior	aris	atus	ſum	per gloriarſe.
Crapulor	aris	atus	ſum	per imbriacarſe de cibi.
Indignor	aris	atus	ſum	per deſdegnarſe.
Morior	eris & riris	tuus ſū		per morire.
Iraſcor	eris	atus	ſum	per adirarſe.

De ſexta ſpecie neutrorum.

Quæ ſunt neutra ſextæ ſpeciei? quæ cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente conſtruuntur cum præpoſitione a vel ab, vt factus ſum à Deo. Diſcipulus vapulat à magiſtro. Quintilianus, teſtis in reum interrogatus an ab reo fuſtibus vapulaſſet, & innocens inquit. Cætera ego cum ablatiuo apud approbatos non memini legere, ſed hic ſemper exulo Romæ, Venetijs. Virgilius. longæq́; ignotis exulatoris. Terentius. Domo exulo. Apuleius tamen de Deo Socratis. quæ omnes turbellæ tempeſtateſq́; procul à deorum cœleſtium tranquillitate exulat. & aliquãdo magno licebit virtus. Horatius. Sermone. VI. vnius aſſis nonnunquam pretio pluris licuiſſe. Item paruo hac tẽpeſtate veneunt libri. Valerius.

ſecit ne hoſtilium locus caſtrorum minoris veni-
ret. Quintil.l.b.xij. reſpōdit à ciue ſe ſpoliari mal-
le quàm ab hoſte venire. Item nupſit Glycerium
Pamphilo. Ouid. Siqua voles apte nubere, nube
pari. Mart. Vxorem quare lŏcupletem ducere no
lim Quæritis, vxori nubere nolo meæ.

Da neutra ſextæ ſpeciei.

Vapulat, & venit, nec non licet. exulo. nubo.
Et cum compoſitis fio, & paſſiua ſequuntur.
A Xerſe vt Medo, qui vinxerat Ennoſigæum
Diris compedibus, Caurusq;, & vapulat Eurus.

Vapulo	as	aui	atum	p eſſere battuto.
Veneo	nis	niui	uenũ	p eſſere vẽduto.
Liceo	ces	cui	ciũ	p eſſere appꝛiato
Exulo	as	aui	atum	p eſſeř bãdezato
Nubo	is	pſi & nuptus ſum per eſſere ma		

ritato, ſed proprie mulierũ eſt, quæ, quia apud antiquos cum viris tradebantur, nubere capita, hoc eſt operire, & velare pudoris gratia ſolebãt, nubere dictæ ſunt, hoc eſt maritari, flameis obnupta facie. Vnde Claudianus, Flamea ſollicitum præuelatura pudorem, vel, vt ait Feſtus, boni ominis cauſa, quia flameo aſſidue vteretur vxor flaminis, cui non licebat facere diuortium. Abuſiue enim dictum eſt, Nupſit amicus.

De ſexta ſpecie deponentium.

Væ ſunt deponentia ſextæ ſpeciei? quæ
q nominatiuum patientẽ, & ablatiuum cum
præpoſitione agentem poſtulant, vt Horatius natus fuit à patre libertino.

Da ſextæ ſpeciei deponentia.

Naſcitur, atq; oritur, patiorq; àdiunge renaſcor.
Et gaudent ſexto, Patre vt ſum natus ab Aldo.
At patior poterit caſum quoq; ſumere quartum,
A ſaxo vt pateris non paruam Siſyphe pœnam.

Naſcor	ſceris natus ſum	per naſcere.
Orior	riris vel oreris ortus ſum idem eſt.	
Patior	teris paſſus ſum	per patire.
Renaſcor	ſceris natus ſum	per renaſcere.

De neutris ſeptimæ ſpeciei.

Quæ ſunt neutra ſeptimæ ſpeciei? quæ nominatiuum agentem poſtulant. & poſt ſe non regunt caſum ſine præpoſitione, vt eo ad Aream diui Marci. venio à delubro Virginis. Niſi iungantur nominibus aduerbialiter poſitis, vt eo domum. venio domo. ſunt etiam quæ abſolute ponuntur, vt dormio. viuo. Peto tamen accuſatiuo iungitur ſine præpoſitione. Virgilius. Hinc portum petit.

Idem, vt Italiam læti, latiumq́; petamus.

Dic aliquot neutra ſeptimæ ſpeciei.

It. meat. incedit. tendit. petit. ambulo. pergo.
Tranſeoq́;, & curro. diſcedo. accedo. remigro.
Sto. iaceo. ſedeo. ſurgo. ruo. ſalto. quieſco.
Dormioq́;, & vigilo. viuo. labo. ludit. hioq́;.
Intereo. accumbo. ſudo. pereoq́;. cadoq́;.
Et valeo atq; oleo. nato. no. ſonat. occido. conſto.
Si admittunt caſum, non ſolum admittere debent.

Eo	is	iui itum	
Meo	as	aui atum	
Incedo	is	ſſi ſſum	
Tendo	is	tetendi ſum	
Peto	is	tiui itum	
Ambulo	as	aui atum	
Pergo	is	perrexi ctũ	p gire, & andare.
Tranſeo	is	ſiui ſitum	per paſſare.
Curro	is	cucurri ſum	per correre.
Diſcedo	is	ſſi ſſum	per partirſe.
Accedo	is	ſſi ſſum	p approximarſe.
Remigro	as	aui atum	per retornare.

Sto	ſtas	ſteti	ſtatum	per ſtare in piedi.
Iaceo	ces	cui	ſine ſupino per iacere.	
Sedeo	des	ſedi	ſeſſum	per ſedere.
Surgo	gis	ſurrexi	ctum	per leuarſe ſuſo.
Ruo	is	rui	rutum	per ruinare.
Salto	as	aui	atum	per ſaltare.
Quieſco	ſcis	eui	etum	per repoſare.
Dormio	mis	iui	itum	per dormire.
Vigilo	as	aui	atum	per vigilare.
Viuo	is	xi	ctum	per viuere.
Labo	as	aui	atum	per vacillare.
Ludo	is	ſi	ſum	per giocare.
Hio	as	aui	atum	per ſbadacchiare, & aperire.
Intereo	is	iui	itum	per morire.
Accumbo	is	bui	bitum	per ſedere a mangiare.
Sudo	as	aui	atum	per ſudare.
Pereo	is	iui	itum	per morire.
Cado	is	cecidi	caſum	per caſcare.
Valeo	es	lui	itum	per ſtare ſano ouero amalato.
Oleo	es	lui	litum	vel oletum p olere,& puzzare.
Nato	as	aui	atum	
No	nas	aui	atum	per natare.
Sono	as	ſonui	tum	per ſonare.
Occido	is	di	caſum	penultima breui per morire.
Conſto	as	ſtiti	ſtitum	vel ſtatum p conſtare & eſſere manifeſto.

Quæ verba grammatici appellant neutra paſſiua?

F it. ſolet,& gaudet,confido, atq; audeo. fido. quia in præteritis perfectis, & iis, quæ à præteritis p-

fectis deriuantur, retinent literaturam paſſiuorum, in cæteris vero neutrorum.

Fio	is	factus	ſum	per eſſere fatto.
Soleo	es	litus	ſum	per ſolere.
Gaudeo	es	gauiſus	ſum	per allegrarſe.
Confido	is	ſus	ſum	per fidarſe.
Audeo	es	ſus	ſum	per ardire, & hauere animo.
Fido	is	ſus	ſum	per fidarſe.

Quomodo conſtruuntur? Varie, nam fio conſtruitur vt vapulo. Soleo infinito ſemper iungitur, vt ſoleo legere. Gaudeo dictum eſt iungi ablatiuo agẽti, vt tu me allegri, gaudeo te. confido & fido datiuum poſtulant, vt non confido tibi. Audeo vel accuſatiuo, vel infinito iungitur. vt audeo magnum nefas. & audeo conuiciari tibi. Virgilius, audetq; viris concurrere Virgo. Ouidius.

Auſus es o nimium, nimiumq; oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere caſtra dolo.

De ſeptima ſpecie Deponentium.

Quæ ſunt deponentia ſeptimæ ſpeciei? quæ nominatiuum agentem poſtulant, & poſt ſe non regunt caſum ſine præpoſitione, vt non niſi doctus reuertar in patriam. Niſi iungantur nominibus aduerbialiter poſitis. tunc. n. tacemus præpoſitionem, vt reuertor Romã. profiſciſcor domo. Sunt quæ abſolute poni poſſunt, vt iocaris'ne, an ſerio loqueris?

Dic aliquot deponentia ſeptimæ ſpeciei.

Laborq;, & gradior. venor. piſcor'que. iocor'que.
Altercor. luctor. proficiſcitur. atque cachinnor.
Prælior, & graſſor. lacrymor. ſcortor ſimul adde.
Nugor, conuerſor. ſpatiorq;, & ruſticor inde
Digredior. conor. ratiocinor. auguror. iſtis
Si dederis caſum, non ſolum iungito verbis.

Labor	eris	pſus	ſum	per ſtratorrere, & caſcare.
Gradior	eris	eſſus	ſum	per andare.
Venor	aris	atus	ſum	per cacciare.
Piſcor	aris	atus	ſum	per piſcare.
Iocor	aris	atus	ſum	per ſchrizzare,& treppare.
Altercor	aris	atus	ſum	per contendere.
Luctor	aris	atus	ſum	per giocare alle brazze.
Proficiſcor	eris	ctus	ſum	per andare.
Cachinnor	aris	atus	ſum	per ridere molto
Prælior	aris	atus	ſum	per combattere.
Graſſor	aris	atus	ſum	per aſſaltare.
Lachrymor	aris	atus	ſum	dicitur & lacrymo per lachrimare.
Scortor	aris	atus	ſum	per meretricare.
Nugor	aris	atus	ſum	per cianciare.
Conuerſor	aris	atus	ſum	per conuerſarè.
Spatior	aris	atus	ſum	p andare à ſpaſſo
Ruſticor	aris	atus	ſum	per ſtare in villa.
Digredior	eris	ſſus	ſum	per partirſe.
Conor	aris	atus	ſum	per ſforzare in vano.
Ratiocinor	aris	atus	ſum	per fare cōto. vnde ratiocinator dicitur lo Abbachiſta.
Auguror	aris	atus	ſum	per indiuinare.

Et quoniam tam neutra,quàm deponētia ſeptimæ ſpeciei,iunguntur tum caſibus cum præpoſitione, tum aduerbijs localibus, tū nominibus poſitis aduerbialiter,vt eo.venio.tranſeo. gradior. proficiſcor,& huiuſmodi, operæpretium videtur hic de aduerbijs localibus ſtudioſe conſcribere.non poterit enim quiſquam horum verborum ſeptimæ ſpeciei bene ſcire cōſtructionem,ipſiſque vti latine lo

quens,ſi neſciat,quo nam modo iūgantur aduer-bijs.ac nominibus,quæ ponuntur aduerbialiter.

De aduerbijs localibus.

Q Vot ſunt aduerbia localia? ſex. Vbi. quó quá. vnde. quorſum,& quouſq;. Vbi ſi-gnificat ſtatum in loco. Quò, motum ad locum. Quà,motum per locum. Vnde motū de loco. Quorſum,locum verſus. Quouſq;, vſque ad locum,vel vſque ad tempus.

Dic aduerbia ſignificantia in loco.

Hic.iſtic.illic.itus.foris.vſquā.nuſq̄.ibi.ibidē.vbique. alibi.alicubi.ſicubi.necubi.vbiuis vbilibet. vbiubi. vbicunq;.vtrobiq;.ſuperius.inferius.& vbi.

Quæ differentia eſt inter hic. iſtic.illic? hic ſignificat locum apud primam perſonā, quæ loquitur.iſtic locum apud ſecundam,quæ audit. illic ab vtraque remotum.& ſic huc.iſtuc.illuc.hac.iſtac.illac. hinc. iſtinc.illinc.eodem modo hic. hæc. hoc. iſte. iſta. iſtud.ille. illa. illud. hic enim refertur ad primam perſonam.iſte ad ſecundam.ille ad tertiam.

Dic aduerbia ſignificantia ad locum.

Huc.iſtuc.illuc.intro.foras.vſquam. nuſquā. Siquó. nequó.aliquó. vtroq;. quocūq;. quoquó. quouis. quolibet eó.eodem.ſupra.infra.& quó.

Dic aduerbia ſignificantia motum per locum.

Hac.iſtac.illac.intus.foris.ſiquá.nequá.aliá.aliquá. vtraq;.quacunq;.eá.eadem.& quá.

Dic aduerbia ſignificantia motum de loco.

Hinc.iſtinc.illinc.intus.foris.ſicunde.necunde. alium-de.alicunde.vndiq;.vndecūq;.vtinq;.vndeuis.vn-delibet.ide.ſupne.iferne.cœlitus.funditus. & vn̄.

Dic aduerbia ſignificantia locum verſus.

Horſum.iſtorſum.illorſum. ſiquorſum. nequorſum. aliorſum. aliquorſum. ſurſum. deorſum. dextror-ſum.ſiniſtrorſum.vel leuorſum.vtroq;.uerſum. &

quorſum. Dic aduerbia ſignãtia vſq; ad locũ.
Hactenus. hucuſq;. iſtucuſq;. illucuſq;. eouſq;. & quouſq;. De noibus, quæ ponuntur aduerbialiter.
Nomina vrbium, oppidorum. & pagorum in loco, in quo caſu ponũtur? in genitiuo ſi ſint primæ vel ſecũdæ declinationis, vt ſum Patauij. fui Romæ. Si vero tertiæ, vel tm̃ pluraliter declinata, in ablatiuo, vt tu fuiſti Carthagine. ego eram Venetijs. Piſis. Senis. Locris. Puteolis. Carris.
De loco, & per locum in quo caſu ponuntur? ſimiliter in ablatiuo, vt ſolui Venetijs. tranſiui Roma. Brunduſio, Tu venis Florentia. Carthagine.
Ad locum in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo, vt eo Romam. Tybur. Venetias. Sermonetam. Baſſianum. Carpos.
Ad interrogationem per quorſum, in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo cum verſus. quod poſtpoſitum inclinat ſibi præpoſita nomina, vt cum appropinquare aduentus tuus putaretur, & Romã verſus ꝓfectum te eſſe ꝯſtaret, ſcripſi ad te has literas.
Ad interrogationẽ per quouſq; in quo caſu ponuntur? In accuſatiuo cum vſq;, vt vſq; Romam.
Poſſumus'ne huiuſmodi nominibus proprijs addere præpoſitionem? maxime. vt vado ad Albam. venio ab Roma, quod & vſu approbatorum facile oſtendi poteſt. Cicero in Verrinis, Ea die Verres ad Meſſanam venit. Salluſt. in Catilinario, iam tum Brutus ab Roma aberat. Recte ergo dicetur Venio à Roma & à domo. ſum in Roma & in domo. Fabius. In domo furtum factum ab eo, qui domi fuit. Plurima ſibi exempla facile qui volet, inueniet, ſed frequens vſus gaudet breuitate, & demit præpoſitionem.
Quæ appellatiua ponuntur, vt ꝓpria? Domus. Humus. Rus, & Militia. Sed humus ego non niſi in

loco,& de loco memini legere, & militia in loco tantum. vt ſtratus humi. Surgit humo. fui militiæ. Item rus in loco magis in datiuo, q̃ in ablatiuo ponitur. Terentius. ruri ſe continebat. poëtæ tamen propter metrum etiam rure dicunt. inuenies etiam belli in loco aduerbialiter. M. Tul. lib. ij. de officijs, præterea quibuſcuuq; rebus vel domi, vel belli poterũt, Rẽp. augeãt, Impio, agris, vectigalibus.

A dijciuntur'ne adiectiua huiuſmodi nominibus, cũ ponuntur aduerbialiter? non. niſi. meus. tuus. ſuus. noſter. & veſter, & alienus. nam ſum domi meæ & tu es domi alienæ dicimus, ſum domi magnæ, tu es domi pulchræ & regiæ, non dicimus, ſed in domo magna, & in domo pulchra, & regia. Item eo Venetias ditiores Patauio, vel Patauiũ maius Venetijs, ego quia id genus orationis non memini legere, non dicerem, ſed ad Venetias ditiores, Ad Patauium maius. Legi tamen apud Ouidium in heroidibus.

A tq; aliquis doctas iam nunc eat, inquit, Athenas. ſed poteſt tacuiſſe præpoſitionem, Vt Virgilius.

I taliam, fato profugus, lauinia venit. nam Propertius addidit, cum ait. Magnum iter ad doctas proficiſci cogor Athenas.

N omina prouinciarum. Regionum Inſularum. mõtium. Appellatiua, & propria hominum, & belluarum. Item appellatiua rerum omnium in loco in quo caſu ponuntur? in ablatiuo cum præpoſitione in, vel ſimili, vt ſum in templo. ſub tecto. ſuper lapide. Ad locum in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo cum præpoſitione ad, vel ſimili, vt eo ad tẽplum. in Cyprum. verſus Italiam, qđ melius poſtponitur, vt Italiam verſus. Vſq; vero ponitur cum alia præpoſitione, vt eo vſq; ad templum. vſq; in Cretam. Ad locum vtimur etiam ſupinis in um

ſine præpoſitione,& gerundijs in dum, cum præpoſitione vt eo lectum,& ad legendum, De loco in quo caſu ponuntur? in ablatiuo cũ ex, vel e, vel ab. uel ſimili præpoſitione, vt uenio ex agro. Reuertor à templo, uel è foro domum. Per locum in quo caſu ponuntur? in accuſatiuo cum per, ut tranſeo per forum. p aream diui Marci p Danubium.

De uerborum communium conſtructione.

Qvid eſt uerbum cõmune? quod in or naturaliter deſinens, vtranq; retinet ſignificationem, actiuam. ſ. & paſſiuam.

Quomodo conſtruuntur uerba communia, quando actiuam habent ſignificationem? cum nominatiuo agente, & accuſatiuo patiente, ſicut uerba actiua, ut ego criminor te, ſicut ego accuſo te. tu largiris mihi libros. ſicut tu donas mihi libros.

Quomodo conſtruuntur uerba communia in ſignificatione paſſiua? cum nominatiuo patiente, & ablatiuo agente cum præpoſitione a, uel ab, uel ſimili, ſicut uerba paſſiua, ut ego criminor abs te, ſicut ego accuſor abs te. libri largiuntur à me tibi, ſicut libri donantur à me tibi.

Da uerba communia.

Largior. experior. ueneror. moror. oſculor. hortor.
Criminor. amplector. necnon interpretor, atque
Hoſpitor. hæc nunc ſunt communia uerba; ſed olim
Multa alia antiquis communia uerba fuerunt.
Vt meditor. ſolor. cuſtor. reor. aggrediorq;.
Fare. obliuiſcor. dignor. ſtipulor. dominorq;.
Metor, & aſſector. teſtor. deteſtor. abutor.
Quæ actiue quarto, paſſiue iungito ſexto.

Largior iris largit⁹ ſum per donare, e per eſſer donato.

Experior iris ertus ſum per prouare, & eſſer prouato.

Veneror aris atus ſum per honorare, & per eſſere honorato.
Moror aris atus ſum per baſare, & eſſere retardato.
Oſculor aris atus ſum per retardare, & eſſere baſato.
Hortor aris atus ſum per confortare, & eſſere confortato.
Criminor aris atus ſum per incolpare, & eſſere incolpato.
Amplector eris xus ſum per abbrazzare, & eſſere abbrazzato.
Interpretor aris tatus ſum per exponere, & eſſere expoſto.
Hoſpitor aris atus ſum per albergare, & eſſere albergato.
Meditor aris atus ſum per exercitare pēſando.
Solor aris atus ſum per conſolare.
Fruſtror aris atus ſum per ingannare.
Reor reris ratus ſum per penſare, & credere.
Aggreddior eris ſſus ſſum per aſſaltare.
For quod non eſt in vſu, faris fatus ſum per parlare.
Dignor aris atus ſum per dignarſe.
Obliuiſcor ſceris litus ſum per dimenticarſe.
Stipulor aris atus ſum per domandare.
Dominor aris atus ſum per ſignorezzare
Metor aris atus ſum per diſponere, & locare con ordine.
Affector aris atus ſum per imitare.
Teſtor aris atus ſum per teſtificare, & far teſtamento.
Deteſtor aris atus ſum abominor, & quaſi precando auerto.

Abutor ris vſus ſum per male vſare.

De conſtructione imperſonalium.

Quid eſt verbum imperſonale? quod nec numeros diſtinctos, nec perſonas habet.

Quot ſunt genera verborum imperſonalium? duo. actiuæ vocis, & paſſiuæ.

Actiuæ vocis imperſonalia quomodo deſinunt? in t, vt pœnitet. placet. intereſt.

Paſſiuæ vocis imperſonalia quomodo deſinunt? in tur, vt amatur.

De imperſonalibus paſſiuæ vocis.

Quibus verbis deriuantur paſſiuæ vocis imperſonalia? à verbis in o, quæ nominatiuum agentem poſtulant, id eſt, à verbis actiuis. à neutris tertiæ. quartæ, & ſeptimæ ſpeciei. Ab ijs autem, quæ habent nominatiuum patientem, vt egeo. gaudeo. vapulo non deriuantur, nec ab ijs neutris, quæ præ ſe infinitum admittũt, niſi à paucis. Virgilius. Sic placitum. Plinius tamen libro. x. cap. xxvij. Indigetur vſus eſt. nunq̃ cõſpectis niſi cum præſidio earum indigetur. ſed tu eorum, quæ non ſunt in frequenti vſu, abſtineas.

Quomodo conſtruuntur imperſonalia vocis paſſiuæ? cum ablatiuo agente cum præpoſitione a, vel ab, vt à me ſtudetur, id eſt ego ſtudeo. à te dormitur, id eſt tu dormis. Poſt ſe vero regunt caſum verborum ſuorum, ſi à neutris tertiæ, & ſeptimæ ſpeciei deducta fuerint, vt ſeruio tibi. à me ſeruitur tibi. eo ad templum. à me itur ad tẽplum. Nam quæ ab actiuis veniunt ego nõ memini legere cum caſu patiente. nõ enim legi vnquam apud doctos, quale eſt, amatur Socratẽ. aratur terram, ſed paſſiue ſemper. amatur Socrates, aratur terra. quod ne apud græcos quidem fieri deprehendi, nec potui adhuc inuenire, qui legerit. Illud enim apud

Priſcianum. λέγεται Διογένην τὸν Κυνικόν. hoc eſt dicitur Diogenem Cynicum, ſi nõ ſubauditur. ποιῆσαι ἢ τύψαι, vel aliud infinitum, græci non approbant. negãt enim dici apud ſe, στέργεται, Σωκράτην. hoc eſt amatur Socratem. Docetur vero grammaticam, & petitur gratiam ita dicitur, vt donatur tibi. turbatur agris. à me accipitur à te. non enim in his pati aliquid ſignificamus. Ponuntur frequentius abſolute. vt amatur. ſtatur. Sed quare non liceat dicere amatur Socratem, oſtendimus in fragmentis noſtris.

Ante ſe an habere poſſint ablatiuum, poſſumus'ne authoritate confirmare? maxime. Cicero in epiſtolis, ſed nihil eſt à me inſeruitum tempori. Idem in officijs. Occurritur autẽ nobis & quidem à doctis, & eruditis. Cæſar in cõmentarijs, cum ab hoſtibus conſtanter, & nõ timide pugnaretur. Liuius, & Roma inde frequenter migratum eſt à parentibus, ac propinquis nuptarum. Sed hæc omnia ſunt à neutris tertiæ, & ſeptimæ ſpeciei. An etiam quæ ab actiuis, & neutris quartæ deriuãtur, habere poſſint ablatiuum, nullum occurrit exemplum, niſi quod apud Plautum legitur. Si opulento petitur pauperioris gratiam, pauper timet. Vbi opulento datiuus eſt pro ablatiuo poſitus. ſed dici poſſe & Donatus, & Diomedes, & Priſcianus docent, quibus ego facile accedo.

Quam ſignificationẽ habent hæc vocis paſſiuæ impersonalia? actiuam ſemper. nam quid aliud eſt à me amatur, q̃ ego amo? à te curritur, q̃ tu curris? Et notãdum nihil in id genus imperſonalibus eſſe poſſe, quod patiatur.

Dic aliquot imperſonalia paſſiuæ vocis.

Scribitur, & legitur. ferturq́;. auditur. amatur.

Prandetur. bibitur. ſtatur. ſeruitur. aratur.

Præ ſe

Præ ſe quæ ſextum, dandi'ue admittere caſum
Debent, poſt caſus verborum cuncta ſuorum.
Itur vt ad generum Cereris ſine vulnere paucis
Regibus, & ſicca & crudeli morte tyrannis.
Ac tacite ad gelidum miſeris diſcenditur orcum.
Atq; ibi Iunoni ſtygiæ ſeruitur ab illis;
Siqua fides. vanis ſed tu ne crede poëtis.
Non tamen inuenies pulchrum certamen Oreſtis
Cum Pylade à nobis legitur, certamen vt hic ſit
Quartus, nec terras mihi bobus aratur, & agros.
Atq; his conſimiles apud egregios authores.
Sed plerunq; ſolent non vllum admittere caſum,
Vt turbatur agris. ſtatur. dormitur. amatur.

Scribitur	ſcribebatur	ſcriptũ eſt, vel fuit. ſe ſcriue.
Legitur	legebatur	lectum eſt, vel fuit, ſe legge.
Fertur	batur	latum eſt, vel fuit, ſe porta.
Auditur	batur	ditum eſt, vel fuit, ſe alde.
Amatur	batur	tum eſt, vel fuit, ſe ama.
Prandetur	batur	ſum eſt, vel fuit, ſe decena.
Bibitur	batur	itum eſt, vel fuit, ſe beue.
Statur	batur	ſtatum eſt, vel fuit, ſe ſta.
Seruitur	batur	tum eſt, vel fuit, ſe ſerue.
Aratur	batur	tum eſt, vel fuit, ſe ara.

De imperſonalibus actiuæ vocis.

Imperſonalia actiuæ vocis quot ſpecies hñt? ſex.

De prima ſpecie imperſonalium.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ vocis primæ ſpeciei? quæ ablatiuum agentem cum præpoſitione a vel ab, & datiuum poſtulant, vt io faccio bene alli mei amici, liquali ſatiſfano a mi. per neutrum dicimus, ego benefacio amicis meis, qui ſatiſfaciunt mihi, per imperſonale vero, à me benefit amicis meis. à quibus ſatisfit mihi, hoc eſt bonum, id eſt bona res fit à me amicis meis.

Et aduerte huius ſpeciei verba eſſe ſemper imperſonalia. non enim licet dicere benefio. malefio. ſatiſfio, quoniam in his bene, male, ſatis, vim habere videntur nominatiui tertiæ perſonæ, & datiuus neq; agens eſſe, neque patiens.

Dic imperſonalia actiuæ uocis primæ ſpeciei.
Cum benefit uerbo, necnon male iunge, ſatiſq;,
Et bene fit facies, necnon, malefitq;, ſatisfit.
Quæ debent ſextum, caſumq; admittere dandi.

Benefit	bat	ctum eſt, uel fuit, el ſe fa bene.
Malefit	bat	ctum eſt, uel fuit, el ſe fa male.
Satisfit	bat	ctum eſt, uel fuit, el ſe ſatisfa.

De ſecunda ſpecie imperſonaliũ actiuæ uocis.

Quæ ſunt imperſonalia ſecundæ ſpeciei? quæ ante ſe infinitũ loco nominatiui poſtulant, & poſt ſe genitiuum, ut legere bonos libros intereſt ſcholaſticorum. Excipiuntur mea. tua. ſua. noſtra, & ueſtra. pro mei. tui. ſui. noſtri, & veſtri. vt docere meos ſcholaſticos intereſt mea. Dicimus etiam, Cuia intereſt, ſicut cuius, ut hæc quoq; interſunt tua, cuia, vel cuius ſtudere maxime intereſt. Sed quando nominatiuum habent, ſunt perſonalia, ut hoc mea primum nòn parui refert, & tu etiam cogita quid cuiuſq; interſit. Et notãdum horum uerborum nominatiuum ſemp neutri generis eſſe oportere, quemadmodum Laurentius Valla præſtanti uir ingenio docet, cui ego facile aſſentior, quia nuſquam aliter memini legere quàm cum nominatiuo neutri generis. aliquando tamen aliter inueniuntur. Plin. lib. xviij. cap. xxj. plurimum enim refert cuiuſq; ſoli ratio. Idem in proœmio primi libri, multumq; apparatus intereſt apud inuitatum hoſpitem, & oblatum. Sed an uerbum aliquod ſit imperſonale, oſtendimus abunde in fragmentis grammaticis.

Intereſt quando eſt perſonale, quot modis conſtruitur? quatuor, & quatuor habet ſignificationes. Iungitur enim genitiuo, & ſignificat quod vulgo dicimus appertenere, vt queſta coſa ſe appertene à ti ſolo. hoc tua ſolius intereſt, id eſt ad te ſolum pertinet. Item iungitur datiuo, & ſignificat eſſere preſente, vt io ſon ſtato preſente alle tue nozze. ego interfui nuptijs tuis. Quando vero ſic dicimus, da Roma a Napoli ſono cento miglia. & de qui ouero dalla piazza allo pallazzo ſono ducento paſſi. Roma Neapolim interſunt centum millia paſſuum, id eſt centum milliaria. & hinc vel è foro ad prætorium interſunt ducenti paſſus, ſignificat diſtantiam, & quanto è da vno loco ad vno altro, quod ſit melius p diſtat, vt Roma Neapoli diſtat centum millibus paſſuum, & hic locus, vel area à prætorio diſtat ducẽtis paſſibus. Idẽ & per abeſt. Plancus in epiſtola ad Ciceronem libro. x. Ventidius bidui abeſt ab eo. Lepidus ad forum Voconij caſtra habet, qui locus à foro Iulij quatuor & viginti millia paſſuum abeſt.

Et notandum per intereſt milliaria & cætera, id genus poni in nominatiuo, cætera vero ibi collocare nos oportet, vbi ea, quæ & de loco, & ad locum ſunt, collocamus. Per diſtat vero & abeſt ponuntur milliaria, vel paſſus, & huiuſmodi tam in accuſatiuo, quàm in ablatiuo. Res autem quæ diſtat, vel abeſt, id eſt ea, vnde ſermo incipit, in nominatiuo collocãda eſt. Ea vero unde diſtat vel abeſt, ſic ponitur, vt ea, quæ de loco ſunt. Ouidius.

Sulmo mihi patria eſt, claris vberrimus vndis.
Millia qui nouies diſtat ab vrbe decem.

Valerius Max. Eueſtigioq́; Epidauri Romanoꝝ legatos in templum Aeſculapij, quod ab eorum vrbe quinq; millibus paſſuum diſtat, perductos, vt

quicquid inde ſalubre patriæ laturos ſe exiſtimaſſent, pro ſuo iure ſumerent, benigniſſime inuitarunt. aliquando autem ſignificat differentiam, & conſtruitur ſic. Inter hominem, & belluam multum intereſt, id eſt magna differentia eſt. & inter te & me, vel nihil, vel parum itereſt. id eſt vel nulla, vel parua differentia eſt. Item ſic, ſapiens intereſt à ſtulto, & ſtulto. (vtrunq; enim dicimus). Terentius. Homini homo qd præſtat? ſtulto intelligens quid intereſt? id eſt quæ differentia eſt? Item ſic apud eundē, hoc pater, hoc dn̄s intereſt. Dicimus etiam nō refert, & nō intereſt vtrum domi ſis, an foris. i. non monta, & non importa. Valerius Maximus, Nihil intereſt an humi, an ſublime putreſcam. Iuuenalis, Quid refert dictis ignóſcat Mutius an nō? Dicimus ēt cum genitiuo ſic magni. parui. tanti. & quanti intereſt & refert. Cicero, magni enim intereſſe videbatur ad eam neceſſitudinē. Idē, permagni intereſt. quo tèmpore hæc epiſtola tibi reddita ſit, & cum nonnullis aduerbijs, vt magís. minus. plus. maxime. minime, & ſimilibus.

Præterea tua diſcipuli intereſt libros legere, ſunt qui negant dici latine, ſed tua, qui es diſcipulus. ſed de his in fragmentis.

Dic imperſonalia actiuæ vocis
ſecundæ ſpeciei.

Intererat. refert ſpeciei verba ſecundæ
Ante infinitum volucrunt, poſt genitiuum.
Quinq; tamen ſexto ſederunt pronōmina caſu.

Intereſt	erat	fuit	
Refert	bat	tulit	per appertenerſe.

De tertia ſpecie imperſonalium actiuæ vocis.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ vocis tertiæ ſpeciei? quæ infinitum præ ſe loco nominatiui poſtulant, poſt ſe vero datiuum vt

ludere placet pueris. Cum nominatiuo vero ſunt perſonalia, vt literæ non placent ſtultis.

Et notandum dici poſſe mihi placet eſſe bono, & mihi placet eſſe bonum, ſed cum accuſatiuo ſubauditur me, vt ſit, mihi placet me eſſe bonum. Ouidius in heroidibus.

Quo mihi cõmiſſo nõ licet eſſe piam? id eſt me eſſe piam, & in primo μεταμορφώσεων. Sed nocet eſſe deum. i. me eſſe deum nocet mihi. Martialis.

Dicunt Earinos tamen poëtæ.
Sed græci quibus eſt nihil negatum,
Et quos ἄρες ἄρες decet ſonare.
Nobis non licet eſſe tam diſertis,
Qui muſas colimus ſeueriores.

Dic imperſonalia actiuæ vocis tertiæ ſpeciei.

Accidit atq; vacat. præſtatq;. placetq;. libetq;.
Euenit. & reſtat. conducit ſufficit. atq;
Contingit, conſtat, cum ſuppetit expedit, & cum
Conuenit, atq, licet. nec non liquet. ante requirunt
Hæc infinitum, ſed poſt voluere datiuum.

Accidit	bat	accidit	p accadere, & interuenire.
Vacat	bat	auit	per hauere ocio, & tẽpo.
Præſtat	bat	ſtitit	per eſſere meglio.
Placet	bat	cuit	per piacere.
Libet	bat	buit	idem ſignificat.
Euenit	bat	euenit	p accadere, & interuenire.
Reſtat	bat	ſtitit	per reſtare.
Conducit	bat	ꝯduxit	per eſſere vtile.
Sufficit	bat	fecit	per baſtare.
Contingit	bat	cõtigit	p accadere, & interuenire.
Conſtat	bat	cõſtitit	per eſſere manifeſto.
Suppetit	bat	tiuit	per venire in mente.
Expedit	bat	diuit	per eſſere vtile.
Conuenit	bat	ꝯuenit	per conuenire.
Licet	bat	icuit & licitum eſt,	p eſſere licito.

Liquet bat licuit per eſſere manifeſto.

De imperſonalibus actiuæ vocis quartæ ſpeciei.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ vocis quartæ ſpeciei? quæ infinitum præ ſe loco nominatiui poſtulant, poſt ſe vero accuſatiuum patientem, vt incubuiſſe literis iuuat me, Cum nominatiuo autem ſunt actiua, vt literę iuuant me, at te delectant diuitiæ. Oportet rariſſime legitur perſonale. Terentius.

Quæq; ſolent, quæq; oportent.

Dic imperſonalia actiuæ vocis quartæ ſpeciei.

Dedecet, atq; decet. iuuat, & delectat, oportet.
Atq; etiam offendit. lædit quoq; connumerabis.
Hinc infinitum, quarum inde his adijce, ſicut
Non dormire diu, populos cui cura regendi.
Conſultumq; virum decet, & cui plurima curæ.
Et quod, ait mulier varium & mutabile ſemper.
In vento & rapida ſcribere oportet aqua.

Dedecet	bat	dedecuit	per eſſere deshonore.
Decet	bat	decuit	p eēre honore, & ꝯuenire.
Iuuat	bat	uit	per giouare.
Delectat	bat	auit	per delettare.
Oportet	bat	tuit	per eſſere neceſſario.
Offendit	bat	dit	per nocere.
Lædit	bat	læſit	idem quod offendit.

Quare addidiſti huic ſpeciei lædit, atq; offendit? quia poſſunt habere præ ſe infinitum loco nominatiui, poſt vero accuſatiuum, vt iuuat. delectat, & cætera, vt ſcribere lædit ſtomachum. & bibere merum ſæpe offendit cerebrum. Quare quæcunq; verba infinitum ante ſe loco nominatiui habere poſſunt, inter imperſonalia connumeranda ſunt, vt legere fecit me multa ſcire. ſcribere plurimos interemit. Item multis obeſt amittere tempus. & ſtudere profuit mihi. Virg.

S æpe etiam ſteriles incendere profuit agros. Item uirtuti incumbere eſt quamoptimum. Horatius.

Scribendi recte ſapere eſt & principium,& fons.

Itē te impoſuiſſe mihi nō latet,nō fallit me. Virg.

Nec me adeo fallit veritam te mœnia noſtra,

Suſpectas habuiſſe domos Carthaginis altæ.

S ic pertinet.attinet.attingit, & ſpectat cum infinitiuo imperſonalia ſunt, & poſt ſe accuſatiuum cum ad præpoſitione requirunt,vt ſtudere pertinet ad me. Hora.epiſtolarum primo.

Res gerere & captos oſtendere ciuibus hoſtes,

Attingit ſolium Iouis,& cœleſtia tentat.

Res gerere eſt loco nominatiui. Inueniuntur etiam verba in or cum infinitiuo,loco nominatiui,vt datur.permittitur. Virgilius.

S i datur Italiam,ſocijsq́; & rege recepto

T endere,vt Italiam læti,Latiumq́; petamus.

V alerius Maximus. Si tamen acta excellentiſſ.morū uirorum humiliter æſtimare ſine inſolentiæ reprehenſione permittitur.

De impſonalibus actiuæ uocis quintæ ſpeciei.

q Væ ſunt imperſonalia actiuæ uocis quintæ ſpeciei?quæ genitiuum uel infinitiuum ante ſe poſtulant poſt uero accuſatiuum, ut peccatorum, vel peccaſſe pœnitet me.apud antiquos erant etiam perſonalia. Terentius,hei mihi non te hæc pudent? Lucanus, Quem ſæua pudebunt. atque ideo dixit quidam bonorum morum doctus magiſter,quem non legere ſolum, ſed ediſcere quoq; pueros uelim,

Quod pudeat ſocios prudens celare memento.

E t notent hic pueri eum quem pudet. tædet. miſeret.pœnitet poni in accuſatiuo, eum uero, cuius pudet.tædet.miſeret.pœnitet,in genitiuo, vt me pudet.tædet.miſeret tui. pœnitet me.peccatorum

meorũ,quod dicitur lingua vulgari. Io ho vergogna.recreſcimento.miſericordia di te. Io me pentiſco de miei peccati, & ſic vno modo cõſtruũtur. cum vero ſic dicitur,tu me recreſci,tu non hai miſericordia di me,variatur cõſtructio.me tædet tui. te non miſeret mei. & hoc quia me tædet tui, non eſt,tu me recreſci,ſed io ho recreſcimento di te. ſic me pudet tui, non tu me vergogni, ouero fai vergogna,ſed io ho vergogna di te. tu me recreſci.tu me fai vergogna,dicendum,tu afficis me tædio,tu afficis me dedecore.

De impſonalibus actiuæ vocis quintæ ſpeciei.

Depudet,& tædet miſeretq;.pigetq;.pudetq;.
Diſtædet.necnon & pœnitet.& miſereſcit.
Hæc infinitum poſcunt,caſum'ue ſecundum
Ante,ſed à tergo quartum ſibi verba dederunt.

Depudet bat duit p nõ hauere vergogna.
Tædet bat pertæſum eſt, uel tæduit, per hauere recreſcimento.
Miſeret bat ertum eſt p hauere miſericordia
Piget bat guit, & pigitū eſt(vt Gellius tradit) per attriſtarſe.
Pudet bat duit per hauere vergogna.
Diſtædet bat duit, ſicut pertædet pertæduit per attriſtarſe molto.
Pœnitet bat tuit per pentirſe.
Miſereſcit bat ſine ptõ per hauere miſericordia dicimus & miſereſco. Virgilius.
His lachrymis vitam damus, & miſereſcimus ultro.

De impſonalibus actiuæ vocis ſextæ ſpeciei.

Quæ ſunt imperſonalia actiuæ uocis ſextæ ſpeciei?quæ & ante ſe, & poſt ſe infinitum poſtulant, ut diſcere bonas literas debet intereſſe tua. Diſcere incipit placere mihi. Scribere ſolet nocere lippoſis. Furari deſinet

aliquando iuuare fures. Bibere aquam modo po‐ teſt prodeſſe, modo obeſſe. à quibus orationibus ſi remoueantur debet. incipit. ſolet. deſinit. po‐ teſt, infinitum ſecundum poſt uerbũ poſitũ, tranſit in uerbum finitum ſic, Diſcere bonas literas inte‐ reſt tua. Diſcere incipit placere mihi. Scribere nocet lippoſis. Furari non iuuabit aliquando fu‐ res. Quare facile diſcent pueri latine loqui per hæc uerba incipit, deſinit. debet. ſolet. poteſt, ſi prius abſq; illis componant orationem ſic, Pecca‐ re diſplicet bonis, ſtudere iuuat ſtudioſos. amare deũ intereſt omnium, deinde inferãt quod placue rit ex ijs uerbis, & uerbum finitum i infinitum con uertant ſic, Peccare ſolet diſplicere bonis. Studere poteſt iuuare ſtudioſos. Amare deum debet in‐ tereſſe omnium. poſtulant igitur hæc uerba & an‐ te ſe, & poſt ſe infinitum cum iunguntur infinitis uerborum impersonalium actiuæ uocis ſecundæ, tertiæ, & quartæ ſpeciei. Cum uero iunguntur in finitis uerborum imperſonalium actiuæ uocis pri‐ mæ & quintæ. ſpeciei, Itẽ infinitis imperſonalium uocis paſſiuæ, præ ſe admittunt caſum infinitiuo‐ rum, quibus adhærent, ut A te ſatisfit mihi. A te. poteſt ſatisfieri mihi. Lectionis tædet pueros. Le‐ ctionis ſolet tædere pueros. A me legitur. A me incipit legi. A te ſeruitur mihi. A te ſolet ſeruiri mihi. i. Ego incipio legere. Tu ſoles ſeruire mihi. habent enim imperſonalia uocis paſſiuæ ſignifica‐ tionem actiuam Priſciano authore, ut ſupra eſt di‐ ctum. ſed caue dicas, A me uult legi. A te uult ſer‐ uiri mihi. Me uult tædere tui. quia uult nõ eſt unq̃ imperſonale. quare autem non ſit, in fragmentis noſtris diſputauimus. Quamobrem dicendum ſic eſt, ut etiam Priſcianus affirmat. Ego uolo à me legi, tu uis à te curri. i. ego uolo legere. tu uis cur‐

rere. Item ego volo me tædere tui. tu vis te pœni tere peccatorum, pro eo quod eſt, Ego volo tui me tædeat. tu vis peccatorum te pœniteat. Nam perſona volẽs ſemper eſſe in nominatiuo debet, vt ego volo à me benefieri tibi tu vis à te ſeruiri mihi. & ita in cæteris generis eiuſdem.

Dic imperſonalia actiuæ vocis ſextæ ſpeciei.
Incipit, atq; poteſt. & deſinit. & ſolet. & vult
Et debet, quæ ſunt veluti quibus ipſa cohærent.
Sed volo nonnunquam tu imperſonale vocabis.

Incipit	ebat	cepit	per comenzare.
Poteſt	poterat	fuit	per potere.
Deſinit	bat	ſiuit	p laſſare ſtare, & ceſſare.
Solet	bat	ſolitum eſt per ſolere.	
Volo	uis	volui per volere.	
Debet	bat	buit	per deuere.

De conſtructione infinitorum.

INfinita verborum perſonalium quomodo conſtruuntur? præ ſe cum accuſatiuo: poſt vero cum caſu verborum ſuorum, vt quia ego amo virtutem, placet tibi. Me amare virtutem, placet tibi. Quoniam ego amor abs te, eſt mihi gratiſſimum. Me amari abs te, eſt mihi gratiſſimum. Et aduerte ut ſemper nominatiuum verbi finiti in accuſatiuum ante infinitum conuertas, vt ego amo, me amare. ego amor. me amari. nos amauimus. nos amauiſſe. nos amati ſumus. nos amatũ fuiſſe, vel nos amatos fuiſſe. ſed ſic per participium. Nos amabimus. nos amatum ire, vel nos amaturum eſſe, vel per participium. nos amaturos eſſe. & idem ſignificant, vt oſtendimus in fragmentis. nos amabimur. nos amatum iri. In quibus omnibus addendum eſt illud verbum, vt ſit perfectus ſenſus, nam me amari, vel nos amari abs te, niſi addideris placet mihi, & huiuſmodi, imperfe-

ctum eſt. Et ſciendum infinita eorum verborum. quæ & à fronte, & à tergo ſimiles caſus habent, ſimiles pariter vtrinq; caſus admittere, vt quia tu euaſiſti doctus, gaudeo, gaudeo te euaſiſſe doctū. vides euaſiſſe non habere caſum verbi ſui euado, id eſt nominatiuum, ſed accuſatiuum potius, quoniam & præ ſe habet ſimilem caſum, id eſt accuſatiuum. Item tibi placet, quia euaſiſti diues. tibi placet euaſiſſe diuiti. ſi autem dixeris diuitem, ſubaudies te, vt tibi placet te euaſiſſe diuitem. diſcipuli intereſt, vt ſit bonus, diſcipuli intereſt eſſe boni, & bonum, & ſubaudies ipſum.

De infinitis verborum imperſonalium.

Infinita imperſonalium quomodo ꝯſtruuntur? & ante, & poſt, cum caſu verborum ſuorum, vt gaudeo equidem plurimum, quòd mihi acciderit ſtudere bonis literis. Mihi accidiſſe ſtudere bonis literis gaudeo plurimum. Lætor quòd te iuuet virtuti incumbere. Lætor te iuuare virtūti incūbere. Volo quòd à te ſcribatur. volo à te ſcribi. credo quòd à te ibitur ī Germaniā, & ſeruietur Maximiliano Cæſari. Credo à te itum iri in Germaniam, & ſeruitum iri Maximiliano Cæſari. illud tamen notandum minus latine dici, credo quòd ibis, & ſimilia. vtimur vero nos huiuſmodi interdum orationibus exempli gratia. vt facilius pueri intelligant.

Quid intereſt inter infinita imperſonalium & paſſiuorum? in infinitis imperſonalium, pati nihil ſignificamus, vt amari à me volo, id eſt ego volo amare. à te incipit legi, id eſt tu incipis legere. hic enim nulla eſt res patiens. In infinitis vero paſſiuorum aliquid pati oſtendimus, vt volo te amari à me. i. volo quòd tu ameris à me.

Spero tibi hanc rem præſidio futurum dicitur ne cō

grue? maxime eſt enim futurum indefinitum, liberum vndiq; & impromiſcuum, neq; numeris præſeruiens, neq; generibus, quod græci appellant ἀπχρέμφατον. ſimile eſt ſpero inimicos meos hoc dicturum. de hac re multa Gellius.

Regunt'ne infinita ante ſe ſuppoſitum verborꝝ ſuorum? regunt pro imperfecto indicatiui poſita, vt ego amare te, pro amabam, tu legere Virgilium, ꝓ legebas. nos amare virtutē, ꝓ amabamus. Virg.

Nos procul inde fugam trepidi celerare recepto
Supplice ſic merito, tacitiq́; incidere funem,

id eſt nos celerabamus, incidebamus. Terentius, Inuidere omnes mihi. mordere clanculum, ego flocci pendere, pro inuidebant omnes mihi. mordebant. ego floccipendebam.

Illud nō prætermittēdum duxi, ſic finitum verbum in infinitum conuertere, credo quòd tu es, aut eras indoctus, credo te eſſe indoctum. ſcio quod tu iuiſti. aut iueras Romam, ſcio te iuiſſe Romam. credo quòd nemo imponet mihi, credo neminem impoſiturum eſſe mihi, & eodē modo per paſſiuum, ſed, vt diximus, culte & latine dicitur per finitum verbum cum coniunctione quòd.

DE CERVNDIIS.

a Mandi. amando, amandum, quæ pars orationis ſunt? libet reſpondere illud Horatij in poëtica de verſibus elegis. Grammatici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt. aliqui enim neque nomina eſſe volunt, quia regunt tranſitiue, neque verba, propter caſus, quos habent, neq; participia, quia ſunt ſine tēpore, neq; aliquam ex octo orationis partibus, ſed partem potius per ſe. aliqui affirmant eſſe verba participialia, aliqui

vero nomina participialia, ſed & de gerundijs, & de ſupinis abunde diximus in fragmentis.

Gerundia quot caſus habent? treis genitiuum. accuſatiuum. ablatiuum, ſi modo ſunt nomina.

Quam ſignificationem habent? tam actiuam, q̃ paſſiuam ab actiuis, communibus, & neutris, vt aro. à cæteris vero, quam eorum verba. Non me latet quid Laurentius, & alij ſenſerint, quod nunc ne cõfundamus pueros, prætermittimus. in fragmentis enim mihi cum illis erit hac de re certamen; ſatis ſit nunc vnũ exẽplum ex Iuſtino. Athenas quoq; miſſus erudiendi gratia, id eſt vt erudiretur.

Quomodo conſtruuntur? ante non regunt, ſed poſt volunt caſus verborum ſuorum, quæ actiuam habent ſignificationem. nam in paſſiua abſolute ponuntur. nõ enim legi, quale eſt, vrit fœmina videndo à maribus, ſicut vruntur equi videndo fœminas. Nec eo ad videndum ab amicis, & cognatis, ſicut eo ad videndum amicos, & cognatos, quod etiam per ſupinum dicimus, eo viſum amicos. dici poteſt & ad videndos amicos. ſed quando iunguntur ſubſtantiuis, paſſiuam habent ſignificationem, & non ſunt gerundia, ſed nomina, quæ participia eſſe deſiuerunt amiſſione temporis. Dices etiam per gerundium, mihi eundum eſt Romam. tibi ſcribendum eſt literas. Nobis legẽdum eſt hodie Homerum. p ego iturus ſum Romam. tu ſcripturus es literas. nos lecturi ſumus hodie Homerum. Virg. Pacemq; ab rege petẽdum. Lucretius. Aeternas quoniam pœnas in morte timendum. Columella in epiſtola ad Siluinum, vt poëticis numeris explerem georgici carminis omiſſas parteis, quas, vt ipſe Virgilius ſignificauerat, poſt ſe memorandum reliquit. Cum vero ſic dicimus, ſcribendæ ſunt mihi literæ. legendus eſt mihi hodie Ho-

merus. Item eo ad videndos amicos. vaco ſcribendis literis, non loquimur per gerundium. Habeo ire. habeo legere ad imitationem græcorum dicimus. M. Iul. in epiſtolis, Tantum tibi habeo polliceri. Gelius. & quid habet ſuper ea re dicere, & ſignificat poſſum, vt etiam apud græcos οὐκ ἔχω λέγειν. οὐκ ἔχω σπουδάζειν. οὐκ ἔχω πορεύεσθαι. οὐκ ἔχω ἐλθεῖν.. non poſſum dicere. nō poſſum ſtudere. non poſſum ire. non poſſum venire

Notandum gerundium in i cum genitiuo plurali ſine vitio copulari ſic. Compoſui ego hunc librum inſtituendi puerorum gratia. Gel. lib. xvi. cap. viij. ſiue magis admonendi, quàm aliorum docendi gratia. Plautus.. Nominandi tibi iſtorum magis, q̃ edundi copia. Cicero, dolebas etiā ſtoicos noſtros Epicureis irridendi ſui facultatem dediſſe. Liuius. Non enim vereor nequis hoc me veſtri adhortandi cauſa magnifice loqui exiſtimet.

De ſupinis, & eorum conſtructione.

Matum amatu quæ pars orationis ſunt?

a Quintilianus, Supina in u, verba eſſe participialia dicit. Diomedes etiam in um.

Supina quam ſignificationē habent? In um actiuam ſemper, in u vero tantum paſſiuam vt eo amatum. id eſt vt amē, tu es dignus amatu. i. vt ameris.

Quomodo conſtruuntur? cum caſibus verborum ſuorum quæ in um deſinunt, & ſemper adiunguntur verbo ſignificanti, aut clàm indicanti motum, vt eo petitum ius poſtliminij, & ſeruitum tibi. Virgilius. Aut grajs ſeruitum matribus ibo.

In u vero ſupinum non regit caſum, imo ipſum regitur, ſed à nominibus adiectiuis nulla interpoſita præpoſitione, vt hoc eſt turpe dictu, id eſt vt dicatur. miſerabile viſu, id eſt cum videtur. ſic optimum factu, id eſt vt fiat. tu es dignus amatu, id eſt vt ame

ris. Multa à doctis cōſcripta ſunt iucunda cognitu id eſt ut cognoſcātur,& hæc res eſt obſcœna aſpectu,id eſt cum aſpicitur. Inuenitur etiam ultimum ſupinum regi à uerbo,ſed rariſſime. quod ego uix ſemel,atque iterum legi. M.Cato in lib.de re ruſtica. Primus cubitu ſurgat. poſtremus cubitum eat. Statius in.i. Achilleidos.

Quem tunc uenatu rediturum in limine primo
Opperiens. In fragmentis grammaticis oſtendam ſupinum in um, accipi etiam paſſiue, ut contumelia factum itur.id eſt datur opera, ut fiat contumelia,& in u actiue,ut ſurgo cubitu.i.à cubatione.

De comparatiuis,& eorum conſtructione.

QVid eſt comparatiuum? quod cum intellectu poſitiui,uel aliquo participe ſenſu poſitiui magis aduerbium ſignificat.ut albior, magis albus,ſapientius magis,plus ſapienter. ulterior magis ultra q̃ ille,qui eſt ultra,& debet exarari comparatiuum per a ſicut uerbum comparo.

Quot ſunt gradus cōparationis? tres. Poſitiuus. Comparatiuus. Superlatiuus. Dicitur autem poſitiuus id omne,unde comparatiua & ſuplatiua formantur.

A quot orationis partibus deriuantur comparatiua & ſuperlatiua? à quatuor. A nomine adiectiuo,q̃d poſſit incrementa & diminutiones accipere. ut doctus doctior doctiſſimus. magnus maior maximus ab uno uerbo detero deterior deterrimus. à præpoſitionibus.ut poſt poſterior poſtremus. Citra citerior citimus. intra interior intimus. ultra ulterior ultimus.infra inferius infimus. ſupra ſuperior ſupremus.extra exterior extremus. ante anterior ſine ſuperlatiuo.propè propior proximus. Ab aduerbijs,ut pridem prior primus, ſæpe ſæpius ſæpiſſime.diu diutius diutiſſime.

A quo caſu formantur comparatiua? à primo deſi-

nente in i,addita or,vt docti doctior. forti fortior.
Non'ne formãtur etiam à participijs,vt amans amantior? non.nam ſi amantior deriuaretur ab eo,quod eſt amans Deum,dici poſſet ſum amãtior Deum, q̃ tu, quia poteſt comparatiuum habere omnem caſum poſitiui ſui.quod quia non dicimus,ſed potius ſum amantior Dei, q̃ tu,conſtat deriuatum ab eo,quod eſt amans Dei. Ouidius.

Non illo melior quiſquam,nec amantior æqui
Vir fuit,aut illa reuerentior vlla deorum.

Quæ non formant in vſu frequẽti comparatiua? quæ ante us, vel is vocalem habent, vt pius. tenuis. & hoc aiunt quidam propter duas regulas, quarum altera alteri eſt contraria. regulæ autem hæ ſunt.

I poſitum inter duas vocales efficitur conſonans, præterquam in paucis quibuſdam, vt Aeneius. Rodopeius. Troius. Priameius. Peneius.

I tem comparatiuum ſuperare debet poſitiuũ ſuum vna ſyllaba. Si igitur pijor. egregior,& huiuſmodi dices,cõtra alterarñ harũ neceſſe eſt facias. Nam ſi voles pijor eſſe diſſyllabum,vbi i ſit conſonans, erit contra eam regulam, quæ vult poſitiuum à cõparatiuo ſuperari, quod non fiet, ſi pijor erit diſſyllabũ,vt poſitiuũ pius. Rurſus ſi voles pijor eſſe triſyllabum, vbi i inter duas vocales i & o ſit vocalis,non ſeruabitur regula, quæ vult inter duas vocales eſſe conſonantem. atqui non erit ſi pijor triſyllabum fuerit. ob has igitur contrarias regulas, non formare aiunt grammaticos ab huiuſmodi nominibus comparatiua, ſed aſſumere magis aduerbium, & complere vſum comparatiui, vt magis pius. magis tenuis. Sed ego id fieri exiſtimo euphoniæ,id eſt boni ſoni gratia. nam inueniũtur aliquando apud authores ab huiuſcemodi adiectiuis comparatiua. M. Tullius rhetoricorum lib. ij. ſed illæ

tenuius,

tenuius, & acutius, & ſubtilius tractantur. Plinius. ij. Vinum omne dulce quo tenuius, eo odoratius. Iuuenalis, Egregius cœnat, meliusq; miſerrimus horum egregius pro magis egregie, detracta i, vt ſit tetraſyllabum propter metrum.

Quæ ſunt anomala? bonus melior optimus ; malus peior peſſimus. magnus maior maximus. paruus minor minimus. multum plus plurimum. nequam nequior neqſſimus. ſiniſter ſiniſterior ſiniſtimus. dexter dexterior dextimus & quæ à facio. dico. loquor componuntur, vt magnificus magnificentior magnificentiſſimus. maledicus maledicentior maledicentiſſimus magniloquus magniloquentior magniloquentiſſimus. quæ tñ magis à magnificẽs. maledicens. magniloquens deriuari videntur. ocyor non habet poſitiuum latinum. ſed græcum ὠκύς.

Quomodo conſtruuntur comparatiua? cum ablatiuo vtriuſq; numeri. vt candidior cygnis, edera formoſior alba. Poteſt etiam alium habere ablatiuũ ſignificãtẽ exceſſum, vt Polyphemus erat maior Vlyſſe centũ vlnis, nec non omnem caſum poſitiui ſui, vt Ptolemæi Philadelphi bibliotheca fuit longe plenior librorũ alijs illius ætatis bibliothecis, quia plena fuit librorũ dicimus. Virgilius. Iouis omnia plena. Terentius, plenus rimarum ſum. Iuuenalis, Plus aloës, q̃ mellis habet, quia multum aloës dicimus. Ouidius. Reuerentior vlla deorũ, quia reuerens deorum dicimus. Cicero, Propius vrbẽ mouetur, quia propè vrbẽ dicimus. Similiter ſum vlterior pontem quàm tu, & citerior alpeis, quia vltra pontem, & citra alpeis dicimus.

Comparatiuum regit'ne etiam nominatiuũ cum q̃? minime nam cum dicimus, ſum doctior, quàm tu ſubauditur ſis. Sic etiam in alijs caſibus ſubintelligitur verbum, quod præcedit, vt apud Ouidium.

Mitius inueni, q̄ te genus omne feratū, ſubauditur inuenerim. Et apud M. Tullium ad Luceium. itaq; etiam hoc fortiorem me puto, q̄ te ipſum præceptorem fortitudinis, ſubintelligitur putem. Similiter iudico te doctiorem, quàm illum, ſeruio tibi libentius q̄ illi. indigeo tui, magiſquam illius, ſubauditur iudicem. ſeruiam. indigeam. illud autē Virgilij, aut grauiora timet, q̄ morte Sichei, cōciſum eſt, id eſt, quàm ea, quæ in morte Sichei acciderūt, vel quàm abūdat, vt ait Seruius. quis enim diceret amo Catonem meliorem, quàm Cæſare.

Ad bonam comparationem quot requiruntur? quinque. res comparata, vt Homerus. res cui comparetur, vt Heſiodo. accidēs vt doctior. & quod vterq; terminus ſit accidentis particeps. quare mala comparatio eſt, cygnus eſt albior coruo. Item quod altera altero ſit magis particeps accidētis. quia omnis comparatio id agit, vt alterum præferat, quæ æquat ſimilitudo eſt potius. quàm comparatio. authores Seruius, & Diomedes.

Quot modis fit Abuſio in comparatiuis? tribus conſtructione quādo partitiue ponūtur, nec conſtruūtur more cōparatiuorum, vt maior horum eſt charitas. formatione, cum ſubſtantiua, & pronomina comparantur, vt neronior. ſenior. iunior. ipſior, vnde etiā ipſiſſimus inuenitur apud antiquos ad imitationem græcorum. Ariſtophanes. ἐκεῖνος ὄντως ἐστί: ναὶ ἐκεῖνος αὐτός: αὐτότατος.

Significatione, cum tantum ſignificant, quātum poſitiuum ſuum, vt ſenior pro ſenex. vel minus, vt triſtior, parum triſtis, vel contrarium, vt dulcior. i. minus amarus, vt mare ponticum dulcius eſt, quā cætera maria, id eſt minus amarum.

Quando non ſolet comparatiuum iungi ablatiuo? cū fit comparatio inter duo. quia tunc iungitur geniti

uo, vt Aiacū fortior Telamonius. Horatius in poë tica o maior iuuenum dixit ad duos ſcribens.

Quando poſt comparatiuum non ſolet ſequi nominatiuus cum quam? cum inter duo fit cōparatio, vt manuum aptior dextra, & non q̄ manus. Item cum qui quæ quod vel negatiua dictio regitur à cōparatiuo, vt Pompeius, quo Cæſar fuit felicior, vicit multos reges, & nō q̄ qui, & nullo homine ſis peior, & non q̄ nullus. Niſi cum ſic dicimus, Longe equidē maiora ſunt animalia, quæ in aquis degūt, q̄ quæ in terris. & hoc quia ante quæ ſubauditur ea vel illa. M. Tullius in epiſtolis. Sed cum leuiora non multo eſſent quæ audirentur, quàm quæ viderentur. i. quàm ea, quæ viderentur.

De ſuperlatiuis, & eorum conſtructione.

Quid eſt ſuperlatiuum? quod ad plures ſui generis comparatum, ſuperponitur omnibus, vt M. Varro doctiſſimus Romanorū. i. doctus præter Romanos omneis. A quo caſu formantur? à primo deſinente in i addita s, & ſimus, vt docti doctiſſimus. forti fortiſſimus. à pulcher. matur, & ſimilibus in er deſinentibus formantur à noīatiuo addita rimus, vt pulcher pulcherrimus. matur maturrimus. Vetus itē veterrim⁹ facit.

Quæ ſunt Anomala? bonus melior optimus, & cætera, quæ diximus in cōparatiuis. Senex. iuuenis. adoleſcens, licet habeant comparatiuum, nō tamē etiam ſuperlatiuum habent. Item quæ à nominatiuo in bris veniunt, vt celebris celeberrimus, & pauca. quæ in limus deſinūt cum cōpoſitis facillimus. agillim⁹. gracillimus. humillim⁹. ſimillimus. quorũ poſitiua deſignant literæ, quæ ſunt in noīe fagus. ſunt qui agiliſſimus, & graciliſſimus dici tm̄ velint.

Quot ſunt terminationes ſuperlatiuorum? octo ſimus. rimus. quæ ſunt frequentiſſime. Liuius. xi.

mus.timus.remus.ſimus.nimus.

Quomodo conſtruitur ſuperlatiuum? cum genitiuo plurali, vel ſingulari nominis collectiui, vt maxime graiugenũ, & o danaum fortiſſime gentis Tityde. & cum caſu poſitiui ſui, vt tu es moribus omnium ornatiſſimus. & proxime Hiſpaniam Mauri ſunt.

Eſſet'ne bona comparatio Socrates eſt fortiſſimus aſinorum, & tigris eſt luporum velociſſima? non. quia cum ſuperlatiuum redoleat naturam partitionis, in qua ſemper pars trahitur à toto, quod eſſe debet cum parte eiuſdem generis, vel ſpeciei, ſequeretur Socratem eſſe eiuſdẽ ſpeciei cum aſino; & per conſequens, aſinum & Tigrin lupum, quod eſt falſum.

Perdoctus quomodo facit comparatiuum? lõge vel multo doctior, quàm doctiſſimus.

Quare non dicimus perdoctus perdoctior perdoctiſſimus? quia per neq; iungitur comparatiuo neq; ſuperlatiuo, ſicut q̃ pro valde nunquam poſitiuo iungitur, niſi poſt per, vt perq̃ doctus. poſt oppido ſane. admodum. valde. nimis. vt oppido q̃ eruditus ſane quàm pulcher, admodum q̃ elegans ſcortum. Item habeo valde quàm paucos numos.

Quando vtendum eſt comparatiuo? cum aliquẽ vel ſuo, vel alieno generi comparamus, & ad vnum & ad plures tã ſui generis q̃ alieni, vt fortior homo homine, & fortior homo hominibus, & velocior homine leo, & idem tigribus eſt non immanior; vt docent Donatus. Seruius. Priſcianus, & vſus ẽt authorum comprobat. Martialis.

Hic totus volo rideat libellus,
Et ſit nequior omnibus libellis,

Plinius de marmoribus. pretioſiſſimi quidem generis lacedæmonium viride, cunctiſq; hilarius.

Ouidius in ſecundo μεταμορφώσεων.

Tãto virginibus præſtantior omnibus Herſe. quæ
& ipſa erat Virgo.
Virgilius in primo æneidos.
Pygmalion ſcelere ante alios immanior omneis. ad
ſceleratos omneis conferens Pygmalionem, com-
paratiuo eſt vſus. Statius in octauo. Et melior ſis
quæſo deis, Amphiaraus dicit ad Plutonem. Non
placet deis eſſe datiuũ, ſibi enim orabat Amphia-
raus, vt parceret pluto, & eſſet melior, quàm cæte
ri dei, qui ſe abſorbi à terra paſſi fuerant. nam quæ
cura illi de deis? ſibi enim timebat non dijs, quod
ſequentia indicant. Siquando nefanda huc aderit
coniux illi funeſta reſerua Supplicia, illa tua re-
ctor bone dignior ira. Sis igitur melior mihi, quàm
cæteri dij, & ſume ſupplicia de Heriphyle vxore
ſcelerata. Lactantius, Omnes ſibillæ vnum deum
prædicant, & maxime Erythrea, quæ celebrior, &
nobilior inter cæteras habetur. Vallæ tamen ad
plura ſui generis cõparatiuum referri non placet,
cum nec apud græcos id fiat. Illi enim ſic dicunt.
ἀχιλλεὺς ἀνδρειότερος τῶ αἴαντος. καὶ ὁ αὐτὸς ἰσχυρότε-
ρος τῶν τρώων. ἑλλήνων δὲ ἰσχυρότατος. non dicerent
græci Achilles fuit fortior græcis, ſed græcorum
fortiſſimus, ſicut ὅμηρος ἐγένετο σοφώτατος πάντων
τῶν ποιητῶν. non enim σοφώτερος. Sed ego in
hoc refragor ingenioſiſſimo Vallæ. tum quia Ro-
mani inueniuntur ad plura eiuſdem generis vſi cõ
paratiuis, tum quia ſolent in multis, initium capien
tes à græcis, ab anguſto in effuſum dilatare. ſicut
fecerunt etiam in ſexto caſu ſecundũ vetuſtiſſimos
græcorũ grãmaticos. Sextum enim caſum illi. ἐμέ-
θεν. σέθεν. ἕθεν. i. à me. à te. à ſe dicebant, quem latini
in omnibus ferè caſualibus ſeruauere. Similiter im
perſonalia in paucis græcis accepta, apud nos fre
quentiſſima ſunt, illi ſpondeum, vel dactylum in ſe

tundo, vel quarto loco iambici verſus raro poſuẽ rũt. latini vero ſæpiſſime. S. quoq; apud græcos ra riſſime vim conſonantis amittit carminis neceſſitate. noſtri vero, ſed vetuſtiſſimi ſubtrahebant eam frequentiſſime, vt opuſt pro opus eſt apud Plautum. quanq̃ nunc exoleuit hoc idem feciſſe eos arbitror in comparatiuis, vt cum græci ad plura ſui generis non niſi ſuperlatiuo vſi inueniantur, noſtri, & comparatiuo, & ſuperlatiuo vtantur.

Tanto, & quanto, & multo, & longe pro valde, & facile, pro non dubie, quibus comparationis gradibus adiunguntur? tam comparatiuo q̃ ſuperlatiuo. Cicero. Quanto es maior, tanto te geras ſummiſſius. Catullus ad M. Tullium Ciceronem.

Diſertiſſime Romuli nepotum.
Quot ſunt, quotq; fuere Marce Tulli.
Quotq; poſt aliis erunt in annis.
Gratias tibi maximas Catullus
Agit peſſimus omnium poëta,
Tanto peſſimus omnium poëta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Quintilianus, Declamãdi ratio vt eſt ex omnibus nouiſſime inuẽta, ita multo eſt vtiliſſima. M. Tullius. ſed ego neq; eis aſſentiebar; neq; diſputationũ inuentori, & principi longe omnium in dicẽdo grauiſſimo, & eloquentiſſimo Platoni. Item totius Græciæ facile doctiſſimum Platonem. Amant ẽt iungi cum alius. aliter. ſecus. ante. poſt. & cæteris, quæ ſuperlationem quandam ſignificãt, quæq; diuerſitatem, vt præcipuus diſſimilis, alienus, vt docet Laurentius Valla. Ouidius, Quantoq; ratem qui temperat anteit remigis officium. Quintilianus, Quanto alius fuit ille infeliciſſimi iuuenis affectus. Teren. Verum multo aliter euenire intelligit. Salluſtius, multo præſtat beneficij, q̃ maleficij inuẽ

torem eſſe. Inueniiur etiam tantum poſt quanto, & tanto poſt quantum. Ouidius. Quanto dux mi lite maior, tantum ego te ſupero. Virgilius.
O præſtans animi iuuenis quantum ipſe feroci.
Virtute exuperas, tanto me impenſius æquum eſt Conſulere. quod fit, q͞a alterum poſitiuo, ſeu verbo, comparatiuo alterum debet cohærere. Quo & eo pro tanto & quan͞to inueniuntur frequentiſſime poſita. Fabius. Quo quiſq; ingenio minus valet, hoc ſe magis attollere, ac dilatare conatur. Idē, Erit eo obſcurior, quo quiſq, deterior.

De relatiuis.

Quod eſt relatiuum? quod rem antedictam dicit iterum. In quot partes diuiditur relatiuum? in duas. in relatiuum ſubſtantiæ, & accidentis.

Quod eſt relatiuum ſubſtantiæ? quod refert antecedens ſubſtantiuum.

Quod eſt relatiuum accidentis? quod refert antecedens adiectiuum.

Quotuplex eſt relatiuum ſubſtantiæ? duplex. ſubſtantiæ ſimilitudinis, & diuerſitatis.

Quod eſt relatiuum ſubſtantiæ ſimilitudinis? quod idem cum ſuo refert antecedente.

Quæ ſunt relatiua ſubſtantiæ ſimilitudinis? qui, quæ, quod. is. ſuus. ipſe. ſui. ille. idem. vt Plato, qui fuit doctiſſimus ſuæ ipſius ætatis philoſophorum, docuit Ariſtotelem, & is idē Socratis diſcipulus fuit.

Quod eſt relatiuum diuerſitatis? quod refert antecedens diuerſum à cōſequente cū quo cōcordat, ſed ſub eodem gn̄e vel ſpecie. Quāuis. n. diſcordat ab antecedente. tn̄ eiuſdē eſſe vel gn̄is, vel ſpeciei cū conſequente refert. Nam ſi dico amo laurum & cæteras arbores, ſignifico quidem laurum eſſe arborē, ſed diuerſam à cæteris arboribus non enim

idem laurus, quod cæteræ arbores. Item placet mihi accipenſer, & alij piſces, oſtendo quidem accipenſerem eſſe piſcē, ſed differre à cæteris ſpecie. Nec dicas igitur iudæi crucifixerunt Chriſtum inter duos alios latrones, quia ſic loquens diceres Chriſtum fuiſſe latronem. Caue igitur, ne decipiaris in huiuſmodi relatiuis ſubſtantiæ diuerſitatis. nec vnquā eis vtaris, niſi antecedens eiuſdem eſſe vel generis, vel ſpeciei cum eo, quod conſequitur, velis oſtendere.

Quæ ſunt relatiua ſubſtātiæ diuerſitatis? alius. alter. reliquus & cætera cæterum. nam cæter vel cæterus non legi.

Relatiuum ſubſtātiæ, & accidentis in quot debet cū antecedente congruere? In nullo ſi accidentis fuerit. illud enim cum conſequente concordat in numero. caſu. & genere, vt Polyphemus erat altus, quanta eſt turris diui Marci. Si vero fuerit ſubſtantiæ, in duobus, in numero & in genere. pter ſuus, & relatiua ſubſtantiæ diuerſitatis. quæ cum conſequente cōcordant, quemadmodum ea, quæ ſunt accidentis, vt cliens rogat patronum, vt defendat cauſam ſuam. antecedens huius relatiui ſuam, eſt cliens, & tamen cōgruit cum ſubſtantiuo ſequente, quod eſt cauſam, in numero. caſu, & genere. Salluſtius, Leones & alias feras. antecedens huius relatiui alias, eſt leones. & cōgruit cū feras. ex quo infertur leonem eſſe feram. ſic apud Virgilium.

Tum caſia, atq; alijs intexens ſuauibus herbis. Infertur caſiam eſſe herbam.

Qui. quæ. quod cōcordat'ne ſemper cum antecedente? non. quoties enim inter duo ſubſtantiua ponitur, quorum ſequens ſit proprium nomen, ſequenti (vt Seruius docet) accommodatur, vt apud Salluſtium. Eſt locus in carcere, quod Tullianum appel-

latur. & in ſacra pagina, Semini tuo, qui eſt Chriſtus. Si vero ſequens fuerit appellatiuum nomen, poteſt tam cum conſequente, q̃ cum antecedente congruere, vt roſa, quæ vel qui eſt flos candidiſſimus, mihi admodum placet. Marcus Tullius, Homines enim ſunt hac lege generati, qui tuerentur illum globũ, quem in hoc templo medium vides, quæ terra dicitur, ĳsq; aius datus eſt ex illis ſempiternis ignib⁹, quæ ſydera, & ſtellas vocatis. Sed inuenitur etiam antecedenti reſpondere relatiuum, quando ſequens ſubſtantiuum, ſit propriũ nomen. Valerius Maximus. Antea ſenatus aſſiduam ſtationẽ eo loci pagebat, q hodie Senaculũ appellatur.

De relatiuis accidentis.

Relatiua accidẽtis quæ ſunt? Qualis. quantus quot. quotus. quotennis. quotenus. quotuplus. quotuplex. cuius. cuias. Sed quotuplus, & quotuplex non memini legere apud authores. quotuplex tamen ego vtor interdum, quia legi aliquando apud grammaticos.

Qualis quæ habet antecedẽtia? bonus. malus. ſapiẽs. demens. ſtultus. intelligens. doctus. indoctus. pulcher. turpis. albus. niger, & cætera ſignificantia qualitatem, vt virtutem. vitium. colorem, & ſimilia, vt tui crines ſunt nigri, qualia Aethiopũ corpora, & facies Aethiopum eſt nigra, quales ſunt pennæ coruorum. eius redditiuum eſt talis.

Quantus quæ habent antecedentia? magnus. paruus. longus. breuis. latus. anguſtus. altus. profundus, & id genus cætera, vt formica eſt parua, quãtus eſt culex. eius redditiuum eſt tantus.

Quæ ſunt antecedẽtia hui⁹ relatiui quot? vnus. duo. tres. quatuor. quinq;. ſex. ſeptem. octo. nouem. decem. viginti. centum. mille, & reliqua numeralia. eius redditiuum eſt tot. dicimus & totidem.

Quotus quæ antecedentia habet? primus. ſecundus. tertius. quartus. quintus. dicimus quinquageſimus. cẽteſimus. milleſimus, vt tu es primus in hac vrbe, quotus ego domi meæ. Ponitur etiam quotus pro quot. Martialis, Dic quotus es, quanti cupias cœnare? pro quot eſtis. ſed proprie ordinem refert quod indicant nomina ordinem ſignificantia, per quæ reſpõdemus interroganti, vt quota hora eſt? prima, aut ſecunda, aut tertia. Sic igitur reſpondeamus, neceſſe eſt. quare ſic hæc nomina præceſſerint, non licet ea referre per quotus? vt eo cubitum hora, tertia, quota, vel vt tu hoc & ſi nuſquam memini legere apud doctos, tamen quemadmodum ei, qui dixerit, quotũ annum ætatis agebat Cato, quando græcas diſcebat literas? licet reſpondere ſexageſimum, & per huiuſmodi nomina, ſic etiam licere arbitror ex contrario hæc eadem nomina per quotus referre ſic. incipio hyeme lucubrare ab hora octaua, quota Plinius ſecundus, cum tardiſſime ſurgeret cubitu, incipiebat. nõ tamen etiam ſexta, quota illa ſæpe. Incipiebat autem lucubrare à vulcanalibus.

Quotẽnis de quo meminit Priſcianus (nam apud authores non legi, ſed ſic vbiq;, quot annos natus es? quotũ annũ ætatis agis? quot annorum es?) quæ habere antecedentia poteſt? anniculus. biẽnis, vel bimus. triẽnis, vel trimus. quadriẽnis, vel quadrimus. quinquennis. decennis, vlterius non legi, vt hoc vinum eſt bimum, aut decenne, quotennis eſt filius tuus, vel melius, quot annos natus eſt filius tuus.

Quotenus, quo vſus eſt. M. Tul. Ad Atticum dicẽs, in ripa neſcio quotenorum iugerum, quæ habere antecedentia debet? ſinguli. bini. terni, vel trini. quaterni, vel quatrini quini ſeni. ſepteni. octoni. noueni. deni. viceni. quinquageni. centeni. mille-

hi.eſt autem quotenus relatiuum diuiſiuum in pa-
res numeros, vt boues bini, & quaterni trahũt ara
trum, quoteni equi carrucã. Vtimur ẽt his nomini
bus ſic, Iulius Cæſar legauit viritim trecentos Se-
ſtertios ait Tranquillus, hoc eſt trecentos viris ſin-
gulis. Auguſtus vero cohortibus urbanis quinge-
nos, legionarijs trecenos numos, hoc eſt ſingulis
quingentos & trecentos. nã ſi dixiſſet, legauit po-
pulo trecentos Seſtertios, tm̃ trecentos toti popu
lo eſſe legatos intelligeremus, ſed quia trecenos
dixit, ſingulis trecentos ſignificauit legatos. Sic da
to diſcipulis tuis omnibus binos colaphos, hoc
eſt duos ſingulis. Item uiri ſobrij, ac modeſti cum
diſcumbunt, bibunt ad ſummum trinos cyathos ui
ni, hoc eſt treis ſinguli. Præterea nomina, quæ tan
tum in numero multitudinis inflectuntur, his no-
minibus coniunguntur, ut dedi ad te binas aut ter
nas, aut quaternas literas, cum tu unas tantum mi-
ſeris, pro duas aut treis, aut quatuor epiſtolas cum
tu unam epiſtolam miſeris. nec dicas duas literas,
aut binas epiſtolas. Sic binas ædes, ternas nuptias
pro duas domos, tria connubia dicendum.

Quotuplus quæ habet antecedẽtia? ſimplus, duplus,
triplus, quadruplus. cẽtuplus, ut ſi dediſti obolum
mendico propter Deum accipies centuplum, quo
tuplum non accipies, ſi pro te impendiſti. ſed hũc
poſtremum loquẽdi modum ego nõ memini lege
re, nec puto inueniri apud illuſtreis authores.

Quotuplex quæ habet antecedentia? duplex, triplex
quadruplex, ut habeo triplicem ueſtẽ, id eſt trium
generum. quotuplex non eſt tibi, ſed neq; hoc legi
apud illuſtreis.

Cuius cuia cuium quæ habet antecedentia? noĩa, uel
pronomina poſſeſſiua, uel genitiuos ſubſtantiuorũ
ut dic mihi Damœta cuium pecus? æneium, uel

meum, vel ægonis. Cuia eſt hæc domus? tua, vel Reip. vel herculea. Cuiũ fuiſſe putas hunc enſem? hectoreum, vel Hectoris, vel tuũ. ſed ſic nõ ſunt relatiua, ſed interrogatiua. eſſent aũt relatiua, ſi ſic diceres, hic ager eſt me⁹, vel Cæſaris cuia eſt ancilla.

Hic & hæc cuias & hoc cuiate quæ habet antecedentia? nomina patriæ, vt Romanus. Caſſianus, vel gentis, vt Italus. latinus. vt ſum Romanus. cuiates erant Catones, & latinus cuias fuit. M. Tullius.

Quæ ſunt relatiua accidẽtis ſimilutidinis, oĩa p̃dicta, vt ſum bonus, q̃lis tu, ſimilitudo eſt & æqualitas.

Quæ ſunt relatiua accidentis diuerſitatis? aliuſmodi & alteriuſmodi, vt ſum albus, & coruus eſt aliuſmodi. diſſimilitudo eſt.

Quot modis ponuntur ſupradicta nomina in oratione? multis, ſed frequenter tribus. interrogatiue. vt Sed vos qui tãdem? quibus aut veniſtis ab oris? & quod genus hoc hominum? Relatiue, vt ſum pius Aeneas, raptos qui ex hoſte penateis Claſſe veho mecum, fama ſuper æthera notus. infinite, vt Qui ſint veri amici, planè ignoro. & ſic Qualis. & cætera relatiua accidentis.

Animal quid, & Virgilius quis quare non dicimus? quia quis & quid nunquam relatiue, ſed vel infinite, vel interrogatiue ponuntur.

De interrogatiuis.

Qvod eſt interrogatiuum nomen? quod rei dubiæ, vel tanq̃ dubiæ poſtulatiuum eſt.

In quot partes diuiditur? in duas. in interrogatiuũ ſubſtantiæ, & in interrogatiuum accidentis.

Quæ ſunt interrogatiua ſubſtantiæ? qui quæ quod, & quid, & vter.

Quæ ſunt interrogatiua accidentis? qualis. quantus. quot. quotus. & cætera relatiua accidentis.

Quid intereſt inter quis, & vter? ſi duo fuerint, dices

quis,& vter tuo arbitratu.vt quis vel vter oculoꝝ tuorum melius videt? Si vero plures, quis tm̄,vt qui ex tuis digitis eſt longior?non etiam vter.

Debemus'ne ſemper reſpondere per eundē caſum, per quē interrogatio facta fuerit?maxime. vt Quā puellam amauit Achilles in Troia prouincia? Polyxenam. Quis tibi videor?æque miſer,atq; ego ſum. Cui inuidebat Thraſo miles? Phedriæ riuali.à quo amata fuit Galathea?ab Aci,& Cyclope. Quarum rerum non eſt vnquam ſatietas? diuitiarum.Interdum tamen nō licet reſpondere per eũdem caſum,vt ſi rogeris, quotēnis es?reſpondeas potius centum annorũ.quàm centēnis, quod nuſquam legitur.Item quāti emptæ? Paruo.& Cuiũ pecus?ægonis,aut Philōdæ.& qd agitur? ſtatur. cuius dicis eſſe hos libros?meos.

De diſtributiuis.

Qvod eſt nomen diſtributiuum? quod eſt diſtributionis nota, ſeu ſignum.

In quot diuidiť partes diſtributiuũ nomē? in duas.in affirmatiuum,& negatiuũ, & ſunt hæc. Quiſq; ambo affirmant.quicunq;,atq; omnis.vterq;. Nullus.nemo negant.etiam coniungito neuter. Quem caſum volunt?genitiuum pluralem, vel ablatiuum,accuſatiuum'ue cũ præpoſitione,'vt nullus diſcipulorum vel ex diſcipulis,uel inter diſcipulos legit.dicimus etiam nullus diſcipulus. ſic vterq; parentum,& vterq; parens.

De partitiuis.

Qvid eſt nomen partitiuum? quod partem trahit à toto,cum quo partitur,& cum eo debet in genere concordare.vt hominum aliqs alieni appetēs, aliqs ſui ꝓfuſus.& ſunt hæc. Quilibet,& qdam atq; aliquis.quicunq;.alius. qs. Alter.vter ſimul alteruter,numeralia,vt vnus.

Sed diſtributiuum. partitiuum. diuiduum ſynonyma eſſe exiſtimo.

Quot in partitione eſſe debent? tria. pars. totum. & quod pars regat totum, vt literarum tuarum vnæ ſunt eloquētiæ, alteræ humanitatis & amoris plenæ. fit etiam partitio p prolepſin, de qua dicemus cum de figuris tractabimus.

Quilibet non'ne ſignificat id, quod omnis, ſeu cunctus? nō, ſed vnū quéuis de multis, vt accipe quélibet hoꝝ libroꝝ. i. vnum quemuis. & nō quēq; ſeu omnē. Poëtæ tñ pro omnis ponere videntur. Ouidius. Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt. quilibet, id eſt vnuſquiſq;. ſed ꝓprie particularis eſt dictio. Quilibet igitur & nullus non ſunt contraria, vt putant dialectici ætatis noſtræ, ſed omnis, & nullus.

De cōſtructione noīatiui, & cæteroꝝ caſuum.

Nominatiuus, & cæteri caſus iunguntur genitiuo poſſeſſiue, vt M. Tul. Romanæ eloquentiæ princeps, atq; is idem patriæ vetus pater. & T. Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantem patauinitatem quandam redolere dixit Aſinius Pollio. Item adiectiua nonnulla genitiuum admittūt, vt plenus rimarum. diues opum. diues pictai veſtis & auri. Peritus. doctus iuris. Ignarus. inſcius. imperitus reꝝ. Cupidus honoris appetēs alieni. ſui profuſus. Non eſt aduerſus. Impudēteis, & improbos velitandū. qa tātiſper ſilis, & compar eoꝝ fies, dum paria & cōſimilia dicas.

Datiuo Adiectiua ſic. facilis, vtilis amicis. grauis, dānoſus hoſtibus. carus. gratus. amicus omnibus. Inimicus nemini, & multa huiuſmodi.

Accuſatiuo iunguntur adiectiua ſic. populabundus agros. oſus. peroſus inimicos. expectē, qui me nūquā viſurus abiſti? & cætera ī rus, cū participia eſſe deſinunt amiſſione tpis, & accuſatiuo iunguntur.

Ablatiuo iunguntur ſubſtantiua ſic, doctrina homo ſeria. floreti vir facundia egregia indole puer. præſtanti corpore nymphæ. virgo egregia forma, atq; ætate integra. Hercules magne vi heros, atq; cõſilio. nihil iſtac opus eſt arte. dicimus etiam dux nobis opus eſt. Adiectiua ſic, plenus fide. clarus inſignis fama. Ennius ingenio nobilis, arte rudis. ſecũdus ab rege, & nulli pietate ſecundus. alienus à vitijs. dignus honore. indignus laude. magnus doctrina. laſſus labore aſſiduo. & laſſus cura, & confectus. & id genus abunde multa.

De participijs.

Quid eſt participium? pars orationis declinabilis, partem nominis capiẽs, partemq; verbi.

Quare inuentum eſt participium, vt loco verbi obliquis caſibus intranſitiue adiungatur. quia cum nõ poſſint obliqui caſus adiungi verbis intranſitiue, loco verbi ſubit participium, vt Priſcianus ait. vt bonus homo loquebatur. boni hoĩs loquentis orationem audiui. bono homini loquenti dedi bonũ hominem loquentem audiui. à bono homine loquente accepi. quia non licet dicere boni hominis loquebatur loco verbi loquebatur, ſubit loquentis participiũ. Item vt oratio breuior ſit, & dilucidior omiſſis relatiuis. aduerbijs. coniunctionis. vt homo pauca loquens inter ſapientes cõnumeratur. i. homo, qui pauca loquitur. Item cœnatus eo cubitum. i. poſtquã cœnatus ſum. & legens diſce, pro lege & diſce. Item veniens vidi, id eſt cum venirẽ.

Quod autem in hac oratione, mulieres ornant ſe, ne videntes homines eas derideant, neceſſario participio ſit vtendũ, vt Valla docet, & Sypontinus, q à Valla accepit, mihi non videtur. non enim ſic ea reſoluenda eſt oratio, Mulieres ornant ſe, ne ho,

mines eas videant,& derideant,quia ſic neceſſe eſ-
ſet vti participio,quoniam vident eas omnino ho-
mines, ſed ſic mulieres ornant ſe, ne qui vident
homines,vel ne cum vident hoïes,eas derideant,
vel per paſſiuũ,ne à quibus vidẽtur hominibus de
rideantur,vel ne cum ab hominibus videntur, ſint
illis ludibrio.nam ne homines videntes, nõ eſt ne
homines videant,ſed ne qui vident homines, vel
ne cum vident homines.

Quot ſunt terminationes participiorum? ſeptẽ.ns,vt
amãs.legens.rus,vt amaturus.tus.ſus. xus. uus. &
dus,vt amatus.viſus.ĩpexus,mortuus.amandus.

In.ns.participia vnde formãtur? à prima pſona præ
teriti ĩperfecti indicatiui modi, mutando bam,vel
bar in ns.vt amabam amans.legebã legens.oſcula
bar oſculans.ſequebar.ſequens.eo is.cũ compoſi-
tis,mutat bam in ens,vt ibam iens.quibã quiens.

In rus vnde formantur? ab vltimo ſupino addendo
rus,vt amatu amaturus.viſu viſurus. pexu. pexu-
rus.orior tamen & ſi habet ſupinum ortum, vnde
ortus.participium tamen facit oriturus. Horatius
in epiſtolis.

Nil oriturum alias,nil ortum tale fatentes.

In tus.ſus.xus.vnde formantur? ab extremo ſupino
addendo s. vt amatu amatus.viſu viſus,impexu im
pexus,à morior tamen debuit eſſe moritus, quod
proportio magis exigebat Priſciano teſte,quia ſu-
pinum eſt moritum, quod etiam indicat Moritu-
rus, ſed facit mortuus geminato.u.quod in nullo
alio participio inuenitur.

In dus vnde formatur? à genitiuo ſui præſentis par
ticipij mutando tis in dus,vt amans amãtis. legens
legentis.oſculans oſculãtis.tis in dus fit amandus.
legendus. oſculandus.

A verbo actiuo quot participia deriuantur? duo. al-
terum

terum præſentis & præteriti imperfecti temporis in ns vt amans.i.qui amat vel amabat. alterum futuri in rus vt amaturus.i.qui amabit.

Quæ actiua non habent participium in rus? quæ deficiunt ſupinis, & ſunt hæc.

Compeſco.cerno.renuoq;.& reſpuo. lingo.
Sugo.refello.timet.lambo.vrgeo. & ambigo. caluo.
Viſoq; cum metuo.poſco.linquo.arceo.diſco.
Et cum compoſitis ſunt hæc ſine cuncta ſupinis.

Compeſco ſcis ſcui p refrenare,& ↄſtrĕgere.

Diſpeſco per ſpartire. Plinius. Africam ab Aethiopia dipeſcens.

Renuo	is	nui	per renunciare.
Reſpuo	is	ſpui	per refutare.
Lingo	is	xi	per leccare.
Sugo	is	xi	per ſugare. (falſo.
Refello	is	elli	p negare, & reprĕdere il
Linquo	is	qui	ſupinũ eſſet ſcđm analogiam lictum, vnde derelictum per abbãdonare, de quo Priſcia. Eandem ſeruant etiam regulam liqui lictum & ex eo compoſita reliqui relictum.
Lambo	is	bi	per leccare.
Vrgeo	ges	vrſi	per conſtrengere.
Ambigo	gis	ſine ptõ & ſupino p dubitare.	
Caluo	uis	ui	per ingannare.
Viſo	ſis	ſi	per andare à vedere.

Terĕtius. viſam, ſi domi ẽ. Cætera dicta ſũt i actiuis.

A verbo paſſiuo quot participia deſcẽdunt? duo. alterum præteriti perfecti & pluſquamperfecti temporis in tus vel ſus vel xus, vt amatus viſus pexus. id eſt, qui amatus viſus pexus fuit vel fuerat, vel p actiuum, quem amaui vel amauerã, vidi vel viderã, pexui vel pexuerã. Alterum futuri in dus, vt amãdus.i.qui amabitur, vel quem amabo.

Quæ habent vnum tantum participium, id eſt, futuri

in dus? quæ deficiunt ſupinis. quare? quia cum participium præteriti temporis inclinetur à ſupino, & ſupinum non fuerit, nec participia erunt, quæ à ſupino naſcuntur. & ſunt ea, quæ pauloante carminibus complexi ſumus.

A verbo neutro quot participia deſcendunt? duo. vnum præſentis & præteriti imperfecti temporis in ns, vt ſeruiens. i. qui ſeruit, vel ſeruiebat, alterum futuri in rus. vt ſeruiturus, id eſt, qui ſeruiet, vel à quo ſeruietur.

Quæ neutra habent quatuor participia? quæ habent paſſiuum in tertijs perſonis, vt ſemino, tundo, & aro, & cætera, vt ſeminás, & ſeminaturus in actiua ſignatione, & ſeminatus, & ſeminãdus in paſſiua.

Quæ neutra habent tria participia? hæc.
Prandeo. cœno. meret. nuboq́;, & iuro. quieſco.
Et placeo, & pateo, tituboq́;, & gaudeo, fido.
Fio quoq;, & ſoleo, atq; aſſueſco, atq; audeo iũge.

Habent enim participium præſentis, præteriti, & futuri in rus, vt prandeo prandens pranſus, & pranſurus. cœno cœnans cœnatus, & cœnaturus. & ſic reliqua. ſed prandeo. cœno. iuro. etiam im dus participium habent.

Fio tamen vel nullum habet proprium participium vel vnum tantum fiens, quod non inueniri inquit Laurentius valla, & ſi Priſcianus ponit, & Diomedes rariſſimum dicit. Factus eſt enim à ſupino factu, quod à facio eſt, cuius paſſiuũ fuit facior apud veteres futurus à ſum eſt potius, vt ait Diomedes, quamuis à ſuo antiquo verbo eſſe videatur. Quod vero non ſit futurus à fio, profuturus, oſtendit à proſum, & defuturus à deſum. fiendus vero barbare dicitur. pro eo docti faciendus vtuntur.

A ſum etiã ens, quo vſus eſt Cæſar, & Græci ὤν dicunt, non eſt in vſu frequenti, niſi apud dialecti-

coſ,& philoſophos ætatis noſtræ. A ſum vero compoſita carēt participijs, præter abſum abſens. præſum præſens. poſſum potens, quod tamen nomen eſſe vult Diomedes.

Quæ participia præteriti temporis tam actionem q̃ paſſionem ſignificant? pranſus. cœnatus. potus. iuratus. dicimus enim ego prandi, & cœnaui, & pranſus, & cœnatus ſum ficos. & fici pranſæ, & cœnatæ ſunt à me. potaui. & potus ſum aquam, & aqua pota eſt à me. ego iuraui & iuratus ſum numina. & numina iurata fuerunt à me.

Mereo es rui & meritus ſum per meritare & militare.

Iuro as aui & iuratus ſum per iurare.

Pateo es tui & paſſus ſum per eſſere manifeſto. ſed paſſus à patior etiam, & à pandor eſt participium.

Titubo bas baui & batus ſum p vacillare.

Quæ neutra nō niſi vnum habent participium? quæ carent ſupinis. & ſunt hæc.

Strideo. ſterto. rudo. ſtridit. micat. æſtuo gliſco.
Et conquiniſco, & quando dat parco peperci.
Scandoq́; cum ſcalpo. ſcabit. & pauet. horreo. mādo.
Pſallo. luo, atque tremo, ſatagoq́;. & obedio. dego.
Micturio. horreſcoq́;, & cætera talia præter.
Parturio. eſurio. & per ui quæcunq; ſecundæ,
Vt caleo, fuerint. ſed habent tamen iſta ſupinum.
Cum placeo, noceo. libeo. careo. pateoq́;.
Torret. olet. valeo. paretq́;. doletq́;, latetq́;.

A Luo etiam eſſet lutum per analogiam, vnde dilutum vinum à diluo, in quo miſta eſt aqua, & à ſcalpo ſcalptum. Priſciano teſte, nec dicas ſculpo per u. non enim dicimus ſculptum. & ſculpellum per u ſed per a ſcalptum, & ſcalpellum, quare ſcalpta marmora dicendum non ſculpta.

Oſus ab odi eſſe videtur, Sed oſus. exoſus. peroſus nomina ſunt ſecundum Seruium. & accuſatiuo figurate coniunguntur. Plautus in Amphitryone, Oſa ſum inimicos meos. Virgilius, lucemq́; peroſi. Ouidius, Tedas exoſa iugales. Valerius Maximus de Scæuola. Peroſus enim credo dexteram ſuam, quòd eius miniſterio in cæde regis vti nequiſſet, iniectam foculo exuri paſſus eſt.

Vſurpantur à neutris qñq; in dus participia. Ouid. Quæ venit indigne pœna dolenda venit. Idem. Vir q́; mihi dempto fine carendus abeſt.

Srrideo es di per cigare, & cridare.

Sterto is tui Per ronfare o roccare. Sternui vero eſt à ſternuo, & ſignificat quod vulgo dicimus ſternutare. Propertius. ſternuit omen Amor. Columella. Donec ſternuat ouis.

Rudo is di p gragliare. ſed rudũt etiam funes. vnde rudentes dicti, vt ſtridorq́, rudentum.

Strido is di idem quod ſtrideo.

Mico cas cui per giocare alla mora. i. ad digitos, vbi baiuli ſolent. Marcus Tullius officiorum tertio. Dignum eſſe dicunt, qui cum in tenebris mices.

Aeſtuo as aui atum per hauer gran caldo.

Pſallo lis li per cantare.

Cõqniſco ſcis cõqueſſi p ichinare, & ſq̃ſſare il capo

Scando dis di per montare, & aſcendere.

Dego dis gi per viuere.

Mando dis di per ſchizzare con li denti.

Scabo bis bi per grattare.

Scalpo pis pſi idẽ eſt qđ ſcabe, & p ſculpir.

Paueo es paui per hauere paura.

Luo is lui per patire la pena, & purgare la colpa.

Gliſco ſcis ſinę ptõ & ſupino per creſcere.

Lucilius apud Gellium. Luna alit oſtrea, implet & echinos, muribus fibras & pece addidit. eadem autem ipſa, qua creſcente luna gliſcunt, deficiente luna contra deficiunt.

Tremo	is	mui	per tremare.
Furo	is	iſaniui per diuentare matto.	
Luceo	ces	luxi	per lucere.
Pelluceo	ces	pelluxi per lucere molto.	
Torreo.	res	rui toſtum per arroſtire.	

A verbo communi quot participia deriuantur? duo in actiua ſignificatione tantū in ns, & in rus, vt largiens qui donat, vel qui donabat, & largiturus, qui donabit. Vnum præteriti perfecti tam in actiua q̃ in paſſiua, vt largitus, qui donauit, & qui donatus eſt. Vnum in paſſiua tantum in dus, vt largiendus, qui donabitur.

A verbo deponenti quot participia deriuantur? tria. præſentis, & præteriti perfecti & futuri in rus vt ſequens. ſecutus. & ſecuturus.

Quæ deponentia habent quatuor participia? quæ communia olim fuerunt, ſignificantq; actionem, vt loquendus. ſequendus. vtendus. Ouidius. Multa rogant vtenda dari. Valerius. Maximus. etiam tribunus militum adulandus erat. Et ſciendum inueniri aliquãdo participia præteriti temporis à deponentibus verbis actionem ſignificantibus paſſiuam habere ſignificationem. Virgil. Vno graditur comitatus Achate. Idem. Nunc oblita mihi tot carmina. Terentius, Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda.

A b imperſonalibus ſunt'ne participia? minime, niſi à tædet pertæſus. Suetonius, Quaſi ptæſus ignauiam ſuam. leges etiam pœnitens & pœnitendus. pudens & pudendus. pigendus. libẽs. decens, quæ tamen magis nomina. Quin & pertæſus ignauiam

ſuam, auſim dicere nomen cum accuſatiuo figurate, vt lucemq́; peroſi, quia non habet pertæſus caſum verbi tædet, cum dicitur, pertæſus ignauiam ſuam, non enim dicimus, ille tædet ignauiam ſuã, ſi tædet inuenitur vnquam cum nominatiuo, ſed potius illum tædet ignauiæ ſuæ, vel, ſi, licet cum nominatiuo (ego enim non memini legere) ignauia tædet illum, vt te plus, minus'ue faxit, qđ poſtea nos pigeat apud Terentium. & hei mihi non te hæc pudent? & quem neq; pudet quicq̃. & an non pœnitebat te authorem flagitij, quod feciſſet adoleſcens? apud eundem. & quę ſæua pudebunt apud Lucanum. quare cum accuſatiuus ignauiam non regatur à pertæſus ratione verbi tædet, quoniam nec per imperſonale licet dicere illum tædet ignauiam, nec per perſonale, ille tædet ignauiam, quia potius eſſet dicendum ignauia tædet illum, ſicut, quod poſtea nos pigeat, & non quod nos pigeamus, & ſic in cæteris vt oſtendimus, pertæſus non eſt participium, ſed nomen potius accuſatiuo figurate adiunctum, vt oſus. exoſus. peroſus.

Quot modis participia tranſeunt in vim nominis tribus. conſtructione, quando non habēt caſum ſui verbi, vt abundans lactis, nomen eſt. abundans lacte, participium. acceptus illi, nomen eſt. acceptus ab illo, participium. Virgil.

Quàm diues pecoris niuei, quàm lactis abundans.

Patiens inediæ nomen eſt. patiens inediam, participium. doctus grammaticæ, nomen eſt. doctus grãmaticam, participium. præfectus vrbis, nomen eſt. præfectus vrbi, participium. quare & comparationem aſciſcunt, vt abundantior, acceptior. Compoſitione, quando cõponuntur cum dictionibus, cũ quibus eorum verbum componi non poteſt vt indoctus. innocens. non enim dicimus indoceo. in-

noceo. Temporis vel amiſſione, cum non ſignificant tempus, vt amandus eſt optimus quiſq;, id eſt amari dignus, vel mutatiõe, vt in participijs in rus cum ſoluuntur per præteritum imperfectum ſubiunctiui. Ouidius. Expectem qui me nunquã viſurus abiſti? id eſt q̃ eo animo diſceſſiſti, vt me non amplius videres. Valerius Maximus. Experiri enĩ volui, ſi tibi propoſitũ ex ſentẽtia parum ceſſiſſet. q̃ æquo animo me ferro eſſem interẽptura. id eſt, q̃ æquo animo me ferro interimere auderem. Seneca de naturalibus quæſtionibus, Nullã autẽ mentionem fecit cometarum, non prætermiſſurus, ſi quid explorati apud illos comperiſſet. non prætermiſſurus. i. ita affectus, vt non prætermitteret.

Participia quem caſum poſtulant ante ſe? nullum, quoniam nulla orationis pars regit ante ſe, præter verbum. Poſt ſe quomodo conſtruuntur? cum caſu verbi ſui, vt tu, qui euadis doctus, gaudebis. tu euadens doctus, gaudebis. ego, qui idigeo doctrinæ, incumbo literis. Indigẽs ego doctrinæ incumbo literis. adamo te, qui mihi inſeruis. adamo te in ſeruiẽtem mihi. Non vidi quẽquam, qui ſit ſtudio nihil conſecutus. Neminem vidi ſtudio nihil conſecutũ. O puer, qui præſtas cõdiſcipulos omneis ingenio, tene memoria illud Iſocratis. ἐὰν ἦς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής. O puer præſtans ingenio condiſcipulos omneis, &c. Nobis qui gaudemus virtute, multi inuident. Nobis virtute gaudentibus multi inuident. Seruire deo præter cætera, intereſt omnium, qui viuunt. Viuentium omnium intereſt præter cætera ſeruire Deo.

In quid reſoluitur participium? in relatiuum, & verbum, vt amãs, id eſt, qui amat, vel amabat. nonnunquam reſoluitur in verbum, & dum. vel poſtquam vel &. vel quoniam. vel cum & ſimilia, vt præce-

ptore legente, diſcipuli diſcunt, id eſt dum præceptor legit. & hoc dicto, interit, id eſt poſtquã hoc dixit, vel cum hoc dixiſſet, exceſſit è vita. Item legens diſco, id eſt lego, & diſco, veniens vidi, id eſt cum venirem.

Quando participio vti non licet? cum in nominatiuo eſſe relatiuum non poteſt, vt io allegrante te, ſon piu pouero di Codro. ego, quo tu gaudes, ſum pauperior Codro. & la grammatica inſegnata da me a te, te fara honore, & vtile. grammaticę, quã doctus fuiſti à me, erit tibi honori, & commodo. Item la camiſa ſpoliata à te dal tuo famiglio, andara ad lauare al fiume di Po la tua nutrice. induſiũ, quo tu ſpoliatus fuiſti à tuo miniſtro, ibit lotum ad flumen Eridanum nutrix tua. Et li libri mei da eſſer cargati in dui muli dal tuo mulatiero, mandaro alla cittate di Venetia, o à Roma al piu preſto. Libros meos, quibus duo muli onerabuntur à mulione tuo, mittam breui vel ad vrbem Venetias, vel Romam.

Dic per oneror quãdo eſt tertiæ ſpeciei, vt ſcribor. dicor. libros, qui onerabuntur à mulione tuo duobus mulis, mittam breui ad vrbem Venetias, aut Romam, & ſic licet dicere per participium. Libros meos onerandos multis mulis à mulione tuo mittam in Germaniam. Præterea non licet vti participio, quando non eſt, vt io ho hauuto molte volte compaſſione ad Ouidio bandezato in Ponto. Sæpe ſum miſeratus Ouidium, qui exulauit in Ponto. Item tu impari certamente uolentera la grãmatica ſtudiata da me, ma nõ fai frutto. diſcis tu quidem nõ inuitus grammaticam, cui ego ſtudui, ſed non proficis. In his nõ vſi ſumus participijs, quia nec exulo habet exulatus, nec ſtudeo ſtuditus, atq; ideo diximus per relatiuum & uerbum.

Dic uulgaria participiorum omnium. Amans, amante. chi ama o chi amaua. Amaturus, de amare. chi amara. & per deuere amare. eſſendo per amare, & hauendo ad amare. Amatus, amato. chi è ſtato, o chi era ſtato amato. eſſendo ſtato amato. Amandus, da eſſere amato chi ſera amato. & per eſſere amato. hauendoſe ad amare. o hauendo ad eſſere amato. eſſendo per eſſere amato. & ſic in cæteris.

Participium abſolute in quo caſu ponitur? in ſeptimo, ſi reperitur, ut ſtudiando in greco & hebraico tu andaui à ſolazzo. Studente me græcis, ac iudaicis literis, tu deambulabas. i. dũ, uel donec ego ſtudebam. Si uero non reperitur, dicimus per uerbum & dum, uel donec, uel poſtquã, ut uenuta la eſtate, molti ſe amalano. poſtquam uenit æſtas, plurimi ægrotant. & partita la inuernata, uien la primauera. Vbi diſceſſit hyems, uer aduenit. hic non licet dicere per ſeptimum caſum, quia uenio, & diſcedo non habent participia præteriti tẽporis. quãquam apud uetuſtiſſimos inuenitur diſceſſus, & alia, quæ nunc penitus exoleuerunt, ut interitus, obitus.

Quare etiam hic ſeptimus caſus appellatus eſt à nonnullis ablatiuus in conſequentia? quia neceſſario huiuſmodi ablatiuos cõſequi aliquid debet, ut ſole oriente, fit dies. i. ſolis ortum ſequitur dies, & græcis Ilion obſidentibus, uicti ſunt Iliẽſes, id eſt, propter obſidionem græcorum ſecuta eſt uictoria de Ilienſibus. quando autem ſic dicimus. te ſedente, ego ſto, non eſt neceſſe me ſtare, dum tu ſedes, non erit igitur ablatiuus in conſequentia. niſi in conſequẽtia dicitur, quia cõſequi omnino aliqd debet, ex quo pficiatur oratio. Sed dicas tu potius uel ſeptimũ caſum, vel ablatiuũ abſolute poſitum.

Quæ participia poni poſſunt abſolute in ablatiuo? præſentis, & præteriti imperfecti, id eſt in ns præ-

teriti pfecti & pluſquamperfecti, id eſt in tus, ſus, xus. quæ frequentiſſime inueniuntur in ſeptimo caſu. exempla vltro ſe offerunt, ſi quis inquirat, vt Te veniente die, te decedente canebat. & Sublata beneuolentia, amicitiæ nomen tollitur, & huiuſmodi infinita. Item futuri in rus, vt facturo me copiam bonorum librorum ſtudioſis omnibus, cœperunt omnes gaudere mirum in modum, id eſt cum eſſem facturus copiam. Lucanus in primo. Facile venturo Cæſare prædam ignauæ liquere manus .i. cum eſſet venturus Cæſar. Valerius Maximus libro. I. Id luce proxima conſulibus ſacrificio vel ex piaturis, ſi poſſet auerti, vel ſi certum deorũ etiam monitu viſum foret, executuris, hoſtiarum exta ſomnio cõgruerunt. In dus quoq; ſic, voluendis aſſidue bonis libris, quãplurima memoratu digna diſcuntur, id eſt voluendo libros, vel dum voluũtur, M. Tullius in prooemio primi libri officiorum. Orationem autem latinam efficies legẽdis noſtris pleniorem, id eſt legendo noſtra, vel cũ legentur noſtra. ſed hæc cũ amittunt tẽpus, nõ ſunt participia.

De patronymicis.

Quid eſt patronymicum? quod proprie à patre deriuatum ſecũdum formam græcam, ſignificat filium, vel nepotem, filiam vel neptẽ primitiui ſui, vt hic priamides, Priami vel filius, vel nepos. Hæc priamis, filia, neptis ue priami.

Quare dicendum potius patronymicum per y ψιλὸν ny, q̃ patronomycum per o μικρὸν? quia quæ componuntur ab ὄνομα, mutant primum ὂ μικρὸν, in ὦμεγα, ſecundum vero in y ψιλὸν. ſic ab ἱερὸς & ὄνομα. Hieronymus, quod ſacrum nomen interpretatur. à σὺν ὄνομα, Synonymum.

Non'ne etiam ab alijs, q̃ à patribus patronymica deriuantur? q̃dni, ſed raro, & abuſiue, vt à matribus,

ſicuti eſt iliades, Iliæ filius Romulus. Latoides λη-τό𝔊, id eſt Latonæ filius Apollo. Ab auis maternis, vt Atlantides, Mercurius filius Maiæ Atlantis. A fratribus, vt Phaëthontiades ſorores Phaëthontis, à regibus ſiue conditoribus, vt æneadæ. romulidæ, id eſt Romani. Theſidæ Cecropidæ. i. Athenienſes. & ſciendum multa inueniri huius formæ gentilia, vt Hemonis. Theſſalis Colchis. Argolis. Cyclas. Ias. Troas. multa itẽ propria. vt Euripides. Thucydides. Bacchis. Doris. Pythias. Poſſunt'ne deriuari patronymica à ꝓprijs patrum latinis, vt Saturnus. Iuppiter. Mars. Mercuri⁹. Sol? minime. nam in his, & ſimilibus dicendũ eſt filius, vel nepos. Saturni. Iouis. Martis, vel ꝑ poſſeſſiuũ. Saturnius. Iouius. Martius. nam pro patronymicis poſſeſſiua inneniuntur apud latinos vſurpata, vt æmilianus Scipio. i. Aemilij filius. Octauianus Cæſar. i. Auguſtus Octauii filius. dicitur & Octauius. Virg. Luſimus Octaui. A noĩbus tñ patrum latinis Romanum poëtã poſſe exiſtimo, ſi contigerit patronymica inclinare, ſi græcã habere potuerint inflexionem (quia græce patronymica formari debent) nec aliter apud græcos, q̃ apud latinos nomina illa appellentur. nam à Saturnus. Iuppiter. Mars. Mercurius. Sol. Neptunus, ideo patronymica deriuare non licet, quia non ſic, ſed κρό-ν𝔊. ζεὺς. ἄρης. ἑρμῆς. ἥλιος. ποσειδῶν græce dicuntur. A Petrus igitur Petrides eſſe poteſt patronymicũ, quia ὁ πέτρ𝔊 τοῦ πέτρου græce põt declinari, atq; inde πετρίδης deriuari patronymicum. ſic ab Antonius Antoniades, à Cicero Ciceronides eẽ poſſunt patronymica, quia ὁ ἀντώνι𝔊 τοῦ ἀντωνίου, ὁ κικέρων τοῦ κικέρων𝔊 græce licet inflectere, indeq; ἀντωνιάδης. κικερωνίδης deducere patronymica.

Vtendum'ne eſt patronymicis in proſa oratione? ne

quãquam. ſed in carmine duntaxat, inueniuntur ta mẽ vſi patronymicis etiam hiſtoriographi, quod ipſis quoq; licentia vti conceſſum ſit. quare Herodotus apud græcos fabulas etiam commiſcet hiſtorijs. quod tamen latini reprehendunt. Iuuenalis. Et quicquid Græcia mendax audet in hiſtoria.

Quot ſunt terminationes patronymicorum maſculini generis? tres. ιδης, vt πηλείδης. ων vt πηλείων. αδιος, vt ὑῤῥάδιος. quarum prima, qua ſola poëtæ latini vtuntur, communis eſt. Altera ionica. æolica tertia. habent enim græci quinq; linguas. Cõmunem. Ionicam. Doricam. Atticam. Aeolicam.

Quomodo formantur græce? ſic. ſi genitiuus græcus deſinit in ῶς. vel in ος. vel in οῦς. vel in οῦ, ſi nec ante οῦ eſt iota, nec quæ in οῦ genitiuum faciunt, primæ ſunt declinationis, in ιδης cõiter formatur patronymicum, vt ὁ πηλεύς. τοῦ πηλέως, ως in ιδης, πηλεΐδης, & per ſynæreſin. πηλείδης. Item ὁ πηλεὺς, τοῦ πηλῆος. ος in ιδης πηληΐδης à genitiuo ionico. Homerus, μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος. πηληϊάδεω pro πηληΐδου ἀπὸ τοῦ πηλῆος. genitiuo Ionico. ὁ δημοσθένης. τοῦ δημοσθένους. ους in ιδης δημοσθενίδης. ὁ ἀγαμέμνων. τοῦ ἀγαμέμνονος, ος in ιδης, ἀγαμεμνονίδης. ὁ πρίαμος. τοῦ πριάμου ου in ιδης, πριαμίδης. ὁ πανθόος. τοῦ πανθόου, ου in ιδης πανθοΐδης, & per ſynæreſin πανθοίδης.

S in autem ante οῦ eſt iota, vel in οο mittentia genitiuum primæ ſunt declinationis, commutant οῦ in αδης, vt ὁ μενοιτίος τοῦ μενοιτίου. ου in αδης μενοιτιάδης. ὁ αἰνείας τοῦ αἰνείου. ου in αδης αἰνειάδης. ὁ ἀγχίσης. τοῦ ἀγχίσου. ου in αδης ἀγχισάδης. & πλεονασμῷ τοῦ ι. ἀγχισιάδης. ὁ ἱππότης. τοῦ ἱππότου. ου in αδης ἱπποτάδης.

Cuius declinationis ſunt patronymica maſculina in δης? primæ τῶν ἰσοσυλλάβων, vt ὁ πηλείδης τοῦ πη-

λείδου. ὁ πριαμίδης τοῦ πριαμίδου.

Patronymica fœminina quot terminationes habẽt? treis. ας. ις. νη. quibus omnibus noſtri poëtæ vtuntur, vt ilias. tyndaris. nerine.

Quomodo formantur patronymica fœminina? in ας. & in ις. formatur à ſuis maſculinis remota δη. vt ἠλιάδης, ἠλιὰς, πριαμίδης, πριαμὶς, πηλεΐδης ſine ſinæreſi πελεῒς, vel ionice πελὴϊς ἀπὸ τοῦ πηληΐδου. In νη pauca admodum ſunt, vt νηρίνη. ἀδραςίνη. ἀκρισιώνη. αἰτίνη. ὠκεανίνη ἀπὸ τοῦ νηρέως. ἀδράστου. ἀκρισίωνος. χίητου. ὠκεανοῦ.

Cuius declinationis ſunt patronymica fœminina? in ας. & in ις. quintæ, vt ἡ πηλιὰς, τῆς πηλιάδος. filia peliæ, vel neptis ἡ πριαμὶς, τῆς πριαμίδος, in νη vero ſunt ſecundæ τῶν ἰσοσυλλάβων. vt νηρίνη τῆς νηρίνης.

Qui neſcit græcas literas non'ne à nominibus græcis latino more inflexis formare patronymica poterit? non profecto, quanquam poſſe docent oẽs ferè grãmatici ætatis noſtræ. nam quomodo theſeis, Aeneis, penultima longa, & huiuſmodi patronymica, à maſculinis theſeides. æneides deriuabunt græcarum literarum rudes? quod ſi à theſeides, æneides facta diæreſi, theſeis, æneis deducẽr penultima corripietur, quia eſt ἒ ψιλὸν uocalis ſemper breuis apud græcos. Quare ſciat neceſſe eſt à maſculinis θησηΐδης. αἰνηΐδης, quæ à genitiuo ionico. θησῆος αἰνῆος (vt ſupra eſt dictum) formantur, deriuari θησηῒς, αἰνηῒς, δη abiectione, vnde nos theſeis, æneis accepimus penultima longa. Nec me præterijt αἰνεάδης melius ab αἰνειάδης eſſe ἀποβολῇ τοῦ ι quod à genitiuo αἰνείου formatur, q̃ ab αἰνῆος genitiuo ionico. nuſquam enim legitur, vt doctiſſimi quoque dicunt, αἰνεύς. Vnde apud Virgilium Aeneadasq; meo nomen de nomine fingo. Et qs genus æneadum? ab αἰνειάδης eſt, à diphthongo

ωι exclusa, vt dores faciunt. Quare loco æneis aliud pro exẽplo ponatur patronymicũ, vt Achilleis. Orpheis, & ſimilia à græcis in εὺς, q̃ ſiqs fuerit penitꝰ expers literarũ græcarũ, neſciret formare.

Adde quod Achillides à datiuo Achilli latine formaret græcarũ literarũ rudes penultima correpta, ſicut Antenorides. Atlantides, à datiuis Antenori. Atlanti, cum tetraſyllabum propter complexionem penultimam producat. Præterea à latona latonades faceret patronymicum, qui neſciret Latonam græce, ἡ λητώ. τῆς λητόος λητοῦς dici. Vnde latoides patronymicum formari ait Priſcianus. Statius primo Thebaidos.

Dum morior, depelle globũ. fors æqua merenteis
Reſpicit, ardentem tenuit reuerentia cædis
Latoiden. Ouid. Præteritas ceſſaſſe ferunt latoidos aras.

Ἀρχίου εἰς τοὺς τέσσαρας ἀγῶνας. in epigrammatis.

Ζηνός, λητοΐδαο, παλαίμονος, ἀρχεμόροιο, λητοΐδαο pro λητοΐδου latoidæ. Eodem modo, ſi à Dido, Manto, Sappho, Calypſo, & ſimilibus patronymica formarit, decipietur. Nam Didonides. Mantonides, Sapphonides, Calypſonydes dicet, cum ſit dicẽdũ Didoides, Mantoides, Sapphoides, Calypſoides, à græcis. διδοΐδης. μαντοΐδης. σαπφοΐδης. καλυψοΐδης. quæ à genitiuis διδόος. μαντόος. σαπφόος. καλυψόος formantur in mutatione τοῦ ος in ιδης.

Præterea huiuſmodi nomina vix auſim ego declinare, vt Iuno, ſed græce. Neq; enim, ait Quintilianus, Iam Calypſonẽ dixerim, vt Iunonem. Quanquam ſecutus antiquos C. Cæſar vtitur hac ratione declinandi. Quamobrem diſcendæ ſunt à pueris noſtris neceſſario græcæ declinationes.

Qui latine hæc patronymica declinare, ipſisq; vti voluerit, quõ poterit? Vertendæ ſunt græcæ literæ

in latinas,necnō diphtōgi vel ī noſtras diphthongos, vel in vocales longas, & quod græci πριαμίδης. αἰνειάδης. ἡλιάδης. μενοιτιάδης. πηλεΐδης. θησεΐδης. Item πριαμίς. νηρίνη. ἡλιάς. μενοιτιάς. πηληΐς. θησηΐς dicunt. Nos priamides. æneades. heliades. menœtiades. pelides. theſides. priamis. Nerine. Helias. menœtias. peleis. theſeis dicamus. Sed duo nouiſſima, & cætera id genus penultimam modo producunt, modo corripiunt, Nam ſi à πηλεΐδης. θησεΐδης, facta diæreſi, πηλεῖς, θησεῖς deducuntur, quæ nos in latinum vertentes peleides, theſeides ſine ſynæreſi, & peleis, theſeis dicimus, corripiunt, ſin vero à πηληΐδης. θησηΐδης. quæ à genitiuis πηλῆος. θησῆος, ionice formantur, vt ſupra eſt dictū, πηληΐς. θησηΐς deriuantur, producunt. Sed penultima breui raro legi apud Romanos huiuſmodi patronymica, penultima vero longa ſæpiſſime. Statius.

Viue precor, nec tu diuinā æneida tenta. Ouid.

Et tamen ille tuæ fęlix æneidos author
Tranſtulit in tyrios arma, virum'que toros. Idē.

Sumpſerit æneidem, genitrix ibi prima requiret,
Aeneadum genitrix vnde ſit alma Venus. Idem.

Res quoq; tanta fuit, quantæ ſubſiſtere ſummo
Aeneidos Vati grande fuiſſet onus. Idem.
Vt'que celer venias, virideis nereidas oro. Idē.

Nerei te vereor, tua fulmine ſæuior ira eſt. Mart.
Luſit Nereidū facilis chorus æquore toto. Stat.
-Tum viſa procul de littore mater Nereis.-

In is ænei. nereis penultima & producta, & correcta deprehenduntur. Sed de æneis (vt ſupra dixi) alia ratio eſt. nam cum corripitur, eſt quia à diphthongis diuiditur per diæreſin ab αἰνεΐδης, quod eſt ab αἰνειάδης remota. α. cum uero producitur, fit, quia ε. in η. conuertitur ἰωνικῶς ſic αἰνεῖς, αἰνηΐς, vnde nos æneis penultima longa, Plerunq; tamen

legi penultima producta. Iuuenalis.
Semper ego auditor tm̄ ? nunquam'ne reponam;
Vexatus toties rauci Theſeide Codri ? Mar.
Briſeis vultū q̄uis auerſa iaceret. & ſic ferè vbiq;.

Præterea quæ apud illos primæ ſunt declinationis, apud nos itidem primæ ſint, vt ὁ θησείδης τοῦ θησεί-δου. hic Theſides huius Theſidæ. Quæ itē apud illos ſecundæ declinationis ſunt, apud nos græce declinentur cōmutatis tm̄ literis græcis in noſtras, vt ἡ νηρίνη τῆς νηρίνης, hæc nerine huius nerines. Quanquā ἦτα duplex ἒ ψιλὸν, ſicut ὦ μέγα duplex ὂ μικρὸν eſſe exiſtimo, & non i, ſed e ſonare debere. Quare dictiones græcas, in quibus eſt ἦ litera, per peram nunc pronunciari oſtendemus in fragmentis grāmaticis. Itē quæ apud græcos quintæ ſunt declinationis, nos in noſtram tertiam trāsferamus, vt ἡ προιτὶς τῆς προιτίδος, hæc prœtis huius prœtidis. Quare hinc etiam colligimus neceſſariā eſſe literarū græcarū cognitionem hominibus noſtris.

Inueniuntur'ne poëtæ & addere, & detrahere ſyllabas patronymicis? maxime. Virgilius.
Tum phaëthontiades muſco circundat amaræ
Corticis, pro phaëthontidas. Ouidius. Sedit atlantiades pro atlantides. Virgilius, Scipiadas duros bello pro ſcipionidas. Idem.
Sit ſatis æneide telis impune Numanum
Oppetijſſe tuis, pro æneade. nam æneus, à quo deriuari videtur, non inuenitur.

Quare poëtæ modo detrahunt, modo addūt patronymicis ſyllabas? propter metrū, & maxime quando breuis ſyllaba inter duas lōgas cōperitur, quæ eſſe id heroico verſu non poteſt, vt in atlantiades. phaëtontiades, quod & græci faciunt. Homerus μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος pro πηληΐδου. Siquiſquā eſt, qui vbi nō niſi latine inſtituimus pueros græce

ros, græce formaſſe patronymica nos accuſet, ne ſit neſcius id nobis neceſſario factum eſſe, quia lati ne formari non poſſunt, vt ſupra eſt dictum. tum quia volumus, & græce, & latine ſimul iſtitui adoleſcentulos, ita tamen, vt à ſermone latino ætate noſtra incipiant, nec multo poſt, vnà & romanis, li teris & græcis incumbant, ſed tunc poſitiuum, vbi eas orationis parteis, quæ inflectuntur declinare latine didicerint. quod ſi aſſeruarint diligẽter, cum ad patronymica noſtra ventum fuerit, quæcunque ibi à nobis conſcripta ſunt, facile intelligent. Vtrũ autem ſic inſtitui pueros ſit neceſſarium nec'ne viderint docti. Nos certe perneceſſarium non arbitramur ſolum, ſed etiam contendimus.

DE FIGVRIS.

Acturus etiã operæpretium mihi videor, ſi de figuris hoc loco, quæ à græcis σχήματα appellantur, breuiter ſcripſero atq; id tantum attigero, quod ad puerorum inſtitutionem facere videatur.

Quid eſt figura? Quintilianus inquit, figura eſt, ſicut nomine ipſo patet, conformatio quædam orationis remota à communi. Idem. Sit ergo figura aliqua arte nouata forma dicẽdi. Poſſumus etiam ſic diffinire: Figura eſt vitium cum ratione neceſſitatis, ornatus'ue gratia permiſſum.

In quot parteis diuiditur figuræ? in duas. nam aut τοῦ λόγου ſunt. i. verborũ, vel dictionis, vel elocutionis, vel ſermonis, vel orationis, aut τῆς διανοίας, id eſt, cogitationis & ſenſus. Τῆς διανοίας figuras quorum eſſe aiunt? Oratorum tantum. τοῦ λόγου? grammaticorum; & diuiduntur τοῦ λόγου in treis parteis, in figuras dictionis. elocutionis.

conſtructionis. Illud non eſſe ſilentio prætereundum cenſeo, figuras omneis penes quinq; græcorum linguas attendi. ἰάδα. δωρίδα. ἀτθίδα. αἰολίδα. κοινήν. Ias enim relictis proprijs verſatur in tropis. Doris in ſingulis partibus orationis nunc adiectioni, nunc breuitati ſtudens facit barbariſmos. Atthis breuitate gaudens, admittit ſolœciſmos. Aëolis ſupra modum copioſa eſt, amatq; per circuitum verba proferre, cuius vitium σχῆμα διανοίας appellant. Communis eſt, in qua omnes idem ſentiunt.

Sed aduertendum in primis eſt, vt Barbariſmus & Solœciſmus euitentur.

Quid eſt barbariſmus? pars orationis vitioſa in communi ſermone, In poëmate vero metaplaſmus dicitur. ante Auguſti Cæſaris ætatem an barbariſmũ dixerint qui pure, atque integre locuti ſunt, ſe non inueniſſe Gellius ſcribit. Apud antiquos enim nõ barbare, ſed ruſtice loqui dicebantur, quos nunc loqui barbare dicimus, & ruſticus ſermo, qui nũc barbariſmus appellatur.

Quid eſt ſolœciſmus? impar & incõueniens cõpoſitura partium orationis σχῆμα λόγου; ſi eum docti fecerint, dicitur. ab Aſinio Capitone, & eiuſdem ætatis alijs, imparilitas, à vetuſtioribus latinis ſtribiligo dictus eſt. nam στρεβλοῦν deprauare eſt, & στρεβλὸς prauus. Gellius vero neq; ſolœciſmum, neq; barbariſmum, ſed ſicut βάρβαρον ita σόλοικον legiſſe ſe apud græcos in noctibus refert. Idem antiquiores noſtros ſolœcum facile dixiſſe meminit, ſolœciſmum vero haud ſcire an vnquam dixerint. Quod ſi ita eſt, neq; apud græcos, neq; apud latinos probe dici ſolœciſmum putat, ſed aut imparilitatem, aut ſolœcum. ſed nunc & barbariſmũ & ſolœciſmum dicimus.

Vnde Solœcus dictus? à Solis vrbe Ciliciæ, quod

eius incolæ Athenienſibus vitioſe loqui viſi ſint. & σολοικίζειν qui ita loquerentur, dicti.

Quomodo ruſtice & barbare quis loquetur? ſi barbaris vocabulis vſus fuerit. Vt ſi dixerit treguam. & guerram pro inducijs & bello. Item ſi dictiones inuertat, vt ſi pro diſciplina, diſciplinam dixerit, & ſtexæ fillæ. p ſtellæ fixæ, & aliquibus penultima longa, cum debeat corripi & Annōna, & idōlum penultima breui cum ſit producenda.

Vitia oris & linguæ in quibus eſſe literis poſſunt? in ſingulis. nam ſi craſſe iota pronunciauerit quis, Iotaciſmum faciet. Si vero. L. lambdaciſmum. Item ſi m plus æquo pronunciarit. facit metaciſmum. præterea à vocis gracilitate Iſchnoteſia eſt. à nimio vero hiatu vocis, Platiaſmós.

Chiloſtomia aūt fit cū in ſummis labijs vox ſcindit. Oia igitur. q̄ plus æquo, minus'ue ſonantia ab eruditis auribus reſpuuntur, euitanda ſunt.

Quomodo Solœcum, aut, vt nunc dicimus, ſolœciſmum quis faciet? Si loquetur incongrue, vt ſi dixerit. quale eſt pater mea, mater meus. Virgilius ſcripſerunt. ego doceo tibi grāmaticam.

In quo à ſolœciſmo differt barbariſmus? hic in dictione tantum fit, ille vero in oratione.

De figuris dictionis.

Syncopa de medio tollit, quod epentheſis auget.
Extinxti vt te, meq; ſoror magna induperatrix.
Troiugenumq; dolos noſti Mauortis in antro.
Apocope eum tollit finem, quem dat Paragoge.
Vt ſat erit magicas me inuitam accingier arteis:
Troius heu do meæ miſerā me occiderit hoſpes?
Apponit protheſis caput id, qđ Aphœreſis aufert.
Gnate renarro tuā mittas heu linquere matrem.
Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.
Corripit vt ſteterunt ducendam Syſtola vocem.

Ectaſis Italiam producit corripiendam,
Dicit & inſanis vitam dederitis in vndis
Romane at dices & dederitis,& dederitis.
Aulai in medio libare Diæreſis,atq;
Virgilium cecinit rus,ſyluasq; duces.
Et qui magna fuit pelignæ gloria gentis.
Nunc quoq; te ſaluo perſoluenda mihi.
Eſto Synæreſeos deiectus fulmine Phæthon.
Fixerit æripidem ceruam Tyrinthius heros.
Gramma tibi Antitheſis pro grammate ponit.vt olli
Inquit ſubridens hominum ſator,atq; deorum.
M.necat Ecthlipſis,vocalem ſed Synalœphe.
Littora,multum ille & terris iactatus & alto.
Atq; ea diuerſa penitus dum parte geruntur.
Metatheſis eſt ordo mutatus litterularum.
Vt tibi Timbre caput Euandrius abſtulit enſis.

De figuris conſtructionis.

Prolepſis,quæ latine dicitur præſumptio. eſt pronunciatio rerum ordine ſecutarum,vel eſt, cũ ante numerus redditur,q̃ perſonæ definiantur vt.
Continuo reges,ingenti mole Latinus
Quadriiugo inuehitur curru , cui tempora circum
Aurati bis ſex radii fulgentia cingunt,
Solis aui ſpecimen,bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato criſpans haſtilia ferro.
Hinc pater Aeneas,Romane ſtirpis origo,
Sydereo flagrans clypeo,& cœleſtibus armis.
Et iuxta Aſcanius,magnæ ſpes altera Romæ,
Procedunt caſtris. Per hanc autem figuram,ſi plurale verbum præponitur ante vtrunq; quod ſequitur nominatiuũ præcedere in cõgregatione oportet. vt,duæ aquilæ deuolauerunt,hæc ab oriente, illa ab occidente. vel , Altera ab ortu ſolis , altera ab occaſu. Sin ad ea,quæ diuiduntur,ſingulare verbum ſequitur,genitiuum ſingularẽ diuidendo præ

cedere oportebit. vt, Duarum aquilarum, altera deuolauit ab oriente, altera ab occidente. Præterea ſingulare modo in ſingularia, modo in pluralia licet diuidere, vt humanum genus aliquod bonum, aliquod malum eſt. humani generis, aliqui boni, aliqui praui. Et rurſus plurale nunc in pluralia, nunc in ſingularia. Hominũ, aliqui boni, aliqui mali. Duarũ auium, altera volatilis, altera non. Si nominatiuus igitur præcedit verbum in congregatione ponitur, ſin autem genitiuus, in ijs, quæ diuiduntur. Quod ſi & cõgregationẽ, & eius parteis oblique proferre volumus, neceſſe eſt loco verbi vti participio obliqui caſus, & ad aliam perſonam facere tranſitionem. vt aquilarum volantium, alterius ab oriente, alterius ab occidente ſimilis eſt celeritas. Et per datiuum, aquilis volantibus, huic oriens, illi relinquitur occidẽs. Et per accuſatiuum, aquilas volanteis, hãc oriens, illam miſit occidens. Veteres tamẽ interdum pro genitiuo plurali ntm̃ legimus ꝓpoſuiſſe. Homerus. ὀδυσσείας μ'. οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει, τὸν δ' ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει ὀδυσσεῦ. hoc eſt, Duo ſcopuli, alter ad cœlum vſq; latum ꝑuenit, alterum vero ſcopulum humiliorem videbis Vlyſſe, vbi ſecundum artem genitiuo vtẽdum fuiſſet. τῶν δὲ δύω σκοπέλων. σολοικοφανὲς igitur fecit. Queadmodum ἰλιάδος γ'. Ἄμφω δ' ἑζομένω γεραρώτερος ἦεν ὀδυσσεύς. hoc eſt, ambo vero ſedẽtes, honoratior erat Vlyſſes. ἀντὶ τοῦ ἀμφοῖν δ' ἑζομένοιν. amboꝝ aũt ſedẽtiũ, honoratior Vlyſſes erat. q̃le ẽ apud Horatiũ ĩ poetica, o maior iuuenũ, ad duos. n. Piſones ſcribebat. de hoc vero abũde ĩ cõparatiuis. Itẽ ἰλιάδος π'. Νεστορίδαι δ', ὁ μὲν οὔτασ' ἀτύμνιον ὀξεῖ δουρί. Ἀντίλοχος, λαπάρης δὲ διήλασε χάλκεον ἔγκος. Ἤριπε δὲ προπάροιθε. πάρις δ' ἀκτοχεδὰ δουρί. Ἀντι-

λόχῳ ἐπόρουσε κασιγνήτοιο χολωθείς. Στὰς πρόσθε νέκυος, τοῦ δ' ἀντίθεος θρασυμήδης, Εφθη ὀρεξάμενος πρὶν οὐτάσαι.

Neſtoridæ autem, Antilochus acuto telo percuſſit Atymnium, ferro adacto in ilia. cecidit vero ille coràm: ſed Maris propinquus lácea inuaſit Antilochum, ira germani cauſa percitus, aſtans ante mortuum, hunc autem Deo ſimilis Thraſymedes celeriter percuſſit ante, q̃ ille feriret. ꝑ τῶν νεστορίδων, ὁ μὲν ἀντίλοχος οὔτασ' ἀτύμνιον, μάριν δὲ ἀντίθεος θρασυμήδης Neſtoridarum Antilochus percuſſit Atymniũ, Deo vero ſimilis Thraſymedes, Maridẽ. Similiter ſiquis dicat, Duo fratres, alter facilis, alter durus eſt, vitium facit, cum ſit dicendum, Duorum fratrũ, aut è duobus fratribus alter facilis, alter durus. Tale eſt ẽt illud Liuij, Vt Priſcianus refert. Periti religionum, iuriſq; publici, quando duo ordinarij cõſules eius anni, alter morbo, alter ferro perijſſet, ſuffectum cõſulem negabant recte comitia habere poſſe, cũ ars ſic exigeret. Quando duorum ordinariorum cõſulum, aut ex duobus ordinarijs ꝯſulibus alter morbo, alter ferro perijſſet, aut ſic Qñ duo ordinarij ꝯſules eius anni perijſſent alter morbo, alter ferro. quæ eſt p̃ſumptio frequentiſſima, ut illa ὀδυσσείας α. ἀλλ' ὁ μὲν αἰθίοπας μετεκίαθε τῆλοθ' ἐόντας, αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν, οἱ μὲν δυσσομένου ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος. Sed ille æthiopas petijt, qui ꝓcul ſunt, æthiopas, qui diuiſi ſunt in duas parteis vltimi hominũ, alteri in occidẽte, alteri in oriente. & illa in Iphigenia in aulide κατεῖδον δὲ δύ' αἴαντε συνέδρω, τόντε ὀϊλέως, τελαμῶνος τεγόνον, τῆς σαλαμῖνος στέφανον. Vidi. duos Aiaces confidenteis, alterum Oilei, alterum Telamonis filium Salaminæ decus. Apollonius in primo περὶ συντάξεως, illud Homeri. οἱ δὲ δύω σκό

πελοι ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει, ſic mutat, οἱ δὲ δύω σκόπελοι ἱκάνουσιν, ὁ μὲν ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, ὁ δὲ ἄχρι τοῦ ὀλύμπου. duo perueniunt ſcopuli, alter vſq; ad cœlum, alter vſq; ad olympũ, quod poëta noſter dimiſſa præſumptione ſic mutauit in primo æneidos, Geminiq, minantur in cœlum ſcopuli. In huiuſmodi igitur conſtructione tam diuiduorum, q̃ κατὰ πρόληψιν, græci articulis ſubiũctiuis vtuntur, vt ἀετοὶ διέπτησαν δύο, ὁ μὲν ἀπ᾽ ἀνατολῶν, ὁ δὲ ἀπὸ δυσμῶν. καὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μέν εἰσιν ἀγαθοὶ, οἱ δὲ πονηροί. καὶ τῶν δυοῖν αἰάντοιν, ὁ μὲν τελαμώνιος, ὁ δὲ ὀΐλεως υἱὸς ἐγένετο. Nos vero aut ꝓnoibus, aut noibus. vt duæ Aquilæ deuolauerunt, hæc ab ortu ſolis, Illa ab occaſu, vel altera ab ortu ſolis, altera ab occaſu. & hoium hi boni, illi mali ſunt, vel aliq boni, aliqui mali ſunt. & duoꝝ Aiacũ hic Telamonius ille oilei filius fuit, vel alter Telamoniꝰ, alter oilei filius fuit.

In prolepſi quinq; eſſe plerunq; oportet. Congregationem vt reges, parteis, vt Latinus Turnus. Aeneas Aſcanius. Verbum, vt procedunt. Partiũ determinationes, vt Latinus Turnus ab vna parte, Aeneas, & Aſcanius ab altera. ordo vt præcedat congregatio, vt reges ſequantur partes, vt Latinus Turnus. Et Aeneas, Aſcanius.

Eſt autẽ prolepſis duplex, Explicita, in qua omnia inueniuntur, quæ in prolepſi eſſe oportet, vt equi concurrunt, hic à dextra, ille à ſiniſtra parte hippodromi. Implicita eſt, in qua tacetur aliquid, vt homines inuident alter alteri, deeſt & alter alteri. Itẽ alter alterius onera portate, deeſt & alter alterius, vt portate onera alter alterius, & alter alterius. hoc eſt, tu face onus portes illius, ille tuum. & apud Ouidium, Alter in alterius iactantes lumina vultus, Quærebant taciti noſter vbi eſſet amor. deeſt & alter in alterius.

Aliam eſſe prolepſin dicit Diomedes, cum id, quod poſterius accedit, ante tempus adſcribitur, vt lauinia venit littora. Lauinium enim nõdum erat, cum in Italiam venit Aeneas. Et apud Salluſtium, Montem ſacrum, atq; Auentinum inſedit, qui mons ob hoc, qđ illũ plebs iſederat, poſtea ſacer dictus eſt.

De Syllepſi.

Syllepſis, quæ latine conceptio, & comprehenſio dici poteſt, eſt diuerſarũ clauſularum vel per vnum verbũ, vel per adiectiuũ pluralis numeri conglutinata cõcluſio, vt ſunt nobis mitia poma, caſtaneæ molles, & preſſi copia lactis. id eſt poma mitia, caſtaneæ molles, & copia lactis preſſi ſunt nobis, vt pluralis numerus concipiat ſingularem, ita tamen vt pluralis præcedat. nam aliter eſſet zeugma. vt, Amaryllidi & lac & caſtaneæ placuerunt. & nihil ne te nocturnũ præſidium Palatij, nihil horũ ora, vultusq; mouerunt? quod exemplum in zeugmate ponit Diomedes, & hypozeugma appellat. Di ces etiam per Syllepſin Ferdinandus Rex & Eliſabeth Regina Hiſpaniæ homines quamiuſtiſſimi Bethycam, quæ Granata nunc dicitur, vrbem, & maximam, & munitiſſimam, & bellicoſiſſimã, opulentiſſimamq; decẽ ab ipſis annos obſeſſam, & nunquam ante à Chriſtianis debellatã, atq; ijdem ſummis laudibus, ſummoq; honore digniſſimi Anno à natiuitate IESV CHRISTI DEI Opt. Max. milleſimo quadringẽteſimo nonageſimo ſecũdo, quarto nonas ianuarias expugnauerũt

In ſyllepſi quinq; eſſe oportet. Dictionem concipientem. dictionẽ conceptam. coniunctionem. verbi, vel adiectiui pluralis numeri, & quod reſpondeatur dictioni concipienti. vt Rex & Regina Hiſpaniæ principes optimi. Dictio cõcipiens Rex, concepta Regina. adiectiuum pluralis numeri

optimi. cõiunctio & reſponſio adiectiui ad regem.

Quot ſunt ſpecies Syllepſeos? ſeptem. Eſt enim prima ſyllepſis in genere, quæ fit cum maſculinum genus concipit fœmininum & neutrũ, vt Rex & Regina iuſtiſſimi. Dominus & mancipia pugnaces. Aut cũ fœmininum concipit neutrum, vt hinc leges & plebiſcita coactæ.

Secunda ſyllepſis eſt in numero, cum pluralis numerus concipit ſingularem, vt milites & Imperator fortiſſime pugnauerunt.

Tertia ſyllepſis eſt in perſona, nam prima & ſecunda perſona poſſunt cõcipere tertiam, neutram vero harum tertia. Ego enim & ille deambulamus, & tu & ille deambulatis, dicimus. Ille autẽ & ego deambulant, aut ille, & tu deambulant, non dicimus. & quemadmodum prima & ſecunda poſſunt concipere tertiam, ita prima ſecundam. ſed nõ cõtra. nam ego & tu deambulamus dicimus, nõ etiã deambulatis.

Quarta ſyllepſis eſt in caſu, quæ fit cum nominatiuus comprehendit ablatiuum cum præpoſitione cum, vt Remo cum fratre Quirinus iura dabunt, id eſt Quirinus, & frater Remus.

Quinta ſyllepſis eſt indirecta, quæ fit, quando verbum concordat cum ablatiuo cum præpoſitione cum, & ablatiuus concipit nominatiuum, vt Hanc tecum genitor cunctis celebrabitis annis. &, Iphitus & Pelias mecum diuellimur inde.

Sexta ſyllepſis eſt implicita, quæ fit, quando demonſtratis mare & fœmina p diſtributiuũ & partitiuũ nomen maſculini generis, comprehenditur etiam fœmina, vt vterq; horum eſt iuſtus, & apud Virgilium. Eſt mihi nanq; domi pater, eſt iniuſta nouerca, Bisq; die numerant ambo pecus, alter & hœdos alter, id eſt nouerca. eodem modo nullus ho-

mo currit eſt ſyllepſis implicita. vbi nullus comprehendit etiam fœminam. quare qui dicunt omnis homo currit, & nullus homo currit, non eſſe contraria, errant, quoniam nullus complectitur etiam fœminã in hac oratione, nullus homo currit, quẽadmodũ oĩs, in ea, quæ dicit oĩs homo currit.

Septima ſyllepſis eſt in male cohærentibus, ſeu in improprie comprehenſis, quæ fit quando plura concipit verbum, ita tamen, vt vni tantum conueniat, cætera vero improprie cõplectatur, vt apud Virgilium. Sacra manu, victosq; deos, paruumq; nepotem Ipſe trahit. trahit licet nepotis tantum ſit, tamen & ſuperiora concludit, ſed καταχρηστικῶς. Eadem eſt figura apud Homerum ἰλιάδ. I. ὡς δ᾽ ἄνεμοι δύο πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα. βορέης, καὶ ζέφυρος, τώτε θρήκηθεν ἄητον. vt duo venti piſcoſum mare concitant Boreas, ac Zephyrus, qui ſpirant à Thracia. vbi qđ Boreæ tm̃ eſt, Zephyro quoque attribuit, qui flat ab occaſu. Item ἰλιάδ. τ. τὼ δὲ δύο σκάζοντε βάτην ἄρεος θεράποντε, τυδείδης τε μενεπτόλεμος, καὶ δῖος ὀδυσσεύς, ἔγχει ἐρειδομένω, ἔτι γὰρ ἔχον ἕλκεα λυγρά. Duo autẽ claudicãtes ibãt miniſtri martis Tydidesq; bellicoſus, & diuus Vlyſſes, haſta firmantes greſſum. adhuc enim moleſta erãt illis hulcera. Qđ erat igitur Diomedis, Vlyſſi quoque attribuit. ſolus enim Diomedes claudicabat, pedis plantam vulneratus. Vlyſſes autem in latere vulnus acceperat. Sunt fortaſſe & aliæ ſyllepſeos ſpecies, ſed ego non plures ſeptem inueni, & ne has qdẽ quæſiuiſſem, niſi legiſſem apud Seruium Sacra manu, victosq; deos, paruumq; nepotem Ipſe trahit, ſeptimam eſſe ſyllepſin, & apud Fabium multas præſumptiones. Primam item, ſecundam & tertiam reticẽtiam apud Donatum & vſq; ad ſextum Parelcõ apud eundem. An autem,

aliter.atq; ego ſcripſi, accipiantur Sylleпſeos ſpecies, neſcio. ſic equidem tandiu ſentiam, donec aut ipſe melius inuenero, aut ab alio didicero.

De zeugmate.

Zeugma eſt vnius verbi vel adiectiui vicinior tam ſingularis, quàm pluralis numeri reſpondentis concluſio, ita coniuncta diuerſis, vt neceſſe ſit per ſupplementum ſingulis reſpondeatur, vt cœli & terra mouenda eſt. vel cœli mouendi ſunt & terra.i. cœli mouendi ſunt, & terra mouenda eſt. Item hebræi ſunt, & ego.i. ipſi hebræi ſunt, & ego ſum hebræus. Item erraui ego & vos, id eſt & ego erraui, & vos erraſtis. Et nihil'ne te nocturnum præſidium palatij, nihil vrbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil concurſus bonorum omnium, nihil hic munitiſſimus ſenatus habendi locus, nihil horum ora, vultusq; mouerũt? id eſt præſidium mouit. vigiliæ mouerunt. timor populi mouit. bonorum concurſus mouit. munitiſſimus habendi ſenatus locus mouit. ora & vultus mouerunt. Fabius σωεζευγμένον appellat, quod fieri dicit, cum vnum ad verbum plures ſententiæ referuntur, quarum vnaquæq; deſideraret illud, ſi ſola poneretur. Volunt etiam eſſe zeugma, cum remotiori verbũ, adiectiuum'ue reſpondet, ſi ſit id, quod remotum eſt, numeri tantum ſingularis, vt ego & tu & præceptor erraui.i. ego erraui, & tu erraſti, & præceptor errauit. quẽ loquendi modum apud approbatos non memini legere.

Tribus autem modis fit zeugma, in perſona, vt non ego ſolum, ſed etiam tu erraſti præceptor. in Genere, vt cœli & terra mouenda eſt. in numero. vt nihil'ne te hic munitiſſimus ſenatus habẽdi locus, nihil horum ora. vultusq; mouerunt?

Quinq; eſſe oportet in zeugmate, diuerſa ſubſtanti-

ua, vt cœli, & terra. coniunctionem, vt &. verbum, adiectiuum'ue tam ſingularis, quàm pluralis numeri, vt mouenda eſt, & quod verbum, vel adiectiuum viciniori reſpondeat, vt cœli, & terra mouenda eſt, vel cœli mouendi ſunt, & terra.

In quo differt zeugma à ſyllepſi? In zeugmate verbum vel adiectiuum ita viciniori reſpōdet, vt ſingulis poſtea reddendum ſit, & tam ſingularis, quàm pluralis numeri eſſe poteſt. Per ſyllepſin vero contra, nam nec viciniori reſpondet, nec numeri eſſe ſingularis poteſt, nec vt ſingulis, vt in zeugmate reddatur oportet, ſed omnia ab vno verbo vel adiectiuo concipiuntur, atq; ideo σύλληψις à græcis, à noſtris Conceptio appellatur. Dices enim per zeugma. ſocijsq;, & rege recepto. & rege recepto & ſocijs, & recepto rege & ſocijs, & rege, ſocijsq; receptis, id eſt rege recepto, & ſic ſocijs receptis. Item hic illius arma, hic currus fuit, & hic currus fuit, & arma, & hic fuit currus & arma, & hic currus & arma fuerunt. id eſt hic currus fuit, & arma fuerunt.

Per ſyllepſin vero, ſocijsq; & rege receptis, & hic illius arma, hic currus fuerunt. Illud autem Valerij libro primo, capite vltimo, de motu, & voce Deorum imortalium humanis oculis, auribusq; pcepto legendum eſt, vt etiam antiqui habent codices. De voce, & motu percepto, eſt enim zeugma.

Quot ſunt ſpecies zeugmatis? tres, hyperzeugma, cum verbum præponitur, vt ſi erraui ego, & tu. Meſſozeugma, cum interponitur, vt ſi ego erraui & tu. Hypozeugma, cum poſtponitur, vt ſi ego, tu quoque erraſti.

Syntheſis fit in vitio vocali, cū verbū vel adiectiuū diſcordat in voce ab eo, cui redditur, & concordat in ſignificato, vt pars in fruſta ſecant, & gens arma

ſi. Tria eſſe oportet in ſyntheſi, vnū ſubiectū, verbū, vel adiectiuū, & quod idipſum verbū vel adiectiuum ita reſpōdeat ſubiecto, vt ab eo diſcordet in voce, & cōcordet in ſignificato, vt Anſer fœta.

Fit autem ſyntheſis in genere tantum, in numero tātum, in genere, & in numero ſimul. in genere tantum vt Præneſte ſub ipſa. in eunuchum ſuam. Centauro vehitur magna. in numero tantum, vt turba ruunt, pars in fruſta ſecant. in numero & in genere ſimul. vt gens armati. turba proterui. Virg. Hic manus ob patriam pugnando vulnera paſſi.

Antiptoſis fit cum caſus pro caſu ponitur, vt ſermonem quem audiuiſtis non eſt meus, ſermonē pro ſermo. Item populo vt placerent, quas feciſſet fabulas. fabulas pro fabulæ. Et vrbem quam ſtatuo veſtra eſt. Vrbem pro vrbs.

In Antiptoſi autem, tria eſſe oportet. vnum ſubiectum. vt vrbē, vnū verbum, vt eſt. & quod caſus ꝓ caſu ponatur. vt vrbem pro vrbs. & nota produci pto in antiptoſi; ſic.n. ſcribitur græce ἀντίπτωσις. eodem modo in monoptōtum. diptōtum. triptōtum & huiuſmodi penultima producitur.

Euocatio fit cum prima perſona vel ſecunda euocat ad ſe tertiam, vt ego Virg. ſcribo. tu Cicero oras. Nos hoīes erramus, vos pueri nō legitis. Et troës te miſeri ventis maria omnia vecti oramus. i. nos troës oramus. In euocatiōe quatuor eſſe oportet. dictionem euocantem primæ vel ſecundæ perſonæ. dictionem tertiæ perſonæ. verbum primæ vel ſecundæ perſonæ, & abſentiam coniunctionis.

Appoſitio eſt immediata coniunctio ſubſtantiuorū cum alterum ponitur ad declarationem alterius, vt Ignauum fucos pecus à præſepibus arcent.

Tribus modis fit appoſitio reſtringendæ generalitatis gratia, vt animal equus currit. ad remouendam

æquiuocationem, vt comedi canem piſcem. ad proprietatem attribuendam, vt Cæſar vir magno ingenio.

Fit Synecdoche, cum ponitur pars pro toto, vt æthiops albus denteis, mulier trunca manum. fit etiam per verba, vt expleri mentem nequit Dido. Item doleo caput, cum vero ex vno plureis intelligimus, ex parte totum. ex ſpecie genus. ex præcedentibus ſequentia vel cõtra, eſt alia Synecdoche. q̃ eſt ſignificatio pleni intellectus capax cum plus, minus'ue pronunciat. aut. n. pars tota, parua de parte cognoſcitur, vt puppesq́; tuæ, pubesq́; tuorum, à puppibus. n. naueis ſignificant, à pube vero iuuẽtutem omnem. aut pars de toto, vt ingẽs à vertice põtus ĩ puppim ferit. nõ. n. totũ pelagus, ſed pars pelagi ferit in puppim. Itẽ fontemq́;, ignemq́; ferebãt In hac figura plurimũ valet numeroꝝ illa libertas vt ait Fabius. nã & Liuius ſæpe ſic dicit, Romanus prælio victor, & Virg. hoſtis habet muros. armato milite complent. pro Romani victores hoſtis pro hoſtes. milite pro militibus. Et contra, Cicero ad Brutũ populo inquit impoſuimus. & oratores viſi ſumus, cum de ſe tantum loqueretur.

Tria eſſe oportet in ſynecdoche, cum eſt figura conſtructionis, totum, vt æthiops, partem, quæ ſemper ſit caſus accuſatiui, vt denteis. adiectiuum, vt albus. inuenitur etiam pars in ablatiuo, vt Crine ruber. niger ore. breuis pede. lumine læſus.

Et notãdum quòd cum dicimus oculos ſuffuſa nitẽteis, & id genus per participium, non eſt ſynecdoche, ſed græca conſtructio.

ALDI MANVTII ROMANI INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBER QVARTVS.

IN tenui re eſſe laborem hunc noſtrum, & vilis pompæ futuram gloriam, vt de ſe Terentianus ait, cum de literis & ſyllabis, ac metris ſcripturus eſſet, certo ſcio, ſed mihi tantummodo curæ eſt, quocunq; poſſim modo, prodeſſe ſtudioſis bonarum literarum. Quod ſi nulla, aut perparua inde gloria, οὐ φροντὶς ἱπποκλείδῃ. Quàobrem hoc libro quædam non inutilia de metricis pedibus primum perbreuiter, deinde de ſyllabarum quantitate, inde denuo de pedibus copioſius, poſtea de quibuſdam metrorum generibus ſcripturi ſumus, quibus abſolutis nonnihil de accentibus, ac diſtinctionibus attingemus.

DE PEDE IN METRO

PEs eſt ſublatio, ac poſitio duarum, aut trium, ampliuſ'ue ſyllabarum ſpatio comprehenſa. dicitur autem pes in metro, quia pedis officio fungitur. ſicut enim corpora pedibus mouentur, ita metra ipſa cum ſcanduntur, quibuſdam quaſi pedibus incedere vidētur. hinc etiam ſcandi dicuntur metra, quia tractando ſingulos metri cuiuſq; pedes veluti ſcalarum gradus videmur aſcendere, ac gradatim viciſſim incedere mouendis pedibus. Scanſionem præterea definiunt eſſe legitimam metri in ſingulos pedes diſtinctionem, & dimenſionem. Et pe-

dibus, alij legitimi, alij nothi. legitimi ſunt, ex quibus maxime vnumquodq; metrum conſtat, ſuntq́; metri cuiuſque proprij, & peculiares, vt ſpondeus & dactylus in heroico. Nothi vero qui rariſſime metrum ingrediuntur, vt anapæſtus, & proceleuſmaticus in eodem heroico.

Pedes omneis poëticos duodetriginta numero eſſe cōſtat, ex quibus diſſyllabi quatuor, triſyllabi octo tetraſyllabi ſedecim. Quoniam autem duobus ſignis, quæ græce μακρὰ & βραχέα dicuntur quantitas ſyllabæ oſtenditur, ſciendum breuem ſyllabam hoc ſigno oſtendi ᴗ longā vero hoc – quibus etiā ſinguli pedes notantur in hunc modum.

DE PEDIBVS DISYLLABIS.

Pyrrhichius ꝯſtat ex duabus breuibus ᴗ ᴗ Dĕă.
Spondeus ex duabus longis – – Mūsǣ.
Iambus ex breui, & longa ᴗ – Dĭēs.
Trochæus ex longa, & breui – ᴗ āldŭs.

DE TRISYLLABIS PEDIBVS.

Tribrachus ex tribus breuibus.
ᴗ ᴗ ᴗ Dŏmĭnŭs.
Trimacrus ex tribus longis
– – – Vīrtūtī.
Bacchīus ex breui, & duabus longis
ᴗ – – Quĭrīnō.
Palimbacchīus ex duabus longis, & breui
– – ᴗ Aūgūſtŭs.
Dactylus ex longa, & duabus breuibus
– ᴗ ᴗ Cārmĭnă.
Anapæſtus ex duabus breuibus, & longa
ᴗ ᴗ – Vĕnĕrī.
Amphibracus ex extremis breuibus
ᴗ – ᴗ ĕrāmŭs.

Amphimacrus

Amphimacrus vel creticus ex extremis longis
- ᴗ - Dēmŏphōn.

DE TETRASYLLABIS PEDIBVS.

Proceleuſmaticus ex quatuor breuibus.
ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ărĭĕtĕ.

Diſpondeus ex quatuor longis.
- - - - Fōrtūnāti.

Epitritus primus ex iambo,& ſpondeo.
ᴗ - - - ărīſtārchō.

Epitritus ſecundus, ex trochæo,& ſpondeo.
- ᴗ - - ārchĭmēdēs.

Epitritus tertius ex ſpondeo,& iambo.
- - ᴗ - Dēmōſthĕnēs.

Epitritus quartus ex ſpondeo,& trochæo.
ᴗ - - ᴗ Mătūtīnŭs.

Pæon primus ex trochæo,& pyrrhichio.
- ᴗ ᴗ ᴗ Lætĭtĭă.

Pæon ſecundus ex iambo,& pyrrhichio.
ᴗ - ᴗ ᴗ Hŏrātĭŭs.

Pæon tertius ex pyrrhichio,& trochæo.
ᴗ ᴗ - ᴗ ălĕāndĕr.

Pæon quartus ex pyrrhichio,& iambo.
ᴗ ᴗ ᴗ - Cĕlĕrĭtās.

Antipaſtus ex iambo, & trochæo.
ᴗ - - ᴗ ălēxāndĕr.

Choriambus ex trochæo,& iambo.
- ᴗ ᴗ - æthĕrĕō.

Ionicus à minore ex pyrrhichio,& ſpondeo.
ᴗ ᴗ - - Dĭŏmēdēs.

Ionicus à maiore ex ſpondeo,& pyrrhichio.
- - ᴗ ᴗ Pērtērrĭtŭs.

Dijambus ex duobus iambis.
ᴗ - ᴗ - Plătōnĭcī.

Ditrochæus ex duobus trochæis.
- ᴗ - ᴗ Dūlcĭōră.

ΠΕΡΙ ΔΙΣΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Πυῤῥίχιος ἐκ δύο βραχειῶν. υυ θεός.
Σπονδεῖος ἐκ δύο μακρῶν. −− ἥρως.
Ἴαμβος ἐκ βραχείας καὶ μακρᾶς. υ− ἔρως.
Τροχαῖος ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας. −υ ἄλλος.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Τρίβραχυς ἢ χορεῖος ἐκ τριῶν βραχειῶν.
υυυ πρίαμος.
Μολοττὸς ἐκ τριῶν μακρῶν.
−−− ἡρώδης.
Βακχεῖος ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν.
υ−− ἀχιλλεύς.
Παλιμβάκχειος, ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας.
−−υ ἥφαιστος.
Δάκτυλος ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν.
−υυ ἥλιος.
Ἀνάπαιστος ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς.
υυ− ἑκάβη.
Ἀμφίμακρος ἢ κρητικὸς τούτῳ ἐναντίος.
−υ− ἡγεμών.
Ἀμφίβραχυς ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας.
υ−υ ἐρασμός.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ.

Προκελευσματικὸς ἐκ τεσσάρων βραχειῶν.
υυυυ φιλόσοφος.
Διασπόνδειος ἐκ τεσσάρων μακρῶν.
−−−− ἡρακλείδης.
Ἐπίτριτος πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης βραχείας.
υ−−− ἀριστείδης.
Ἐπίτριτος β' ἐκ μόνης δευτέρας βραχείας.
−υ−− εὐριπίδης.
Ἐπίτριτος γ' ἐκ μόνης τρίτης βραχείας.
−−υ− δημοσθένης.
Ἐπίτριτος δ' ἐκ μόνης τετάρτης βραχείας.
−−−υ μισάνθρωπος.

Παίων πρῶτος ἐκ μόνης πρώτης μακρᾶς.
–∪∪∪ςῆσι χόρος.
Παίων β' ἐκ μόνης δευτέρας μακρᾶς.
∪–∪∪φιλόςρατος.
Παίων γ' ἐκ μόνης τρίτης μακρᾶς.
∪∪–∪κλεό βουλος.
Παίων δ' ἐκ μόνης τετάρτης μακρᾶς.
∪∪∪–δό ρυμέδων.
Αντίσπαςος ἐκ βραχείας, δύο μακρῶν, καὶ βραχείας.
∪––∪ἀλέξανδρος.
Χορίαμβος ἐκ μακρᾶς καὶ δύο βραχειῶν καὶ μακρᾶς.
–∪∪–εὐφόρωτιν.
Ιωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος ἐκ δύο βραχειῶν καὶ δύο μακρῶν.
∪∪––διομήδης.
Ιωνικὸς ἀπὸ μείζονος ἐκ δύο μακρῶν καὶ δύο βραχειῶν.
––∪∪δημήτριος.
Διίαμβος ἐκ βραχείας, μακρᾶς, καὶ βραχείας, μακρᾶς.
∪–∪–κόρινθιους.
Διτρόχαιος ἐκ μακρᾶς, βραχείας, καὶ μακρᾶς, βραχείας.
–∪–∪δημόφοντα.

Ante, q̃ de ſyllabarum quantitate ſcribere incipiamus, admonere voluimus diſcipulos, vt literarum diuiſiones, ac diphthongos, & quicquid de literis & ſyllabis in primo harum inſtitutionum libro à nobis ſcriptum eſt, & ſæpe, & accurate legant. Nã quantum inde emolumenti ſit futurũ, ex his Quintiliani verbis licet cognoſcere.

Nequis igitur tanq̃ parua faſtidiat grammatices elementa de literis, non quia magnæ ſit operæ conſonanteis à vocalibus diſcernere, ipſasq́; eas in ſemiuocalium numerum, mutarumq́; partiri. ſed quia interiora uelut ſacri huius adeuntibus apparebit multa rerum ſubtilitas, quæ non modo acuere ingenia puerilia, ſed exercere altiſſimam quoque eruditionem, & ſcientiam poſſit. Hæc ille & vere, &

docte, vt omnia. Sed iam de ipſa ſyllabarum quantitate tractemus, non vt a ante b, ante c & huiuſmodi minutiores regulas doceamus; id enim tum qa difficillimum eſt regulis cōprehendere, tum ēt qa perterrere potius, & confundere ingenia videtur. prætermittimus, ſed generaleis tantum regulas, & quæ facile teneri memoria poſſint, conſcribemus.

DE SYLLABIS.

Syllabarum aliæ breues, aliæ longæ, aliæ communes, quæ etiam ambiguæ, & ancipites dicūtur. Breues ſunt, quæ correptam vocalem habent, & non deſinunt in duas conſonanteis, vel in aliud, quod poſſit producere. Longæ vero, quæ longum, & ſunt aut a natura, aut poſitiōe. Cōmunes, quæ vocalem habent ancipitem, hoc eſt, quæ & longa, & breuis eſſe in metro poteſt. nam in proſa oratione non itidem. De quibus ſuis locis abūde dicemus.

DE PRIMIS SYLLABIS.

Syllabæ omnes aut primum, aut medium, aut vltimum locum tenent. Quæ in primo loco poſitæ ſunt, octo cognoſcuntur modis, Poſitione, vocali ante alteram vocalē. Deriuatione. Cōpoſitione. Præpoſitione. Diphthongo. Regula. Exēplo.

Poſitione ſyllaba ſemper longa eſt. fit autem ſyllaba poſitione longa modis ſeptem. Primo cum correpta vocalis in duas definit conſonanteis, vt ēſt in carpathio Neptuni gurgite vates. ēſt īn, ſpōdeus. Altero, cum correpta vocalis excipitur à duabus conſonantibus, vt āgrĭcŏla incuruo terram molitus aratro. āgrĭcŏ, dactylus. Tertio, cum correpta vocalis deſinit in duplicem cōſonantem. vt, Nōx ĕrăt, & terris animalia ſomnus habebat. Nōx ĕrăt, dactylus. Quarto, ſi ſequens ſyllaba à duplici incipiat, vt āxem hŭmĕro torquet ſtellis ardentibus aptum. āx' hūmĕ, dactylus. Quinto.

ſi deſinit in conſonantem, & excipiatur ab i vel u non vocalibus, vt, ăt vĕnŭs obſcuro gradienteis aĕre ſepſit. ăt vĕnŭs, dactylus, Et, ăb iŏuĕ principium Musæ. ăb iŏuĕ, dactylus. Sexto cum correpta vocalis deſinit in conſonantem, & ſequēs item à conſonante incipit tam in eadem dictione, q̄ in diuerſa. In eadem, vt ārmă. vĭrumq; cano. ārmă uĭ, dactylus. In diuerſa, vt ăt Rēgina graui iădudū ſaucia cura ăt rē, Spondeus. Septimo ſi inter duas vocalis i fuerit vim habens duplicis conſonantis, vt Trōiăquĕ nunc ſtares. Idem etiam facit u in præteritis perfectis, vt amāui, replēui, petīui, audīui, & in deductis ab eis, vt amāueram, replēueram, petīueram, audīueram, & ſic in id genus cæteris. notantur bĭ iugus, & quadrĭ ĭugus. & huiuſmodi in quibus i cōſonās iter duas vocales nō facit poſitionē.

Notandum liquidas, mutis ſubditas, necnō. x. duplicem, & s ſemiuocalem c p t mutis præpoſitam, in eadem poſſe dictione poſitionem facere. vt āgricola, rēpleo, cāpreolus, āxis, rēſtiti, rēſcij, rēſpui. In diuerſa vero non poſſe ex trochæo ſpondeum facere, vt docet Terentianus præter s mutis præpoſitam ſequenti vocali vel natura, vel poſitione longa, vt ūndē ſcire potes, percuſsā ſpumat arena. Sed de his plura dicemus, vbi de communium ſyllabarum modis tractabimus. Quĕ tamē coniunctio ſæpe inuenitur producta apud Virgilium in principio ſecundi pedis, quod videtur factum poſitione mutæ, & liquidæ, quæ ſequuntur ſtatim in altera dictione, vt, Lappæ quē trĭbŭliq;, & Tribuláquē trăhĕæq;. Et, fonteiſquē, flŭuīosq; voco, & Terráſquē trāctusq; maris. Et, Dyrmóquē, xānthoq;, Ligeaq;, Phyllodoceq;. quē trĭbŭ, quē tră hĕ. quē flŭuī, tres dactyli, quē trā quē xān, duo ſpōdei, idq; ad imitationem græcorum. Heſiodus:

δωτῶτε, πρωτῶτε, φέρουσά τε, δυναμένητε. τε̄ πρῶ ſpondeus. Homerus. οὐδ᾽ ἄρ᾽ ἔτ᾽ αὐτὸς ἔην θάνε δὲ, ξανθὸς μελέαγρος, δε̄ δε̄ξαι, ſpondeus. Idē ἄργος τε, ἀπάρτητε καὶ εὐρυάγυια μυκήνη. τε̄ ἀπαρ ſpōdeus. Idē, εἴσατο δὲ φθογγὴν υἷι πριάμοιο πολίτο δε̄ φθογ, ſpondeus. Seruius autem ſuper eo verſu, æneidos tertio. Limināquē lăurusq; dei, ſic ait, Que breuis eſt pro longa poſita, quod hac ratione defenditur, aut quia oia monoſyllaba ad artem nō ptinent, & his licéter vti poſſumus, aut certe, quia omne μόριον, id eſt particula, quæ ſui ſubſtantiam nō habet, mēbrum putatur ſuperioris orationis. quod ſi eſt, Liminaq; quaſi vna pars orationis eſt. Poteſt etiam que finalitatis oratione vel produci, vel corripi. Hæc Seruius. Sed & id potuit feciſſe. Virgilius græcos imitatus, apud quos liquentes etiam aliquando inueniuntur producere antecedentem breuem Homerus, πολλὰς δ᾽ ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν Ἡρώων αὐτοὺς δ᾽ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν, τοὺς δε̄, ſpondeus. Idem ἱμερόεν κονάβησε θεὸς ἀπὸ μέλος ἄεισε, με̄λος ᾰ, dactylus. ē ꝓducta ratiōe. liqdæ. Theocritus. ἁδὺ μὲν ὁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἁ βῶς, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἁ σύριγξ, χ᾽ ὡ βωκόλος, ἁδὺ δὲ κ᾽ ἠγών. ὁ μο̄. ſpondeus producta prima, ſequente μ liquida nec placet, vt legatur ἁμόσχος fœminine, tum quia ὁμόσχος maſculine. quoſcunq; vidimus, codices habent, tū etiam. quia in præcedenti Ecloga maſculine legitur. ἁδὺ δὲ χ᾽ ὡμόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χ᾽ ἁβώς. Id Perſius quoq; videtur imitatus in illo Choliambo Cantare credas pegăſeium mēlos, vbi mēlos producit primam ratione liquidæ. Quanquam Politianus in Miſcellaneis, Nectar non mēlos legendum cēſet, tum quia ſic in antiquiſſimo codice ſcriptum legerit, tum etiam, quia non meminerit, vnq̄ legere apud græcos μέλος prima producta, cui ēt

accedit Iocundus Veronenſis homo accuratus, ac doctus, & qui non vrbes ſolum, ſed & prouincias peragrauit inueniendi, conferendiq́; librorum gratia, eſt enim ſtudioſiſſimus bonarum literarum, & amantiſſimus antiquitatis, & propterea multa tulit, fecitq́; ſenex, ſudauit, & alſit, multa etiam legit multos libros, eoſdemq́; caſtigatos nuper reportauit è Gallia, quos mihi, quæ hominis eſt erga ſtudioſos beneuolentia, imprimendos dedit, is in quibuſdam Perſij antiquis codicibus nectar legiſſe dicit, ad meq́; vnum attulit in membrana miræ antiquitatis, vbi ſcriptum eſt pegaſeium nectar, & ſupraſcriptum minutioribus literis, vel melos. Sed ſi vt plurimi habent codices, mēlos legatur, non repugnat ſyllaba.

TERENTIANVS DE POSITIONE.

S yllaba prima breuis, quæcunq; pedem generabit,
L onga fit à geminis, quibus indita conſona vis eſt,
S eu pariter iunctæ, ſuberunt'ue in parte ſequenti,
S eu ſunt diuiſæ, finemq́;, caputq́; tenentes.
Exemplis manifeſta magis reddenda videntur.
P ōsT quā res, prior eſt iunctis adiuncta duabus.
S ūbiectis æque fiet, cum dicimus ā G R O S.
ā T Tu ſume pedum, diuiſas cernis vtraſq;.
D āctylon hæc eadem poterit toties dare forma.
Quādo breuem mediā, breuis æque tertia claudet.
NūNC ăgĕ, nĕſcĭō quis, necnō & BēLGĭCă collo
Vda etiam quocunq; loco ſeu ſubdita detur,
L ibera ſeu, verbo quaſi conſona curret in vno,
ā RMă, vĭRūm̄q́; căNō, dūRis ăgreſtibus āRMă
Si ſit longa prior, mox hanc correpta ſequatur
V ocalis verbi pariter cum fine reſiſtens,
S yllabaq́; adiaceat geminis exorta ſonoris,
N on ſemper videas ſpondeon poſſe creari,
Quia mutas ita coniungi natura recuſat,

V t pariter poni poſſint in parte ſequenti,
V das nec poſſit vnquam præponere mutis,
N ec tempus præſtant Vdæ cum ſubijciuntur
N ominis in capite, aut verbi. Supereſt igitur quid?
V t ſint diuiſæ, ſubduntur quando trochæo,
V nam detineat, ſequitur qua ſyllaba primam,
A tq; ita vocalis ſupereſt non ſola trochæo,
A ltera ſuccedat, qua proximus exoritur, pes
ē t quis cuiq; dolor victo, quæ gloria palmæ.
P ōſtquām Res aſiæ. geminū hoc exēplar habebis.
E rgo vt vocaleis remanens in fine trochæi,
E t verbi finem faciat, ſpondeon, & edat.
V nicus eff ciet caſus, ſi, qui ſequitur pes,
N aſcatur certis, quas debet habere, ſonoris,
D um caput obtineat fortiſſima littera uerbi.

DE VOCALI ANTE ALTERAM VOCALEM.

V ocalis ante alteram vocalē in latinis dictionibus ſemper fere corripitur. Virg. Māgnă lŭes cōmiſſa tibi. Idem Sūm pĭŭs æneās, Idem, fŭimŭs troēs. fŭĭt ilium. In græcis vero nominibus ſæpe inuenitur producta. Virg. Pīērĭdes vos hæc facietis maxima Gallo, Dicite pīērĭdes. Dīă Cămilla, Aegle Nāīădum pulcherrima. Heſiodus, μοῦσαι πιερίηθεν πῑέρῐ, dactylus Homerus, δῖ⊚ ὀδυσσεύς. δῖ⊚ ἀχιλλεύς. δῖ ος ὀρέσης. εἰσ᾽ ἄλα δῖ αν. δῖ ŏς ŏ. δῖ ŏς ă, δῖ ŏς ŏ, tres dactyli, δῖ ἄν, trochæus Theocritus, καὶ νύμφαι ἄχρηβ⊚ ἐὼν ἔτι ναΐδα γᾶμες. ναῖ δ᾽ ᾰ dactylus. ſic āer, īapetus, ĭapetionides, Lāodamia, īo, Laērtes, Thȳas, pīerus, & alia id genus multa producūt primam, quia græca ſunt. ἀὴρ, ἰάπετος. ἰαπετιονίδης. λαοδάμεια. ἰώ. λαέρτης. θυὰς πίερ⊚. Notādum fī in fio produci. Martialis,

E ſſe vides lignum, ſerues niſi lumina fīēt
De candelabro magna lucerna tibi. Iuue. Sic fīūnt

octo mariti. Niſi cum poſt e ſequitur r,tunc.n.corripitur ſi. Iuue. Quid fieri non poſſe putes.

DE PRIMIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

Deriuatiui tanta eſt ſyllaba,quāta & primitiui, amor corripit primam,quia deriuatur ab amo,cuius prima corripitur. Virgilius. Nymphæ nŏſtĕr ămor Libethrides.Idē.Et me phœbŭs ămat. Sed hic modus hăbet exceptiones duas. Prima eſt, A breuibus deducta primam ꝓducunt,vox vōcis, à vŏco.Lex lēgis,à lĕgo.sēdes, à sĕdeo rēgula, & rex rēgis,à rĕgo.tēgula, à tĕgo.lāterna,à lăteo. sēculum,à sĕquor,vel vt alij,à sĕne. vōmer,à vŏmo. Iūmentum,à iŭuo. Vēna,à venio. Pētus,à pĕto. Fōmes & fōmentum,à fŏueo. Rēmus, Rēmex, Rēmigo,rēmigiū,à rĕmeo. Rāpum, à răpio. Vīres,à Vĭreo. Mōbilis,à mŏueo. Iūnior, à iŭuenis Vītupero,à vitium, qđ à vĭto. hūmanus, hūmor, ab hŭmus. Iōcundus, à iŏcus, uel, ſi per u placet ſcribere,à iŭuo. Bīnus,à bĭs. Nōnus,à nŏuē. Dēnus, à decem. Vīginti, à bis decem. Brāchium,à βρᾰχὺς.cēpa,vel à κεφαλὴ, vel à caput. Tōtus,à tŏt Trīnus, à trĭbus. Italia,ab ἴταλός. Mācero,à măcer. Nēquam,à nĕqueo. Sēcius,à sĕcus. Cēritus,à Cĕres. Pēdor, à pĕde. Fēralis,à fĕro fers. iūgerū, à iŭgo. Grādiuus cum producit primam,à grădu, à rĕtineo.

Secunda eſt,à A lōgis deducta primam corripiunt, Dux dŭcis,à dūco. Dĭcax, maledĭcus. cauſidĭcus,à dīco. ărena, & ărista ab āreo. Lŭcerna,à lūceo. fĭdes,à fīo,& dicitur,vt fiat,quod dictum eſt, perfĭdus,à fīdo. Stăbulum, & ſtabilis,à Stō. Tĭtulus,à tūtando. nam tutulus antiqui dicebant. Mănus,à māno. Sŏpor,à sōpio. Dĭſertus, à dīſſero. Frăgor. & frăgilis.à frāngo. Vădum,à vādo. Nŏ-

to, à nōtu. Nāto, à nātu. Vĭr vĭri, à vīs. Mămilla, à māmma. Sīquidem, à sī & quidem būbulcus à būbus. Sĭgillum, à sĭgnū. Pŏſui à pono. Gĕnui, à gĭgno. Tĭgillus, à tĭgnum. Strĭgilis, à ſtringo. Fărina, à fārre. ŏffella, ab ōffa. Săgax, à sāga. ăcerbus ab ācer adiectiuo. Lŏtium, à lōtu. Fătuus, à fātu. Cŭrulis, à curru. Lĭgula, à lĭngua. Martialis.

Quamuis mē lĭgūlam dicant equitesq́; patresq́;,
Dicor ab indoctis lingula grammaticis. vĭtium, à vīto. ŏdium ab ōdi.

DE PRIMIS SYLLABIS COMPOSITIONE COGNOSCENDIS.

Compoſitio ſyllabarum quantitatem demonſtrat accentu. nam ſi neſcias in pŏtens & pĭus quanta ſit prima, cognoſces ex compoſitis ĭmpŏtēs, atque ĭmpĭus eſſe breuem, quod oſtēdit accentus in antepenultima. quia in polyſyllabis dictionibus apud latinos, ſi penultima breuis fuerit, accentus in antepenultima eſſe debet, qui locus eſt acuti duntaxat in ămo igitur, & lĕgo lĕgis cognoſces primā eſſe breuē, ex ádămo. déămo. pérămo. rédămo. pérlĕgo. rélĕgo, quoniam acuunt antepenultimam. Cōtra Sōlor, Clāmo, lēgo lēgas ſi componantur penultima longa pronuncianda ſunt, vt consōlor. exclāmo. relēgo. allēgo, quod oſtendit accentus in penultima, quia ſi penultima longa fuerit vel poſitu, vel natura, in ea eſſe accentus debet aut acutus, aut circunflexus, exceptis quibuſdam ꝑpaucis dictionibus, quæ in vltima accentum habent, vt dicemus in hoc eodem libro, cum de accentibus tractabimus. Nam quanta eſt ſimplicis ſyllaba, tanta & compoſiti eſſe debet, præter inŭba. prónŭba. déiĕro. péiĕro. cógnĭtus. ágnĭtus. ínfĭo. súffĭo. malédĭcus. cauſidĭcꝰ penultima correpta, à nūbo, iūro nōtum. fīo. dīto, q̄ primam ꝑducunt. Notaſ ſemĭ sōpitus antepenultima breui, quæ in sōpitus lon

ga eſt. Ouidius. Theſea præſumit ſēmīſōpita manus. Virgilius. Hūc ego sōpītum ſomno. Ambītus præterea participium penultimem ꝓducit. Ouidi. Iuſſit & āmbītæ circūdare littora terræ ad differentiam nominis āmbĭtūs. Lucanus, Letalisq́; āmbĭtūs vrbis. ſic comĭtium antepenultimam produci ex con & ĭtum compoſitum & Conuīcium, ex con & vĭtium. quanquam alij à vocibus, quaſi cōuocium, alij à vicis, in quibus primo habitū eſt, dictū conuicium tradunt, qđ ſi eſt, ꝑ c ſcribēdū eſt.

DE PRIMIS SYLLABIS PRAEPOSITIONE COGNOSCENDIS.

Præpoſitiōe cognoſcitur ſyllaba modis ſex. Primo. Præpoſitio, quāta eſt in appoſitione, tanta etiam in compoſitione eſſe debet. vt ĭn hoſtem, ĭnermis sūb ilio alto, sŭbigit. Secūdo, ab. ad. ob. ſub. in. re. con. cū iacio compoſita producuntur, vt abijcio. ādijcio. ōbijcio. sūbijcio. rēijcio. cōnijcio a in i mutata, ſicuti fit in verbis inſilio, incipio. Virgilius, Rēiicē, ne maculis iufuſcet vellera pullis. Idem, Quantū vere nouo viridis ſe sūbiĭcit alnus. Idē, Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terram īnīicē. Illud autem eiuſdem, Tityre paſcenteis à flumine rĕīce căpellas, rĕ correpta in rĕīce, factū eſt abiectione alterius i, vt fiat proceleuſmaticus rĕīcĕ că. Quotieſcunq́; igitur huiuſmodi præpoſitiones cum verbo iacio compoſitæ corripiuntur, fit abiectione alterius i, ut apud Lucanum. Cur ŏbĭcis Magno tumulum. Statius. Tela manū rĕĭcitq́; canes. Silius, Arietat in primōs, & ŏbĭcitq́; immania membra. Quod autem non componantur ab icio ſeu ico (, vtrunq; enim verbū legitur apud grāmaticos) ſed ab iacio, oſtendit præteritum inieci, vt rēieci, īnieci, sūbieci. Nā ab icio, ſeu ico cōpoſita rĕici, ĭnici, sŭbici facerent, quod nuſquam legitur.

Virgilius Strepituſq; Acherontis auari ſūbiecit pedibus. Terentius, In.eci ſcrupulum. Præterea non liceret eas vnquam producere, cum ferè ſemper producantur poſitiones. Obijces etiam & ſubijces gemio ij debere ſcribi ait Gellius ſuperneo Virgilij verſu. Qua vi maria alta tumeſcant obijcibus ruptis. Tertio, E, de præ, ſe in compoſitione producuntur, vt ēdiſco, dēdoceo. præfero, ſēduco, niſi interdum ſequente vocali, vt apud Virgilium ūndă dĕhiſcens. & ſudibūs uĕ præuſtis &. Dōnă dĕ hinc auro grauia. Notandum prĕmo, prĕcor, deprĕcor, prĕces, interprĕs, interprĕtor, prĕtium, prĕhendo, comprĕhendo, vnde per ſynæreſin prendo, comprendo, non eſſe à præ præpoſitione, & propterea corripi. Quarto. Dī, vbiq, producitur, vt dīduco. præterquam in dĭrimo, & dĭſertus, Virgil. Dixitq;, & prælia vōcĕ dĭremit. Horat. fœcundi calices quem non fecērĕ dĭſertum? Quinto, Pro ſemper producitur, vt prō dūlci Aſcanio veniat, Et ſuper Garamātas, & indos prōferēt imperium. Excipiuntur, Prŏcella, prŏfugus, prŏteruus, prŏnepos, prŏciſiſcor, prŏcuro, prŏpero, prŏfecto, prŏfundo, prŏfanus, prŏfundum, prŏfiteor, prŏfeſſ⁹, prŏpago, prŏfus⁹, prŏpino, prŏfugio. Vir.

Crebērq; prŏcellis Africus. Idem.

Italiam fatō prŏfūgus, lauinia venit. Idem.

Imperium Dido tyria regit ūrbĕ prŏfecta. Oui.

Riſit, & his inqt facito mea tēlă prŏcures. Idē,

Solaq; formoſam cūlpă profeſſa facit.

Jtē ſi cōponātur cū dictiōe īcipiēte à vocali. Virg.

Oramūs, prŏhībe infandos à nauibus igneis.

Prŏpheta corripitur, quia græcum eſt, προφήτης

Sexto Rĕ vbiq; corripitur, vt Fertq;, referq;, ſoror. Excipitur rēfert cum diſtare, aut intereſſe ſignificat. Iuuenalis, Quīd rēfert, dictis ignoſcat Mutius,

an non? nec mirum tunc produci, non. n. à re præpoſitione, ſed nomine componitur. Repperi. reppuli. rettuli. relligio. relliquæ in metro gemina ſcribenda ſunt cõſonante, vt re breuis præpoſitio poſitu intendatur, In proſa vero oratione nõ itidem. inueniuntur etiam redduco, & rellatus re poſitione producere. Horatius.
Dij tibi dēt capta claſsēm rēdducere Troia. Luc. Rēddūcit Venus, ēt, reddūctā dædala tellus. Terētius in Phormione, Quod ab illo allatum eſt, ſibi eſſe īd rēllatum putet. vbi Donatus ait, & geminauit ll, vt relliquias Danaum. eſt enim ſenarius iambicus. Lucretius. Id rurſum cœlī rēllatum mēbra receptant. Sic puto littera, littus, quattuor, terra in metro geminant conſonanteis, vt producant primam poſitione, quæ naturaliter breuis eſt. nam in lĭtera, vel a lino liui lĭtum, vel quaſi legitera dicta ſit, quia legēti iter præbeat, lĭ breuis eſt. Lĭtus à litando dicitur, quod corripit primam. Quătuor ſimplici t debere ſcribi, oſtendit quăter ab eo aduerbium. Vir. o tĕrq; , quătĕrq; beati. Tĕra à tĕrendo dicta eſt, prima correpta. Quamobrem in proſa oratione, ſimplici, meo iudicio, conſonante ſcribēda ſunt quatuor hæc, lĭtera, lĭtus, tĕra, quătuor, vt præ ſe ferāt a breuibus deducta eſſe, & ſi omnes ferè aliter ſentiant. qui error hinc ortus eſt, quia cum in carmine geminent conſonantē, idem etiam in proſa faciendum exiſtimant. Adde quod in augurum libris tĕra ſimplici r ſcribi ſolebat.

DE PRIMIS SYLLABIS DIPHTHONGO COGNOSCENDIS.

Diphthongo ſyllaba longa eſt ſemper. Virg. Phœbē grăue.is Troiæ ſemper miſerate labores. Idē, Siquis mihi paruulus āulā luderet ǣnēas. Idem,

audiit eum otas, iuſſitq; ediſcere lauros. Iterdum vero ſequete vocali corripitur, vt prę uro. præ eo. Qua de re multa dicturi ſumus in communium ſyllabarum modis.

DE PRIMIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſci poſſunt primæ ſyllabæ modis ſeptem. Primo. omne præteritum diſſylabum producit primum. vt emi legi laui foui. præter bibi, à bibo. Dedi, à do. Fidi, à findo. Scidi. à ſcindo. Steti, à ſto. Tuli, à tollo, cum ſuis compoſitis. Quæ duobus his tribrachis cõprehenduntur, vt facilius memoria teneri poſſint, Bi. De. Fi. Sci. Ste. Tu. Fui autem, & Rui & ſimilia, quia vocalẽ ante vocalẽ habent, corripiunt primam, vt ſupra diximus. Illud hoc loco nolui præterire, diſſyllaba præterita ideo producere primam, ne minorum temporum ſit præteritum, quàm præſens, quod rariſſime inuenitur Priſciano authore. Debet. n. pteritũ vel plurium tẽpoꝝ eſſe, quã pñs, vt lego, legi, vel totidem vt venio, veni. Paucioꝝ autem rariſſime inuenitur, vt findo. fidi. ſcindo. ſcidi. Virgilius. Diffidit, & multa porrectũ oſtẽdit arena. Lucan. Qua mare tellurem ſubitis aut obruit vndis, aut ſcidit. Martialis. unguentum fateor bonum dediſti Conuiuis here. Sed nihil ſcidiſti. Antiqui etiam ſcicidi protulerunt. Ennius in Menalippa, vt Priſcianus citat, Cum ſaxũ ſciciderit. Langueo, & liqueo langui, & licui pares habent in præſenti, & in præterito ſyllabas, Corripiunt enim penultimã præteriti. idq; vſus comprobat. Ouidius.

Impoſito fratri moribunda relanguit ore. Idẽ,
Nectare corpus delicuit. Idem,
Delicuit, ſtagnumq; ſuo de nomine fecit.

Secundo, Præterita geminantia, primam corripiũt,

vt cĕcīdi à cădo. cecīdi à cædo. pĕpendi. tĕtendi. tŏtondi. mŏmordi. pĕpĕri. fĕfelli. tŭtŭdi. tĕtigi. pŭpŭgi. dĭdici & ſimilia, à pendeo. tendo. tondeo. mordeo. pario. fallo. tundo. tango. pungo. diſco. Et notandum, compoſita ſeruare ſimplicium tempora, vt cădo, cĕcĭdi. concĭdo, concĭdi. occĭdo, occĭdi penultima correpta. cædo. cecīdi. concīdo. concīdi. occīdo. occīdi, penultima producta. Antiquiſſimi tamen à tundo compoſitum præteritum etiam producebāt, ne à præſenti temporibus vinceretur. Ennius, vt Priſcia. citat. Viroſq; valenteis Cōntūdit crudelis hyems. Nam hic corripuit, infit & o ciues, quæ me fortuna fero ſic Cōntūdit, indigno bello cōfecit acerbo. Sed huiuſmodi à tundo præteritum non memini legere, niſi correpta tŭ ſyllaba. Virgil. & lapſa ancilia cœlo ēxtŭdĕrat. Hor. Quod regū tumidas cōntŭdĕrit minas. Idē, Non auſpicatos cōntŭdit impetus. cōntŭdĕrit choriambus. cōntŭdit dactylus.

Tertio, omne ſupinū diſſyllabum producit primā, vt mōtum, crētum, lētum, præter à queo qui quĭtum. Terent. Nām cūm cōmprĕſsa'ſt nātă, fōrma in tĕnēbrīs noſci nōn quĭtă'ſt. Quĭtā'ſt iambus, eſt.n. quaternarius iambicus. A ſino ſiui sĭtū. Vir. Sed te ſtĭctă sĭtu. A cieo cies ciui, cĭtum, Statius. ēxcĭtūs, & longam pridem indignantia pacē. Corda tumor. Nam à cio cis quartæ ꝓducitur ci. Vir. ēxcītum ruit ād pōrtum. A ſero ſeui sătum. Oui. Sōlĕ sătus Phaēton. A lino liui lĭtum. Virgil. & paribūs lĭtă corpora guttis. Ab eo iui ĭtum. Idē. Mōrte ŏbĭta. A Do dedi dătum. Idem. Hoc mihi sōrtĕ dătum. A Reor, rătum. Idem. Nos abūſsĕ rāti. A ruo rui rutum. Ouid. Dīrută marte tuo. Quæ vt facilius teneri memoria poſſint, comprehendi quatuor pyrrhichijs, & ſyllaba ſic, Qui, Si,

Ci Sa,L il,Da Ra,Ru.Sunt qui addunt,à ſto ſteti ſtatum. Quod tamen producitur ſecundum Priſcianum.Sic enim præcipit,Stĕti vero ſtātum ſupinum penultima producta debet facere. Vnde Lucanus in ſecundo,Cōnſtātura fides ſuperū. Deinde addit,Eſt tamen in hoc quoq; notandū, Quod nomina ab eo deriuata,a penultimam corripiunt, &antepenultimam,vt Stătus,ſtăta,ſtatum.Stabilis. Lucan.in decimo, Quorūm ſtătă tempora ſtatus. Idem.in quinto. Quam non ē ſtăbĭli. Hæc ille. Notandum præterea a Statum compoſita i penultimam corripere,a ſtĭtum. præſtĭtum.cōſtĭtum. A vero producere, A ſtātum.præſtātum.conſtātum, tanquam illa a Stĕti,ſtĭtum, hæc a ſtāui ſtātum veniant, Quemadmodum a Sonŭi ſonĭtum a Sonāui Sonatum.licet Staui præterito, & Stĭtum ſupino non vtamur. Quarto,quanta eſt præſentis prima ſyllaba. Quanta item præteriti perfecti.ac Supini tanta etiam eorum eſt,quæ ab illis naſcuntur. Sed notandum Quinq; hæc producere Dē a Dodas.Dēmus.dētis.Dētur.dēmur.dēmini.Da vero tam penultimam. quàm antepenultimā vbiq; corripere, Dămus.dătis.dăris.dăre.dătur.Damur.dăbam.dăbar.dăbo dăbor.dăte.dăto.dărem. dăres. dătos.dăturus.dător, id quod manifeſtiùs accentu,qui in antepenultima eſt,compoſita oſtendunt. circūndămus. circundăbam. circundăbo. circundăte. circundăre. circundătus, ſic peſſundămus. peſſundabam. peſſundăbo. peſſundăre. Genui, genitum, & poſui, poſitum cum deductis primam corripiunt, & ſi gigno & pono producunt. Quinto propriorum nominum primæ, & mediæ ſyllabæ ponuntur indifferenter, vbi non fuerit certa regula,aut ſi non aliter eis poëtæ approbati vſi fuerint,Sexto,bĭ,& trĭ in compoſitione cotripiuntur

ne corripiuntur. Bĭuiū. Bĭmater. Bĭdens. Bĭceps. Trĭuium. Trĭcorpor. Trĭdens. Trĭcuſpis. Septimus, Dictiones per ſynæreſin, aut craſin producū tur, vt Nīl à nĭhĭl. Mī à mĭhĭ. Cōgo à Cŏăgo. Phǣthōn à Phăĕthon. Nam detrimentum literæ, ſyllabæ'ue, productione compenſatur.

DE PRIMIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognoſcuntur primæ ſyllabæ, ſi deficiente regula ad approbatos poëtas confugiamus. vt ſi neſcias in pecus atq; Apis, quāta ſit prima, ſcies eē breuem ex approbato aliquo, vt ex illo Virgil.

–Quis cultus habendo.

Sĭt pĕcŏri, ātq; ăpĭbus quanta experientia parcis. Eodē modo, Si neſcias quāta ſit iu in iuniperus, & fru in fruges, cognoſces eſſe lōgā ex illo Virgilij, Iūnĭperi grauis vmbra, nocēt & frūgĭbus vmbræ. Tenendi ſunt igitur memoria quamplurimi optimorum poëtarum verſus, vt Virgilij. Horatij. Ouidij & aliorum illuſtrium, ad quos recurramus, vt quemadmodum illi vſi fuerint ſyllabis, & nos vtamur. Et quoniam infinitum propè eſſet, quas ſemper aut corripuerint, aut produxerint poëtæ, colligere, eas tantum, qbus indifferēter vſi mueniuntur, quotquot potuimus, hic ſubiunximus. hæ vero ſunt, Britānus. Bithinius. Cacus. Coſyra. Crathis. Criticus. Curetes. Diana. fidenæ. Gradiuus. Hinulus. Hymē. Italus. Lycas. liquor. liqdus. oriō. obicio. obijcio. Pachynus. Palatia. Propago. Pyrene. Procuro. Profundo. propino. Rubigo. Rutilius. Rudo reduco. redduco. relatus. rellatus. reperi. repperi. retuli. rettuli. repuli. reppuli. reicio. reiicio. Sychæus. Sicani. ſed hæc primā ſyllabam

u

indifferentem habere inueniuntur, mediam vero hæc, ægeō. Bebryces. Bataui. Cybele. Cyane. Cōnubiū. Contudi. Ficedula. Lecythus. Malea. orionis. Porſena. Porſenna. Pharſalia. Syphacem. Id ita eſſe oſtendatur approbatorum exemplis.

PRIMARVM SYLLABARVM COMMVNIVM Authoritates.

Et penitus toto diuiſos orbe britānos. Virg.
Nam quid Britānis cœlū differre putamus? Lucr.
Quāq; & cappadoces faciant eqtesq; Bithyni. Iuue.
Bithyno, phrygio'ue ſatū, ſed quē ſua noto. Va. Fl.
His Cācus horrēdū tyberio gurgite mōſtrū, Ouid.
Cācus auentinæ timor, atq; infamia ſyluæ. Idem.
Fertilis eſt Melite ſterili uicina Cōſyre. Idem.
Et bellare Tabas docilis, Cōſyraq; parua. Sil.
Huc licus, huc ſagaris, Peneusq;, Hipanisq;, Crāthisq;. Ouid.
Crāthis, et hinc Sybaris ueſtris ꝯterminus oris. Idē.
ut critici dicunt, leuiter curare uidetur. Hora.
Aeqlis liber ē critice q malus ē. alij tū cretice. Mar.
Illic bellaci confiſus gente Cūretum. Lucan.
Celme Ioui, largoq; ſatos cūretas ab imbri. Ouid.
Tergeminaq; Hecatē, tria uirginis ōrā Dianæ. Vir.
Exercet Diana choros, quā mille ſecutæ. Idem.
Hi tibi Nomentū, & Gabios, vrbēmq; Fidenā. Idē.
Viuat Fidēnis, & agello cedo paterno. Iuue.
Et genus à magno ducentē fōrtē Grādiuo. Ouid.
Grādiuum patrem, gēticis qui præſidet aruis. Virg.
ātq; Hinūli pellis totos operibat amāteis. Proper.
Vitas Hinūlēō me ſimilis Cloē. Hor.
Hymen o Hymenæē hymē, ades o Hymenæe. Ca.
Hinc Auguſtus agēns italos in prælia Cæſar. Vir.
Coniecto ſternit iaculo, volat itala Cornus. Idem.
Fiet vti cibus omnis & aridus ēt liquor ipſe. Lucr.

Pondus vti ſaxis calor ignis, līquōr ăquarum. Idē.
Craſſaq; cōueniūnt līquĭdis, & līquĭda craſſis. Idē.
Īndĕ Lўcam ferit exectū iam matre perēpta. Virg.
Protin' Antæū, ēt Lўcā prima agmina Turni. Idē.
Cum ſubito aſſurgēs fluctu nimbōsŭs ōrion. Idē.
Enſifer ōrīon æquore merſus erit. Ouid.
Cūr ōbĭcis Magno tumulū, maneisq; vagāteis? Lu.
ōbĭcĭunt portas tū, & præcepta faceſſunt. Virg.
Præſtat trinacrij metas luſtrārĕ păchini. Virg.
E qbus ībriferos versūs pāchynus ad auſtros. Oui.
Haud metuam magni dixīſsĕ pălatia cœli. Idē.
Quam tanti fuerit cadere, ūt pālatia cernas. Sil.
Syluarumq; aliæ flexos prōpāginis arcus. Geor. ij.
Eſſe finēt, nimiū vobis romānă prōpago. Virg. vj.
Nō ſine me ē tibi part' honos tua bēllă pўrene. Tib.
Nubiferæ colleis, atq; aĕrĭām pўrenem. Luc.
Riſit, & his inqt facito mea tēlă prŏcures. Ouid.
Prōcūrate viri, & pugnam ſperate parati. Virg.
Impia dementis vulgi, & vix tōtā prŏfudit. Sil.
Has poſt quā mœſtō prōfudit pectore voces. Cat.
Hiſcere, tāq̄ habeas tria noīa, quāndŏ prŏpinat. Iu.
Cœnat, prōpīnat, poſcit, negat, īnuit, vna eſt. Mart.
Vteris ore aliter, nimiāq; rūbigine captus. Idē.
Exeſa inuenies ſcabrā rūbigine pila. Virg.
Scolaq; culminibūs fērali carmine Bubo. Virg.
Hanc quia iuſta ferunt, dixērĕ fĕralia lucem. Ouid.
Et graue magnanimi robur mirārĕ Rŭtŭlī. Ouid.
Famæ Rūtĭlĭum ſuæ relinquas. Mart.
Vincla recuſantū, & ſera ſub nōctĕ rŭdentū. Virg.
Findor, vt Arcadiæ pecuaria rūdērĕ dicas. Perſ.
Eiectam claſſem, ſocios à mōrtĕ rĕduxi. Virg.
Rĕdūcit venus, & rēddŭctū dædala tellus. Lucre.
Eſſe fidem, digitis ad fontem ſæpĕ rĕlatis. Ouid.
Id rurſum cœli rēllatum membra receptant. Lucr.
Quod ab ipſo allatu'ſt, ſibi eſſe īd rēllatū putet. Ter.

At q cōdiderat, poſtq̄ nō rēppērit aurum. Auſon.
Aptauit collo quēm rēpērit laqueum.
Quæq; ferōs rēpŭli doctis medicatib⁹igneis. Ouid.
Rēppŭlit à libycis imenſum ſyrtibus æquor. Luc.
Tityre paſcenteis à flumine rēīcē căpellas. Virg.
Rēīcē ne maculis infuſcet vellera pullis Idē.
Anna(fatebor enim)miſeri poſt fātă Sȳchei Idē.
Huic coniŭx. Sȳchæus erat ditiſſimus agri Idē.
Fida reor fraterna Erycis, portūſq; sĭcanos. Idē.
Sīcāno prætenta ſinu iacet inſula contra. Idē.

MEDIARVM SYLLABARVM
Communium authoritates.

Hæc cētū gemini ſtrictos ægæōnīs enſeis Claud.
Aegæōnă ſuis immania terga lacertis. Ouid.
Bēbrȳcīs & ſcythici ꝑcul inclemētia ſacri Val. Fla.
Poſſeſſus Baccho ſæua bebrȳcis in aula. Sil.
Vagionēs. Bāthăuiq; truces, quos ære recuruo. Lu.
Hic petit Euphratē iuuenis, domitiq; Bathāni. Iuu.
Hinc viduæ Cȳbēles, illinc ſacraria Veſtæ. Mart.
Vel tu quæ tardam mouiſti fune Cybēllēn. Prop.
Gōnnŭbĭo iūgam ſtabili, ꝓpriamq; dicabo. Virg.
Cuiq; loci leges dedimus, cōnūbĭă noſtra. Idē.
Speratū meritis diram q cōntŭdĭt Hydram. Hor.
Viroſq; valēteis Cōntŭdit crudelis hyems. Ennius.
Mergere fīcēdŭlas didicit nebulone parēte. Iuue.
Cerea quæ patulo lucet fīcēdula lumbo. Mart.
Ionioq; mari, mălēæq; sēquacibus vndis. Virg.
Deſtinet & raucæ circunſonat ira Maleæ. Stat.
Aut Helicē iubeo, nitidumq; Oriōnis enſem. Oui.
Enſiferi nimium fulget latus Oriōnis. Lucan.
Hanc ſpectare manum Pōrsēnă nō potuit. Mart.
Necnō Tarqnum eiectū Porsēnnă iŭbebat. Virg.
Phārsālĭam coëunt, pharsālĭă tecta frequētāt. Cat.
Cōpulim⁹ dirūm Sȳphăcē, fractūq; Metello. Clau.
Tolle tuū ꝑcor Annibalē, victūq; Syphăcēm. Iuue.

S īdōnĭāſq; oſtentat opes, vt bemq; paratā. Virg.
O bſtupuit primo aſpectu Sidōnĭā Dido. Idem.

DE MEDIIS SYLLABIS.

S yllaba, quæ in medio loco poſita eſt, ſeptem modis cognoſci poteſt. Poſitione. Vocali ante alteram vocalem. Deriuatione. Diphthongo. Declinatione. Regula. Exemplo.

P oſitione producitur media ſyllaba vt prima, vt Capillus. fortiſſimus. pulchērrimus. Vbiq; enim poſitio producit ſyllabam. Quo nam modo autē id fiat, in primis ſyllabis diximus.

V ocalis ante alteram vocalem, & in media dictione ſemper corripitur. Virg. Mōllĭă Lūtĕōla pingit vacīnĭă caltha. Idem. Addam cērĕă pruna. Idem, Cāſtănĕasq; nuces. Ouidius, Fīlĭŭs āntĕ dĭēm pătrĭos inquirit in annos. Priſcianus tamen refert antiquiſſimos produxiſſe etiam penultimam præteritorum in ui ſyllabas, quæ à præſenti in uo ſyllabas definente proficiſcuntur, vt erūo, erūi. argūo, argūi. annūo, annūi. Ennius, ānnūit ſeſe mecum decernere ferro. Virgilius contra corripuit ānnŭĭt, & totū nutu tremefecit olympū. Id qđ & nobis ſemper faciendum. Sed hic modus habet exceptiones treis. Quarum prima eſt, Genitiui, & datiui quintæ declinationis e vocalem puram producunt, Hor. Quarta iam parte diei præterita. Secunda, Genitiui in ius cōmunem habent penultimam in metro. Virgilius. Hic īlĭūs arma. Idem, Quàm noſtro īllius labatur pectore vultus. Idē. ūnĭūs ob noxam, & furias aiacis Oilei. Idem. Nauibus infandum, amiſſis vnĭŭs ob iram. Sic ipſius, ſolius, totius, & huiuſmodi, præter alĭus genitiuū ſemper longum, & alterĭus correptum. Terentianus tamen alterĭus penultima longa protulit. Seſcuplo vel vna vincet alterīus ſingulum. Idē, ſub

altĕrius conſonat vocabulo. Idem. Nec altĕrius in digens opis veni. Sunt enim duo extremi ſenarij Iambici, in quibus eſſe debet in ſecundo loco iambus, vel tribrachus. primus vero eſt trochaicus, in quo rĭūs in ſexta ſede iambus eſſe non poteſt, q̄m trochaicum metrum non recipit iambum. præterea producere hic altĕrius penultimam, ſic fit manifeſtius, ſi ex eo ipſo verſu amoueas creticum. i. ſēſcŭplō, & facias iambicum, vt Terentianus præcipit, remanebit enim vĕl ūnā vĭncēt āltĕrīūs sĭngŭlūm, vbi ſi altĕrius correpta penultima dixeris tĕ rĭ, eſſet Pyrrhichius. Sed de his infra dicemus ſuo loco. In proſa vero oratione penultima producta ſemper pronunciari debent, præter altĕrius vbiq; correptum. Tertia, poſſeſſiua in I V S, I A, I V M, producunt antepenultimam, Virgilius.

Implerunt monteis, flerunt rhodopeiæ arces. Idē.

Ecce trahebat paſſis Priamēĭă Virgo crinibus. Idē.

Tu quoq; littoribus noſtris æneĭă nutrix. Martialis.

Venit ab orpheo cultor rhodopēĭŭs hæmo.

DE MEDIIS SYLLABIS DERIVATIONE COGNOSCENDIS.

Deriuatione media cognoſcitur ſyllaba, ſi quanta ſit in primitiuo conſideraueris. Nam ſi neſcias cto in Victōrinus quanta ſit, Item ſti in iuſtĭnianus, cognoſces ex victōris & iuſtĭnus primitiuis, in q̄bus cto, & ſti producuntur, Eodem modo, ſi neſcias venĕreus, & Hectŏreus quantam habeant antepenultimam, cognoſces ex venĕris, & hectŏris primitiuis in quibus nĕ & ctŏ corripiuntur, quod accentus facile oſtendit. Sed quomodo penultimæ & antepenultimæ in deriuatis dignoſci poſſint, infra, vbi de regula tractabitur, clarius patebit.

DE MEDIIS SYLLABIS DIPHTHONGO COGNOSCENDIS.

Diphthõgo media ſemper producitur ſyllaba, quẽadmodum & prima. Hora. Interdum tamẽ & vocem comœ̄dĭă tollit. Idem. Effutire leueis indigna tragœ̄dĭă verſus. Virgil. O Melibœ̄ĕ, Dēus nobis hæc ocia fecit. Idem, Damonis Muſam dicemus, & Alpheſibœ̄ī. Idem, Prouehimur pelago vicina ceraūnĭă iuxta. Idem. Quas dira Celǣnō, hārpȳĭæ̆q; colunt aliæ, Sed yi diphthongo impropria apud græcos, vtimur dũtaxat in dictionibus græcis. Catullus, Vellera virgati cuſtōdeībant calathiſci, cuſtodeībant, pro cuſtodiebant. Per eī diphthongum melius ſcribitur more antiquo.

DE MEDIIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſci poſſunt mediæ ſyllabæ tribus modis. Primo, in caſib. creſcentibus. A E O producũtur, vt musārum deābus. quārum. dīērum. dīēbus. rērum. rēbus. dominōrum. quōrum. maiōrum. doctiōrum. ambōbus. duōbus. I vero & V corripiuntur, vt trĭbus. manĭbus. verŭbus. tribŭbus. Excipiuntur Samnīs. ſamnītis. delphīn. delphīnis. tellūs, tellūris. ſalūs. ſalūtis, & huiuſmodi, in quorum oblīquis. I, & V producuntur ſecundum vltimam nōiatiui ſui. Secundo in verbis creſcentibus, A. E. producuntur, Amāmus. amābam. amābo. amārē amāre. amāmur. amābar. amābor. amārer. amāri. Doceāmus, videāmus, & alia id genus, Præter, Dămus. dătis. dăbam. dăbo, & reliqua à do das, & compoſitis, in quibus A corripitur, vt ſupradiximus in quarto modo de primis ſyllabis, quæ regula cognoſcuntur. Item Amēmus. Dēmus. dētur docēmus. docētis. docēbam. docēbo. legēbam. audiēbam. amēris, vel amēre. docēris, vel docēre, do

cerer. doceremur. audieris, audiremur. Legeretis, legeretur. legeremur: legeremini. amauerunt: vel amauere. docuerunt: vel docuere. legerunt: vel legere. audiuerunt, vel audiuere. Sed cum ſequtur R poſt E in deriuatiuis à præterito perfecto indicatiui: corripitur E, amáueram, amáuerim, amáuero. Docúeram, docúerim, docúero. légeram: audiueram. Et in futuris in bor: amáberis, docéberis. Et in optatiuo actiuo tertiæ cõiugationis in toto ſingulari, & in tertia plurali, légeré. légeres. légeret. légeret. & in prima duntaxat perſona paſſiui eiuſdem optatiui, légerer, & in infinitiuo légere. I vero & V corripiũtur, légimus. cúpimus. quærimus. vólumus. póſſumus, præterquam in quarta coniugatione, audimus. auditis. audiris. audirer. audire, & in volo, & ſum cum compoſitis, velimus, simus, poſsimus, in quibus I producitur. Prima tñ perſona pluralis præteriti perfecti quartæ coniugationis corripit penultimam audiuimus. Item in omni coniugatione primæ & ſecundæ perſonæ plurales, præteriti perfecti ſubiunctiui in rimus & ritis corripiunt I penultimam, amauérimus amauéritis. docuérimus, docuéritis. Legérimus, legéritis. Audiuérimus, audiueritis. Eæ ipſæ uero futuri eiuſdem modi producunt. Amauerimus, amaueritis. Docuerimus, docueritis. Legerimus, legeritis. Audiuerimus, audiueritis. quod fit, vt ait Diomedes grammaticus, vt accentu præteritum à futuro diſtinguatur. hinc illud apud Ouidium, Hauſtus aquæ mihi nectar erit, uitám que fatebor Accepiſſe, ſimul vitá dederitis in undis, & in obſcœno carmine, Vtilis hæc, aram ſi dederitis, erit. Ennius, Non mi aurum poſco, non mi pretium dederitis. Ouidius, Cum gelidam Thracen, & opertum nubibus Hæmum, Et maris Ionij tranſieritis,

ăquas. Idem. Copia nec vobis vllo prohibente videndi, Conſulis, vt lumen cōtigeriῑis, ērit. Sed an liceat etiam eam ipſam penultimam RI in rimus, & ritis corripere, differemus in vltimis ſyllabis in is deſinentibus. Præterea cum poſt i ſubit u digamma in præteritis perfectis indicatiui, & ab eis deductis, producitur I, cupīui, cupīueram. Audīui, audīueram. Idem etiā corripitur ab.ecto u per ſyncopam, Cupĭi cupĭeram. Audĭi, audĭeram. Tertio, Supina in atum & itum, à præteritis perfectis in aui, & iui producunt penultimam, amāui, amātum. Vocāui, vocātum. Cupīui, cupītum. Petiui, petītum. audīui, audītum. ſepelīui, ſepelītum. Quarto, I in compoſitione medium corripitur, Agrĭcola. Ensĭfer. Cētĭmanus. omnĭpotēs. Multĭuola eſt mulier, Magnĭficus Cauſidicus, idenĭidem & ſimilia. Cat. Nullum amās vere, ſed idenĭdem omnium, Ilia rumpens. Quanticunque, & qualicunq; I producūt, ratione genitiui, aut datiui in I. non enim ſeruatur I in cæteris caſibus, vt in omnipotens, & aliis ſupradictis, ſed in genitiuo tā tum quantīcunque, & in datiuo vel ablatiuo qualicūq; dicimus, vt in quantus, & qualis, nā ſicut quā tus quanti quanto quantus, & qualis in nominatiuo & genitiuo, quali, qualem, ſic quātuſcunq;. quā ticūq;. quantocūq;. quā ntūcunq;, & qualiſcunq; in nominatiuo & genitiuo, qualīcunque qualēcunq; dicimus. Iuue. Quāntīcūq; domus cōſtet, M. Manlius, Omne quidem ſignum ſub qualīcunq; figura Vbīq; quoq;, & pleriq; producunt I, Vndĭque vero corripit. Quinto, Media ſyllaba cum penultima eſt, accentu quāta ſit, cognoſci poteſt. nā ſi in ea fuerit accentus producitur, Romānus. Diuīnus. Idōlū. Theodōrus. annōna poēta, Sin autē i antepenultima, corripitur, Dóminūs, prófūgus

littŏra,littórĭbus contrárĭa,flúctĭbus vndas. Piĕtas. Ergo,in diſſyliabis dictionibus ſi neſcias quanta ſit prima, accentu componendo cognoſces lĕgo.pérlĕgo.amo.rédămo. pérămo. lĭgo.rélĭgo. Fĕro.ádfĕro. réfĕro. Plĭco. multíplĭco. Pŏtens. omnipŏtens. Clāmo.exclāmo. proclāmo. Conclāmo. Prīmus.aprīme. Dōno. Cōdōno. Scrībo. Deſcrībo.lēgo.lēgas.relēgo.relēgas.

Sexto, Penultima ſyllaba in deriuatiuis ante TAS corripitur bonĭtas Piĕtas. DVS, Florĭdus, Candĭdus. LVS, la, lum, in diminutiuis, vrcéŏlus. vnicŏla. aureŏlū. LIS in verbalibus, útĭlis, ſtérĭlis à græco στέρεσθαι, amabĭlis. fútĭlis. MEN à ſecunda & tertia coniugatione, mónĭmen vnde monĭmentū, régĭmen, nā à prima & quarta producuntur, oblectāmen munīmen. Item ante CEN Tubĭcen. lyrĭcen. fidĭcen præter tibīcen pro tibĭĭcen. Ante AL ſeruatur penultima primitiui, & ante TVS penultima participiorum, ceruīcal à ceruīcis, tribūnal, à tribūs genitiuo. Anĭmal ab anĭmus. hic ornātus. poſitus. sĭtus. terrĭtus. Vectīgal etiā producit penultimam à vehendo dictum.

Septimo, Penultima in deriuatiuis ante GO producitur, Carthāgo. Virāgo. Calīgo. Lanūgo. Aerūgo. præter lĭgo. Ante Do dulcēdo libīdo fortitūdo. Ante Ar, Lacunār. Puluīnar. Lupanār. Ante NAS, arpīnas. capēnas. Ante RIS, vel RE, militāris. militāre. Ante TIS, ſamnītis. veſtrātis. præter cérĭtis. Ante NVS, Românus. terēnus. Iuſtīnus. parietīn⁹. arietīnus. clādeſtīnus. mediaſtīnus. Silius Ceu clāndēſtīno traheretur fœdere bellū. M. Mánlius. Et clādēſtīnis ſurgentia fraudibus arma. Hor. Tu mediāſtīnus tacita prece rura petebas. Prætér. Ianthĭnus. hyacinthĭnus. myrrhĭnus. cryſtallĭnus. adamātĭnus. bombycĭnus. Sandycĭnus. ame-

thiſtȳnus,& huiuſcemodi græca in ινος. Itē Diutĭnus. Priſtĭnus. Craſtĭnus.oı notĭnus. Serotĭnus. oleagĭnus.fagĭnus. Mart.

Coccina famoſæ donas &iānthĭnă mœchæ. Perſius. Hic aliquis,cui circa humeros hyacĭnthĭnă læna eſt. Iuuenalis.

Grādia tollūt cryſtāllĭnă,maxĭa rurſus Mȳrrhinā. Propter. Colchis flagranteis adamāntĭnă ſub iuga tauros. Iuuenalis.

Cauſidicum,vendunt amethȳſtĭnă. nec ſcribas ſine t,eſt.n.verbale, à pterito paſſiuo μεμέθυσμαι, μεμέθυσαι,μεμέθυσαι, vnde μεθυσὸς, & cum à primitiua ἀμέθυστος,à quo ἀμεθύσινος.

O ctauo, Ante BILIS,quacunq, præcedēte vocali ſi à ſupino formentur,ſequuntur illius penultimam, amātum.amābilis.delectātum. delectābilis. flētū. flēbilis.delētum. delēbilis. ſcĭtum ſcĭbilis. audītū. audībilis.petītum.petībilis.cupītum.cupībilis.vēdĭtum.vendĭbilis.mōtum.mōbilis. nōtum. nōbilis.volūtum.volūbilis.ſolūtum.ſolūbilis.excipitur à ſtātum. ſtăbilis. hăbilis ſequitur verbum habeo, vt dŏcilis.dŏceo.dēbilis.dēbeo.făcilis. făcio. A genitiuo vero participij corripiūt antepenultimā, viſi.visĭbilis.ſenſi,ſensĭbilis. intellecti. intellectĭbilis,ac ſi medium I haberēt compoſita, vt magnĭficus.centĭmanus.omnĭpotens.ignĭuomus. Eodem modo ſi à ſecunda & tertia cōiugatione aliū de qua à ſupino deducta fuerint corripiunt antepenultimam.horrĭbilis.terrĭbilis. legĭbilis. dicĭbilis. conducĭbilis.concupiſcĭbilis,

A nte BVNDVS.item à ſupino deducta, ſequuntur illius penultimam errātum.errābundus.vagātum. vagābundus.populātum populābundus. cogitātum.cogitābundus.ſitītum. ſitĭbundus. morĭtum. morĭbundus. A ſecunda vero & tertia coniugatio.

ne aliunde q̃ à ſupino deducta, corripiunt antepenultimam. Rideo rides, ridĭbundus. gaudeo, gaudes, gaudĭbundus. ludo, ludis, ludĭbundus. furio, furis, furĭbundus. In vniuerſum, ſiquis voluerit ſubtilius indagare, inueniet omnia ſecuta ſupinorum penultimam analogice tanq̃ à legĭtum. legĭbilis. horrĭtum. horrĭbilis. docĭtum. docĭbilis. furĭtum. furĭbundus. ridĭtum. ridĭbundus. rudĭtũ. rudĭbundus, pro quo rubĭcundus b in c conuerſa vocalitatis gratia, gaudĭtum, gaudĭbundus, & id genus alia, licet non vtamur.

Praeterea, producitur a ante B V L V M, cōciliābulum, præter ſtăbulum Ante C V N D V S, Irācundus. & hæc quoq; ſequuntur ſupinum, ſic iūcūdus à iūtū experīmētū ab experītū rudīmētū à rudītū ornāmentum ob ornātum. mirāculum à mirātum. verēcundus autem ꝓducit e antepenultimam aliunde q̃ à ſupino deductum. Item A ante C E V S, vel C I V S, ꝓducitur, hordeāceus. gallināceus. C V L V M, mirāculum. R I V S. ria. rium. ſagittārius. librārius. ſtatāria. armārium. Denarius. & cætera à numerorum nominibus cōem habere inueniuntur. Martialis. Dēnārĭis tñ hanc non emo Baſſe tribus, & illud. Dilige. Dēnārĭum. Martia. Hanc volo, quam redimit totam denārĭus alter. Itē E Ante C V L A, in Diminutiuis Diēcula, vulpēcula. Ante MENtum, incrēmentum. Ante FACIO vero cōis eſt calefacio, tepefacio, liquefacio. Cat. Alta tepēfăcĭet cōmiſta ſanguine cæde. Ouid. Thura liquēfaciunt, indutaq; cornibus aurum Victima vota facit. Claudianus. Sāguine q̃ largo græcōs cālēfēcerit amneis. Idē, Interior glacies quō lĭquēfacta noto. Itē O añ RIV Sria riū ꝓducitur. Vxōris vxōria, Prætōriū.

Nono Ante C V L V M, corripitur antepenultima.

verriculū. C I E S. canicies. T I V S. tia. tium. tribunitius. iuſtitia. ſodalitium. C V L V S. cula. culū in diminutiuis. igniculus. anicula. reticulum. Notantur. Multitius. Nouitius. Redimiculū. Cuticula. Canicula. Tegeticula. Craticula. Suppoſititius antepenultima producta. Iuuenalis.
Quid facient alij, cum tu multitiā ſumas? Idē.
Iam ſedet i ripa, tetrumq; Nouitiūs horret. Idē.
Accipiet te Paulatim qui longa domi redimicula ſumunt. Idem.
Semper & aſſiduo curata cuticulā ſole. Perſius.
Scire erat in voto, damnoſa canicūla quantum Raderet.- Martialis.
Dat tibi ſecuros vilis tegeticūlā ſomnos. Idē.
Parua tibi incurua craticūla ſudet ofella. Idē.
Hermes ſuppoſititius ſibijpſi. Quotidian⁹ quoq; ti producit in hendecaſyllabo illo apud Martialē.
Cūltūs sīndōnē nōn quōtīdiānā. Dilūuiū quoq; plūuies. Illūuies, & cætera à luo, corripiunt L V.
Præterea Strymōnius Pallādium. Adāgium, hæc Adāgio fœmininum. Præsīdium, offīcium. iudīcium. consīlium. Exīlium. Remīgium. Augūriū. Municīpium. Monīmentum. Munīmentum. Cōtāgium. præsāgium. Perīculum. Solātium. ſuāuiū. veſtīgium. faſtīdium. Conuīuium. Iunonīus, & id genus multa in ius ia ium, ſequuntur ſua primitiua Strimōnis. Pallādis. āgo. adīgo. nā Adāgiū quaſi ambagium, & circumāgiū dicitur, quod p ora hominum circumagatur, vt illud, οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς κόρινθον, ἔσθ᾽ ὁ πλοῦς. Non omnium eſt Corinthon ire nauibus. Præsīdis. effīcis. Iudīcis. Consūlis. Exūlis. Remīgis. Augūris. Municīpis. Monīmē. Munīmen. contingis, præsāgis. Perīris. Solāris. Suāuis. Veſtīs. Faſtīdis. Conuīua. Iunōnis. Notantur Sidonius. ſidonia. ſidonium, & cōnubiū, quorū

alterum contra primitiui ſui penultimam, nu, cõem habet, vt diximus in exemplis mediarum communium. Nam nubo primam ſemper producit. alterũ vero græcum ëſt σιδόνιος. Homerus ὀδοσσείας β. αἰθίοπας θ᾽ ἱκόμην, καὶ σιδονίους καὶ ἐρεκβούς. quod & per ω magnum ſcribitur, vt βιστώνιος. Eurip. in helena σιδωνίαν δὸς, καὶ ῥετμῶν ἐπιστάτας. de quo Stephanus σιδώνιος διὰ τοῦ ὠμεγάλου. καὶ διὰ τοῦ ο μικροῦ. Idem ἐκτείνεται δὲ καὶ λέγεται, βιστωνὶς διὰ τοῦ ω, καὶ βιστώνιος ποιητικῶς.

DE MEDIIS SYLLABIS DECLINATIONE COGNOSCENDIS.

Declinatione mediæ ſyllabæ cognoſci poſſunt, ſi antepenultima ſyllaba declinando fiat penultima. nā ſi neſcias, quanta ſit antepenultima in Amauěrimus. legerēmus. Carmĭnibus. tempŏribus. genĭtore. altitŏnante. domĭnorum. Clandeſtīnorum. perlēgerunt. confōdiſtis, flectendo cognoſces, ſi ex antepenultima penultimam feceris. hoc modo amáuěrim lēgěrē cărmina. Témpŏra. génĭtor. Altĭtŏnās. Dómĭnus. Clādeſtīnus. Perlēgi. Cōfōdí.

DE MEDIIS SYLLABIS COGNOSCENDIS EXEMPLO.

Exemplo cognoſces medias ſyllabas, quemadmodum & primas. Nam ſi neq; regula neq; aliquo ex prædictis modis, quanta ſit media ſyllaba cognoſci poteſt, ad alicuius approbati poëtæ authoritatem recurrendum eſt. Medias vero modo breuis, modo longas authoritate, ſupra vt quæq; ad manus erant, connumerauimus. Sed iam de vltimis ſyllabis dicere incipiamus.

DE VLTIMIS SYLLABIS.

Syllabæ quæ in vltimo loco poſitæ ſunt, ijſdē ferè modis cognoſci poſſunt, quibus & primæ, & mediæ. Poſitione, amānt. legūnt. āt tū ſume pedum

ūdē ſciſſa coma. Diphthongo, poeiæ hæc, heū Declinatione, ſi declinaueris, nam ſi neſcias in nominatiuo quanta ſit vltima, cognoſces plerunq; accentu in genitiuo creſcente. nam in latinis dictionibus, ſi in penultima genitiui creſcentis fuerit accentus, longa erit vltima nominatiui. Tellūs. ſalūs. Virtūs. Delphīn. Sānīs, & huiuſmodi producunt vltimam, quia penultima genitiui creſcentis ꝓducitur. Tellūris. ſalūtis. Virtūtis. Delphinis. Samnītis. Aduerſatur huic regulæ palūs, quod licet in genitiuo palūdis penultimam producat, tñ vltimam nominatiui corripit, quod obſeruauit ēt Seruius in libello de ſyllabis, citãs illud Horatij, Regis opus ſterilisq́;, diū pălūs, aptaq́; remis. aliq tñ ſyſtolen feciſſe Horatium dicunt, quod ſi eſſet, non prætermiſſent Acron, & Porphyrius diligentiſſimi interpretes. Item in Carmen. miles. ſanguis. Corpus. ſi neſcias quanta ſit vltima, cognoſces in genitiuo carmĭnis milĭtis, ſánguinis. córporis, eſſe breuem accentu in antepenultima. Excipiuntur maſculina & fœminina in or. Doctŏr. doctōris. Sorŏr. ſorōris. decŏr. decōris. honŏr. honōris. Item neutra in AL, vt Animăl. animālis. ceruicăl. ceruicālis. & in AR, vt Puluinăr. puluinăris. lupănar. lupanāris, & ſimilia, quoꝝ vltima nominatiuī corripitur, licet penultima genitiui creſcentis producatur accentu. Contra pār. păris. lār. lăris. vās. vădis. pēs. pĕdis. cerēs. cerĕris. compōs. compŏtis. impōs. impŏtis. Bōs. bŏuis. sūs. sŭis grūs. grŭis, producunt vltimam nominatiui, licet penultima genitiui creſcentis corripiatur. In græcis autem dictionibus plerunq; in genitiuo creſcente accentus eſt in penultima, & tamen vltima nominatiui, & penultima genitiui eſt breuis. Amaryllis amaryllídos. æneis, æneidos. Pallás. pallados.

DE VLTIMIS SYLLABIS REGVLA COGNOSCENDIS.

Regula cognoſcuntur vltimæ ſyllabæ modis vndecim. Primo. A finita producuntur amā cōtrā, præterea, ā poetā, ā muſā. Sed hic modus habet exceptiones treis, Prima eſt. Nominatiui, Accuſatiui, Vocatiui in a corripiuntur, hæc & o fabulă, Priameïă Virgo, hic & o propheră, poëtă. præter vocatiuos ā nominatiuis græcis in as, hic æneas o æneā & græca in a productum, Neméā, tegéā in quibus ā producitur, Virgilius. Vigilas'ne deum gens ænea? vĭgĭla. Statius.

Te Nemeā. tĭbĭ lerna comas, lariſſaq; ſupplex Poneret. Idem.

Non Tegeā, nōn ipſe Deo vocat alite felix Cyllene. Secunda.

Numeralia in ginta, finalē hūt indifferētē. Mart. Sexagintă tĕras cū limina mane Senator. Virg. Trigintā māgnos voluendis menſibus orbeis.

Tertia, Pută, ită, quiă corripiuntur.

Secundo, B.D.M.T. finita corripiuntur vt ăb. ăd. Militum. Caput. niſi aut poſitio, aut diphthōgus, aut ſyncopa ph. beat, vt amānt. legūnt. āut. hāud fumāt, obīt pro fumauit, obiuit. Iuuenalis. Magnus ciuis obīt, ēt formidatus Othoni,

Tertio, C finita producuntur, fāc. dīc. Dūc. Halēc. Præter Nĕc. Donĕc. Lăc breuia. Ouidius.

Pārue (nĕc inuideo) ſine me liber ibis i vrbē. Idē. Dōnĕc ĕrunt fontes, ſydera dōnĕc ĕrunt. Hic pronomen commune eſt, ſed de hic & hoc diſſeremus in ſexto modo communium ſyllabarum.

Quarto, E finita corripiuntur, Millĕ. Omnĕ. ſcribĕ. penĕ. ritĕ. ponĕ. Impunĕ, & huiuſmodi aduerbia. Ouid. Pĕnĕ pŭer cæſis abducta armenta recepi. Virg. Rĭtĕ sĕcundarent viſus, ſed hic modus habet

bet quinq; exceptiones. Quarum prima, In E à græcis in η producuntur. Πηνελόπη Penelópē. Πασιφάη, Paſiphaē. ὦ ἀγχίση ὦ ἀχίλλη, ὀρφη. ὀδύσση. O Achille. Orphe. Vlyſſe. O Anchiſē.

Secunda, Genitiui. Datiui. Ablatiui quintæ declinationis in E producuntur, vt huius, huic & a diē. fidē. Ouid. prima fidē vōcisq; ratæ tentamina ſumpſit. Item ab hac famē.

Tertia, Imperatiua ſingularia ſecundæ coniugationis producuntur Monē. Docē. Manē. Valĕ vero, & cauĕ, cum corripiuntur, ſunt à volo, & cauo tertiæ coniugationis. Ouidius.

Idq; quod ignoti faciunt, vālĕ dicere ſaltem. Idem. Tū cāuĕ defendas, q̄uis mordebere dictis. Quarta monoſyllaba in e producuntur, tē. mē. sē. præter quĕ uĕ, nĕ pro an, nam quæ relatiuū. & uæ interiecto diphthōgo producuntur. nota in tutĕ, & tutĕmet corripi tĕ, Lucretius. Accipe præterea quæ corpora tutĕ neceſſe eſt. Idem

Tūtĕmĕt à noſtris iam quouis tpe vatum. Ennius, O Tite, tūtĕ Tāti tibi tanta Tyranne tuliſti. Alphius Auitus, vt citat Priſcianus, Seū tūtĕ mālis hōſpĭtēs, ſeū tūtĕ cāptĭuōs hăbēs, ſunt enim dimetri iambici. Quinta aduerbia in e à datiuo in o producuntur, doctē. pulchrē. valdē, pro validē ferē, à docto. pulchro. valido, fero præter benĕ & malĕ correpta. Ouidius.

Læta ferē lætus cecini tibi triſtia triſtis. fermē etiam ꝓducitur, eiuſdē cuius & ferē ſignificationis. Iuue. Mobilis, & varia eſt fermē nātura malorum.

Quinto, I finita producūtur, Deī. Amarī. dixī. Sed hic modus habet duas exceptiones. Quarum prima, datiui & vocatiui in I, quorum genitiuus ſingularis in os correptam apud græcos definit, corripiūtur, huic Palladĭ. Minoidĭ. o Phyllĭ. Amaryl

ſĭ, Parĭ, Alexĭ. Stat. Pallādĭ littoreæ celebrabat Scyros honorē. Cat. Morte ferox Theſeus qualē Minōĭdĭ luctum. Ouidius. Phȳllĭ fāce expectes Demophoōta tuū. Virg. Mirabar qd mœſta deos Amarȳllĭ vōcares. Oui. Bella gerant alij, tu Pārĭ ſemper ama. Virgilius. Te corydō o alĕxĭ trāhit ſua quēq; voluptas. Idē Dāphnĭ, tŭum pœnos etiam ingemuiſſe leones Interitum. Quos caſus à græcis mutuati ſemper corripimus. Theocritus, δᾶφνι δὶ τῷ χαρίεντι συνήντετο βουκολέοντι μᾶλα νέμων, ὥς φαντὶ, καθ᾽ ὤρεα μακρὰ Μενάλκας. Idem κ᾽ ἦφα, δᾶφνι τάλαν. τί τὺ τάκεαι, ἁ δέ τε κώρα πᾶσαν ἀνὰ κράνας πάντ᾽ ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται. Idem κύπρι νέμεσσα τὰ, κύπρι θνατοῖσιν ἐπεχθής. Homerus. αὐτὰρ ὁ αὖτε πέλοψ δῶκ᾽ ἀτρεῖ ποιμένι λαῶν, Ἀτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπε πολυάρνι θυέστῃ, αὐτὰρ ὁ αὖτε θυέστ᾽ ἀγαμέμνονι λεῖπε φορῆναι. Idem βάσκ᾽ ἴθι ταχεῖα ποσειδάωνι ἄνακτι. In quibus δᾶφνĭ δĭ, ἀτρεῖ, ποιμĕνĭ, ἀρνĭ θυ: μέμνονĭ: datiui in I breuē deſinunt. eſt enim tertia dactyli. Item δᾶφνĭ τᾶλ ρĭ τα. κύπρĭ νε. Vocatiui ſunt, in I breuem deſinentes. eſt enim ſecunda dactyli. Cum igitur apud latinos Daphnidi, Tyndaridi & huiuſcemodi datiui producunt I, fit per communem modum, cum dictio in breuem deſinit, & eſt pedis principium, quod eſt frequentiſſimum apud Homerum. Sed de hoc differemus, vbi de cōmunium ſyllabarum modis tractabimus. Secunda exceptio eſt, mĭhi, tĭbi, sĭbi, ŭbi, ĭbi modo pyrrhichij ſunt, mō iābi. prima enim ſemper breuis eſt, vltima vero indifferens. in nĭ sĭ & quāsĭ vtraq; corripitur, ſunt enim duo pyrrhichij.

Sexto, L finita corripiūtur, animăl, Annibăl, vigĭl, mĕl, Cōsŭl. Præter Sōl, Pōl, nīl à nihil per ſynæreſin, vt mī à mihĭ, & barbara in el ſyllabā. vt Da-

niēl, quæ producuntur.

S eptimo. N finita producuntur. Pæan. Hymēn. ēn. quīn. Xenophōn. delphīn. Sed hic modus habet exceptiones treis. Quarum prima eſt, fōrsăn. fōrſităn. tamĕn. attamĕn. ĭn. vidĕn. ăn corripiunt. Vir. Fōrsăn ĕt hæc olim meminiſſe iuuabit. Idem. Errabūda bouis veſtigia, Fōrsĭtăn illū. Martialis. Quid ergo Caſta facit? non dat. nōn tămĕn illa negat. Ouidius.

Nil mihi reſcribas, ăttămĕn ipſe veni. Virgilius. Quò te Mœri, pedes? an quò via dūcĭt ĭn vrbē? Catul.

Sic certē vĭdĕn, vt ptinaciter exiluere. Horatius. Cōlchūs ăn Aſſyrius, Thebis nutrītūs ăn Argis. Secunda eſt, Neutra in EN vt nomĕn carmĕn corripiuntur, quod oſtendit accentus in antepenultima in genitiuo creſcente, nómĭnis, cármĭnis. Tertia, Nominatiui, accuſatiui græci in on per o paruum, vt peliŏn, pylŏn, caucasŏn corripiūtur. Oui. Et quas oſſa tulit, quaſq; altus Pēlĭŏn herbas. Idē. Nōs Pўlŏn, antiqui Neleiā Neſtoris arua Miſimus. Idem.

Cāucăsŏn appellant. Item accuſatiui in IN vt Alexĭn. Mart. Tu licet & noſtrum dixit Alēxīn ămes. & in AN à græcis in A, vt Iphigeniăn, æginăn. Ouidius. Neſcio quam dicunt Iphigenīăn ĭter. Stat. Nanq; ferunt raptā patrijs æginăn ăb vndis Nam à noīatiuo in as producitur, vt hunc æneān. Virg. Aeneān, ălăcris palmas vtraſq; tetendit.

O ctauo, O finita & corripi & produci poſſunt, & Amo. ſcribo. amando. Virgo. Cato. Sed hic modus quinq; habet exceptiones. Quarum prima eſt, Datiui, & ablatiui in o producuntur, vt huic & ab hoc Dominō, Temolō. Secunda, Monoſyllaba in o producuntur, Stō, Dō. Tertia græca in ω ma-

gnum producuntur Didō. Mantō. Iō. Echō, præter Egō à græco ἐγώ, quod nuſquam memini legere productum apud approbatos. ſed vbiq; aūt correptum, ille ĕgō qui quōdam, aut per ſynalœphā, vt Stultus ego huic noſtræ ſimilem. Nā Ouidij illud in epiſtolis legēdum ſic eſt. Sed quid ego hæc reuoco? dictis hic omē abeſto. Itē apud Propertium illud, Thuſcus ego, à Thuſcis orior, Et apud eundē, Cum tibi nec frater, nec ſit tibi filius vllus, Frater ego, & tibi ſim filius vnus ego. Sic itē & illud, Sed quid ego hæc, feſſosq; optatis demoror vndis? Quod ſi in ijs ipſis exemplis non fiat colliſio, defenditur magis vno ex modis cōmuniū ſyllabarum, quàm quod ꝓducatur o. licet Probus ꝓduci poſſe dicat ſecundum naturam o literæ vocalis, quæ in vltimo frequentius producitur, quam corripitur. Quarta, duŏ & ſciō cum compoſitis corripiuntur. Virg. Prætereā dŭō nec tuta mihi valle reperti Capreoli. Idem. Sī dŭō præterea talesis Idea tuliſſet terra viros. Idē, Nūnc ſcĭō quid ſit amor. Idem, Nĕſcĭō quis teneros oculus mihi faſcinat agnos. Quinta, illicŏ. modŏ. citŏ. corripiūtur. Sero autem quando, ergo, profecto indifferenter poni inueniuntur. Stat. Sērŏ memor thalami. Mart. Dic mihi cras iſtud Poſthume qūandŏ vĕnit. Idē, Dic bñ. dic neutrum. dic aliqūando măle.

N ono, R finita corripiūtur, Cæsăr. torculăr. pĕr. vĭr amŏr. turtŭr. Sed hic modus duas habet exceptiones. Quarum Prima eſt, fār. lār. nār. uēr. fūr. cūr: pār cum compoſitis diſpār. compār producuntur, cor vero commune eſt. Secunda in er à græcis in ηρ ꝓducuntur, vt aēr. cratēr. æthēr. charactēr. græce. n. ἀήρ. κρατήρ. αἰθήρ. χαρακτήρ dicuntur. Præter patĕr & matĕr, quæ ſemper corripiuntur, licet à græcis veniant πατήρ. μήτηρ.

D ecio, S finita i qnq; diuidunt pteis.as.es.is.os.us.

A s finita producuntur, maieſtās, puellās, amās. Sed hæc regula duas habet exceptiones, Quarum prima eſt. Nominatiui in as quorū genitiuus in dos deſinit, corripiuntur; vt Pāllăs & inflexo quæ terret mænala cornu. Et, Quatuor autumnos plēĭăs orta facit. Secunda, Accuſatiui græci in as eorum nominum, quæ per os mittunt genitiuum, corripiuntur, vt āŏnăs in mōteis vt duxerit vna ſororum, Et, Permiſtos, hērŏăs, ēt ipſe videbitur illis. Et, Super Garamāntăs. ēt Indos proferet imperium.

E s finita producuntur, vt pariēs, patrēs, docēs. Hæc regula habet exceptiones treis. Quarū prima eſt, Corripientia penultimam genitiui creſcentis, corripiuntur, vt diuĕs. milĕs. ſegĕs. Virgilius.
Dīuĕs ĭnacceſſos vbi ſolis filia lucos. Idem,
Impius hæc tam culta noualia mīlĕs hăbebit? Oui dius Iām sĕgĕs eſt vbi Troia fuit. præter. Ariēs. abiēs. cerēs. fidēs. rēs. pēs. pariēs. ſpēs. terēs, quæ producuntur. Secunda eſt. Nominatiui græci plurales in es corripiuntur. Virgilius.
Nāĭdĕs, indigno cū Gallus amore periret. Idē.
ācădĕs o mihi tū quā molliter oſſa qeſcēt. Idē.
Infandi Cyclōpĕs, ēt altis mōtibus errant. Idē.
Thrācĕs ărant. Tertia, ĕs à ſum cum compoſitis potĕs, adĕs modi tam indicandi, q̄ imperandi, & penĕs, & inquiĕs corripiūtur. Perſ. fūr ĕs āit Pedio. Iuue. Sī pŏtĕs illa pati. Virg. hūc ădĕs o Melibœe. Hora. Quēm pĕnĕs arbitrium eſt & vis, & norma loquendi. nam ab edo ēs producitur differētiæ cauſa. Is finita corripiuntur, ignĭs, Parĭs. hæc regula habet exceptiones ſeptem. Quarum prima eſt, Datiui, & ablatiui, & accuſatiui in is producuntur, his & ab his Dominīs, quīs, pro quibus, hos fōrīs, manīs, has partīs, hos & has omnīs, leuīs.

ſed quīs & accuſatiui in is, tum vt differant à nomi natiuo ſingulari, tum etiam, vt diphthōgo longos eſſe ſignificetur, per ei melius ſcribentur, quod & antiquos feciſſe legimus. Illud igitur ſic, Tu calamos inflare leuēis, ĕgŏ dicere verſus, Item Queīs ānte ora patrum. Item Treīs nŏſtris arreptas in ſaxa latentia torquet. Secunda producentia penultimam creſcentis genitiui producuntur, Delphīn, delphīnis. Samnis, ſamnītis. Tertia in is à græcis in eis per ēi diphthōgum producuntur, vt Pyróeīs, Simóeīs. Ouid. Interea volucres Pyroēis, ēous, & æthō. Idem, Hac ibat Sīmŏēis, hīc eſt ſigeia tellus. quæ licet penultimam corripiant, tamē in ea accentus eſt acutus, quia integræ ad nos veniunt. ſed de his dicemus, vbi de accentibus tractabimus. Quarta monoſyllaba in is producuntur, vt uīs, sīs, ꝑter, ĭs, quīs nominatiuos, mīs, tīs, bīs, ꝗ corripiuntur. Iuue. ſatyra quinta, corripuit poſſis in eo verſu. Tam ieiuna fames? cum poſsīs hŏneſtius illic, melius tamen defenditur extremis, abiectione, vt corripiatur i per cōmunē modū. Quinta, Secundæ perſonæ ſingulares in IS quartæ coniugationis producuntur, vt audīs. neſcīs. Mar. Neſcis heu neſcis dominæ faſtidia Romæ. qđ oſtendit circunflexo accentu penultima primæ & ſecundæ perſonæ pluralis neſcīmus neſcītis. Audīmus, audītis. Quod ſi apud poētas aliquando IS correptam inuenias (quod ipſe nō memini legere, nam illud apud Ouidium ſic legendum eſt, Neſcio, an exciderint mecum loca) non propterea dixeris, cōmunem eam eſſe ſyllabam. Nec, quia Virgilius dixit, obſtupuī, ſtĕtĕruntq; comæ, propterea dicendum fuerit in ſteterunt penultimam eſſe communem. Sexta, Velīs cum cōpoſitis malīs, nolīs, producuntur, quare in plurali penultima in prima, &

ſecunda perſona producitur, velimus, malimus, nolimus, velitis, malitis, nolitis. Septima, Secundæ perſonæ ſingulares, futuri ſubiunctiui producuntur vt dedero. dederis. audiero. audieris. Oui. Da mihi te facilē dederis in carmine vireis. Hor. Audieris hæres ergo nunc Dāna ſodalis. Idem. Miſcueris ēlixa, ſimul cōchylia turdis, dulcia ſe in bilem vertent. vnde in plurali, vt ſupra diximus in tractatu de medijs ſyllabis, ꝑducunt penultimam primæ, & ſecundæ perſonæ, dederimus, dederitis. audierimus, audieritis, præteriti vero perfecti eædem ſingulares corripiuntur, vt dederim dederis. audierim audieris, vnde in plurali prima & ſecunda corripiunt penultimam, vt dederimus, audiuerimus, id quod ex Diomede grammatico licet cognoſcere, ſic enim inquit. Et in hac ſubiunctiua numero plurali vniformem declinationem præteriti, & futuri temporis, accentus diſtinguit. Perfectum enim acuto accentu declinatur, futurum circunflectitur, ſic, Præterito cum dixerimus. Futuro cum dixerimus. Sed notandum inueniri apud authores IS, futuri vltimam in ſingulari, & RI penultimam in plurali etiam correptas. Virgil. in ſexto, Cum tu ſupplex in rebus egenis, Quas genteis italum, aut quas nō orāuĕrīs vrbeis? Iuuenalis, Græculus eſuriens in cœlum iūſsĕrīs ibit. Idem. Si dīxĕrīs, æſtuo, ſudat. orauerīs, iuſſerīs, dixerīs futuri ſunt tpis, & RIS corripitur. Hora. In arte poëtica. In verbis ēt tenuis, cautuſq; ſerendis, Dīxĕrīs egregie. hic dixerīs futuri eſt tpis, ꝑ dices, aut dicere poteris, & tamen corripitur RIS. Idem in ſermonibus. Nam fruſtra vitium vitāuĕrīs illud, Si te alio prauum detōrsĕrīs. Vitāuĕrīs, & Detōrsĕrīs, futuri ſunt temporis, & rīs in vtroq; corripitur. Eſt. n. ſenſus, fruſtra laboraueris vitando aliquod

vitiū, ſi prauus in aliud deflectes. vt ſi dixeris, fruſtra vitaueris Charybdim, ſi in Scyllam incideris, id eſt fruſtra poteris vitaſſe Charybdim, ſi in Scyllam incides. Quod in prima perſona fiet manifeſtius, fruſtra vitauero Charybdim, ſi in Scyllam incidero. Siquis autem diceret ſub perſona. C. Cæſaris, Fruſtra ſubegerim Gallias, niſi & Pompeium vicero, alia eſt figura loquendi, quod quia non facit ad rem, præterimus. Satis fuerit oſtendiſſe ſecundam perſonam futuri ſubiunctiui vltima correpta etiam inueniri apud authores. Vnde Lucretius in primo, penultimam primæ perſonæ futuri in numero multitudinis corripuit. Quas ob res vbi vīdĕrĭmus nil poſſe creari De nihilo tum quod ſeq mur, iam rectius inde Perſpiciemus. Illud autem Virgilij in ſexto, Nanq; vt ſupremā falſa inter gaudia noctem ēgĕrĭmus, noſti, rĭ in ēgĕrĭmus bene correp a eſt, quia non futuri eſt, ſed præteriti temporis. Concludimus igitur, in præterito IS & RI corripi ſemper, in futuro vero & corripi, & produci poſſe. exempla cum RI producitur in futuro, adduximus ſupra, vbi de medijs ſyllabis regula cognoſcendis, diſſeruimus. Veruntamen in proſa oratione illas ipſas IS & RI in præterito corripiēdas, in futuro producendas cenſeo, vt ſicut lego legĭs vltima correpta, legĭmus legitis penultima pronunciamus, ita legerim legerĭs vltima, legerimus legerĭtis penultima breui pronunciemus, eodem modo, quia in amauerim amauerĭs. docuerim docuerĭs. audiuerim audiuerĭs. IS vltima corripitur, in amauerĭmus amauerĭtis. docuerĭmus docuerĭtis. audiuerĭmus audiuerĭtis, RI penultima corripietur. Præterea ſicut amo amās vltima, amāmus amātis penultima, doceo docēs vltima, docēmus docētis penultima, audio audīs vltima,

audīmus audītis penultima longa dicimus, ita contigero contigerīs vltima, contigerīmus contigerītus penultima, dedero dederīs vltima, dederīmus dederītus penultima, docuero docuerīs vltima, docuerīmus docuerītis penultima. Tranſiero tranſierīs vltima, tranſierīmus tranſierītis penultima ꝓducta dicamus. Quidam tamen RIS tunc produci aiunt à poëtis, cum eſt principium pedis, nec aliter, & defendi vno ex modis ſyllabarum communium, RI autem in plurali produci regula, quia cum inueniuntur ſimul quatuor breues, licet vnam producere propter metrum. Sed, vt vidimus, Diomedes aliter ſentit, vult enim omnino ꝓduci eas in futuro, corripi in præterito.

O s finita producūtur ut dōs. honōs. dominōs. Sed hæc regula duas habet exceptiones. Quarum prima eſt, ŏs oſſis corripitur. Secūda græca in os per o paruum, vt Delŏs. Iliŏs. Chaŏs. huius æneidŏs, Tereŏs corripiuntur. Ouid. īn chăŏs antiqui confundimur. Idem.

Attamen ille tuæ fœlix æneīdŏs author. Mart.

Flet Philomena nefas inceſti Tēreŏs, & quæ
Muta puella fuit, Garrula fertur auis. nam in os per ω magnum ſemper producuntur ut hērōs. Minōs. Androgeōs.

V s finita corripiuntur. Deŭs. Sed hæc regula habet exceptiones quatuor. Quarum prima eſt. Genitiui ſingulares, & nominatiui, & accuſatiui & vocatiui plurales producuntur, vt huius, hæ, has, & o manus. Secunda, Producentia penultimam genitiui creſcentis, producuntur, tellūs tellūris. virtūs virtūtis. ſalūs ſalūtis. Notatur, ut ſupra dixi, palūs palūdis in poëtica. Regis opus, ſterilisq; diu pālŭs, aptaq; remis, quod defendi poteſt excluſione s literæ correpta u, quemadmodum inſulæ io-

nio in magno. Tertia, Monoſyllaba in us pro-
ducuntur plūs. thūs. mūs autem & sūs non ſolum
quia monoſyllaba, ſed etiam qa græce μῦς σῦς di-
cuntur, & ὑψιλὸν longa eſt, id quod etiam accentu
circunflexo oſtenditur. Quarta, græca in ūs, vt
panthūs. melampūs. Sapphūs. amatūs producun-
tur. Apus tamen. compoſita etiam corripiuntur.
Horatius in epodis. Pōlȳpūs, an grauis hirſutis
cubet hircus in alis. Idem, in ſermonibus. Dele-
ctant, veluti Balbinum Pōlȳpūs Agnæ. Sed tunc
à græcis in os ad nos veniunt. nam græce & πολύ-
πους & πόλυπος, & οἰδίπους & οἴδιπος, & τρίπους &
τρίπος dicitur. nam attici πολύπους, æolici πόλυπος
dicunt, vt alterū ſit per ſynæreſim πολύποος πολύ-
πους, vt νόος νοῦς, alterum abiectione, πολύποος πό-
λυπος. componitur enim à πούς. & πούς à ποός ὀξυ-
τόνως vnde ποὸς πούς cum acuto accentu. vide Ety-
mologicon in dictione πούς. Multa de Polypo
apud Athenæum habentur. in quibus, & hæc, τὴν
δὲ αἰτιατικὴν πολύπουν φησὶν, ὡς καὶ ἀλκίνουν, καὶ οἰ-
δίπουν, καὶ τρίπουν δὲ λέβητα αἰσχύλον εἰρηκέναι ἐν
ἀθάμαντι ἀπὸ ἁπλοῦ τοῦ ποῦς, ὡς νόος νοῦς, τὸ δὲ πό-
λυπον λέγειν, αἰολικὸν, ἀττικοὶ γὰρ πολύπουν λέγουσιν,
Αριστοφάνης δαιδάλῳ, ταῦθ᾽ ἔχοντα πολύπους, καὶ ση-
πίας, καὶ πάλιν πολύπουν μοι ἔθηκε, καὶ πάλιν πηγαὶ λέ-
γονται πολύπου πιλουμένου. ἀλκαῖος ἀδελφαῖς μοιχευο-
μέναις ἠλίθιον εἶναι, νοῦν τε πολύποδος ἔχειν. ἀμειψίας
κατεσθίοντι, δεῖ μὲν, ὡς ἔοικε, πολλῶν πολυπόδων. πλά-
των παιδὶ, ὡς περ τοὺς πολύποδας πρώτιστα σέ. ἀλ-
καῖος, ἔδω δ᾽ ἐμαυτόν. ὡς πολύπους. οἱ δὲ πολύποδα
προφέρονται ἀνάλογον τῷ πούς ποδὸς ποδὶ πόδα. pau-
lopoſt ſubiungit, ἐπίχαρμος δ᾽ ἐν ἥβας γάμῳ, πολυ-
ποῖτε, σηπίαι τε, καὶ ποτ᾽ αἰαὶ τευθίδες χαλυσώδεες.
βολβίτις γραῖαί τ᾽ ἐριθακώδεες. ἀρχέστρατος δέ φησι, πώ-

λυποι ἔντε θάσῳ, καὶ καρίαι εἰσὶν ἄριστοι, καὶ κέρκυρα τρέφει πολλούς, μεγάλους τε, τὸ πλῆθος. δωριεῖς δ᾽ αὐτὸν διὰ τοῦ ω μεγάλου καλοῦσι πώλυπου, ὡς ἐπίχαρμος. καὶ σιμωνίδης δ᾽ ἔφη, πώλυπον διζήμενος, ἀττικοὶ δὲ πολύπου. Itidem etiam legitur in epigrammatis. ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ, πώλυπος εἰναλίη ποτ᾽ ἐπὶ προβλῆτι ταινυσθεὶς ἠελίῳ ψύχειν πολλὸν ἀνῆκε πόδα. ΙΣΙΔΩΡΟΥ. πώλυπον ἀγρεύσας ποτὲ γύννιχος, ἐξ ἁλὸς εἰς γῆν ἔρριψεν, δήσας θιξὸς ἱμαιτοπέδην. Homerus quoq; in ος vſus eſt nominatiuo in dictione ἀρτίπος ait enim Ἰλιάδος Ι. ἡ δ᾽ ἄτη, σθεναρή τε, καὶ ἀρτίπος οὕνεκα πάσας. vbi notandum in illo Horatij, Polypus an grauis, & in illo eiuſdem, Balbinum Polypus Agnæ, Po produci poſſe dorice, à πώλυπος per ω magnum, eadem ratione etiam Polydamas apud Perſium. Quanquam aliqui & pulypus & pulydamas per u legunt, PV, quoniam & πουλυδάμας & πουλυπος per ου diphthongum apud græcos cum πο productum ſunt, inueniuntur.

V finita producuntur omnia fluctū, manū, tū, diū, cornū, genū, amatū. Sed notandum neutra in u. in nominatiuo, accuſatiuo, & vocatiuo corripi, in reliquis vero produci, id quod Max. Victorinus de nominatiuo ſcribens, ſic teſtatur. V terminatus corripitur, vt cornŭ, genŭ, tonitrŭ. Quanquā Priſcianus refragatur his verbis. In u neutrorum quæ idechnabilia ſunt in ſingulari numero, vt hoc genu, huius genu. hoc cornu, huius cornu. In quibus quamuis qbuſdam artium ſcriptoribus videatur temporum eſſe differentia, Dicunt enim nominatiuum quidem, & accuſatiuum, & vocatiuū corripi, reliquos vero produci. Ego in vſu pariter in omnibus produci inueni caſibus hæc nomina, nec irrationabiliter. Omnis enim in quacunq; parte terminatio in u deſinens, producitur, vt fluctū, pan-

thū,tū,diū. Ouid. in octauo Met. Dextraq́, à poplite læuum preſſa genū, dĭgĭtis, inter ſe pectine iunctis. Ecce enim hic accuſatiuus eſt ſine dubio, & ꝓducitur. Apud Virgiliū quoq́, i primo æneidos. Nuda genū, nōdōq́; ſinus collecta fluenteis, quomodo enim ſinus collecta accuſatiuum iunxit nominatiuo, ſic etiā nuda genu. hæc Priſcianus. Cui ego nō accedo, primum quia eam regulam. quod omnis in quacunq; parte terminatio in V deſinēs producatur, ipſe ſibi videtur finxiſſe. Nam, qui ante eum fuerunt, grammatici, vt Max. Victorinus, Marius. Seruius aliter ſentiunt, vt ipſe & Priſcianus teſtatur. Deinde quia preſſa genū apud Ouidium, & Nuda genū apud Virgilium poteſt produci ratione communis ſyllabæ per eam regulam quæ dicit. In heroico verſu cuiuſcunq; pedis ſyllaba prior. cum à ſuperiore verbo remanſerit, ꝓmiſcue longa erit, aut breuis, vt poëta voluerit, quoniam in ea pars oratiōis impletur, vt Virgilij illud in Georgicon tertio, Inualidūs, ĕtĭamq́; tremens, etiam inſcius æui. Ecce ūs natura breuis, producitur, quia eſt in fine dictionis, & pedis prima ſyllaba. Præterea præter Grammaticorum Victorini, & Seruij authoritatem, poteſt etiam V in nominatiuo corripi ad imitationem græcorum, qui, ὐψιλὸν in huiuſmodi nominibus corripiunt, vt γόνυ apud Theocritum in eo verſu, ἀλλ᾽ ἐυθὺς μυθῖται, ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνήμας, ῆ γό νῦ, dactylus. ſic πρόχνυ, apud Homerum ἰλιάδος I. πρόχνυ καθεζομένη. δεύοντο δὲ δάκρυσι κόλπου, πρόχνυ, pro πρὸ γόνυ pro ὡδὶ γόνυ, & abiectione ὁ πρόγνυ, καὶ πρόχνυ, & corripitur νῦ πρō χνῦ κᾰ, dactylus. ὐψιλὸν enim apud nos ſæpe in V mutatur, vt τὺ tu. μύς mus. κῦμαι Cumæ. δύο duo. γόνυ genu. Adde qđ ibi Nūdă gĕnū poteſt genu. eſſe ſeptimus caſus. Nam, etſi vni dictioni non li-

cet diuerſos caſus coniungere, duabus tamen & pluribus licet. Alba enim crinibus, & denteis mulier nõ licet dicere. Alba autem crinibus,& nigra facie,licet. Sic in verbis,etſi me amas,tamen mihi ſemper noces. Item Sed vos qui tandem,quibus aut veniſtis ab oris? Quóue tenetis iter? non igitur neceſſe eſt genu caſus eſſe accuſatiui, quia ſequitur ſinus collecta fluenteis,poteſt enim ſimul per nomen eſſe Synecdoche cum caſu ſeptimo, per participium vero, græca figura cum accuſatiuo, ac ſi dixiſſet. Rubra genis,nodoq; ſinus collecta fluenteis. Eſſe Preterea ſeptimum caſum nuda genu,colligitur etiam ex Probo,vbi ait. Nominatiuum ſingularẽ aptõti nominis, neutri generis V litera terminatum in poëmate aliquo, nõ facilius inuenies, vt ſi facias hoc cornu,hoc genu,vel hoc gelu. Nã hæc noïa apud Virg.in ſeptimo caſu inueniũtur.

DE SYLLABIS NATVRA LONGIS.

Syllabæ natura longæ quinq; modis eſſe poſſunt. primus eſt cum vocalis ſola eſt, & producitur, vt, ō ănĭmam,& mores, cum qua dij nocte loquunt, & Spem gregis āh sĭlĭce in nuda connixa reliquit, & dicitur is modus ẽſtare natura. Secũdus eſt,cum diphthongus fuerit,de qua dicitur,ẽſtat diphthõgo,vt.æ.œ.au.eu.ei. Tertius eſt,cum præponitur cõſonanti,vt ēn ĕgŏ victa ſitu.de qua dicimus incipit. Quartus eſt,cum poſtponitur.vt Nē pĕtĕ connubijs natam ſociare latinis,de qua dicimus,ſic terminatur. Quintus eſt,cum inter duas,plureiſ'ue ponitur conſonanteis,vt.Sōl, qui terrarum.

DE SEPTEM MODIS COMMVNIVM SYLLABARVM.

Communium ſyllabarum modi ſunt ſeptem. Primus eſt, cum correpta vocalis excipitur à duabus conſonantibus,quarum prior ſit muta,ſequens vero li

quida,vt cy in cyclops. Eſt enim hic breuis apud Virgilium. Vaſtosq; ab rūpē cyclopas. lōga vero hic apud eundem. At genus è ſyluīs cyclopum,& mōtibus altis. & Pa in patres,eſt enim hic breuis. Albanīquē pātres, atq; altæ moenia Romæ, hic longa, Perpetui ſolitī pātres conſidere menſis. vt a itē in Atlas,eſt enim hic breuis, Viribus inferior (quis enim par ēſsēt ātlantis viribus?) hic longa. Cōſtitit heſperio regnīs ātlantis in orbe. Idq; tantum in eadem dictione,vt in ſuperioribus exēplis. In diuerſis autem dictionibus muta cū liquida nō poteſt producere antecedentem breuem, ſed breuis, vt erat, remanet. vt Sūma pete,aut sūmas defringe ex ārbōrē plantas. Item. Et coniuratos cœlum reſcīndērē fratres. Et tum multa in tectis crepitans ſalit hōrrīdā grādo. Et. Quam circum extremæ dextra,læuā quē trāhuntur,id quod Terētianus ſic præcipit.

S i mediam vocalis habet,quam conſona,& vda
E xcipiunt,nequeunt geminæ vexare priorem.
ū ndē trēmor terris.aut hoc percuſsā trīdenti,
D actylus efficitur.nam longa eſt reddita prima,
E t mediam nil vda iuuat,quæ ſubdita currit,
S ic manet ūndē brēuis,ſic & percūſsā tridenti.
S yllaba ſi contra fortisq;,& viuida detur,
ū ndē ſcire potes percūſsā ſpumat arena,
R eddet ſpondeos iuſta ratione locatos.
N ec modo,quia verbo finem facit ūndē.pūtato.
S ic cecidiſſe,magis ſermone notabis in vno
C ongruere,vt caſſæ pariter ſint conſona,& vda.
E t ſolē geminū,ēt dūplīces ſe oſtendere Thebas.
ē t duplīces mediam non poſſint reddere longa.
R eſpicis vdarum,q̄ vis modo fiat inanis,
S ubiectæ quoties,& iuris ſunt alieni. Non poſſe ait mutam cum liquida producere antecedentis di-

ctionis breuem, s vero literam poſſe. C. P. T. ſcilicet mutis præpoſitam quod oſtendit eo verſu, ūn dē ſcire pōtes, percūſsā Spūmāt ărena. vbi ūndē, cūſsā ſpondei ſunt. Idem etiam colligitur ex his eiuſdem verſibus, in quibus docet præcedentis dictionis trochæum nunquam exire in ſpondeum adiumento conſonantium, quæ ſequuntur, ſed in dactylum ſemper.

Quippe vbi ſola manet verbi vocalis in imo,
Et breuis hæc abſciſſa, aliam, comitĕq́;, requirens.
Nullaq́; conſona iuncta parat dare tēporis auctum,
Nil iam ſpondeo videas ſupereſſe relictum.
Vel tu ruriculæ primum decurre Maronis.
Liber, & ālmă cĕres. & fērrē sĭmul Dryadesq́;.
Munera vēſtrā cāno. & ſtudiū cui prīmā frĕmentem
Fudit equum magno tellus percūſsā trĭdenti.
Ipsĕ nĕmus. Tegæē făuens, oleæq́; Mĭnerua.
Diq; Deæq́; omnes, ſtudium quibus ārua tŭeri.
Quiq́; nŏuas, & quiq́; sătis, & quæq́; sĭbi mox.
Nec tibi regnandi veniat tam dīrā cūpido.
an nĕ nŏuum. tunc īpsĕ tĭbi plus pārtē rĕlinquit.
Vērĕ nŏuo gelidus canis cum montibus humor
Liquitur, & Zephyro putrīs ſe glēbā rĕſoluit.
Et quid quæq; fĕrat regio, & quid quæq; rĕcuſet.
Bis decies, vnumq́; ſupra, niſi fallimur, ecce
Dactylon efficiet talis, quem dico, trochæus,
Spondeum & nullum potuit dare verſibus ijſdem.

Non niſi in eadē dictione inueniri liquidam poſt mutam producere antecedentem breuem, ſic idem Terentianus,

Vda igitur nunquam præbebit ſubdita tempus.
Præbebit verbo deprehenſa, aut nomine eodem.
Rĕplēt cum dico, ſubiecta eſt vuida mutæ.
ātlās vt græca, ſic profero voce latina.
Vda ſecunda vtinam noſtra ſic voce ſederet.

E xemplo ſat erit, qui dixit membra pyrāchmōn
T ertia tūm cýcnus, & quarta frequentior his eſt,
N am mutis docui ſubiectam hanc omnibus eſſe.
F ābrĭcĭūm dixĭt, sācrum, qui limite quādrēt.
ā grĭcōla, ēt vēpris dixit ſaliere per ūtrēis
T empora ſic præbent vdæ, cum ſubijciuntur.

M tñ. & N liquidas poſt mutas in græcis tantū dictionibus inuenimus, vt ſic dixerim, liqueſcere, & caſſas fieri, quanq̃ M ne in dictione quidem græca apud noſtros memini legere, ſed N dūtaxat. Oui.

P ĭſcosāmq; Gnĭdon, grauidamq; A mathunta metallis. Martia.
D electat Marium ſi perniciōsŭs ĭchneumon. Idē.
Quæ capta eſt alio nupta Lacæ̆na cýcno?

Seneca in Hercule furente. Mundus puellæ ſerta cnoſiacæ gerit. In quibus verſibus sām. quē. Gnĭ. ō. sŭs. ĭ. cæ̆. nă. cў. treis eſſe dactylos videmus, & tă cnō iambum in quarto loco. atq; Nudam nihil iuuare antecedentem breuem. Quod factum eſt ad imitationem græcorum, apud quos μ & ν frequenter poſt mutas effluunt. Euripides in phœniſſis, Ισότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισεν. Idem in iiſdem, κλεινὰς τεκνῆβας, τοῖν δ᾽ ἑλοῦ δυοῖν πότμοιν τὸν ἕτερον. ἢ γὰρ παῖδα σῶσον, ἢ πόλιν. In iiſdem, τὰ μὲν παρ᾽ ἡμῶν πάντ᾽ ἔχεις, ἡγοῦ τέκνον πρὸς οἶκον, ὅς τις δ᾽ ἐμπύρῳ χρῆται τέχνῃ. Idem iiſdem. ἀπωλόμεσθα δύο καὶ κῶ σπεύδεις τέκνον. Idem in Hecuba. ἔπλευσ᾽, ὅτως δ᾽ ἔπλευσα θεομαχεῖ πότμῳ. In eadem. καὶ πῶς θ᾽ ἔχεις δὲ πρόφασιν, ἔστι γὰρ τέκνα. Callimachus, Νύμφης, ὡς μεγαρέων οὐ λόγος οὐ δ᾽ ἀριθμός. Theocritus, ἄμμες εὖ οὔτε λόγῳ τινὸς ἄξιοι, θ᾽ οὔτ᾽ ἀριθμητοί. Cratinus in cleobulimis, vt citat Hephæſtiō, ἔστιν ἀκμὼν, καὶ σφυρὰ νεάνια εὔτριχι πώλῳ. Idem in Panoptis, κρανίῳ δισσὰ φορεῖν ὀφθαλμοὶ δ᾽ οὐκ ἀριθμητοί. In horis, οὐδὲ πρὸς εἶδος, ἀρ᾽ ἦν οὐδὲν πρόσιδον τι τεκμαρτόν. In

quibus

qu:bus, ῥιθμὸν in quarta ſede ſenarij uerſus. Iambica; & πὸ πρῶιν, & bis τε κνοῖν, & τεχνῆ, & πὸτμῶ in ſexta, ſex ſunt iambi. Itē ε ςι ιᾱ, dactylus in prima ſede heroici, verſus. item δ' οὐκᾰ ρι. οῦ δᾰ ρι. οὐ τᾰ ρι ἑδοντι τε, bis duo dactyli.

N etiam poſt M inuenitur apud græcos ſyllabam facere indifferentem. Cratinus, ἀλλοτριογνώμοις ἐπλήσμοσι μνημονικοῖσι. λήσμοσι, dactylus Epicharmus in Megaride, ἔυυμνος, καὶ μουσικὰν ἔχουσα πᾶσαν φιλίλυρος ἠχή. ευυ trochæus. Eſt enim metrum trochaicū; quod in locis imparibus nō niſi trochæū, uel tribrachyn ſuſcipit. In εὔυμνος, Υ. ſequentibus μν. cōmunis eſt. Callimachus, ut citat Hephæſtiō, τώς μὲν ὁ μνησάρχειος ἔφηξένος. τῶς μὲν ὁ dactylus: ubi μν in μνημονικοῖσι, & in εὔυμνος, & μνησάρχειος non producunt antecedenteis breueis ι.υ.ο. Quos imitatus Horatius in prima ode, dixit, Euterpe prohibet, nēc Pŏlўmnēia, ubi. L. Y. in Polymneia corripuit, licet ſequantur m & n. quæ poterant poſitione producere, ut in illo. Heſiodi. Τερψιχόρη τ', ἐρατώ τε, πολύμνια τ' οὐρανίη τε, λῦ μνι ᾰ dactilus. eſt. n. Euterpe cohibet, nec polymnia, metrum choriambicum Aſclepiadeum tetrametrum conſtans, ſpondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, ſic, Eūtēr; ſpondeus. pē cŏhĭbēt, choriambus. nēc pŏlўmnē; iterum choriambus. ĭă, pyrrhichius. Idem quoque ſenſiſſe uidetur Ouidius quinto faſtorum, ubi ait. Diſſenſere Deæ; quarūm Pŏlўmneia cœpit. rūm pŏ lў, dactylus. quāquam hic & pulymnia legi poteſt, ut ſit ſpōdeus rūm pū. ut illud apud Perſium, Nec mihi pūlўdămas; nec troiades labeonē; pro polydamas, quod ab Homero accepit, qui Iliados χ. ita Hectorem inducit loquentem ὤμοι ἐγώ, εἰ μέν κε πύλας, καὶ τείχεα δύω, πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει, πού. λῦ δᾰμας pro πολυδάμας pro

pter metrum, vt illud Virgilij.
Venit & ūpilio, tardi venere bubulci, opilio pro opilio, eodem modo fortaſſe apud Ouidium Pulymnia tetraſyllabum pro polymnia. Quanquam πωλύμνια, πωλυδάμας & huiuſmodi p ω magnum ſcribunt dores, vt πωλύπας Athenæo teſte, vt ſupra diximus in vltimis ſyllabis, quæ in us definũt, vnde Polymnia, Polidamas primam poſſunt producere ſcd̄m dores, ſed magis placet, vt ſit pẽtaſyllabum polymneia, ad imitationem Horatij, cuius fuerat familiariſſimus, de quo ſic ſcripſit in Triſtibus, Detinuit noſtras numeroſus Horatius aureis, Dum ferit auſonia carmina culta lyra. Aliqui tamẽ vtrobiq; legunt polyhymnia, quod non placet, nõ enim componitur ex πολὺ καὶ ὕμνος, ſed ex πολὺ, καὶ μνεία, vt à memoria dicatur, cuius filias eſſe muſas teſtatur Heſiodus, μοῦσαι ὀλυμπιάδες κοῦραι διὸς αἰγιόχοι, τὰς ἐν πιερίῃ κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα μνημοσύνη. & licet græci per vnum ὐ ψιλὸν, & per iota μνι & carmine, & proſa oratione ſcribant, ſic πολύμνια προπαροξυτόνως, ſicut & Heſiodus eo verſu protulit, πολύμνιατ᾽ οὐρανίητε, & Gaza in tertio, vbi dicit, ἐξαιρείσθω τὰς εἰς μνῖα, καὶ τρῖα πόλυμνια, ψάλτρια, τῷ ι γάρ, tamẽ puto factum magis ἐξαιρέσει τοῦ ε ex ει diphtongo, q̃ vel gemini ῡυ in vnum ῡ συναιρέσει, nam nuſquam legitur geminum ῡῡ in vnum ῡ cõtrahi, vel alterius ῡ abiectione, quoniam quæ componũtur ex πολὺ, ſeruant ῡ vt πολυειδὴς, πολύωνος. πολυυδρία. πολυΐστωρ, ex ει vero modo ῑ modo ε auferri κατὰ διάλεκτόν τινα legitur. nam Iones ἀσθενία pro ἀσθένεια, & εὐγενία, pro εὐγένεια. ἐξαιρέσει τοῦ ε dicunt, vt in eodem libro de orthographia Gaza refert. Iones etiam, ἱρεὺς p̄ ἱερεὺς proferunt. Idem igitur in Polymnia factum dixerim, vt ἐξαιρέσει τοῦ ε proferatur ἰωνικῶς, receptumq;

vt per I ab omnibus ſcribatur. Quod autem μνία per ει diphthongum ſcribatur, teſtis eſt Theodorus in eo ipſo de orthographia libro, vbi ait ἡ μνῖ πρὸ φωνήεντ☉ μὲν μνίον τῷ ῑ, μνεία τῇ ει. & etymologicon vbi legitur, μνεία. μένω. μενία, καὶ καθ᾽ ὑπερβιβασμὸν, μνηΐα, καὶ συναιρέσει, μνεία. Ex πολὺ igitur, & μνεία πολύμνεια, & diſſoluta ει diphthongo polymneia πεντασυλλάβως protulit. Horatius propter metrum, quemadmodum in elegia factum legimus, quod qa per ει ſcribitur in penultima apud græcos ſic, ἐλέγεια, noſtri interdū diſſoluta ει diphthongo, elegeia πεντασυλλάβως proferunt antepenultima producta. Ouidius.

Flebilis indignos elegēĭă ſolue capillos. Idem.
Blanda pharetratos elegēĭă cantet amores. Sed plerunq; elegeia τετρασυλλάβως dicitur. Mar.
Detineat cultis aut elegīă cŏmis. Statius.
Quas inter vultu petulans elegīă prŏpinquat, à quo elegidium diminutiuū. Perſius, Sed ſiqua elegīdĭă crudi dictarunt proceres. & vbiq; E & L E primæ ſyllabæ corripiuntur, & I à diphthongo ει producitur, ſic elegus ſemper corripit primas ſyllabas. ēlēgi igitur in eo uerſu, flendus amor meus ēſt, ēlēgī flebile carmen, non nomen eſt, ſed verbum. Sunt præterea qui volūt legendū apud Horatium, Neq; polymnia, licet repugnet ſyllaba, præſertim cum præcedat, ſi neq; tibias, quaſi nō liceat nec poſt neq; ſubiūgere, quod facile iuenitur. Vir. Sed neq; Medorum ſyluæ ditiſſima terra, Nec pulcher Ganges, ſed non recte iudicant, primum quia non eſt quiſquam obſeruantior ſyllabarum Horatio. Deinde quia cum in cæteris fuerit diligentiſſimus, non eſt credendum fuiſſe hic tam negligentem, vt abuſus fuerit ſyllaba. Silius quoq; corripuit R A in theramneo, cum dixit, Ecce iter

primōs thĕrămneo à ſanguine clauſi, mōs thĕră, dactylus. Phornutus inquit de natura deorū ſcripſit, de Polymnia hæc inqt. πολύμνια δέ ἐϛι πολυύμνητ@ ἀρετή. ἢ μᾶλλον ἡ πολλοὺς ὑμνοῦσα, καὶ ὅσα περὶ τῶν προγενεϛέρων ὑμνεῖται παρειληφυῖα, καὶ τῆς ἔκ τε τῶν ποιημάτων καὶ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων ἐπιμελουμένη. vult igitur Phornutus ἀπὸ τοῦ πολὺ καὶ ὕμν@ componi Polymnia. vtcunq; igitur ſcripſeris aut Polymneia aut Polymnia apud Hora. nā eſſe alterum neceſſe eſt, recte ſcripſeris.

Duæ præterea mutæ inueniuntur aliquando non producere antecedentem breuem, vt M & N liquidæ. Mart. Sardonicās ſmărăgdōs, adamantas, iaſpidas vno Portat in articulo Stella Seuere meus, cās ſmără, dactylus, aliqui tamen putant legendū ſmarados abiecto g propter metrum, quod non placet, ſic Homerus ὀδυσσείας δ'. ὅς, ἐν αἰγυπτίῃ θήβῃς αἰγυπτίῃς, ὅθι πλεῖϛα δόμοις ἐνὶ κτήματα κεῖται θμοῖς ἔνι, dactylus, nec obſtant κτ in dictione κτήματα. Idem αἰγύπτιῃ τῇ πλεῖϛα φέρει ζείδωρ@ ἄρουρα φάρμακα, αἰγύπτι vtrobiq; dactylus, licet id p συνεκφώνησιν ſeu συνίζησιν eſſe poſſet, q̄ fit modis quatuor, quorū vnus eſt, cū ſyllaba breuis & longa pro vna longa accipiuntur, vt hic τῑ ἢ τῆ, & alibi ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες, μεν θεοι. ſpondeus & μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος. δεω ἀχι, dactylus. Theocritus. Θωρηχθεὶς ὤδη βουσὶν ἀνάρσι@ αἰγυπτίῃσιν, αἰγύπτι, dactylus. Aeſchylus in ſupplicibus ἠγεῖσθε βωμοὺς ἀϛίκτους θεῶν ἕδρας. ϛικτους iambus in quarta ſede ſenarij iambici. Herodianus etiam μέμνηκα πέπτωκα κέκτηκα, ideo inquit duplicare principium præteriti perfecti per conſonantē præſentis, & ε. quia μν. πτ. κτ. inueniuntur in metris ſæpe efficere communem ſyllabam, vt facit muta cum liquida.

Illud obſeruandum, quod quotieſcunq; in carmine inuenitur muta cum liquida indifferentem facere antecedentem ſyllabam, eſſe eam ſyllabam natura breuem, & ꝓpterea in proſa orõne ſemp̄ eſſe corripiẽdã vt lugŭbris, funĕbris muliĕbris à mŭliĕrĭs penultima correpta. Ter. Neq; ſatis digna, cui committas primo partũ mŭlĭĕrem. ĕrĕm pyrrhichius. Item, impĭgre. pŏdăgra. chirăgra. tenĕbræ. la ĕbræ. volŭcris. pharĕtra, & huiuſmodi. Præterea notandum vocaleis natura longas non poſſe vnq̃ corripi ſequente muta cum liquida, ſed ꝓduci ſemper & proſa & carmine, vt ſalūbris. lauacrum. arātrum. ſimulāchrum. ambulācrum. cādelābrum, volutābrum. delūbrū. mātres, & huiuſmodi, qa apud poētas nunq̃ legūtur penultima breui. aratrum tamen quidam putant corripere penultimam, quia græce τὸ ἄροτρον ὃ μικρῷ ſcribitur, ego tamen ſemper legi penultima longa tanquam à ſupino dedūctum, vt lauācrum. delūbrum. ſimulāchrum, & cætera, quæ ſupra diximus. Quod aũt ſalūber producat penultimã, ꝓbatur hoc verſu Ouidij, Phœbe ſalūbĕr ădes, quem etiam Priſcianus citat.

Secundus modus eſt, cum ſyllaba vocali longa, vel diphthongo finita in fine dictionis, vocalis ſeqtur nulla interpoſita conſonante. Eſt.n. hic breuis,

Te Corydōn ŏ ălexi, trahit ſua quenq; voluptas,
& hic,
Credimus, ān quĭ ămant ipſi ſibi ſomnia fingunt?
& hic,
Inſŭlæ Ionio in magno, quas dira Celæno,
Harpyiæq; colunt aliæ, & hic,
Victor apud rapidum ſimoënta ſub īlĭŏ alto.
hic autem longa,
Stant & Iuniperī, ĕt caſtaneæ hīrſutæ, & hic,
Et ſuccus pecori, ēt lac ſubducitur agnis. Itē hic.

Tu'ne ille æneas, quē dardaniō ānchiſe, & hic ō ĕgŏ quantum egi, quam vaſta potentia noſtra eſt. Quod ad græcorum facimus imitationem, qui & vocaleis longas, & diphthongos in fine dictionis ſequente vocali, modo corripiunt, modo longas ſeruant. Homerus ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον. ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη, ἐπεὶ τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε. hic enim & οἱ in ἄνδρα μοι corripitur ſequente ε in dictione ἔννεπε & η in πλάγχθη ſequēte ε in ἐπεὶ, ſunt enim duo dactyli, ſic ἄνδρᾰ μοῐ πλᾱγχθη̆ ἐ̆. Idem τῷ δ' ἐπεκλώσαντο θεοὶ, οἶκον δὲ νέεσθαι εἰς ἰθάκην. Et ὦ πάτερ ἡμέτερε κρονίδη ὕπατε κρειόντων. hic enim neq; οι in θεοὶ corripitur ſequēte uocali υ in ὕπατε, neq; η in κρονίδη, quāuis ſequatur οι in οἶκον δέ. ſunt enim duo ſpondei. Idem ἡμετέρῳ ἐν οἴκῳ ἐν ἄργει τήλοθι πάτρης. in ἡμετέρῳ ῳ longa remanet, in οἴκῳ autem corripitur. ſcāditur enim ſic, ἡ̄με̆τε̆, dactylus, ρῷ ἐ νι, dactylus. οἴκῳ ἐν dactylus ἄργει ſpondeus, τήλοθι dactylus. πάτρης ſpondeus. Sed græci in media quoq; dictione tam ſimplici, q̃ cōpoſita idem facere inueniūtur, ſed raro, οι enim in hoc verſu apud Aeſchylum in Niobe, corripitur οἴστρος τοι αὐτὰς παρθένους λοχεύεται, eſt enim verſus trimeter iambicus, & ſcanditur ſic, ῐ στρο̄ς ſpondeus. τοῐ αὐ Iambus, τᾱς πα̅ρ ſpondeus, θε νοῦς iambus, λο̆ χεῡ iambus, ε̆ τα̅ι iambus. ſuſcipit enim in locis paribus Iambum, tribrachyn, anapæſtum. Citant autem hunc uerſum Hephæſtion, & Priſcia. Item in hoc apud Theocritum, ὑψηλὰς ἐς πόντον ὁρῶν, ἄειδε τοι αὐτα, & in hoc apud eūdem νύμφα καὶ προγένεια ἀπάρχεσθαι μὲ ποι κοσῆς. Et οὔτετις ἐν ταλάρῳ πανίσδεται ἔργα τοι αὐτχ. Itē apud Homerum, οἳ δ' ἀρετὴν οἷος ἐσσὶ, τί σε χρὴ ταῦτα λέγεσθαι, in quibus verſibus, ει δε, τει, θαι, με ποι, ε ργα τοι θην οι ος, dactyli omnes. Hic autem lōga rema-

net οι apud Homerum, παῦροι γὰρ τοὶ παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται. μοῖ οι ſpondeus in quarta ſede. Item αι hic apud Homerum corripitur σιωπῇ σ᾽ ὑποφῦ-ται ἀνιπτόποδες χᾰμαιεῦναι, Item hic ἔδμεναι οὐχ σύες χᾰμαῐ εὐνάδες αἰὲν ἔδουσιν, δες χᾰμαῐ, dactylus, ε̄ς χᾰμαῐ etiam dactylus. hic vero lõga remanet apud eundem, λοκρῶν δ᾽ ἡγεμόνευεν ὀϊλῆος ταχὺς αἴας μεί-ων, οὔτι τόσος γε, ὅσος τελαμώνιος αἴας. αἴας, in vtroq; ſpõdeus. Y ι etiam corripitur hic apud Homerum ἕκτορ υἱὲ πριάμοιο, τὶν δὲ σὺ νόσφιν ἀπ᾽ ἄλλων ἕκτορ ῠῐ dactylus. hic vero longa apud eundem, τῶν ἦρχε ἀσκάλαφος, καὶ ἰάλμενος, υἷ ες ἄρηος. ῡ ε̆ς ᾰ dactylus. Sed, vt dixi, rariſſime inueniuntur in media dictio-ne correptæ ſyllabæ longæ, præſertim in Heroico hexametro.

Tertius modus eſt, cum correptam vocalem in fine dictionis duæ ſequuntur conſonantes, quarũ prior eſt s litera mutis c. p. t. præpoſita. eſt. n. hic breuis apud Virg. Pōnĭtĕ ſpes ſibi qſq; ſuas. & hic apud Hora. Linquimus inſani ridentes prǣmĭă ſcribæ. Item hic apud Catulum, Teſtis erit magnis virtu-tibus ūndă Scămandri pōnĭtĕ. prǣmĭă ūndă ſcă. tres dactyli. Eodem modo etiam apud græcos, Homerus ἀκλεειὴς αἴδηλος ὑπαὶ νεφέεσσι σκέδασθη. Idem, τῶν νῦν αἷμα κελαινὸν ἐΰρρεον ᾱμφῐ σκᾰμαν-δρον. Idem, ὃν ξάνθον καλέουσι θεοὶ ἄνδρες δὲ σκά-μανδρον. In quibus S & P in dictione ſpes, & S & C & R in dictione ſcribæ, non obſtant, quin antecedentes pedes pŏnĭ tĕ, & prǣmĭă ſint dacty-li. Item S, & C, in dictione ſcamandri, & σ & κ σκεδάσθη, & σκάμανδρον in vtroq; verſu, non ob-ſtant trochæis, qui præcedũt ūndă & ε̄ σσῐ & ᾰ μ-φῐ, & δρε̄ς δε̆, quin adiunctis ſca, & σκε, & σκα ſyl-labis fiant dactyli, ūndă ſcă, ε̄σσῐ σκε̆, ᾱμφῐ σκᾰ, δρε̄ς δε̆ σκᾰ hic autem, Quĭſquē ſcire cupit, aut

quiſquē ſcribere curat, Et hic, āntē Steſichorum vatem natura creauit, Et hic, ūndē ſuſſa coma eſt; aut ūndē ſpiſſa corona apud Terentianum, nam apud alios non memini legere, longa eſt, Quinq; enim trochæi quiſquē, & quiſquē, & āntē & ūndē, & vndē, adepti, quod deerat, tempus poſitione S ſemiuocalis, & c. & t. & p mutatum, ſequente vocali longa, tranſire in ſpondeos. Interdum igitur S litera coniuncta mutis. C. P. T. vt diximus, iuuat præcedentem breuem interdum nō iuuat. Sed cum non iuuat, fit, quia S litera vim ſuam frequenter amittere inuenitur apud vetuſtiſſimos tam ſequente vocali, q̄ conſonante, vt apud Lucilium, quem citat Gellius, Campanus ſonipes ſucceſſor nullus ſequetur, nūllūs sĕ, pro nūlliū sĕ dactylus. Item apud Ennium, quē idem citat Gellius, Doctus. fidelis. ſuauis homo. facundus. ſuoſq; contentus. atq; beatus. ſcitus. ſecunda loquens, in Tempore Cōmodus. & verborum vir paucorum. Dōctūſ fĭ. cūn dūs sū. t'ātquĕ bĕ. ſcĭtū sĕ, quatuor dactyli. Et apud Lucretium, Nam fierent iuuenes ſubito ex infantibus paruis. fān tĭ bū, dactylus. Item in illo Alcinoi epigrammate. Longe erit à primo quiſquis sĕcundus erit. Quĭſquĭ sĕ, dactylus. Nā quiſquis ſecundus erit, legi in antiquis codicibus. Et apud Catullum. Affixus noſtris tū dăbĭs ſupplicium. tū dăbĭ, dactylus. In illo etiam Virgilij abijcitur S cum ſua vocali, Aut ouium fœtus, aut vrentēis culta capellas, ta'ūt ū, ſpondeus, & in illo eiuſdem, Inter ſe coijſſe viros, & decernere ferro, r'ēt dē, ſpondeus, quemadmodum etiam citat Priſcianus. aliqui tamen legunt & cernere ferro, in q̄bus & Anneus Seneca. Nec mirum, S interdum ſic uim ſuām amittere, cum aſpirationē etiam loco ipſius in quibuſdā dictionibus Bœotes poſuerint muha

pro muſa dicentes, ut Priſcianus refert, quemadmodum contra, ipſa pro aſpiratione ſæpe inuenitur poſita, ut ſemis. ſex, & ſepté. ſe. ſi. ſal. à græcis ἥμις. ἕξ. ἑπτά. ἑ. ἱ. ἅλς. Idem quoque patitur S Mudæ præpoſita in principio dictionis, nihil enim iuuat antecedentem breuem, ut apud Ouidium, Velatus ueſte ſedebat In ſolio Phœbus claris lucĕntĕ ſmărăgdis, cĕntĕſmă, dactylus. Lucanus. Et ſuffixa manu foribus teſtudinis inde Terga ſedent crebro maculis diſtīnctă ſmărăgdo, ſtīnctă ſmă, dactilus. Statius, Sudor ibi arcano florenteis īgnĕ ſmărăgdos, īgnĕ ſmă, dactylus. Terentianus tamen S ſemiuocalem mutæ præpoſitam non iuuare inquit antecedentem breuem, cum uocalis, cui unà cum muta adiungitur, breuis fuerit, cōtra, cum longa uel natura, uel poſitu fuerit iuuare, unde ſi trochæus præcedat, ſpondeum fieri dicit, tertia uocali, quæ ſequitur, producta, non fieri uero, ſi breuis illa fuerit, ſed tranſire in dactylum. Siquis igitur dixerit, ſmyrnā. ſtrĕpsă. ſpădā. ſcōlus; Stuthĕă. Scŏruſſa. ſmyrnā erit ſpondeus, nam producitur nā, quia tertia, quæ ſequitur uocalis, longa eſt ſtrĕpsă ſpă, dactylus, ſpă enim correpta remanet, quia tertia, quæ ſequitur, uocalis, corripitur. dā ſcō ſpondeus, dā enim producitur, quia ſcō in ſcōlus longa eſt. theă ſcŏ, dactylus, nam ă corripitur, quia ſcŏ in ſcŏtuſſa breuis eſt. hæc græce ſic ſcribuntur (ſunt enim urbium, locorum'ue nomina apud Stephanum.) Σμύρνα, στρέψα, τὰ σπάδα ἡ σκῶλος, στρουθέα, σκότουσσα.

Sed libet hic Terētiani ea de re uerſus ſubiungere.
Hæreat ergo animo ſexta hæc tibi uiuida, parsq;
Littera de numero, quam dixi, ſemiſonantum,
Quæ tibi treis tantum poterit ſubiungere mutas,
Siquando ſcūtum, ſpūmas, uel ſtāmina dico,

H æc ſola efficiet, nudo vt remanente trochæo.
S pondeum geminæ poſſint firmare ſonoræ.
E xemplis an praua ſequar, vel recta probabo.
Quiſquē ſcīrē cūpit, vel quiſquē ſcrībĕrĕ curat.
ā ntē ſtārē dĕcet, cum dico, & ſeparo verbum.
ā ntē ſtēſīchōrum vatem natura creauit.
V ltima vocalis remanens, finiſq; trochæi,
E xcipitur geminis, queis proximus exoritur pes
Quæ quanquam capite alterius verbi teneantur
S ufficiant retro vires, & tempus oportet
C onſona quod debet geminata referre priori.
N am cur ſpondeo credas non reddere tempus
Quæ tali poſitu, cum dactylus incidit, obſtant?
I ncipe ſi dicas, & ſcire, & ſcribere iungas
C reticus efficitur. Queis viribus ergo nocebit,
S ubdita præteritæ cur iiſdem viribus æque
T empora non præſtet, cum ſit ſubiecta priori?
Quin mirum magis inuenias, vt tempore duplo
S emiſonans iſtæc pariterq;, & muta cohærens,
C orreptam retro nequeant augere trochæi.
N am niſi vocalis producta ſequatur vtraſq;.
T ertia, quas dixi, nullum poterunt dare tempus.
S cire etenim cum dico, & ſtārēſpūmĕūs amnis,
T ertia vocalis producta adiungitur illis,
A tq; inde accipiunt vires, proſuntq; priori,
S i fuerit correpta, nihil præſtare valebunt,
C um ſcăpulam, ſpătium, ſtĭmulū ſubiūgo trochæo.

Siquis igitur dicat, īncĭpē SCīre puer iamq; īncĭpē SCRībere verſus, īncipe in prima, & quarta ſede non dactylum, ſed creticum. i. amphimacrum faciet ſecundum Terentianum, propter ī longum in ſcire, & ſcribere poſt s, & c. idq; ille in heroico hexametro vitium dicit, non quod id non fiat aliquando, ſed quod raro. De arte enim ille ſcribit, non de licentia, nam feciſſe id antiquos, eoſ

demq́; approbatos conſtat, Virgilius, pōnītē ſpēs ſibi quſq; ſuas. nam pōnītē, vt ille ait, eſt creticus. quia ſequitur s cum p muta & vocali longa, in dictione ſpēs. Horatius, linqmus inſani ridētes prǣmīā ſcrībæ, prǣmīā hic quoq; creticus, quia ſequitur ſcri ſyllaba longa. Ouidius, ſpes bona dat vireis, animūm quŏquē ſpes bona firmat viuĕrē ſpē vidi, qui moriturus erat. in vtroque verſu eſt creticus, quoniam ſequuntur s & p, non vocali producta. Idem vitiari temporibus dactylum, & creticum fieri, his etiam verſibus oſtenditur manifeſtius.

Conſona ſi gemina eſt, qua ꝓximus incipiet pes,
Cuius principium ſexta hæc, quam dico, tenebit,
Dactylus ille prior, quamuis ſermone peracto,
Diſcretus, liberq́; pedis compage ſecundi,
Sentiet acceſſum momenti, & temporis auctum,
Exemplo verſus vnius vtrunq; probabis.
Ante ſupinatas Aquiloni oſtēndĕrē glebas,
Tēndĕrē cum verbi finem ſimul & pedis explet,
Nil obſtant pedis alterius modo conſona, & vda.
Syllaba ſi contra veniat, qualem modo dixi.
Temporibus vitiatus erit pes, integer ante,
Ante ſupinatas Aquiloni oſtēndĕrē ſtrāges.
Tertia ſi longa efficitur, pes creticus exit.

Idem vitiari metrū heroicum ab Anapæſto refert, & tn̄ inuenitur interdum in heroico Anapæſtus. Virgil. flŭuĭōrum rex Eridanus. flŭuĭō, Anapæſtus. Vitandum ergo eſt, quod vitium fuerit, quodq́; ipſi quoq; poëtarum principes rariſſime licere ſibi voluerunt.

Illud præterea operæpretiū ſubiungere viſum eſt, s literam ἀχτικὸν ϛοιχεῖον appellari à græcis, quod omnibus ferè mutis, atque etiam M liquidæ præponatur, vt σβεννύω. σπάρθη. σκῆπτρον. ϛέμμα. σθένος. σφίγξ. σκῆμα. σμάραγδος. ab aliquibus vero ἄσκη-

μον, & μοναδικὸν, quòd ſuæ cuiuſdam ſit poteſtatis ἄσημον enim obſcurum ſignificat, & ſine nota, ſeu ſigno, μοναδικὸν autem ſolitarium. Nam cum cæteræ ſemiuocales in quatuor liquidas L M N R. duaſq; duplices diuidantur, ipſa ſola quaſi innominata & ſolitaria ſemiuocalis remanet. Sed quare à Terentiano modo vegeta, modo viuida, modo fortiſſima litera dicitur? An quia præter cæteras conſonanteis, & præponi poteſt alijs conſonantibus in principio dictionis, vt ſcutum. ſpatium. ſtamen. ſcribo. ſtrues. ſtlembus. ſplendidus, & ſupponi in fine, vt ſcrobs. frös. hyems. ars. puls. ſtirps. laus. theſeus? An quia in heroico hexametro poteſt ex trocheo ſpondæum facere, vt ſupra eſt dictum, cum id mutæ liquidis adiunctæ nō queant? An quia apud græcos tantæ eſt poteſtatis, vt cum mutis præponitur, non poſſit fieri reduplicatio in præteritis perfectis per conſonantem præſentis, quemadmodum fit, cum incipit verbum à muta cū liquida, vt à γράφω γέγραφα, à πλύνω πέπλυκα, à τρέφω τέτρεφα, vel etiam à πτ. κτ. mutis, atq; μν liquidis. quod tamen in his tantum præteritis fieri memini legere, κέκτημαι κτάμαι. πέπταμαι à πτάομαι. πέπτωκα à πτόω. μέμνημαι à μνόομαι, ſed tm̄ ἐψιλὸν præteriti imperfecti augmentū, adſumant, quod à σῖγμα & muta ſtatim ſequentibus ſic producitur, vt non liceat vnq̄ eſſe breue, vt σπείρω ἔσπειρον ἔσπαρκα. στρέφω ἔστρεφον ἔστραφα. eodem modo in ijs, quæ à ζ ξ ψ incipiūt, ꝓpter σῖγμα, q̄ in illis ineſt, vt ζάω ἔζαον ἔζηκα. ξέω ἔξεων ἔξεκα. ψάλλω ἔψαλλον ἔψαλκα.

Quartus modus eſt, cum correpta vocalis partem terminat orationis, quæ in vnam deſinit conſonantem, eſt principium pedis, vt hic apud Virgil. Inualidūs ĕtĭamq; tremens, etiam inſcius æui, & hic apud Lucanum,

Dum ſanguīs ĭnĕrat, dum vis materna, & hic apud Virgilium.

Pleiadās, hўădas, claramq́; Lycaonis arcton. licet ab Homero acceperit πληϊάδας θ' ὑάδας τε, τότε δέ, νος ὠρίωνος. Item hic apud eundem, Pectoribūs ĭnhĭans ſpirătia conſulit exta. dūs ĕ tĭ, guīs ĭn ĕ, dās hўă, būs ĭn hĭ, quatuor dactyli. Quod ſi poſt duos pedes, & ſemis, aut treis, & ſemis fiat, penthemimeri, atque hephthemimeri datur, vt hic apud Virg. Omnia vincit Amōr, ĕt nos cedamus amori, & hic apud eundem,

Oſtentans artem paritĕr, ārcumq́; ſonantem.

Sed de pēthemimeri, & hephthemimeri dicemus, cum de heroico metro tractabimus. Quod autem correpta vocalis in nullam deſinens conſonantē, partem orationis terminet, & producatur, nullum occurrit exemplum, nec puto inueniri, præſertim, quia neminem legi, ex ijs, qui de arte ſcripſerunt, qui huius rei meminerit apud latinos. Nam græci id faciunt, Homerus, οἱ δὲ μέγα ἰάχοντες ἐπέδραμον υἷες ἀχαιῶν. Et, αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχήτε, θρόος τε. Et, ἀλλὰ τὰ γ' ἄσπαρτα, καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται. γαῐ ᾰ, τŏ ῐ ᾰ. τᾰ καῐ ᾰ, tres dactyli. Illud vero, Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, in ε & υ deſinit conſonanrem, ut illud, καὶ μὲν οἱ λύκιοι τέμονος τέμον ἔξοχα πάντων. θε͂ν ῐ ᾰ. dactylus, & καῑ με͂ν, ſpondeus, licet με͂ν & pedis, & dictionis ſit finis contra regulā, niſi quis legat, καὶ μήν. Illud obiter hic admonuerim, apud Priſcianum in primo libro, vbi dicit, Apud græcos tamen o quoq; I ſequente producere licet antecedentem breuē, pro νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντά περ ἔμπης, reponendum eſſe carmen illud, αὐτὰρ ἐπεὶ δαναῶν γένετο ἰαχήτε θρόος τε, vt ἰῶτα ſequatur o breuem, eamq́; producat, ſic τοῑ ᾰ, vt Priſcianus ait, nam in θε͂ν ῐ ᾰ,

& ſi θεῖν producitur ſequente i per communem regulam, quæ talis eſt apud grammaticos græcos, de communi ſyllaba, ὅταν βραχεῖα οὖσα καταπεραιοῖ εἰς μέρος λόγου. καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην,, tamen non reſpondet verbis Priſciani, qui deo loquitur. vbi notandum non quacunq; ſequente vocali produci dictionis antecedentis extremam ſyllabam. ſed ἰῶτα tantum. legitur enim apud grammaticos, τῶν δὲ τὴν βραχεῖαν εἰς μακρὰν ἀναφερόντων πρῶτος οὗτος τρόπος, ὅταν βραχεῖα οὖσα κατὰ περαιοῖ εἰς μέρος λόγου, καὶ τὴν ἑξῆς ἔχει ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένην, οὐ τοῦ τυχόντος φωνήεντος, ἀλλὰ τοῦ ἰῶτα. Quod eſt Ex modis, quibus breuis ſyllaba in longam vertitur, primus hic eſt; cum breuis ſyllaba partem terminat orationis, & quæ ſequitur dictio, à vocali incipit, non quacunq; vocali, ſed iota.

Quintus modus eſt, cum correptam vocalem ſuſcipit Z. quæ cum poſſit præcedentem vocalem breuem producere, interdum pro ſimplici accipitur conſonãte, vt apud Virg. nemorōsă Zăcynthos, rōsă Ză, dactylus, nam in hoc producit, Mezenti ducis exuuias. Quod ad græcorum imitationē factum eſt. nam hic pro ſimplici accipitur conſonante apud Homerum, οἱ δὲ ζάκυνθον ἔχον, hic vero pro duplici apud eundem, νῆσαν τε ζαθέην, οἱ δὲ ζᾰ, τε ζᾰ θε̆, duo dactyli, ſed in primo dactylo δε̆ breuis remanet, licet ſequatur Z, in ſecundo vero τε̆, quæ natura breuis eſt producitur ſequente ζ. Theocritus autem primā in ζάκυνθος produxit, & pro duplici poſuit, αἰνέοντά τε κρότωνα, καλὰ πόλις ἀζάκυνθος ᾱζᾱ ſpondeus. X. quoque inuenitur pro ſimplici conſonante poſitum. Lucanus. Talis fama canit tumidum ſuper æquōră Xerxem. Terentianus. Nanq; etiam duplex, quæ nobis vna relicta eſt,

Principium verbi quoniam proferre latini
Non valet,& tantum vocalis ſubdita currit,
Cum græcum inciderit nomẽ, quo poſſumus vti,
Si poſt dactylon accedat,nil tempora duplo
Officiet.gemini poterunt oſtendere verſus.
Pontibus inſtratis coniunxit lĭttŏră Xerxes.
Sanguine turbatus miſcebat lĭttŏra xanthus.
Lĭttŏră pes longa conſtat, breuibusq; duabus.
Tempora nec lædit duplex quin dactylos extet.
Pro duplici contra gemina eſt ſi conſona lædit.
Pontibus inſtratis coniunxit lĭttŏră SCIron.

Sextus modus eſt, cum pronomen hic C litera terminatum vocalis ſtatim ſequitur, Eſt enim breuis in hoc apud Virgilium, Sōlŭs hĭc inflexit ſenſus, & in hoc apud eundem, Hĭc vĭr hĭc eſt, tibi quem promitti ſæpius audis, Sōlŭs hĭc, dactylus.hĭc vĭr hĭc,dactylus.Lõga in hoc apud Martialẽm, Hĭc ẽſt pampineis viridis modo Veſtius vmbris. Terentianus tamen sōlŭs hĭc, Creticum eſſe dicit, & per cc geminum, & e ſcribendum,excludiq; E non etiam c, Quoniam nulla conſonans excluditur, præter M cum inter duas ponitur vocaleis, quam p circuitum duodecimum Alphabeti locum tenere inqt. Idẽ quoq; de neutro hoc ſentit.hocce,n.ſcribẽdum cẽſet. Verba eius hæc ſunt

Creticus in noſtris,ſi leuia carmina pangas,
Raro inuenitur.qualis hic Maronis eſt.
Inſŭlǣ ionio in magno,quas dira Celæno.
Creticus offendit pes primus,& aſperat aureis.
Dabo & latentem,ſed notandum creticum.
Sōlūs hĭc inflexit ſenſum,nam primus & iſtic
Pes longiorem tertiam dat ſyllabam.
C C geminum quoniam ſermonis regula poſcit,
Vt fiat hicce plena vox,excluditur
Vocalis dabitur.nec conſona pellitur vlla,

Niſi quæ duabus obſtat conſtat vna vocibus,
C um venit in medium, voceſq; oblimat adhærens.
Biſſenus iſtam litteram monſtrat locus.
A ut geminum in tali pronomine ſi fugimus C C,
Spondeus ille non erit qui talis eſt,
Hŏc ĭllud germana fuit. ſed &, Hŏc ĕrăt alma.
Iambus ille fiet, iſte Tribrachys.

Cui ſentētiæ accedit Priſcianus, qui in decimo tertio de caſibus pronominum, ſic ait, Quamuis reliquis quoq; caſibus vetuſtiſſimi addebant eandem C E ſyllabam, hicce huncce hocce : Vnde vocali quoq, ſequente per ſynalœpham manētibus duobus C C. ſolebant producere hoc, vt Virgilius in ij. æneidos. Hocc'erat alma parens, quod me per tela, per hoſteis Eripis. Sed ſcriptorum negligentia prætermiſit vnū C. Hæc ille. Quòd ſiquis voluerit hic & ab hoc hicce & hocce fieri per apocopen, & cum corripiuntur ſequente vocali, vt Sōlŭs hĭc inflexit ſenſum, & cum præcedunt dictionem à conſonante incipientem vt Hic pietatis honos? & hoc Riphæus, hoc ipſe Dymas, eſto. nam hoc idem & Terentianus ſentire videtur. Sed cum præponuntur dictioni, quæ à uocali incipit, & producuntur per C C geminum ſcribenda ſunt excluſā E per ſynalœpham, vt apud Ouidium, En ait, en hicc'eſt noſtri cōtēptor. & apud Virgilium, Hocc' opus, hic labor eſt. nam ſi eſſent per apocopam, corriperentur, &. Hĭc ēſt. non ſpondeus eſſet, ſed iambus, Et hŏc ŏpŭs, non dactylus, foret, ſed Tribrachys, quos pedes non recipit metrum Heroicum. Recte igitur Terentianus pro metri ratione vel duplicem haberi, vel ſimplicē dicit. nam ſi corripitur, vel præcedit dictionem ab vocali incipientem, fit per apocopen, cum vero producitur ſequente vocali fit tantum ſynalœpha. quanquam

Seruius, primo æneidos aliter ſentit.

Septimus modus eſt, cum correpta vocalis in vnam deſinit conſonantem ſequente aſpiratione, quæ tanquam litera poſitionem facere poſſe nonnullis videtur, vt in illo Virgilij, Terga fatigamus haſta, vt mūs hā, ſit ſpondeus, & mūs producatur ꝓpter aſpiratiouem, quæ ſequitur, cum potius id cæſuræ ſemiquinariæ dandum ſit. Item apud eundem Graius homo infectos linquens profugūs Hўmĕnæos, &, Ille latus niueū molli fultūs hўăcintho, vt gūs & thūs producātur ſequente aſpiratione in hymenæo, & hyacintho, cū potius ꝓducātur, qm̄ u vocalis deſinit in conſonantem in fine dictionis & eſt principium pedis in vtroq; dactylo, gūs hўmĕ, & tūs hўă per quartum modum. Quare facile accedo ijs. qui ſeptimum modū ſuperfluū dicunt.

Hæc de ſyllabarum quantitate occupatiſſimi ſcripſimus, & propterea multa cōſulto prætermiſimus, quæ ad rem facere videbantur. Quanquam ſiqui hæc quoq; accurate legerint, adeo ſe ꝓfeciſſe ſentient, vt quod didicerint, nunquā pœniteat. Nunc autem de pedibus iterum plura quædam dicamus non inutilia ſtudioſis.

DE PEDIBVS ET ACCIDENTI BVS VNICVIQVE PEDI.

Pes in metro eſt compoſitio ſyllabarum cum certa obſeruatione, temporum ſublationem, & poſitionem recipiens, quæ ἄρσις, ac θέσις græce dicuntur. fit autem pes e duabus pluribus'ue ſyllabis. Nam ex vna ſyllaba etiam ſi lōga fuerit, pes fieri nō poteſt, quia duobus ictibus fit, nō gemino tempore. nam bis ferire oportet etiam duas breueis, quod pulchre ſic Terentia.

Vna longa non valebit edere exſeſe pedem,
Ictibus quia fit duobus, non gemello tempore.

Breuis vtrinq; ſit licebit, bis feriri conuenit.
Parte nã attolit ſonorem, parte reliqua deprimit.
ἄρσιν hanc græci vocarunt, alteram contra θέσιν. Pe
di accidunt ſeptem, Sublatio. Poſitio. Proportio.
Numerus ſyllabarum. Tempus. Reſolutio. Figura
ἄρσις, & θέσις, quæ latinè ſublatio, & poſitio dicun
tur, accidunt pedi, quoniam ſuſtollere primam par
tem pedis, deprimere ſecundam oportet.

proportio in pede, aut eſt æqua, aut dupla, aut
ſeſquipla, quàm & ſeſquialteram nunc dicunt, ſed
non recte, aut tripla, aut epitrite, aut ſuperbipar-
tiens tertias, aut epitet arte, aut epipempte, aut du-
pla epitritè.

Aequa eſt in iis pedibus, qui ſoluti, tot tempora ha-
bet in ſublatione, quot & in poſitione, vt ſunt pyr
rhichius, ſpondeus, dactylus, anapæſtus. Pyrrhi-
chii enim ἄρσις vnum tempus habet, & θέσις vnum,
vt dĕŭs, ſpondei autem, & dactyli, & anapæſti ſu-
blatio duo habet tempora, & poſitio totidem, vt
hērōs, tūyrŭs, flŭuĭōs.

Dupla proportio eſt, quoties altera pars alteram du
plo vincit, vnde & nomen accepit, vt in iambo, &
trochæo, & ambobus ionicis. Iambi enim ſublatio
vnum tempus habet, poſitio duo. Trochæi vero
contra, ſublatio duo habet tẽpora, poſitio vnum.
Ionici item minoris ſublatio duo tempora habet,
poſitio quatuor. Ionici autem maioris contra, ſu-
blatio quatuor habet tẽpora. Poſitio duo. vt dĭēs.
mātĕr. Dĭŏmēdēs. Prōſērpĭnă.

Seſquipla propottio eſt, quoties altera pars alteram
cõtinet & eius dimidium, id eſt totum & ſemis, vt
& in pæanibus, qui habent quinq; tempora, quorũ
altera pars ſunt duo, tria altera. tria igitur & duo ĩ
ſe continet, & alteram duorum partem. vt Cæcĭ-
lĭŭs, Hŏrātĭus. Mĕnĕlāŭs. Prĭămĭdēs. Hæc à græ

cis ἡμιόλιος dicitur, de qua Ariſtoteles in rhetori-
cis ſic, ἔστι δὲ τρίτος ὁ παιὰν, καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημέ-
νων, τρία δὲ πρὸς δύ' ἐστίν. ἐκείνων δὲ ὁ μὲν ἓν πρὸς ἕν,
ἐνδέχεται δὲ καὶ τῶν λόγων τούτων ὁ ἡμιόλιος. οὗτος
δέ ἐστιν ὁ παιάν. Huic fingere nomen latinos noluiſ-
ſe inquit Gellius decimo ſeptimo libro, quoniam
id abſunde futurum erat; ait enim. Quale fieri no-
mē hemiolio poſſet? Eſt autē hemiolios, qui nume-
rum aliquem totum in ſe habet, dimidiumq; eius
vt treis ad duo, qndeci ad decē, triginta ad viginti.

Tripla ꝓportio eſt, quoties vna pars ter alteram cō-
tinet, vt in Amphibracho, cuius. ſublatio vnum tē-
pus habet, Poſitio tria, vt lătīnŭs. Epitrite propor
tio eſt quoties vna pars cōtinet alteram, & tertiam
partem eius, vt in epitritis, quorum vna pars qua-
tuor habet tempora, altera tria, vt ărīſtīdēs ∪ – – –.
ārchĭmēdēs – ∪ – –. Dēmōſthĕnēs – – ∪ –. Cōnſtān
tīnŭs – – – ∪. Gellius autem ſic de hac proportio-
ne dicit. Epitritos autem eſt, qui habet totum ali-
quem numerum, & eius partē tertiam, vt quatuor
ad treis, duodeci ad nouē, quadragita ad triginta.

Superbipartiens tertia proportio eſt, cum vna pars
continet alteram, & duas tertias eius, vt in anticy-
prio pede ſyllabarum quinq; & octo temporum,
cuius ſublatio tria tempora habet, poſitio quinq;,
vt vĕrbĕrātūrŭs – ∪ – – ∪.

Epitetarte proportio eſt, cum vna pars continet al-
teram, & quartam partem eius, vt in meſobrachy
ſyllabarum quinq;, & temporum nouē, cuius ſu-
blatio quatuor habet tempora, poſitio quinq;, vt
cōnuērbĕrātōs – – ∪ – –.

Epipempte proportio eſt, cum vna pars continet
alteram, & quintam partem eius; vt in caniocreti-
co ſyllabarum quinq;, temporum vndecim, cuius
θέσις ſex tempora habet, ἄρσις quinque, vt ārmā-

mēnrārĭīs - - - - ∪ -.

Dupla ſupertertia proportio eſt, cum maior pars cõtinet minorem bis, & alteram eius partem, vt in Muſico è ſyllabis quinq;, penultima & antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum ſeptem, cuius ſublatio duo tempora habet, poſitio quinq;, vt pŏpŭlābūndŭs. ∪ ∪ - - ∪.

Hæc nos de proportionibus, quę pedibus accidunt. Sed M. Tullius in libro de perfecto oratore treis tantum eſſe pedum proportiones dicit his verbis. Pes enim, quia adhibetur ad numeros, partitur in tria, vt neceſſe ſit partem pedis aut æqualem eſſe alteri parti, aut altero tanto, aut ſeſquimaiorem. Ita fit æqualis dactylus, duplex iambus, ſeſqui pæan. Et paulo inferius. Sed ita factos eos pedes eſſe, vt in eis ſingulis modus inſit, aut ſeſquiplex, aut duplex aut par. Idem quoq; Fabius Quintilianus ait, his verbis. Rhythmus aut par eſt, vt dactylus, aut ſeſquiplex, vt pæan, cuius vis eſt è longa & tribus breuibus, quiq; ei contrarius, è tribus breuibus & longa, vel alio quoquo modo tempora tria ad duo relata, ſeſquiplum faciunt, aut duplex, vt iambus. Nam eſt è breui & longa. quiq; eſt ei contrarius. Sergius etiam inquit, omneis pedes treis diuiſionum habere formas, quæ pertineãt ad grammaticos, æquam, duplam, ſeſquiplam, nam amphibrachyn, & epitritos ait excipi à Donato. Sed eos intelligit tantum, qui non ſunt maiores quatuor ſyllabis, hoc eſt duarum ſyllabarum, quatuor pedes: trium, octo, quatuor, ſedecim. Idem videtur ſentire Terentianus, cum ait.

Vna porrò bis feriri quando poterit ſyllaba,
Temporum momenta ſanè lege certa diuidunt,
Aut enim quantum eſt in ἄρσει, tm̃ erit tempus θέσει.
Altera aut ſimplo viciſſim temporis duplum dabit.

Seſquiplo vel vna vincet alterius ſingulum. Vbi obiter notandum accepiſſe ſyllabam in eo verſu, Vna porrò bis feriri quando poterit ſyllaba, pro complexione non literarum, ſed ſyllabarum, id eſt pro pede. In cõmentarijs Hepheſtionis, treis eaſdem proportiones pedes habere ſcribitur, his verbis, τὰ δὲ μέτρα ἀπὸ ποδῶν τινῶν εἰσι, τῶν ἐχόντων ἢ ἴσον λόγον, ἢ διπλασίονα, ἢ ἡμιόλιον. καὶ τοῦ μὲν ἴσου εἴη ἂν δάκτυλος – ∪ ∪. μία γὰρ μακρὰ, δύο βραχεῖαι τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον. τοῦ δὲ διπλασίονος τροχαῖος – ∪, μακρὰ γὰρ τῆς βραχείας, διπλασίων. τοῦ δὲ ἡμιολίου, βακχεῖος ∪ – –, βραχεῖα γὰρ καὶ μακρὰ πρὸς τὴν μακρὰν λόγον ἔχουσιν ἡμιόλιον. ἴσος igitur λόγος, latine æqualis ratio, διπλασίων duplaris, ἡμιόλιος, ſeſquipla, ſiue, vt Capella inquit, ſuper dimidia dici poteſt. Harum autem prima proportio dactylica, ſecunda iambica, tertia pæanica nominatur. Illud non prætererim, Seſqui non ſignificare vnquam totum, ſeu integrum neq; per ſe, neq; compoſitum, ſed dimidium tantum. cum igitur componitur cum eo, cui adiungitur ſignificat etiam ſemis, vt ſeſquipes, ſeſquilibra, ſeſquimenſis. Varro libro primo de re ruſtica. Annus eſt diuiſus in quatuor parteis totus, & idem ſubtilius ſeſquimenſes in octo idem in eodẽ. vt nuces integras vno modio cõprehẽdere poſſis, quòd putamina ſuo quæque habeant loco natura compoſita, cum eaſdem ſi fregeris, vix ſeſquimodo comprehendas. Caue igitur dicas ſeſquialtera, ſeſquitertia, ſeſquiquarta, & huiuſmodi, ſed vel græcis vtere nominibus, vt Gellius dicit & Macrobius facit, vel ſuper dimidium, ſupertertium ſuperquartum & deinceps, vt traducit Martianus Capella. Non me latet quid Hermolaus, quid Politianus ſuper ea re ſenſerint. Illud Ciceronis me magis mouet, cum dicit, vt ſu-

pra recitaui, partem pedis aut æqualem eſſe alteri parti, aut altero tanto, aut ſeſqui maiorum, ſeſqui id eſt dimidio. Apud Vitruuium igitur & ſeſquialterum, & ternarium, & quintarium, & huiuſmodi latina, puto perperam legi, nec eſſe Vitruuij. Boëtius etiam meo iudicio in his dictiōibus lapſus eſt.

N umerus ſyllabarum accidit pedi, quia aut duarum ſyllabarum pes eſt, vt dĕŭs. aut triū, aut dŏmĭnŭs aut quatuor, vt īmpĕrătŏr. aut quinq;, vt ālphĕsĭboēŭs. aut ſex, vt Măxĭmĭlĭānŭs.

T empora pedi accidunt ad minimum duo, ad ſummum duodecim. Duo enim tempora habet Pyrrhichius, u u. Tria iambus, u u u. Quatuor ſpōdeus, u u u u. Quinq; pæanes u u u u u. Sex ionici, u u u u u u. Septem daſius u u u u u u u. Octo amebœus u u u u u u u u. Nouem Probrachys u u u u u u u u u. Decem moloſſoſpōdeus u u u u u u u u u u. Vndecim creticomoloſſus u u u u u u u u u u u. Duodecim dimolottus u u u u u u u u u u u u.

S olutio accidit pedi, cum longa ſyllaba ſoluitur in duas breueis, vnde ſpondeus – – recipere poteſt treis ſolutiones, nam ſi ſoluas primam, facies anapæſtum u u –. ſi ſecundam, dactylum – – u. ſi vtráq; proceleuſmaticum u u u u. Dactylus vero vnam tantum, ſoluēdo enim primam, facies ꝓceleuſmaticū.

F igura accidit pedi, quia pedes aut ſimplices, aut duplices, aut heteroplici ſunt. ſimplices ſunt quatuor diſſyllabi, octo triſyllabi, qui nullam alterius pedis admiſtionem habet. Duplices vero ſunt ſedecim, qui è diſſyllaborum pedum geminatione cōſtant, qui & combinati, & quadrati dicuntur. Heteroplici autem è diſſyllabis, cum triſyllabis cōpoſiti, ſunt duo & triginta, è triſyllabis autem cum triſyllabis quatuor & ſexaginta habentur numero, de quibus deinceps tractabimus.

DE QVATVOR PEDIBVS DISYLLABIS.

Pyrrhichius, qui & dibrachys, & bibreuis, & tripudiās, & Cineſias, & pariambus, & hegemō, & ductor dicitur, cōſtat e duabus breuibus temporum duum. vt dĕŭs ∪ ∪. Recipit proportionem æquam vnius ad vnum & nullam ſolutionē, quia ſyllaba breuis reſolui non poteſt. Dictus eſt autem pyrrhichius ἀπὸ τῆς πυῤῥίχης ſaltationis genere, vel ἀπὸ τοῦ πυῤῥίχου cureti deo de quo meminit Pauſanias in libro tertio. Tripudias autem, quia tripudijs aptus, vnde & Cineſias cognominatus eſt, qa velox eſt παρὰ τὸ κινῶ moueo, græce κινησίας dicitur. Pariambus dictus eſt, quia iambum aſſequitur. frequenter enim in vltimo loco verſus iambici inuenitur ἀπὸ τοῦ παρὰ καὶ ἴαμβος, παρίαμβος, Hegemon autem, quia omnium primus eſt. ἡγεμὼν enim ductor, pro quo male ægeon legitur à quibuſdā. Et notandum ideo à pyrrhichio breui pede incipere, qui de arte metrica ſcribunt, quoniam ante breue eſt factum, q̄ longum, ſicut vnus numerus ante, q̄ duo inuentus eſt. Spondeus qui & Pontificius dicitur pyrrhichio cōtrarius, conſtat e duabus longis temporum quatuor, vt hǣrēs – –. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & ſolutiones treis. Soluitur enim in anapæſtum ∪ ∪ –. in dactylum – ∪ ∪. in proceleuſmaticum ∪ ∪ ∪ ∪. dictus παρὰ τὴν σπονδὴν, id eſt, à libatione quia in templis ſpondaicis carminibus vtebantur, ne libantes ſonum abominoſæ vocis audirent.

Iambus qui & Daunius, & Gradarius dicitur, conſtat e breui, & lōga temporum trium, vt dĭēs ∪ –. Recipit proportionem duplam vnius ad duo, & ſolutionem vnam in tribrachyn ∪ ∪ ∪. dictus παρὰ τὸ ἰαμβίζειν, τὸ ὑβρίζειν, quod eſt contumelioſum

eſſe quod Iambe puella Cererem de filia ſolicitam male tractarit. eſt aūt ē verſui maledico habilis. alij παρὰ τὸ ἰὸν βάλλειν iambum appellatum putant. i. ab emittenda ſagitta, quoniam ij, qui iaculantur, ē breui acceſſu, in extenſum paſſum proferuntur, vt fortiore nixu teli ictum confirment, ideoq; iambū è breui & longa eſſe compoſitum.

Trochæus q & Chorius, & Cordax, & Rutilius dicitur, conſtat è longa, & breui temporum trium, vt mātĕr - ᴗ. Recipit proportionem duplam duorum ad vnum, & ſolutionem vnam in tribrachyn ᴗ ᴗ ᴗ. Dictus trochæus παρὰ τὸ τρέχειν, qđ eſt currere, quia metra trochaica volubiliter incedunt, ac in orbem, vt trochus. ſimili ratione rutilius dictus eſt. Chorius autem χορεῖος græce dicitur, quòd choreis, Cordax, quòd laſciuæ ſaltationi aptus ſit.

Sed notandum Choreum eundem eſſe & cum trochæo, & cum tribracho apud antiquos. Cicero enī de perfecto oratore, Dichoreus inquit, vocatur cū duo extremi chorei ſunt, id eſt, è ſingulis lōgis, & breuibus. contra paulo inferius inquit. Ne iambus quidem, qui eſt è breui, & longa, aut par choreo, qui habet treis breuis, ſed ſpatio par, non ſyllabis. Quintilianus in Nono de compoſitione inquit. Treis breueis Choreum, quem tribrachyn dici uolunt, qui choreo trochæi nomen imponunt. Illo etiam argumento apparet nomen chorei trochæo quoq; inditum, quòd choriambus è chorio, & iambo compoſitus, è quatuor ſyllabis conſtat, prima, & vltima lōgis, cæteris breuibus. Quapropter cū p trochæo ponitur, videtur differentiæ cauſa, ſcribendum per I excluſo E, quod & Terentianus fecit in eo verſu χορεῖος Idem nuncupatur à magiſtris plurimis. Item in eo, Nā qui χορεῖος dicitur, & τροχαῖος idem eſt. χόρειος in primo verſu eſt tribrachys,

eſt enim metrum trochaicum, quod in prima ſede admittit vel trochæum, vel tribrachyn, in ſecundo autem eſt anapæſtus, eſt enim metrum ſotadicum, qđ in ſecunda ſede non niſi anapæſtũ ſuſcipit. Idẽ quoq; facit in hoc exametro heroico. Præmonui chorion dici, quem ſæpe trochæum dicimus.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Dactylus, quem & πολιτικὸν græci appellant, conſtat è prima lõga, & duabus breuibus, temporum quatuor, vt Rōmŭlŭs – ◡ ◡. Recipit ꝓportionẽ æquã duorum ad duo, & ſolutionem vnam in proceleuſmaticum ◡ ◡ ◡ ◡. dictus ἀπὸ τῶν δακτύλων τῆς χειρῶν, hoc eſt à manus digitis, quia queadmodum digitus treis habet articulos primum longiorem, breuiores cæteros, ita dactylus treis habet ſyllabas longiorem primam, breuiores cæteras.

Anapæſtus, qui & antidactylus dicitur, quod ſit dactylo cõtrarius, cõſtat è duabus breuibus, & lõga, temporum quatuor, vt nĕbŭlæ ◡ ◡ –. Recipit proportionem æquam duorum ad duo, & vnam ſolutionem in proceleuſmaticum. ◡ ◡ ◡ ◡. dictus παρὰ τὸ ἀναπαίειν. i. παρὰ τὸ ἀνάπαλιν ἀντικρούειν πρὸς τὸν δάκτυλον, quia recurrendo, ſono reciproco repercutit dactylum.

Tribrachys, qui & brachyſyllabus, & choreus dicitur, conſtat è tribus breuibus, temporum trium, vt dŏmĭnŭs ◡ ◡ ◡. Recipit ꝓportionẽ ſubduplã vnius ad duo. Dictus ὅτι ἔχει τρεῖς βραχείας συλλαβάς.

Moloſſus qui & canius, & hippeus, & vertunus, & extenſipes & trimacrus dicitur, tribracho contrarius, conſtat ex tribus longis tẽporum, ſex ut ǣnēās, – – –. Recipit proportionem ſubduplam, duorum ad quatuor, & ſolutiones ſeptem in ionicum à minore ◡ ◡ – –. ionicum à maiore – – ◡ ◡. in choriambum – ◡ ◡ –. in meſomacrum ◡ ◡ – ◡ ◡. in para-

pæona -∪∪∪∪. in pyrrhichanapæſtũ ∪∪∪∪ – in dichoreũ. ∪ ∪∪∪∪∪. dictus moloſſus, quia moloſſi, id eſt, theſſali ad bellum procedentes, huius modulata compoſitione vtebantur. hippius vero ἀπὸ τῶν ἵππων, equeſtri enim pugnæ conueniens modulabatur, & producit penultimam, quia græce ſic ſcribitur ἱππεῖος. trimacrus, ὅτι ἔχει τρεῖς μακρὰς συλλαβάς.

Amphibrachys qui & ſcolius, & Ianius, & amphibreuis dicitur, cõſtat ex extremis breuibus, & media longa tẽporum quatuor, vt lĭbēllŏs ∪ – ∪. Recipit proportionẽ ſubtriplam vnius ad tria, & ſolutionem vnam in proceleuſmaticum ∪∪∪∪. dictus amphibrachys, ὅτι ἔχει δύο βραχείας συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν μακράν. media enim longa vtrinq; breui cõcluditur ſyllaba. Scolius autem quia habiliter componitur ſcolio, quæ eſt ſpecies citharæ, vel μέλος τι ὀλιγόστιχον apud Suidam.

Amphimacrus qui & menſalis, & feſcennius, & creticus dicitur, conſtat ex extremis longis, media breui temporum quinq;, vt hērcŭlēs – ∪ –. Recipit proportionem ſubſeſquiplam duorum ad tria, & ſolutiones treis in pæana primũ – ∪∪∪. in pæana quartum ∪∪∪ –, in orthium ∪∪∪∪∪. dictus amphimacrus, ὅτι ἔχει δύο μακρὰς συλλαβὰς ἀμφὶ τὴν βραχεῖαν, id eſt à duabus vtrinq; longis breuem mediam amplectentibus. Creticus vero, quia Cretenſes ſaltando eius rhythmica compoſitione vtebantur.

Bacchus, qui œnotritus dicitur, conſtat è breui, & duabus longis, temporum quinq; vt ăthēnæ ∪ – –. Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo vel contra, & ſolutiones treis. in pæana ſecundum ∪ – ∪ ∪, in pæana quartũ ∪∪∪ –, in orthiũ ∪∪∪∪∪. dictus ἀπὸ τῆς βάκχης aptus enim bacchantibus. Fabius tamen, & Terentianus, Bacchium contra,

duabus longis,& vltima breui conſtare dicunt, vt infra poſt Terentiani carmina de pedibus, oſtendemus. hic autem ſequimur communem ſcriptorum opinionem tam græcorum,q̃ latinorum.

Palimbacchius qui & Latius & Antibacchius dicit, conſtat e' duabus longis,& breui,tẽporum quinq; vt Rōmānŭs – – ∪. Recipit proportionem ſubſeſquiplam,duorum ad tria,vel contra, & ſolutiones treis in pæana primum – ∪ ∪ ∪. in pæana tertium. ∪ ∪ – ∪.in orthium ∪ ∪ ∪ ∪ ∪. dictus palimbacchīus, quia contrarius eſt bacchio. πάλιν enim hoc loco cōtra ſignificat, vt παλινῳδία ἐναντία ᾠδὴ, ἢ τὸ τὰ ἐναντία εἰπεῖν τοῖς προτέροις. à nobis recantatio dici poteſt,cum quæ diximus,retractamus. & παλίντονα τόξα arcus,qui cum tenduntur in contrariam partem vertunt cornua. ſignificat etiam rurſus,& retro, vnde Palinurus. Mart. Minxiſti currente ſemel Pauline carina, Meiere vis iterum,iam palinurus eris. & παλινάγγελος, ὀπίσω ἐπανέλθων ἄγγελος.

DE SEDECIM PEDIBVS QVATVOR SYLLABARVM.

Proceleuſmaticus conſtat e' duobus pyrrhichijs.i.e quatuor ſyllabis breuibus,temporum quatuor, vt phĭlŏsŏphŭs ∪ ∪ ∪ ∪. Recipit ꝓportionẽ æquam duorum ad duo,& nullam ſolutionem. dictus παρὰ τὸ παρακελεύειν, id eſt à cohortatione, & iuſſu nautico,cui ob celeritatem eſt aptiſſimus.

Diſpondeus cõſtat e' duobus ſpondeis,id eſt e' quatuor longis temporum octo, vt ōrātōrēs – – – –. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor; & ſolutiones decem, in ſpondeo dactylum – – – ∪ ∪. in ameboeũ – – ∪ ∪ –, in choriobacchium – ∪ ∪ – –. In diphyẽ, ∪ ∪ – – –. in latochoreum – –

uuuu.in politicanapæſtum – u u u u –. in choreobacchium u u u u –.in didactylū – u u – u u.in diātidactylū.u u – u u –.i anapæſtodactylū, u u – – u u –. Si ſoluas ig.tur ſingulas longas diſpondei, fient pedes quatuor è quinq; ſyllabis,ſi binas, fient ſex, è ſex ſyllabis. plureis autem duabus non licet ſoluere,ne fiat pes plurium, quàm ſex ſyllabarum, & tranſeat in ſolutam orationem. vnde moloſſo ſpōdeus non niſi quinq; admittit ſolutiones. hac eadem quoq; ratione, hexaſyllabi pedes nō ſoluuntur,quia cum ſint ſex ſyllabarum omnes, ſi ſoluas, creabitur pes maior ſex ſyllabis,quod,vt ſupra dixi,non licet.

Dijambus conſtat è duobus iambis, id eſt è quatuor ſyllabis prima, & tertia breuibus, cæteris longis, tēporum ſex,vt prŏpīnquĭtās u – u –. Recipit proportionē æquam trium ad tria, & ſolutiones treis in periambum u – u u u. in pyrrhichanapæſtum u u u u –. in dichoreum u u u u u u.

Ditrochæus qui & dichorius à Cicerone dicitur, cōſtat è duobus trochæis, id eſt è quatuor ſyllabis prima, & tertia longis, cæteris breuibus, temporum ſex,vt cāntĭlēnă – u – u. Recipit proportionē æquam trium ad tria, & ſolutiones treis, in Parapæona – u u u u. in hegemoſcolium u u u – u. in dichoreum. u u u u u u.

Antiſpaſtus ꝯſtat ex iambo,& trochæo, id eſt è quatuor ſyllabis,prima & vltima breuibus, & medijs longis,tēporum ſex,vt ălēxāndĕr u – – u. Recipit proportionem æquam trium ad tria & ſolutiones treis, in periambum u – u u u. in hegemoſcolium u u u – u. in dichoreum u u u u u u. dictus παρὰ τὸ ἀντισπᾶν,quod eſt diſtrahere,quia iambus, & trochæus,ex quibus cōponitur,inter ſe cōtrarij ſunt.

Choriambus,cōſtat è chorio,id eſt trochæo,& iam

bo,hoc eſt è quatuor ſyllabis,prima & vltima longis,& medijs breuibus temporum ſex, vt nōbĭlĭtās –∪∪–. Recipit proportionē æquam trium ad tria,& ſolutiones treis,ī parapæona –∪∪∪∪.ī pyrrhicanapæſtum ∪∪∪∪–. in dichoreum ∪∪∪∪∪∪ dictus.quòd ex chorio,& iambo conſtet.

Ionicus à minore conſtat ex pyrrhichio, & ſpondeo,id eſt ex quatuor ſyllabis,duabus primis breuibus,cæteris longis, temporum ſex, vt Dĭōmēdēs ∪∪––. Recipit proportionē ſubduplam duorum ad quatuor, aut contra, & ſolutiones treis in meſomacrūm ∪∪–∪∪. in pyrrhicanapæſtū ∪∪∪∪–. in dichoreum. ∪∪∪∪∪∪.

Ionicus à maiore cōſtat è ſpondeo, & pyrrhichio, id eſt è quatuor ſyllabis,primis duabus longis, cæteris breuibus,tēporum ſex,vt Dēmētrĭŭs ––∪∪. Recipit proportionem duplam quatuor ad duo, & ſolutiones treis,in parapæona –∪∪∪∪.in meſſomacrum∪∪–∪∪.in dichoreum ∪∪∪∪∪∪.

Pæan primus cōſtat è trochæo,& pyrrhichio,id eſt è quatuor ſyllabis, prima longa, & cæteris breuibus,temporum quinq;,vt āmbrŏsĭŭs –∪∪∪. Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo, vel contra.& ſolutionē vnam,in orthium ∪∪∪∪∪. dictus pæan,quòd eo laudes Apollinis canerēt,quē pæana nuncupabant, vel ab inuētoris noīe dicitur & pæon per o. Sed apud Ariſtotelē & Ciceronē, & Quintilianum,& Pollucem pæan per a legitur.

Pæan ſecundus conſtat ex iambo, & pyrrhichio. i. è quatuor ſyllabis ſecunda longa,& cæteris breuibns,temporum quinq;,vt pŏtēntĭă ∪–∪∪. Recipit proportionem ſeſquiplam trium ad duo, vel contra, & ſolutionem vnam,in orthium.∪∪∪∪∪.

Pæan tertius conſtat è pirrhichio,& trochæo, hoc eſt è quatuor ſyllabis,tertia longa, & cæteris bre-

uibus tēporum quinq;, vt ălĕxāndĕr ⏑ ⏑ – ⏑ Recipit ꝓportionem ſeſquiplam, duorum ad tria, vel contra, & vnam ſolutionem in orthium ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑.

Pæan quartus conſtat è pyrrhichio, & iambo, hoc eſt è quatuor ſyllabis, vltima longa, & cæteris breuibus, temporum quinq;, vt Dŏmĭnĭcī ⏑ ⏑ ⏑ –. Recipit proportionem ſeſquiplam duoꝝ ad tria, vel contra, & ſolutionem vnam, in orthium. ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑.

Epitritus primus cōſtat ex iambo, & ſpōdeo, id eſt è quatuor ſyllabis, prima breui & cæteris longis; temporum ſeptem, vt pŭēllārēs ⏑ – – –. Recipit proportionē hyperpitriten trium ad quatuor, vel cōtra, & ſolutiões ſex, in iambo dactylū. ⏑ – – ⏑ ⏑. in cyprium ⏑ – ⏑ ⏑ –. in daſium ⏑ ⏑ ⏑ – –. in ſcolio choreō ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑. in choreodactylum ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑. in coreātidactylum ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ –. dictus, quoniam ex iambo & ſpondeo conſtat, id eſt è quatuor, & tribus, inter quæ eſt proportio ſupertertia, quæ græce ἐπιτρίτη dicitur.

Epitritus ſecundus conſtat è trochæo, & ſpondeo, id eſt è quatuor ſyllabis, ſecunda breui, & cæteris longis temporum ſeptem, vt cōndĭtōrēs. – ⏑ – –. Recipit proportionem ἐπιτρίτην ſeu ſupertertiam trium ad quatuor, & ſolutiones ſex, in choriodactylum – ⏑ – ⏑ ⏑. in ſtrophum – ⏑ ⏑ ⏑ –. in daſium ⏑ ⏑ ⏑ – –. in dactylochoreū – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑. in choreodactylū ⏑ ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑. in choreantidactylum. ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ –.

Epitritus tertius conſtat è ſpondeo & iambo, id eſt è quatuor ſyllabis, tertia breui, & cæteris longis temporum ſeptem, vt cōncōrdĭæ – – ⏑ –. Recipit proportionem ἐπιτρίτην ſeu ſupertertiam, quatuor ad tria, & ſolutiones ſex, in ſymplectum. – – ⏑ ⏑ ⏑. in ſtrophum – ⏑ ⏑ ⏑ –. in Dochimum ⏑ ⏑ – ⏑. in dactylochoreum – ⏑ ⏑ ⏑ ⏑ ⏑. in choreantidactylum, ⏑ – ⏑ ⏑ – –. in anapæſtochoreum ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ ⏑.

Epitritus quartus conſtat e' ſpondeo, & trochæo, id eſt e' quatuor ſyllabis, vltima breui, & cæteris lõgis, temporũ ſeptem, vt cōnſtāntīnūs – – – ᴗ. Recipit proportionem ἐπιτρίτων ſeu ſupertertiam quatuor ad tria, & ſolutiones ſex, i ſympleꝺũ – – ᴗ ᴗᴗ. in doriſcũ – ᴗ ᴗ – ᴗ. in muſicum ᴗ ᴗ – – ᴗ. in dactylo choreum – ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. in choreoſcolium ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ – ᴗ.

DE DVOBVS ET TRIGINTA PEDIBVS PENTASYLLABIS.

Orthius cõſtat e' pyrrhichio, & choreo, id eſt e' qnq; ſyllabis breuibus, vt phĭlŏsŏphĭăm ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ. Recipit proportionem ſubſeſquiplam duorũ ad tria & nullam ſolutionem.

Moloſſoſpondeus conſtat e' ſpondeo, & moloſſo, id eſt e' quinq; ſyllabis longis, temporum decem, vt fāſtīdīuīſtī – – – – –. Recipit proportionē ſubſeſquiplam quatuor ad ſex, & ſolutiones quinque, in caniodactylum – – – – ᴗ ᴗ. in caniantidactylum – – – ᴗ ᴗ –. in latiobacchium – – ᴗ ᴗ – –. in dactylocanium – ᴗ ᴗ – – –. in antidactylocaniũ ᴗ ᴗ – – – –. plureis quinque non recipit ſolutiones, quia ſiquis ſoluat duas lõgas, excedet pes ſex ſyllabas, quod, vt ſupradiximus, non licet.

Probrachys conſtat ex iambo, & moloſſo. i. e' quinq; ſyllabis prima breui, cæteris longis, temporum nouem, ut hŏnōrāuīſtī, ᴗ – – – –. Recipit proportionem ſubduplam trium ad ſex, & ſolutiones non plureis quatuor, in bacchiodactylum ᴗ – – – ᴗ ᴗ. in bacchiātidactylum ᴗ – – ᴗ ᴗ –. in ſcholiobacchium – ᴗ ᴗ. in choreocanium ᴗ ᴗ ᴗ – – –.

Hyperbrachys conſtat e' trochæo, & moloſſo – ᴗ – – –. id eſt quinque ſyllabis, ſecunda breui. & cæteris longis, temporum nouem, vt vērbĕrāuīſtī – ᴗ – – –. Recipit proportionem ſubduplam trium ad ſex, & ſolutiones quatuor in creticodactylum

-u--uu. in creticum dactylū -u-uuu. in dactylobacchium -uuu-- in choreocaniū uuu----.

Meſobrachys conſtat è ſpondeo, & bacchio, id eſt è quinq; ſyllabis, media breui, & cæteris longis temporum nouem, vt dīuĕībĕrāſtī --u--. Recipit proportionem hypepitetartem, ſiue ſubſuperquartam, quatuor ad quinq;, & ſolutiones quatuor, in latiodactylū --u-uu. in latiātidactylū --uuu-. in dactylobacchiū -uuu--. in anapæſtobacchiū uu-u--.

Spondeocreticus conſtat è ſpondeo, & cretico, hoc eſt è quinq; ſyllabis quarta breui, & cæteris longis temporum nouem, vt cōnclāmāuĕrānt---u-. Recipit proportionē hypepitetarten quatuor ad quinque, & ſolutiones quatuor, in caniochoreum ---uuu. in latiātidactylum --uuu- in dactylo creticum.-uu-u-. in anapæſtocreticū uu--u-.

Calotibos conſtat è ſpondeo, & palimbacchio, hoc eſt ex vltima breui, & cæteris longis, temporum nouem, vt cōnclāmāuĕrĕ. ----u. Recipit proportionem ſubſuperquartam, quatuor ad quinq;, & ſolutiones quatuor, i caniochoreū ---uuu. in latioſcolium --uu--. in dactylolatium -uu--u in anapæſtolatiū uu---u Sed hic pes, forte melius calotypos, quòd ſit oblongus in ſpeciem finis κάλως enim funis & τύπ☉. & λω per ω magnū ſcribendum καλώτυπ☉.

Parapæon conſtat è trocheo, & choreo. i. è quinq; ſyllabis prima longa, & cæteris breuibus, temporum ſex, vt mūltĭlŏquĭūm -uuuu. Recipit proportionem æquam trium ad tria, & vnam ſolutionem in dichoreū uuuuuu. Et dicitur παρὰ pæon, quòd ſit pluſquam pæon, qui conſtat quatuor ſyllabis prima longa, cæteris breuibus. Parapæon vero quinq; prima longa, cæteris breuibus. παρὰ. n.

hoc

hoc loco ſignificat præter, quod ſit præter pæonem, id eſt, ſupra pæonem, & pluſquam pæon. vnde παραφρονεῖν & deſipere eſt, & pluſquam ſapere. παραβαίνειν præterire. ſic apud nos præter. Teren. Quæ mihi tum lamentari præter cæteras viſa eſt, & quia erat forma præter cæteras honeſta, & liberali, id eſt, ſupra cæteras.

P ariambus conſtat ex iambo, & choreo. id eſt è quinque ſyllabis, ſecunda longa, & cæteris breuibus, tēporum ſex vt ărīſtŏtĕlĭs u – u u u. Recipit proportionem æquam trium ad tria, & vnam ſolutionem in dichoreum u u u u u u.

M eſomacrus conſtat è pyrrhichio & dactylo, id eſt è quinque ſyllabis antepenultima longa, & cæteris breuibus, temporum ſex, vt Hĭĕrōnȳmŭs u u – u u. Recipit proportionem ſubduplā, duorum ad quatuor, & ſolutionē vnā, in dichoreū u u u u u u.

H egemoſcolius conſtat è Pyrrhichio, & amphibracho, id eſt è quinq; ſyllabis, penultima lōga, & cæteris breuibus, tēporum ſex, vt fămĭlĭārĭs u u u – u. Recipit ꝓportionē ſubduplā, duorū ad quatuor, vel cōtra, & ſolutionē vnā, in dichoreū u u u u u u.

P yrrhichanapæſtus conſtat è pyrrhichio & anapæſto, id eſt è quinq; ſyllabis, vltima longa, & cæteris breuibus, temporū ſex, vt phĭlŏſŏphĭæ u u u u –. Recipit proportionem ſubtriplam duorū ad quatuor & ſolutionē vnam, in dichoreum u u u u u u.

D iphyes conſtat è pyrrhichio & moloſſo, id eſt è quinq; ſyllabis, prima & ſecunda breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt pĕrāmāuīſtī u u – – –. Recipit proportionem ſubduplam duorum ad ſex, vel contra & ſolutiones treis, in anapæſto dactylum u u – – u u. in diantidactylum u u – u u –. in choreobacchium u u u u – –.

C horiobacchius conſtat è trochæo, & bacchio. i. è

&

quinq; ſyllabis, ſecunda, & tertia breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt bēllĭgĕrāntēs – u u – –. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias, trium ad quinque, & ſolutiones treis, in didactylũ – u u – u u. in polyticanapæſtũ – u u u u –. in choriobacchium u u u u – –.

Amebœus conſtat e' ſpondeo, & anapæſto, id eſt è quinq; ſyllabis, penultima, & antepenultima breuibus, & cæteris longis, tempoꝝ octo, vt cœnātŭrĭūnt – – u u –. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & ſolutiones treis in latiochoreum – – u u u u. in polyticanapæſtum – u u u u –. in diantidactylum u u – u u –.

Spondeodactylus conſtat e' ſpondeo, & dactylo. i. e' quinque ſyllabis, vltima & penultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt cōnclāmāntĭbŭs – – – u u. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor, & ſolutiones treis, in latiochoreum – – u u u u. in didactylum – u u – u u. in anapæſtodactylum u u – – u u.

Symplectus conſtat e' ſpondeo, & choreo. i. e' quinque ſyllabis prima, & ſecunda longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem. vt hǣrēdĭpĕtă – – u u u. Recipit proportionem epitritem, quatuor ad tria & ſolutiones duas, in dactylochoreum – u u u u in choreodactylum u u u – u u.

Iambodactylus conſtat ex iambo, & dactylo, id eſt e' quinque ſyllabis, ſecunda, & tertia longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt hŏnōrārĭŭs u – – u u. Recipit ꝓportionē hyperpitritem trium ad quatuor & ſolutiones duas, in ſcoliochoreum u – u u u u. in choreodactylum u u u – u u.

Muſicus conſtat e' pyrrhichio, & palimbacchio. i. e' quinq; ſyllabis, penultima, & antepenultima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt pŏ-

pṻlābūndūs ∪∪– – ∪. Recipit proportionem alte-
tero tanto, & ſeſqui maiorem, duorum ad quinq;
& ſolutiones duas, in anapæſtochoreū ∪∪–∪∪∪
in choreoſcolium ∪∪∪∪–∪.

Daſius conſtat e' pyrrhichio, & bacchio, id eſt e' qnq;
ſyllabis, vltima & penultima longis, & cæteris bre
uibus, temporum ſeptem, vt ŏpĭtŭlāntēs ∪∪∪– –.
Recipit proportionem altero tanto, & ſeſqui ma-
iorem duorum ad quinque, & ſolutiones duas, in
choreodactylum ∪∪∪–∪∪. in choreantidactylum
∪∪∪∪∪–.

Dochimus conſtat e' pyrrhichio, & cretico. id eſt e'
quinque ſyllabis, vltima, & antepenultima longis
& cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt hyăcin-
thĭnās ∪∪–∪–. Recipit proportionem altero tan
to, & ſeſqui maiorem, duorum ad quinque, & ſo-
lutiones duas, in anapæſtochoreum ∪∪–∪∪∪. in
choreantidactylum ∪∪∪∪∪–.

Choriodactylus cōſtat e' trochæo, & dactylo, id eſt
e' quinque ſyllabis, prima, & tertia longis, cæte-
ris breuibus, temporum ſeptem, vt vērbĕrāntĭbŭs
–∪–∪∪. Recipit proportionē hyperpitritē trium
ad quatuor, & ſolutiones duas, in dactylochoreū
–∪∪∪∪∪. in choreodactylum ∪∪∪–∪∪.

Spondeoſcolius conſtat e' ſpondeo, & amphibra-
cho, id eſt e' quinq; ſyllabis, vltima & antepenulti
ma breuibus, & cæteris longis, temporum octo;
vt dĭuērbĕrāntŭr – –∪–∪. Recipit proportionem
æquam, quatuor ad quatuor, & ſolutiones treis,
in latiochoreum – –∪∪∪∪. in dactyloſcolium –∪
∪∪–∪. in anapæſtoſcolium ∪∪–∪–∪.

Periambodes conſtat ex iambo, & bacchio, id eſt e'
quinq; ſyllabis, prima & tertia breuibus, & cæte-
ris longis, temporum octo. vt ĭmāgĭnāntēs ∪–∪–
–. Recipit proportionem ſuperbipartientem ter-

tias,trium ad quinque,& ſolutiones treis, in ſcoliodactylum -u-uu. in ſcoliantidactylum u-uuu-. in choreobacchium uuuu--.

Cyprius conſtat ex iambo,& anapæſto,id eſt è quinque ſyllabis, ſecunda & vltima longis, & cæteris breuibus,tẽporum ſeptem,vt ărīſtŏtĕlēs u-uu-. Recipit proportionem hyperpitritẽ trium ad quatuor,& ſolutiones duas, in ſcoliochoreum u-uuuu. in choreantidactylum uuuuu-.

Anticyprius conſtat è trochæo & palimbacchio. i. quinque è ſyllabis, ſecunda, & vltima breuibus & cæteris longis,tẽporum octo. vt vērbĕ ābāmŭr -u--u. Recipit proportionem ſuperbipartientẽ tertias,trium ad quinq;,& ſolutiones treis, in creticochoreum ---uuu. in dactylobacchium -uuu--. in choreocanium uuu---.

Iambocreticus conſtat ex iambo & cretico.i.è quinque ſyllabis, prima & penultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt ĭmāgūncŭlī u--u-. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias trium ad quinque,& ſolutiones treis, in bacchiochoreum u--uuu. in ſcolianapæſtum u-vuu-. in choreocreticum uuu-u.

Doriſcus conſtat è trochæo,& amphibracho. id eſt è quinq; ſyllabis prima,& penultima longis,& cæteris breuibus, temporum ſeptẽ, vt pȳgmălĭōnĭs -uu-u. Recipit proportionem hyperpitritem trium ad quatuor,& ſolutiones duas, in dactylochoreum -uuuu. in choreoſcolium uuu-uu.

Periodus conſtat ex iambo & amphibracho . id eſt è quinque ſyllabis,ſecunda & penultima lõgis,& cæteris breuibus,temporum ſeptem, vt ĭmāgĭnāmūr u-u--. Recipit proportionem hyperpitritem trium ad quatuor,& ſolutiones duas,in ſcoliochoreum u-uuuu. in choreoſcolium uuuu-u.

A ntiperiodicus conſtat è trocheo, & cretico, id eſt è quinque ſyllabis ſecunda & penultima breuibus, & cæteris longis, temporum octo, vt lībĕrālĭtās -υ-υ-. Recipit proportionem ſuperbipertientē tertias trium ad quinq; , vel contra, & ſolutiones treis in creticochoreũ -υ-υυυ. in polyticanapæſtum -υυυυ-, in choreocreticum υυυ-υ-.

S trophus conſtat è trochæo, & anapæſto, id eſt è quinque ſyllabis, prima, & vltima longis, & cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt mūltĭlŏquĭī -υυυ-. Recipit proportionem hyperpitritem, trium ad quatuor, & ſolutiones duas, in dactylochoreũ -υυυυυ. in choreantidactylũ υυυυυ-.

A ntiſtrophus conſtat ex iambo, & palimbacchio. i. è quinque ſyllabis, prima, & vltima breuibus, & cęteris longis, temporum octo, vt ămāuīſsēmŭs υ---υ. Recipit proportionem ſuperbipartientē tertias, trium ad quinq;, & ſolutiones treis in bacchiochoreũ υ--υυυ. in diſcolum υ-υυ-υ. in choreolatium υυυ--υ.

DE QVATVOR ET SEXAGINTA PEDIBVS HEXASYLLABIS.

P edes hexaſyllabi, qui heteroplici dicuntur, naſcuntur è triſyllabis geminatis. ſunt autem numero quatuor, & ſexaginta, horum nullus reſoluitur, quoniam pedes non amplius q̃ ſex ſyllabas habent.

D ichoreus conſtat è duobus choreis, id eſt è ſex ſyllabis breuibus, temporum ſex, vt rĕsĕcŭĕrĭtĭs υυυυυυ. Recipit pportionem æquam, triũ ad tria.

D icanius conſtat è duobus moloſſis, id eſt è ſex ſyllabis longis temporum duodecim, vt cīrcūmuālłāuērūnt ------. Recipit proportionē æquam ſex ad ſex.

Diantidactylus conſtat e' duobus anapæſtis, id eſt e' ſex ſyllabis, tertia, & vltima longis, & cæteris breuibus, temporum octo, vt ăgămēmnŏnĭăs vu–uu–. Recipit ꝓportionē æq̄, quatuor ad quatuor.

Didactylus cōſtat e' duobus dactylis, id eſt, e' ſex ſyllabis, prima, & quarta L. & cæteris B. temporum octo, vt bēllĭ gĕrānĭbŭs –uu–uu. Recipit proportionem æquam, quatuor contra quatuor.

Diſcolius conſtat e' duobus amphibrachis. id eſt e' ſex ſyllabis, ſecunda, & penultima longis, & cæteris breuibus, temporum octo, vt căcātūrĭēbăm u–uu–u. Recipit proportionem æquam, quatuor aduerſus quatuor.

Dicreticus cōſtat e' duobus amphimacris, id eſt e' ſex ſyllabis, ſecunda, & penultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt ōccŭpātĭſsĭmō–u––u–. Recipit ꝓportionē æquam, qnq; ad quinq;.

Dibacchius cōſtat e' duobus bacchijs, id eſt e' ſex ſyllabis, prima & antepenultima breuibus, cæteris lōgis, temporum decē, vt rĕdārgūtĭōnēs u––u––. Recipit ꝓportionē æquam, qnq; aduerſus qnq;.

Dipalimbacchius cōſtat e' duobus palimbacchijs, id eſt, e ſex ſyllabis, tertia, & vltima breuibus, cæteris L. vt prō nūntĭābāmŭs ––u––u. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Choreocanius cōſtat e' tribracho, & trimacro, id eſt e' ſex ſyllabis, tribus B. totidem L. tempoꝝ nouē vt sŭbŏnĕrāuērūnt uuu–––. Recipit proportionem ſubduplam trium contra ſex.

Caniochoreus cōſtat e' trilongo, & tribreui, id eſt e' ſex ſyllabis, tribus longis totidem breuibus, temporum nouē, vt cōnsēruāuĕrĭmŭs –––uuu. Recipit ꝓportionē duplo maiorē, ſex aduerſus tria.

Choreantidactylus conſtat e' tribreui, & anapæſto, id eſt, e' ſex ſyllabis vltima longa, cæteris B. tēpo-

rum ſeptem, vt ăriĕtĕ lābānt υυυυῡ–. Recipit proportionem ſupertertiam, trium ad quatuor.

Anapæſtochoreus conſtat ex anapæſto, & tribreui, id eſt e quinq; ſyllabis, tertia longa & cæteris B. tēpoꝝ ſeptē, vt vălĭtūdĭnĭbŭs υυ–υυυ. Recipit proportionem ſupertertiam, quatuor ad tria.

Choreodactylus conſtat e tribreui, & dactylo, id eſt e ſex ſyllabis quarta longa, cæteris breuibus tēporum ſeptē, vt vărĭĕtātĭbŭs υυυ–υυ. Recipit proportionem ſupertertiā, triū ad quatuor, vel cōtra.

Dactylochoreus conſtat e dactylo, & tribreui, id eſt e ſex ſyllabis prima longa, cæteris breuibus, temporū ſeptem, vt dīſsĕcŭĕrĭĭs–υυυυυ. Recipit ꝓportionē ſuptertiā, quatuor ad tria, vel contra.

Choreoſcolius conſtat e tribreui, & amphibracho, id eſt e ſex ſyllabis, penultima longa, cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt rĕsĕcŭĕrāmŭs υυυυ–υ. Recipit proportionem ſupertertiam, trium ad quatuor vel contra.

Scoliochoreus conſtat ex amphibracho, & tribreui, id eſt e ſex ſyllabis ſecunda longa, cæteris breuibus, temporum ſeptem, vt ămārĕ pătrĭām υ–υυυυ. Recipit proportionem ſupertertiam, quatuor ad tria, vel contra.

Choreocreticus conſtat e tribreui, & amphimacro, id eſt e ſex ſyllabis, antepenultima, & vltima longis, cæteris B. temporum octo, vt sĕcŭĭt ārbŏrēs υυυ–υυ. Recipit proportionem ſupertertiam trium ad quatuor, vel contra.

Creticochoreus conſtat ex amphimacro, & tribreui, id eſt, e ſex ſyllabis, prima, & tertia L. cæteris B. temporum octo, vt īnsŭlæ ſpŏrădĕs–υ–υυυ. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias, quinque ad tria, vel contra. maior enim continet minorem, & duas parteis eius.

Choreobacchius cõſtat e' tribreui,& Bacchio, id eſt è ſex ſyllabis,vltima & penultima longis, cæteris B.temporum octo. vt lĕgĭtĕ lĭbĕllōs ∪∪∪∪––. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias, trium ad quinq; vel contra.

Bacchiochoreus cõſtat e' bacchio, & tribreui,id eſt e' ſex ſyllabis,ſecunda & tertia longis, cæteris B. tẽporum octo,vt ăchīllēs vălĭdŭs ∪––∪∪∪. Recipit proportionem ſuperbipartiẽtem tertias,quinque ad tria,vel contra.

Choreolatius conſtat e' tribreui,& palimbacchio, id eſt è ſex ſyllabis,penultima,& antepenultima longis cæteris B.temporum octo, vt mŭlĭĕr ōrnātă ∪∪∪–∪∪.Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias,trium ad quinq;,vel contra.

Latiochoreus conſtat è palimbacchio,& tribreui,id eſt è prima,& ſecunda longis cæteris B. temporũ octo, vt fōrmōsă mŭlĭĕr ––∪∪∪∪. Recipit proportionem ſuperbipartientem tertias quatuor ad tria,vel contra.

Caniantidactylus conſtat è trilongo, & anapæſto.i. è ſex ſyllabis.penultima,& antepenultima B.cæteris L.temporum decem,vt Rōmānōs dŏmĭnōs –––∪∪–.Recipit proportionem ſeſquiplam, ſex ad quatuor,vel contra.

Antidactylocanius conſtat ex anapæſto trilongo.i. è ſex ſyllabis,prima, & ſecunda breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt cŏrÿdōn īnfēlīx ∪∪––––.Recipit proportionẽ ſeſquiplam, quatuor ad ſex,vel contra.

Caniodactylus conſtat e' trilongo, & dactylo.i.e' ſex ſyllabis,vltima,& penultima breuibus, cæteris longis temporum decem,vt rōmānī cæsărĭs –––––∪∪. Recipit proportionem ſeſquiplam, ſex ad quatuor,vel contra.

Dactylocanius conſtat è dactylo, & trilongo, id eſt è ſex ſyllabis, ſecunda & tertia breuibus, cæteris longis, temporis decem, vt cāndĭdă lībērtās – ᴗ ᴗ – – –. Recipit proportionem ſeſquiplam, ſiue ſuperdimidiam. ſiue ἡμιόλιον quatuor ad ſex, vel ↄtra.

Caniocolius conſtat è trilongo, & amphibracho, id eſt è ſex ſyllabis vltima, & antepenultima breuibus, cæteris lōgis, temporum decem, vt māiēſtās Cătōnĭs – – – ᴗ – ᴗ. Recipit proportionem ſeſquiplam ſex ad quatuor, vel contra.

Scoliocanius conſtat ex amphibracho, & moloſſo, id eſt è trimacro ſeu trilongo. ſeu hippio. i. è ſex ſyllabis, prima & tertia B. cæteris longis, temporum decē, vt Mărōnĭs ǣnēās ᴗ – ᴗ – – –. Recipit proportionē ſeſquiplā, quatuor ad tria, vel contra.

Caniorreticus conſtat è moloſſo & cretico, hoc eſt è ſex ſyllabis, penultima breui, cæteris longis, temporum vndecim, vt cōnīordēs prīncĭpēs – – – – ᴗ –. Recipit proportionem epipenpten ſeu ſuperquintam, ſex ad quinq;, vel contra. maior enim cōtinet minorem, & quintam eius partem.

Creticocanius conſtat ex amphimacro, & trimacro, id eſt, è ſex ſyllabis, ſecunda breui, cæteris longis, temporum vndecim, vt prīncĭpēs cōncōrdēs – ᴗ – – – –. Recipit proportionem ſuper quintā, quīq; ad ſex, vel contra.

Caniobacchius conſtat è moloſſo & bacchio, id eſt è ſex ſyllabis, antepenultima breui, cæteris longis, temporum vndecim, vt cōnſtāntēs cătōnēs – – – ᴗ – –. Recipit proportionem ſuperquintā, ſex ad quinque vel contra.

Bacchiocanius conſtat è bacchio, & moloſſo, id eſt, è ſex ſyllabis, prima breui, cæteris longis, temporum vndecim, vt ăthēnīs vīrtūtēs ᴗ – – – – –. Recipit ꝓportionē ſupquintā, qnq; ad ſex, vel contra.

Caniolatius conſtat è moloſſo, & palimbachio.i.ex vltima breui,longis cæteris,temporum vndecim, vt măiĕſtās rēgālīs – – – – – ᴗ. Recipit proportionem ſuperquintam,ſex ad quinq;,vel contra.

Latiocanius conſtat e' palimbacchio, & moloſſo.i.e ſex ſyllabis,tertia breui,longis cæteris,temporum vndecim, vt rōmānā măiĕſtās – – ᴗ – – –. Recipit ꝓportionē ſubſupquintā,qnq; ad ſex, vel contra.

Anapæſtodactylus conſtat ex anapæſto,& dactylo, id eſt e' ſex ſyllabis tertia,& quarta longis,cæteris breuibus,tēpoꝝ octo,vt flŭuĭōs trāĭcĭt ᴗ ᴗ – – ᴗ ᴗ. Recipit proportionē æquā, quatuor ad quatuor.

Polyticanapæſtus conſtat e' dactylo, & anapæſto.i. e' ſex ſyllabis,prima,& vltima longis, cæteris breuibus,tempoꝝ octo, vt nōbĭlĭs ătăuĭs – ᴗ ᴗ ᴗ ᴗ –. Recipit proportionē æquā, quatuor ad quatuor.

Anapæſtoſcolius conſtat ex anapæſto, & amphibracho.id eſt e' ſex ſyllabis,tertia,& penultima lōgis, cæteris breuibus,temporum octo, vt pŏpŭlōs rĕgēbăt ᴗ ᴗ – ᴗ – ᴗ. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Scoliantidactylus conſtat ex amphibracho, & anapæſto,id eſt e' ſex ſyllabis, ſecunda & vltima longis,cæteris breuibus,temporum octo,vt Cătōnĭs ănĭmōs ᴗ – ᴗ ᴗ ᴗ –. Recipit proportionē æquam, quatuor ad quatuor.

Anapæſtocreticus cōſtat,ex anapæſto,& amphimacro,id eſt e' ſex ſyllabis,prima,ſecunda,penultima breuibus cæteris lōgis,temporum nouem, vt Vĕnĕtī prīncĭpēs ᴗ ᴗ – – ᴗ –. Recipit proportionem ſubſuperquartam,ſiue,vt græce dicam,ὑπεπιτετάρτων, quatuor ad qnq;,vel contra.maior.n.pars cōtinet minorem,& quartam eius partem.

Creticantidactylus conſtat ex amphimacro, & anapæſto,id eſt e' ſex ſyllabis,ſecunda,penultima,an-

tepenultima breuibus, cæteris longis, temporum nouem, vt prīncĭpēs Vĕnĕtī -υ-υυ-. Recipit ꝓportionē ſupquartam, qnq; ad quatuor, vel ɔtra.

Anapæſtobacchius cōſtat ex anapæſto, & bacchio, id eſt e ſex ſyllabis, prima, ſecunda, antepenultima breuibus. cæteris lōgis, temporum nouem, vt Vĕnĕ-ōs pōēntēs υυ-υ--. Recipit proportionem ſuperquartam, quatuor ad quinque, vel contra.

Bacchiantidactylus conſtat e bacchio, & anapæſto id eſt, e ſex ſyllabis, ſecunda, tertia, vltima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt mĕnālcās rĕcūbāns υ--υυ-. Recipit proportionem ſuperquartam, quinque ad quatuor, vel contra.

Anapæſtolatius ɔſtat ex anapæſto, & palimbacchio, id eſt, e ſex ſyllabis, tertia, penultima, antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt flŭuĭī trānāntŭr υυ---υ. Recipit proportionē ſuperquartam, quatuor ad quinque, vel contra.

Latiodactylus ɔſtat e palimbacchio, & anapæſto, id eſt, e ſex ſyllabis, prima, ſecunda, vltima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt rīdēntŭr ĭnŏpēs --υυυ-. Recipit proportionem ſuperquartam, quinque ad quatuor, vel contra.

Dactyloſcolius conſtat e dactylo, & amphibracho, id eſt e ſex ſyllabis, prima, & penultima longis, cæteris breuibus, temporum octo, vt prǣmĭă pĕtēndŭm -υυυ-υ. Recipit proportionem æquam, quatuor ad quatuor.

Scoliodactylus cōſtat ex amphibracho, & dactylo, id eſt e ſex ſyllabis, ſecunda, & antepenultima longis, cæteris breuibus, temporum octo, vt Plătōnĕ dŏctĭŏr υ-υ-υυ. Recipit ꝓportionē æquam quatuor ad quatuor.

Dactylocreticus cōſtat e dactylo, & amphimacro, id eſt e ſex ſyllabis, prima, vltima, antepenultima

longis,cæteris breuibus,temporum nouē,vt Măxĭmūs Hērcŭlēs -◡◡-◡-. Recipit conditionem ſuper quartam,quatuor ad quinq;.

C reticodactylus conſtat ex amphimacro, & dactylo.id eſt,è ſex ſyllabis,prima tertia, quarta longis, cæteris breuibus,temporum nouem, vt Hērcŭlēs īnclŷtŭs -◡--◡◡. Recipit proportionem æquā quatuor ad quatuor.

D actylobacchius conſtat è dactylo & bacchio. i. è ſex ſyllabis,prima.penultima,vltima longis, cæteris breuibus,temporum nouem, vt cāllĭdŭs ŭlȳſſēs -◡◡◡--. Recipit proportionem ſuperquartam,quatuor ad quinque,vel contra.

B acchiodactylus conſtat è bacchio, & dactylo. i. è ſex ſyllabis. ſecunda. tertia. quarta longis,cæteris breuibus, temporum nouem, vt ŭlȳſſēs cāllĭdŭs ◡---◡◡. Recipit proportionem ſuperquartam, quinque ad quatuor,vel contra.

D actylolatius conſtat è dactylo, & palimbacchio.i. è ſex ſyllabis.prima.penultima.antepenultima longis,cæteris breuibus,temporum nouem, vt fīlĭŭs āldīnŭs -◡◡--◡. Recipit proportionem ſuper quartam,quatuor ad quinque,vel contra.

L atiodactylus conſtat è palimbacchio, & dactylo, id eſt,è ſex ſyllabis,prima. ſecunda.quarta longis. cæteris breuibus,temporum nouem, vt āldīnā fīlĭă --◡-◡◡. Recipit proportionem ſuperquartam.quinque ad quatuor,vel contra.

S coliocreticus conſtat ex amphibracho, & amphimacro.id eſt.è ſex ſyllabis,ſecunda,antepenultima vltima longis, cæteris breuibus.tēporum nouem. vt ămīcŭs Hērcŭlēs ◡-◡-◡-. Recipit proportionem ſuperquartam,quatuor ad quinq;,vel contra.

C reticoſcolius conſtat ex amphimacro,& amphibracho. id eſt, è ſex ſyllabis. prima.tertia.penultima

longis, cæteris breuibus, temporum nouẽ, vt pōrtīæ cātōnīs -u-u-u. Recipit proportionem ſuper quartam, quinque ad quatuor, vel contra.

S coliobacchius conſtat ex amphibracho, & bacchio id eſt è ſex ſyllabis, ſecunda penultima, vltima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt Cătōnē mĭnōrĭ u-uu--. Recipit proportionem ſuperquartam, quatuor ad quinque, vel contra.

B acchioſcolius cõſtat è bacchio, & amphibracho id eſt, è ſex ſyllabis, ſecunda, tertia, penultima lõgis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt lĭbēllī plătōnĭs u--u-u. Recipit proportionem ſuperquartam, quinque ad quatuor, vel contra.

S coliolatius conſtat ex amphibracho, & palimbacchio, id eſt è ſex ſyllabis, ſecunda, antepenultima longis, cæteris breuibus, tẽporum nouẽ, vt pŭēllă fōrmōsă u-u--u. Recipit proportionem ſuperquartam, quatuor ad quinque, vel contra.

L atioſcolius conſtat è palimbacchio & amphibracho, id eſt è ſex ſyllabis, prima, ſecunda, penultima longis, cæteris breuibus, temporum nouem, vt fōrmōsă pŭēllă --uu-u. Recipit proportionẽ ſuperquartam, quinque ad quatuor, vel cõtra.

C reticobacchius cõſtat ex amphimacro, & bacchio id eſt, è ſex ſyllabis, ſecunda & antepenultima breuibus cæteris longis, temporum decem, in īnsŭlæ mărīnæ -u-u--. Recipit proportionẽ æquã quinque ad quinque.

B acchiocreticus cõſtat è bacchio, & amphimacro, id eſt è ſex ſyllabis, prima, & penultima breuibus cæteris longis, temporum decem, vt pŭēllæ cāndĭdæ u---u-. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

C reticolatius conſtat ex amphimacro, & palimbacchio, id eſt è ſex ſyllabis, ſecunda, & vltima breui-

bus, cæteris longis, temporum decem, vt Hērcŭlēs fōrmōsŭs -υ---υ. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Latiocretius conſtat è palimbacchio, & amphimacro, id eſt è ſex ſyllabis, tertia & penultima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt Rōmānĕ pōntĭfēx --υ-υ-. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Bacchiolatius conſtat è bacchio, & palimbacchio, id eſt è ſex ſyllabis prima & vltima breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt ăchīllēs fōrmōsŭs υ----υ. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Latiobacchius conſtat è palimbacchio, & bacchio, id eſt è ſex ſyllabis, tertia & quarta breuibus, cæteris longis, temporum decem, vt lōngæ̆ua săcērdōs --υυ--. Recipit proportionem æquam, quinque ad quinque.

Etymologiam, cauſamq; nominis quorundam ex ſupradictis pedibus quæſiui diligenter apud authores, ſed nihil inueni præter nomen. Nam Pygmō, ſiue, vt aliqui ſcribunt, Pygmæon. Dīphyes. Periambodes. Periodicus. Strophus. Doriſcus. Amœbœus. Symplectus. Cyprius. Dochimus. Canius. Latius habentur quidem apud Diomedem, Dochimi autem Cicero etiam, & Quintilianus meminere, ſed nullam dicunt cauſam nominis. An igitur aliqui ex ipſis aliter ſcribantur, q̄ nos excudendos curauimus, videant doctiores. Nos quod potuimus, dedimus, meliora daturi, ſi habuiſſemus.

SIMPLICES PEDES DISYLLABI. IIII.

Pyrrhichius, qui &	Hegemon, &
Pariambus, &	Ductor, &
Dibrachys, &	Bibreuis, &
Cineſias, &	Tripudiās dicit υυ Dĕŭs.

Spondeus qui &
Bilongus,&
Dimacros,&
Pōtificius dicit̃ – – Musæ̃

Iambus,qui &
Daunius dicitur ⏑ – Sălūs.
Trochæus,qui &
Chorius,&
Cordax,&
Rutilius dicitur – ⏑ āldŭs.

SIMPLICES PEDES TRISYLLABI. VIII.

Tribrachys,qui &
Choreus,&
Trocheus,&
Pygmon
Brachiſyllabus,
Tribreuis dr̃ ⏑ ⏑ ⏑ gĕnŭa.
Moloſſus,qui &
Hippius,&
Trimacrus,&
Trilongus,&
Extenſipes,&
Vertunnus,&
Cani⁹dicitur – – – ālcīdēs.
Bacchius,qui &
Oenotri⁹dr̃ ⏑ – – ăchīllēs

Palimbacchius,qui &
Antibacchius,&
Propompicus,&
Saturnius,&
Lati⁹ dicitur – – ⏑ Hērōăs
Dactylus,qui &
Politicus dr̃ – ⏑ ⏑ Tītўrŭs
Anapæſtus,qui &
ātidactyl⁹ dr̃ ⏑ ⏑ – rĕcŭbāns
Amphimacrus,qui
Creticus,&
Menſalis,&
Feſcēni⁹ dr̃ – ⏑ – Hērcŭlēs
Amphibrachys,qui &
Ianius, &
Scolius dr̃ ⏑ – ⏑ Lătīnŭs.

DVPLICES PEDES QVADRATI. XVI.

proceleuſmaticus	⏑ ⏑ ⏑ ⏑	cŏlĕ dĕŭm
Diſpondeus	– – – –	vērē iūrā.
Epitritus primus	⏑ – – –	Dīēs fēſtōs.
Epitritus ſecundus	– ⏑ – –	ūſquĕ sēruā.
Epitritus tertius	– – ⏑ –	sōdēs căuē.
Epitritus quartus	– – – ⏑	dīcās fālsă.
Pæan primus	– ⏑ ⏑ ⏑	vīuĕ pĭŭs
Pæan ſecundus	⏑ – ⏑ ⏑	Tĭmē dĕŭm.
Pæan tertius	⏑ ⏑ – ⏑	Fŭgĕ ſcōrtă.
Pæan quartus	⏑ ⏑ ⏑ –	cŏlĕ pĭōs.
Ionicus à minore	⏑ ⏑ – –	Fŭgĕ līteīs.

Ionicus à maiore	--uu	Vītā mālūm.
Antiſpaſtus	u--u	ămā pācēm
Choriambus	-uu-	Vōluĕ lĭbrōs.
Dijambus	u-u-	ămā pĭās
Ditrochæus, qui &		
Dichorius,&		
Catatrochæus dicitur	-u-u	Mēntĕ Chrīſtūm.

HETEROPLICI PEDES PENTASYLLABI. XXXII.

Ortius	uuuuu	bŏnă sĕquĕrĕ.
Moloſſoſpondeus	-----	Lēgēs ōbſēruā
Parapæan	-uuuu	Pāucă lŏquĕrĕ.
Periambus	u-uuu	Lūpās iŭuĕnĭs.
Meſomacrus	uu-uu	Fugĕ ſĕdŭlŭs.
Hegemoſcolius	uuu-u	Săcră fīdēlĭs
Pyrrhichanapæſtus	uuuu-	Făcĕ vĕlŭtī.
Probrachys	u----	pătrēs mōnſtrārūnt.
Hyperbrachys	-u---	Sēmpĕr ōbſēruāns.
Meſobrachys	--u--	Chārōs părēntēs.
Paralegobrachys,qui &		
Spondeocreticus dr	---u-	Sānctī ceū iŭbēnt.
Hypobrachys, qui &		
Calotibos dicitur	----u	Vīuēs lōngæuūs.
Symplectus	--uuu	Fēlīx pŏpŭlŭs.
Iambodactylus	u--uu	Bŏnō prīncĭpĕ.
Muſicus	uu--u	Pĭūs ālbērtŭs.
Daſius	uuu--	Bŏnă mŏnēntī.
Periambodes	u-u--	Pătrī sŏdalī.
Diphyes	uu---	Bŏnōs āuſcūltā.
Choriobacchius	-uu--	Cēdĕ pŏtēntī.
Ameboeus	--uu-	Pārē dŏmĭnĭs.
Spondeodactylus	---uu	Vēntrī prīmĭtŭs.
Antiperiodicus	-u-u-	Īndĕ lūxŭī.
Spondeoſcolius	--u-u	Īræ rēs īſtĕ.
Choriodactylus	-u-uu	Cūnctă tūrpĭă.

Periodicus

Periodicus	u-u-u-	Căuē mŏdēſtūs
Dochimus	uu-u-	Cŭpĕ lïttĕrās.
Strophus	-uuu-	Bēllă fŭgĭās.
Antiſtrophus	u--u	Mălōs vītāndŭm.
Cyprius	u-uu-	Mălī pĕrĕānt.
Anticyprius	-u--u	Fūrtă vītāndŭm.
Iambocreticus	u--u-	Tŭōs ēi ŭdī.
Doriſcus	-uu-u	ūſquĕ ſtŭdēndŭm.

HEXASYLLABI PEDES EX TRISYLLABIS COMPOSITI. LXIIII.

Dichoreus	uuuuuu	Plăcŭĭt Hĕlĕnă.
Dicanius	------	Trōiānō fōrmōsō.
Diantidactylus	uu-uu-	Gĕnĭtō prĭămō.
Didactylus	-uu-uu	Lēuĭă cārmĭnă.
Dioſcolius	u-uu-u	Cănēbăt Hŏmērŭs.
Dicreticus	-u--u-	Mīlĭtēs īnclÿtī.
Dibacchius	u--u--	Lătīnī fŭērūnt.
Dilatius	--u--u	Vīrtūtĕ lætārĕ.
Choreocanius	uuu---	Nĭmĭă lībērtās.
Caniochoreus	---uuu	Rōmānīs nŏcŭĭt.
Coreátidactylus	uuuuu-	Mĕdĭcŭs hŏmĭnēs.
Anapæſtochoreus	uu-uuu	Pĕrĭmēns, pĕrĕăt.
Choreodactylus	uuu-uu	Mĕdĭcŭs ōptĭmŭs.
Dactylochoreus	-uuuuu	Præmĭă rĕfĕrĕt.
Choreoſcolius	uuuu-u	Pŏpŭlŭs ĭnīquŭs.
Scholiochoreus	u-uuuu	ĭnīquă pătĭtŭr.
Choreocreticus	uuu-u-	Vălĭdŭs Hērcŭlēs.
Creticochoreus	-u-uuu	ōccĭdēns dŏlŭĭt.
Choreobacchius	uuuu--	Părĭdĭs ăchĭllēs.
Bacchiochoreus	u--uuu	Săgĭttă pĕrĭĭt.
Choreolatius	uuu--u	Prĭămŭs ārmātŭs.
Latiochoreus	--uuuu	ēmīsĭt ănĭmăm.
Caniantidactylus	---uu-	Lāērtē gĕnĭtī.
Antidactylocanius	uu----	Băcŭlō Thērsĭtēs.
Caniodactylus	----uu	āurātō vāpŭlăt.

Dactylocanius	-uu---	hūnc quŏquĕ thērsītēn
Canioſcolius	---u-u	Pēlīdæ pĕrēmit
Scoliocanius	u-u---	Pŭgīllūs īrātī
Caniocreticus	----u-	Clāmābānt mīlĭtēs
Cretiocanius	-u----	ōptĭmē fēcīſtī
Caniobacchius	---u--	Rīdēbānt ăchīuī
Bacchiocanius	u-----	Vĭdēntēs thērsītēn
Caniolatius	-----u	īnfrāctā cēruīcĕ
Latiocanius	--u---	Mīrā ŭr ǣnēās.
Anapæſtodactyl⁹	uu--uu	Hĕlĕnī rēgĭăm
Politicanapæſtus	-uuuu-	Mœ̄nĭă prŏfŭgī
Anapeſtoſcolius	uu-u-u	Cŏrȳdōn cānēbăt
Scoliantidactylus	u-uuu-	ălēxĭn ădămāns
Anapæſtocretic⁹	uu--u-	Pŭĕrōs ērŭdī
Creticanapæſtus	-u-uu-	Rēgŭlōs fŭgĭās
Anapæſtobacchi⁹	uu-u--	Pĕrĕānt ĭnīquī
Bacchiatidactylus	u--uu-	ĭnīquī pĕrĕānt
Anapæſtolatius	uuu--u	Pĕrămă vīrtūtĕm
Latiantidactylus	--uuu-	īncūmbĕ ſtŭdĭīs
Dactyloſcolius	-uuu-u	ēxpĕrĭt hŏnōrĕm
Scoliodactylus	u-u-uu	lătīnă gēns mĕă
Dactylocreticus	-uu-u-	Dīſcĭtĕ līttĕrās
Creticodactylus	-u--uu	Cōdĭcēs vōluĭtĕ
Dactylobacchius	-uuu--	ō mĕă ĭuuēntūs
Bacchiodactylus	u---uu	hŏnōrēs īmprŏbūs
Dactylolatius	-uu--u	dāt lăbŏr ālgēndŭm
Latiodactylus	--u-uu	sūdāndŭm īnclȳtŭs
Scoliocreticus	u-u-u-	ĭd ēgĭt Hērcŭlēs
Creticoſcolius	-u-u-u	Hērcŭlēs ŏlȳmpŭm
Scoliobacchius	u-uu--	Lăbōrē pĕr īgneīs
Bacchioſcolius	u--u-u	Pĕr ūndās părāuĭt
Scoliolatius	u-u--u	Dŏcērĕ dēbēmŭs
Latioſcolius	--uu-u	quōſcūnquĕ lĭbēntĕr
Creticobacchius	-u-u--	māxĭmē prŏpīnquōs
Bacchiocreticus	u---u-	ămīcōs lībĕrōs

Creticolatius	–◡– – –◡	Fīlĭās inclūdĕ
Latiocreticus	– –◡–◡–	ōmneīs quĕ neſcĭānt
Bacchiolatius	◡– – – –◡	Sŏrōrēs ūxōrĕm
Latiobacchius	– –◡◡– –	vīx crēdĕ părēntī.

ΠΕΡΙ ΔΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ δ'.

Δίβραχυς, ὁ καὶ		
Πυῤῥίχιος, καὶ	Παρίαμβος καὶ	
Κινησίας, καὶ		
Ἡγεμὼν λέγεται	◡◡	θεός.
Σπονδεῖος, ὁ καὶ		
Δίμακρος λέγεται	– –	μοῦσα.
Ἴαμβος	◡–	ἔρως
Τροχαῖος, ὁ καὶ		
Χορεῖος, καὶ		
Κόρδαξ λέγεται	–◡	ἄλλος

ΠΕΡΙ ΤΡΙΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. η'.

Τρίβραχυς, ὁ καὶ		
Χορεῖος, καὶ		
Βραχυσύλλαβος λέγεται	◡◡◡	ἔλεος.
Μολοττὸς, ὁ καὶ		
Ἱππεῖος, καὶ		
Τρίμακρος λέγεται	– – –	ἀλκείδης.
Βακχεῖος	◡– –	ὀδυσσεύς.
Παλιμβάκχειος, ὁ καὶ		
Ἀντιβάκχειος	– –◡	ἥφαιστος.
Δάκτυλος, ὁ καὶ		
Πολιτικός.	–◡◡	ἥλιος.
Ἀνάπαιστος, ὁ καὶ		
Ἀντιδάκτυλος	◡◡–	ἑλένη.
Ἀμφίβραχυς ὁ καὶ		
Σκόλιος	◡–◡	ὅμηρος.
Ἀμφίμακρος, ὁ καὶ		
Κρητικὸς	–◡–	δημοφῶν.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ιϛ'.

Προκελευσματικός	∪∪∪∪	σέβε θεόν.
Διισπόνδειος	----	ὅρκῳ μὴ χρῶ.
Παιὰν ὁ καὶ παιὼν	-∪∪∪	χρυσὰ λέγε.
Παιὰν β'	∪-∪∪	ἔρως βαρύς.
Παιὰν γ'	∪∪-∪	βραχὺς ὠκύν.
Παιὰν δ'	∪∪∪-	τὰ σὰ φίλει.
Ἐπίτριτος α'	∪---	νόμοις πείθου.
Ἐπίτριτος β'	-∪--	χρυσὰ πράττειν.
Ἐπίτριτος γ'	--∪-	θυμοῦ κρατεῖν.
Ἐπίτριτος δ'	---∪	τηρεῖν ὅρκον.
Ἰωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος	∪∪--	κακὰ φεύγων.
Ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος	--∪∪	ποίει καλά.
Ἀντίσπαστος	∪--∪	ἐὰν θνητός.
Χορίαμβος	-∪∪-	θνητὰ φρόνει.
Δίιαμβος	∪-∪-	θεοὺς φίλει.
Διτρόχαιος	-∪-∪	γνῶθι σαυτόν.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΤΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. λβ'.

Ὄρθιος	∪∪∪∪∪	χάριν ἀπόδος.
Μολοσσοσπόνδειος	-----	πείσας νικήσης.
Παραπαίων	-∪∪∪∪	πράττε λόγια.
Περίαμβος	∪-∪∪∪	φρόνει κατάσε.
Μεσόμακρος	∪∪-∪∪	λόγος ἔμφρονος.
Ἡγεμοσκόλιος	∪∪∪-∪	λόγον ἔπουσι.
Πυῤῥιχαιάπαιστος	∪∪∪∪-	καλὰ παρέχει.
Πρόβραχυς	∪----	λόγῳ νικᾶται.
Ὑπέρβραχυς	-∪---	μῆνις ἐμπείρων.
Μεσόβραχυς	--∪--	ἡνίκα λογισμῷ.
Παραληγόβραχυς, ὁ καὶ		
Σπονδειοκρήτικος	---∪-	ζώης σωφρόνως,
Ὑπόβραχυς, ὁ καὶ		
Καλότιβος	----∪	υἱοὺς παίδευε.
Σύμπλεκτος	--∪∪∪	αἰδοῦ γονέας.
Ἰαμβοδάκτυλος	∪--∪∪	φθονεῖ μηδενί.
Μουσικός	∪∪--∪-	καλὸς ἔνδοξος.

Δάσιος	uuu––	κακὸς ἀκλεής.
Διφυής	uu–––	χάρις ἐνδόξοις,
Χορειοβάκχειος	–uu––	αἰὲν ὀπηδεῖ.
Αμοιβαῖος	––uu–	τιμᾶν ἀγαθούς,
Σπονδειοδάκτυλος	–––uu	χρὴ τοὺς σώφρονας.
Περιαμβώδης	u–u––	φίλοις βοήθει.
Αντιπεριόδικος	–u–u–	κοινὰ τῶν φίλων.
Σπονδειοσκόλιος	––u–u	αἰδῶ φύλαττε.
Χορειοδάκτυλος	–u–uu	εἶκε μείζοσι.
Περιοδικός	u–u–u	ξένους ξένιζε.
Δόχμιος	uu–u–	θεὸς ἵλεος.
Στρόφος	–uuu–	εἶκε μεγάλοις.
Αντίστροφος	u–––u	φίλους εὔφραινε.
Κύπριος	u–uu–	φέρειν πενίαν.
Αντικύπριος	–u––u	ζωὸς ἔλπιζε.
Ιαμβοκρήτικος	u––u–	κρατεῖν ἡδονῆς.
Δορίσκος	–uu–u	ἄρχε γυναικός.

ΠΕΡΙ ΕΞΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ. ξδ'.

Διχόρειος	uuuuuu	ἀγαθὸς ὁ θεός.
Διμόλοττος.	––––––	ἀνθρώπους εὖ ποιεῖ.
Δακτυλοχόρειος	–uuuuu	ἄλκιμος, ἄφθιτος.
Σκολιοχόρειος	u–uuuu	τύχης τὰ σφαλερά.
Αναπαιστοχόρειος	uu–uuu	κρατερῶς τέτλαθι.
Χορειοδάκτυλος	uuu–uu	ψίθυριν ἔκβαλε.
Χορειοσκόλιος	uuuu–u	φρόνιμα νόμιζε.
Χορειαντιδάκτυλος	uuuuu–	γονέας ἀγάπα.
Βακχειομόλοττος	u–––––	μαθητάς, παιδεύσεις.
Κρητικομόλοττος	–u––––	ἀσμένως ἀνάξιον.
Αντιβακχειομόλοττος	––u–––	καὶ πάντας εὖ ποίει.
Μολοττοβάκχειος	–––u––	τῷ πλήθει ἀρέσκων.
Μολοττοκρήτικος	––––u–	ζήλωσαι τοὺς σοφούς.
Μολοτταντιβάκχειος	–––––u	βάλλ' οὕτως, βάλλ' ἄλε
Αντιβακχειοχόρειος	––uuuu	μὴ πράττε τὰ κακά. (δε
Βακχειοχόρειος	u––uuu	ἐπαίνει τὰ καλά.
Αναπαιστοδάκτυλος	uu––uu	βασιλεὺς τίμιος.

Χορειαντιβάκχειος	⏑⏑⏑--⏑	γονέας εὔφραινε.
Χορειοβάκχειος	⏑⏑⏑⏑--	ἀγαθὰ νοήσας.
Ἀναπαιστομόλοττος	⏑⏑----	ἀγαθῶν κοινωνεῖς.
Δακτυλομόλοττος	-⏑⏑---	ἄγριος αἰχμητής.
Παλιμβακχειβάκχειος	--⏑⏑--	φεύγοντα δίωκε.
Μολοττανάπαιστος	---⏑⏑-	εἰρήνην ἀγάπα.
Μολοττοδάκτυλος	----⏑⏑	ὠφείλειν μηδενί.
Κρητικοχόρειος	-⏑-⏑⏑⏑	σωφρόνων ὅπλα.
Κρητικοδάκτυλος	-⏑--⏑⏑	ἄκουε, κ᾽ αἴδεω.
Ἀναπαιστοκρήτικος	⏑⏑--⏑-	πολιοῦ ἔθειραν.
Χορειοκρήτικος	⏑⏑⏑-⏑-	ἀνέρος ἀσμένως.
Σκολιομόλοττος	⏑-⏑---	παλαιὰ τήρησαι.
Κρητικοβάκχειος	-⏑-⏑--	τὰς βίβλους διέρχου.
Ἀντιβακχειοκρήτικος	--⏑-⏑-	μνήμην τε τῶν πάλαι
Κρητικοσκόλιος	-⏑-⏑-⏑	ὀφθαλμοῖς πρόβαλλε
Δακτυλανάπαιστος	-⏑⏑⏑⏑-	μηδενὸς ὑφορῶ.
Βακχειαντιβάκχειος	⏑----⏑	μαθητὰς παίδευε.
Δακτυλοσκόλειος	-⏑⏑⏑-⏑	ἥεα κόλαζε.
Βακχειοκρήτικος	⏑---⏑-	παρόντων οἰκετῶν.
Σκολιανάπαιστος	⏑-⏑⏑⏑-	ὅμηρος ὁ πάλαι.
Κρητιδαντιβάκχειος	-⏑---⏑	πηλέως ἤεισεν.
Δισκόλιος	⏑-⏑⏑-⏑	τὸν υἱὸν ἀμέπτον.
Δικρήτικος	-⏑--⏑-	δαρδάνου θ᾽ ἱεράν.
Βακχειοδάκτυλος	⏑---⏑⏑	παλαιοῦ τὴν πόλιν.
Ἀναπαισταντιβάκχειος	⏑⏑---⏑	δεκέτη πάχουσαν.
Χορειομόλοττος	⏑⏑⏑---	πόλεμον ἀργείων.
Δακτυλοβάκχειος	-⏑⏑⏑--	δεύτερον ἀείδει.
Ἀντιβακχειανάπαιστος	--⏑⏑⏑-	πλαχθέντα πολιοῦ.
Μολοττοχόρειος	---⏑⏑⏑	λαέρτου ἐν ἁλί.
Βακχειοκρήτικος	⏑---⏑-	τὸν υἱὸν, ἰλίου.
Κρητικοσκόλιος	-⏑-⏑-⏑	οὐδ᾽ ὃς ὡς ἔπερσεν.
Ἀναπαιστοκρήτικος	⏑⏑--⏑-	μνῶν τόν τε πλοῦν.
Παλιμβακχειοσκόλιος	--⏑⏑-⏑	ἀργῶ τε λέγουσιν.
Βακχειοαναπαιστον	⏑--⏑⏑-	ἀεῖσαι λιγυρῶς.
Δακτυλαντιβάκχειος	-⏑⏑--⏑	ὀρφέα τὸν θρᾶκα.

Ἀναπαιστοβάκχειος	⏑⏑–⏑––	γενεὰν δ' ἀνάκτου.
Γαλιμβακχειοδάκτυλος	––⏑–⏑⏑	ἀσκραῖος ἔνθεος.
Σκολιοβάκχειος	⏑–⏑⏑––	ἔγραψεν ἀείσας.
Κρητικοδάκτυλος	–⏑––⏑⏑	ἡμέρας, ἔργα τε.
Σκολιοαντιβάκχειος	⏑–⏑–––	θάλεια θάλλουσα.
Κρητικοανάπαιστος	–⏑–⏑⏑–	πινδάρου μεγάλου.
Βακχειοσκόλιος	⏑––⏑–⏑	ἀείδει ἀγῶνας.
Δακτυλοκρήτικος	–⏑⏑–⏑–	ἑλλάδος ἱερούς.
Διαντιδάκτυλος	⏑⏑–⏑⏑–	ἀγέλας ἀθύρεις.
Διαντιβάκχειος	––⏑––⏑	βουτῶν τε σύριγγας.
Διδάκτυλος	–⏑⏑–⏑⏑	ἄσματα, θεύκριτε.
Διβάκχειος	⏑––⏑––	ἀηδὼν ἀρούρης.

Viſum eſt gratia exercendi ingenia ſtudioſorum, pedes omneis ſignis duntaxat notatos, ſubiungere vt ſecuti figuras pedis cuiuſque, cum nomen dixerint, ipſi ſibi exemplum fingăt, quod cum qs præſtare poterit, ſciat ſe iam callere ſyllabas. illud etiã cenſeo frequente faciendum, vt quouis accepto libro tam proſa oratione, quàm carmine, curſim vt ſe offerunt dictiones, dicat, quo ſingulæ pede ă diſſyllabis vſque ad hexaſyllabas conſtare poſſint, verbi gratia in epiſtolis M. Tullij ĕgŏ, pyrrhichius ōmnī, ſpondeus. offĭcĭō, choriambus. āc, ſyllaba longa. pŏtĭŭs, tribachys pĭĕtātĕ pæan tertius. ērgā, ſpondeus. tē, ſyllaba longa. cætērīs creticus. Sātīsfăcĭō iambantidactylus, vel iambochoreus. ōmnĭbŭs, dactylus, & ſic in cæteris.

IIII.	XXXII.	LXIIII.	
∪∪	∪∪∪∪∪	∪∪∪∪∪∪	–––––∪
––	–––––	––––––	––∪–––
∪–	–∪∪∪∪	∪∪–∪∪–	∪∪––∪∪
–∪	∪–∪∪∪	–∪∪–∪∪	–∪∪∪∪–
VIII.	∪∪–∪∪	∪–∪∪–∪	∪∪–∪–∪
	∪∪∪–∪	–∪––∪–	∪–∪∪∪–
∪∪∪	∪∪∪∪–	∪––∪––	∪∪––∪–
–––	∪––––	––∪––∪	–∪–∪∪–
∪––	–∪–––	∪∪∪–––	∪∪–∪––
––∪	––∪––	–––∪∪∪	∪––∪––
–∪∪	–––∪–	∪∪∪∪∪–	∪∪–––∪
∪∪–	––––∪	∪∪–∪∪∪	––∪∪∪–
∪–∪	––∪∪∪	∪∪∪–∪∪	–∪∪∪–∪
–∪–	∪––∪∪	–∪∪∪∪∪	∪–∪–∪∪
XVI.	∪∪––∪	∪∪∪∪–∪	–∪∪–∪–
	∪∪∪––	∪–∪∪∪∪	–∪––∪∪
∪∪∪∪	∪–∪––	∪∪∪–∪–	–∪∪∪––
––––	∪∪–––	–∪–∪∪∪	∪–––∪∪
–∪∪∪	–∪∪––	∪∪∪∪––	–∪∪––∪
∪–∪∪	––∪∪–	∪––∪∪∪	––∪–∪∪
∪∪–∪	–––∪∪	∪∪∪––∪	∪–∪–∪–
∪∪∪–	–∪–∪–	––∪∪∪∪	–∪–∪–∪
∪–––	––∪–∪	–––∪∪–	∪–∪∪––
–∪––	–∪–∪∪	∪∪––––	∪––∪–∪
––∪–	∪–∪–∪	––∪–∪∪	∪–∪––∪
–––∪	∪∪–∪–	–∪∪–––	––∪∪–∪
∪∪––	–∪∪∪–	–––∪–∪	–∪–∪––
––∪∪	∪–––∪	∪–∪–––	∪–––∪–
∪––∪	∪–∪∪–	––––∪–	–∪–––∪
–∪∪–	–∪––∪	–∪––––	––∪–∪–
∪–∪–	∪∪–∪–	––∪∪––	∪––––∪
–∪–∪	–∪∪–∪	∪–––––	––∪∪––

Quoniam autẽ de pedibus à diſſyllabis vſq; ad tetra ſyllabos culte & erudite ſcripſit Terentianus tũ trochaico, tum ſotadeo carmine, non inutile viſum eſt, illius de pedibus verſus ſubiungere, vt eos potius, q̃ noſtra, diſcipuli memoriæ mandent.

TERENTIANVS DE PEDIBVS TROCHAICO CARMINE.

Primus ille eſt iure primus, ἡγεμὼν qui dictus eſt,
Author, & ductor melorꝫ, qui duas breueis habet.
Ante enim breue eſt creatum, redditum lõgam dein,
Sicut vnum numerus ante, quàm ſecundum prodidit.
Ergo natura repertus, princeps iure dicitur.
Ante quem non eſt creatus, quem ſequuntur cæteri,
Δίβραχυ dixere græci, quòd ſit ambabus breuis.
Πυῤῥίχιος idem vocatur, quippe & aptus Pirrhichiæ.
Tam cito motu recurſat, quàm breucs hi ſunt ſoni,
Tertium detrectõ nomen, lege natu metri vetor.
Παῤῥίαμβος nanq; dicunt, ſi probaris ἔκτασιν.
Ars vetat primæ negare ſpatia bina ſyllabæ,
Reddere autẽ pedibus iiſdem plura cogor nomina,
Nequis erret, quando nomen aliud alibi inuenerit,
Ac putet pigrum, vel artis vſq; ad iſta neſcium.
Huius exemplum videbis eſſe, cum dices honor.
Eſt hũc aduerſus ille, qui duas longas habet,
Syllabis compar priori, temporis duplum merens.
Qui quod in templis canorus à ſono vocis malæ,
Auribus libantis obſtat, & fauet, σπονδεῖος eſt.
Hunc ſonabis, ſiue rẽgẽs, ſiue ciuẽs dixeris.
Verꝫ vterq; quantum in ἄρσει, tãtum habebit in θέσει.
Temporum menſura diſpar, lex ſoni communis eſt.
Qui breuẽ primam tenebit, deinde lõgam ſyllabam,

Erit ἴαμβος pes virilis, acer, & raptim citus,
Nec minus currit τροχαῖος legere uerſa temporum.
Syllaba longo priore, parcior nou ſſima
Χορεῖος idem nuncupatur à magiſtris plurimis.
Terna rite partientur ambo vicibus tempora.
Ἄρσις vnum poſſidebit, quando ἴαμβον partior.
Fiat alterum neceſſe eſt, cum τροχαῖον diuides.
Vis ἴαμβον, dic părēns, vis tu τροχαῖον, Rōmă dic.
Hactenus viciſſitudo vertitur δισυλλάβων.
Nam quater reciprocanſ, nŭmĕrūs, & tēpus dŭplex.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Octo porrò procreantur, quos vocant τρισυλλάβους,
Τρίβραχυν primo loquemur, tunc ſequentur cæteri.
Vt pedes ſibi recurſant temporum aduerſi vice.
Nanq; huic aduerſus ibat, qui tribus longis patet.
Hunc μολοσσὸν noīarunt, hunc & ἱππεῖον vocant.
Temporum tria illa habebit, iſte duplo tenditur,
Quæ tamen cum patieris, ſimpla duplis reddito.
Forma talis eſt minoris ănĭmă quando dicimus.
Hic trilongus tunc ſonabit, qñ Rōmānōs loquor.
Qui breueis primas habebit, atq; longam tertiam,
Is erit ἀνάπαιστος, vides quot iſte pes ſit temporum.
Verſus hic nunquam văcillat. hoc ſuo reddam loco.
Huius exemplum tenebis, quando pŏpŭlōs noias.
Δάκτυλον poſt hūc loqmur. nā priori aduerſus eſt
Ordinis ſi tu repugnans temporum conſors modo,
Nam breues lōga ſequuntur, quando dico Rōmŭlŭs
Horum vterq; tempus æquum librat ἄρσιν cum θέσει.
Cum duas longas ſequetur vna breuior ſyllaba,
Pēs ĕrit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit,
Cum breuem primam locabis, & duas longas dĕin
Nomina aut vertes viciſſim, cum priorem dixeris
Ἀντίβακχον, nominato, qui redit contrarius.
Temporum menſura, par eſt bina, ternis appara,

Vt pedum natura poſcet ante, vel retro breuem,
Forma vt eſt Rōmānus illi, ſic Cātōnēs alteri.
Septimū pedē loquemur, quē vocant ἀμφίβραχυν,
Cum duæ breues vtrinq;, media longa ponitur,
Quale ſi velis ămœ̄nŭs. aut ămīcŭs dicere.
Αρσις hinc ſumat neceſſe eſt tria priora tempora,
Et θέσει relinquat vnum, vel licet vertas retro,
Αρσις vno ſubleuetur, deprimat θέσιν tria.
Par pari figura non eſt. pugnat vnum cum tribus.
Nec modum duplici rependit, nec tenetur ſeſquiplo.
Exigunt idcirco talem, qui ſequuntnr Muſicam.
Pēs ădeſt ſupremus vnus octo de triſyllabis
Αμφίμακρος, hunc priori perſpicis contrarium,
Nam duæ longæ receptam continet intus breuem,
Rōmŭlōs ſi nominemus, āppŭlōs, aut dōrĭcōs,
Seſquiplo metimur iſtum, quinq, nam ſunt tempora.
Nunc duo ante, tria ſequunt, nūc tribus reddes duo,
Italum ſiquando mutat graius accentus ſonum.
āppŭlos nam quando dico, tunc in ἄρσει ſunt duo.
Σωκρᾰτῆν graius loquendo reddet in θέσι duo.
Creticum appellant eundem forte curetum genus,
Quo modo ludos ſub armis congruentis ſuccinat.
Primus iſte pes locatur his vbique in verſibus,
Optimus pes & melōdis, & pedeſtri gloriæ.
Plurimum oranteis docebit. quando pĕne ĭn vltimo
Obtines ſedem beatam terminet ſi clauſculam.
Δάκτυλος, σπονδεῖος imam, nec τροχαῖον reſpuo.
Bacchios vtroſq; fugito, ne repellas τρίβραχυν.
Plenius tractatur iſtud arte proſa rhetorum.
Nam ſolet longam τροχαῖος ſoluere in duas breueis,
Vnde & appellant τροχαῖον, quē vocamus τρίβραχυν.
Nec minus frequens ἴαμβος τρίβραχυν è ſe procreat.
Soluit & σπονδεῖος vnam, cum propagat δάκτυλον.
Cum prior ſoluetur, edet dactylo contrarium.
Αμφίμακρος ſæpe primam, ſæpe ſoluit tertiam.

Quin & ambas ſæpe ſolués, quinq; cōponit breueis
Verſus eſt vt ille noſter, quem probare debeo.
Regulam reddemus omnem debito metri loco.
Nulla enim non longa ſolui per duas breueis poteſt.
Dum ſuo pedi reſeruet præſtituat tempora,
Syllabarum nil nocebit longior progreſſio.

DE DVPLICIBVS PEDIBVS VERSV SOTADICO.

Nunc incipiam bis geminos pedes referre,
Quaſi ſi repetam, quos docui διςυλλάβους iam.
Vnum vt faciant duo pariter pedes iugati.
Προκελευσματικὸς primus erit, breues habebit
Hic quatuor omneis, duo quia ſunt pariambi.
Hunc efficiet Mĭnŭtĭŭs vt quis vocitetur,
Verſum dabo, quo regula nota fiat omnis,
Pĕrĭt ăbĭt ălĭpĕdĭs ănĭmŭlă lĕpŏrĭs.
Hunc nos pedibus ſcandere conuenit iugatis.
Tĕtrămĕtrŭs ĕrit τρίβραχυς in fine reſiſtet.
Παρίαμβος habebit ſimul & ſemipedem imum.
Κατάληξις enim dicitur ea clauſula verſus,
Detracta ſit vt quarta pediſyllaba quarto,
Quam ſyllaba, vel pes numeri datus minoris
Ita terminat, vt diſcrepet id, quod id præſtat.
Aduerſus huic tempora bis quaterna ſumet
Διασόνδειος hic dicitur, ecce nomine ipſo
Debent duplici tempora ſinguli quaterna.
Rhythmis magis hic iugiter inuenitur aptus.
Anapæſtica necnon variantur inde metra.
Quaſi ſi duo ſint tempora qui quaterna reddunt.
Cum prima breuis, longa dĕin, tertia longa,
Poſt quarta breuis ſyllaba continebit omneis,
Hunc promit ἴαμβος, geminum facit τροχαῖος.
Pes nomen habebit, quod in hoc referre metro
Longe prohibent ordine tres ſimul locatæ.
Αντίσπαστον enim mage lex heroica promet.

Eſt forma. Tărēntīnă velut mœnĭă dicas.
　Claudunt medias quando breueis vtrinq; longæ,
Eſt ante τροχαῖος, ſequitur dĕhinc ἴαμβος,
Idcirco gemellum vocitarunt χορίαμβον.
Nam qui χόρειος dicitur, & τροχαῖος idem eſt.
Exemplar in iſto facile eſt locare verſu,
Si rōmŭlĭdās dicere quis velit quirites.
　Sin prima breuis, longa ſequens, itemq́; rurſus.
Sibi conſimiles, ordine quo duas locaui,
Hunc rite vocant, quia geminantur, δίιαμβον,
Duplicemq́; τροχαῖον vocitarunt διτρόχαιον.
Eſt forma prioris, quaſi ſi Cŏrīnthĭōs quis.
Itidemq́; ſequentis quaſi gāllĭcānĕ dicat.
　Nunc reddo duos nomine quos ἴωνας ambos
Diſcrimine ſignant, dedit ordo quod locorum.
Longas ſiquidem quando prius locamus ambas,
Deinde breueis ſubdimus, vt putes priorem
Σπονδεῖον oriri, comitem mox πυρίαμβον,
Ἀπὸ μείζονος illum memorant ionicorum
At qui breuibus præpoſitis, dĕinde longas
Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent vocari.
Nomen tibi, quod deligo, quo notes priorem?
Cum verſibus iſtis toties recurrat hic pes?
Longas geminat qui prius, & iugat minores,
Lāuīnĭa cum dicimus. hæc tamen figura eſt,
Metrumq́; facit, Σωταδικὸν quod vŏcĭtarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Σωτάδην locutum.
Ἀπ' ἐλάσσονος autem cŭĭ nomen indiderunt.
In nomine ſic eſt διὸ μήδης. μέτρον autem
Non verſibus iſtud, numero aut pedum coarctant,
Sed continuo carmine quia pedes gemelli
Vrgent breuibus tot numero iugando longas,
Idcirco vocari voluerunt συνάφειαν,
Anapæſtica fiunt itidem per συνάφειαν.
Verſus tamen & non minus inde comparatur,

Qui ſæpe pedes treis habeat, vel ille plureis.
Καταληκτικὰ quos ſyllaba terminat frequenter.
Solet integer Anapæſtus & in fine locari.
Ἀπ᾽ἐλάσσονος vnquam numero non cohibetur,
Senſum quoties terminat, aut carmina finit.
Longas ratio eſt ponere, non breuis in imo,
Pes integer vt ſi geminus, ſimulq́; in aure
Dulcem ſonitum tempora longiora linquant.
Ἀπὸ μείζονος autem breuior quod eſt ſecundus
Verſus male ne deſinat, adhibentur in imo,
Quas prima pedis portio longas habet ambas,
Ita verſus erit de tribus, & ſemipede vno.
Treis dico iugatos fieri, & ſemipedem vnum.
Vt pæŏnici nominis ambo ſint quaterni.
Is primus erit, longa cui locata prima eſt,
Quam continuo tres aliæ breues ſequuntur.
Tu pone τροχαῖον prius, & mox παρίαμβον.
Cǣcĭlĭŭs erit conſimilis pedis figuræ.
Παίωνα ſecundum faciet ſecunda longa,
Hinc fiet ἴαμβος prior, & δίβραχυς alter,
Dicat quaſi ſiquis magis hunc Hŏrātĭŭs vult.
Hoc ordine fit tertius vt ſit παρίαμβος
Prior & ſocium poſt ſibi copulet τροχαῖον.
Mĕnĕlāus ei nomen erit ſimile locatum.
Quartum quoniam quarta facit ſyllaba longa,
Subiungit ἴαμβον prior hic pes παρίαμβος,
Apto ſimiles nomine pĕlŏpĭdǣ ſonabunt.
Et, ἐπίτριτος æque genus pæŏnĭcorum,
Totidem pedibus quia varius tempore differt,
Septena etenim tempora ſinguli tenebunt.
Cum pæŏnĭci poſſideant quinta priores.
Cum prima breuis ſyllaba, longæ veniunt res.
Hic primus habetur. pedibusq́; poſt ſecutis,
Ex ordine ſunt nomina, quem breues tenebunt.
Σπονδεῖος, ἴαμβον ſequitur quando priorem,

Si prima breuis, ἐπίτριτος hic primus habetur.
Migrante breui, conſequitur pedem τροχαῖον
Idcirco ſecundus vocitatur alter hic pes.
Vt tertius ille eſt breuis ŭbĭ tērtĭă currit.
Σπονδεῖος in hoc fit prior, eſt ſequens ἴαμβος.
Idemq́; manet, cum faciet quarto τροχαῖον.
Quartum quoniam perſpicis hūnc ἐπι·τρĭ τŏν eſſe.
Verſus ſimileis non ſint hic dari figuras,
Vt quibo tamen diſparili notabo metro.
Primus ăgīllīnōs pes efficit, āltĕr ἀρχĭ μῆδῆν.
Δῆμοσθένης fit tertius. quarto loco
Qui currit poterit quaſi διῶδωνεῦς haberi.
Αρσιν quoties in geminis, θέσιν ue quæres,
Sex æqua pedes tempora diuidant oportet,
Binas parileis qui ſi biſyllabas habebunt.
Προκελευσματικος bina dabit ſequens quaterna.
Qui ſena tenent tempora, terna patientur
At quando genus funditur hoc ionicorum.
Longis dare nos tempora conuenit quaterna,
Et bina duabus breuibus dari neceſſe eſt.
Seruare vices admonet ordo longiorum.
Impar numerus pæonicis vtriſq; coget
Aptare duobus tria, vel quaterna ternis.
Seſquata ferè quod numeros pars ſecat iſtos.
Perſpecta pedum regula ſi ſatis videtur,
Iam poſſumus ipſis animum applicare metris.

Hæc Terentianus de pedibus, vbi aduertendum aliter eum ſentire de bacchio, & palimbacchio, q̃ cæteri ferè omnes, quos ego quidem legerim, grammatici ſentiant. id quod his verſibus manifeſte oſtēdit, Cum duas longas ſequetur vna breuior ſyllaba, Pes erit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit, Cum breuem primam locabis, & duas longas dein. Sed manifeſtius his de phalæcio choriambico,
Nūllă mĕō – ∪ ∪ – iam sĕdĕāt – ∪ ∪ – tūrbă prŏfā·

υυ-- nălūcō υ-- Nūllă mĕō -υυ- pes efficitur geminatus vtroq;. Iām sĕdĕāt, -υυ- choriambus item. Mox, tūrbă prŏſā, -υυ- pes tertius accedit ſimilis. Pars illa, nălūtō, υ-- Bacchio aduerſus fiet pes, nam breuis ante eſt, Et geminæ longæ. Item his paulo inferius, Tŭbă tēr υυ- ſībĭlēm υ-υ sŏnĭtūm υυ- dĕdĭ æ υυ- rĕcūruō υ-- ănăpæſtūs ĭn ēſt quăt ĕr ūl tĭmŭs ān tĭbācchos vides nălūcō. & rĕcūruō antibacchios eum appellare eodem metro phalæcio choriambico. ſolet enim eo genere carminis ſcribere, de quo tractat. vnde carmē illud, Anapæſtus ineſt quater, vltimus antibacchos conſtat quatuor anapæſtis & antibacchio. Nec te perturbet, quòd antibacchos, pro antibacchios dixerit. factum id eſt propter metrũ vel συνεκφωνήσει, vel ἀποβολῇ. ſed placet ἀποβολῇ magis cum ſupra idē fecerit in eo verſu, Pes erit βακχεῖος, ἀντίβακχος autem tunc erit, vbi βακχὸς neceſſe eſt eſſe trochæum ꝓpter metrũ. Quintilianus etiam bacchium è duabus longis, & vltima breui conſtare dicit his verbis. Longis breuem præcedentibus Bacchius, cui contrarius Palimbacchius erit. Idem quoque habetur apud Attilium Fortunatianum, & in fragmentis illis antiquis ſine authoris nomine, Quæ Ianus Parrhaſius homo vtriuſq; linguæ doctiſſimus, cũ Mediolani publice bonas literas ꝓfiteretur, edidit. Cæteri vero omnes, quos ipſe quidem legerim, tam latini ꝙ græci prima breui Bacchium, vltima antibacchium, & cæteris longis conſtare docent. Sed prætermiſſis latinis, quæ de pedibus Hepheſtion tradidit, ſubiungemus.

HEPHESTIONIS DE PEDIBVS QVATVOR DISYLLABIS.

Ἐκ τῶν συλλαβῶν, εἰσὶν οἱ πόδες, ὧν δισύλλαβοι μὲν τέσσαρες, δίχρονος μὲν εἷς ἐκ δύω βραχειῶν ὁ πυῤῥίχιος υυ, τρίχρονοι

υυ, τρίχρονοι δὲ δύο, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, ὁ τροχαῖος –υ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἴαμβος. υ–, τετράχρονος δὲ εἷς, ἐκ δύο μακρῶν, ὁ σπονδεῖος.

DE OCTO PEDIBVS TRISYLLABIS.

Τρισύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες, ὀκτώ. τρίχρονος μὲν ἐκ τριῶν βραχειῶν, εἷς, τρίβραχυς, ὁ καὶ χορεῖος. υυυ. τετράχρονοι δὲ τρεῖς, ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, ὁ δάκτυλος –υυ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς καὶ βραχείας, ἀμφίβραχυς υ–υ, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς ὁ ἀνάπαιστος υυ–. πεντάχρονοι δὲ ἴσοι τούτοις, τρεῖς, ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, ὁ βραχεῖος υ––, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ὁ ἀμφίμακρος, ἢ κρητικὸς –υ– ἐκ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ παλιμβάκχειος ––υ. ἑξάχρονος δὲ εἷς ἐκ τριῶν μακρῶν ὁ μολοττὸς –––.

DE PEDIBVS TETRASYLLABIS XVI.

Τετρασύλλαβοι δὲ οἱ τούτων διπλασίονες δεκαέξ, ὧν τετράχρονος εἷς, ἐκ τεσσάρων βραχειῶν, ὁ προκελευσματικὸς, υυυυ, πεντάχρονοι δὲ τέσσαρες, ἐκ μακρᾶς, καὶ τριῶν βραχειῶν, παίων ά. –υυυ. ἐκ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, παίων β΄. υ–υυ. ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς καὶ βραχείας. παίων γ΄. υυ–υ. ἐκ τριῶν βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, παίων δ΄. υυυ–. ἑξάχρονοι δὲ ἕξ, ἐκ δύο βραχειῶν, καὶ δύο μακρῶν ἰωνικὸς ἀπ᾽ ἐλάσσονος υυ––. ἐκ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν, καὶ βραχείας, ὁ ἀντίσπαστος υ––υ. ἐκ δύο μακρῶν, καὶ δύο βραχειῶν, ἰωνικὸς ἀπὸ μείζονος ––υυ. ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, καὶ βραχείας, τροχαϊκὴ ταυτοποδία, ἢ διτρόχαιος –υ–υ. ἐκ βραχείας καὶ μακρᾶς καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἰαμβικὴ ταυτοποδία. ἢ διΐαμβος υ–υ– ἐκ μακρᾶς, καὶ δύο βραχειῶν, καὶ μακρᾶς, ὁ χορίαμβος –υυ–. ἑπτάχρονοι δὲ, τέσσαρες, ἐκ βραχείας, καὶ τριῶν μακρῶν, ἐπίτριτος ά. υ–––, ἐκ μακρᾶς, καὶ βραχείας, καὶ δύο μακρῶν ἐπίτριτος β΄. ἢ καὶ τροχαϊκὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ μακαρικὸς –υ––. ἐκ δύο

μακρῶν, καὶ βραχείας, καὶ μακρᾶς, ἐπίτριτ☉ γ΄, ἢ ἰαμβικὴ ἑπτάσημος, ὁ καὶ ῥόδι☉ – – ∪ –. ἐκ τριῶν μακρῶν, καὶ βραχείας, ἐπίτριτ☉ δ΄. ἢ ἀντισπαστικὴ ἑπτάσημ☉ ὁ καὶ μονογενή. – – – ∪. ὀκτάχρον☉ δὲ ἐκ τεσσάρων μακρῶν, σπονδειακὴ ταυτοποδία, ἢ διασπόνδειος.

Ecce vides ex prima breui Bacchium, vltima palimbacchium conſtare apud Hephæſtiōnem. Sed maniſeſtius id oſtenditur apud eūdem de metro choriambico. dicit enim choriambicum miſtum deſinere interdum in Bacchium, ut in hoc metro dimetro, qđ ipſe appellat Ἀριστοφάνειον, ἐκ δράματ☉ κακουμένου αἰολοσίκων☉, οὐκ ἐτὸς ὦ – ∪ ∪ –, γυναῖκες ∪ – ∪, ὅμοιον. Πᾶσι κακοῖ – ∪ ∪ – σιν ἡμᾶς ∪ – –. ὅμοιον. φλῶσιν ἑκά – ∪ ∪ στοτ᾽ ἄνδρες ∪ – ∪. ὅμοιον. Δεινά γὰρ ἔρ – ∪ ∪ – γα δρῶσαι ∪ – – ὅμοιον. Λαμβάνομεσ – ∪ ∪ – θ᾽ ὑπ᾽ αὐτῶν ∪ – –. primi pedes in ſingulis dimetris ſunt choriābi. ſecūdi vel amphibrachi pro bacchijs, (nā in fine breuis pro lōga in oī metro ponitur) uel Bacchij. Idē quoq; oſtēditur ubi de pæonico Bacchiaco tetrametro tractat, quod & raꝛ dicit, & ſicubi accidat, pĕrbreue. quale eſt, ὁ ταῦρος ∪ – – δ᾽ ἔοικεν ∪ – – κυρίζειν ∪ – – τὴν ἀρχὰν ∪ – – ὅμοιον. φθάσαιτ☉. ∪ – – δι᾽ ἐπ᾽ ἔργοις ∪ – – προπηδῆ ∪ – – σετάνιν ∪ – ∪ hic omnes pedes ſunt Bacchij, & ꝓpterea Bacchiacum metrum appellat, pæonicum uero, quia è quinq; temporibus conſtat, ut pæon. Apud alios præterea græcos, quos ipſe uiderim idem legitur de Bacchio, & Palimbacchio, quod ab Epheſtiōne traditur. Ego igitur in tanta doctiſſimorum hominum controuerſia dicam Virgilianum illud; Non noſtrum inter uos tātas componere liteis. Quāquā nos, ut ſupra ſcripſimus, hac in re græcos ſeqmur. Sed de pedibꝰ hactenus.

Nunc autem, ut utar uerbis Terētiani, perſpecta pedum regula ſi ſatis uidetur. Iam poſſumus ipſis ani-

mum adplicare metris. Non tamen metris omnis generis (non tantum enim mihi datur ocij) ſed ſolum, vt in fronte libri pollicitus ſum, Heroico. Elego, Iambico dimetro, trimetro, tetrametro. Hēdecaſyllabo, Phalæcio. & Sapphico, & quoniam trochaicum Iambico eſt contrarium, tum quia, ſiqs è trochaico creticum auferat, verſus remanebit integer Iambicus, de trochaico etiā tractabimus. Præterea quia Sotadeo metro ſcripſit potiſſimum de metris Terentianus, quem nos in hoc libro ſæpe citamus, de Sotadeo quoq; metro ſcribemus. Sed iam de re dicere incipiamus.

DE METRO, QVID A RHYTHMO DIFFERAT.

Metrum eſt ſtructura & copulatio vocum numero, modoq́; finita eſt aūt idem quod verſus, qui ideo ſic dicitur, quod tandiu verti debeat, quoad recte conſtituatur, μέτρον græcum eſt, latine dimenſio dicitur, metimur enim verſum certis pedibus, pedes temporibus. Differt autem à rhythmo, quem numerum eſſe vult Fabius, quòd metrum certum, ac finitum habet ſpatium, rhythmus neq; finem habet certum, nec vllam in contextu varietatem, ſed qua cœpit ſublatione, ac poſitione ad finem vſque decurrit. præterea metrum, in verbis eſt tantum, rhythmus etiam in motu corporis. vnde cum hiſtrio indecenter ſignum aliquod egit ἄρυθμος, cum decenter εὔρυθμος dicitur. Sunt & illa diſcrimina, quod metrum circa pedum diuiſionē, Rhythmus circa ſonum verſatur. tum metrum, etiam ſi abſque cantu proferatur, ſuam retinet ꝓprietatē, Rhythmus ſine cātu, nihil valebit. debet enim rhythmis ineſſe cātus, qui vt dixi, idem ſunt, qnod numeri. hinc Virgilius, Numeros memini, ſi verba tenerē,

id eſt pſalma ipſum, & cantum, ſed exciderunt ver, ba. Horatius de Pidaro, Nũerisq; ferſ lege ſolutis.

DE IIS, QVAE ACCIDVNT METRO.

Metro accidunt præcipue nouem. Genus. Species. Compoſitio. Cæſura. Figura. Depoſitio. Scanſio. Synecphoneſis. Colliſio.

Genus accidit metro, quia metrum omne aut principale eſt, aut deriuatum. Principalium metrorũ genera, quæ μονοειδῆ, ac ὁμοιοειδῆ appellat Hepheſtion, ſunt nouem, Iambicum, Trochaicum, Dactylicum, Anapæſtum, Choriambicum, Antiſpaſticum, Ionicum à maiore, Ionicum à minore, Pæonicum. Deriuatorum vero multa, quæ vel additione, vel immutatione fiunt, & ad principale aliquod referuntur, vt ſit Antiſpaſticum, Anacreontium, ac Gliconicum. Denominantur autẽ vel à pedibus, e quibus conſtant, vt Dactylica, vel ab inuẽtoribus, vt Phalæcia, vel ab ijs, qui frequẽter his vſi ſunt, vt Aſclepiadea, vel ab vſu, vt Priapea, vel à numero ſyllabarum, vt Hendecaſyllaba, vel à numero pedum, vt Senaria, quæ ſex conſtant pedibus, quæ græce ἑξάμετρα dicuntur, vel à paſſionibus, vt Miura, Clauda, nam verſus, quorum penultima pro lõga breuis eſt, μειούρους dicimus, de quibus, cũ de Heroico metro tractabim⁹, dicturi ſum⁹. Qui vero pro iambo ſpõdeũ in ſexto loco admittũt, σκάζοντας græci χωλιάμβους, nos claudos dicimus.

Species accidit metro, quia ſub vno genere metri, multæ ſunt ſpecies, vt Adonium, Archilochium. Simonidium, Alemanium, & cæteræ ſpecies quindecim ſub dactylo. Sed quia de ſpeciebus, quæ ſub ſingulis generibus continentur, longus fore tractatus videbatur, eas conſulto prætermiſimus. Præterea non erat propoſiti noſtri, de omnibus, quæ pertinent ad artẽ metricam. hoc libro conſcribere.

Compoſitio autem accidit metro, quia ex diuerſis metrorum generibus verſus componi poſſunt, quales multi habentur apud Horatium.

Cæſura, quæ & inciſum, & inciſio, & ſectio latine dicitur, græce autem κόμμα, & τομὴ, eſt decora terminatio in medio verſuum. Diuiditur autem trifariam. alia enim eſt ſemiquinaria, quæ græce πενθημιμερὴς dicitur, alia ſemiſeptenaria, quæ ἑφθημιμερὴς, alia Trochaica, quæ κατὰ τρίτον. Penthemimeres fit, cum poſt duos primos pedes ſyllaba relinquitur dictionem terminans. vt Tĭtўrĕ – ᴗ ᴗ tū pătŭ – ᴗ ᴗ lǣ – ecce lǣ ſyllaba remanet reciſa à dictione pătŭlǣ, & ſimul finit dictionē, & eſt principium pedis, & quoniam tenet de quinq; dimidium, nā duo, & ſemis bis, quinq; conſtituunt, Penthemimeres appellatur. Hephthemimeres autem fit, cum poſt treis primos pedes ſyllaba ſimiliter relinquitur dictionem terminans, vt Tĭtўrĕ – ᴗ ᴗ tū pătŭ – ᴗ ᴗ lǣ rĕcŭ – ᴗ ᴗ bāns – ecce bāns remanet abſciſa à dictione rĕcŭbāns, & ſimul finit dictionem, & eſt principium pedis. & quoniam habet de ſeptem dimidium. nam bis tria & dimiduum ſeptem conſtituunt, Hephthemimeres dicitur. vbi obiter notandum ρης per ητα ſcribi debere, & declinari ὁ καὶ ἡ πενθημιμερὴς καὶ τὸ πενθημιμερὲς, ὁ καὶ ἡ ἑφθημιμερὴς, καὶ τὸ ἑφθημιμερὲς, ὁ καὶ ἡ ἀληθὴς, καὶ τὸ ἀληθὲς, quod & Terentianus oſtendit eo verſu, Hoc πενθημιμερὲς medium de quinq; vocatur. πενθημιμερὲς enim neutraliter protulit & Hephæſtion, & cæteri, quos ipſe legerim, per ρης maſculinum & fœmininum, & per ρες neutrum dicunt. Tum analogia quoq; ſuffragatur, nam ſicut ὁ καὶ ἡ ὁμοιομερὴς καὶ τὸ ὁμοιομερὲς, ab ὅμοιος & μέρος, ὁ καὶ ἡ εὐειδὴς καὶ τὸ εὐειδὲς ab εὖ & εἶδος & id genus multa à neutris in ος compoſita, ſic ὁ καὶ ἡ πενθημιμερὴς, ἑφθημιμερὴς, καὶ

τὸ πενθημιμερὲς, ἑφθημιμερὲς, alterum enim à πέντε & ἥμις, & μέρος, & alterum ab ἑπτὰ, & ἥμις ſimiliter, & μερὸς componuntur, vnde τ in θ tranſit propter aſpirationem, quam inuenit ſuper ἥμις. Perperam igitur puto hæc nomina ſcribi per ἰῶτα, erroremq; inde natum, quia ætate noſtra ἦτα & ἰῶτα eodem ſono ꝑnunciantur. quanquam ne hoc quidem probo. ſed de hoc in fragmentis noſtris. Verſum ergo illum apud Terentianum cenſeo ſcribendum. Hanc πενθημιμερῆ numeri de parte vocarunt. Trochaica autem fit, cum poſt duos primos pedes trochæus remanet dictionē terminans, vt Nīl nō --ſtrī mĭ sĕ -υυ rēre -υ. ecce rē rĕ trochæ⁹ eſt, abſciſus à dictione miſerere poſt duos pedes, ſimulq́; finit dictionem, & incipit pedem dactylum ſcilicet, nam alium nō poteſt. is vero eſt, rē rĕ mō -υυ. Sunt qui quartam addunt Bucolicam, quam τετρακοδίαν dicunt. Sed ea non eſt cæſura. nā neq; ſecat dictionem, neq; poſt quatuor pedes relinquitur ſyllaba dictionē terminans, ſed eſt qualitas Bucolici carminis, vt pes quartus ſit dactylus dictionem terminans, atq; ideo τετρακοδίαν appellant, vt Quō tē -- Mœ̄rĭ pĕ -υυ dĕs ān υ- quō vĭā -υυ. Dicta eſt aūt Bucolica, quia peculiaris eſt bucolici carminis. Ea ſic frequenter Theocritus vſus eſt, vt paucos apud illum inuenias verſus, in qbus non ſit dactylus in quarta ſede dictionem finiens, quales hi ſunt ſtatim in principio, ἁδύτι τὸ ψιθύρισμα, καὶ ἁπίτυς αἰπολε τῆνα, ἁποτὶ ταῖς παγαῖσι μελίσδεται, ἁδὺ δὲ καὶ τύ. Τυρίσδες. μετὰ πᾶνα τὸ δεύτερον ἆθλον ἀποισῆ. ſic cæteri ferè omnes. id quod manifeſtins oſtendemus ſcandendo ᾱ δῠ τῐ -υυ τō ψῐ θῠ -υυ ρῑ σμᾰ καῐ -υυ ᾱπῐ τῠς -υυ αῑπŏ λĕ -υυ τῆ νᾱ, -- ᾱπŏ τῐ -υυ ταῖς πᾱ -- γαῖ σῐ μĕ -υυ λῑ σδĕ ταῐ, -υυ ᾱδῠ δĕ -υυ καῖ τῠ -υ τῡ ρῑ ς -- δες μὲ

τᾰ – ∪∪ πᾰνᾰτο – ∪ ∪ δευτέρον – ∪∪ ᾰεθλο νᾰ – ∪ ∪ ποιεσῦ – –. ecce in tribus continuis verſibus dactylus in quarta ſede dictioné terminat. De quo Seruius. Carmen autem bucolicum debet quarto pede terminare partem orationis. q pes ſi ſit dactylus, meliorem efficit verſum, vt Nos patriæ fines, & dūlciā linquimus arua. Primus etiam pes ſecundum Donatū, & dactylus eſſe debet, & terminare partem orationis. quam legem Theocritus vehementer obſeruat, Virgilius non adeo. Ille enim in paucis verſibus ab iſta ratione deuiauit, hic etiā in paucis ſecutus eſt. hæc Seruius. Terētianus de hoc metro ſic inquit, vbi etiam duos ex prædictis Theocriti verſibus latinos fecit.

Paſtorale volet cum quis componere carmen,
Tetrametrum abſoluat, cui portio demitur ima,
Quæ ſolido à verbo poterit connectere verſum.
Bucolicon ſiquidem talem voluere vocari.
Plurimus hoc pollet ſiculæ telluris alumnus.
Ne græcum immittam verſum, mutabo latinum.
Dulce tibi Pinus ſubmūrmūrăt en tibi paſtor,
Proxima fonticulis, & tū quŏquĕ dulcia pangis.
Iugiter hanc legem totō prŏpĕ carmine ſeruat.
Noſter rarus eo paſtōr Mārŏ, ſed tamen inquit.
Dic mihi Damœta, cuiūm pĕcŭs? an Melibœi?
Non, verū Aegonis. nupēr mĭhĭ tradidit Aegon.
In tragicis iunxere chorīs hūnc ſæpe diſerti
Annæus Seneca, & Pompōnĭŭs ante ſecundus.
Tale dĕdit nobis Pompōnĭŭs.
Pendeat ex humeris dulcīs chĕlȳs.
Et numeros edat variōs, quĭbŭs.
Adſonet omne virēns nĕmūs.
Et tortis errans qui flēxĭbŭs,

In quibus omnibus, vides in quarto loco dactylum perficere dictionē. Nō eſt igitur. Cæſura, ſed pe-

culiare bucolici carminis. Hanc Priſcianus de duodecim carminibus paſſionem quandam appellat. Sunt præterea qui in quarto etiam loco trochæum collocant, quod vix vnquam inuenias. Terentianus tamen videtur ſibi finxiſſe hunc verſum, quem & Diomedes citat, Quæ pars longa remiſerat ăr, mă, nŏuare parabant, vbi ārmă pes quartus trochæus eſt, quem ſequens dictio nouare facit dactylum, ārmănŏ. Verſum autem, qui ex prædictis nullam habet ceſuram, non eſſe heroicum dicunt, non quia nuſquā inueniatur, Nam Virgilij ille talis eſt, Magnanimi Iouis ingratum aſcendere cubile, in quem nulla ſpecies ex prædictis incidit, ſed quia quārariſſimum eſt. Euitandum igitur, quod perrarum eſt. nam, vt idem Terentianus ait, Nec eſt notandus vnus in tot millibus. Neceſſe eſt igitur aut vnā, aut duas ex prædictis in verſu eſſe cæſuras. tres enim rariſſime eſſe poſſunt, nam ſi ſemiquinariam habet, trochaicam raro habere poteſt, niſi monoſyllaba dictio iterueuiat, vt Munera clara dedīt. dăt ĕidē debita patri dīt, dăt - ᴗ trocheus. Contra ſi tertiam trochaicam habet, ſemiquinariā raro habere poteſt. Si ergo tale quis cōfingat carmen. Nūpēr quīdām doctōs cœpit ſcrībĕrĕ vērsŭs, vel tale, Dūlcĭă dōctī cārmĭnă vātēs, cūltăquĕ pāngūnt, imperitus exiſtimabitur, ac ridiculus. Simile enim eſſet ac ſiquis non viciſſim mouendis pedibus incederet, ſed ſaltuatim, vel iunctis pedibus, vel altero, vt qui monomeri dicuntur ſingulis cruribus. Debĕt igitur pedes iter ſe diuidere dictiones, vel ſic, agrē - - ſtē tĕnŭ - ᴗᴗ ī mū - - sām mĕdĭ - ᴗ ᴗ tărīsă - ᴗ ᴗ vēnā - - ubi nullus pes integra conſtat dictione, vel ſic, Pāndĭtŭr - ᴗᴗ īntĕrĕ - ᴗ ᴗ ā dŏmŭs - ᴗ ᴗ ōmnĭpŏ - ᴗ ᴗ tēntĭs ŏ - ᴗ ᴗ lȳmpī - - ubi Penthemimeres tantum comma in

uenitur ā dŏmūs – ∪ ∪. Formantur autem hæ cæſuræ figuris tribus. Simplici, Compoſita, Coniuncta. Simplex eſt, cum vna tantum ſectio inuenitur in metro, vt in præcedēti verſu. Panditur interea, Compoſita, cum duæ, vt Tālĭbŭs – ∪ ∪ īlĭŏ – ∪ ∪ neūs cūn – – ctī sĭmūl – ∪ ∪ ōrĕ fré – ∪∪ mēbānt – neūs cūn – – ctī sĭmūl – ∪ ∪ duo commata. Coniuncta, cū tres, ut infān – – dūm rē – – gīnă iū – ∪∪ bēs rĕ nō – ∪ ∪ uā rĕ dŏ – ∪ ∪ lōrēm – ∪ dūm rē – – gīnă iū – ∪ ∪ bēs rĕ nō – ∪ ∪ cæſuræ tres. In anapæſtico tamen metro contrarium fit. nam illud optimum eſt, cuius ſinguli pedes partē orationis finiunt, quale eſt, Sĭmĭleis ∪ ∪ – nōbīs – – vŏlŭmūs ∪ ∪ – pŭĕrōs ∪ ∪ – ēdĕrĕ – ∪ ∪ mātrēs – – tū quŏquĕ – ∪∪ pērgĕ – ∪, id qđ in cæteris metris uitioſum eſt.

F igura in metro eſt uariatio pedum per ſingulas ſedes. unde carmen heroicum duas & triginta recipere figuras poteſt. Iambicū mille, centū, & viginti qnq;. Figurarū Heroici uerſus tres ſunt modi.

P rimus modus eſt μονοσχηματικὸς, id eſt unius figuræ, cum omnes uel ſpondei fuerint, & ſpōdaicus uerſus dicitur, Qualis ille Ennianus, ōllī – – rēſpōn – – dīt rēx – – ālbā – – ī lūn – – gaī – – qđ vix unq̄ inuenias apud noſtros, uel fuerint omnes dactyli præter ultimum, Qualis eſt ille, Sōluĕ mĕ – ∪∪ tūs. fĕrĕt – ∪ ∪ hæc ălĭ – ∪ ∪ quām tĭbĭ – ∪ fāmă săl ∪ ∪ lūtēm – ∪. qui uerſus dactylicus dicitur. habet igitur hic modus duas figuras, alterā ex omnibus ſpōdeis, alterā ex quinq; dactylis, nā ultimus ſemper ſpōdeus eſſe debet, uel ꝑ ſpōdeo trochæus.

S ecundus modus eſt πεντασχηματικὸς, id eſt figuraꝝ quinq;, cum uerſus uel eſt ſyllabarum ſedecim, de quinq; pedibus unum habens ſpōdeum uarie per quinq; regiones percurrētem, qualis ille eſt. Aeŏlĕ – ∪ ∪ nānquĕ tĭ – ∪ ∪ bī dī – – uūm pătĕr – ∪ ∪

ātq; hŏmĭ -˙υυ nūm rēx -- vel eſt ſyllabarum tredecim de quinq; pedibus vnum habens dactylum varie per quinq, regiones mutatum, qualis ille eſt, Aēnē -- ās mœ̄ -- ſtō dē -- fīxūs -- lūmĭnă - υυ uūltū -- habet hic modus figuras decem, qnq; cum vnus ſpondeus inter quatuor dactylos variatur, & rurſus quinq;, cum vnus dactylus inter quatuor ſpondeos.

T ertius modus eſt δεκαχηματικός, id eſt figurarum decem, cum verſus , vel eſt quindecim ſyllabarum de quinq; pedibus duos habens ſpōdeos promiſcue per quinq; regiones variatos , Qualis ille eſt, ārmă vĭ - υυ rūm quĕ cā - υυ nō trō -- iæ quī -- prīmŭs ăb - υυ ōrīs --, vel eſt ſyllabarū quatuordecim de quinq; pedibus duos habens dactylos per quinq; regiones variatos , Qualis ille eſt, Tū nē -- cēdĕ mă;- υυ līs , sēd -- cōntra aū -- dēntĭŏr - υυ ītŏ -- Habet hic modus viginti figuras decem cum duo ſpōdei inter treis dactylos variātur, & rurſus decē, cum duo dactyli inter treis ſpōdeos. Sunt igitur figuræ primo duæ, inde decem, deinde viginti, atq; inde omnes duæ & triginta.

E ſt etiam alia cognoſcēdi figurarum ratio in omni metro, videlicet cum computaueris , quot ſingula loca cuiuſcunq; metri recipiant pedes , multiplicā numerum pedum , quos ſingula priora loca accipiunt, per numerū pedum, quos accipiunt loca ſequentia, vt in Heroico, Primus locus duos admittit pedes, ſpondeum, & dactylum . Secundus item duos, bis duo, fiunt quatuor. Tertius etiam duos bis quatuor, fiūt octo. Quartus quoque duos, bis octo, fiunt ſedecim. Quintus item duos, bis ſedecim, duas & triginta figuras conſtituunt. Eodem modo in iambico . Primus locus admittit pedes quinq; ſecundus treis, ter quinq; fiunt quindecim;

Tertius item quinq;, quinquies quindecim, fiunt ſeptuaginta quinque. Quartus treis, ter ſeptuaginta quinq;, fiunt figuræ ducentæ & vigintiquinque. Quintus ſimiliter quinq;, quinquies ducentæ & viginti quinq; faciunt mille & ducentas, & vigintiquinq; figuras. Et ſic in cæteris metris, quorum loca diuerſorum pedum ſunt capacia, vt in Anapæſtico, & trochaico inuenire figuras poteris. Sed, vt quod dicimus, appareat exemplo manifeſtius, Heroici verſus duas & triginta figuras, breui, & longo notatas accentibus ſubiungemus.

OMNES SPONDEI.

--	--	--	--	--	--

OMNES DACTYLI PRAETER SEXTVM.

-∪∪	-∪∪	-∪∪	-∪∪	-∪∪	--

SPONDEVS INTER IIII. DACTYLOS VARIATVS.

--	-∪∪	-∪∪	-∪∪	-∪∪	--
--	--	-∪∪	-∪∪	-∪∪	--
-∪∪	-∪∪	--	-∪∪	-∪∪	--
-∪∪	-∪∪	-∪∪	--	-∪∪	--
-∪∪	-∪∪	-∪∪	-∪∪	--	--

DACTYLVS INTER. IIII. SPONDEOS VARIATVS.

-∪∪	--	--	--	--	--
--	--∪	--	--	--	--
--	--	-∪∪	--	--	--
--	--	--	-∪∪	--	--
--	--	--	--	-∪∪	--

II. SPONDEI INTER. III. DACTYLOS VARIATI.

––	––	–∪∪	–∪∪	–∪∪	––
––	–∪∪	–∪∪	–∪∪	––	––
––	–∪∪	–∪∪	––	–∪∪	––
––	–∪∪	––	–∪∪	–∪∪	––
–∪∪	––	–∪∪	––	–∪∪	––
–∪∪	––	–∪∪	–∪∪	––	––
–∪∪	––	––	–∪∪	–∪∪	––
–∪∪	–∪∪	––	–∪∪	––	––
–∪∪	–∪∪	––	––	–∪∪	––
–∪∪	–∪∪	–∪∪	––	–∪	––

II. DACTYLI INTER. III. SPONDEOS VARIATI.

–∪∪	–∪∪	––	––	––	––
–∪∪	––	––	––	––∪	––
–∪∪	––	––	–∪∪	––	––
–∪∪	––	–∪∪	––	––	––
––	–∪∪	––	–∪∪	––	––
––	–∪∪	––	––	–∪∪	––
––	–∪∪	–∪∪	––	––	––
––	––	–∪∪	––	–∪∪	––
––	––	–∪∪	–∪∪	––	––
∪–	––	––	–∪∪	–∪∪	––

DE DEPOSITIONE METRORVM.

Depoſitio eſt, qua cognoſcimus plenũ ne ſit metrũ an abundet, an minuatur aliqua ſyllaba. Depoſitionis gña ſunt quatuor. Ακατάληκτα, καταληκτικά, ὑπερκατάληκτα, βραχυκατάληκτα.

Ακατάληκτα dicuntur metra, qñ vltimũ pedẽ integrũ hñt, quale eſt paſtorale illud Põponij Secũdi, qđ

citat Terētianus. Pēndēăt ēx hūmēĭīs dūlcīs chēlȳs.eſt.n.tetrametrū ɔſtās è quatuor integris pedibus.Itē illud, qđ citat Hephæſtion, μωσ᾽ ἀγι – υ υ καλλίο – υ υ πα, εὔγα – υ υ τερ⌐ι – υ υ eſt.n. dactylicum tetrametrum,cui nihil deeſt.

K ατα λκτικὰ vero dicuntur, quibus in fine deeſt ſyllaba, qualia ſunt heroica oīa, quæ legitimos pedes habēt dactylos,ſed minuunt in fine vnam ſyllabam,ne,vt Priſcianus ait,ſit impedimēto ſequenti verſui. Quale eſt illud Horatij, Mea renidet in domo lacunar. Eſt enim metrum ſenarium iambicum vna ſyllaba minus,& ſcanditur ſic,mĕā υ – rē ni – – dĕt īn υ – dŏmō υ – lăcū υ – năr υ. hic năr ſyllaba ꝑ integro ponitur ſic apud græcos. χαίροις ἀνῦμ υ – φἄχῶυ – ρέτω υ – δ᾽ όγαμ – υ βρός υ, hic βρό; ſyllaba ꝑ integro ponitur pede. Vbi notandum,quòd cum pes, ex quo conficitur principaliter metrum,cōſtat è tribus ſyllabis, poteſt verſus etiam duabus eſſe ſyllabis minor, cuius quia non erat ad manus exemplum, tale ipſi confinximus dactylicum trimetrum catalectum, Væ tĭbī – υ υ sī mălūs – υ υ es.Ecce es prima ſyllaba tertij dactyli pro integro ponitur dactylo, & dicitur hic verſus terminalis in ſyllabam. Nam cum ex tribus ſyllabis vna tantum inuenitur in metro,dicitur terminale in ſyllabam. græce καταληκτικὸν εἰς συλλαβὼ, cum vero duæ inueniuntur, vt in ſingulis heroicis,dicitur terminale in duas ſyllabas, græce κατχλικτικὸν εἰς διςύλλαβον. καταλικτικὸν autem εἰς συλλαβὼ, apud Hepheſtiōem tale eſt, ἐν δὲ βυ – υυ θοῦ σι ἄ – υ υ δὺς –, vbi δυς ſyllaba pro triū ſyllabarum dactylo ponitur.

Y περκατάληκτα dicuntur metra, quando vna, aut duæ ſuperſunt ſyllabæ,quale eſt Boëtij illud Dactylicum Alemanium Trimētrū hypercatalectum

ōmne hŏmĭ ‒ ∪∪ nūm gĕnŭs ‒ ∪∪ īntĕr ‒ ‒ rīs ‒ vbi ris abundat. cum vero amplius eſt duabus ſyllabis, qđ pōt inueniri, quoties metrū ē triſyllabis cōſtat pedibus, quale foret hoc anapæſticū monomĕtrū hypcatalectū. Pĕrēānt ∪∪ ‒ hŏmĭnēs ∪∪ ‒ mălī ∪ ‒ in quo măli duæ ſyllabæ abūdāt. id vero nos cōfinximus, qa nullū memineramus legere tale exēplum apud noſtros. Hephæſtiō vero tale recitat, ἁ δὲ χὲρ ∪∪ ‒ τεμις ὤ ∪∪ ‒ κόραι ∪ ‒ eſt enim carmen Anapæſticum Monomĕtrum Hypercatalectum abundans duabus ſyllabis.

B ϱαχυκατάληκτα dicuntur metra, cum deeſt fini integer pēs. Sed quia neq; huius generis metrum ſuccurrebat, tale ipſe compoſui trimĕtrum iambicum brachycatalecton, Pāucī bĕā ‒ ‒ ∪ ‒ tī nām bŏnī ‒ ‒ ∪ ‒ Paūcī ∪ ‒. Deeſt enim ſextus pes integer, vt ſit iambicum perfectum.

DE SCANSIONE METRORVM.

S canſio in metro eſt legitimā metri in ſingulos pedes diſtinctio, ac dimenſio. Dimenſio autem ſcandit metra μεταφορικῶς. quia ſicut per ſcalarum gradus aſcendentes viciſſim mutando pedes incedimus, ita ſcandendo metrum incedere videmur dimetiendis, ac diſtinguendis pedibus. Et notandum metra omnia binis pedibus ſcandi præter dactylicum, quod græci κατὰ διποδίαν dicunt, vt Bĕātŭs īl ‒ ∪ ‒ lĕ, quī prŏcŭl ∪ ‒ ∪ ‒ nĕgŏcĭīs.

Hinc Terentianus,

Sed ter feritur, hinc trimĕtrus dicitur.

Scandendo binos quod pedes coniungimus. Ideo autem dactylum excipitur, quia cum dactylus, & ſpondeus ſint æquales temporibus, non eſt timendum, cum ſingulis pedibus ſcanditur, aliud videri metrum, quàm dactylicum. Quod ſi fiat in

Iambico, nõ iambicum uideri, ſed heroicum poterit. & propterea κατὰ διποδίαν ſcandi debet, cauſam pulchre docet Terẽtianus his ſenarijs iãbicis.

Sed paulo abimus longius. Nunc hanc magis,
Heroicus quare pedes per ſingulos,
At iſte binos ſcanditur, cauſam loquar.
Spondeon etenim quia recepit impari
Tantum loco, uel dactylum, aut contrarium,
Secundo Iambum. Nos neceſſe eſt reddere,
Qui ſedis huius iura ſemper obtinet
Scandendo, & illic ponere adſuetam moram,
Quam pollicis ſonare, uel plauſu pedis
Diſcriminare, qui docent artem, ſolent.
Si primus ergo pes eam ſumet moram,
Sibi iam receptum eſt ſubdere heroos pedes,
Verſum uidebor non tenere iambicum.
Sed quia ſecundo nunquam iambus pellitur,
Moram neceſſe eſt in ſecundo reddere,
Et cæteris, qui ſunt ſecundo compares.

Sic fit trimẽtrus, qui fuit ſenarius. Creſcunt autem ſic iũctis pedibus ad Hexamẽtrum uſque. nã Monomẽtrum dicimus, quod duobus pedibus conſtat, Dimẽtrum, quod quatuor. Trimẽtrum, quod ſex, Tetramẽtrum, quod octo, Pentamẽtrum, qđ decem. Hexamẽtrum, quod duodecim.

DE SYNECPHONESI SIVE SYNIZESI.

Συνεκφώνησις quæ & συνίζησις dicitur, fit cũ duæ uocales nulla interueniente conſonante, pro una accipiuntur. Et uel longa & breuis pro longa ponitur, ut, Fixerit æripidem ceruam Tirynthius heros, ubi ae longa & breuis pro una longa accipi-

untur, & fit dactylus ǣrīpē – ∪∪, vel cum breuis, & longa pro vna longa, vt Vnĭus ob noxam, & furias Aiacis oīlei, vbi ei breuis & longa pro lōga. ſic in Aureo & aureis eo & ei, breuis & longa pro vna longa, vt Solio cum Iuppiter aūrēo, & Depē-dent lychni laquearibus aūreīs. Idem. Fērreīque Eūmēnīdum thalami, & Centum, ǣreī claūdunt vectes, in ferrei. & ærei, ei breuis & longa, pro vna longa.

I dē quoq; ſæpe fit in Dehinc, Deinde, Deinceps, Proinde, Deeſt, Deerat, Deerit, Deerunt. Vt, Eu-rum ad ſe zephyrumq; vocat, dehīnc talia fatur. Et, Incipe Damœta, tu deīnde sēquere Menalca. Et, Proīndē tōna eloquio. Et Redde age quæ deīnceps riſiſti præmia, apud Horatium. Martialis Sint Mecœnates, non deērūnt Flacce Marones. Lucanus.

Nōn deēſt pro lato ieiunus venditor auro.

Iuuenalis,

Pathicus nunquam tibi deērīt ămicus. Ouidius,

Hoc ego quod vocī deērat plangore replebam. quanquam dēērūnt, Anapæſtus, dēerit ă. proce-leuſmatic⁹ cū dē ē dactilus eſſe pōſsūt. Cui, & huic ſæpe pro vna ſyllaba inueniuntur, vt Cuī pātēr in-tactam dederat. Et

Huīc cōniux Sichæus erat. Inueniuntur etiam di-ſyllaba. Statius.

Lǣtūs hūic dono videas dare thura nepotes. Idē

Fālsūs hūic pennas, & cornua ſumeret æthræ.

Terētianus de pedibus ēſt hū – ∪ īc ād – – vērsūs – ∪ īllē – ∪, quī dū – ∪ ās lōn – – gās hā – ∪ bēt ∪. Idem, Nānque hū – ∪ īc ād – – uērsūs – ∪ ībīt – ∪. quī trī – ∪ būs lōn – – gis pā ∪ tēt ∪. eſt enim carmen trochaicum, quod locis imparibus tro-

chæum

chæum ſuſcipit, in locis autem paribus etiā ſpon-
deum, vt manifeſtius oſtendemus, vbi de metris
tractabimus, Idem de literis, quem & Priſcianus
citat, Vērum ūt cŭĭ – – ∪∪ que ēſt prōxĭmĭ – – ∪∪
tās lŏ – ∪ cī sŏ – ∪ nī uĕ – ∪. Idē, ēx ōrdĭnĕ – ∪∪∪
fūlgēns, cŭĭ – – ∪∪ dāt lŏ – ∪ cūm sĭ – ∪ nŏpēs. vi-
des cui non modo diſſyllabum eſſe, ſed etiam pyr-
rhichium, quod eſt notandum. Eſt enim carmen
ſotadeum, quod conſtat è duobus Ionicis à maio-
re. & tribus trochæis, vt uides notatum breui &
longo accentibus. Terentianus de eodem.

Cuĭ brĕuis manebit, atq; longa fiet addita.
Cuĭ sŭpĕr non digna dixit hyems. & ſolis mala,
Dixit & cūi tū fauos. pes hinc nihil primus ſat eſt.
Sic enim vel prima longa, vel prior fit ſyllaba.

D actylus nam cuĭ sŭpĕr – ∪∪ cūi tū – – ſequens ſpō-
deus eſt.

C onſonans quia poſt ſecuta tempus adiuuit breue.
& paulo inferius.

Nanq; ſi. Cui præferatur, ſyllabæ fient duæ.
Tertia his quod implicari nulla vocalis poteſt.
Sed duæ ſunt ſeorſæ ſyllabæ per ſe breues.
Cŭĭ sŭpĕr ſic inueniri dactylus iam non poteſt,
Syllabas ſed pes habebit quatuor totas breueis.

Apud Hephæſtiōnem aliæ etiam recitantur ſpe-
cies Synecphoneſeos, quas quia non memini le-
gere apud noſtros, ſubiungam græcas. hæ vero
ſunt, cum duæ longæ pro vna longa, aut duæ bre
ues pro vna breui, aut pro vna longa accipiuntur.
Duæ lōgæ pro vna longa, vt illud, quod citat He-
phæſtiō. ἢ οὐχ ἅλις – ∪∪ ὅτι γυ – ∪∪ ναῖκας ἀ – ∪∪ νιάλ-
κιδας – ∪∪ ὕπερο – ∪∪ πεύεις – –, vbi ἢ οὐχ pro vna
ſyllaba ponitur. & illud, vt idem citat. βουκόλ᾽ ἐ-
– ∪∪ πεὶ οὔτεκα – ∪∪ κῶ, οὐ – – τ᾽ ἄφρον – ∪∪ φατὶ ἔ-

-υυ σκας -υ πεὶ οὐ ꝑ vna ſyllaba. Duæ breues ꝓ vna lõga, quale ẽ. νέχ μέν -- ωοκατέ -υυ νέξε πο -υυ σειδά -- ων ἐνὶ -υυ πόντω -- νεα duæ ſunt breues pro vna longa. Item illud Sotădis σείσν μελί --υυ κη πηλιάδα ---υ δέξιον κα --υυ τ᾽ ὡμόν. eſt enim carmen Ionicum à maiore tetraſyllabum catalecti-cum, vbi λια duæ breues pro vna breui ponuntur. legi tamen apud Virgilium ſexto æneidos, Quin protinus omnia, vbi in omnia duæ breues pro vna longa poſitæ videntur, debet enim heroicum metrum eſſe catalecticũ. Heu, & hei diphthongi ſunt, vt ēheū quam pingui macer eſt mihi taurus in ei-uo, & Heī mĭhī qualis erat. vbi, quia cum pronunciamus hi, vtraque vocalis ſimul ſonat, admonemur, & græce & latine diphthongos propè omnes perperam ætate noſtra pronunciari, vt obiter & hoc dixerim.

DE COLLISIONE IN METRIS.

Colliſio, quæ & σωυαλοιφὴ, & ἔκθλιψις græce dicitur fit in metro, cum dictio deſinit in uocalem, vel in M literam; & ſequens item à vocali incipit. tunc enim prior vocalis vel M cum ſua vocali excluditur; vt, littora, mūltum īlle ēt terris iactatus & alto, vel ſic, mūlt'il -- l'ēt tēr --vt græci faciunt excluſa uocali, & accentu. vbi vocalis deeſt appoſitio, quem vocant ἀπόστροφον. vt ἅ δύ᾽ ἔχουσ᾽ ἐρίφους, ποταμέλξεται ἐς δύο πέλλας, pro ἅ δύο ἔχουσα ἐρίφους. fit etiam in fine verſus, cum in vocalem, aut in M literam deſinens, ſuperabundat ſyllaba, & ſequens verſus incipit à vocali, Quale illud eſt, Ecce furēs animis aderat Tirynthius, omnemq; Acceſſum luſtrans, eliditur. Ea que coniunctione, &

ſcanditur, quãcẽ ſ – –. Item illud.
Aut dulcis muſti vulcano dēcōquit hūmōrem.
Aut folijs vndam tepidi deſpumat aheni, vbi M cum ſua vocali à dictione humorẽ eliditur, & R dictioni ſequenti adiungitur ſic, r'aut fōlī – ∪∪, qđ non liceret facere, niſi ſequens verſus à vocali inci piat, vt poſſit fieri colliſio. huiuſmodi autem verſus græce ὑπέρμετρος, latine hypérmēter penultima correpta dicitur, ος in er conuerſa vt, ἀλέξανδρος, Alexander, κάπρος Caper.

DE METRO HEROICO.

Heroicum metrum Hexametrum eſt, è ſex enim pedibus conſtat. Suſcipit autem dactylum & ſpondeum omnibus in locis indifferenter, prætęrquam in vltimo vbi vel ſpondeus, vel pro ſpondeo Trochæus eſſe debet, quia in omni metro vltima breuis ſyllaba pro longa accipitur, quod videtur aliqd vacantis temporis ex eo quod inſequitur, accedere quanquam, vt ait Quintilianus, Multum refert, vtrum longa ſit, quæ claudit, an pro longa. Neque enim tam plenum eſt. Interdum etiam inuenitur dactylus in ſexto, vt, īnsĕrī – ∪∪ tūr uē – – ro ēx fœ̄ – – tū nŭcĭs – ∪∪ ārbŭtŭs – ∪∪ hōrrĭdă – ∪∪ qđ tñ nunquam fit, niſi ſequens verſus à vocali incipiat, vt ſupra oſtendimus. Sequitur enim, Et ſtẽriles platani malos geſſere valenteis. eliſa igitur A ex horrida, d, ſequenti dictioni, quæ à vocali incipit, connectitur, ſic, dēt ſtĕrĭ – ∪∪, & hōrrĭ remanet pro ſpōdeo trochæos. Tale eſt & illud, Et ſpumas miſcent argenti, viuaq; sūlfŭrā, Idæaſq; pices. ſcanditur enim sūlfŭ – ∪. Rīdæ – –. præterea licet ſpondeus omnem ſibi vendicet locum, tamen ra

ro ſuenitur in quinto, & rarius, niſi præcedat dactylus. vt aūt lē -- ue īs ŏcrĕ -υυ ās lēn --tō dū--cūnt ār -- gēntō --. Item ēt cō-- ſtām lōn --gō sūb -- dūxĭmŭs -υυ āppēn -- nīnō --. Suſcipit quoq; loco dactyli proceleuſmaticum, & Anapæſtum, ſed illum raro, hunc rariſſime, vt Tĭtÿrĕ -υυ pāſcēn -- teīs ā -- flūmĭnĕ -υυ rĕĭcĕcă υυυυ pēllās --. Et, tĕnŭĭă υυυυ nec lanæ per cœlum vellera ferri, & Gēnŭă lă-υυυ bant. & Labat ărĭĕtĕ υυυυ crebro, quanquam, vt Terentianus ait, Tēnuĭă, & gēnuă lā, poſſunt eſſe dactyli, vbi u ſit conſonans. Idem in ārĭĕtĕ dici poteſt, vt & i ſit conſonans, quod ita ſeruaſſe videtur Virgilius, vt nunquam vſus fuerit proceleuſmatico, niſi ibi & ſynæreſis fieri poſſit. Anapæſtum vero tantum ſemel memini legere apud eundem. Flŭuĭō υυ-rūm rēx ērĭdănus. Apud græcos etiam & creticus, & palimbacchius ponuntur interdum loco dactyli.

Dictum autem volunt Heroicum, vel quòd heroum facta Homerus primus hoc verſu cecinerit. Vnde Horatius.

Res geſtæ, regumq́; ducumq́; & triſtia bella,
Quò ſcribi poſſent numero, monſtrauit Homerus,

vel quod vetuſtiſſimus, & ante omneis primus hic fuerit verſus, heroica enim vetera, & antiqua dixerunt, vel quia valida, & magna hoc metrō canantur, quales ſunt heroës. Idem & dactylicum, & heroum, & hexametrum, & epos, & deliacum, & pythicum nominatur. Dactylicum à pede, quē præcipue ſuſcipit. Heroum, vel vt ſupradictum eſt, vel forte quòd heroo pede præcipue conſtet, qui eſt idem cum dactylo, Hexametrum, quia ſex metris hoc eſt pedibus, fertur. Epos vt græci dicunt ἔπη

ϛοῦ ἔπεσθαι τὰς βάσεις ἀλλήλαις, vel qa ἔπος ϛίχος
ἔμμετρος. facilius enim hoc carmine verba decur-
runt dimenſione inuicem cohærentia præter cæ-
tera delectabilius. Deliacum à Delio Apolline.
Pythicum, quia cum Apollo Pythona ſerpentem
Delphis necaſſet in vltionem matris, accolæ timo
re perculſi, carmen primum heroicũ hexametrum
è ſex ſpondeis compoſitum cecinerunt, deinde læ
ti occiſo ſerpente idem carmen concitata voce è
ſex iambis protulerunt, quod fuiſſe dicit Athenæ-
us ἴη -- παιάν -- ἴη παιάν ἴη -- παιάν -- ut io-
ta in ἴη producatur, idem præterea ſi corripiatur,
& παι in παιὰν ſimiliter ſequente vocali, erunt ſex
iãbi. ſic ἴη ∪ – παιάν ∪ – ἴη ∪ – παιάν ∪ – ἴη ∪ – παιάν
∪ – Sed vt clarius appareat quod dicimus, ſubiun-
gemus de hac fabula Athenæi uerba. Κλέαρχος ὁ
σολεὺς οὐδενὸς ὢν δεύτερος, τῶν τοῦ σοφοῦ ἀριϛοτέ-
λους μαθητῶν ἐν τῷ προτέρῳ περὶ παροιμιῶν τὴν λητώ-
φησιν ἐκ χαλκίδος τῆς εὐβοίας ἀνακομίσουσαν εἰς δελ-
φοὺς ἀπόλλωνα, καὶ ἄρτεμιν, γενέσθαι παρὰ τὸ τοῦ κλη-
θέντος πύθωνος σπήλαιον, καὶ φερομένου τοῦ πύθωνος
ἐπ᾽ αὐτοὺς, ἡ λητὼ τὸν παίδων τὸν ἕτερον ἐν ταῖς ἀγκά-
λαις ἔχουσα, προσβᾶσα τῷ λίθῳ τῷ νῦν ἔτι κειμένῳ ὑ-
πὸ τῷ ποδὶ τῆς χαλκῆς ἐργασμένης λητοῦς ὃ τῆς τότε
πράξεως μίμημα γενόμενον, ἀνάκειται περὶ τὴν πλάτα-
νον ἐν δελφοῖς, εἶπεν ἴε παῖ. τυχεῖν δὲ τόξα κατὰ χεῖρας
ἔχοντα τὸν ἀπόλλωνα. τοῦτο δ᾽ ἐϛὶν, ὡς εἴποι τίς, ἄφιε
παῖ, καὶ βάλλε παῖ. διόπερ ἀπὸ τούτου λεχθῆναί φα-
σι τὸ, ἴε παῖ, καὶ ἴε παιάν. Et paulopoſt ſubiungit
τὸ δὲ ὑφ᾽ ἡρακλείδου τοῦ ποντικοῦ λεχθὲν φανερῶς πε-
πλάσθαι ὑπὸ σπουδῆς τοῦτο πρῶτον εἰς τρὶς εἰπεῖν τὸν
θεὸν οὕτως, ἴη παιάν. ἴη παιάν. ἴη παιὰν, ἐκ ταύτης γὰρ
τῆς πίϛεως τὸ τρίμετρον καλούμενον ἀνατίθησι τῷ
θεῷ, φάσκων τοῦ θεοῦ τοῦ β᾽ ἑκάτερον εἶναι τῶν μέτρων

ὅτι μακρῶν μὲν τῶν πρώτων δύο συλλαβῶν λεγομένων ἴη παιὰν, ἡρῷον γίνεται, βραχειῶν δὲ λεχθεισῶν, ἰαμβεῖον. διὰ δὲ τοῦτο, δῆλον, ὅτι καὶ τὸν ἴαμβον ἀναθετέον αὐτῷ. βραχειῶν γὰρ γινομένων, εἰ δύο τὰς ἁπάντων τελευταίας συλλαβὰς εἰς μακρὰν ποιήσει τίς, ὁ ἱππώνακτος ἴαμβος ἔσται.

Idem & Terentianus recitat, in quo græcum carmen deprauatum ex Athenæo correximus. Primum enim fuiſſe hexametrum è ſex ſpondeis, inde è ſex iambis refert his verbis.

Hexametros tradit genitos duo prima vetuſtas,
Herous ille eſt, hunc vocant iambicum.
Nam pedibus ſenis conſtare videmus vtrunq;,
Diuerſa quanquam lex ſit ambobus, pedum.
Additur hæc gemino non abſona fabula metro,
Seu vera res eſt, ſpectet authorem fides.
Cum puer infeſtis premeret Pythōna ſagittis
Apollo, delphici feruntur accolæ
Hortantes acuiſſe animum bellantis, vt illos
Metus habebat, aut propinqua adoria.
Tendebat geminas pauida exclamatio voces,
Ἰη — — παιὰν — — ἴη — — παιὰν — — ἴη — — παιάν. — —
Spŏndē īs īl lūm prī mō nā tūm cēr nīs sēx,
ēx pă̈r tĕ vōcēs cōn cĭtās lǣtī dă bānt,
ἴη ∪ — παιὰν ∪ — ἴη ∪ — παιὰν ∪ — ἴη ∪ — παιὰν ∪ —.
ĕt hīnc pĕdūm tōt ōrtŭs ēſt ĭām bĭcŭs.

EX POLLVCE DE PVGNA APOLLINIS CVM PYTHONE.

Τοῦ δὲ πυθικοῦ νόμου τοῦ αὐλητικοῦ, μέρη πέντε, πεῖρα κατακελευσμός. ἰαμβικὸν, σπονδεῖον, καταχόρευσις, δήλωμα δ᾽ ἐστὶ νόμος τῆς τοῦ ἀπόλλωνος μάχης πρὸς τὸν δράκοντα. καὶ ἐν μὲν τῇ πείρᾳ διορᾷ τὸν τόπον, εἰ

ἀξιός ἐστι τοῦ ἀγῶνος, ἐν δὲ τῷ κατακελευσμῷ, προκαλεῖ ταυτὸν δράκοντα, ἐν δὲ τῷ ἰαμβικῷ, μάχεται, ἐμπεριείληφε δὲ τὸν ἰαμβικὸν, καὶ τὰ σαλπιστικὰ κρούματα, καὶ τὸν ὀδοντισμὸν, ὡς τοῦ δράκοντος ἐν τῷ τετοξεῦσθαι συμπρίοντος τοὺς ὀδόντας. τὸν δὲ σπονδεῖον δηλεῖ τὴν νίκην τοῦ θεοῦ. ἐν δὲ τῇ καταχορεύσει, ὁ θεὸς τὰ ἐπινίκια χορεύει. Sunt qui dactylicum, & Heroum non eſſe idē volunt. ſed illam inter vtrunq; eſſe differētiam, quod dactylicū ex oībus cōſtat dactylis, Heroū vero etiam ex ſpondeo. Addunt ꝑpterea proprium eſſe heroum, quod in priore, & in quarto, & in ſexto loco ſpondeum habeat, vt Dēfēciſſe videt ſua īam prō miſſa repoſci. Item, īmmōtamq; coli dedit, ēt cōntemnere vēntōs. Et, Cuī nōn dictus hylas puer, ēt lātonia dēlōs? ſed quod omneis ſpondeos, vel plureis ſpondeos, q̄ dactylos habet, quaſi minus bonum, & ſine dactylo parum teres, ac ſonorum, σπονδειάζον appellauerunt. Et propterea optimum dicunt, qui ex omnibus conſtat dactylis, vltimo excepto, qui, vt dixi, vel ſpondeus, vel pro ſpondeo trochæus eſt. Ennius. āt tŭ bā tērrībĭ lī sōnī tū tără tāntără. dixit Virgilius. Stāt sŭă cuīquĕ dĭēs brĕuĕ ēt īrrĕpărābĭlĕ tēmpus. Sic apud græcos Homerus, βῆ δὲ διὰ προμάχων κεκορυθμένος αἴθοπι χαλκῷ. βῆ δĕ δἰ – υ υ ᾰ πρŏ μᾰ – υ υ χῶν κĕ κŏ – υ υ ρῦθμĕ νŏς – υ υ αἴθŏ πι – υ υ χᾱλκῷ. Idem, γλαῦκε πέπον πολεμιστὰ μετ᾽ ἀνδράσι. νῦν σε μάλα χρὴ, γλαῦκĕ πĕ – υ υ πŏν πŏ λĕ – υ υ μῑ στᾰ μĕ – υ υ τᾱνδρᾰ σῐ, – υ υ νῦν σĕ μᾰ – υ υ λᾰ χρῆ – –. Sed ſubiungamus de Heroico quædam ex Terentiano, vt ea ediſcant Iuuenes. Nam longe melius & mandatur memoriæ carmen, & tenetur, q̄ proſa oratio. Necui igitur ſit mirum, ſi illum ſæpe citamus. Eſt enim & acutus, & doctus ſimulq; & delectat,

& docet. Sed iam ipſum audi.

Hæc ſibi quæq; prius diſtinguere metra paramus,
Heroa primo, mox adire iambica,
Alternæ nequem impediat confuſio ſyluæ,
Quæ lex ſit ipſis, quæ ſit ijs, quæ procreant.
Partibus adiectis, detractis quæ varientur
Poſt hinc, deinde quanta compages nouos
Alternet, varietq; modos, mutatio quantum
Commendet. Et ſi non valebo plurima,
Attingam vel pauca tamen. nam pandere prima
Prodeſt frequenter artium veſtigia.
Vim propriam pedibus fida cito reddito mente,
Ne dum requiris, tarda ſit diſpectio.
Spondeus, verſum quo primum diximus ortum.
Heroon, hexametris tuetur vim ſuam
Nomine nunc proprio, nūc debita tēpora reddens,
Sub alterius conſonat vocabulo.
E geminis longam ſoluet ſiquando ſequentem,
Fit dactylus, triſyllabis tempus manet.
Si prior in geminas ſoluetur longa minores,
Tum pes recurret dactylo contrarius.
Tempora ſed quanquam totidem defendat vterq;,
Heroa fiunt pulchriora dactylo.
Hæc contra vitiant incurrentes Anapæſti.
Poſt dactylum ne quattuor iungas breueis,
Poſt ſpondeum autem veniens, ſic mutet oportet,
Vt iſte verſus iam docet legem metri.
Ergo ſpondeus plerunq; in dactylon ibit,
Nec intereſt vel quo loco, vel quàm frequens.
Nam ſæpe alterni, gemini nunc, ſæpius alter
Species reformant plurimas in verſibus,
Quas longum credo perſcribere, cum ſibi cunctas
Legendo poſſit adnotare quilibet.
Hoc ſat erit monuiſſe, locis quod quinq; frequenter

Iugem videmus inueniri dactylum.
S ed non & ſextum pes hic ſibi vendicat unquam,
Niſi quando rhythmum, non metrũ cõponimus.
N anq; metrum certiq; pedes, numerusq; coërcent,
Dimenſa rhythmum continet lex temporum.
S pondeus partem ſemper ſibi vendicat imam,
Dat & trochæo qua diſſyllabo locum.
N ec damnum importat, tria qui ſua tẽpora ſubdit,
Quæ quattuor ſpondeus expleret magis.
D ebita nam ſpatij recipit quaſi tempora verſus,
Dum iungit imis conſequens exordium.
O mnibus in metris hoc iam retinere memento,
In fine non obeſſe pro longa breuem.
P ræterea pes nullus erit quin ille locetur,
Laudem mereri ſi voles poëticam.
H exametro dicunt, ſed non heroicon omnem,
Nam ſex pedes ineſſe non erit ſatis.
L eges quippe datas heroica carmina poſcunt,
Quis acta Homerus herõum cum ſcriberet,
V erſibus oſtendit, quas æque ſermo latinus
Cuſtodit omneis, & pedes ſolos probat,
Quos ſupra poſui. Græcis & creticus aptus.
Bacchius etiam ponitur pro dactylo.

V bi aduertendum, vt ſupra etiam oſtendi, Bacchiũ intelligi à Terentiano, qui communiter ab alijs ferè omnibus Palimbacchius dicitur, & quia ſupra idem & Quintilianum ſenſiſſe, quod Terentianus ſcripſimus, diligentius conſiderandum, an ita ſit, nam videtur, vbi de vſu Bacchij ſcribit, ſibi eſſe cõtrarius, cum dicit, Bacchius & claudit, & ſibi iungitur, Vĕnēnūm ⏑‒‒ tĭmērēs ⏑‒‒. Deinde ſubiungit, Contrarius quinque qui eſt, claudet, niſi ſi vltimam longam eſſe volumus, optimeq; habebit ante ſe Moloſſon, cibis rēſpērsūm ‒‒‒, aut

Bacchium. Quod hic pōteſt, nōs ᴗ – – pōſsēmūs – – ᴗ. ecce hic manifeſte apparet intelligere Bacchium habere primam breuem, Palimbacchium vero vltimam. Quare illud, Longis breuem præcedentibus bacchius, cui cōtrarius Palimbacchius, erit aliter legendum, & forte ſic, longis breuem ſuccedentibus.

Sunt qui inſeri poſſe aiunt interdum in fine dactylici pro ſpondeo iambum, & eos verſus, qui hoc patiuntur, quia in fine diminuuntur tempore, græci appellant μειούρους παρὰ τὸ μεῖον, καὶ οὐρά. Sed huiuſmodi verſus non puto inuenies, niſi apud græcos. Homerus ἰλιάδος α τρῶες – – δ' ἐῤῥί – – γησαν ἐ – ᴗ ᴗ πεῖδον – ᴗ ᴗ αἴολον – ᴗ ᴗ ὄφιν – ᴗ ὄφιν. Pariambus eſt pro ſpondeo. Terentianus tamen multos verſus de miuris ſcribens, compoſuit, in quibus mi etiam corripuit, ex ει eliſo, ι vt & in χρεῖος, & διαπόνδειος fecit, Verſus hi ſunt.

Dactylici finem verſus ſi cludat iambus,
Hoc eſt pro longo, breuis vt penultima fiat,
Auribus acciderit nouitas inopia, meliūs ᴗ ᴗ
Verſus ut hic reſonare poteſt, ita ſi cecinĕrīs
Ite domum ſaturæ, venit heſperus, ite ſatūræ ᴗ –.
Nile pater propera. ſitiunt ſata. Nile propĕrā ᴗ –.
Heus puer, vt mea ſint tibi vilia carmina, vĭdēs ᴗ –.
Si nuſquam hocce aliquis lectum putat, ecce dabĭtŭr. ᴗ ᴗ.
Verſus Homericus auſonio reſonās ita mŏdō ᴗ –
Quem μείουρον achaica gens vocitare ſolĭta ēſt. ᴗ –
Attoniti troes viſo ſerpente pauĭtānt ᴗ –.
Liuius ille vetus graio cognomine, ſŭæ ᴗ –.
Inſerit inonis verſu puto tale docĭmĕn ᴗ ᴗ.
Præmiſſo heroo ſubiungit nanq; μίουρον, – ᴗ
Hymnum quando chorus feſto canitore Tri-

uĩæ υ –.

Et iam purpureo ſuras include Cothũrnō, – –
Balteus,& reuocet volucres in pectore. sĩnũs υ –
Preſſaq́; iã grauida crepitẽt tibi terga pharẽtrã, – –
Dirige odoriſequos ad certa cubilia cãnẽs υ –.

I d quod cum ſæpe faciat Lucretius, miror nullum accepiſſe ab illo exemplum Terentianum. vt illud libro primo, ſed eo magis acrem Irrĩtat virtutem animi confringere vt arcta Naturæ primus portarum clauſtra cupĕrĕt, licet Priſcianus libro decimo cupiret legat,cui non accedo.in exemplaribus enim manu ſcriptis cuperet legi,non cupiret,& illud,libro quinto. Nec iacere indumanus, via qua munita fidĕi.

DE VITIIS QVIBVSDAM VITANDIS IN HEROO.

S unt quædam vitia in heroo præcipue vitanda.Primum indocta quædam,& ridicula affectatio,vt ſemiquinaria cæſura, ſit ſimilis extremæ ſyllabæ verſus,aut alterius verſus cæſuræ,& ſimul extremitas metri, alterius metri extremitati, aut alia id genus ridicula obſeruatio poetarum, inculti, ac ineruditi ſeculi, quos verſus leoninos appellant, quales hi ſunt,

P ergama flere volo fato danaum data sŏlo.
Solo capta dolo,capta redacta sŏlo.
E x Helicone ſona,quæ prima tenes Helicona,
Et metra me dona promere poſſe bona. Item hi magis etiam ridiculi,& indoctiores.
C hartula noſtra tibi mittit Rinalde ſalutes,
Plura videbis ibi,niſi tu mea dona refutes.

H uiuſmodi igitur ne ioco quidem cenſeo compo-

nendos verſus, ſed imitandos eſſe bonos poëtas, ac in primis Virgilium. Inuenies tamen ſemiquinariam cæſuram frequenter quidem fini in heroo reſpondere, ſed frequentius in pentametro elego tunc, cum ſubſtantiuis ꝓpria reddunt epitheta, Vt

Primus idumæas referam tibi mantua palmas. Et
Mantua uæ miſeræ nimium vicina Cremonæ, Et
Acriſionæis Danáe fundaſſe colonis. Item.
Helleſpontiaci ſeruet tutela priapi Item
Iulius à magno demiſſum nomen Iulo. Vbi.

aduerte præponi adiectiuum, ſequi ſubſtantiuum idq; frequentiſſimum eſſe. ſic in elegis.

O vtinam tunc cum Lacædemona claſſe petebat,
O brutus inſanis eſſet adulter aquis.
Non ego deſerto iacuiſſem frigida lecto,
Neç quererer tardos ire relicta dies,
Nec mihi quærenti ſpatioſam fallere noctem,
Laſſaret viduas pendula tela manus.

Inuenies etiam, ſed rarius præponi ſubſtātiuum, vt

Reijce, ne maculis infuſcet vellera pullis, Item
Coniugis, ora modis attollens pallida miris.

Redduntur quidem epitheta ſubſtātiuis, vt dixi, ſed qui id quoq; affectauerit, non laudabitur. Præterea videndum eſt, vt Quintiliani vtar verbis, ne ſyllaba verbi prioris vltima ſit prima ſequentis, id, nequis præcipi miretur, Ciceroni in epiſtolis excidit. Res mihi inuiſæ viſæ ſunt, Brute, & in carmine;

O fortunatam natam me conſule Romam.

Hoc idem carmen & Iuuenalis recitat, inde ſubiungit.

Antoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet. Ridenda poëmata malo,
Quàm te conſpicuæ diuina philippica famæ.

Cauendum eſt etiam, ne in principio præter decorem elati, & tumidi videamur, &, vt ait Flaccus,

Nec ſic incipies, vt ſcriptor Cyclitus olim.
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.

Potuiſſem & alia multa dicere quæ fugere, quæq; ſequi & facere oporteat componēdis carminibus, ſed cùm non eſſet ocium, prætermiſi. Quamobrē admoneo ſtudioſos, vt quæ de arte poëtica ſcripſit Horatius, ſtudioſe legant, tū optima quæq; de ea ipſa arte præcepta. quia, vt ait Iſocrates, ἐὰν ἦς φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής.

DE PENTAMETRO ELEGO.

Pentametrum elegum heroo ita adnectitur, vt vix vnquam ſeparatum inuenias. Cōſtat autē ex qnq; pedibus, vnde & nomen ei inditum eſt.

Diuiditur in duo commata. Primum comma conſtat indifferenter vel è duobus dactylis, vel è duobus ſpondeis, vel è dactylo, & ſpondeo, vel è ſpōden, & dactylo, & ſyllaba longa, quem ſemipedem primum vocant. Secundum vero, è duobus dactylis, & ſyllaba, q̄ ſecūdus ſemipes appellatur.

E' duobus dactylis, & ſyllaba longa, vt

Nōmĭne ĭn -ᴗᴗ hēctŏrĕ -ᴗᴗ ō - pāllĭdă —ᴗ sēm pĕr ĕ -ᴗᴗ rām ᴗ. E' duobus ſpondeis & ſyllaba longa, vt,

Flēbām -- sūccēſ -- sū - pōſsĕ că -ᴗᴗ tĕrĕ dŏ -ᴗᴗ lōs -. E' dactylo ſpondeo, vt.

Nīl mĭhĭ -ᴗᴗ rēſcrī -- bās - āttămĕn -ᴗᴗ īpsĕ vĕ -ᴗᴗ nī -. E' ſpondeo & dactylo, vt.

Lāſsā -- rēt vĭdŭ -ᴗᴗ ās - pēndŭlă -ᴗᴗ tē-

Jă mă – u u nŭs –. Alij vero dicuntur primum & ſecundum pedem poſſe eſſe indifferenter dactylum vel ſpondeum, tertium, ſpondeum duntaxat, ita tamen, vt prima ſyllaba ſpondei, ſit extrema dictionis præcedentis, & propterea ſi inueniatur aliquando breueis, defendi cæſura ſemiqnaria, Quattum. & quintum ſemper Anapæſtos cuius ſententiæ videtur fuiſſe Quintilianus, cum dicit, Nō ego cum præcedenteis pedes poſui, legem dedi, ne alij eſſent, ſed quid ferè accideret, quod in præſentia videretur, oſtēdi, & quidem optime eſt ſibi iunctus Anapæſtos, vt qui ſit pentametri finis. ſcanditur autem ſic. Nīl mĭhĭ – u u rēſcrī – – bās ăt – – tămĕn īp u u – sĕ vĕnī u u –.

Item, Tāſsā – – iēſ vĭdĭ – u u ās pĕn – – dŭlă tĕ u u – lă mănūs u u –. Et, Nōmĭne ĭn – u u hēctŏrĕ u u – ō păl – – lĭ dă sēm u u – pĕr ĕrăm. u u u & ſic in cæteris. Sed memineris in omni metro in fine pro longa accipi breuem, & pro breui longam. Prior autem ſcandendi modus per duo commata, & duos ſemipedes facilior. Dictum vero Elegum παρὰ τὸ ἐλεεῖν τοὺς τεθνεῶτας, quod hoc carmine laudes defunctorum ſcriberentur. vel παρὰ τὸ ἔλεος quòd vetuſtiſſimi ſuas lamentationes elegis decantarent. nam factum eſt vocabulum à voce, qua in fletu vtimur, vnde tractum eſt, vt epitaphia elegis præcipue ſcribantur verſibus. procedente deinde tempore aliæ quoque res eo verſu ſcribi cœperunt, hinc Horatius.

Verſibus impariter iunctis querimonia primum,
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.

De inuentione autem elegi verſus, Idem Horatius ſic dicit.

Quis tamen exiguos elegos emiſerit author,

Grammatici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt.

TERENTIANVS DE PENTAMETRO VERSV.

P entametrũ dubitant, quis primus finxerit author.
Quidam non dubitant dicere Callinoum.
H exametro cum quinq; pedum ſubiungitur iſte
Parteis Heroi dupliciter recipit.
Quas penthemimeres poſſit diſiungere forma,
Has ſiqui geminet, pentametrum faciet.
S ed rẽfert duo ſint, an dactylus vnus in illa.
Cum duo ſunt, eadem bis repeti poterit.
S ubiungam exemplum, quo fiat planius iſtud,
Dēsĭnĕ mænălĭōs, dēsĭnĕ mænălĭōs.
D actylus vt duplex, non bis ſententia currat.
Dēsĭnĕ mænălĭōs Mūsărĕ fĕrrĕǒ cōs.
H oc nec præpoſitum peccat, nec parte ſequenti.
Talis vtriq; loco conuenit vna tome.
S i primo ſpondeus erit, tum dactylus alter.
Stabit, comma prius non poterit repeti.
T alis erit verſus hæc portio, quam modo tracto,
Pōſtquām rēs ăsĭæ. claudicat vt repetas.
V t ſtet comma ſequens, bis dactylus adſit oportet.
Pōſtquām rēs āsĭæ, Dēsĭnĕ mænălĭ ōs,
D actylus in primo poſitus, ſpondeus adhærens,
Non oberit primis, officiet reliquis.
E xemplum ponam, parti quod congruat iſti,
Mūsă mĭ - ∪ ∪ hī cāu - - sās - diſcrepat hoc iterum.
D actylus ergo duplex redeat miſſi parte ſequenti,
Mūsă mĭ hī cău sās, dēsĭnĕ mænălĭ ōs.
S pondeum duplicem, q̃ pars prior eſt, bene ſumet,
Peccat enim tantum poſteriore tome.

S pondeos ante ergo dabis, pars cætera curret.
ō fōr tūnā tī. dēsĭnĕ mǣnălĭ ōs.
P ars prior ergo pedum admittet quēcūq; duorum.
Dactylus in reliqua bis repetundus erit.
S candunt Pentametrum, duo ſint quaſi commata, quidam,
Vt pedibus binis ſemipedes ſuperent.
H os ſibi coniunctos ſpondeum reddere quintum,
Pōſtquām rēs ăsĭǣ dēsĭnĕ mǣnălĭ ōs.
A t quidam in medio ſpondeum reddere malunt,
Semipedem & primum cum capite alterius
I ungunt, dactylico quæ fit de commate, longa.
Inde duas prōptum eſt ſic remanere breueis.
H is longam adnectunt, qua dactylus incipit alter.
Cernis & hinc alias tot remanere breueis.
Has ad ſemipedem iungunt in fine relictum.
Vltima nec rĕfert longa ſit, an ne breuis.
S ic ſpondeus erit medius. duo poſt anapæſti.
Pōſtquām rēs āsĭǣ dēs ĭnĕ mǣnălĭ ōs,
I ccirco primo curabis commate ſemper,
Ne breuis incurrens ſyllaba ſemipedis,
S pondeum mediis nequeat coniungere longis,
ēt ſī āt tālĭs, ĭn cĭpĕ mǣ nălĭ ōs.
N um lĭs, quæ breuis eſt, iungat ſibi ſiue ſupremam
ōs, vel quæ prima eſt, ĭn caput hoc etenim eſt.
Q uia nec producta eſt, geminat nec conſona vireis,
Spondeus minime pes, ſed iambus erit.
E xemplum idcirco vocali à parte locaui,
Longa foret ne lĭs īncĭpĕ mǣ nălĭ ōs.
Quidam quia gemino conſtat de commate verſus,
Claudere comma prius non timuere breui.
V t ſit pentameter talis, qualem modo fingo.
Hōc mĭhī tām grān dĕ mūnŭs hă bērĕ dă tŭr.
A ut qualis ſupra verſus peccare videtur,

Sīſī āt tā līs incīpĕ mænăiī ōs.
N am referre nihil, ſit qualis ſyllaba fini,
Commataq́; hoc ipſum iuris habere volunt.
I dcirco & verbo nunquam vno cola ligari,
Vt conſtet parti finis vtriq; ſuus.
N am vitioſus erit ſic pentameter generatus,
Intēr nōſtrōs gēntīlīs ōb ērrăt ĕquūs.
S pondei duo ſunt, quos dixi, commate primo
poſſe dari, verum ſyllaba, quæ ſequitur,
N ec penthemimerem verbi cum fine relinquit,
Quæ data pentametris regula prima ſonis.
N ec poſt dactylico debet quæ commate iungi,
Eſſe caput verſus dactylici patitur.
H oc ipſum melius mutata parte coibit.
Gentilis noſtros inter oberrat equus.
T antam noſtra nequit menſura abſoluere litem.
Malo tamen longa cludere comma prius.
H os elegos dixere, ſolet quod clauſula talis
Triſtibus, vt tradunt, aptior eſſe modis.

Q uoniam autem eadem ferè lex eſt metrorum apud latinos, quæ & apud græcos, vnde noſtra fluxerunt, operæpretium viſum eſt, in ſingulis metrorum generibus, de quibus hoc tractamus libro, verſus aliquot græcos ſcandere, ex bonis acceptos authoribus.

EX PRIMO ILIADOS.

Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος
Οὐλομένην, ἣ μυρί᾽ ἀχαιοῖς ἄλγε᾽ ἔθηκεν.
Πολλὰς δ᾽ ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν
Ηρώων, αὐτοὺς δ᾽ ἑλώρια τεῦχε κύνεσσι,
Οἰωνοῖσί τε πᾶσι. διὸς δ᾽ ἐτελείετο βουλή.
Μῆνῐ νᾰ – υ υ ᾱ δε̆ θε̆ – υ υ ᾱπη̄ – – λη̄ῐ ᾰ – υ υ

δεῶ ἄχι – υ υ λῆ ὅς – υ,

Οὐ λόμε – υ υ νῆ ἰῆ – – μῦ ρί ἀ – υ υ χαιοῖς – – ἄλγε ἔ – υ υ θῆ κεν – υ.

Πολλὰς – – δῖ φθί – – μους ψυ – – χὰς ἄϊ – υ υ δῖ προΐ – υ υ αψεν – υ.

Ηρώ – – ων, αὐ – – τοὺς δὲ – – λώρι ἀ – υ υ τεῦχε κυ – υ υ νέσσι – υ,

Οἰ ω – – νοῖ σί τε – υ υ πᾶσι, δί – υ υ ὸς δ'ἐτε – υ υ λεί ετο – υ υ βουλῆ – –.

Ecce in primis quatuor ſedibus vel dactylus vel ſpõdeus indifferenter ponitur, in quinta autem ſemper dactylus, & in ſexta ſpondeus, vel eius loco trochæus. licet in quinta ſpondeus interdum inueniatur Illud autem δηῶ ἄχι – υ υ dictum eſt per συνίζησιν, vbi δηῶ breuis & longa pro vna lõga, ſic Virgilius poſuit, Solio cum Iuppiter aureo, vbi reo breuis, & longa pro vna longa.

EX THEOCRITI AMOEBEO CARMINE.

Αγκεα, καὶ ποταμοὶ θεῖον γένος, ἤντι Μενάλκας
 Πῆ ποχ' ὁ συρικτὰς προσφιλὲς ἆσε μέλος,
Βόσκοιτ' ἐκ ψυχᾶς τὰς ἀμνάδας, ἢν δέ ποκ' ἔνθῃ
 Δάφνις ἔχων δαμάλας, μηδὲν ἔλασσον ἔχοι.
Κρᾶναι, καὶ βοτάναι γλυκερὸν φυτὸν αἴπερ ὁμοῖον
 Δάφνις
 Μουσίσδοι Δάφνις ταῖσιν ἀηδονίσι,
Τοῦτο τὸ βωκόλιον πιαίνετε, κ' ἤντι μενάλκας
 Τῇδ' ἀγάγοι, χαίρων ἄφθονα πάντα νέμοι. In his verſibus ſcanduntur heroi, vt ſupra ſcripti homerici, Pentametri vero elegi ſic.

Πῆ πο χὸ – υ υ συ ρί – – κτὰς – προ σφι λὲς – υ υ ἆσε με – υ υ λος υ. vel ſic ſine cæſuris.

Γῆ πόχο –υυ σύξι – – κτᾶς πρὸς – – φι λᾶς ᾶ, – – – σε
με λος υυυ. Secundus Pentameter.

Δᾶφνι σε –υυ χῶν δᾶμα –υυ λας – μῆ δε ιε υυυ λᾶσ-
σο ιε –υυ χοι –. & ſine cæſuris.

Δᾶφνις ε –υυ χῶν δᾶ μα –υυ λᾶς μη – – δε νε λᾶς υυ –
σονε χοι υυ –. Tertius Pentameter.

Μουσῆς – – δυιδᾶφ – – νῆς – παισι να –υυ ηδονι –υυ
σι υ. & ſine cæſuris.

Μου σις – – δοι δᾶφ – – νις παι – – σι ναν υυ – δονι σ-
υυυ. Quartus Pentameter.

Τῆν δᾶ γα –υυ γοι χαι – – ρων – ᾶφθονα –υυ παντα νε-
–υυ μοι –. & ſine cæſuris.

Τ ῆν δᾶγα –υυ γοι χαι – – ρῶν ᾶ – – φθοια παν υυ – τα
νε μοι υυ –. Vides his pentametris duo eſſe commata, & eodem modo ſcandi, vt ſupra latina oſtẽdimus. Quare vel hinc colligere poſſumus à græcis & hæc & alia ferè omnia latinos accepiſſe, vt mittam & pedum, & metrorum, & accidẽtium metris nomina vel græca, vel à græcis detorta. Si quiſquam igitur eſt, qui neget, non neceſſarias eſſe græcas literas hominibus noſtris, quàm recte ſentiat, breui puto cognoſcet, cum vel pueris de bonis literis docte diſputantibus, ipſe interim aſtabit, ὡς ὄνος πρὸς λύραν, vt aiunt

DE VERSV IAMBICO SENARIO.

Iambicus verſus qui à græcis τρίμετρος, quòd treis διποδίας habeat à latinis eadem ratione ternarius, vel quia è ſex pedibus ſimplicibus conſtat, Senarius appellatur, ſuſcipit in locis imparibus, id eſt in primo, tertio, quinto, pedes quinque, iambum υ– tribrachyn υυυ Spondeum – – Dactylum –υυ Anapæſtum υυ– in paribus vero, id eſt in ſecun-

do, quartó, ſexto, treis, iambum – ᴗ tribrachyn ᴗᴗᴗ pyrrhichium, ſed hunc in fine duntaxat ᴗᴗ ratione vltimæ ſyllabæ, quæ in omni metro, vt ſupra dixi, indifferenter ponitur. Legitimus autem iambicus è ſolis iambis conſtat, vt etiam à principio, cum inuentus eſt. Deinde grauitatis gratia, ſpondeus, & qui ex illo naſcuntur, dactylus, anapæſtus nothi pedes in locis tantum imparibus recepti ſunt. vnde Terentianus.

Sed quia recepit lex iambi dactylum,
Spondeon, aut qui dactylo eſt contrarius.
Vt iam tenemus, impari tamen loco.

De eodem ſic Horatius.

Syllaba longa breui ſubiecta vocatur iambus
Pes citus. vnde etiam trimetris accreſcere iuſſit
Nomen iambeis, cum ſenos redderet ictus.
Primus ad extremum ſimilis ſibi. Non ita pridem
Tardior vt paulo, grauiorq; veniret ad aureis,
Spondeos ſtabileis in iura paterna recepit
Commodus, & patiens. non vt à ſede ſecunda.
Cĕderet, aut quarta ſocialiter. Ex omnibus iambis tale eſt Horatij.

Sŭĭs ᴗ – ĕt īp ᴗ – ſă rō ᴗ – mă vī ᴗ – rĭbūs ᴗ – rŭĭt ᴗᴗ

Tale & illud. Mĭnā ᴗ – cĭs aūt ᴗ – ĕtrŭ ᴗ – ſcă Pōr ᴗ – sĕnæ ᴗ – mănūs ᴗ –.

Item reliqua omnia, quæ ſubiunguntur hexametris illius epōdi. Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas, vt illud, ĕā ᴗ – mŭs ō ᴗ – mnĭs ē ᴗ – xĕcrā ᴗ – tă cī ᴗ – uĭtās ᴗ –. Terentianus de hoc metro partim è ſolis iambis, partim etiam immiſto ſpondeo & ſemel dactylo in locis imparibus.

ă dē ſto ĭām bĕ præ pĕ, ēt tŭī tĕnāx
Vĭgōrĭs ād dĕ cōncĭtūm cĕlēr pĕdĕm.

Nēc āltērī ŭs īndĭgēns ŏpīs uĕnī.
Sĕd īp sĕ vērŭs, īntĕgēr quĕ gēſtĭēns,
ā dūs ſtă fēl lē, quālīs ān tē cār mĭnă
Dăbās ămā rŭs ūl tŏr, īmpŏtēns tŭĭ.
Vĭdēs, ŭt ī ctă vēr bă ră prĕt īmpĕtŭs,
Brĕuēm quĕ crē b ăcōn sĕquen dŏ lōn gŭlă,
Cĭ tūm sŭb īndĕ vōl uăr ār ctĭ ūs, sŏnŭm,
ĭ ām bŭs. īp sĕ sēx ĕnīm lŏcīs măněr.
Et inde nomen inditum eſt ſenario.
Sed ter feritur. hinc trimētrus dicitur,
Scandendo binos quod pedes coniungimus.
Quæ cauſa cogat, non morabor edere.
Nam mox poëtæ. ne nimis ſecet breuis.
Lex hæc iambi verba pauca admitteret,
Dum parua longam ſemper alterno gradu,
Vrget, nec aptis exprimi verbis finit
Senſus, aperte diſſidente regula,
Spondeon, & quos iſte pedes ex ſe creat,
Admiſcuerunt, impari tamen loco,
Pedemq; primum, tertium, quintum quoq;
Iuuēre paulo ſyllabis maioribus
At qui cothurnis regios actus leuant,
Vt ſermo pompæ regiæ capax foret
Magis, magisq; latioribus ſonis
Pedes frequentant, lege ſeruata tamen,
Dum pes ſecundus, quartus, & nouiſſimus
Semper dicatus vni iambo ſeruiat.
Nām nūl lŭs ălĭ ūs pōnĭtŭr, tāntūm sŏlēt
Tēmpŏrĭ bŭs æ quūs nōn rĕpĕl lĭ trĭ brăchўs.

In tragœdijs autem verſus è ſolis iambis non laudatur. quare vix talem inuenias, ſed ſemper in locis paribus ex iambo aut tribreui, in cæteris indifferenter ex iambo, ſpondeo, dactylo, anapæſto tribreui. In comœdijs vero in ſecundo loco & ſimi-

libus, ſpondeus etiam inuenitur, necnon & dactylus, & anapæſtus, ſed frequẽtius ſpondeus. Quod faciunt Comici, vt ſolutam orationem imitentur. Scandamus igitur aliquot ſenarios verſus, primo comicos, deinde tragicos. vt quod dicimus appareat exemplo manifeſtius. Ex Andria Terentij.

Vōs ī – – ſtæc īn – – tro aūfēr – – te ăbī ∪ – tĕ Sō-
 ∪ – sĭā ∪ –.
ădēs ∪ – dūm pāu – – cīs tē – – vŏlō ∪ – dīctūm
 – – pŭtā ∪ –
Nēmpe ūt – – cūrēn – – tūr rē – – cte hæc. īm – –
 mo ălĭūd ∪ ∪ –. Quĭd ēſt ∪ –
Quōd tĭbī – ∪ ∪ mĕa ārs ∪ – ēffĭcĕ – ∪ ∪ re hōc
 pōſ – – sĭt ām – ∪ plĭŭs ∪ ∪ ?
Nĭhĭl ī ∪ ∪ – ſtāc ŏpūs – ∪ ∪ ēſt ār – – te ād hānc – –
 rēm quām – – părō ∪ –,
Sĕd hīs ∪ – quās sēm – – pĕr īn ∪ – te īntēl – – lēxī
 – – sĭtās ∪ –.
Fĭde ēt ∪ – tăcĭtūr ∪ ∪ – nĭtā ∪ – te ēxpē – – ctō
 quīd – – vĕlīs ∪ –.

Ex Hercule furente Senecæ.

Sŏrōr ∪ – tŏnān ∪ – tĭs (hōc ∪ – ĕnīm ∪ – sōlūm
 – – mĭhī ∪ –.
Nōmēn – – rĕlī ∪ – ctum ēſt) sēm – – pĕr ălĭ ∪ ∪ ∪
 ēnūm – – iŏuēm ∪ –.
āc tēm — plă sūm ∪ – mī vĭdŭ – ∪ ∪ ādē ∪ – sĕrŭīæ
 ∪ ∪ – thĕrĭs ∪ ∪.
Lŏcūm ∪ – quĕ cœ ∪ – lō pūl – – să, pēl ∪ – lĭcĭ-
 būs ∪ ∪ – dĕdī ∪ –.
Tēllūs – – cŏlēn ∪ – da ēſt, pēl – – lĭcēs ∪ – cœlūm
 – – tĕnēnt ∪ –.

EX MENANDRO, Vt citat Stobæus, trimetri iambici acatalecti,

Οἴκοι μένειν χρὴ, καὶ μένειν ἐλεύθερον.
Στρατεία δ' οὐ φέρει περιουσίαν οὐδεμίαν,
Ἐφημέρον δ' ἔχει, καὶ προπετῆ τὸν βίον,
Οὐ πεῖραν ἔχομεν ὄντος οὐ σωτηρίου.
Εὐλοιδόρητον, ὡς ἔοικε φαίνεται
Τὸ τοῦ στρατιώτου σχῆμα, καὶ τὸ τοῦ ξένου.
Κομψὸς στρατιώτης, οὐδ' ἂν εἰ πράττοι θεός.
Οὐθεὶς γένοιτ' ἄν,

οἰ κοι – – με νειν ∪ – χρη καὶ – – με νειν ∪ – ἐ λευ ∪ – θε ρον
∪ ∪

στρα τει ∪ – α δου – – φε ρει ∪ – πε ρι ου ∪ ∪ – σιαν οὐ – –
δε μι αν ∪ ∪ ∪

ἐ φη ∪ – με ρον ∪ – δ' ἐ χει ∪ – καὶ προ πε – ∪ ∪ τη τον – – βι
ον ∪ ∪.

οὐ πει – – ραν ἐ χο ∪ ∪ ∪ με νον ∪ – τος οὐ ∪ – σω τη – – ρι
ου ∪ –

εὐ λοι – – δο ρι ∪ – τον, ὡς ∪ – ἔοι – – κε φαι ∪ – νε ται
∪ –.

το του ∪ – στρα τι ω ∪ ∪ – του σχη – – μα, καὶ ∪ – το του ∪ –
ξε νου ∪ –.

κομ ψος – – στρα τι ω ∪ ∪ – της οὐ – – δ' ἂν εἰ ∪ – πρα τη – –
θε ος ∪ ∪ οὐ θεις – – γε νοι ∪ – τ' αν ∪.

EX pLVTO ARISTOPHANIS.

Ὡς ἀργαλέον πρᾶγμ' ἐστιν ὦ ζεῦ καὶ θεοὶ
Δοῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου,
Ἢν γὰρ τὰ βέλτισθ' ὁ θεράπων λέξας τύχῃ,
Δόξῃ δὲ μὴ δρᾶν ταῦτα τῷ κεκτημένῳ.
Μετέχειν ἀνάγκη τὸν θεράποντα τῶν κακῶν.
ὡς ἀρ – – γα λε ον ∪ ∪ – πραγ με – – στι νω ∪ – ζευ καὶ – –
θε οι ∪ –
Δου λον – – γε νε ∪ – σθαι πα ρα – ∪ ∪ φρο νουν ∪ – τος δε
– – σπο του ∪ –

ν γᾱρ – – τᾰ βε̄λ ∪ – πῑ ϑŏ θε̄ – ∪ – ρᾰ πῶν ∪ – λε̄ ξᾱς – –
η τῠχῆ ∪ –,
Δο̄ ξῆ – – δε̆ μῆ ∪ – δρᾱν ταῡ – – τᾰ τῶ ∪ – κε̄ κτῆ – –
με̆ νῶ ∪ –,
με̆ τε̆ χε̄ιν ∪ ∪ – ᾰ νᾱγ ∪ – κῑ τον – – θε̆ ρᾰ πο̆ν ∪ ∪ – τᾰ τῶν
∪ – κᾰ κῶν ∪ –.

EX HECVBA EVRIPIDIS.

Ηκων νεκρῶν κευθμῶνα, καὶ σκότου πύλας.
Λιπὼν, ἵν' ἅδης χωρὶς ᾤκισαι θεῶν,
Ρολύδωρος ἑκάβης παῖς γεγὼς τῆς κισσέως,
Ρριάμου τε πατρός. ὅς μ', ἐπεὶ φρυγῶν πόλιν
Κίνδυνος ἔχε δορὶ πεσεῖν ἑλληνικῷ.
Δείσας, ὑπεξέπεμψε τρωϊκῆς χθονός,
Ρολυμήστορος πρὸς δῶμα θρηϊκίου ξένου.
ῆ κω – – νε̆ κρῶν ∪ – κεῡ θμῶ – – νᾰ καὶ ∪ – σκο̆ τοῡ ∪ – πῠ
λᾱς ∪ –
Λῐ πῶν ∪ – ῐ νᾰ ∪ – δῆς χῶ – – ρῐς ῷ ∪ – κῑ σαι – – θε̆ ῶν
∪ –.
Ρο̆ λῠ δῶ ∪ ∪ – ρο̄ς ε̆ κᾰ ∪ ∪ ∪ βῆς παῖς – – γε̆ γῶς ∪ – τῆς κι
– – σε̆ ως ∪ –,
Ρρῐ ᾰ μοῡ ∪ ∪ – τε̆ πᾱ ∪ – τρο̆ς. ο̄ς ∪ – με̆ πῐ ∪ – φρῠ γῶν
∪ – πο̆ λῐν ∪ ∪.
Κῑ νδῡ – – νο̆ς ε̄ ∪ – χε̆ δο̆ ρῐ ∪ ∪ ∪ πε̆ σεῖν ∪ – ε̄λλη̄ – – νῐ
κῷ ∪ –.
Δεῖ σᾱς – –, ῠ πε̄ξ ∪ – ε̆ πε̄μ ∪ – ψε̆ τρῶ ∪ – ῐ κῆς ∪ – χθο̆ νο̆ς
– ∪,
Ρο̆ λῠ μῆ ∪ ∪ – στο̆ ρο̄ς ∪ – προ̄ς δῶ – – μᾰ θρη̄ι ∪ – κῐ οῡ ∪ –
ξε̆ νοῡ ∪ –.

TERENTIANVS DE COMICIS ET TRAGICIS VERSIBVS.

Culpatur autem verſus in tragœdijs,
Et rarus intrat ex iambis omnibus,
Vtille contra, qui ſecundo & talibus,
Spondeon, aut quem comparem receperit.
Sed qui pedeſtris fabulas ſocco premunt,
Vt quæ loquuntur ſumpta de vites putes,
Vitiant iambicum tractibus ſpondaicis.
Et in ſecundo, & cæteris æque locis.
Fidemq; fictis dum prŏcurant fabulis,
In mĕtra peccant arte, non inſcitia,
Ne ſint ſonora verba conſuetudinis.
Paulumq; rurſus à ſolutis differant.
Magis iſta noſtri, nam ferè græcis tenax
Cura eſt iambi, vel nouellis comicis,
Vel qui in vetuſta præcluent comœdia.

DE DIMETRO IAMBICO.

Dimetrum Iambicum acatalectum Archilochium conſtat è quatuor integris pedibus. recipitq; in locis imparibus, id eſt in prima & tertia ſede iambū, & cæteros, quos trimetrum. in locis vero paribus hoc eſt in ſecunda, & quarta ſede, iambum vel tribreuem, ſed in fine & Pyrrhichium; quales multi ſunt verſus apud Horatium ſuppoſiti alijs, vt hic, trimetris.

Quăndō tĕpō ſtūm cæ cŭbūm ād fēſtas dăpēs,
vīctō – – rĕ læ ᴗ – tūs cæ – – sărĕ ᴗ ᴗ.
Tē cūm sŭb āl tā (sīc Iŏuī grātūm) dŏmo
Bĕā ᴗ – cĕ Mē ᴗ – acœ̄nās – – bĭbăm ᴗ ᴗ,
Hic autem, Herois
Nōx ĕrāt, ēt cœ̄lō fūlgēbāt lūnă sĕ rēnō
īntēr – – mĭnō ᴗ – ră sȳ ᴗ – dĕră, ᴗ ᴗ.
C ūm tū māgnō rūm nū mēn læ sū iă dĕōrūm,

inuēr -- bā̆tū u - rābās -- meā̆ u u.

Hoc carmine conſtat etiam hymnus ille, ac rhythmus in ſacris libris in laudē immaculatæ Virginis.

Quēm tēr -- rā̆pōn u - ī̆ŭs æ̅ u - thĕrā̆ u u
Cōlūnt u - ā̆dō u - rānt præ̅ -- dĭcānt u -
Trīnām -- rĕgēn u - tēm mā -- chĭnām u u
Claūſtrūm -- Mā̆rī u - æ̅ bā -- iŭ ā̆t u u.

Vbi, vt id obiter admoneam, æthera nomina natiuus eſt fœminini generis ab accuſatiuo græco τὸν αἰθέρα hæc æthera, ſicut τὸν κρατῆρα hæc cratēra. Maria autem etſi corripit primā & ſecūdam apud Claudianum, tamen quia hebraicum eſt nomen, puto penultimam habere indifferentem.

DE IAMBICO TETRAMETRO.

Iambicum tetrametrum quod latine quadratum & octonarium dicitur, eoſdem pedes in locis paribus, ac imparibus admittit, quos & trimetrum. nā ſi trimetro duos præpoſueris pedes, ex ijs, quos illud recipit, tetrametrum facies, Quod ſic docet Terentianus.

Sed hic trimētrus quando duplicem pedem
A capite ſumet, tunc quadratus dicitur.
Idemq́; dictus eſt & octonarius.
Ante ergo verſum collocabo Iambicum.

Phă sē u - lŭs ĭl u - lĕ quēm u - vĭdē u - tĭs hō u - ſpĭtēs u -.

Quadratus iſte talis effici poteſt.

ā̆ dēſt u - cĕlĕr u - phăsē u - lŭs ĭl u - lĕ quēm u - vĭdē u - tĭs hō u - ſpĭtēs u -.

Huiuſmodi verſus iambicos quadratos acatalectos non legi in vſu apud noſtros, catalecticos autem legi apud Catullum, Cuius generis eſt illud epi-

gramma in Thallum, qui Catullo pallium, & ſudarium inuolauerat.

C ĭnæ ᴗ – dĕ Thāl ᴗ – lĕ mōl ᴗ – lĭōr ᴗ – cŭnī ᴗ – cŭ
lī ᴗ – căpīl ᴗ – lō – .

R ĕm īt ᴗ – tĕ pāl ᴗ – lĭūm ᴗ – mĭ hĭ ᴗᴗ mĕūm ᴗ –
quŏd īn ᴗ – uŏlā ᴗ – ſtī – . Vides his deeſſe ſyllabam, vt ſint octo ſimplices pedes iambi.

Qui poterunt effici quadrati perfecti, ſi dixeris

C ĭnæ dĕ Thāllĕ mōllĭōr cŭnīcŭlī căpīllŭlō,
R ĕmītĕ pāllĭūm mĭhĭ mĕūm, quŏd īnuŏlāuĕrās.

Apud Comicos tñ ſæpe inuenies id genus octonarios verſus, non tamen ſeruata lege iambici metri, ſed in omni ſede indifferenter poſitos ſpondeum, Dactylum, Anapæſtum præterquam in octaua, vbi ſemper eſt iambus. quales ſunt illi apud Terentium.

ĕ nĭm uē ᴗᴗ – rŏ Dā ᴗ – uĕ nĭhīl ᴗᴗ – lŏci ēſt ᴗ – sē
gnĭtī – ᴗᴗ ænĕquĕ – ᴗᴗ sōcōr – – dĭæ ᴗ – .

Q uānĭī īn – – tēllē – – xī mŏdŏ – ᴗᴗ sĕnīs ᴗ – sēn
tēn – – tĭām ᴗ – dē nū – – pĭīs ᴗ – .

Quæ sī – – nōn ā – – ſtū prō – – uĭdēn ᴗ – tūr me
aūt – – hĕrūm ᴗ – pēſsūn – – dăbūnt ᴗ –.

Et nota enimuero ſic dictum, vt ſupra ſine inuidia, vt u pro nihilo habeatur, vt ait Priſcia.

S ed de hoc metro multa dici poſſent, quæ prætermittimus dicenda, cum Terentium dabimus excuſum typis noſtris.

DE IAMBICO CLAVDO.

E ſt quoddam genus Iambici verſus delūbe, & Claudum, quod græci σκάζον, & χωλίαμβον appellant. habet enim in fine pro iambo ſpondeum. Differt autem à perfecto ſenario iambico, quòd hic in ſe

xta ſede ſpondeus eſſe debet, tum in quinta ſemper iambus. nam cum ſcandantur iugati hi pedes in choliambo, tertius pes iugatus, ſemper eſſe debet epitritus primus, id eſt prima breuis ante treis longas. Cauendum igitur, ne in quinta ſede ponatur ſpondeus, aut alij, quos integer ſenarius Iambicus in ea ſuſcipit. Hanc legem accurate ſeruauit Perſius his verſibus claudis.

N ēc fōn -- tĕ lā ᴗ- bră prō ᴗ- lŭī ᴗ- căbāl ᴗ-
līnō --.
N ĕcīn ᴗ- bĭcĭpĭ ᴗᴗᴗ tĭ sō ᴗ- mnĭāſ ᴗ- sĕ pār ᴗ-
nāsō --.
M ĕmĭni ūt ᴗᴗ- rĕpēn ᴗ- tĕ sīc ᴗ- pŏē ᴗ- tă prō
ᴗ- dĭrēm ᴗ-.
H ĕlĭcō ᴗᴗ- nĭdēs ᴗ- quĕ pāl ᴗ- lĭdām ᴗ- quĕ pȳ
ᴗ- rēnēn --.
I llīs -- rĕlīn ᴗ- quō, quō -- rum ĭmā ᴗ- gĭnēs ᴗ-
lāmbūnt --.
H ĕdĕræ ᴗᴗ- sĕquā ᴗ- cēs īp -- sĕ sē ᴗ- mĭ pā ᴗ-
gānŭs -ᴗ.
I d sā -- cră vā ᴗ- tūm cār -- mĕn ōf ᴗ- fĕrō ᴗ-
nōſtrŭm -ᴗ
Q uĭs ēx ᴗ- pĕdĭ ᴗ- uīt psī -- tăcō ᴗ- sŭūm ᴗ-
χαῖρε -ᴗ.
P īcās -- quĕ dŏcŭ ᴗᴗᴗ īt nō -- ſtră vēr ᴗ- bă cō
ᴗ- nātī? --.
M ăgī ᴗ- ſtĕr ār ᴗ- tīs, īn ᴗ- gĕnī ᴗ- quĕ lār ᴗ-
gītŏr -ᴗ.
V ēntēr --, nĕgā ᴗ- tās ār -- tĭfēx ᴗ- sĕquī ᴗ-
vōcēs --.
Q uōd sī -- dŏlō ᴗ- sī ſpēs -- rĕfūl ᴗ- sĕrīt ᴗ-
nūmmī --.
C ōruōs -- pŏē ᴗ- tās, ēt -- pŏē ᴗ- trĭdās ᴗ-
pīcās --.

Cāntā -- tĕ ciē ⏑- dās pē -- gāsē ⏑-iūm ⏑-mĕlŏs -⏑. Ecce in quinta ſede ſemper eſt iambus, & in ſexta ſpondeus, vel pro ſpondeo trochæus, quia, vt ſæpe dictum eſt, in fine breuis pro longa ponitur. Quo nam modo autem melos poſſit primam producere, diximus in primo modo quo in primo loco poſitæ ſyllabæ cognoſcuntur. Dicitur autem σκάζων à græcis, quia claudicat. nam ſextus pes in hoc metro maior eſt, quàm ſextus, qui in ſenario perfecto. σκάζω enim eſt claudico, vnde σκάζων σκάζοντος participium, id eſt claudicans. eadem ratione χωλίαμβον dicunt χωλὸς enim græce, latine claudus. vnde choliambus componitur, quaſi claudiambus. Huius carminis inuentor fuiſſe dr̄ Hipponax. De ſcazonte hæc Terētianus.

Claudiū trimētrum fecit alitĕr Hīp ⏑- pōnāx --
Ad hūc modū, quo claudicant ĕt hī ⏑- vērsūs --
Idcirco græce nuncupatūs ēſt -⏑ σκάζων --
Hic non iambum reddidit pĕdēm ⏑- sēxtūm -⏑,
Penultimam ſed pro breui trăhīt ⏑- lōngăm -⏑,
Nouitate ductus, non vt inſciūs ⏑- lēgĭs -⏑.
Sed quia iugatos ſcandimus pĕdēs ⏑- īſtōs --,
Pæona fieri perſpicis pĕdem īn ⏑- fīnĕ -⏑.
Epitritus nam primus implĕt hānc ⏑- pārtĕm -⏑,
Breuis locata cum ſit antĕ trēis ⏑- lōngās --,
Quare cauendum eſt, ne licentiā ⏑- ſuetā --
Spondeon, aut qui procreantŭr ēx ⏑- īllō --
Dari putemus poſſe nunc lŏcō ⏑- quīntō --,
Ne deprehenſæ quatuor sĭmūl ⏑- lōngæ --
Parum ſonoro fine deſtrŭānt ⏑- vērsūm ⏑-.
Nam dactylum parem ue, quid tĭbī ⏑- dīcăm -⏑,
Cum tātum iambus hoc loco prŏbē ⏑- pōnī --.
Aliusq; nullus rite poſsĭt ād ⏑- mīttī --.
Hoc Mimiambus Martius dĕdīt ⏑- mētrŏn -⏑.

Nam vatē eundē eſt attico thy̆mō ᵕ - ūnctūm - ᵕ
Pari lepore conſecutūs ēt ᵕ - mētrō - -

DE METRO TROCHAICO.

Trochaicum metrum iambico contrarium eſt, non ſuſceptione pedum (eoſdem enim vtrunque recipit, niſi quod nec trochæum iambicum, nec iambum trochaicum)ſed diſpoſitione per ſedes. nam ſicut iambus in paribus ponitur locis, ita in diſparibus trochæus. Vnde Terentianus.

Nam pes vterq;,quia ſibi eſt contrarius,
Gaudet locorum diſpari cuſtodia.
Trochæus ergo ſemper impari loco,
Pariq; iambus rite collocabitur.

Recipit igitur hoc metrum in locis imparibus trochæum,tribrachyn,in locis aūt paribus, & hos & ſpondeum, & dactylum & anapæſtum.quanq̃ tribrachys in ſeptimo non admittitur. Præterea, Tribrachys & Dactylus, & Anapæſtus nō niſi raro admittendi ſunt. id quod & in iambico obſeruandum eſt. Accipere autem trochaicum eoſdem pedes,quos & iambicum, hinc manifeſte apparet quod ſi à tetrametro iambico acatalecto dēpta prima fuerit ſyllaba, fiet Trochaicū tetrametrū Catalecticū.& ſi fuerit iambicum è ſolis iambis,fiet trochaicum è ſolis trocheis. ſin autem illud in diſparibus locis ſpondeum & alios habuerit; & hoc ex ijſdem conſtabit.fiat igitur Catulli illud ex catalectico acatalecticum ſic.

Rĕmĭt ᵕ - tē pāl ᵕ - lĭūm ᵕ - mĭhī ᵕ - mēūm ᵕ - quŏd ĭn ᵕᵕ uŏlā ᵕ - uĕrās ᵕ -, erunt omnes iambi, quod ſi dempſeris primam ſyllabam Re, fiet trochaicum catalecticum è ſolis trochæis ſic;

Mīrĕ -υ pāllī -υ ūm mī -υ hīmĕ -υ ūm quōd -υ īnuō -υ lāuĕ -υ rās -. ecce ſeptem ſunt trochæi,& ſupereſt ſyllaba. Poteris etiam facere trochaicum tetrametrum catalecticum ex iambo ſenario præponendo creticum -υ-. Nam ſi præpoſueris creticum, puta Sōcĭā ēs -υ- illi Horatiano, Bĕā ťus īllē quī prŏcūl nĕgōcĭīs, fiet trochaicum tale. Sōcĭā -υ ſēs bĕ -υ ātŭs -υ īllĕ -υ quī prŏ -υ cūl nĕ -υ gōcī -υ īs -. in quo verſu licet trifariam variare principium ſecundum ſolutionem numerum, quas habere poteſt creticus -υ-. Soluendo igitur primam cretici fiet tale, Dĭŏgĕ υυυ nēs bĕ -υ ātŭs -υ īllĕ -υ quī prŏ -υ cūl nĕ -υ gōcī -υ īs -. Soluendo Secundam. Tale. Dēmŏ -υ phĭlĕ bĕ υυυ ātŭs -υ īllĕ -υ quī prŏ -υ cūl nĕ -υ gōcī -υ īs -. Soluēdo vtranq; tale, Quŏd ăgĭs υυυ ăgĕ, Bĕ υυυ ātŭs -υ īllĕ -υ quī prŏ -υ cūl nĕ -υ gōcī -υ īs -. Sin autem iambicum ſenarium non fuerit è ſolis iambis quale eſt hoc Horatij Nēptū -- nūs āl -υ tōtūn -- dĭt hȳ υ- bērnūs -- sāiō υ-. præponendo ei creticum. vt Nauitas, fiet tale. Nāuī -υ tās Nē -- ptūnūs -υ āltō -- tūndĭt -υ hȳbēr -- nūs să -υ lō -. Huius autem generis ſunt illa apud Suetonium in Iulium Cæſarem.

Gāllī -υ ām Cǣ -- sār sūb -υ ēgīt -- Nīcŏ -υ mē dēs -- Cǣsā -- rēm υ

ē ccĕ -υ Cǣsār -- nūnc trĭ -υ ūmphāt --, quī sūb -υ ēgīt -- gāllī -υ ām -.

Nīcŏ -υ mēdēs -- nūnc trĭ -υ ūmphāt --, quī sūb -υ ēgīt -- Cǣsă -υ rēm υ.

Talia ſunt Terentiani trochaica, vt illa.

Sȳllā -- bās quǣ -- rītĕ -υ mētrō -- cōngrū -υ ūnt hē -- rōī -υ cō -.

C ăptŭs -υ ūt mĕ -υ ūs fĕ -υ rēbāt --, dīſpŭ -υ tātās -- āt ĭ -υ lĭ υ.
V ērsĭ -υ būs sā -- nē mŏ -υ dōrūm --, quō sŏ- -υ nōi ă -υ lēuĭ -υ tās -.
ā ddĭ -υ tā ſtў υ- lĭ lĕ -υ uārēt -- sīccĭ -υ ōrīs -- tædĭ -υ ūm υ.

Hæc primus Baſsine fili, & tu gener Nouate mi
Perpolite quàm poteſtis crebriore limula,
Non pater tanq̃ ſocerq́; ſed velut ſim extrarius.
Intueri vos oportet, an ſatis ſit litteris.
Singulis diſcreta recte, quæ cui eſt natiuitas. & reliqua id genus quamplurima. Et notandum in huiuſmodi trochaicis duo debere eſſe commata, ita vt ſemper quartus pes primum finiat cõma, quod idem quoque Terẽtianus præcipit his trochaicis:
Regulam ſeruans vbiq;, finis vt quarti pedis
Nominis, verbi'ue fine, cõma primum terminet.
Hãc enim tome probatur metron hoc trochaicũ.
Hunc modum ſi competenti pertulit ductu ſtylus.
Siue prouiſo tenore ceſſit effectus labor. Huius generis etiam eſt hymnus ille rhythmicus in ſacris literis.

P āngĕ -υ līnguă -υ glō rĭ -υ ōsī -- præ mĭ -υ ūm cēr -- tāmĭ -υ nĭs υ
ē t sŭ -υ pēr cĭŭ -υ cīs trŏ -υ phæō -- dīc trĭ -υ ūmphūm -- nō bĭ -υ lĕ υ,
Quā ĭ -υ tēr rĕ -υ dēmptŏr -υ ōi bĭs -υ īmmŏ -υ lātūs -- vīcĕ -υ ĭt υ. Eſt enim id genus trochaicum frequentiſſimum. Illud etiam notandum, quod ſicut ex Senario Iambico fieri poteſt trochaicum catalecticum, præponendo creticum, ita ex trochaico catalectico tetrametro fieri poteſt iambicum ſenarium acatalectum remoto cretico, Poſſent dici & alia de metro trochaico, vt de mo-

nometro

nometro, de dimetro, de trimetro, itē quare præpoſito cretico contingat in locis paribus eſſe ſpondeū, dactylum, anapæſtū, ſed non tantum mihi datur ocij. Remitto igitur ſtudioſos ad Terentianum & alios, qui erudite de arte ſcripſerunt. Sed ſcandamus tria metra trochaica catalectica ex equitibus Ariſtophanis, totidemq; ex Iphigenia in Aulide Euripidis.

Ὦ γέροντες ἡλιασταὶ φράτορες τριοβόλου,
Οὓς ἐγὼ βόσκω, κεκραγὼς, καὶ δίκαια, κ᾽ ἄδικα,
Παραβοηθεῖθ᾽, ὡς ὑπ᾽ ἀνδρῶν τύπτομαι ξυνωμοτῶν.
ὦγε – υ ροντες – υ ἡλι – υ ασταὶ – – φρατο – υ ρες τρι
υ – υ ωβο – υ λου –.
Οὓσε – υ γω βο – – σκωκε – υ κραγὼς – – καὶ δι – υ
καια – υ κα δι – υ κα υ,
Παρα βο υ υ υ η θεῖ – – θως υ – – πανδρῶν – υ τυπτο
υ – υ μαι ξυν – υ ω μο – υ τῶν –.

EX EVRIPIDE.

Μηδ᾽ ἐν᾽ ἂν χρέους ἕκητι προστάτην θείμην χθονὸς,
Μήδ᾽ ὅπλων ἄρχοντα· νοῦν χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν,
Πόλεος ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, ξύνεσιν ἢν ἔχων τύχῃ.
Μηδε – υ νᾶν χρε – υ ους ε – υ κη τι – υ προ στα – υ
την θει – – μην χθο – υ νος υ
Μηδο – υ πλωναρ – – χων τα – υ, νοῦν χρη – – τον στρα
– υ τη λα – υ την ε – υ χειν –,
Πολεος υ υ υ ως αρ – – χων α – υ νηρ πας – –, ξυνεσι
υ υ υ ν ἢν ε – υ χωντυ – υ χῃ –.

DE HENDECASYLLABO SAPHICO.

Hendecaſyllabi Sapphici duo ſunt genera, alterum,

quo ſæpe vſus eſt Horatius, alterũ, quod alio nomine Phalecium dicitur.

I Illud apud Horatium conſtat quinq; pedibus Trochæo, Spõdeo, Dactylo, duobus trochæis quanquam vltimo etiam ſpondeo, Quale eſt illud ad Auguſtum Cæſarẽ, in quo primi tres verſus ſunt eiuſdem generis. Inde ſubiungitur Adonius in quarto ordine, conſtans Dactylico dimetro catalectico, id eſt è dactylo, & ſpondeo, vel trochæo pro ſpõdeo. Poſtea ſunt iterum tres eiuſdem generis, & quartus rurſum Adonius. & ſic ad finem vſq; iiſdem generibus carminis.

Iām să -u tis tēr -- ris nĭuĭs -uu ātquĕ -u
u dīræ --

Grāndĭ -u nīs mī -- sīt pătĕr -uu, ĕt ră -u bēn
u tī -u

Dēxtĕ- u ră să -- crās iăcŭ -uu lătŭs -u
ārcēis --

Tērrŭīt -uu ūrbēm -u.

Tērrŭ -u ĭt gen --tēs grăuĕ -uu nē r ĕ- u dĭrĕt -u.

Sēcŭ -u lŭm pўr --rhæ nŏuă -uu mōnſtră -u
quēſtæ --

Ōmnĕ -u cūm Prō -- teūs gĕnŭs -uu ēgĭt -u
āltōs --

Vīsĕrĕ -uu Mōnteīs. --.

A Iterum Hendecaſyllabi genus conſtat etiã quinq; pedibus ſpondeo, dactylo, & tribus trochæis. ſed quanquam in prima ſede legitimus pes eſt ſpondeus, tamen & trochæus, & iambus eam ſibi uſurparunt. Hoc genere carminis Catullus vſus eſt, & Martialis Horatius nunquam. diſtat aũt hoc à ſuperiore diſpoſitione pedum. Illud enim in prima ſede ſemper habet trochæum, in ſecunda ſpon-

deum, in tertia dactylum. inde duos trochæos. Hoc in prima legitimum habet ſpondeum, in ſecunda ſemper dactylum, inde treis trochæos. nec refert extremum etiam inueniri ſpōdeum. id enim fit ratione vltimæ.

Ex Catullo ad M. Tullium.

Dĭsēr ∪ – tĭſsĭmē – ∪ ∪ Rōmŭ – ∪ lĭ nĕ – ∪ pōtŭm – ∪.
Quōt sūnt – – quōtquĕ fŭ – ∪ ∪ ĕrĕ – ∪ Mārcĕ – ∪ Tūllĭ – ∪.
Quōtquĕ – ∪ pōſt ălĭ – ∪ ∪ īs ĕ – ∪ rūnt īn – ∪ ānnīs – –.
Grātĭ – ∪ ās tĭbĭ – ∪ ∪ māxĭ – ∪ mās Că – ∪ tūllŭs – ∪
ăgĭt – ∪, pēſsĭmŭs – ∪ ∪ ōmnĭ – ∪ ūm pŏ – ∪ ētă – ∪,
Tāntō – – pēſsĭmŭs – ∪ ∪ ōmnĭ – ∪ ūm pŏ – ∪ ētă – ∪,
Quāntō – – tu ōptĭmŭs – ∪ ∪ ōmnĭ – ∪ ūm pă – ∪ trōnŭs – ∪.

Ex Martiale:

Hīc ēſt – – quēm lĕgĭs – ∪ ∪ īllĕ – ∪ quēm rĕ – ∪ quīrĭs – ∪
Tōtō – – nōtŭs ĭn – ∪ ∪ ōrbĕ – ∪ Mārtĭ – ∪ ălĭs – ∪;
ărgū – – tĭs ĕpĭ – ∪ ∪ grāmmă – ∪ tŭm lĭ – ∪ bēllĭs – –.
Cuī lĕ – – ctōr ſtŭdĭ – ∪ ∪ ōsĕ – ∪ quōd dĕ – ∪ dĭſtī – –
Vīuēn – – tĭ dĕcŭs – ∪ ∪ ātquĕ – ∪ sēntī – ∪

ĕnti - -.
Rāri - - pōſt cĭnĕ - ∪ ∪ rēs hă - ∪ bĕnt pŏ - ∪.
ĕtæ - - .

Ex Terentiano.

Quem nos Hendecaſyllabum ſolemus.
Tanquam de numero vocare verſum.
Tradunt Sapphicon eſſe nuncupandum.
Nanque & iugiter vſa ſæpe Sappho,
Diſperſoſq; dedit ſubinde plureis
Inter carmina diſparis figuræ.
Sed primi pedis ante lex tenenda eſt.
Spondeon ſi quidem videmus iſtic
Tanquam legitimum ſolere poni.
Poſt hunc dactylon, atq; treis trochæos,
Cui nomen quoq; Phallico dederunt.
Verum mobilis hic locus frequenter.
Non ſolum recipit pedem, vt loquebar,
Spondeum, ſed & aptus eſt trochæo.
Nec peccat pede natus ex iambo.
Exemplis tribus hoc ſtatim probabis
Docti carmine quæ legis Catulli.
Cuī dō - - nŏ lĕpī - ∪ ∪ dūm nŏ - ∪ uūm lĭ - ∪
bĕllŭm - ∪,
ārī - ∪ dō mŏdŏ - ∪ ∪ pūmī - ∪ ce ēxpō - -
lītŭm - ∪.
Mĕās ∪ - ēſſe ālī - ∪ ∪ quīd pŭ - ∪ tārĕ - ∪ nū
gās - -
Quos dixi modo iam pedes videmus
Diuerſos capiti trium locatos.
Spondeon cuī dō - - trochæon ārĭ ∪ -
Mĕās ∪ - quis neget hunc iambon eſſe?

Ex epigrammatis ἀλφειοῦ

Οὐ στέρ -- γω βακχευ - υυ λκί - υ ουςά - υ ρούρας --
Οὐκ ὄλ -- βον πολύ - υυ χρυσον - υ οἶα - υ γύγης --
Αὐτάρ -- κους ἔρα - υυ μαι βί - υυ ου μα - υ κρίνε - υ
Το μηυ - δὲν γὰρ ἄ - υυ γαι ἄ - υ γαν με - υ τερπει --

DE CARMINE SOTADEO.

Sotadeum carmen conſtat è quinque pedibus, primis duobus Ionicis à maiore, & tribus reliquis, trochæis & quia Ionicus à maiore conſtat è duabus primis longis, & reliquis duabus breuibus, primus pes interdum ſoluta prima Ionici in duas breueis, fit meſomacros υυ - υυ. cõſtans è media longa, & duabus vtrinque breuibus, ſoluta ſecunda, fit parapæon - υυυυ conſtans è prima longa, & quatuor breuibus. Idem accidere quoq; in ſecundo Ionico poteſt, vt oſtẽdemus exemplis. Quod autem ambæ in vtroq; ionico ſolui poſſint in dichoreum, hoc eſt in ſex breueis, non memini legere apud Terentianum. Præterea in tertia ſede loco primi trochæi modo ſpondeus, modo dactylus, modo anapæſtus inuenitur, quod raro fit, nec ferè vnquam niſi quartus pes fiat pyrrhichius. nec erit vnquã pyrrhichius quartus, niſi tertius ſit vnus è tribus prædictis loco trochæi. Sed quos dicimus oſtendamus ex ipſo Terentiano. Carmen è duobus Ionicis à maiore, & tribus trochæis.

Nūnc īncĭpĭ --υυ ām bīs gĕmĭ --υυ nōs pĕ-υ dēs rĕ -υ fērrĕ -υ. E primo pede meſomacro ſoluta prima Ionici, ſecundo Ionico, reliquis trochæis, vt.

Ĕ lĕmēntā rŭ υυ--υ dēs quǣ pŭĕ --υυ rōs dŏ

-u cēnt mā -u gīſtrī --. E primo pede Parapæone ſoluta ſecunda primi Ionici, ſecundo Ionico, reliquis trochæis, vt

Cæcīlīūs ē -uuuu rīt cōnſīmī --uu līs pē uu dīs fī -u gūræ --. E primo pede Ionico. ſecundo meſomacro ſoluta prima ſyllaba ſecundi Ionici. tertio ſpondeo. quarto pariambo, vt

Sī prīmā brē --uu uīs ēpīrītōs u--uu hīc prī--mūs hā uu bētūr -u. E primo pede Ionico, ſecundo Parapæone ſoluta ſecunda ſyllaba ſecundi Ionici & reliquis trochæis. nec refert, ſi extremus, vt dixi, eſt Spondeus. vt

ū nū ūt fācī --uu ānt dūō pārī -uuuu tēr pē -u dēs iū -u gātī --. E tertio pede Anapæſto, & quarto pariambo. vt

Vērsūs mālē --uu nē dēſīnāt --uu ādhībēn uu tūr īu uu īmō --u E tertio pede dactylo, & quarto pariambo.

Quārtūm quōnī --uu ām pērſpīcīs --uu hūnc ēpī -uu trītōn uu ēſſē -u. Hoc genus carminis Sotadeum inueniſſe dicuntur. Vnde Terentianus:

Longas ſiquidem quando prius locamus ambas
Deinde breueis ſubdimus, vt putes priorem
Spondeon oriri comitem, mox pariambum
Ἀπὸ μείζονος, illum memorant Ionicorum.
At qui breuibus præpoſitis, deinde longas
Acceperit, ἀπ' ἐλάσσονος hunc iubent vocari.
Nomen tibi quod deligo, quo notes priorem?
Cum verſibus iſtis toties recurrat hic pes,
Longas geminat qui prius, & iugat minores.
Lāuīnīā --uu cum dicimus, hæc tamē figura eſt,
Metrumq; facit, Sotadicon quod vocitarunt,
Qui multa ferunt hoc pede Sotadeum locutum.

Atilij fortunatiani fragmētum de metro Sotadeo.

Primus ſpõdeus. Secundus pariambus. Tertius ſpõdeus. Quartus pariambus. Quintus tribrachys. Sextus itẽ tribrachys. Vltimus ſpondeus. & quod magis mirum videri poteſt, totus Sotadeus numerus e' trochæis poteſt cõſtare pedibus, & duo habet Ithyphallica metra & vnum trochæũ pedem, Sic Bãcchĕ, bãcchĕ bãcchĕ Quibus ſi interpoſueris aliquos brachyſyllabos, eiuſdẽ ſcilicet rationis, erit verſus mollior ſic.

Bãcchĕ -ᴗ Brŏmĭĕ ᴗᴗᴗ bãcchĕ -ᴗ brŏmĭĕ ᴗᴗᴗ
Bãcchĕ -ᴗ brŏmĭĕ ᴗᴗᴗ, bãcchĕ -ᴗ.

Nam Ithyphallicum metrum ſæpe recipit hunc Tribrachyn, Vt etiam apud Mænandum in phaſmate, & apud Callimachum in epigrammatis oſtendi poteſt. Cuius exemplum ſubieci, quo notius ſit eum, cum ſit ſex ſyllabarum, accreſcere modo vna, modo duabus ſyllabis p tribrachyn ſcilicet pedẽ.

Hũcā -ᴗ dēs lȳ -ᴗ æ ĕ -ᴗ
Bāſsā -ᴗ rēu bī -ᴗ cōrnĭs -ᴗ
Nȳſtī -ᴗ lĭ ĕ bĭ ᴗᴗᴗ mātĕr -ᴗ
Crīnĕ -ᴗ nĭtĭdũs ᴗᴗᴗ āptĕ -ᴗ,
Lūtĕ -ᴗ īs cŏ -ᴗ rȳmbĭs --
Hĕpĕrā ᴗᴗᴗ tĕ cŏ -ᴗ rōnĭs --
Hāſtā -ᴗ vĭrĭdĭs ᴗᴗᴗ ārmĕt -ᴗ.
Plăcĭdũs ᴗᴗᴗ ădēs ădᴗᴗᴗ ārās --
Bãcchĕ -ᴗ bãcchĕ -ᴗ bãcchĕ -ᴗ.

Hæc ex Attilio, in quibus nos quædam emendauimus, vbi quia meminit metri Ithyphallici, quod conſtat è tribus trochæis admiſſo ſæpe brachyſyllabo, ſubiunximus hæc ex Terẽtiano de ithyphallico. Ithyphallica porro dicarunt mūsī -ᴗ cī pŏ -ᴗ ētæ --

Qui ludicra carmine Baccho vērsī -ᴗ būs pĕ -ᴗ tūlcĭs --

Graio cum cortice phallo trēs dă –∪ bānt trŏ –∪ chǣōs – –.

Vt nomine fit ſonus ipſe, Bācchĕ –∪ bācchĕ –∪ bācchĕ – ∪.

Nunc vt in figura manifeſtius appareat, quot vnum quodq; metrũ è ſupradictis accipiat pedes per ſingulas regiones, in hunc modum notabimus.

HEROVM.

I	II	III	IIII	V	VI
– –	– –	– –	– –	– –	– –
– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪ ∪	– ∪

PENTAMETRVM cum cæſuris.

I	II	Semipes	III	IIII	Semipes
– ∪ ∪	– ∪ ∪	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–
– –	– –	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	∪
∪ ∪ ∪	– –	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–
– –	– ∪ ∪	–	– ∪ ∪	– ∪ ∪	–

PENTAMETRVM ſine cæſuris.

– ∪ ∪	– ∪ ∪	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –
– ∪ ∪	– –	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –
– ∪ ∪	– –	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –
– –	– ∪ ∪	– –	∪ ∪ –	∪ ∪ –

IAMBICVM SENARIVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪ –	∪ –	∪ –	∪ –	∪ –	∪ –
∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪ ∪	∪ ∪

–∪					∪∪∪
–∪∪	–∪∪	∪∪–	–∪∪		
∪∪–	∪∪–		∪∪–		

IAMBICVM COMICVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪–	∪–	∪–	∪–	–∪	∪–
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪
––	––	––	––	––	∪∪∪
–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	–∪∪	
∪∪–	∪∪–	∪∪–	∪∪–	∪∪–	

IAMBICVM CLAVDVM.

I	II	III	IIII	V	VI
∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	––
∪∪∪∪	∪∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪–
––	––	––		––	
–∪∪		–∪∪		∪∪–	
∪∪–		∪∪–		∪∪–	

TROCHAICVM TETRAMETRVM.

I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII
∪–	–∪	–∪	–∪	–∪	–∪	–∪	–
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪		∪
	––		––		––		
	–∪∪		–∪∪		–∪∪		
	∪∪–		∪∪–		∪∪–		

HENDECASYLLABVM SAPPHICVM
acatalectum.

I	II	III	IIII	V
–∪	––	–∪∪	–∪	∪∪

HENDECASYLLABVM phalecium. ––

I	II	III	IIII	V
–	–∪∪	–∪	–∪	–∪
∪–				–∪
∪–				

SOTADICVM.

I	II	III	IIII	V
––∪∪	––∪∪	–∪	–∪	–∪
∪∪–∪∪	∪∪–∪∪	––	∪∪	––
–∪∪∪∪	–∪∪∪∪	–∪∪	∪∪	

ITHYPHALLICVM ∪∪–∪∪

I	II	III
–∪	–∪	–∪
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪

Sed de metris hactenus. Supereſt vt de accentibus, quos ſuſcipit ſermo latinus, nec non de diſtinctionibus breuiter dicamus.

DE ACCENTIBVS.

De accentibus apud noſtros breuiſſimus eſt tractatus, ſecus eſt apud græcos, i'li enim multos libros de accentibus conſcripſerunt, vt Apollonius, Herodianus filius Apollonij, & alij. In cuius rei admirationem olim hoc diſtichon luſimus.

Non valet accentus milleſima claudere graios.

Pagina. Romanos vna, breuiſq; poteſt.

Sunt autem Accẽtus decem, Acutus ´ Grauis ` Circunflexus ˆ, Longus – Breuis ᵕ ſubunio ᵕ ſubdiuiſio, Apoſtrophus ' Aſpiratus ᶜ Tenuis ᵓ. Quib⁹ omnibus vtimur, præter aſpiratum & tenuem, pro quibus in aſpirandis duntaxat literis hac figura H vel hac h ex vtroq; ipſorum facta vtimur. Dictus autem accentus, quaſi ad cãtus, ab accino accinui accentum, ad imitationem græcorũ, à quibus προσῳδία dicitur, à πρὸς præpoſitione, quod eſt ad & ᾠδὴ cantus. hi autem ſunt, qui dictionem moderantur, nec poſſet aliqua eſſe dictio, quæ vno ex ipſis caret. nam ſicut nulla vox eſſe poteſt ſine vocali, ita nec ſine accentu, quod ſit quaſi anima vocis. De ipſis igitur dictionem moderantibus ſic perbreuiter dicemus.

Omnis dictio aut vnius eſt ſyllabæ, aut duarum, aut plurium duabus. Quæ vnius eſt ſyllabæ, ſi breuem vocalem habet, aut poſitione longam, acuitur. vt mél. móns píx. ſi vero natura longam, circunflectitur, vt moˆs. Quæ autẽ duarum eſt ſyllabarum, ſemper accentum habet ſupra primam ſyllabam, exceptis quibuſdam, quæ ſupra vltimam accẽtum habent differentiæ cauſa, vt mox dicemus. Si prima igitur natura longa eſt, & vltima breuis, circunflectitur, vt maˆter, muˆnus, doˆnum, in cæteris omnibus, acuitur, vt páter, hómo, léges, fórtis. Quæ vero plurium eſt duabus ſyllabis, ſi penultima eſt lõga, ſemper ibi eſt tonus circunflexus, ſi natura lõga, & vltima breuis. vt romaˆnus, acutus, ſi aliter vt románi, poténtes, libértas, Catúllus, veronénſis. Si vero breuis, in antepenultima, vt dóminus póntifex, ſenectiſsĭmus, tĕnĕbræ, lúgŭbris, mulíĕbris hiácynthĭnus, excipiuntur à facio compoſita, quæ

in ſecunda,& tertia perſona ſingulari præſentis indicatiui modi accentum habent in penultima, licet ſit breuis, vt benefícis, benefácit, calefácis, calefácit,& huiuſmodi, benefít etiam,& ſatisfít, calefít, & calefís, & alia compoſita à fís, & fít,& acuunt vltimam, vt ſua ſimplicia. Exerceantur igitur diſcipuli à præceptoribus pronuntiare dictiones, quæ penultimam vel corripiunt, vel producunt. diſcant etiam variare accentum ab ante penultima ad vltimam, verbi cauſa, pronuncient dominus cum accẽtu in ante penultima ſic, dóminus, deinde cum accẽtu in penultima ſic, domínus. poſtremo cum accentu in vltima ſic, dominús, licet neq; in vltima neq; in penultima eſſe poſſit. ſed fiat, vt aſſueſcant variare vocẽ. qd tñ melius fiet in græcis dictionibus in quibus ſi accentus eſt in antepenultima, tranſit ad penultimam, ſi vltima flectẽdo fiat longa, vt ἄνθρωπος, ἀνθρώπου, ἀνθρώπῳ, ἀνθρώποιν, ἀνθρώπων, ἀνθρώποις, ἀνθρώπους, nam ſi vltima ſit longa, accentus non poteſt eſſe in antepenultima, niſi deſinat in αι vel in οι puras diphthongos, vt ἄνθρωποι, τύπτουσαι. nam ſi ſequatur conſonans, mutetur accentus in penultimam ἀνθρώποις, τυπτούσαις. cum autem aſſueuerint ſic variare vocem accentibus, facilius noſtra pronunciabunt. Præterea vt recte penultima,& antepenultima proferatur, illo etiam ſigno admoneri poterunt, vt cum ſupra penultimam viderint longum accentum, in ea immorentur, vt in Iuſtiniānus, Theodōrus, cum vero breuem, intendant antepenultimam, nec vllam in penultima moram faciant, ſed celeriter pertranſeant, vt in adămo perlĕgo, muliĕrem.

Præterea plurimum iuuabit, ſi ſingulas penultimas dictionum ſupra duas ſyllabas, quæ ambiguitatem

parere poſſunt, aut longo accentu, aut breui ſigna-
uerimus longo, ſi longa fuerit, vt Arietīnus, parie
tīnus, clandeſtīnus, mediaſtīnus, adūlor, tritūro,
occīdo pro interficio, ex ob & cædo, legēre à legi
præterito, vidēris ſecunda præſentis indicatiui le-
gēris, vel legēre à legar futuro indicatiui. annōna.
Breui autem ſi breuis, vt centimănus, muliĕbris, vi
dĕris à vidĕrim, vel vidĕro. adamantĭnus, ornotĭ-
nus, craſtĭnus, aliquĭbus, inĭto bello, obrŭtus, ab-
ſcĭdit, occĭdo, ex ob & cado porsĕna, peſſundă-
tus, circundătus, & alia huiuſmodi latina, nam in
græcis, non eſt perpetuum, propter accentum, qui
in aliquibus intendit penultimam etiam breuem,
vt Simóeis, Pyróeis, Corýdon, Amaryllida. Arcá-
des, Theséa. In aliquibus autem intendit antepe-
nultimam, licet penultima producatur, cýclopas,
héroas, aréthuſa, créuſa, córinthos, & alia id ge-
nus multa.

Non ſeruatur autem accentus modis ſeptem. Diffe-
rentia, Ambiguitate, Neceſsitate, Tranſpoſi-
tione, Contextu, Idiomate, Apocope.

Differentia, vt in quándo, quod interrogatiuum acui
tur, cum autem ſignificat ὅτι grauatur. quandò. Sic
vnà, penè, ferè, ponè, planè, coràm, palàm, falsò,
eò, aliquò, illò, illà, circùm, alìàs, & huiuſmodi, cū
ſunt aduerbia, ſic ergō aduerbium circunflectitur,
vt illius ergō venimus, id eſt cauſa illius. quod græ
ci dicunt ἐκείνου ἕνεκα. Coniunctio autem grauatur
vt ergò ne ſupremis potuit vox improba verbis
Tam dirum mandare nefas?

Ambiguitate, ad euitandam amphibologiam, vt in-
terea loci, alíquando, síquando, néquando. Déin-
de, éxinde, périnde, próinde, súbinde, dúntaxat,
quæ antepenultimam acuunt, ne duæ partes eſſe

putentur. In áffatim etiam, quia fa breuis eſt, ſummo tono eſt prima, vt in præ mŏdum. ádmŏdum áffabre. Apprime autē in penultima habet accentum quia longa eſt, nec obſtat ambiguitas.

Neceſſitate non ſeruatur accentus, cum poſt vocabulum aliquod, inclinatiua ſequitur coniunctio, quæ græce ἐγκλιτική dicitur, vt que, ve, ne, de quibus ſupra ſuo loco diximus.

Tranſpoſitione, cum de ſuo loco dictio tranſmutatur, vt ſunt præpoſitiones, quæ præpoſitæ grauātur, vt de quo genere mortis difficile dictu eſt. Poſtpoſitæ autē, qa mutant locum, mutant etiam accentum, & acuuntur, vt, quo dé genere mortis difficile dictu eſt. ſic græci περὶ ἀρετῆς, ἀρετῆς πέρι Circūm autem ad differētiam nominis, nunquam mutat accentum, vt ter circūm iliacos raptauerat Hectora muros, & Maria omnia circūm.

Contextu, cum dictiones, quæ per ſe poſitæ acuuntur, in contextu grauantur, vt protinus Aeneas celeri certare ſagitta.

Idiomate, cum græcum vocabulum, nulla nec temporis nec literarum facta mutatione, ad nos venit. tunc enim ſeruat accentum græcum, vt Tegéa, Neméa Creúſa, Aréthuſa, Amaryllís, amaryllí, amaryllída, Corydon, Simóes, Arcádēs, Cyclōpēs, Cýclōpās. Penelópe, Pētecoſte', Ariſtotéles, Demoſthénes. & id genus quamplurima. Quod ſi dixeris in quibuſdam e' ſupradictis mutari η in e longum, reſpŏdeo antiquos græcos ſic pronunciaſſe ἦτα vt nos e longum Penelope, grammatice, Ariſtotéles. ſed de hoc multa in fragmentis noſtris. In Ariſtótēlis autem, ariſtótēli, ariſtótēlem, ariſtótēle accentus eſt in antepenultima, quia latine declinantur. Comœdia autem, Tragœdiā, Sóphiā

ſymphóniă,& ſimilia mutant accentum, cum corripitur vltima. græce enim κωμῳδία, τραγῳδία, σοφία, συμφωνία dicitur. nos Comœdiă, tragœdiă, sŏphiă, ſymphóniă, vltima correpta.

Apocope, aut ſyncope, cum dictiones per apocopen, aut ſyncopen proferuntur. Tunc enim accentum retinent integræ dictionis, vt vocatiui in i, a nominatiuis i ius vt Mercúrius, Virgílius, Domítius, Ouídius, o Mercúri, Virgíli, Domíti, Ouídi, ſeruato accentu ſupra eam ſyllabam, in qua erat in nominatiuo, & ſi eſt breuis, vt Mercuri facunde nepos Atlantis, & nulli flebilior, quàm tibi Virgíli. Sic nomina & pronomina ĩ as vt Arpinãs, Rauennãs, Cuiãs, Noſtrãs circunflectunt vltimam, quia ſunt per ſyncopen ab his vetuſtis hic & hæc Arpinãtis, Rauénatis, Cuiãtis, noſtratis, quæ in penultima circunflexum habent, remota igitur ti, idem accentus remanet.

DE RELIQVIS ACCENTIBVS.

Longus accentus, ponitur ſupra ſyllabam, cum longam eſſe illam oſtendere volumus, vt ſalūber, Breuis autem, cum breuem, vt funĕbris. Hyphen virgula eſt ſubincurua, quæ ſupponitur fini vnius dictionis, & principio alterius, cum coniungere eas volumus, vt antemalorum, anteuolans. Hypodiaſtole vero, eſt dextra pars circuli, qua ſuppoſita dictionibus, notamus eas male cohærere, ac diſtinguendas, vt cor, vinum lætificat. ne Coruinum proprium dicere videaris, diſtinguere poſt cor ad imam literam dicto accentu. Sic illud apud græcos, quod & Fabius refert. vbi de ambiguo ſcribit αὐλὴ, τρὶς ἔπεσεν, ne videaris dicere tibicina cecidit

pro eo, quod aula ter ceciderit interponatur hypo diaſtole inter αὐλὴ, & τρὶς, & vitabitur amphibologia. Et viridi que in littore conſpicitur, ſus, ne videaris dicere conſpicit Vrſus, inter conſpicitur, & ſus interponitur hypodiaſtole ad imas literas; eodem etiam accentu vtimur, cum volumus diſtinguere ſenſum, vt i illo, Ereptæ Virginis, ira. ne videatur ſignificare iram Virginis ereptæ, ſed ira propter ereptam Virginem, poſt virginis ſupponitur diaſtole. Apoſtrophus item eſt pars quædam dextra circuli; ſed ad ſummam litera appoſita; qua nota ſignificamus vltimam ibi vocalem eliſam; vt Tanton'me crimine dignum duxiſti? pro tanto ne & Hectoris Andromache Pyrrhin' connubia ſeruas? pro Pyrrhíne. Daſia & Pſile licet non vtamur quia, vt dixi, loco ipſorum vtimur aſpiratione noſtra, vt ante, aut poſt aſpirandas literas in contextu literarum, tamen ſi aliquando aut negligentia, aut quia neſcierimus, literam aliquam aſpirandam attenuarimus, daſia ſuptapoſita id ſignificare poterimus, vt ſi ſcripſeris omo vnus ymnus ſine aſpiratione vel Tyrſis Teſeus t tenui, vel Cremes item tenui c, ſic emenda ʿomo ʿumus ʿymnus tʿirſis tʿeſeus, cʿremes. & notá quas græci προσῳδίας dicunt; nos autem accentus, eas veteres tum notas vocũ, tum moderamenta, tum tenores, tum faſtigia; qđ capitibus literarũ apponerentur, tum accentiunculas; tum voculationes appellaſſe. Sed de accẽtibus hactenus. Nunc de diſtinctionibus dicamus.

DE POSITVRIS.

P Oſituris, ſiue diſtinctionibus, quas græci θέσεις, & στιγμὰς vocant trifariam diſtinguimus. Aut enim ſtructura orationis omnino imperfecta eſt, & ſenſus, & tunc

tunc ad imũ literæ diſtinguimus puncto. quæ media diſtinctio, & mora dicitur. græce μέση ϛιγμή. ; Aut ſtructura q̃dem orationis ex aliqua parte pfecta eſt, ſed ſenſus adhuc pendet. & tũc ad ſummũ literæ diſtinguimus puncto· quæ ſubdiſtinctio dicitur græce ὑποϛιγμή· Aut & ſtructura orationis pfecta eſt· & ſenſus. & tunc ad medium literæ diſtinguimus puncto. quæ diſtinctio finalis dicitur. græce τελεία ϛιγμή : Id autem rurſus poteſt fieri duobus modis. Aut enim perfecta quidẽ ſententia eſt. ſed adhuc aliquid addimus, vt pleniorem illam faciamus. & hunc, vt dixi, ad medium diſtinguimus. ſed ſimplici puncto. Aut ad aliam tranſimus ſentẽtiam. & tunc & ad ſummum, & ad imum literæ diſtinguimus gemino ſcilicet puncto : addita quamminima lineæ portiuncula inter vtrunq; punctum, quæ vergat ad finem verſus. quam diſtinctionem græci περίοδον, nos ambitum, circuitum, comprehenſionem, continuationem, circunſcriptionem dicimus. Quæ nomina dat periodo M. Tullius in libro de perfecto oratore. quod etiam recitat Quintilianus. Et quoniam tam in diſtinctione finali, quam in Periodo, interrogatio etiam, aut affectus quiſpiam eſſe poteſt, vt indignatio, admiratio, cõmiſeratio, & huiuſmodi variis id diſtinctionibus oſtendemus, puncto ſcilicet ad imam literã, ſupra poſita linea, ſi interrogatio fuerit, retorta, ſi affectus, recta. Et tam finalis diſtinctio, quàm periodus, poteſt & vnum, & plura inciſa, & membra comprehendere. quæ græci κόμματα, & κῶλα nominant. Sed, vt quod dicimus manifeſtius appareat exemplis nonnullas periodos ex M. Tullio, Virgilioq; ſubiungamus.

E go, omni officio, ac potius pietate erga te, cæteris

ſatisfacio omnibus·mihiipſe nunquam ſatisfacio. Tanta enim magnitudo eſt tuorum erga me meritorum·vt quoniam tu, niſi perfecta re de me non conquieſti·ego, quia nō idem in tua cauſa efficio · vitam mihi eſſe acerbam putem·

Vides hic poſt ego,poſt officio,poſt te,mediam diſtinctionem ad imam literam.quia ſtructura orationis omnino imperfecta eſt . poſt omnibus autem ſubdiſtinctionē . quia licet ſtructura orationis quo ad ſatisfacio præcedens verbum perfecta ſit. (habet eni caſus ſuos omneis)tamen,quia ſenſus adhuc pendet propter diſtinctionem cæteris·diſtinximus ad ſummam literam. Poſt autem ſatisfacio, diſtinctionem ad mediam literam , id eſt ſimplex punctum . eſt enim ita perfecta ſententia . vt poſſis quieſcere, ſi placeat.Sed quia Cicero adiungit, quamobrem ſibi nunquam poſſit ſatisfacere conferendis in Lentulum officijs·propterea diſtinximus ad mediam literam diſtinctione finali . Rurſus poſt meritorum,vides punctum ad ſummum literæ.poſt tu.ad imum.item poſt re,&conquieſti,ad ſummum.poſt ego,ad imum.poſt efficio ad ſummum,ijſdem,quas ſupra diximus rationibus. Poſtremo,poſt putem,vides periodum. nam ſententia abſoluta eſt.& quod ſequitur,diuerſum à ſuperioribus.

Sed iam diſtinguamus aliquot Virgilij carmina.

Arma virumq; cano·troiæ qui primus ab oris,
Italiam,fato profugus,lauinia venit
Littora.multum ille & terris iactatus,& alto,
Vi ſuperum,&ſæuæ memorem Iunonis ob iram.
Multa quoq; & bello paſſus,dum conderet vrbē,
Inferretq; deos Latio.Genus vnde latinum,
Albaniq; patres·atq; altæ mœnia Romæ:

Vides vbicunq; media diſtinctione diſtinximus ſtructuram omnium eſſe imperfectam. vbi vero ſubdiſtinctione, ſententiam non eſſe perfectam, ſed structuram, vbi diſtinctione ad mediam literam, & ſtructuram & ſententiam eſſe perfectam. ſed quia aliquid adiungitur ſuperiori ſententiæ, ſimplici puncto diſtinximus. Poſtremo autem periodum poſuimus, qa tranſit poëta in aliam periodum, q̄ eſt,

Muſa mihi cauſas memora· quo numine læſo·
Quid'ue dolens Regina deûm, tot voluere caſus,
Inſignem pietate virum, tot adire labores
Impulerit. Tantæ'ne animis cœleſtibus iræ?

Vides poſt memora, & læſo, ſubdiſtinctiones duas ad ſummum literæ, pendente ſenſu. Poſt deûm autem poſt caſus, poſt virum, treis medias diſtinctiones ad imum literæ · quia ne ſtructura quidem perfecta eſt, ne dum ſenſus. poſt vero impulerit, punctum ad medium extremæ literæ, quia & ſtructura, & ſententia perfecta eſt. nam licet ſubiungatur epiphonēma, Tantæ'ne animis cœleſtib⁹ iræ? tamen abſq; eo perfecta ſententia eſt, poſtremo poſt iræ eſt periodus· quia quod ſequitur, eſt principium alterius periodi.

Hæc nos de poſituris. Sed quia non niſi prodeſſe cupimus, quicqd, ex latinis authoribus de diſtinctionibus habere poterimus, ſubiungemus, vt ſi nos non placuerimus, ſibi quiſq; ex ipſis eligat, quem ſequatur, aut alium quærat, qui ſatisfaciat magis, ſiquis eſt alius, qui de diſtinctionibus meliora ſcripſerit. Nos quæ potuimus, dedimus, meliora daturi, ſi habuiſſemus.

DONATVS.

Tres ſunt poſituræ, vel diſtinctiōes, quas θέσεις græ

ci vocant. Diſtinctio. Subdiſtinctio. Media diſtinctio. Diſtinctio eſt.vbi finitur plena ſententia. Huius punctum ad ſummam literam ponimus. Subdiſtinctio, eſt vbi non multum ſupereſt de ſententiá.quo tamen neceſſario ſeparatim mox inferendum ſit.huius pūctum ad imam literam ponimus. Media, eſt vbi ferè tantum de ſententia ſupereſt. quantum iam diximus. cum tamen reſpirandum eſt. Huius punctum ad mediam literam ponimus. In lectione, tota ſententia periodus dicitur. cuius partes ſunt cola, & commata.

SERGIVS.

Dicta diſtinctio eſt vel poſitura. quod poſitum punctum diſtinguit noſtram orationem. Et cum diſtinctio ſpecies ſit poſituræ. tamen abuſiue pro ipſa poſitura, hoc eſt pro ipſo genere diſtinctionem habemus. Nam cum ſit codex emendatus diſtinctione, media diſtinctione, & ſubdiſtinctione, dicitur tamen codex eſſe diſtinctus. Igitur diſtinctio, eſt punctum appoſitum ad caput literæ plenæ ſententiæ. Subdiſtinctio eſt punctum appoſitum ad imam partem ſemiplenæ orationis. Media diſtinctio punctum appoſitum mediæ ſententiæ ſuſpenſæ, propter reſpirationem. Sciendum eſt, quod in lectione textus vnus ſenſus, periodus nominatur, vt eſt. Nihil tibi profuit nocturnū præſidium palatij. nihil vrbis vigiliæ nihil timor populi. nihil concurſus omnium bonorum. &c. Cola autem, & commata, eiuſdem orationis ſingulæ partes eſſe noſcuntur. Verum meminerimus in proſa oratione cola, & commata idem eſſe, & vnum ſignificare. in verſu vero, aliud, & diuerſum. Nam vbi duo

liberi pedes ſunt. colō dicitur, vt apud Horatium Terruit vrbem. Comma vero, quando poſt duos pedes, vel poſt treis pedes ſequitur ſyllaba quæ partem terminat orationis, vt in primo verſu æneidos. Arma, virumq; cano. Item, Arma, virumq; cano Troiæ.

FORTVNATIANVS.

Diſtinctio, eſt temporis, & ſenſus finitio. Subdiſtinctio, eſt nec temporis, nec ſenſus finitio. Mora, eſt requies animi. Inter diſtinctionem, & ſubdiſtinctionem, & moram, hoc intereſt, quod diſtinctio, perfectum ſenſum declarat ſubdiſtinctio inferri aliquid ſignificat. Mora reficit lectorem. ſimulq; ſenſibus lumen accommodat.

DIOMEDES.

Lectioni poſituras accedere, vel diſtinctiones oportet· quas græci θέσεις vocant· quæ inter legendum dant copiam ſpiritus reficiendi · ne continuatione deficiat. Hæ tres ſunt, Diſtinctio, Subdiſtinctio. Media diſtinctio·ſiue Mora·vel, vt quibuſdam videtur·ſubmedia. Quarum diuerſitas tribus punctis, diuerſo loco poſitis indicatur.

Diſtinctio quidem, eſt appoſitio puncti finiti ſenſus· vel pēdentis mora·quæ locis ponitur tribus. Summo, cum ſenſum terminat · & vocatur finalis à nobis·à græcis τελεία. Medio cum reſpirandi ſpatium legenti dat·& dicitur media græce μέση. Imo cum lectionis interrupto tenore; aliud adhuc illatura ſuſpendit. & vocatur à græcis ὑποστιγμή. à nobis ſubdiſtinctio.

Diſtinctio, eſt ſilentij nota cum ſenſu terminata. vbi eſt liberum ceſſare. prolixumq́; ita, vt neuter ſui indigeat. vt eſt. Numina nulla premunt. mortali vrgemur ab hoſte. & eſt huius nota, punctum ſupra verſum ad caput literæ poſitum. Diſtinguere autem oportet ante ſimilitudines, quas græci παραβολὰς vocant. & ante redditas. quas ἀνταποδόσεις. Et ſiquando à perſona ad perſonam tranſitus fuerit factus. Et ante Autem coniunctionẽ, ſiquidem non ex abundanti ponitur. Et ante caſum vocatiuum. Et ante Sed. Et ante Quoniam. Et ante Tunc ceſſante reddita, ſed præpoſitis ſuperioribus. Et ante interrogatiua. vt,

Quis deus hanc muſæ, quis nobis extũdit artem.
Vnde noua ingreſſus hoīum experientia cœpit?

Hinc enim oportet diſtinguere, & ſic inferre.

Paſtor Ariſtæus fugiens peneia tempe. Et poſt interrogatiua. vt, Muſa mihi cauſas memora.

Subdiſtinctio eſt, ſilentij nota legitimi, qua pronunciationis terminus, ſenſu manente, ita ſuſpenditur. vt ſtatim id, quod ſequitur, ſuccedere debeat. Huius autem eſt punctum ſub verſu poſitum. vt

Me duce Dardanius Spartã oppugnauit adulter.
Aut ego tela dedi, fouiue cupidine bella.

Non enim ſimiliter, vt in diſtinctione, ſilentium interpoſitum tacere permittit. vt eſt illud.

Et ſi fata deũm, ſi mens non læua fuiſſet.
Impulerat ferro argolicas fœdare latēbras.

Media diſtinctio, ſiue Mora, eſt leuis in continuatione ſenſuum interpoſita diſcretio legitimæ diſtinctionis, ſubdiſtinctioniſq́; medium obtinẽs locum ita, vt nec perfecta in totum, nec omiſſa videatur, ſed ſignificatione immorandi alterius deſideret principium ſenſus. & hoc ſolũmodo ſeruat officium.

vt legentis ſenſum, breuiſſima reſpiratione refoue-at & nutriat. Sic enim pronunciando reticere quis debet, quia ſpiritus ipſe quadam defectione mutatur. vt deinde reſumatur. vt eſt.

Vt belli ſignum laurenti Turnus ab arce
Extulit, & rauco ſtrepuerunt cornua cantu·
Vtq; acreis concuſſit equos, vtq; impulit arma·

Exemplo turbati animi. Multæ enim cauſæ ſunt mediæ huius lectionis. Primum, ne confundantur, quæ δίκωλα & τρίκωλα ponuntur. Deinde, vt actus verborum emineat, & luceat, qui ex aliquo moueatur affectu, vel indignatione, vel miſeratione collata, vel certe, cum quadam arctatione ſermonis, quæ ἐμφατικῶς à poëtis congeruntur. Si quis itaque ſine media ſpiritus ſuſpenſione pronũciauerit. vt eſt.

Aut hoc incluſi ligno occultantur achiui·
Aut hæc in noſtros fabricata eſt machina muros·
Aut aliquis latet error. equo ne credite Teucri.

confunditur ratio compoſitionis in generali nomine ligni, machinæ, equi. Item, Lectumq; iugalem. quo perij, ſuper imponas, minus apertũ eſt. Subdiſtinguendum enim pro voluntate dicentis. Hoc.n. voluit intelligi Dido, non eſſe iugalem, quo perierat. Immorandum eſt ergo, & reſpirandum poſt iugalem, & ſic inferendum cum ὑποκρίσεως affectu, quo perij. in lectione plena ſententia periodos dicitur. Cuius partes ſunt commata & cola.

Potuiſſem, quid græci quoq; tradiderint de diſtinctionibus, ſubiungere. ſed quia nimis longum fuiſſet prætermiſi.

Sed iam receptui canamus. Si prius illud monuerimus multa in his lucubrationibus noſtris, quæ in Terentiano, & alijs quibuſdã adeo mendoſa erãt.

vt vix corrigi poſſe viderentur, nos non ſine ſumma difficultate emendaſſe. Veſtrum autem eſt Studioſi, vt ea cura hæc noſtra legatis, qua nos compoſuimus. nam vt vtar verbis Terentiani,

Sed labor vobis ferẽdus in legendo eſt maximus.
Non enim curſim, aut remiſſe tã minuta acumina
Adſequi quicunq; poterit. ſed moroſa intentio
Tam legentis debet eſſe, quàm fuit nobis quoq;.
Qui laborem prouocãdo, perdomãdo tædium,
Forſitan nec lecta multis è latebris ſcalpſimus.
Ardui laudem expetentes, non fauorẽ ex obuiis.

Videbor enim mihi q̃ maximũ lucrum feciſſe, ſi intellexero hiſce lucubrationibus noſtris vos profeciſſe. nam nulla re alia venimus ad ſcribendum, quàm vt prodeſſemus. Quòd ſiquid forte vitii in his libris inter plurima nec protrita vulgo, nec indigna cognitu inueneritis, ſuccurrat vobis Horatianum illud.

Verũ vbi multa nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura. Valete.

De literis græcis, ac diphthongis, & quemadmodum ad nos veniant.

De poteſtate literarum græcarum, & quomodo quis per ſe diſcat legere græca verba.

Item quare Chriſtus & Ieſus ſic ſcribimus Xps. IHS.

Cur in Alphabeto ypſilon à quibuſdã fio dicitur.

Oratio Dominica & duplex ſalitatio ad Beatiſſimam Virginem.

Symbolum Apoſtolorum.

Euangelium diui Ioannis Euangeliſtæ.

Aurea carmina Pythagoræ.

Phocylidis Poëma ad bene beateq; viuendum.

Omnia hæc cum interpretatione latina.

Introductio perbreuis ad hebraicam linguam.

ALDVS Manutius Romanus Studioſis adoleſcentulis. S. P. D.

Nihil ꝑtermittere eſt aĩus, qđ vtile credamus futurũ iis, q̃ græce diſcere ↄcupiſcunt, optimeq́; ſcire latine. Quaobrẽ græcas lr̃as, ac diphthõgos, earumq́; noĩa, & ꝑtãtẽ, ac queadmodũ in latinũ trãsferũtur cũ exẽplis ad id accõmodatis annotauimus. addidimus ẽt abbreuiationes, vt facilius græca legere ꝑdiſcatis. Et q̃a opæpretiũ exiſtiauim⁹ ſcire vos græce ſalutationẽ Angeli ad beatiſſimam virginẽ exiſũq́; filioꝝ Euæ ad eãdẽ, nec nõ Diui Ioãnis Euãgeliũ. In principio erat verbũ. Itẽ Symbolũ Apoſtoloꝝ, hæc oĩa cũ latina interpretatiõe ĩpriméda curauim⁹. Addidim⁹ carmina Pytha. cognométo, ob ipſoꝝ excellẽtiam & diuinas admonitiones, aurea. Phocylidis itẽ ꝑcepta ſanctiſs. quẽ ãtiqs Ethographis annumerat Iſocrates. q̃ ſi placuiſſe cognouero, habeo longe meliora maioraq́; quæ poſtea Deo fauẽte ↄdonabũtur. Oẽm.n vitã decreuimus ad hoĩum vtilitatẽ ↄſumere. De⁹ ẽ mihi teſtis nihil me magis deſyderare. q̃ ꝓdeſſe hoibus. qđ & ante acta vita nr̃a oñdit vbicunq́; vixim⁹, & oñſurã ſperam⁹ (q̃ũ id volum⁹) in dies magis, q̃diu in hac lacrymaꝝ valle, & plena miſeriæ viuimus. Dabo igitur operã, vt q̃tũ in me ẽ, ſemp ꝓſim. nã etſi q̃etã, ac trãq̃llã agere vitã poſſum⁹, negotioſam tñ eligimus, & plenã laborib⁹. Nat⁹ eſt.n. hõ nõ ad voluptates bono, & docto viro idignas, ſed ad laborẽ & ad agẽdũ ſemp aliq̃d viro dignũ. nõ torpeamus igit, nõ vitã i otio vẽtris ſõnoq́; & reliqs voluptatib⁹ idulgẽtes, trãſeamus veluti pecora. Nã (vt inq̃t Cato) Vita hoĩs ꝓpe vti ferrũ eſt. ferrũ ſi exerceas conteritur, ſi nõ exerceas, tñ rubigo interficit. ita ſi ſe hõ exerceat cõſumitur, ſi nõ exerceat, torpedo plus detrimenti affert, quã exercitatio. Valete.

ALPHABETVM GRAECVM.

Literæ apud græcos ſunt quatuor & viginti.

Α α ἄλφα Alpha, a Β β Βῆτα Vita. b. Γ γ Γάμμα Gamma. g. Δ δ Δέλτα Delta, d. Ε ε Εψιλόν Epſilon, e. tenue Ζ ζ Ζῆτα Zita. z. Η η Ητα Ita. e. longum. Θ θ ϑ Θῆτα thita. th. Ι ι Ιῶτα Iota. i. Κ κ Κάππα Cappa. c. Λ λ λάμβδα Lambda Μ μ Μῦ My. m. Ν ν Νῦ Ni. n. Ξ ξ Ξῖ Xi. x. Ο ο Ομικρόν Omicron. o, paruū Π π Πῖ Pi. p. Ρ ρ Ρῶ Rho. r. Σ σ ς Σῖγμα Sigma. ſ. Τ τ Ταῦ Tau. t. Υ υ Υψιλόν Ypſilon. y. tenue Φ φ Φῖ Phi. ph. Χ χ Χῖ Chi. ch. Ψ ψ Ψῖ Pſi. pſ. Ω ω Ωμέγα. O mega. O magnum.

De diuiſione literarum græcarum.

Diuiduntur hæ quatuor & viginti literæ in duas parteis, i vocaleis & ꝯſonāteis. Vocales ſunt ſeptē.

α. ε. η. ι. υ. ο. ω.

Diuiduntur ſeptem vocales in treis parteis. in ſemper longas, ſemper breueis, & communeis.

Vocales ſemper longæ duæ.

η. ω.

Vocales ſemper breues duæ.

ο. ε.

Vocales communes tres.

α. υ. ι.

De diphthongis proprie & improprie.

Diphthongi ex vocalibus fiunt. ſunt autem diphthongi proprie & improprie.

Diphthongi proprie ſunt ſex.

αι ἄλφα ἰῶτα. Alpha iota. αυ ἄλφα ὖ ψιλόν. Alpha ypſilon. ει ε ἰῶτα. e iota. ευ ε ὖ ψιλόν. e ypſilon, οι ο ἰῶτα. o iota ου ο ὖ ψιλὸν o ypſilon.

Diphthongi impropriè item ſex.

ἄλφα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. i. alpha cum iota ſubſcripto ſic ᾳ. ἦτα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. i. ita cum iota ſubſcripto ſic. ῃ ῳ. μέγα μετὰ τοῦ ἰῶτα ὑπογεγραμμένου. i. o mega cum iota ſubſcripto ſic ῳ. ὖ ψιλὸν μετὰ τοῦ ἰῶτα προσγεγραμμένον, id eſt ypſilon cum iota adſcripto ſic υἱ. ω μέγα ὖ ψιλόν, id eſt o mega ypſilon, ſic ωυ. ἦτα ὖ ψιλόν, ita ypſilon ſic ηυ.

De conſonantibus.

Conſonantem ſunt decē & ſeptē. β γ δ ζ θ κ λ μ ν ξ π ρ σ τ φ χ ψ Quæ diuidūtur in duas parteis, ſemiuocales & mutas.

Semiuocales ſunt octo. ζ ξ ψ λ μ ν ρ σ. Rurſus ſemiuocales diuiduntur in duas parteis, in duplices, & immutabileis.

Duplices ſunt tres. ζ ξ ψ.

Immutabiles quatuor. λ μ ν ρ. Sigma vero remanet ſemiuocalis.

Mutæ ſunt nouē β γ δ κ π τ θ φ χ. quæ ſecantur in treis parteis. In tenueis, aſpiratas, & medias. Tenues ſunt tres. κ π τ. Mediæ item tres. β γ δ. Rurſus aſpiratæ tres. θ φ χ. Et ſciēdum treis tenuis. κ π τ. hēre ſuas aſpiratas. θ φ χ. Medias vero. β γ δ. Habet enim κ ſuam aſpiratam χ. & mediam γ. π vero habet ſuam aſpiratam φ. & mediam β. τ habet ſuam aſpiratam θ. Mediam vero δ. Conſtituantur autem ſic.

Te	κ	Me	γ	Aſpi	χ
nu	π	di	β	ra	φ
es	τ	æ	δ	tæ	θ

Quæ tantam habent inter ſe cognationē, vt tenuis ſæpe tranſeat in ſuam aſpiratam & mediam. Item aſpirata in tenuem, mediamq́; , rurſus media in tenuem, atq; aſpiratam, quod facile patet exemplis. κ tranſit in ſuam aſpiratam χ in fine dictionis ſequēte vocali aſpirata, vt οὐχ οὕτως ἔχει, pro οὐκ ἔχει οὕτως. primum οὐχ habet, χ quia ſupra ο eſt aſpiratio. ſecundum vero. κ. quia ſequitur. ε. cum tenui. & πεποίηχ᾽ ὅπερ ἐκέλευσας: pro πεποίηκα ὅπερ ἐκέλευσας.

Tranſit in θ. vt οὐδ᾽ εἶδόν θ᾽ ἱερῦα pro οὐδ᾽ εἶδόν τε ἱερῦα. ſic in καθέδρα ex κατὰ καὶ ἕδρα abijcitur alpha κατὰ θλίψιν, & τ. tranſit in θ. quia inuenit ſupra ε. aſpirationem. Idem fit in καθέζομαι, καθὸ, illud ex κατὰ καὶ ἕζομαι, hoc ex κατὰ καὶ ὅ.

τ tranſit in φ ſic ὑφ᾽ ἓν integrum eſt. ὑπὸ ἓν, ſed κατὰ θλίψιν fit ὑφ᾽ ἓν, & quia π inuenit ſupra ε aſpirationem, tranſit in ſuam aſpiratam φ, & fit ὑφὲν, ſic ἐφίππια, ἐξ αὐτοῦ καὶ ἵππος, ἐφ᾽ ᾧ, ἐξ αὐτοῦ καὶ ᾧ ἐφοράω, ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ ὁράω. ſic perquam multa alia. Hanc tranſmutationem pulchrum eſt deprehendere in coniugationibus. nam idcirco prima coniugatio barytonorum habet φ aſpiratā ante α in præterito, qa in præſenti eſt vel π tenuis. vel β media. vel πτ. vel ipſum ψ. vt λείπω, λέλειφα. λείβω, λέλειφα. τύπτω, τέτυφα. γράφω, γέγραφα. in futuro vero ψ. quæ eſt πσ α β πφ πτ. in præſenti. vt τύψω pro τύπσω. Eodem modo ſecunda cōiugatio barytonorum ideo habet in præterito χ, quia in præſenti eſt γ media vel κ tenuis vel κτ. vel ipſum χ, vt λέγω, λέλεχα, πλέκω, πέπλεχα. τίκτω, τέτεχα. λέχω, λέλεχα. In futuro vero tranſeūt in ξ. quia idem eſt qđ κ. tenue & σ. eſt. n. ξ. κσ. vt λέξω pro λέκσω. mutantur etiam

aſpiratæ in ſuas tenues in præteritis geminantibus primam.ſic.φύω,πέφυκα.χαλέπτω.κεχάλεφα. θαυμάζω,τεθαύμακα.qđ fit ad euitandam cacophoniam.i. diſſonantiam.ꝑterea ĩ præteritis paſſiuis mediæ ꝑ aſpiratis ponuntur ante μαι.γ.n.ponitur ꝑ χ.vt λέλεχα.λέλεγμαι.β.pro φ vt τέτυφα, deberet eſſe paſſiuum ꝑteritum τέτυβμαι, ſed qa ante μ non admittitur β tranſmutatum eſt β in μ,vt τέτυμμαι ꝑ τέτυβμαι,γέγραμμαι pro γέγραβμαι. Rurſus mediæ tranſeunt in aſpiratas ſic,λέλεγμαι,ἐλέχθην γ in χ. τέτυμμαι pro τέτυβμαι ἐτύφθην β in φ. Item in tenues vt λέλεγμαι, λέλεκται in κ τέτυμμαι pro τέτυβμαι τέτυπται β in π.id quod & nos facimus græcas literas in noſtras cõmutantes,qđ paulopoſt, vbi quonam modo grece lr̃æ in nr̃as tranſeant,oñdemus.

De poteſtate literaꝝ oium, & diphthongoꝝ. Α. α facit a, vt ΑΛΛΑ ἀλλὰ allà ΑΓΑΘΟΣ ἀγαθὸς Agathos. Β. β. facit u,vt ΒΑΡΒΑΡΟΣ. βάρβαρος.varuaros.ΒΑΒΑΙ βαβαὶ vauæ. Γ. γ. facit g,vt ΓΕΓΡΑΦΑ γέγραφα gegragha. Δ. δ. facit d,vt ΔΑΙΔΑΛΟΣ δαίδαλος dædalos.Ε.ε.facit.e.vt ΕΓΩ,ἐγὼ. ego Ζ. ζ. facit z,vt ΖΑΘΕΟΣ ζάθεος zatheos. Η. η nunc ſonant i lõgũ, apud antiquos puto erat e longum.vt ΦΗΜΗ. φήμη phimi. Θ. θ facit th,vt Θ Α Ν Α Τ Ο Σ. θάνατος thanatos. Ι. ι. facit i,vt ΙΑΚΧΟΣ.ἴακχος iacchos. Κ. κ. facit c, vt ΚΟΡΥΔΩΝ κορύδων corydon, Λ. λ facit l, vt ΛΑΛΟΣ λάλος lalos. Μ. μ facit m,vt ΜΟΡΜΩ μορμῶ mormo. Ν. ν facit n, vt ΝΑΙ. ναὶ næ Ξ. ξ. facit x, vt ΞΑΝΘΟΤΡΙΞ ξανθότριξ. xanthotrix. Ο. ο facit o paruum,vt ΟΒΕΛΙΣΚΟΣ ὀβέλισκος. oueliſcos Π. π. facit p, vt ΠΑΠΠΑ πάππα pappa. Ρ. ρ. facit r,vt ΡΩΜΗ ῥώμη.thomi Σ. σ facit ſ,vt ΣΑΡΞ σάρξ ſarx Τ. τ. facit, t.

vt. T A Λ A N T O N. τάλαντον talanton. Υ. υ facit y, vt Σ Μ Ν Ο Σ ὕμνος hymnos. Φ φ. facit ph, vt Φ Ι Λ Ο Σ φίλος. X. facit ch, vt X Ρ Ι Σ Τ Ο Σ χριστός Chriſtos. Ψ. ψ. facit pſ, vt Ψ Ι Ξ, ψίξ, pſix Ψ Ε Λ Λ Ι Ζ Ο Μ Α Ι ψελλίζομαι pſellizomæ. Ψ ε ψὲ Pſe. Ω, ω. facit o longum, vt Ω Κ Α ὦκα oca X Ι Τ Ω Ν χιτών chiton.

De poteſtate diphthongorum.

A I. αι nunc facit æ, olim puto omnes diphthongi pronunciabantur, vt A I Γ I Σ, αἰγὶς ægis. A Υ. αυ facit af medium inter be & f vt A Υ Τ Ι Κ Α, αὐτίκα afuca. A Υ Λ Η αὐλὴ auli, E I ει. facit i longum vt E I Σ εἰς, is, E I Κ Ω Ν εἰκὼν icon Χ Ε I Ρ, χεὶρ chir. E Υ ευ facit medium inter b, & f, vt E Υ Γ E εὖγε euge. Θ Η Σ Ε Υ Σ θησεὺς theſeus. OI οι facit i longum, vt O I Μ O I οἴμοι imi. OΥ ου. facit u vocalem longam vt O Υ Κ O Υ Ν οὐκοῦν. vcun.

De poteſtate diphthongorum improprie.

ᾳ cum ι ſubſcripto facit a, vt, τῷ ξένια to ænia, ᾄδω ado ῃ cum ι ſubſcripto facit i longum, vt τῇ μούσῃ ti muſi νεῇδ[illegible] ni[illegible]es. ῳ. cum iota ſubſcripto facit o longum, [illegible] παλινῳδία i palinodia τῷ ἀνθρώπῳ to anthropo. veteres vero non ſubſcribebāt iota, ſed adſcribebāt ſic τῶι, ξένιαι, to ænia, τῆι μούσηι ti muſis τραγωιδία, tragodia, quod in codicibus antiquis licet videre, minore tamen iota quàm ſint præpoſitiuæ α η ω quibus adſcribitur, & eiuſdem ferè quantitatis, cuius eſt apud nos, quod ſubſcribitur quæ antiqua ſcribēdi conſuetudo adhuc quoq; remanet in grandioribus literis ſic ΤΩι ΛΟΓΩι To Logo. ΤΗι ΜΟΥΣΗι Ti muſi Μ Α Ι Αι μææ. Υ cum iota ſic Υ ῦι facit

i longum, vt ΑΡΠΥΙΑ ἅρπυια arpya ΜΥΙΑ μυῖα myia ἡ τετυφυῖα τῆς τετυφυίας, i tetyphyia tis tetiphyias, ΗΥ ηυ facit if medium inter b & u conſonantem vt ἤυδα προσηύδα ibda proſibda. αὐλέω ηὔλεον ηὔλησα ηὐλήκειν ηὔλησαι ableo iblecn iblica iblicin ibliſa. ΩΥ. ωυ facit of medium inter b. & u conſonantem, vt ΩΥΤΟΣ ὠυτὸς oftos pro αὐτὸς & θωυμαστὸς thoſmaſtos, pro θαυμαστὸς, qua diphthongo Iones vtuntur pro αυ,

Quemadmodum literæ ac diphthongi græcæ in latinum traſferantur.

Α α mutatur in a, vt κάλαθος calathus interdũ in e vt τάλαντον talentũ. Itẽ in i, vt κάνιστρον, caniſtrum. Item in o, vt μάρμαρον marmor. κόρυλος corylus, & in u Ηρακλῆς Hercules hyperthesi τοῦ. κ. Et in æ diphthongum, vt ἀσκληπιὸς æſculapius. Β mutatur frequẽtiſſime in b, vt φοῖβος phœbus βάρβαρος, barbarus. aliquando in p, vt βαβαὶ papæ. quã quã παπαὶ etiã græci dicunt. Itẽ in ph, vt θρίαμβος triũphus. Γ. γ mutatur in g. γαλάτεια galatæa. γίγας gigas γένος genus. vertitur etiam in n, in ijs dictionibus, q̃ apud græcos cõmutarũt ν in γ ſequẽtibus γ κ χ ξ, vt ἄγγελος angelus. δίφθογγος, diphthõgus ἄγκυρα, ancora, ἀγχίσης anchiſes, σφίγξ ſphinx, quoniã ante γ κ χ ξ nõ admittitur ν apud græcos, mutatũ eſt ν in γ. q̃d Romani rurſus in n cõmutarunt. & ſi antiq. græcã orthographiã obſeruãtes Aggelus diphthoggus ſcribebant per duplex gg. Δ commutatur in d vt δίδω dido. δαίμων dæmõ. Interdũ in b, vt δὶς bis, & i l, vt ὀδυσσεὺς, vlyſſes. ſicut apud nos, vt ſedes, ſella. nã d & l inuicẽ ſibi cedũt. Epſilon mutatur i e breue, vt ἐγὼ ego. γένεσις geneſis. Z remanet vt ζάκυνθος zacynthus ζέφυρος zephyrus. interdum mutatur in geminum ſſ, vt μάζα maſſa

πατρίζω

πατρίζω patriſſo. H eſt e longum, vt πηνελόπη Pe-
nelope, πηνελόπης Penelopes. ἡρακλῆς Hercules,
interdũ mutatur in a lõgũ, vt μήτηρ mater. νηὶς nais.
φήμη fama. σίνηπι ſinapi. θρήκη thrace. Item vt quidã
volunt, in æ diphthõgum, vt κηρὸς cera. σκηνὴ ſce-
na, σκηνοπηγία ſcenophegia. ἠθικὴ ethica, quibus
ipſe non accedo. Θ mutatur in th aſpiratũ, vt θρήκη
thrace. θυρσὸς thyrſus. interdũ in ſuã tenuem, id eſt
t, vt θρίαμβος thriũphus. Item in ſuã mediam, id eſt
d. vt θεὸς Deus. θεὰ dea. I mutatur in i modo lon-
gũ, modo breue, vt ἀγχίσης anchiſes, νεστορίδης ne-
ſtorides. K mutatur in c, vt κάκος cacus. κωκυτὸς, Co
cytus. interdum in ſuam mediã g, vt κώβιος gobius
κύκνος cygnus. quãquã & cycnus dicimus. Item in
p, vt λύκος. lupus. λ mutatur in l, vt πάλλας Pallas.
λύγξ lynx. λύρα lyra. λὺξ lux. λωτὸς lotus. μ mutatur
in m, vt γραμματικός. grãmaticus. στέμμα ſtẽma. μέμνημι
memini, μελπομένη melpomene. ν vertitur in n, vt
ναῦς, nauis, νηὶς nais. νὺξ nox. νυκτέλιος nyctelius. ξ
vertitur in x, vt ξενοφῶν Xenophon. ξένιον xenium.

Omicron vertitur in o breue, vt ὄλυμπος olym-
pus. Itẽ in u, vt ὀδυσσεὺς, vlyſſes. πόρφυρα. purpu-
ra. συρακόσιος. Syracuſius δωρικῶς. nam κοινῶς, συρακού
σιος dicitur. ſed frequens mutatio eſt o in u in fine
dictionis, vt κύπρος. cyprus. ὅμηρος Homerus. πή-
λιον pelium. ἴλιον, ilium. Interdũ in e. γόνυ genu. πὸς
αἰολικῶς pes. nam κοινῶς ποῦς dicitur. ἀλέξανδρος,
Alexander. κάπρος caper. π mutatur in p, vt πασι-
φάη Paſiphàe. πάπποι pappi. Πάππα Pappa. inter-
dũ in ſuam aſpiratã, q̃ eſt apud nos ph, vt τρόπαιον
trophæum. λαπίθαι lapithæ. ὑψιπύλη hypſiphyle.
Item in ſuã mediam, quæ eſt apud nos b, vt πύξος
buxus. ἄψυρτος abſyrtus. nã ψ eſt bſ, vt ἄραψ arabs.
ρ vertitur in r, vt ῥήτωρ rhetor. vbi ſciendũ omnem
dictionem, quæ apud græcos ſcribitur per ρ. in

E

principio dictionis, trãsferri à noſtris in r cũ aſpiratiõe, vt ῥέα rhea. ῥητορικὴ rhetorica. σ mutatur in ſ, vt σίσυφος Siſyphus. interdũ in x vt αἴας aiax. πίστρις piſtrix. vbi imitamur Dores, qui pro σύμμαχος ξύμμαχος pro σὺν, ξὺν dicunt. Item in τ. vt. σὺ tu, σὲ, te, quod item doricum eſt. dores enim pro θάλασσα θάλαττα dicunt. τήμερον pro σήμερον. τὺ pro σύ. vnde Lucianus iocans cõpoſuit dialogum, vbi facit a ſigma accuſari cappa coràm ſeptem vocalibus, quòd ĩ dictiõibus ſcribẽdis gemino σσ, excludatur à duplici ττ. vt pro γλῶσσα γλῶττα θετταλία pro θεσσαλία. dicit enim ſigma, ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα; θεσσαλίας με ἐξέβαλεν ὅλης; θετταλίαν ἀξιοῦν λέγειν καὶ πᾶσαν ἀποκέκλεικέ μοι τὴν θάλασσαν. hoc eſt. Sed cur dico hæc eiecit me Theſſalia tota, & ab omni me mari excluſit. τ vertitur in t, vt Τροΐα Troia, τάνταλος tantalus. inuenitur etiam mutatum in ſ. ſigma præcedente, vt ὀστᾶ oſſa. υ pleirunq; remanet, ut Ἱερώνυμος Hieronymus. συνώνυμον ſynonymum. tranſit etiam in u, ut Ῥώμυλος Rhomulus. μῦς mus. σῦς ſus. θύλη thule. κῦμαι cumæ. πύξος buxus. πορφύρεος purpureus. δύω duo. κυβερνήτης gubernator. φυγὴ fuga. βότρυς botrus. γόνυ genu. φ vertitur in ph, ut φιλόσοφος philoſophus. aliquando etiam in f, vt φυγὴ fuga. φήμη fama. Item in ſuam tenuem, ut σφαῖρα ſpæra, & in ſuam mediã, ut ἄμφω, ambo. χ mutatur in c cum aſpiratione ſic ch, ut Χρύσης. Chryſes Χρυσόστομος Chryſoſtomus. Χριστὸς Chriſtus, quæ litera qa figurã habet X noſtri, ſunt q putãt cum ſic ſcribitur Xp̃s, p X & p ſcribi latinas literas, cũ ea, q̃ x uidetur, ſit χ, & quæ uidetur p, ſit ρ, & q̃q̃ ferè ſemper legimus in ſacris literis Chriſtus ſic ſcriptũ Xp̃s græce tñ ſcribatur, cum ſic ſcribitur. latine. n. ſcribẽdum eſt p ch aſpiratum ſic Chriſtus. Eodẽ modo decipiuntur in Ieſus cum ſic ſcribitur IHs credẽtes

hanc literā, H aſpirationē eſſe, cū ſit ἦτα græca vo-
calis, q̄ eſt e ꝓductū tā apud nos, q̄ apud græcos
vt ΙΗΣΟΥΣ IESVS. Ita qa græci ἦτα ſic etiam ſcri-
bunt η. q̄ litera eſt ſimilis noſtræ longiuſculæ aſpi-
rationi, latini ſic ſcribunt ih̄s quod vulgus p aſpira-
tionem ſcribi exiſtimat. Quoniam autem in ſermo-
nem de aſpiratione incidimus, illud annotatiōe di-
gnum exiſtimauimus acceptam eſſe aſpirationem
noſtram ἀπὸ τῆς δασείας καὶ ψιλῆς, accentibus græ-
cis. Nam illi daſiā ſic notāt ⊢ & pſilen ⊣ quos ac-
centus in vnum cōiungentes Romani, fecerūt eam
aſpirationem, qua nos in grandiuſculis vtimur lite-
ris. Qui tn̄ accentus nunc ferè exoleuerunt apud
græcos, quorum loco iuniores hiſce vtuntur, vt
δασεῖα habeat figuram c noſtri ſic ʽ. ψιλὴ vero c in-
uerſi ſic ʼ. Et hinc puto nos accepiſſe aſpirationem,
qua curſim ſcribendo vtimur. Nam ſi addideris pſi
len denſo, aſpirationē facies, ſed inflexā. Quanquā
ætate noſtra plures rectam q̄ flexam ſcribētes no-
tant. Hanc nos aſpirationem modo in s vertimus
vt ἕξ ſex ἑπτὰ ſeptē ἕρπυλλον, ſerpyllum modo in
u, vt ἑσπέρα veſpera, ἑνετὸς venetus. ſed frequēter in
noſtram aſpirationem, vt ὕμνος hymnus. Ησίοδος
Heſiodus. Ομηρος Homerus. Υ mutatur in pſ, vt αἰ-
θίοψ æthiops. ψευδομάρτυρ pſeudomartyr. ψίλω-
τρον pſilotrū. Aliqn̄ trāſit in b, vt ἄραψ arabs. ἄψυρ-
τος abſyrtus. Ωmega trāſit in o longum, vt ὠκεανὸς
oceanus. εἴδωλον idolum. ἥρωας, heroas. κύκλω-
πες, cyclopes o do. ro. clo. productis. Illud etiam
non prætererim ſilētio Chriſtianos olim in libris
ſacris meffabilis noīa Trinitatis. Pater. filius. Spi-
ritus Sanctus primis græcis characteribus ſcribere
cōſueuiſſe. hoc eſt Π pro pater Υ pro filius. A pro
Spiritus ſanctus. nā pater πατὴρ, græci dicūt & Fi-
lius Υἱός, & ſpiritus ſanctus πνεῦμα ἅγιον. Quapro-

pter. quia vbi erat ſcripta litera Y dicebat filius, nunc in alphabeto etiã, ea litera in Gallia ciſalpina filius dĩ vulgo ſic. fio. zeta. ꝑ ypſilon, vel y græca, zeta. id colligitur ex libris decretoꝝ diſtinct. lxxij.

Quoniã modo diphthõgi græce ad nos veniãt. αι mutatur in æ diphthongum, vt αἰνείας. Aeneas ἑβραῖος hebræus. παλαίστρα palæſtra. παιάν. pæan interdum diuiditur. vt αἴας aiax. μαῖα, maia. αυ vertitur in au. vt αὐλὴ aula. θησαυρὸς theſaurus. Sed aduerte, ne te decipiant Nicolaus. Menelaus, & ſimilia, in quibus nõ eſt diphthõgus au, ſed ſunt duæ ſyllabæ, q̃ ſunt à græcis in αος, vt νικόλαος, μενέλαος ει mutãtur in i. vel i, e longũ, vt ἀχιλλεῖος Achilleus. καλλιόπεια Calliopea, vel in i longum, vt νεῖλος Nilus θάλεια Thalia. εἴδωλον Idolum. ευ mutatur in eu vt θησεὺς Theſeus. εὖγε Euge. εὖρος Eurus. οι mutatur in œ diphthongum. vt φοῖβος Phœbus. οἰνόφορον œnophorum. ἀλφεσίβοιος. Alpheſibœus. μελίβοιος melibœus. ου mutatur in u longum, vt μοῦσα muſa. οἰδίπους œdipus.

De diphthongis improprie.

ᾳ cum iota ſubſcripto tranſit in æ diphthongum, vt τῇ λήδᾳ huic ledæ. ῃ cum iota ſubſcripto tranſit in æ diphthongum, vt τῷ ποιητῇ huic poëtæ: ῳ cum iota ſubſcripto tranſit in œ diphthongum. vt ἡ κωμῳδία hæc comœdia. ἡ τραγῳδία hæc tragœdia. Sed an diphthongos, & ε. η. ο. ω. υ. vocaleis vt nunc nos pronunciamus, antiqui quoque pronunciauerint, in fragmentis noſtris diſputaturi ſumus, nam & græci meo iudicio ſuas diphthongos, & nos noſtras tum quas diximus, vocaleis perperam pronunciamus. Idem etiam pronunciandis accentibus non ſeruata ſyllabarum quantitate fieri iudicamus, vt θρω in ἄνθρωπος corripere, & μο in σιμόεις producere videamur propter accentum.

ORATIO DOMINICA.
ΕΥΧΗ ΚΥΡΙΑΚΗ.

Pater noſter, qui in cœlis. ſanctificetur nomē tuum.
Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.
adueniat regnum tuum, fiat voluntas tua,
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
ſicut in cœlo & in terra. Panem noſtrum quotidia-
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιού-
num da nobis hodie, & dimitte nobis
σιον δὸς ἡμῖν σήμερον καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ
debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debito-
ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφει-
ribus noſtris. & ne inducas nos in tentatio-
λέταις ἡμῶν. καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν:
nem. Sed libera nos à malo. Amen.
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Salutatio Angeli ad Beatiſſimam Virginem.
Ἀσπασμὸς τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν ἁγιωτάτην παρθένον.

Aue gratia plena Maria dominus tecum.
Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ κύριος μετὰ σοῦ.
benedicta tu in mulieribus. & benedictus fructus
εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί. καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς
vētris tui. quoniā Saluatorem peperiſti animarum
τῆς κοιλίας σου, ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν
noſtrarum. ἡμῶν.

AD EANDEM ALIA.
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΤΕΡΟΣ.

Salue regina, mater miſericordiæ, vita dulcedo, &
Χαῖρε δέσποινα, μῆτερ ἐλέους, ζωὴ, γλυκύτης, καὶ
ſpes noſtra ſalue. ad te clamamus Euæ exules
ἐλπὶς ἡμῶν χαῖρε. πρὸς σὲ βοῶμεν οἱ τοῖς Εὔας ἐξόριστοι
filij. ad te ſuſpiramus gementes & flentes
παῖδες. πρὸς σὲ ἀτενίζομεν στενάζοντες καὶ θρηνοῦντες

in hac lachrymarum valle. eia iam aduocata
ἐν τῇδε τῇ τοῦ κλαυθμῶνος κοιλάδι. ἄγε δὴ συνηγόρε
noſtra miſericordes tuos oculos ad nos con-
ἡμῶν, τοὺς εὐσπλάγχνους σου ὀφθαλμοὺς ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐπι-
uerte, & IESVM benedictum fructum
στρέψης, καὶ ΙΗΣΟΥΝ τὸν εὐλογημένον καρπὸν
ventris tui poſt exilium hoc nobis
τῆς κοιλίας σου μετὰ τὴν ὑπερορίαν ταύτην, ἡμῖν
oſtende. o clemens, o pia o dulcis
ἀνάδειξον ὦ ἐπιεικής, ὦ εὐσπλαγχνε ὦ γλυκασμὲ
virgo Maria. παρθένε Μαρία.

Σύμβολον τῶν ἀποστόλων. Symbolū Apoſtolorū.

Credo in vnum Deum patrē omnipotentē factorē
Πιστεύω εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν
cœli & terræ viſibiliumq; oīum, & inuiſibilium. &
οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων, καὶ ἀοράτων, καὶ
in vnum dn̄m Ieſum Chr̄m filium Dei vnigeni-
εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονο-
tum ex patre natum ante omnia
γενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων
ſecula. lumen de lumine. Deum verum de
τῶν αἰώνων. φῶς ἐκ φωτός. θεὸν ἀληθινὸν ἐκ
Deo vero. genitum non factum conſub-
θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοού-
ſtantialem patri, per quē oīa facta ſunt. qui ꝑpter
σιον τῷ πατρὶ, δι᾽ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. τὸν δι᾽
nos homines & propter noſtram
ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν
ſalutem deſcendit de cœlis & incarna-
σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέν-
tus eſt de Spiritu ſancto & Maria Virgine,
τα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς παρθένου,
& homo factus eſt, crucifixusq; pro nobis
καὶ ἐνανθρωπήσαντα. σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν

ſub Pontio Pilato & paſſus & ſepultus eſt.
ἐπὶ ποντίου πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα,
& reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas, &
καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς, καὶ
aſcendit in cœlos, & ſedet à dextris
ἀνελθόντα. εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν
patris. Et iterum venturus eſt cum gloria
τοῦ πατρός. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης
iudicare viuos, & mortuos, cuius regni
κρῖναι ζῶντας, καὶ νεκροὺς, οὗ τῆς βασιλείας
non erit finis. & in ſpiritum ſanctum dominum
οὐκ ἔσται τέλος. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κύριον,
viuificantem, qui ex patre & filio proce-
τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπο-
dit. Qui cum patre & filio ſimul
ρευόμενον. τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσ-
adoratur & conglorificatur, qui locutus eſt per
κυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον: τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν
ꝓphetas. in vnam ſanctam catholicam & apoſtoli-
προφητῶν, εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολι-
cam eccleſiam. Cõfiteor vnum baptiſma in remiſ-
κὴν ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφε-
ſionẽ peccatoꝝ. expecto reſurrectionẽ mortuoꝝ
σιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν
& vitã vẽturi ſeculi. καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Euangelium ſecundum Ioannem.

Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην.

In principio erat verbũ, & verbũ erat apud deũ &
Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ
deus erat verbũ. hoc erat ĩ principio apud deũ oĩa
θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. πάντα
per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factũ eſt nihil, qđ
δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο. καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ

factum eſt. In ipſo vita erat, & vita erat lux
γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν καὶ ζωὴ ἦν τὸ φῶς
hominum & lux in tenebris lucet, & tene-
τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ
bræ eam non comprehenderunt fuit homo miſ-
σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλ-
ſus à Deo. nomen ei Ioannes. hic venit in
μένος παρὰ θεοῦ. ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς
teſtimonium, vt teſtificaretur de lumine. non erat
μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. οὐκ ἦν
ille lux, ſed vt teſtificaretur de lumine.
ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.
Erat lux vera, quæ illuminat omnem homi-
ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρω-
nem venientem in hunc mundum. in mundo erat
πον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν,
& mundus per ipſum factus eſt, & mundus
καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος
eũ nõ cognouit. In ꝓpria venit, & ſui eũ non rece-
αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ πα-
perũt. Quotquot autem receperũt eum, dedit eis
ρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν. ἔδωκεν αὐτοῖς
poteſtatem filios dei fieri. credentibus in nomi-
ἐξουσίαν, τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνο-
ne eius q nõ ex ſanguinib9, neq; ex volũtate carnis
μα αὐτοῦ ὃ οὐκ ἐξ αἵματος, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός
neq; ex voluntate viri, ſed ex deo nati ſunt.
οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν
Et verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis,
καὶ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν,
& vidimus gloriam eius gloriam quaſi vnigeniti
καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν ὡς μονογενοῦς
à patre, plenum gratiæ & veritatis.
παρὰ πατρός, πλήρη χάριτος, καὶ ἀληθείας.

AVREA CARMINA PYTHAGORAE.
ΧΡΥΣΑ ΕΡΗ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ.

Immortaleis primũ deos lege, vt diſpoſiti ſunt.
Α θανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ, ὡς διάκειται.
Cole & venerare iuſiurãdũ. deĩde heroẽs illuſtreis
Τίμα, καὶ σέβου ὅρκον, ἔπειθ᾽ ἥρωας ἀγαυούς,
Et terrenos venerare dæmões legitime ſacrificãs.
Τούς τε καταχθονίους σέβε δαίμονας ἔννομα ῥέζων.
Et parenteis honora, & proxime cognatos.
Τούς τε γονεῖς τίμα τούς τ᾽ ἄγχιστ᾽ ἐκγεγαῶτας.
Sed ex alijs virtute fac amicum, qui optimus ſit.
Τῶν δ᾽ ἄλλων ἀρετῇ ποιεῦ φίλον, ὅς τις ἄριστος.
Benignis aũt pare ſermonibus, opibuſq; vtilibus.
Πρηέσι δ᾽ εἶκε λόγοις, ἔργοισί τ᾽ ἐπωφελίμοισι.
Neq; odio habe amicum tuũ peccati cauſa parui.
Μήδ᾽ ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς.
Quoad poſſis. poſſe.n. ppè neceſſitatẽ habitat.
Ὄφρα δύνῃ. δύναμις γὰρ ἀνάγκης ἐγγύθι ναίει.
Hæc q̃dem ſic ſcito, ſed dominari aſſueſce hiſce,
Ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι, κρατεῖν δ᾽ εἰθίζεο τῶν δε,
Ventri primum, & ſomno, luxuriæq;,
Γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε,
Et iræ, facies autẽ rem turpem nunquam ne-
Καὶ θυμοῦ, πρήξεις δ᾽ αἰσχρόν ποτε μή-
que cum alio.
τε μετ᾽ ἄλλου.
Neque ſeparatim. omnium autem maxime, pu-
Μήτ᾽ ἰδίῃ. πάντων δὲ μάλιστ᾽ αἰσ-
deat te tui ipſius.
χύνεο σαυτόν.
Tu iuſtitiam exerce, opereq́; verboq́;.
Εἶτα δικαιοσύνην ἀσκεῖν ἔργῳ τε, λόγῳ τε.
Neq; ſtulte teipſum habere in re vlla aſſueſce.
Μηδ᾽ ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε.

Sed ſcito, moriendum eſſe fato oibus
Ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασι.
Pecunias autem aliquando poſſidere ama, aliquã-
Χρήματα δ' ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλ-
do perdere.
λοτ' ὀλέσθαι.
quotq; diuinis fortunis mortales dolores habent,
Ὅσσα τε δαιμονίῃσι τύχαις βροτοὶ ἄλγ' ἔχουσιν.
horum quancunque partem habeas, æquo animo
ὧν ἂν μοῖραν ἔχῃς. πρᾶος φέρε,
fer, neque ægreferas.
μηδ' ἀγανάκτει.
curare autẽ decet quoad poſſis. ſic autẽ conſidera.
ἰᾶσθαι δὲ πρέπει καθόσον δύνῃ. ὧδε δὲ φράζευ.
non valde bonis, iſtorum multum fortuna præbet.
οὐ πάνυ τοῖς ἀγαθοῖς. τούτων πολὺ μοῖρα δίδωσι.
multi autem hominibus ſermones, maliq; & boni
πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι δειλοί τε, καὶ ἐσθλοί
accidunt, qbus neq; obſtupeſce, neq; ſanẽ pmittas
προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο, μήτ' ἄρ' ἐάσῃς.
implicari teipſum. mendacium aũt ſiquod dicatur,
εἴργεσθαι σαυτόν. ψεῦδος δ' ἤν πέρ τι λέγηται
æquo animo feras. Quod autem tibi dicam omni
πρᾶος ἴχ' ὃ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ παν-
in re perficiatur.
τὶ τελείσθω.
nullus neque verbo te decipiat. neque re
μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ μήτε τι ἔργῳ.
fac, neque dic, quod tibi non melius eſt.
πρῆξαι, μηδ' εἰπεῖν, ὅ,τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
conſule autem ante opus, ne ſtulta ſint
βουλεύου δὲ πρὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὰ πέληται
timidi facereq;, dicereq; ſtulta proprium viri,
δειλοῦτι πρήσσειν τε, λέγειν τ' ἀνόητα πρὸς ἀνδρός.

ſed ea perfice, quæ te non poſtea dolore, afficiant,
ἀλλὰ τὰ δ' ἐκτελέειν, ἅ σε μὴ μετέπειτ' ἀνιήσῃ.
fac nihil eorum, quæ non ſcis, ſed doce.
πρῆσσε δὲ μηδὲν, τῶν μὴ πίςασαι, ἀλλὰ διδάσκου.
Quæcunque neceſſe eſt, & delectabiliſſimam vi-
ὅσσα χρεών. καὶ τερπνότατον βί-
tam ſic perages.
ον ὧδε διάξεις.
neque ſanitatis circa corpus negligentiam habere
οὐδ' ὑγιείης τῆς περὶ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν
oportet. χρή.
Sed potiusq; menſuram, & cibi, exercitoriumq;
ἀλλὰ ποτοῦ τε μέτρον, καὶ σίτον, γυμνασίων τε
fac. menſuram autem dico eam, quæ te do-
ποιεῖσθαι. μέτρον δὲ λέγω τόδ', ὃ μή σ'
lore non afficiat.
ἀνιήσῃ.
aſſueſce autẽ viuẽdi modum habere purũ firmum.
εἰθίζου δὲ δίαιταν, ἔχειν καθάρειον, ἄθρυπτον.
Et caue ea facere, quæ inuidiam habeant,
καὶ πεφύλαξό γε ταῦτα ποιεῖν, ὁπόσα φθόνον ἴσχει.
Ne expende præter tẽpus. tanq̃ bonoꝝ neſcius.
Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν, ὁποῖα καλῶν ἀδαήμων.
Neq; illiberalis ſis. mẽſura oĩbus in rebus optima.
Μηδ' ἀνελεύθερος ἴσθι. μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.
fac autẽ ea, quæ te non lædant, conſydera autem
πρῆσσε δὲ ταῦθ', ἅ σε μὴ βλάψῃ. λόγισαι δὲ
ante opus.
πρὸ ἔργου.
neque ſomnum mollibus in oculis ſuſcipe,
μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
ante, quàm diurnorum operum ter vnumquodq;
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον
percurras ἐπελθεῖν.

quò tranſgreſſus ſum? quid feci. qđ mihi dedecens
πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ
non perfectum eſt?
ἐτελέσθη,
incipiens à primo percurre & quæ poſtea.
ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου, ἐπέξιθι καὶ μετέπειτα.
mala quidem operatus dole, bona vero lætare.
δειλὰ μὲν ἐκ πρήξας, ἐπιπλήσσεο. χρηστὰ δέ, τέρπου.
hæc labora; hæc meditare. hæc oportet
ταῦτα πόνει. ταῦτ' ἐκμελέτα. τούτων χρὴ
cupere te, ἐρᾶν σε.
hæc te diuinæ virtutis ad veſtigia ponent.
ταῦτά σε τῆς θείης ἀρετῆς εἰς ἴχνια θήσει.
næ per noſtræ animæ dantem quaternionem
ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν.
fontem perennis naturæ. ſed vade ad opus,
παγὰν ἀενάου φύσεως. ἀλλ' ἔρχευ ἐπ' ἔργον,
deos precatus vt perficiant, his autē impetratis,
θεοῖσιν ἐπευξάμενος τελέσαι. τούτων δὲ κρατήσας,
cognoſces imortaliūq; deorū, mortaliūq; hoīum
γνώσῃ ἀθανάτων τε θεῶν, θνητῶν τ' ἀνθρώπων
conſiſtentiam, vt ſingula prætereunt, vtq; tenētur.
σύστασιν. ᾗ τε ἕκαστα διέρχεται, ᾗ τε κρατεῖται.
cognoſces autem quatenus fas eſt naturam
γνώσῃ δ' ᾗ θέμις ἐστί, φύσιν
in omni ſimilem,
περὶ παντὸς ὁμοίην,
vt neq; inſperanda ſperes, neq; te quid lateat,
ὥστε σε μήτε ἄελπτ' ἐλπίζειν, μήτε τι λήθειν,
cognoſces autem homines ſpontanea detrimen
γνώσῃ δ' ἀνθρώπους αὐθαίρετα πήματ'
ta habenteis. ἔχοντας.
miſera, qui bona propè cum ſint, non vident,
τλήμονες, οἳ τ' ἀγαθῶν πέλας ὄντων, οὐκ ἐσορῶσιν,

neque audiunt. ſolutionem autem malorum
οὔτε κλύουσιν. λύσιν δὲ κακῶν
pauci norunt.
παῦροι συνίσασι.
talis fortuna mortalium lædit menteis hi
τόη μοῖρα βροτῶν βλάπτει φρένας. οἱ
ſed cylindris.
δὲ κυλίνδροις.
ex alijs in alia ferũtur, infinita nocuméta habentes.
ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φέρονται, ἀπείρονα πήματ' ἔχοντες.
moleſta enim comes lis nocens latet,
λυγρὴ γὰρ συνοπαδὸς ἔρις βλάπτουσα λέληθε,
inſita. quam non oportet te adducere, ſed
σύμφυτος, ἣν οὐ δεῖ προσάγειν. εἴκοντα δὲ
cedendo fugere.
φεύγειν.
Iuppiter pater, vel à multis malis qeſcas omneis,
Ζεῦ πάτερ, ἢ πολλῶν τε κακῶν παύσειας ἅπαντας,
vel omnibus oſtendas, quas non forte vtantur.
ἢ πᾶσιν δείξαις, οἵῳ τῷ δαίμονι χρῶνται.
ſed tu confide, q̃m diuinum genus eſt mortalibus.
ἀλλὰ σὺ θάρσει ἐπεὶ θεῖον γένος ἐστὶ βροτοῖσιν.
quibus ſacra afferens natura oſtendit ſingula.
οἷς ἱερὰ προφέρουσα φύσις δείκνυσιν ἕκαστα.
quorum ſiquid tibi curæ eſt, vinces quæ te iubeo
ὧν εἴσοι τί μέτεστι, κρατήσεις ὧν σε κελεύω
medicando, animam autẽ laboribus iſtis liberabis.
ἐξακέσας, ψυχὴν δὲ πόνων ἀπὸ τῶν δὲ σαώσεις
ſed abſtine cibo℞, quos dixim⁹, inq; purgatiõibus
ἀλλ' εἴργου βρωτῶν ὧν εἴπομεν, ἔντε καθαρμοῖς,
inq; liberatione ai diiudica, & conſydera ſingula,
ἔντε λύσει, ψυχῆς κρῖνον, καὶ φράζευ ἕκαστα,
aurigam iudicium conſtituens deſuper optimum.
ἡνίοχον γνώμην στήσας καθύπερθεν ἀρίστην

cum autem relicto corpore, ad æthera liber iueris
ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα, ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς,
eris immortalis deus, incorruptibilis,
ἔσσεαι ἀθάνατος θεὸς. ἄμβροτος.
non amplius mortalis.
οὐκέτι θνητός.

Finis aureorum carminum Pythagoræ.

Τέλος τῶν χρυσῶν ἐπῶν τοῦ Πυθαγόρου.

VERSVS IN PHOCYLIDEM.
ΣΤΙΧΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΩΚΥΛΙΔΗΝ.

Phocylides decentem viuens vitam,
Ὁ Φωκυλίδης εὐπρεπῆ ζήσας βίον,
Vt Chriſti diſcipulus, vt apoſtolus magnus,
ὡς Χριστομύθης, ὡς ἀπόστολος μέγας,
Vt auditor Dei vaticiniorum.
ὡς ἀκροατὴς, τῶν Θεοῦ θεσπισμάτων.
Et Antiſtes optimorum operum,
καὶ μυσταγωγὸς τῶν ἀρίστων πρακξέων,
Euangelice hæc dicit, & ſcribit,
εὐαγγελικῶς ταῦτα λαλεῖ καὶ γράφει,
vtilia exiſtentia iis, qui in vita.
εὔχρηστα τυγχάνοντα τοῖς ἐν τῷ βίῳ.

IN EVNDEM ALII.
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΕΤΕΡΟΙ.

Hæc iuſtitiæ ſanctis Dei conſilia declarat
Ταῦτα δίκης ὁσίῃσι Θεοῦ βουλεύματα φαίνει.
Phocylides virorum ſapientiſſimus, diuina dona.
Φωκυλίδης ἀνδρῶν ὁ σοφώτατος, ὄλβια δῶρα.

PHOCYLIDIS POEMA ADMO-
NITORIVM.

Φωκυλίδου ποίημα νουθετικόν.

Neq; nuptias furare, neq; maſculam venerē excita.
Μήτε, γαμοκλοπέειν, μήτ᾽ ἄρσενα κύπριν ὀρίνειν.
neq; fraudes ſue, neq; ſanguine manum pollue.
μήτε δόλους ῥάπτειν, μήθ᾽ αἵματι χεῖρα μιαίνειν.
ne ditare iniuſte. ſed ex iuſtis uiue.
μὴ πλουτεῖν ἀδίκως, ἀλλ᾽ ἐξ ὁσίων βιοτεύειν.
Contentus ſis præſentibus, & alienorum abſtine.
ἀρκεῖσθαι παρεοῦσι, καὶ ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι.
Mendacia ne dicas, ſed uera omnia loquere.
ψεύδεα μὴ βάζειν, τὰ δ᾽ ἐρήτυμα πάντ᾽ ἀγορεύειν.
Primum Deū cole, deinde autem tuos parenteis.
πρῶτα θεὸν τίμα, μετέπειτα δὲ σεῖο γονῆας.
Omnibus iuſta tribue, neq; iudiciū in gratiā trahe.
πᾶσι δίκαια νέμειν, μηδ᾽ ἐκ κρίσιν ἐς χάριν ἕλκειν.
neq; repellas paupertatē iniuſte ne iudices pſonā.
μὴ ῥίψῃς πενίην, ἀδίκως μὴ κρῖνε πρόσωπον.
Si tu male iudicaueris, te deus poſtea iudicabit.
ἢν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσει.
Teſtimonium falſum fuge, iuſta loquere.
μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαι᾽ ἀγορεύειν.
Virginitatem cuſtodi. fidē vero in omnibus ſerua.
παρθενίην τηρεῖν. πίστιν δ᾽ ἐν πᾶσι φυλάσσειν.
menſuras tribue iuſtas. bona autem menſura in omnibus.
μέτρα νέμειν τὰ δίκαια, καλὸν δ᾽ ἐπὶ μέτρον ἅπασι.
Bilancem ne feri alterijugem, ſed æquam trahe.
σταθμὸν μὴ κρούειν ἑτερόζυγον, ἀλλ᾽ ἴσον ἕλκειν.

Neque peieres, neq; inſcienter, neque ſponte.
μήτ' ἐπορκήσῃς. μήτ' ἀγνώς, μήτε ἑκόντι.
Peieratorē odit deus īmortalis, quicūq; iurauerit.
ψεύδορκον συνέει θεὸς ἄμβροτος, ὅστις ὀμόσσῃ.
Semina ne furare. execrandus quicunque ſumit.
σπέρματα μὴ κλέπτειν, ἐπαράσιμος ὅς τις ἀρεῖται.
mercedem laboranti da, ne preme pauperem.
μισθὸν μοχθήσαντι δίδου, μὴ θλῖβε πένητα.
linguæ mentem adhibe. cælandum verbum in
γλώσσῃ νοῦν ἐχέμεν, κρυπτὸν λόγου ἐν
mentibus tene.
φρεσὶν ἴσχειν.
neq; iniuſtū facere velis, neq; iniuſtitiā facere ſinas.
μήτ' ἀδικεῖν ἐθέλῃς, μήτ' οὖν ἀδικοῦντα ἐάσῃς.
mendico ſtatim da, neque cras veni dicas.
πτωχῷ δ' εὐθὺς δίδου. μήδ' αὔριον ἐλθέμεν εἴπῃς.
implens tuā manū, miſericordiā indigenti præbe.
πληρώσας σέο χεῖρ, ἔλεον χρῄζοντι παράσχου.
Peregrinum in domum ſuſcipe, & cæcum duc.
ἄστεγον εἰς οἶκον δέξαι, καὶ τυφλὸν ὁδήγει.
Naufragos miſerare, quoniā nauigatio eſt īcerta.
ναυηγοὺς οἴκτειρον, ἐπεὶ πλόος ἐστὶν ἄδηλον.
manum lapſo da, ſalua vero permiſerum virum.
χεῖρα πεσόντι δίδου. σῶσον δ' ἐπερίστατον ἄνδρα.
Cōes paſſiones oīum vita, troch⁹ īſtabiles diuitiæ
κοινὰ πάθη πάντων ὁ βίος, τροχὸς, ἄστατος ὄλβος
Diuitias habens, tuam manum egenis porrige.
πλοῦτον ἔχων, σὴν χεῖρα πενητεύουσιν ὄρεξον:
quæ tibi dedit Deus, ex ijs indigentibus præbe.
ὧν σοι ἔδωκε θεὸς, τούτων χρῄζουσι παράσχου.
ſit cōmunis vniuerſis victus, & concordia omnia
ἔστω κοινὸς ἅπας ὁ βίος, καὶ ὁμόφρονα πάντα
enſem accingito non ad cædē, ſed ad defenſionē.
τὸ ξίφος ἀμφιβαλοῦ μὴ πρὸς φόνον, ἀλλ' ἐς ἄμυναν.

vtinam

vtinam autem ne egeas neq; iuſte, neque iniuſte,
εἴθε δὲ μὴ χρήζοις, μήτ' ἐννόμως, μήτε ἀδίκως,
ſi enim occidas inimicum, tuam manum polluis.
ἢν γὰρ ἀποκτείνῃς ἐχθρὸν, σέο χεῖρα μιαίνεις.
agri vicinantis abſtine, neq; tranſgrediaris.
ἀγροῦ γειτονέοντος ἀπόσχεο, μήδ' ἄρ' ὑπερβῇς.
oīum modus optimus, ꝑtergreſsiones vero malæ.
πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.
neque vllum creſcentem fructum lædas arui.
μηδὲ τιν' αὐξόμενον καρπὸν λωβήσῃ ἀρούρης.
ſint æquihonori aduenæ inter ciues.
ἔστωσαν ὁμότιμοι ἐπήλυδες ἐν πολίταισι.
omnes enim paupertatẽ experimur multiuagam.
πάντες γὰρ πενίης πειρώμεθα τῆς πολυπλάγκτου.
regio vero nullum firmum habet ſolum hoibus.
χώρη δ' οὔτι βέβαιον ἔχει πέδον ἀνθρώποισιν.
Auaritia mater malitiæ vniuerſæ.
ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.
Aurum ſemper dolus eſt, & argentum hominibus
χρυσὸς ἀεὶ δόλος ἐστὶ, καὶ ἄργυρος ἀνθρώποισιν.
o aurum malorꝫ princeps viriperda oia minuens.
χρυσὲ κακῶν ἀρχηγὲ βιοφθόρε, πάντα χαλέπτων.
Vtinam nõ mortalibus eſſes nocumẽtum amabile.
εἴθε σε μὴ θνητοῖσι γενέσθαι πῆμα ποθεινόν.
tua enim cauſa pugnæq; prædæq;, cædesq;.
σοῦ γὰρ ἕκητι μάχαι τε, λεηλασίαι τε, φόνοι τε.
inimici vero filij parentibus, fratresq; germanis.
ἐχθρὰ δὲ τέκνα γονεῦσιν, ἀδελφειοί τε συνεγγενέσιν.
ne alterum cæles corde intellectum, alia dicens.
μήδ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἄλλ' ἀγορεύων.
neq; ſicut ſaxatilis polypus ſecũdum locũ muteris.
μήδ' ὡς πετροφυὴς πολύπους κατὰ χῶραν ἀμείβου.
qui ſpõte iniurius eſt, malus vir, ſed ex neceſsitate;
ὃς τὶς ἑκὼν ἀδικεῖ, κακὸς ἀνήρ, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης,

non dicam finem, conſilium autem dirige cuiusq;.
οὐκ ἐρέω τὸ τέλος, βουλὴν δ' εὔθυνε ἑκάστου.
neq; ſuperbi ſapientia, neq; robore, neq; in diuitiis.
μὴ γαυροῦ σοφίᾳ, μήτ' ἀλκῇ, μήτ' ἐνὶ πλούτῳ.
vnus Deus eſt ſapiens. fortis ſimul & prædiues.
εἷς θεός ἐστι σοφός. δυνατὸς ἅμα καὶ πολύολβος.
neque præteritis malis conſume tuum cor.
μήδε παροιχομένοισι κακοῖς τρύχου τεὸν ἦτορ.
non amplius enim poteſt factum eſſe infectum.
οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον.
ne ſis præceps ad manum, frena vero feram iram.
μὴ προπετὴς ἐς χεῖρα. χαλίνου δ' ἄγριον ὀργήν.
ſæpe enim percutiens, inuitus necem perfeciſti.
πολλάκι γὰρ πλήξας, ἀέκων φόνον ἐξετέλεσσας.
ſint communes paſſiones, nihil magnum, neque
ἔστω κοινὰ πάθη, μηδὲν μέγα, μήδ'
ſuperbum.
ὑπέροπλον.
non bonum, abundans eſt mortalibus vtilitas.
οὐκ ἀγαθὸν, πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ.
multæ.n. delitiæ ad imoderatos trahunt amores.
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ, πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.
ſuperbificant vero multæ diuitiæ, & ad iniuriam
ὑψαυχεῖ δ' ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν
augent.
ἀέξει.
furor ſubiens, inſaniam exitialem parat.
θυμὸς ὑπερχόμενος, μανίην ὀλοόφρονα τεύχει.
ita vero eſt appetitus, ſupgrediēs autē iracundia.
ὀργὴ δ', ἐστιν ὄρεξις, ὑπερβαίνουσα δὲ μῆνις.
æmulatio bonorum bona, malorum vero mala.
ζῆλος τῶν ἀγαθῶν, ἐσθλὸς, φαύλων δ' ὑποεργός.
audacia malorum pernicioſa, multum vero auget
τόλμα κακῶν ὀλοή. μέγ' ὀφέλλει δ'

bona laboranteis.
ἐσθλὰ πονεῦντας.
honeſtus amor virtutis, ſed veneris dedecus auget.
σεμνὸς ἔρως ἀρετῆς, ὁ δὲ κύπριδος αἶσχος ὀφέλλει.
iucundus, mitis vocatur inter ciueis.
ἡδὺς, ἀγανόφρων κικλήσκεται πολιήταις.
menſura comede, & bibe, & fabulare.
μέτρῳ μὲν φαγέειν, καὶ πιεῖν, καὶ μυθολογεύειν.
omnium menſura optima. exceſſus autem malus.
πάντων μέτρον ἄριστον. ὑπερβασίη δ' ἀλεεινή.
ne inuideas bona ſocijs, ne notam inuſſeris.
μὴ φθονέοις ἀγαθῶν ἑτάροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς.
non inuidi cœleſtes & inter ſe ſunt.
ἄφθονοι οὐρανίδαι, καὶ ἐν ἀλλήλοις τελέθουσιν.
non inuidet luna multa melioribus ſolis radijs.
οὐ φθονέει μήνη πολὺ κρείσσοσιν ἡλίου αὐγαῖς.
nō terra cœleſtibus ſublimitatibus inferius exiſtēs.
οὐχ θὼν οὐρανίοις ὑψώμασι νέρθεν ἐοῦσα.
non flumina æquoribus. ſemper autem con-
οὐ ποταμοὶ πελάγεσσιν. ἀεὶ δ' ὁμό-
cordiam habent.
νοιαν ἔχουσιν.
ſi enim diſcordia beatis eſſet, non ſtatet cœlum.
εἰ γὰρ ἔρις μακάρεσσιν ἔην, οὐκ ἂν πόλος ἔστη.
temperantiam exerce. turpibus operibus abſtine.
σωφροσύνην δ' ἀσκεῖν, αἰσχρῶν δ' ἔργων ἀπέχεσθαι.
ne imitare malitiam, iuſtitiæ vero deleto vindictā,
μὴ μιμοῦ κακότητα, δίκῃ δ' ἀπόλειψον ἄμυναν.
Perſuaſio enim vtilitatē, lis vero litem regenerat.
Πειθὼ μὲν γὰρ ὄνειαρ, ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει.
ne crede citiſſime, ante quam vere finem videas.
μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.
vincere bene operanteis in pluribus decet.
νικᾶν εὖ ἔρδοντας ἐπὶ πλεόνεσσι γέοικεν.

bonum hoſpitare potius frugalibus menſis.
καλὸν ξενίζειν ταχέως λιτοῖσι τραπέζαις,
quam plurimis, doloſis, morantibus preter tempus,
ἢ πλείσταις, δολίαισι, βραδυνούσαις παρὰ καιρόν,
nunquam fœnerator amarus fias viro pauperi.
μηδέποτε χρήστης πικρὸς γένῃ ἀνδρὶ πένητι.
neq; quiſquam aueis nidi ſimul omneis accipiat,
μὴ δέ τις ὄρνιθας καλιῆς ἅμα πάντας ἑλέσθω.
matrē vero reliquas, vt habeas rurſus ipſi⁹ pullos,
μητέρα δ' ἐκπρολίπῃς, ἵν' ἔχῃς πάλιν τῆς δὲ νεοττούς.
nunquam iudicare imperitos viros ſinas.
μηδέποτε κρίνειν ἀδαήμονας ἄνδρας ἐάσῃς.
ſapientiam ſapiens dirigit, artes vero coartifex.
τὴν σοφίην σοφὸς ἰθύνει, τέχνας δ' ὁμότεχνος.
non capit magnam doctrinam indoctus audiendi.
οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκούειν.
non enim ſanè intelligunt nunquam bona edocti.
οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες.
neque menſipetas aſſentatores fac ſocios.
μήδε τραπεζοκόρους κόλακας ποιεῖσθαι ἑταίρους.
multi enim potus & cibi ſunt ſodales.
πολλοὶ γὰρ πόσιος, καὶ βρώσιος εἰσὶν ἑταῖροι.
tempus captantes vt ſatiari poſſint.
καιρὸν θωπεύοντες ἐπὴν κορέσασθαι ἔχωσιν.
dolentes vero paucis, & multis. omnes inexpleti.
ἀχθόμενοι δ' ὀλίγοις, καὶ πολλοῖς, πάντες ἄπληστοι.
populo ne crede. multimoda eſt turba.
λαῷ μὴ πίστευε. πολύτροπός ἐστιν ὅμιλος.
populus, & aqua, & ignis, inretentilia omnia.
λαός, καὶ ὕδωρ, καὶ πῦρ, ἀκατάσχετα πάντα.
neq; fruſtra apud ignem ſedens diminuas carū cor.
μήδε μάτην ὧδι πῦρ καθίσας μινύθῃς φίλον ἦτορ.
menſuram vero fac deis. nam menſura eſt optima.
μέτρα δὲ τεῦχε θεοῖσι. τὸ γὰρ μέτρον ἐστὶν ἄριστον.

terram impertire inſepultis mortuis.
γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι ἀταρχύτοις νεκύεσσι.
ne tumulum mortuorum refodias, neque nō videnda
μὴ τύμβον φθιμένων ἀνορύξῃς, μηδ' ἀθέατα
oſtendas ſoli, & dæmonicam iram excites.
δείξῃς ἠελίῳ, καὶ δαιμόνιον χόλον ὄρσῃς.
non bonum, compagem reſoluere hominis.
οὐ καλὸν, ἁρμονίην ἀναλύεμεν ἀνθρώποιο.
& celeriter autē ex terra ſperamus in lucem venire
καὶ τάχα δ' ἐκ γαίης ἐλπίζομεν ἐς φάος ἐλθεῖν.
reliquiæ defunctorum poſtea vero dei ſunt.
λείψαν' ἀποιχομένων ὀπίσω δὲ θεοὶ τελέθονται.
animi enim manent incorruptibiles in mortuis.
ψυχαὶ γὰρ μίμνουσιν ἀκήριοι ἐν φθιμένοισι.
ſpiritus enim eſt dei vſus mortalibus & imago.
πνεῦμα γάρ ἐστι θεοῦ χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκών.
corpus enim ex terra habemus & omnes ad ipſam.
σῶμα γὰρ ἐκ γαίης ἔχομεν. καὶ πάντες ἐν αὐτὴν.
ſoluti pulu:s ſumus. aër vero itē ſpiritum recipit.
λυόμενοι, κόνις ἐσμέν. ἀὴρ δ' ἀνὰ πνεῦμα δέδεκται.
diuitijs ne parcas. memento quod mortalis es.
πλούτου μὴ φείδου, μέμνησ' ὅτι θνητὸς ὑπάρχεις.
non licet apud Plutonem diuitias habere, & pecu
οὐκ ἔν' ἐς ἅδην ὄλβον ἔχειν, καὶ χρήματ'
nias ferre.
ἄγεσθαι.
oēs ęquales mortui, animis vero deus dominatur.
πάντες ἴσοι νέκυες, ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει.
communia tecta domorum, æterna, & patria
κοινὰ μέλαθρα δόμων, αἰώνια, καὶ πατρὶς
infernus.
ᾅδης.
communis locus oībus, pauperibuſq́;, & regibus.
ξυνὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε, καὶ βασιλεῦσιν.

nō multum homines viuimus tēpus, ſed ad tēpus.
οὐ πολὺ ἄνθρωποι ζῶμεν χρόνον, ἀλλ' ἐπὶ καιρόν.
animus vero īmortalis & inſeneſcibilis viuit ſemp.
ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντός.
neque malis doleas, neque exultes gaudio.
μήτι κακοῖς ἄχθευ· μήτ' οὖν ἐπαγάλλεο χάρμῃ.
ſæpe in vita & ſperantibus infidum.
πολλάκις ἐν βιότῳ καὶ θαρράλέοισιν ἄπιστον.
tempori ſerui. ne contraſta ventis.
καιρῷ λατρεύειν. μήδ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισι.
nocumētum & dolentibus, mali ſolutio venit cito.
πῆμα καὶ ἀχθομένοισι, κακοῦ λύσις ἤλυθεν ἄφνω.
ne magniloquentia rabiens, mentem debaccheris
μὴ μεγαληγορίῃ τρυφῶν φρένα λυσσωθῇς.
beneloquētiam exerce, quæ valde omnes iuuabit.
εὐεπίην ἀσκεῖν, ἥτις μάλα πάντας ὀνήσει.
telum ſane ſermo viro incidentius eſt ferro.
ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου.
arma cuique tribuit deus, naturam aërpetam.
ὅπλον ἑκάστῳ νεῖμε θεὸς φύσιν ἠεροφοιτον.
auibus qdē multam velocitatē, robur'q; leonibus.
ὄρνισι μὲν πολλὴν ταχυτῆτ' ἀλκήν τε λέουσι.
tauris vero per ſe fuſis cornibus aculeos apibus
ταύροις δ' αὐτοχύτοις κεράτεσσι, κέντρα μελίσσαις
innatum adiutorium dedit. ratio vero propugnacu
ἔμφυτον ἄλκαρ ἔδωκε. λόγος δ' ἔρυ
lum hominibus.
μ' ἀνθρώποισι.
ſed diuinæ ſapientiæ ratio eſt optima.
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἐστὶν ἄριστος.
melior forti eſt ſapiens vir.
βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σεσοφισμένος ἀνήρ.
agros & vrbes ſapientia, & nauem gubernat.
ἀγρὸς καὶ πόλιας σοφία, καὶ νῆα κυβερνᾷ.

non iuſtum cælare iniuſtum virum impunitū.
οὐχ᾽ ὅσιον κρύπτειν τὸν ἀτάσθαλον ἄνδρα ἄτιτον.
ſed oportet maleficum auerſari neceſſario.
ἀλλὰ χρὴ κακοεργὸν ἀποτροπᾶσθαι ἀνάγκῃ.
ſæpe commoriuntur malis coaſſiſtentes.
πολλάκι συνθνήσκουσι κακοῖς οἱ συμπαρεόντες.
furum ne accipias furtiuum virorum depoſitum.
φωρῶν μὴ δέξῃ κλοπίμην ἀνδρῶν παρακαθήκην.
vtrique fures & receptor & furator.
ἀμφότεροι κλῶπες καὶ ὁ δεξάμενος, καὶ ὁ κλέψας.
portionē oībus tribue, æqualitas in oībus optima.
μοῖραν πᾶσι νέμειν, ἰσότης δ᾽ ἐν πᾶσιν ἀρίστη.
incipiēs parce omnibus, ne poſtremum indigeas.
ἀρχόμενος φείδου πάντων, μὴ τέρμ᾽ ἐπιδεύῃς.
ne iumenti mortalis cibū ſecundū menſurā ſume.
μὴ κτήνους θνητοῖο βορὴν κατὰ μέτρον ἕλοιο.
iumētum vero ſi inimici ceciderit in via, coaileua.
κτῆνος δ᾽ ἢν ἐχθροῖο πέσῃ καθ᾽ ὁδὸν, συνέγειρον.
errantemq́; hoīem, & mariuagum neque deuites.
πλαζόμενόν τε βροτὸν, καὶ ἀλίτροπον μὴδ᾽ ὑπαλύξῃς.
melius pro inimico adipiſci amicum beneuolum.
βέλτερον ἀντ᾽ ἐχθροῦ τυχέειν φίλου εὐμενέοντος.
incipiens malum abſcinde, vulnusq́; ſana.
ἀρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, ἕλκος τ᾽ ἀκέσασθαι.
neque feriuorā edas carnem, velocipedibus vero
μὴ δέ τι θηροβόρον δαίσῃ κρέας, ἀργίποσιν δὲ
reliquias linque canibus. à feris feræ edantur.
λείψανα λεῖπε κυσί. θηρῶν ἀπὸ θῆρες ἔδωνται.
venena ne ſtrue. magicorum librorum abſtine.
φάρμακα μὴ τεύχειν. μαγικῶν βίβλων ἀπέχεσθαι.
pueris tenellis ne corripias manum violenter.
νηπιάχοις ἁπαλοῖς μὴ μάρψῃ χεῖρα βιαίως.
fuge diſcórdiam & litem, bello adueniente.
φεῦγε διχοστασίην καὶ ἔριν, πολέμου προσιόντος.

ne malo benefeceris. ſeminare æque eſt in mari.
μὴ κακὸν εὖ ἔρξῃς, σπείρειν ἶσον ἔσ᾽ ἐνὶ πόντῳ.
operare laborans, vt ex proprijs viuas.
ἐργάζευ μοχθῶν, ὡς ἐξ ἰδίων βιοτεύσῃς.
omnis enim iners vir, viuit furtiuis à manibus.
πᾶς γὰρ ἀεργὸς ἀνὴρ, ζώει κλοπίμων ἀπὸ χειρῶν.
neque alterius ex epulo edas reliquias menſæ,
μήδ᾽ ἄλλου παρὰ δαιτὸς ἔδοις σκυβάλισμα τραπέζης,
ſed ex domeſticis victibus comedas incon-
ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν οἰκείων βιότων φάγοις ἀνύ-
tumelioſus.
βριστος.
ſi vero quis non didicit artem, fodiat ligone.
εἰ δέ τις οὐ δεδάηκε τέχνην, σκαπτοντο δικέλλῃ.
eſt vitæ omne opus, cum laborare velis.
ἔστι βίῳ πᾶν ἔργον, ἐπὰν μοχθεῖν ἐθέλησθα.
nauta ſi nauigare velis, latum mare.
ναυτίλος εἰ πλώειν ἐθέλεις, εὐρεῖα θάλασσα.
ſi vero terræ laborem gubernare, longa ſanè
εἰ δὲ γεωπονίην μεθέπειν, μακρὰ τὰ
arua.
ἄρουραι.
nullum ſine labore eſt mortalibus facile opus.
οὐδὲν ἄνευ καμάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον.
neque ipſis beatis. labor autem virtutem val-
οὐδ᾽ αὐτοῖς μακάρεσσι, πόνος δ᾽ ἀρετὴν μέ-
de auget.
γ᾽ ὀφέλλει.
formicæ terræ reconditas relinquentes domos
μύρμηκες γαίης μυχάτους προλελοιπότες οἴκους
veniunt victus egentes quando rura
ἔρχονται βιότοιο κεχρημένοι ὁππότ᾽ ἄρουραι
frugibus tonſa fructum implent areas.
λήϊα κειράμεναι, καρπῶν πλήθουσιν ἀλωάς.

ipſæ autem tritici nuper tritum onus habent,
οἱ δ' αὐτοὶ πυροῖο νεοτριβὲς ἄχθος ἔχουσιν,
aut hordeoꝗ. ſemper vero ferens ferētē ſectatur.
ἢ κριθῶν. αἰεὶ φέρων φερέοντα διώκει.
ex æſtate ad hyemem cibum ſuum auferentes
ἐκθέρεος ποτὶ χεῖμα βορὴν σφετέρην ἐπάγοντες
infatigabilem. genus autem paruum eſt multum
ἄτρυτον. φῦλον δ' ὀλίγον τελέθει
laborans.
πολύμοχθον.
laborat autem aëriuada, optimi laborqꝫ apis.
κάμνει δ' ἠεροφοῖτος, ἀριστοπόνος τε μέλισσα,
aut petræ curuæ per cauernam, vel calamis,
ἢ πέτρης κοίλης κατὰ χηραμὸν, ἢ δονάκεσσιν,
aut quercus antiquæ ſuper concauo intra
ἢ δρυὸς ὠγυγίης κατὰ κοιλάδος εἴσοθι
aluearia.
σίμβλων.
examinibus infinitatem per flores ceridomificans.
σμήνεσι μυριότητα κατ' ἄνθεα κηροδομοῦσα.
ne maneas cœlebs, ne ignominis pereas.
μὴ μείνῃς ἄγαμος, μήπως νώνυμος ὄληαι.
da aliquid naturæ & ipſe gigne vero rurſus, ſicut
δός τι φύσει κ' αὐτὸς, τέκε δ' ἔμπαλιν, ὡς
genitus es.
ἐλοχεύθης.
ne lenocineris vxorem, tuos filius polluens.
μὴ προαγωγεύσῃς ἄλοχον, σέο τέκνα μιαίνων.
non enim pariunt filios ſimiles mœchica cubilia.
οὐ γὰρ τίκτει παῖδας ὁμοίους μοιχικὰ λέκτρα.
nouerca ne tange ſecunda cubilia patris.
μητρυιῆς μὴ ψαῦε, δεύτερα λέκτρα γονῆος.
matrem vero ſicut honora matris veſtigia va-
μητέρα δ' ὡς τίμα, τὴν μητέρος ἴχνια βαι-

dentem.

σαν.

ne ſororis in abhorrendum veni cubile.

μὴ δὲ κασιγνήτης ἐς ἀπότροπον ἐλθέμεν εὐνήν.

neq; in pellicatibus patris cubilibus mi-

μὴ δ᾽ αὖ παλλακοῖσι πατρὸς λεχέεσσι μι-

ſcearis.

γείης.

neque mulier corrumpat infantem fœtum intra

μὴ δὲ γυνὴ φθείρῃ βρέφος ἔμβρυον ἔνδο-

ventrem.

θι γαστρός.

neque cum peperit canibus iaciat & vulturibus di-

μὴ δὲ τεκοῦσα κυσὶ ῥίψῃ καὶ γυψὶν

laniationes.

ἕλωρα.

neque quis ſuæ vxori prægnanti manum iniiciat.

μὴ δέ τις ἧ ἀλόχῳ ἐγκύμονι χεῖρα βαλέσθω.

neque rurſus proligenam vnquam ſeca maſcu-

μὴ δ᾽ αὖ παιδογόνον ποτὲ τέμνειν ἄρσε-

lum puerum.

να κοῦρον.

neque brutis animalibus initorium ad cubile

μὴ δ᾽ ἀλόγοις ζώοις βατήριον εἰς λέχον

veni.

ἐλθεῖν.

neque iniuria afficias mulierem erubeſcendis cu-

μὴ δ᾽ ὕβριζε γυναῖκα ἐπ᾽ αἰσχυντοῖς λε-

bilibus.

χέεσσι.

neque tranſgrediare cubilia naturæ in venerem

μὴ παραβῇς εὐνὰς φύσεως εἰς κύπριν

ex legem.

ἀθέσμιον.

neque ipſis feris maſculus complacuit ad
οὐ δ' αὐτοῖς θήρεσσ' ἄρσην συνέβαδεν ἐς
coitum.
εὐνήν.
neque fœminæ cubile virorum imitentur.
μὴ δέ τι θηλύτεραι λέχος ἀνδρῶν μιμήσαιτο.
neque in amorem mulierum omnis ruas incon-
μὴ δ' ἐς ἔρωτα γυναικῶν ἅπας ῥεύσῃ, ἀκα-
tinentem.
θεκτον.
non enim amor deus eſt. paſsio vero obſcura
οὐ γὰρ ἔρως θεός ἐστι, πάθος δ' ἀΐδηλον
omnium.
ἁπάντων.
neque autem fratrum vxorum ad ſtrata accede.
μὴ δὲ κασιγνήτων ἀλόχων ἐπ' δέμνια βαίνειν.
ama tuam vxorem. quid enim iucundius &
στέργε τεὴν ἄλοχον. τί γὰρ ἥδυτερον καὶ
melius.
ἄρειον
quàm cum viro mulier ſapit chara ſenectam vſq;,
ἢ ὅταν ἀνδρὶ γυνὴ φρονέῃ φίλα γήραος ἄχρι,
& maritus ſuæ vxori? neque cadat in medio
καὶ πόσις ᾗ ἀλόχῳ, μήδ' ἐμπέσῃ ἄνδιχα
diſcordia.
νεῖκος.
neque autem quis indeſponſatim per vim puel-
μὴ δὲ τίς ἀμνήστευτα βίῃ κούρῃ-
lis permiſceatur.
σι μιγείη.
neque vxorem malam ruis domibus inducas.
μὴ δὲ γυναῖκα κακὴν σοῖσιν οἴκοισιν ἄγεσθαι.
ſeruis vero vxori, malæ gratia cauſa dotis.
λατρεύσεις δ' ἀλόχῳ λυγρῆς χάριν εἵνεκα φερνῆς.

equos generoſos inquirere quidem in domum,
ἵππους δ' εὐγενέας δίζεσθαι μὲν κατὰ οἶκον,
taurosq; alticeruices. ſed catu'os perferos,
ταύρους δ' ὑψαυχένοντας, ἀτὰρ σκυλάκων πανάγρίους,
ducere vxorem vero non bonam contemnimus
γῆμαι δ' οὐκ ἀγαθὴν ἐριδαίνομεν
deſipientes?
ἀφρονέοντες;
neque mulier malum virum tenuit, ſi diues ſit.
οὐ δὲ γυνὴ κακὸν ἄνδρ' ἀπαναίνεται ἀφνεὸν ὄντα.
neque nuptijs nuptias alias dicas in nocumento
μὴ δὲ γάμῳ γάμον ἄλλον ἄγῃς ἐπὶ πήματι
nocumentum.
πῆμα.
filijs ne difficilis ſis tuis, ſed mitis eſto.
παισὶ δὲ μὴ χαλέπαινε τεοῖς, ἀλλ' ἤπιος ἴσθι.
ſi vero quid puer peccet, prohibeat filium mater,
ἢν δέ τι. παῖς ἀλίτῃ, κωλυέτω υἱέα μήτηρ.
vel valde ſenes genetis aut populi ſeniores.
ἢ καὶ πρεσβύτατοι γενεῆς, ἢ δημογέροντες.
ne in maſculo filio nutri cincinni gratia capillum.
μὴ μὲν ἐπ' ἄρσενι παιδὶ τρέφειν πλοκαμῖδος χαίτην.
ne verticem plices. neque vittas tortuoſas
μὴ κορυφὴν πλέξῃς, μήθ' ἄμματα λοξὰ
corymborum.
κορύμβων.
maſculos nō decet coma. delitiæ vero mulieribus.
ἄρσεσιν οὐκ ἐπέοικε κόμη. χλιδαὶ δὲ γυναιξί.
pueri autem pulchri cuſtodi iuuenilem horam.
παιδὸς δ' εὐμόρφου φρουρεῖν νεοτήσιον ὥρην.
multi enim inſaniūt ad maſculā miſtionē amoris.
πολλοὶ γὰρ λυσσῶσι πρὸς ἄρσενα μῖξιν ἔρωτος.
virginem autem cuſtodi multiclauibus thalamis.
παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι.

neque ipſam vſq; ad nuptias ante ædis conſpici
μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆ-
ſinas.
ναι ἐάσῃς.
pulchritudo difficilis cuſtoditu eſt liberorum pa-
κάλλος δυσήρυτον ἔφυ παίδων το-
rentibus.
κεῦσι.
Cognatis amorem tribuas ſanctamq; cōcordiam.
συγγενέσιν φιλότητα νέμοις, ὁσίην θ' ὁμόνοιαν.
venerare canos temporibus, cede vero ſenibus
αἰδεῖσθαι πολιοκροτάφους. εἴκειν δὲ γέρουσιν
ſede, & honoribus omnibus. ætati vero ſimilem.
ἕδρης καὶ γεράων πάντων. γενεῇ δ' ἀτάλαντον
ſenē æqualem patris æquis honoribus venerare.
πρέσβυν ὁμήλικα πατρὸς ἴσαις τιμαῖς γέραιρε.
ventris debitam portionem præbe ſeruis.
γαστρὸς ὀφειλόμενον δασμὸν παρέχου θεράπουσι.
ſeruo ordinata tribuas, vt tibi ſecundum animum ſit.
δούλῳ τακτὰ νέμοις, ἵνα τοι κατὰ θυμὸν εἴη.
ſigna ne ſcribas improperans ſeruum.
στίγματα μὴ γράψῃς ἐπονειδίζων θεράποντα.
ſeruum ne lædas quid male dicens ad dn̄m.
δοῦλον μὴ βλάψῃς τι κακηγορέων πρὸς ἄνακτα.
accipe & conſilium à ſeruo bene ſapiente.
λάμβανε καὶ βουλὴν παρ' οἰκέτου εὖ φρονέοντος.
caſtitates animæ tuæ corporis ſunt purgationes.
ἁγνεῖαι ψυχῆς σου σώματός εἰσι καθαρμοί.
hæc iuſtitiæ myſteria magna degentes.
ταῦτα δικαιοσύνης μυστήρια, οἷς βιβεῦντες,
vitam perficite bonam vſq; ad ſenectutis limen.
ζωὴν ἐκτελέοιτ' ἀγαθὴν μέχρι γήραος οὐδῶ.
Finis Phocylidis Carminum. & deo gratia.
Τέλος τῶν τοῦ Φωκυλίδου ἐπῶν. καὶ θεῷ δόξα.

SERIES QVINTERNIONVM.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t, u x y z & ꝯ ꝶ. A B C D E F.

Omnes ſunt quaterniones.

Venetijs, apud hæredes Petri Rauani & ſocios. Menſe Ianuario. M. D. X L V.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE